1° de

Malleus
MALEFI-
Carum

Malleus maleficarum

Apologia autoris in malleũ maleficarũ.

C Um inter ruentis seculi calamitates: quas proh dolor non tam legim⁹ q̃ passim experimur: vetus oriens damno sue ruine irrefragabili dissolut⁹: ecclesiã quã nouus oriens hõ xp̃s iesus aspersione sui sanguinis fecũdauit: licet ab initio varijs heresim contagionibus inficere nõ cessat. Illo tñ precipue in tempe his conat: q̃ mundi vespere ad occasum declinante ⁊ malicia hominũ excrescente nouit in ira magna: vt Joh. in Apoca. testat se modicũ temp⁹ habere. Quare ⁊ insolitam quandã hereticã prauitatem in agro dominico succrescere fecit: heresim inquã maleficaꝝ a principaliori in quo vigere noscit sexu denotando. Que duꝫ innumeris machinat insultibus: hoc tñ in singulis: quod cogitatu terribile: deo nimiũ abominabile ⁊ omnibus xp̃ifidelibus odibile cernitur: operibus explet. Ex pacto em̃ cum inferno ⁊ federe cũ morte fetidissime seruituti ꝓ eaꝝ prauis explendis spurcicijs se subijciunt. Preterea ea que in quotidianis erũnis: hominib⁹: iumentis ⁊ terre frugib⁹ ab eis deo ꝑmittente ⁊ virtute demonũ concurrente inferunt. Inter que mala: nos inquisitores iacob⁹ sprẽger vna cum carissimo ab apostolica sede in exterminiuꝫ tam pestifere heresis socio deputato: licet inter diuinoꝝ eloquioꝝ ꝓfessores sub predicatoꝝ ordine militantium minimi. Pio tñ ac lugubri affectu pensantes quid remedij: quid ve solaminis mortalib⁹ ipsis pro salutari anthidoto foret administrãduꝫ huic operi pre cunctis alijs remedijs pios submittere humeros dignum iudicauimus: confisi de melliflua largitate illi⁹ qui dat om̃ibus affluenter. ⁊ qui calculo sumpto de altari forpice tangit ⁊ mundat labia impfectoꝝ: in finem optatũ cuncta perducere. Uerum cũ in operibus hominũ nil fiat adeo vtile ⁊ licitum: cui non possit aliq̃ pernicies irrogari. Ingeniola etiã nostra ad acumen nõ ꝑueniũt veritatis: nisi lima alterius prauitatis plurimũ fuerint abrasa. Ideo qui de nouitate operis nos redarguendos estimat: ad certamen illius ꝯfidenter accedimus. Sciat tamen ꝙ ipsum opus nouũ esse simul ⁊ antiquũ: breue pariter ⁊ ꝓlixum. Antiquum certe materia ⁊ auctoritate: nouũ vero partiũ compilatõne earumq̧ aggregatiõe. Breue ꝓpter plurimoꝝ auctoꝝ in breuem ꝯstrictõneꝫ: longum nihilominus propter immensam materie multitudinẽ ⁊ maleficiaꝝ impscrutabilem maliciam. Nec ꝙ dicimus ceteroꝝ auctorũ scriptis presumptuose derogando nostrumq̧ opus iactanter ⁊ inaniter extollendo: cum ex nostro ingenio pauca ⁊ quasi nulla sint addita. Unde nõ nostrum opus: sed illoꝝ potius censet quoꝝ ex dictis fere sunt singula contexta. Qua simul ex causa nec poemata condere nec sublimes theorias cepimus extendere: sed excerptoꝝ more procedendo. Ad honorem summe trinitatis ⁊ indiuidue vnitatis: super tres partes principales: originem: progressum ⁊ finem. Maleficaꝝ malleum tractatum nuncupando aggredimur. Recollectionem operis socio: executõne vero his quibus iudicium durissimuꝫ imminet: eo ꝙ in vindictam maloꝝ: laudem vero bonoꝝ constituti cernunt a deo: cui omnis honor et gloria in secula seculorum Amen.

Tenoꝛ bulle apostolice aduersus heresim maleficarum cuз ap-
probatōne ꝛ subscriptōne doctoꝝ alme vniuersitatis Colonien̄.
in sequentem tractatum Incipit feliciter.

Innocentius episcopus seruus̄ seruoꝝ dei.

Ad futuram rei memoriaз. Summis desiderātes affectibus ꝑut pastoralis sol-
licitudinis cura requirit: vt fides catholica nostris potissime tempoꝛib⁹ vbiqꝫ au
geat ꝛ floreat: ac om̄is heretica prauitas de finibus fideliū ꝓcul pellatur ea libē
ter declaram⁹ ac etiam de nouo ꝓcedimus ꝑ q̄ hmōi pium desiderium nostrum
votiuum sortiatur effectum: cunctisqꝫ propterea per nostre operatōnis ministeri
um quasi per ꝓuidi operatoris sarculum: erroribus extirpatis: eiusdem fidei ze
lus ꝛ obseruantia in ipsorum corda fideliū fortius imprimat. Sane nuꝑ ad no-
stram non sine ingenti molestia peruenit auditum q̄ in nonnullis partibus ala-
manie superioris: necnon in Maguntinen̄. Colonien̄. Treuerensi. Saltzburgē.
ꝛ Bremen̄. ꝓuincijs: ciuitatibus: terris: locis ꝛ diocesibus q̄plures vtriusqꝫ sex-
us persone: ꝓprie salutis immemores ꝛ a fide catholica deuiantes. cum demo-
nibus incubis ꝛ succubis abuti ac suis incantatōnibus: carminibus ꝛ ꝯiuratio-
nibus alijsqꝫ nefandis supstitijs ꝛ sortilegijs: excessibus: criminibus ꝛ delict' mu
lierū partus: animaliū fetus: terre fruges: vinearum vuas et arborum fructus:
necnō homines: mulieres: iumenta: pecora: pecudes ꝛ alia diuersoꝝ generū ani
malia. Vineas quoqꝫ pomeria: prata: pascua: blada: frumenta ꝛ alia terre legu-
mina perire: suffocari et extingui facere ꝛ procurare: ipsaqꝫ: homines: mulieres:
iumenta: pecora: pecudes et animalia: diris tam intrinsecis q̄ extrinsecis dolori
bus et tormentis afficere et excruciare: ac eosdem homines ne gignere et mulie-
res ne concipere: virosqꝫ ne vxoribus et mulieres ne viris actus coniugales red-
dere valeant: impedire. Fidem p̄terea ipsam quam in sacri susceptōne baptismi
susceperunt ore sacrilego abnegare. Aliaqꝫ q̄plurima nefanda: excessus ꝛ crimi-
na instigante humani generis inimico committere ꝛ perpetrare non verentur in
animarum suarum periculum: diuine maiestatis offensam ac perniciosuз exem-
plum et scandalum plurimorum. Quodqꝫ licet dilecti filij Henrici institoris in
predictis partibus Alamanie superioris: in quibus etiā prouincie: ciuitates: ter-
re: dioceses. ꝛ alia loca huiusmodi ꝯprehensa fore censentur: necnō iacobus sprē
ger per certas partes linee rheni: ordinis fratrum predicatoꝝ ꝛ theologie profes-
sores: heretice prauitatis inquisitores: ꝑ literas apostolicas deputati fuerint: pro
ut adhuc existūt: tamen nonnulli clerici et laici illarum partium querentes plu-
ra sapere q̄ oporteat: pro eo q̄ in literis deputatōnis huiusmodi ꝓuincie: ciuita-
tes: dioceses: terre et alia loca predicta: illarūqꝫ persone: ac excessus hmōi: nomi
natim ꝛ specifice expressa non fuerūt: illa sub eisdem partibus minime contineri
ꝛ ꝓpterea prefatis inquisitoribus in ꝓuincijs: ciuitatibus: diocesibus: terris et lo-
cis predictis hmōi inquisitionis officium exequi non licere: ꝛ ad personarum ea
rumdem super excessibus ꝛ criminibus antedictis: punitionem: incarceratione̅:
et correctōnem admitti non debere pertinaciter asserere non erubescunt. Propt̄
quod in prouincijs: ciuitatibus: diocesibus: terris ꝛ locis predictis excessus ꝛ cri

mina hmōi non sine animaꝝ earundem euidenti iactura ⁊ eterne salutis dispen-
dio remanet impunita. Nos igitur impedimenta quelibet que ꝑ ipsoꝝ inquisito
ruʒ officij executio quomōlibet retardari posset de medio submouere. ⁊ ne labes
heretice prauitatis alioꝝq́ꝫ excessuum hmōi in perniciem alioꝝ innocentuʒ sua
venena diffundat: oportunis remedijs prout nostro incumbit officio prouidere
volentes: fidei zelo ad hoc maxime nos impellente: ne propterea cōtingat: Pro
uincias: ciuitates: dioceß. terras ⁊ loca predicta sub eisdem partibus Alamanie
superioris debito inquisitōnis officio carere eisdem inquisitoribus: in illis offici
um inquisitōnis hmōi exequi licere ⁊ ad personaꝝ earūdem sup excessibus ⁊ cri
minibus predictis correctōnem: incarceratiōē ⁊ punitiōē admitti debē. Per-
inde in oībus ⁊ per oīa ac si in literis predictis ꝓuincie: ciuitates: dioce. terre
⁊ loca ac persone ⁊ excessus hmōi nominatim ⁊ specifice expressa forent: auctori
tate aplica tenore presentiū statuimus. Proq́ꝫ potiori cautela literas ⁊ deputati-
onem predictas: ad prouincias: ciuitates: dioc. terras ⁊ loca: necnon personas ⁊
crimina hmōi extendentes. Prefatis inquisitoribus: qȝ ipsi ⁊ alter eoꝝ: accersi-
to secū dilecto filio Johanne gremper clerico Constañ. dioc. magistro in artibus
eoꝝ moderno: seu quouis alio notario publico per ipsos ⁊ quemlibet eoꝝ ꝓ tem
pore deputando in prouincijs: ciuitatibus: dioc. terris ⁊ locis predict' ꝯtra quas-
cunq́ꝫ personas cuiuscūq́ꝫ conditōnis ⁊ ꝑeminentie fuerint: hmōi inquisitionis
officiuʒ exequi: ipsasq́ꝫ personas quas in ꝑmissis culpabiles repererint. iuxta ea
rum demerita corrigere: incarcerare: punire ⁊ mulctare. Necnon in singulis pro
uinciaꝝ hmōi parochialib⁹ ecclesijs verbū dei fideli populo quotiens expedierit
ac eis visum fuerit ꝓponere ⁊ predicare: oīaq́ꝫ alia ⁊ singula in premissis et cir-
ca ea necessaria ⁊ oportuna facere ⁊ similiter exequi libere ⁊ licite valeant: plenā
ac liberam eadem auctoritate de nouo concedimus facultatem. Et nihilominus
venerabili fratri nostro Epō Argentiñ. per apostolica scripta mandamus quate-
nus ipse per vel aliū seu alios premissa: vbi: quando ⁊ quotiens expedire cogno
uerit fueritq́ꝫ ꝓ ꝑte inquisitoꝝ hmōi seu alteri⁹ eoꝝ legitime reqsit⁹ solēnit' publi
cans: non ꝑmittat eos ꝑ quoscunq́ꝫ super hoc contra predictaꝝ ⁊ presentiū literaꝝ
tenorem quauis auctoritate molestari: seu alias quomodolibet impediri. Mole
statores ⁊ impedientes ⁊ cōtradictores quoslibet ⁊ rebelles cuiuscūq́ꝫ dignitatis:
status: gradus: preeminentie: nobilitatis et excellentie aut conditionis fuerint ⁊
quocūq́ꝫ exemptionis priuilegio sint muniti. Per excōicatōnis: suspensionis et
interdicti: ac alias etiā formidabiliores: de quibus sibi videbit' sententias: censu-
ras ⁊ penas oīm appellatōne postposita cōpescendo: et etiaʒ legitimis sup his ꝑ
eum seruandis ꝓcessibus: sententias ipsas quotiens opus fuerit aggrauare ⁊ re-
aggrauare: auctoritate nostra procuret. Inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio
brachij secularis. Non obstantib⁹ ꝑmissis ac constitutōnib⁹ et ordinatōnib⁹ apo-
stolicis contrarijs quibuscunq́ꝫ. Aut si aliquibus ꝯmuniter vel diuisim ab apo-
stolica sit sede indulti ꝙ interdici: suspendi vel excōicari nō possint ꝑ literas apo-
stolicas: non facientes plenam ⁊ expressam ac de verbo ad verbū de indulto hu-
iusmodi mentionem ⁊ qualibet alia dicte sedis indulgentia generali vel speciali
cuiuscunq́ꝫ tenoris existat: per quam presentibus non expressam vel totaliter nō
insertam effectus huiusmodi gratie impediri valeat quomodolibet vel differri:
et de qua cuiusq́ꝫ toto tenore habēda sit in nr̄is lr̄is mentio specialis. Nulli ergo

omnino hominum liceat hanc paginam nostre declaratõnis: extensionis: cõcessionis et mandati infringere: vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit: indignationem omnipotentis dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum rome apud sanctum Petrum. Anno incarnatõnis dominice Millesimoquadringentesimooctuagesimoquarto. Noñ. decemb. Pontificatus nostri Anno primo.

Sequitur in sequentem tractatum approbatio et subscriptio doctorum alme vniuersitatis Colonieñ. iuxta formam publice instrumenti.

In nomine domini nostri iesu christi. Amen. Nouerint vniuersi presens publicum instrumentum lecturi: visuri et audituri. Q̃ð anno a natiuitate eiusdem dñi nostri. M. cccclxxxvij. Indictioñ. quinta. Die vero sabbati: decimanona mensis maij: hora quinta pº meridiẽ vel quasi pontificatº Sanctissimi in xpo patris et dñi nostri dñi Innocentij diuina puidẽtia pape octaui: Anno. iij. In mei notarij publici et testiũ infrascriptorũ ad hoc spãliter vocatorũ et rogatorũ pñtia: psonaliter ɔstitutus: Venerabilis et religiosus frater Henricus institoris sacre theologie pfessor ordinis p̃dicatorũ heretice prauitatis inquĩsitor: A sancta sede aplica: vna cũ Venerabili et religioso fratre Jacobo sprenger etiã sacre theologie pfessore: ac ɔuentus p̃dicatorũ Coloñ. priore collega suo spãliter deputatus p se et dicto collega suo ɔposuit atq; dixit q modernº summº pontifex. s. dñs Innocen. papa p̃fatus: p vnam patentẽ bullã cõmisit ipsis inquisitoribº. Henrico et Jacobo ordinis p̃dicatorũ et sacre theolohie pfessoribº p̃dictis facultatem inquirendi apostolica auctoritate: sup quascũq; hereses: p̃cipue autem sup heresim maleficarum modernis temporibus vigentem: et hoc p quinq; ecclesias metropolitanas: videlicet Moguntinã. Coloñ. Treuereñ. Saltzburgeñ. et Bremeñ. cũ omni facultate cõtra tales procedendi vsq; ad vltimũ exterminiũ: iuxta tenorem bulle apostolice: quam suis habebat in manibus: sanam: integram: illesam et nõ viciatam: sed omni prorsus suspitioñ. careñ. Cuius quidem tenor bulle sic incipit. Innocentius eps seruus seruorũ dei. Ad futuram rei memoriam summis desiderantes affectibus. prout pastoralis sollicitudinis cura requirit vt fides catholica nostris potissime temporibus vbiq; augeatur et floreat etc. Finit autem sic. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno incarnatõnis dominice Millesimoquadringentesimooctuagesimoquarto: nonas decembris. Pontificatus nostri Anno primo. Et quia nonnulli animarum rectores et verbi dei predicatores publice in eorum sermonibus ad populum asserere et affirmare non verebantur maleficas nõ esse: aut q nihil in nocumentũ creaturarũ quacunq; opatõne efficere possent. Ex quibus incautis sermonibº nonnunq̃ seculari brachio ad puniendũ huiusmodi maleficas amputabat̃ facultas et hoc in maximum augmentum maleficarum et confortationem illius heresis. Ideo prefati inquisitores totis eorum viribus cunctis periculis et insultibus obuiare volentes: tractatum quendam nõ tam studiose q̃ et laboriose collegerũt. In quo nõ tam huiusmodi predicatorum ignorantiã p catholice fidei conseruatõne repellere nisi sunt: quantum etiã in exterminiũ maleficarũ debitos modos sententiandi et easdem puniendi iuxta dicte

bulle tenorē et sacroꝝ canonū instituta laborarūt. At qm̄ consonum ratōni est vt ea que cōi vtilitate fiūt: etiā cōi approbatōne doctoꝝ roborent. Ideo ne pfati rectores discoli et pdicatores sacraꝝ literaꝝ ignari estiarent pdictū tractatū sic vt pmittit collectū: minus bene doctoꝝ determinatōnibꝰ et sententijs fulcitū: eundē alme vniuersitati Colonien. seu nonnullis ibidem sacre pagine pfessoribus ad discutiendum et collationandū obtulerūt: vt si qua rephensibilia et a catholica veritate dissona reperirent: eorum iudice sic refutarent: qđ tñ cōsona catholice veritati approbarent: quod subscriptis modis factum fuit.

In primis. Egregius dñs Lambertus de monte manu sua ppria se subscripsit put sequit. Ego lambertus de monte: sacre theologie humilis pfessor. Decanꝰ pro tempe facultatis sacre pagine eiusdē studij Colonien. fateor hac manu mea propria istum tractum tripertitum: p me lustratū et diligenter collationatū quo ad eius partes primas: nihil continere saltem meo humili iudicio qđ sit ɔtrariū aut sententijs nō errantiū phoꝝ: aut ɔtra veritatē sancte catholice et aplice fidei: aut contra doctoꝝ determinatōnes a sancta eccl'ia approbatoꝝ aut admissorum. Tercia etiā ps vtiqꝫ sustinenda et approbanda q̄ ad illoꝝ hereticoꝝ punitōnes de quibꝰ tractat inqtum sacris canonibꝰ nō repugnat. Iterū pp̄ter expimenta i hoc tractatu narrata: q̄ vtiqꝫ pp̄ter famā tantoꝝ viroꝝ pcipuoꝝ etiā inquisitoꝝ credūtur esse vera. Consulendū tñ videt q̄ iste tractatus doctis et viris zelosis: q̄ ex eo sana varia et matura ɔsilia in exterminiū maleficaꝝ cōferre pñt cōicetur: simul et ecclesiarum rectoribus timoratis et conscientiosis dumtaxat ad quoꝝ doctrinam subditorum corda in odiū tam pestifere heresis incitari poterūt: ad cautelam bonorum pariter et malorum inexcusabilitatem atqꝫ punitonem: vt sic misericordia in bonis et iusticia in malis luce clarius pateat: et in omnibus deus magnificetur ipso prestante cui laus et gloria. Deinde ad idem venerabilis magister Iacobꝰ de stralen etiam ppria manu sua se subscripsit in hunc modum. Ego iacobus de stralen sacre theologie pfessor minimus: post visitatōnē tractatus memorati sentio conformiter per omnia his que p venerabilem magistrū nostrū Lambertum de monte decanum sacre theologie superius annotata sūt: quod attestor hac scriptura manus mee ad dei laudem. Pariformiter eximius magister Andreas de ochsenfurt etiam propria manu se subscripsit vt infra. Conformiter mihi Andree de ochsenfurt sacre theologie professori nouissimo videtur censendū de materia oblati tractatus: quantum prima facie apparuit. qđ contestor manus mee scriptura: ad finem in eodem expressum pmouendum. Consequenter autem egregius magister Thomas de scocia: similiter se propria manu sua subscripsit prout sequit: Ego Thomas de scocia sacre theologie doctor licet immeritus: cōformiter sentio per omīa venerabilibus magistris nostris pcedentibus in materia pfati tractatus p me examinati: qđ attestor manu propria mea. Subsequēter et scđa subscriptio contra pfatos pdicatores incautos sic acta fuit. In primis positi fuerūt articuli put sequit. Primo inquisitores heretice prauitatis deputatos auctoritate sedis apostolice iuxta formā canonum ɔmendāt mgrī sacre theologie subscripti et hortant q̄ dignent psequi cum zelo eoꝝ officiū. Secūdo q̄ maleficia posse fieri pmissione diuina ex coopatione dyaboli p maleficos aut maleficas non est contrariū fidei catholice: sed consonum dictis sacre scripture: immo necessariū est: iuxta sniās doctoꝝ sanctoꝝ illa quandoqꝫ posse fieri admittere.

Tercio predicare ergo maleficia non posse fieri erroneū est: quia sic p̄dicantes impediūt quantū in eis est opus piū inquisitoꝝ in preiudiciū salutis animaꝝ secreta tñ que qñqꝫ ab inquisitoribus audiunt non sunt omnibus reuelanda.

Ultimo exhortandi veniūt oms̄ principes ꝛ quicunqꝫ catholici vt assistere dignentur tam pijs votis inquisitoꝝ ꝑ defensione sancte catholice fidei. Demū vero subscripti ꝛ suprascripti doctores predicte facultatis theologie manibus ꝓprijs se subscripserūt: ꝓut ego Arnoldus notarius infrascriptus ex reuelatiōe honesti Johannis vorda de Mechlinia alme vniuersitatis Colonieñ. bedelli iurati qui mihi hoc retulit audiui: ꝛ vt ex manibus etiam supra ꝛ infrascriptis apparuit vidi in hūc qui sequit modum. Ego Lambertus de monte: sacre theologie humilis ꝓfessor ita sentio vt prescribit: teste hac manu mea ꝓpria ꝓ tempe decanꝰ.

Ego iacobus de stralen: sacre theologie ꝓfessor minimꝰ ita sentio vt supra scribitur: qd̄ testificor manu mea ꝓpria. Ego Udalricus kridwiß de eßlingen sacre theologie professor nouissimus: vt prescriptum est ita sentiendum hac manꝰ pre scriptura censeo. Et ego conradus de campis sacre theologie professor humillimus prout supra cum maioribus meis in idem concurro iudicium. Ego Cornelius de breda minimꝰ professor ita sentio vt prescriptū est: qd̄ testificor manu mea propria. Ego Thomas de scocia: sacre theologie ꝓfessor licet immeritus ꝯformiter sentio venerabilibus ꝓfessoribus prescriptis: teste manu mea propria. Ego Theodericus de būmel sacre theologie humilimus ꝓfessor ita sentio sicut scriptum est per magistros meos prescriptos: qd̄ testor manu mea propria. In assertōne articuloꝝ prescriptoꝝ conformis iudicij sum cum venerandis magistris nostris preceptoribus meis: ego Andreas de ochsenfurt sacre theologice facultatis ꝓfessor ac theologoꝝ vniuersitatꝫ Colonieñ. collegij minimus.

Nouissime aūt ꝛ finaliter iam dictus venerabilis et religiosus frater Henricꝰ institoris inquisitor. habuit ꝛ tenuit in suis manibus quandā aliam literam ꝑgameneam Serenissimi regis Romanoꝝ. sigillo suo rubeo rotundo in capsa cere glauce impressa: impressula ꝑgameni inferius impendeñ. sigillatam: sanam ꝛ integram: non viciatam: non cancellatam: neqꝫ in aliqua sui parte suspectā: ſꝫ omī prorsus vicio ꝛ suspicioñ. careñ. Ita ꝙ in faciliorem expeditōnem huius negocij fidei idem Serenissimus dominus Romanoꝝ rex prefatus ipsam eandem bullam apostolicā supra tactam tanqꝫ xp̄ianissimus princeps tueri et defendere voluit atqꝫ vult: et ipsos inquisitores in suam omnimodā protectōnē suscipit. Mādans ꝛ precipiens omībus ꝛ singulis romano imperio subditis vt in executōne talium negocioꝝ fidei ipsis inquisitoribꝰ omnem fauorem ꝛ assistentiam exhibeant: ac alia faciā prout in eadē lā plenius continetur et habetur. Cuiꝰ quidē litere regalis principiū ꝛ finis hic infra annotant in hūc modū. Maximilianꝰ diuina fauente clementia Roma. rex semꝑ augustus: Archidux austrie: dux Burgun. Lothar. Brabantie: Lymburgie ꝛ Lucꝫenbur. et Gelrie. Comes flandrie ꝛc. Finis vero. Datū in oppido nostro Bruxelleñ. nostro sub sigillo: mēsis nouembris die sexta: Anno domini Millesimoquadringētesimooctuagesimosexto regni nostri Anno primo. De et super premissis omnibus ꝛ singulis iam dictus venerabilis ꝛ regiosus frater Henricus inquisitor pro se ꝛ collega suo antedicto ipsis a me notario publico supra ꝛ infrascripto fieri et confici vnū vel plura pu-

blicum seu publica instrumentũ ꝛ instrumenta in meliori forma petijt. Acta sũt hec Coloñ. in domo habitatioñ. venerabilis magistri Lamberti de monte predicti infra ciuitatem ecclesie sancti Andree Coloñ. sit. in camera negociorum ꝛ studij eiusdem magistri Lamberti inferius Sub anno domini. indictioñ. mensis: die horis et pontificatu quibus supra: presentibus ibidem predictis magistro Lamberto et Johanne bedello: Necnon honestis viris Nicolao cuper de Venroide: venerabilis curie Colonieñ. notario iurato. ꝛ Cristiano ivintzen de enskirchen clerico Colonieñ. diocesis testibus ad premissa fidedignis rogatis et requisitis.

Et ego Arnoldus kolich de enskirchen clericus Coloñ. iuratus. Quia premissis omnibus et singulis dum sic vt premittitur fierent ꝛ agerentur vna cum prenominatis testibus presens fui. Eaqꝫ sic fieri vidi et vt prefertur ex relatione bedelli audiui: Idcirco presens publicum instrumentuꝫ manu mea propria scriptum et ingrossatũ exinde confeci: subscripsi publicaui et in hanc publicam formam redegi: Signoqꝫ et nomine meis solitis et consuetis signaui rogatus et requisitus in finem ꝛ testimoniũ oim ꝛ singuloꝝ premissoꝝ.

Sequit tabula subsequentis opis seu tractat⁹.

Tabula sequens

presentis opusculi continet primo diuisionez totius libri in partes. et post hoc cuiuslibet partis questiones siue capitula. deinde numerum annexum qui ostendit folium in quo quelibet questio siue capitulum incipiat ꝛc.

Divisio secunde partis.

Secunda pars operis

Sꝫ quo ad remedia

Diuisio tercie partis.

Tercia pars operis

super remedia vltima nō tam cōtra eaꝝ opera q̃ ꝑsonas maleficarū sup ipsoꝝ exterminiū: ꝯtinet tres partes principales scꝫ modū inchoandi ꝓcessum iudicij: ⁊ modū ꝯtinuandi: ⁊ modū sententiandi puniendi et plectendi. Et prima pars ꝯtinet questiones quinq;. Secūda. xij. Tercia. xix. Et prima ⁊ omniū sequentiuꝫ introductoria questionū est. Vtrū malefice ⁊ earum fautores receptatores ⁊ defensores: ita subijciant̄ tam ecclesiastico q̃ ciuili iudicio q᷑ earuꝫ inq̄sitione valeant heretice prauitatis inquisitores esse exonerati. Deinde super modū inchoandi processum folio xcv. ⁊ seq̄ntib⁹.

Super modos vero

sentiandi. xix. in numero est prima q̄stio et decimaseptima in ordine. An

Finis

Operis huius prima pars incipit feliciter.

Questio .j.

Utrum asserere maleficos esse sit adeo catholicū q̄ eius oppositū ptinaciter defendere oīno sit hereticum. Et arguit q̄ nō sit catholicū quicq̄ de his asserere. xxvj.q.v.epi. Qui credit posse fieri aliquam creaturā aut in melius deteriusue transmutari. aut in aliā speciem vel similitudinem transformari q̄ ab ipso omniū creatore. pagano et infideli deterior est. Talia autē cum referunt fieri a maleficis ideo talia asserere nō est catholicum sed hereticū. Preterea nullus effectus maleficialis est in mundo Probat. Quia si eēt opatōe demonū fieret. Sed asserere q̄ demones possint corporales transmutatōes aut impedire aut efficere nō videt catholicū quia sic perimere possent totū mūdū. Preterea omnis alteratio corporalis puta circa infirmitates aut sanitates pcurandas reducit in motū localē. patet ex septimo physicorum. Quorum cunq̄ est motus celi. Sed demones motum celi variare non pñt. Dyonisius in epistola ad Policarpū. Quia hoc solius dei est. ergo videt q̄ nullā trāsmutationem ad minus veram in corporibus causare possunt. et q̄ necesse sit huiusmodi transmutatōnes in aliquam causam occultā reducere. Preterea sicut opus dei est fortius q̄ opus dyaboli: ita et eius factura. Sed maleficiū si esset in mundo esset vtiq̄ opus dyaboli contra facturā dei. ergo sicut illicitū est asserere facturam supstitiosam dyaboli excedere opus dei. ita illicitum est credere vt creature et opera dei in hominibus et iumentis valeant viciari et operibus dyaboli. Preterea id qd̄ subiacet virtuti corpali non habet virtutem imprimendi in corpora. Sed demōes subdunt virtutibus stellarū quod patet ex eo. q̄ certi incantatores pstellationes determinatas ad inuocandum demones obseruant. ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora. et sic multominus malefice. Itē demones non operant nisi per artem Sed ars non potest dare verā formā. vnde in.c. de mineris dicit. Sciant auctores alchimie species trāsmutari nō posse. Ergo et demones per artem operantes veras qualitates sanitatis aut infirmitatis inducere non possunt. sed si vere sunt habent aliquā aliam causam occultā absq̄ opere demonū et maleficorum. Sed ptra in decre.xxxiij.q.j. si p sortiarias atq̄ maleficas artes nōnunq̄ occulto iusto dei iudicio pmittente et dyabolo pparante etc. loquit de impedimento maleficiali q̄ ad actus piugales tria pcurrere. s. maleficā. dyabolū et dei pmissionem. Preterea fortius agere pōt in id qd̄ est minus forte. Sz virtus demonis est fortior virtute corpali iob.xl Non est ptās sup terram que ei valeat pparari. qui creatus est vt neminē timeret. Rñsio. Hic impugnandi sunt tres errores hereticales quibus reprobatis veritas patebit. Nam quidā iuxta doctrinam. s. Tho. in. iiij. di. xxxiiij. vbi tractat de impedimento maleficiali conati sūt asserere maleficiū nihil esse in mundo nisi in opinione hominū que naturales effectus quorū cause sunt occulte maleficijs imputabant. Alij qui maleficos pcedunt sed ad maleficiales effectus illos tantūmodo imaginarie et fantastice pcurrere asserūt. Tercij qui effectus maleficiales oīno dicunt esse fantasticos et imaginarios. licet demō cū malefica realiter concurrat. Horum errores sic declarant et reprobant. Nā primi

omnino de heresi notantur per doctores in
iiij. p̄fata di. p̄cipue per sanctū Tho. in
iij. ar. ꝛ in corpore. q. dicens illā opini-
onem esse oīno cōtra auctoritates san
ctoꝝ ꝛ procedere ex radice infidelitatꝭ.
Qui vbi auctas scripture sacre dicit ꝙ
demones habēt potestatē supra corpa
lia ꝛ supra imaginatōēꝫ hoim qn̄ a do
pmittunt. vt ex multis scripture sacre
passib9 notat. Ideo illi q̄ dicūt malefi-
ciū nihil eē in mūdo nisi in estimatiōe
hoim. Etiā nō credūt eē demones nisi
in estimatōne vulgi tm̄ vt terrores q̄s
hō sibipsi facit ex sua estimatiōe impu
tet demoni. Et ꝙ etiā ex imaginatione
vehemēti aliq̄ figure appēt i sensu ta
les q̄les hō cogitat ꝙ ꝛ tūc creduntꝛ de
mones videri dicam9 vel etiā malefici.
Et qm̄ hec vera fides repudiat p quaꝫ
anglos de celo cecidisse ꝛ demones eē
credim9. Idō ꝛ fatemur ipos ex subtili
tate sue nature multa posse q̄ nos non
possum9. Et illi q̄ eos ad talia faciēda
inducūt malefici vocantꝛ. Ibi. Quia
vo infidelitas i baptizato heresꝫ noiatꝛ
iō tales d̄ heresi reph̄enduntꝛ. Alij duo
errores demones ꝛ eoꝝ naturalē potē
tiā nō negātes ꝫ inter se q̄ ad effectum
maleficialē ꝛ ipam maleficā dissidētes
inq̄tum vn9 ꝯcedit maleficā realr̄ coo-
perati ad effectū nō tn̄ verū ꝫ fantasti-
cū. Alr̄ vo p ꝯtriuꝫ effectū realē in leso
ꝯcedēs ꝫ maleficā fantastice putat co-
opari. Fundamentū erroris ex duob9
passib9 canon̄. q̄ habentꝛ. xxvj. q. v. ep̄i.
sumpserūt. vbi p̄ reph̄enduntꝛ mlr̄ieres
q̄ credūt se cū dyana vel herodiana no
cturnis horis eq̄tare. Inspiciatꝛ ibi ca-
non. Et qꝛ sepe fantastice ꝛ imaginarie
talia solūmodo fiūt. ideo et illi errātes
d̄ omnib9 alijs effectib9 ita fieri iudicāt.
Scdō. Quia ibi continetur ꝙ qui cre-
dit vel asserit posse fieri aliquā creatu-
ram aut in meli9 deteriusue immutari
aut trāsformari in aliā speciē vel silitu

dinem q̄ꝫ a deo omniū creatore. infide-
lis est et pagano deterior. Unde pro-
pter hoc quod ibi dicitꝛ deteriusue im-
mutari dicunt illum effectum non esse
realem in maleficiato sed tantummo-
do fantasticuꝫ. Sed ꝙ hi errores here-
sim sapiant ꝛ contra sanū intellectum
canonis militant. ostenditꝛ primo tam
per legem diuinā q̄ꝫ etiam ecclesiasti-
cam et ciuilē. et hoc in generali. demū
in speciali verba canonis exprimendo
licet etiā in sequenti questione clarius
hoc deduceretꝛ. Nam lex diuina in ple
risq̄ꝫ locis precipit maleficas non solū
esse vitandas: sed etiā occidendas. cu-
iusmodi penas non imponeret si non
veraciter et ad reales effectus et lesio-
nes cū demonibus cōcurrerēt. Mors
eñ corporalis non infligitꝛ sine corpo-
rali ꝛ graui peccato licet aliud de mor
te aīme que ex fantastica illusione seu
etiā tentatiōe oriri pōt. Hec est senten
tia sancti Tho. in. ij. di. viij. in questōne
An vti auxilio demonū sit maluꝫ. Nā
Deutꝛ. xviij. precipitꝛ oms̄ maleficos et
incantatores interfici. Leuiti. etiā. xix.
dicitꝛ. Anima que declinauerit ad ma-
gos et ad ariolos et fornicata fuerit in
eis ponā faciē meā ꝯtra eā et interficiā
eā de medio ppl'i mei. Et itez. xx. Uir
vel mulier in quib9 phitonic9 vel diui-
nus sp̄us fuerit moriatꝛ lapidib9 obru-
ent eos. Et dicuntꝛ phitones in q̄b9 de-
mon operatꝛ miros effectus. Preterea
hec sunt ꝙ ꝓpter hoc pctm̄ ochozias in
firm9 mortu9 fuit. iiij. Regū. j. et saul. j.
Paralip. x. Diuinoꝝ deniq̄ꝫ eloquioꝝ
tractatores q̄d aliud in eoꝝ scriptꝭ sup
ij. di. vij. et. viij. tradiderūt de potestate
demonū et magicis artibus eorū scri-
pta inspiciantꝛ cuiuscūq̄ꝫ doctoris sup
ij. li. sentꝛ. et inueniet nullo discrepante
magos ꝛ maleficos v̄tute demonū p-
mittēte deo miros effect9 non fantasti-
cos posse ꝓducē. Taceo de varijs alijs

locis in quib⁹ sanct⁹ tho. diffuse hmői operib⁹ ptractat vt in summa ptra gen ti.li.iij.c.j.ꝛ.ij.in prima pte.q.cxiiij.ar. iiij.Et in scda scde.qő.xcij.ꝛ.xciij. Inspiciant deniqȝ postillatores ꝛ glosatores de magis pharaonis Exo.vij.Inspiciant ꝛ dicta Aug.xviij.de ciui. dei ca.xvij.Et in scdo de doctrina xpiana Similiter alioꝝ doctoꝝ quibus omnibus contradicere valde absurdum est nec a vicio heresis excusari pőt immo in iure hereticus censet quicunqȝ errat in expositőne sacre scripture.xxiiij.q.j. heresis.Et quicűqȝ aliter sentit ꝺ his q fidez ꝓcernűt ꝙ romana tenet eccia.e.c.ꝛ.q. Hec est fides ꝙ deniqȝ ptra sanű intellectű canonis militãt ondit per legem eccl'iasticã.Nam ꝛ canonű doctores sup.ca. Si ꝑsortiarias ꝛ maleficas artes.xxiiij.q.j.ꝛ ex̃ de frigidis ꝛ maleficiatis.qd aliud ptendűt nisi de maleficiali impedimẽto circa act⁹ ꝯiugales declarare quő dirimit ptractű aut ꝓhẽdű mrĩoniű.Dicűt em̃ sicut ꝛ Tho.in iiij.vbi supra.ꝙ si maleficiű superueniat mrĩonio añ carnalẽ copulã.tűc si est ꝑpetuű impedit ꝛ dirimit mrĩoniű ptractű.cuiusmodi snĩa nő darẽ sup illusoriű ꝛ fantasticű effectű vt de se pȝ. Videat Hosti.in summa copiosa. similiter Gotfri.ꝛ Ray.qui etiã nullibi legunt difficultasse.An talis effect⁹ possȝ censeri imaginari⁹ ꝛ nő realis.ȝ hoc tanqȝ ꝑ se notű relinqbant.Et quő possȝ censeri ꝑpetuus vel tempalis declarant si p⁹ trienniű duraret nec dubitabant an imaginarie ꝑ maleficã seu illusorie intromitteret.Sed ꝙ vere ꝛ realiter pőt talis defect⁹ ꝓcurari ꝟtute demonis ꝓpter pactű cű eo initű.vel etiã ꝑ ipsum demonez absqȝ malefica. lȝ ħ rarissime fiat in eccl'ia vbi sacrm̃ mrĩonij meritoriű existit.ȝ ꝙ inter infideles ħ ptingat hoc est qꝛ iniusto titulo.illos possidere se cernit vt petr⁹ de palude in suo q̃rto recitat de sponso q despősauerat idolum ꝛ nihilomin⁹ ptraxerat cű quadã iuuẽcula.quã tñ cognoscẽ nő ꝓpter dyabolű qui semꝑ se in corpe assumpto interposuerat.cuȝ tñ in ecclesia dyabol⁹ conat potius per maleficas ꝓpter suű lucrű in ꝑditionẽ aiaꝝ tales effect⁹ intromitere.ꝛ qualiter hoc facere pőt ꝛ quibus medijs inferi⁹ declarabit.vbi ꝺ septem modis nocendi hoib⁹ ꝑ ꝯsiles effect⁹ tractabit.Ex alijs etiã questőnib⁹ quas theologi et canoniste circa hanc materiã mouent hoc idez pȝ. discutiẽtes quő possit tolli ꝛ an licitű sit ꝑ aliű maleficiű tollere ꝛ qd si malefica mortua sit ꝑ quaȝ maleficiű est immissum. De q casu Gotfridus in sua sűma mẽtionẽ facit de quib⁹ in questiőib⁹ tercie ptis patebit.Cur deniqȝ tam diligẽter canoniste varias penas ꝓmulgassent distinguẽdo de occulto ꝛ mãifesto peccato maleficoꝝ seu poti⁹ diuinatoꝝ cű noxia supstitio varias hẽat spẽs vt si notoriű sit eucharistia denegeẽ. Si occultű pnĩa.xl.dierű.de ꝯse.di.ij. ꝓ dilectione. Item si clericus ꝙ deponẽd⁹ et in monasterio detrudend⁹.Si laycus excőicand⁹.xxvj.q.v.Nő oȝ.Itẽ ꝙ tales infames debeãt censeri et q ad eos concurrűt imo nec ad accusatőnez debẽt admitti.ij.q.viij.quisquis nec. Sȝ ꝛ per legem ciuilem hoc idem ostendit.Nam Azon in summa super.ix.libro Codicis Rubrica de maleficis.l. post corneliam.de siccarijs ꝛ homicidis dicit. Sciendű ꝙ omes illi quos vulgus maleficos vocat ꝛ etiaȝ illi qui artem diuinandi sciunt patiunt capitalem penaȝ.vt.l.nemo.C.de maleficis. Item inferűt penam.l. culpa.l.null⁹. He em̃ leges his verbis vtunt.Nemini permittitur diuinare alioquin supplicium capitis gladio vltore feret ꝓstratus ꝛ subdit.Sűt et alij q arte magica vite innocentű insidiant animos

mulierũ ad libidinẽ flectũt. ꝛ hi bestijs obijciunt vt eo. C. l. multi. Decernunt etiã leges ꝙ ad eoꝝ accusatõnem quilibet admittat sicut ꝛ canoñ. in ca. in fauorem fidei. libro. vj. de here. Vñ subditur ibidem. Ad hanc accusatões qui libet admittit quasi in crimine lese maiestatis. Ipsam em̃ propemodum pulsant maiestatem diuinaꝫ. Item ꝙ questionib⁹ ad interrogandũ subijciat subdit. Et quilibet nulla dignitate obstante questioni subijcit ꝛ qui conuincitur vel si detegat facin⁹ suum sit eculeo deditus vngulisqꝫ sulcantib⁹ latera perferat penas dignas suo facinori vt eo. C. l. si ex. ꝛc. Nota ꝙ olim duplici pena talis plectebant. capitis ꝛ vngulis ad dilaceratõnem corporis seu ad deuorandum bestijs obijciendo. Iam aũt cremant forte propter femineũ sexũ. Iteꝫ prohibent participatões. Vnde subditur. sed nec permittant tales ad limen alterius accedere alioquin concremãtur bona. nec aliquis dꝫ eos suscipe vel consulere alioquin deportant in insulam ꝛ oĩa bona publicant. Hic notatur pena exilij cum amissione omniuꝫ bonorũ qui tales consulũt aut suscipiunt. Has penas vbi predicatores populis et rectoribus terrarũ publicant. plus aduers⁹ maleficas ꝙ̃ ex alijs scripturaꝝ allegatõnibus marcescũt. Preterea ꝛ p leges commendant qui eorũ maleficijs obstant. Vnde vbi supra. l. eorum. Alij aũt qui faciunt id ne labores hominũ ventorũ grandinisqꝫ lapidatione sternunt. non pena: sed pmio digni sunt. Qualiter aũt sit licitum talia impedire inferius patebit vt pri⁹ tactuꝫ est. Omnia aũt hec negare aut friuole illis resistere quomõ potest scrupulo heretice prauitatis carere. Iudicet vnusquisqꝫ nisi fortassis eum ignorantia excusabit. ꝫ cuiusmodi ignorantia excuset stati inferi⁹ patebit. Concludendo ex oĩbus pmissis catholicaꝫ ꝛ verissimã assertõeꝫ ꝙ malefici sunt qui demonũ auxilio ꝓpter pactũ cũ eis initum maleficiales reales effect⁹ pmittẽte deo ꝓcurare pñt nõ excludendo quĩ ꝛ pstigiosos effect⁹ ꝛ fantasticos etiam p media pstigiosa ꝓducere valeãt. Sꝫ quia psens speculatio sup maleficiales effectus versat qui plurimum ab alijs differũt. ideo p hoc nihil ad ꝓpositum. cum tales potius sortilegi vel incantatores dicunt ꝙ̃ malefici. Demuꝫ quia fundamentũ sui erroris capiũt ex verbis canonis precipue duo vltimi errores nõ loquendo de primo qui seipsuꝫ ꝯdemnat dum nimiũ contra veritateꝫ scripture exorbitat. Ideo ad sanum intellectũ canonis est procedendũ. ꝛ primo contra primũ errorem dicenti medium esse fantasticũ ꝫ extrema esse realia Vbi notanduꝫ ꝙ dum q̃tuordeim sũt spẽs capitales in genere supstitiõis q̃s recitare causa breuitatis nõ expedit. tñ qꝛ clare recitant ab ysidoro. viij. etimo. ꝛ scda scdẽ per sanctũ Tho. qõ. xcij. tũ etiam quia inferi⁹ vbi de grauitate huius heresis tractabitur de ipsis mẽtio erit. ꝛ hoc questione vltima hui⁹ prime ptis. Et species sub qua h⁹mõi mulieres continent vocat species phitonuꝫ in quib⁹ demon vel loquitur vel mira opat. Et est sepius prima i ordie. Species aũt sub qua malefici continentur vocat species maleficoꝝ. Et qꝛ inter se pluri muꝫ distant. nec oportet ꝙ qui in vna specie laborat ꝙ etiã sub alijs ꝯphendat. Ideo sicut canon de illis mulierculis mentionẽ facit ꝛ nõ de maleficis. ita false canonẽ interpretat q̃ hmõi imaginarias deductõnes corporuꝫ ad totũ genus superstitionis ꝛ oĩes species ei⁹ reducere velint vt sic ille mulieres imaginarie solũ ita ꝛ oẽs malefice trãsferant. ꝛ pampli⁹ canoneꝫ falsificat q̃ ex illo arguẽ vellet maleficã solũmõ

imaginarie ad effectū maleficialē egritudinis vel morbi ꝯcurrere. Preterea tales sic errātes ꝑampli⁹ repꝛehendūtur dū extrema cōcedūt realia.s. demonē opantē ⁊ effectū morbi realē.medium aūt instrumēti.s.ꝑsonā maleficā dicūt fantastice cōcurrere cū tñ mediū semꝑ naturā ꝑticipat extremoꝝ. Nec valꝫ si dicat̄ ꝙ etiā fantasia sit quid reale q2 sicut fantasia vt talis nil pōt efficere nec concurrere ad demonis opatiōnē nisi per pactū initū cū demone in quo pacto malefica se totā obtulit et astrinxit dyabolo vere ⁊ realiter ⁊ non fantastice ⁊ imaginarie solū.ita etiā opoꝛtet ꝙ cooperet̄ dyabolo vere ⁊ coꝛpalit̄. Nā ⁊ ad hoc sunt om̄ia maleficoꝝ opa vbi semper aut per pactū aut per visū .aut per locutionē seu per alicuius maleficij instrumenti repositi sub limine domus opatione sua maleficia exercent. ꝓut in sequenti questiōe patebit. Preterea si quis verba cano.diligent̄ inspiciet considerabit q̄tuoꝛ que ꝑdicatoꝛes ⁊ sacerdotes ꝑ ecclesias sibi cōmissas om̄i cū instantia populo ꝑdicare deberent.s.ꝙ extra vnū deū nemo arbitret̄ aliquid esse numinis vel diuinitatis. Scđo ꝙ cū dyana vel herodiade equitare est cū dyabolo qui se ita fingit ⁊ nominat trāsmeare. Tercio ꝙ talis eqtatura fit tūc fantastice.quando dyabol⁹ mentē ꝑ infidelitatē sibi subiectā agitat taliter vt ea q̄ solo spiritu fiant.coꝛpoꝛaliter fieri credunt̄. Quarto ꝙ tali dn̄e habeāt in om̄ibus obedire. Vnde ad maleficiales actus hec verba extendere est absurdum.cū sint diuerse species. An autē malefici etiam localiter transferant̄ in sua specie supstitōnis vl̄ solum imaginarie sicut phitones. tractabit̄ de illo in capitulis scđe ꝑtis capitulo tercio ꝙ vtroqꝫ modo. Et sic secundus erroꝛ cum primo eliditur quo ad fundamentū ⁊ sanū intellectum canonis. Tercius insuꝑ qui ex verbis canonis effectū maleficialē asserit fantasticū ex verbis canonis etiā elidit̄. Nā in eo ꝙ dicit q̄ credit posse fieri aliquā creaturā aut in melius deteriusue trāsmutati aut in aliā speciem vel similitudinē transfoꝛmari q̄ȝ ab ipso omnium creatoꝛe ⁊c̄.infideli deterioꝛ ē. Ne tres partes si nude intelligant̄ sunt ꝯtra ꝑcessum scripture ⁊ determinatōnē doctoꝝ. Nam posse fieri aliqs creaturas a maleficis vtpote vera animalia imꝑfecta.inspiciat̄ seqūes canon.nec mirū post allegatū canon̄.epi.quid Augus. determinat de magis pharaonis q̄ virgas in serpentes verterunt inspiciatur glo.suꝑ illud Exoď.vij. Vocauit pharao sapiētes.inspiciat̄ ⁊ alia glo. strabi ꝙ demones discurrūt ꝑ mūdū qñ ꝑ incantatōēs malefici ꝑ eos aliqd efficere conant̄ ⁊ colligūt diuersa semina. ⁊ ex eoꝝ adaptōne ꝑn̄t ꝓrūpe diuerse spēs Inspiciat̄ ⁊ Alb.in de aīalib⁹. Inspiciat̄ ⁊.s.Tho.j.ꝑ.q.c.xiiij.ar.iiij. Quoꝝ dicta bꝛeuitatis cā obmittunt̄.solū ꝟ suꝑ est vt intelligat̄ ibi fieri ꝓcreari. Scđm etiā ꝙ in meli⁹ deteriusue valeat transmutari intelligat̄ solūmodo a deo auctoꝛitate ⁊ ad coꝛrectōēs seu etiā punitionē.sepi⁹ tñ ista misterio demonū exercent̄. Et sicut de ꝑ di.dn̄s ꝑcutit ⁊ ipse medet̄.⁊ ego occidā ⁊ ego viuē faciā Ita de scđo di immissionē ꝑ anglos malos vt supꝛa tactum ē. In ꝑfato deniqꝫ ca.nec mirū inspiciāt ꝟba aug.q̄ dicūt̄ malefici ⁊ cuiusmōi eoꝝ opatōnes qñ hoib⁹ inf̄dū ñ solū ifirmitates ꝫ ēt moꝛtē infert̄. Terciū ēt sane intelligē expedit cū moderni malefici sepius ope demonū trāsfoꝛmāt̄ i lupos ⁊ alias bestias. Sꝫ canō loq̄t̄ de reali trāsfoꝛmatōe ⁊ ēentiali ⁊ ñ de ꝑstigiosa q̄ sepi⁹ fit.ď q̄ ēt Aug.xviij.de ci.dei.c.xvij.multa refert vt de famosissima magacirces.⁊ ď socijs dyomedis ⁊ de pr̄e ꝑstātij. De q̄

Sacerdotes p[re]dicare &c.

materia in cap.scđe ptis patebit.Et an sp sunt pñtes vel abñtes malefici et an illā formā dyabol⁹assumat vel ipse hō p se videaṫ talis ca.vj.ꝛ.vij.

Sed qꝛ scđa ps qōnis dič ꝙ his oppositū asserē ꝑticinaṫ sit hereticū.Queriṫ.an tľes debeāt hři tanꝗ manifeste dep̄hēsi i heretica prauitate.vel solū vt de heresi vehemēter suspecti.Et vř ꝙ p̄ mō.nā berñ. in glo. ordinaria in.c.ad abolēdā.§.pñti.ꝛ ꝟ. dep̄hensi.ex̄ đ here. Pñti nihilomin⁹ ordinatiōe sancim⁹.vt qcūꝗ manifeste fuerit in heresi dep̄hensi ꝛc.declarat ꝙ trib⁹modis ꝗs censeṫ māifeste dep̄hēsus.facti vicꝫ euidētia.puta qꝛ publice p̄dicat hēsim vel legitima ꝓbatōe p testes.vľ ex sua ꝯfessiōe.Et qꝛ tales publice p̄dicāt seu tem ꝫ p̄fata oīa se opponūt asserētes maleficas ñ eē.aut ꝙ nullo mō valeāt hoib⁹ nocē.iō tanꝗ manifeste dep̄hensi in tali prauitate sub hac distinctōe ꝯtinenṫ.Ad eundē ēt sensꝫ ē eiusdē berñ.gl. in.c.excōicam⁹. scđo sup ꝟbo dep̄hensi publice.Ad idē etiam facit.c.sup.ꝗbusdā.ex̄ de ꝟ.sig. Inspiciat ibidē lector.c.ꝛ repiet veritatē Sꝫ ꝯtra.qꝛ h̄ nimis durū vř.tū ꝓpť penā ānexā ꝗ notaṫ in.c.ad abolendaꝫ.§. pñti.ex̄ de here.vbi in clerico poniṫ degradatio.ꝛ ꝙ secularꝭ relinquaṫ arbitrio ptātis secularꝭ aīaduersiōe debita puniend⁹.tū etiā ꝓpter igrantiā ꝛ multitudinē eoꝝ ꝗ culpabilꝭ i tali errore cerniṫ.Et ex multitudie tali rigor iusticie est tpand⁹.di.xl.vt ꝯstitueret.Rñ.Cuꝫ nr̄a sit intentio potius a vicio heresis hmōi p̄dicatores ꝓ posse excusare ꝗ icusare cū vt dr̄ ex̄ de ꝑsump.c.lr̄as.§.ꝗ circa.mandam⁹ꝗten⁹cū ꝓpter solā suspitōeꝫ ꝗuis vehementē nolum⁹ illuꝫ de tamgraui crimie ꝯdēnari ꝛc.vbi gl. sup ver.ꝯdēnari.Procedi p̄t ꝯtra taleꝫ sic vehementer suspectū:ꝫ nō dꝫ ꝓpterea ꝯdemnari.nisi assit vt ibideꝫ declaratūr violenta suspitio.attamen qꝛ suspitio uem excludere nōpossumus. et hoc propter friuolas eorum assertōnes contra fidei veritatem.Et cum hoc triplex sit suspitio.leuis vehemens.ꝛ violenta.de quibus in ca.accusatus.et ca. cum cōtumacia.li.vj.de here. ꝛ p nota ta p archidyaconum ꝛ Joh. andre sup ca.accusatus ꝛ verbo vehemens.ꝛ de p̄sump.ca.literas.De violēta etiā loquitur canon.dis.xxxiij.quorundaꝫ.Jđo querendū cuiusmodi suspitōni talis p̄dicās subiacet. Et quidem cū talia dogmatiꝫātes nō equaliter se ad hmōi errores habere noscunṫ.eo ꝙ aliq ex simplici ignorantia iuris diuini.aliqui etiam sufficiēter informati adhuc fluctuant facillādo ꝛ plene assentire nolunt. ꝛ cum error in mēte hereticum non faciat nisi assit pertinacia volūtatꝭ.oportet etiam dicere ꝙ ad suspitionem sup crimen heresis non se equaliter habeant.Attamen quia per ignorantiā putant se posse euadere.Aduertant paululum ꝗ grauiter peccāt qui ex huiusmodi ignorantia delinquūt.Nam licꝫ multiplex sit ignorantia. tamen in rectorum animarum ignorantia quecūꝗ sit.non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis ꝺm philosophos que a iuristis ꝛ theologꝭ dicitur facti.Sed censetur in eis ignorantia vniuersalis que est ignorantia iuris diuini. quia est eorum que quis de iure ex lege diuina scire tenetur distinct.xliij.Nicolaus papa.Dispensatio celestis seminis nobis iniuncta est. Ve si nō asperserimus.Ve si tacuerimus. Tenenṫ eñ habere scientiam sacre scripture distin.xxxvj. p totum. Et ad hoc ad subditoꝝ animas informandas eadem distin.capi.ij.§.ecce.ꝛ.§.si quis vult.licet ꝺm Ray.Hostiē.Tho. non requiratur ꝙ habeat scientiā eminentem.sed ꝙ habeat ꝯpetenteꝫ id est

sufficientē ad suū officiuz exequendū. Attamen pro eo℞ aliquali consolatione dummodo damna precedentia lucris sequentib⁹ deinceps recompēsant est eis ad vertenduz. Et hec ignorātia iuris licet dicat interduz affectata crassa ꝛ supina. Dicit tamen affectata idē voluntaria dupliciter. Quia interduz cum scientia intentōnis. Interduz cuz ignorantia tentōnis. Prima licet i nullo excusat sed damnat. De qua Psal. noluit intelligere vt bene ageret. Secunda tamen diminuit voluntarium: ita et peccatum. Quia fit quando qs tenet aliquid scire sed nescit quod teneatur. Que etiā fuit in Paulo .j. Timo. j. Misericordiā ꝯsecutus sum: q₂ ignorans feci in incredulitate. Qui tamen dicit affectata indirecte. q₂ propter alias occupationes negligit addiscere ea que scire tenet. nec vult laborare in studio ad sciendū illa ꝛ excusat nō a toto: sed a tanto. Et etiā iuxta Ambrosium sup illud Roma. ij. An ignoras ꝙ benignitas dei ad penitentiā te adducit. dicit Grauissime peccas si ignoras grauissime. id est valde periculose. Ideo ꝓsertim iam in tempib⁹ ad succurrendū anima℞ periculis omnē ignorantiā repellam⁹ ꝛ durissimum iudicium quod nobis imminet super districtā ratōnez ꝛ talentū nobis credituz semp pre oculis habeamus ne ipsa ignorantia etiaz in nobis notet crassa vel supina p methaphorā hoīs crassi vel supini qui nō videt etiā ea q̄ corā ipso sunt. Dicit em̄ cancellari⁹ in florib⁹ regula℞ moraliū. ꝛ in scđa regula. ꝙ culpabilis ignorantia iuris diuini nō cadit in faciententē qđ in se ē. Rō est. Quia spūssanct⁹ talē hoīem de necessarijs ad salutē q̄ vires ei⁹ excedūt docere imediate parus est. Ad primū argumentū solutio p₃ p sanū intellectuz canonis. Ad scđm dicit Pet. de tharā. pmitteret vtiq₃ ex magna sua inuidia q̄ aduersus hoīez agitat. si a deo pmitteret. ꝙ aūt deus pmittit sibi aliqua ꝛ aliq̄ nō. hoc cedit in maiorē ipsi⁹ dyaboli ꝯtumeliā ꝛ displicentiam ꝙ de⁹ in oībus vtit eo ꝯtra suā volūtatem ad manifestatōez glorie sue. Ad terciū dicit ꝙ alte ratōnez egritudinis aut alterius effectus maleficialis aliqᷓ motus localis inq̄ꝫtum demon p maleficam colligit determinata actiua que vic₃ ledere possunt ꝛ apponit determiatis passiuis ad inferendū dolorem vel nocumentū aut actū aliquem spurcissimū. Et si querit an mot⁹ ille rerū a demone localis reducat in motū celestez Dicendū est ꝙ non. Quia non mouētur ex virtute naturali: sed mouent ex obediētia naturali q̄ subijciunt virtuti demonis qui habet hoc ex virtute nature sue ꝙ potest supra corpora. Pōt dico non ꝙ possit influere rebus materialibus aliquā formā vel substantialē vel accidētalem absq₃ āminiculo alterius rei naturalis. Sed quia potest deo pmittente res localiter mouere ꝛ ex rebus ꝯiunctis dolorē vel aliquam qualitatem ꝓducere. Vnde effectus maleficialis non subijcit motui celi sic nec ipse demon licet res ille ꝛ instrumenta subijciant. Ad quartū dicendū. Opus dei pōt ope dyaboli viciari ꝓut ad p̄ns loq̄mur de effectu malificiali. S₃ q₂ h̄ nō pōt nisi diña pmissione. iđ nō sequitur ꝙ dyabol⁹ sit deo fortior. demū q₂ nō viciat opa dei p violētiā cū sic etiaz destruē posset. Ad q̄ntū simplr notū ē ꝙ corpa celestia nō h̄nt ṽtutē impmendi i demones cū nihil agat vltra suā ṽtutē. ꝫ ꝙ a mag̃ aduocati sb certa ꝯstellatōe veniūt duplici ex cā h̄ facē videt. Primo q₂ sciūt ṽtutē illi⁹ ꝯstellatōnis iuuare ad effectū quē magi optāt. Secūdo faciūt vt hoīes inducāt ad venerādū aliqđ numē i stell. ex q̄ veneratōe ēt aā tpa rit⁹ ydolatrie ꝓcessit. Ad vlti-

nū q̄tū ad terminos argumēti sup au rū alchimicū. dōm fm scm̄ Tho. in. ij di. vij. in solōne vni⁹ argumēti. vbi declarat de v̄tute demonū i opando. Q̄z lz q̄daz forē subales p artē induci possint v̄tute natural' agent̄ vt q̄n forā ignis inducit p artē i lignū h tn̄ nō pt fieri vlr eo q̄ ars nō pt iuenire sp seu ꝯiūgere ꝓpria actiua ꝓprijs passiuis pōt tn̄ facē aliq̄d sil'e ⁊ sic alchimiste faciūt aliq̄d sil'e auro q̄tū ad accidētia exteriora ꝫ tn̄ nō faciūt vex aurū. q̄r forā subalis auri nō ē p calorē ignis q̄ vtunt alchimiste ꝫ p calorē solis i loco determinato vbi viget v̄tus mineralis. et iōo tale aurū nō hz opatōez ꝯñtez spēm ⁊ sil'e ē de alijs eox opatōib⁹. Ad ꝓpositū. Demones opant p artē circa effect⁹ maleficiales ⁊ iō absq̄ āminicl'o alteri⁹ agētis nullā formā subalē vel accidētalem inducē pñt ⁊ q̄r nō dicim⁹ q̄ maleficia inferat ptez absq̄ āminicl'o alteri⁹ agent̄ iō etiā cū tali āminicl'o pt veras q̄litates egritudis aut alteri⁹ passiōis inducere. ꝫ q̄liter h āminicl'a seu āministrationis instrox hn̄t ad effectū maleficialem cū demonib⁹ concurrere vel nō patebit per sequentia.

Questio secunda:

An catholicū sit asserē q̄ ad effectū maleficialē sp hēat demon cū malefico ꝯcurrē vel q̄ vn⁹ sine altero vt demō sine malefico vel ecōuerso talē effectum possit ꝓducere. Et arguit p̄ q̄ demō sine malefico. Aug. in li. lxxxiij. q. Oīa q̄ visibilr fiūt etiā p inferiores ptātis aeris fieri posse credūt. Sz oīa nocumēta corpalia nō st̄ inuisibilia ꝫ poti⁹ sensibilia. igit etiam a demonib⁹ fieri pñt. Preterea ex scriptur̄ nocumēta iob illata vbi ignis de celis cecidit ⁊ familiā cū gregib⁹ pecox vno impetu cōsumpsit ⁊ turbo demū deijcēs liberos occidit demō p se absq̄ malefic̄ cōcurrente tm̄ nō diuina pmissione opat⁹ ē. g̃ a sili in alijs q̄ maleficis ascribunt. patz ⁊ de vij. vir̄ sare v̄ginis q̄s demon occidit. Preterea q̄cq̄d pōt v̄tus inferior absq̄ āminiculo v̄tut̄ supioris pōt ⁊ virt⁹ superior absq̄ āminiculo v̄tutis inferioris. Sz v̄tus inferior pōt cōcitare grādines ⁊ inducere infirmitates absq̄ auxilio v̄tutis supioris. Dicit em̄ albert⁹ de ꝓprietatib⁹ rerū q̄ saluia putrefacta certis modis vt ibidē ponit si ꝓiecta fuerit in fontē mirabiles ꝯcitabit in aere tempestates. Preterea si dicatur. q̄ demon vtit maleficio nō ꝓpter indigentiam ꝫ ꝓpter eius q̄uā querit ꝑditionem Contra Aristo. iij. ethicox. Malicia ē voluntariū. q̄d ꝓbat p hoc q̄ null⁹ opatur iniuste volūtarie nō velle iniustum esse. ⁊ volūtarie stuprantez nō velle incontinentē eē. ⁊ p hoc etiā legislatores puniūt malos q̄si volūtarie mala operantes. Demon g̃ si opat p maleficam operat tanq̄ p instr̄m. ⁊ cū instr̄m dependet ad voluntatē p̄ncipalis agent̄ ⁊ nō voluntarie agit si cōcurrit nō erit ei actio imputāda nec p ꝯñs puniēda. Sz ꝯtra q̄ nihil possit efficere in inferiorib⁹ absq̄ maleficis. Primo de generatōne. Oīs actio est p ꝯtactū. Et q̄r nō est aliq̄s ꝯtactus demonis ad corpa cū nihil hēat cum eis cōe. g̃ vtit aliq̄ instrumēto illi influēdo v̄tutē ledendi p ꝯtactū. Juxta h etiaz q̄ maleficia possint fieri absq̄ ope demonū. ꝓbat p textum ⁊ glo. ad Galath. iij. O insensate gallate quis vos fascinauit veritati nō obedire. glo. quidam habent oculos vrentes qui solo aspectu inficiūt alios ⁊ maxime pueros. Est ad hoc etiā auicen. vj. naturalium. li. iij. ca. vlti. ita dicens. Multotiens aūt aīa opat in corpore alieno sicut in ꝓprio quemadmodum est opus oculi fascinātis ⁊ estimationis opantis. Et eandem sententiaz

etiā ponit Agazel li.v. suo physicorū ca.ix. Putat etiā Auicenna licet nō teneat in illo φ vtus imaginatiua etiā absq visu possit extranea corpa imutare. vbi nimis extendit virtutē imaginatiuā. ꝛ capim⁹ hic virtutē imaginatiuam nō inquantum distinguit contra alias virtutes sensitiuas interiores vt est sensus communis ꝛ fantasia et estimatio. sed inquantum includit oīs illas virtutes interiores. Sed bene verū φ tal' vtus imaginatiua pōt trāsmutare corpus cōiunctum. scilicet illud in quo est sicut homo potest ambulare supra trabem q̄ est in medio vie. Si vo posita fuerit super aquā pfundam non audebit ambulare super eā. eo φ imaginabitur in eius anima forma cadendi vehementer impressa cui obedit materia eius ꝛ virtus membrorum eius ꝛ nō obediunt eius cōtrario. s. ad directe ambulandum. In hoc ergo cōuenit hec imutatio cum oculo fascinantis inquantum imutat corpus ppriū primo ꝫ non corpus alienū de q̄ imutatōe iā loqmur. Preterea si dicat φ talis imutatio causat a corpe viuo mediante aīa in aliud corp⁹ viuū. Contra. q2 ad pn̄tiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi ꝗ etiā absq virtute aīe corpa pn̄t mirabiles effectus pducere. Item homo viuens ꝛ ppe cadauer hoīs occisi transiens etiā nō sentiēdo illud adhuc terrore cōcutit. pterea sic res naturales hn̄t quasdā vtutes occultas quarum ratio ab hoīe assignari nō pōt. sic φ adamas trahit ferrū ꝛ multa q̄ Aug. enumerat. xx. de ci. dei. Ita mulieres ad imutatōnes faciendas in corpib⁹ aliēis certis reb⁹ vti pn̄t. absq auxilio demonum que etiā nostrā rōnem excedunt. Et q2 excedūt non debem⁹ ppterea demonib⁹ quasi ex maleficiis insimul cōuersantes ascribere. Preterea malefici certis vtunt imaginib⁹ ꝛ reb⁹ instrumētalib⁹ quas interdū ponūt sub limine ostij dom⁹ aut ad certa loca. vbi pecudes cōueniūt aut etiā hoīes q̄ maleficiātur ꝛ interdū moriunt. Sꝫ q2 hmōi effect⁹ pn̄t euenire ex imaginib⁹ illis inquantum hn̄t quasdā influētias a corpib⁹ celestib⁹ receptas. pbat. Nā sicut corpa naturalia subdunt corpib⁹ celestibus. ita ꝛ artificialia. Sed corpa naturalia pn̄t recipe q̄sdā vtutes occultas. ꝗ ꝛc. ꝛ artificialia. vn̄ videt φ eorum opa possēt p tales impssiones practicari et nō per demones. Preterea si va miracla pn̄t fieri ex ptāte nature in eo q̄ opat. ita et mirāda ꝛ stupēda opa ex vtute nature pbat. Nā greg. dicit. ij. dyalo. Sancti miracula faciunt aliqn̄ ex pce. aliqn̄ ex ptāte. exemplū dat de vtroq. Petrus orādo suscitauit thabitā mortuā. Ananiā ꝛ saphirā mentiētes morti increpādo tradidit absq pce. ergo ꝛ hō p virtutem aīe sue poterit materiā corporalem in altero etiā transmutare seu imutare de sanitate in infirmitatē ꝛ econuerso. Preterea corp⁹ humanū est nobili⁹ q̄ alia corpa inferiora. ꝗ ppter apphensionem aīe hūane imutat corp⁹ humanū ad calorē ꝛ frigus vtꝫ in irascētib⁹ ꝛ timentib⁹. imo etiā hec imutatio pertingit qn̄q vsq ad egritudinē ꝛ mortē. ꝗ multomag' pōt sua vtute materiā corporalē imutare. Sꝫ ctra ē. Suba spūalis nō pōt imprimere aliquā formā nisi āminiculo alteri⁹ agent' vt supra tactū est. vn̄ ꝛ aug. in pfato li. Nō est putandū istis trāsgressorib⁹ āgelis ad nutū seruire hāc visibiliū rerū materiā. ꝗ soli deo. ergo multominus hō ex potestate naturali efficere pōt effect⁹ maleficiales. Rn̄dendo q2 nō desunt errantes in hac materia maleficas excusantes ꝛ demones tantummodo aut inculpantes aut qbusdā naturalib⁹ trāsmutatōnib⁹ earum facta ascribētes. Ideo horū falsitas oñdit primo per descriptio

nem maleficoꝝ. De qua ysid. viij. ethi. mo. c. ix. Malefici dicunt ob facinoꝝ magnitudinē. s. mala p̄ cūctis malefactoꝝ efficientia. vñ subdit. hi elementa ꝯcutiunt opere. s. demonuꝫ ad grandines ⁊ tempestates ꝯcitādas. Iteꝫ dicit. Mentes hominuꝫ turbāt intelligere ad amentiā odiū ⁊ amorē inordinatuꝫ Item subdit. Hec sine vllo veneni haustu violentia tantū carminis aīas interimūt. Ad idem. xxvj. q. v. c. nec mirū. ⁊ sunt verba Aug. in de ciui. dei. vbi declarat q̄ dicunt magi et malefici. Magi sunt q̄ vulgo dicunt malefici ⁊ ob facinoꝝ magnitudinē sic nuncupant. hi sunt q̄ pmissu dei elemēta ꝯcutiūt. hominū turbāt mentes min⁹ ꝯfidentiuꝫ in deo ac sine vllo veneni haustu violētia tantū carminis interimūt homies. Vñ ⁊ Lucan⁹. Mens hausti nulla sanie polluta veneni incantata perit demonib⁹ em̄ accitis audent ventilare et quousq; suos pimāt malis artibus inimicos. Ex quib⁹ pꝫ q in hmōi operib⁹ semp hn̄t demones cū maleficis ꝯcurrere. Scd̄o q₂ cū quadruplices effect⁹ penales assignare possum⁹. s. ministeriales. noxiales. maleficiales ⁊ naturales Et ministeriales dicunt q̄ misterio bonoꝝ angeloꝝ sicut noxiales malorum spirituū immittunt. Moyses em̄ egyptū in. x. plagis ministerio bonoꝝ percussit vbi magi in. ix. tantū per malos spūs cōcurrūt et triduā pesteꝫ propter peccatū dauid circa numeratōneꝫ populi ꝯmissum. ⁊ de. lxxij. milib⁹ hominū vna nocte pstratis de exercitu Sennacherib vtiq; hic p angelos domini. s. p bonos dominū venerantes ⁊ cogn̄scētes peracta fuerunt. Noxiales v̄o effectus cum in scripturis nominant. Immissiones per angelos malos fm̄ q̄s populus ille in deserto sepe percussus fuit. Et maleficiales effect⁹ dicunt qn̄ demon p maleficos ⁊ p magos opat. si cūt ⁊ naturales q̄ ex influentijs corporū celestiū in istis inferiorib⁹ circa mortalitates sterilitates terraꝝ ⁊ grandines ⁊ his similib⁹ causant. Et inter hos effectus magna fit dr̄ia. ideo cū iob noxiali plaga fuit a demone pcussus ⁊ non maleficiali ideo nihil ad ꝓpositum. Si quis v̄o curiosi⁹ instaret sicut plerumq; hec materia curiosas patit a maleficarū defensorib⁹ instātias. sꝫ in cortice verboꝝ aerem verberantes ⁊ medullā veritatis nūq; penetrātes. Cur iob nō maleficiali effectu p demonē sicut noxiali pcussus fuit. His curiose etiam responderi pōt q iob fuit pcussus a dyabolo solū. et nō mediante malefico vel malefica. Quia hoc gen⁹ supstitōis vl nondū erat inuentū. vel si erat inuentum. diuina tamē ꝓuidentia voluit vt potestas demonis mūdo ad precauendum ei⁹ insidias ꝑ dei gloria innotesceret cū nihil nisi a deo pmissus efficere pōt. Et de tempe quidē quo primū genus supstitionis inuentū fuit. Et dico primū gen⁹ quo ad demonū inuocatōeꝫ nō quo ad purā ydolatriā. Dicit Vincentius in spec. hysto. allegans plures doctores q prim⁹ inuentor artis magice ⁊ mathematice fuit zorastres qui dicitur fuisse Chain filius Noe. h fm̄ Augustinus de ciui. dei. sol⁹ risit nascendo ⁊ hoc nō nisi ope dyaboli. Hic etiā cū esset rex superat⁹ est a Nino filio beli q̄ edificauit niniuē. vel ampli⁹ sub q̄ cepit regnū assyrioꝝ tempe Abrae. Hic etiā Ninus ob inordinatū amoreꝫ patris fecit fieri imaginem patri mortuo ad quā quicūq; confugiebant malefactores liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc ceperūt hoies imagines adorare vt deos. sed hoc pt⁹ primā etatē. q₂ sub illo tpe non erat ydolatria. ꝓpter recentē memoriā creatōnis mūdi. vt dicit. s. Tho. scd̄a scd̄e. q. xcv. ar. iiij. vel etiā incepit a Nembroth. q̄ cof

gebat hoies ignem adorare. et sic in secunda etate incepit ydolatria. q̄ est primū gen⁹ supstitōnis. sicut diuinatio secundū. ⁊ obseruantia terciū. Maleficorū aūt ritus reducit ad scōm gen⁹ supstitionis. s. ad diuinatōe₃ que fit p expssam demonū inuocatōe₃. cui⁹ etiā sunt tria genera. scil₃ nigromātia. planetariū seu poti⁹ mathematici. ⁊ diuīatio p somnia. hec ideo posui vt pri⁹ lector intelligat noxias illas artes nō subito sed pcessu tempis fuisse inuentas nec absonum esse asserere maleficas tpe Job nō fuisse. Sicut em̄ p incrementa temporū vt Grego. in moralibus dicit creuit sciētia sanctoꝝ ita et noxie artes demonioꝝ. Et sicut iam repleta est terra sciētia dn̄i Esaie. xj. Ita ia₃ mūdi vespere ad occasum declinante ⁊ malicia hoīm excrescente ⁊ charitate refrigescēte sup abundat omnis maleficoꝝ iniquitas. Ipse tñ zorastres cum esset intentus illis actibus ⁊ solūmodo consideratōni astrorū a dyabolo succenssus est. Hec vbi supra. De tempe aūt quo malefici legunt cū demonib⁹ ad maleficia inferenda pueniste tactū est supra: ⁊ habet Exod. vij. quo ad magos Pharaonis qui in plagis super egyptū demonum assistentia sicut moyses ministerio bonoꝝ angeloꝝ signa plurima ppetrarūt. Unde concludit veritas catholica videlicet q̄ ad effectum maleficiale₃ lic₃ non ad effectū noxialem semper hab₃ maleficus cum demone cōcurrere. Et per hec patet rn̄sio ad argumēta. Na₃ ad primū nō negat quin effectus noxiales que visibiliter cernunt sup homines iumenta terre fruges. ⁊ que etiam ex influentijs corpoꝝ celestiū sepe prouenirūt etiam a demonib⁹ deo pmittente inferunt. Dicit em̄ Aug. iij. de ciui. Demonib⁹ subsunt ignis ⁊ aer quantū eis a deo pmittitur. patet ⁊ per glosam super illud. Immissiones per angelos malos que dicit. Deūs punit per malos angelos. Ex quib⁹ etiā patet respōsio ad scōm de Job. ⁊ ex his que prius tacta sunt de initio artis magice. Et ad terciū de saliua putrefacta ⁊ in puteu₃ piecta dicit. q̄ licet sequat effectus noxialis absq₃ auxilio demonis licet non absq₃ influentia corporis celestis. Loquimur autem de effectu maleficiali vnō non est simile. Ad quartū dicit verum esse q̄ demones vtunt maleficis tantūmodo propter eorum perditōnem. Et cum infertur quod non essent puniendi. quia concurrunt tanq̄ instrumenta que mouent ad nutum non propriu₃: sed principalis agentis. Rn̄det q̄ sunt instrumenta animata ⁊ libere agentia. ⁊ licet post expressum pactū initū cum demonib⁹ nō iam sint sue libertat̄. q̄a vt ex eaꝝ fassionib⁹ accepim⁹. ⁊ loquor de mulierculis combustis ad plurima maleficia coacte si verbera demonum subterfugere volūt cooperant. prima tñ pfessione q̄ sponte se demonib⁹ subiecerūt manent ligate.

Ad alia vo argumēta in quibus pbat maleficiales effect⁹ posse absq₃ opere demonu₃ a vetulis pcurari. Dicendu₃ q̄ ex vno pticulari pcludere vniuersale est dissonū rationi Et cum in tota vt videt scriptura sacra nō inuenit tale nisi hic vbi agit de fascinatōne seu inuultuatōne vetulaꝝ. Jdo nō valet p hoc concludere q̄ semp habeat ita euenire. Insup est etiā dubiu₃ p glosam. An absq₃ opere demonū talis fascinatio fieri possit eo q̄ ex glosis ibi elicit q̄ fascinatio capitur tripliciter. Uno modo dicit ludificatio sensuum q̄ fit p artem magica₃ ⁊ sic pōt fieri ministerio demonum. nisi prohibeantur a deo immediate mediante vel ministerio sanctoꝝ angeloru₃. Secūdo modo pōt dici inuidia. vt ibi Aplus dixit. Quis vos fascinauit id est tanto odio

ꝯsecutus est. Tercio ꝙ ex tali odio fiat imutatio ad malū in corpe alicui⁹ per oculos alterius aspicientis in eum. Et de fascinatōne hoc modo dicta ꝯmuniter loquunt doctores ſm quez modu etiam Auicenna ⁊ Algazel vt in argumentis deducit locuti sunt. Nā ⁊ sanctus Thom. hanc fascinatōnem declarat prima parte. q. xcvij. p hūc modum Ex forti inquit imaginatione aie imutant spiritus corporis coniuncti. Que quidem imutatio spirituū maxime fit in oculis ad quos subtiliores spūs ꝑueniūt. Oculi em̄ inficiūt aerem continuū vsq; ad determinatū spacium per quem modū specula si sint noua ⁊ pura contrahūt quandā impuritatem ex aspectu mulieris menstruate. vt aristoteles dicit i libro de somno ⁊ vigil. Sic igitur cum aliqua anima fuerit vehementer ꝯmota ad maliciam sicut maxime vetulis ꝯtingit efficit ſm moduz predictū. Aspectus eius venenosus et noxius ⁊ maxime puerl qui habēt corpus tenerum ⁊ defacili receptiuū impressionē. Subdit tamen ꝙ possibile ē etiā ꝙ dei ꝑmissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas demonū cuz quib⁹ sortilege vetule pactū aliqđ habent.

Sed ꝓ ampliori intellectu solutionū aliqua dubia mouent ex quorum solutōne veritas magl patebit. Videtur em̄ obstare primo illud quod superius dictū est. Qꝛ substantie spirituales nō possunt trāsmutare corpora ad aliquā naturalem formam nisi āminiculo alteri⁹ agentis ergo multominus hoc poterit efficere imaginatio quamtūcunq; fortis i anima. Preterea est articulus condemnat⁹ in plerisq; vniuersitatibus precipue tamen parisiensi. ꝙ incātator aliquis proijcit camelum in foueam solo visu eo ꝙ sicut intelligentie superiores imprimūt inferiores. sic anima intellectiua imprimit in aliā ⁊ etiam in animā sensitiuā. Item ad hoc est articulus ꝯdemnat⁹. ꝙ materia exterior obedit substantie spūali si intelligat simplicit ⁊ ſm omnē modū transmutatōnis. Quia sic soli deo vt prius patuit obedit. His visis fascinatio de qua loqmur qualiter sit possibilis ⁊ qualiter nō. declarat. Non em̄ est possibile homini ꝙ ꝑ naturalez virtutem anime sue ꝑ oculos talē virtutem emittat que nō mediante transmutatione ꝓprij corpis neq; medij nocumentū inferre possit corpori homis qđ aspicit maxime cum ſm opinionē ꝯmuniorez videam⁹ intra suscipientes nihil extra mittentes. Nō est etiā possibile homini ꝙ virtutē naturalē aie sue ꝑ volūtate sua transmutiōez facit imaginādo in oculis suis q̄. mediante trāsmutatōne medij. s. aeris possit corpus hois quē aspicit in aliquaz trāsmutare qualitatem ſm quod sibi placuerit. Et quia ſm hos duos modos predictos non potest vnus homo aliuz fascinare cum nlli hominū potest inesse realis vtus per naturalē virtutez aie sue. Ideo velle probare quod maleficiales effectus possent prodiri ex naturali aliq̄ vtute sup ad infringendū opa maleficiorum q̄ virtute demonū fiūt est plurimū alienū a veritate. qꝛ etiam ſm hos duos modos fascinatio reprobat sicut ⁊ pfati duo articuli. Qualiter tn̄ sit possibilis licet superi⁹ tactū sit tamē clarius sic deducit. Potest em̄ contingere ꝙ homo vel mulier aspiciens corpus alicui⁹ pueri moueat ipm mediante visu ⁊ imaginatōne vel aliq̄ passione sensibili. Et quia passio sensibilis est cum quadā imutatiōe corporali ⁊ oculi sūt tenerrimi propter qđ sunt impressiōis multū receptiui. Ideo quandoq; ꝯtingit ꝙ ꝑ aliquā passionē interiorē transmutant oculi in aliquā malā qualita-

tem maxime cooperante ad hoc aliq̃ imaginatione cuius impressio cito redũdat in oculos ꝛ propter eoꝝ tenerritudinem ꝛ propter vicinitatem radic͂ sensuũ particulariũ ad imaginationis organũ. Cum aũt oculi sunt transmutati in aliquã qualitatẽ nociuã contingere põt q̃ꝺ transmutent aerem sibi cõtiguũ aliquã qualitatẽ malã et illa ps alique ꝛ sic vsq̧ ad aerem ꝯtiguũ oculis pueri q̃ aspicit ꝛ ille aer ꝯtiguus poterit quãdoq̧ in materiã dispositam q̧̃ non dispositã cui consonat transmutare oculos ipsius pueri in aliã qualitatem malã ꝛ mediantibus oculis ipsi⁹ pueri aliquas alias partes interiores. Vnde nec cibũ digerẽ nec in membri͂ fortificari aut augmentari poterit. Experimentũ hui⁹ rei manuductiuũ est. Quia videmus hominem patientẽ in oculis quandoq̧ ex aspectu suo ledere oculos eũ aspicientis q̃ꝺ cõtingit ex h̃ q̧ oculi mala qualitate infecti inficiunt aerem medium et aer infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos eo q̧ ꝼm rectã lineã infectio illa deriuat͛ in directũ ad oculos inspicientiũ cooperante ad hec multum imaginatõne ei⁹ qui aspiciendo oculos infirmos imaginat͛ se ledi. Plura possent exempla manuductiua adduci q̃ breuitatis causa obmittunt͛. Concordat his quedã glo. sup illud psal. Qui timẽt te videbũt me ꝛ le. dicens. Magna v̾tus in oculis est q̃ꝺ in naturalib⁹ apparet animal eñ visum ꝓdest ycterici͛ prior videns lupis vocem aufert vel sic. Basilicus si prior videt occidit si prior videt͛ occidit͛. Et ratio quare basilic⁹ videndo occidit hominẽ nisi q̧ ex aspectu ꝛ imaginatõne excitat͛ in eius corpore materia venenosa per quam oculi primo inficiunt͛ et demum aer contiguus ꝛ sic alia ꝛ alia pars aeris vsq̧ ad aerem homini ꝯtiguũ quẽ aerẽ ꝑ aspiratõnem cũ homo attraxit intoxicat͛ ꝛ morit͛. Prior aũt visus ab homie vbi homo volens basiliscũ occidere circũmunit se speculis ex quib⁹ dum basilisc⁹ inspicit ex reuerberatõne aer inficitur ꝛ sic vsq̧ ad basiliscũ ꝑtingit et occidit͛. Sed dubiũ. Cur hõ occisor bestie nõ morit͛ ꝛ hic occultã quandã causã opinari necesse est. Hec sine p̾iudicio ꝛ temeraria assertõne dicta sunt tantũmodo dictis sanctoꝝ inherẽtes catholicam veritatẽ concludam⁹ q̃ꝺ ad maleficiales effectus de quib⁹ ad p̃ns loq̄mur malefici cũ demonib⁹ semꝑ concurrere ꝛ vnum sine altero nihil posse efficere. Ad argumenta patet responsio de fascinatõne ad primũ. Ad secundũ dicit͛. Iuxta Vincen. in specu. natu. c. xiij. Q2 vulnus infectũ spiritib⁹ interficientis ex forti imaginatõne illõ vulnus trahit aerem infectũ transeuntem iam interfectore sanguis ebuliens extra manat. quia ad presentiam interfectoris aer inclusus in vulnere sicut ab interfectore intrauit. Ita ad eius p̃sentiam ꝯmouet͛ ex qua ꝯmotiõe sanguis erumpit. Sunt quidã alias causas allegantes quasi illa ebullitõ sanguinis sit ei⁹ clamor de terra sup homicidam p̃sentem. ꝛ hoc propter maledictionẽ prime homicide cayn. ad illõ de horrore. dicendũ hoc q̧ hõ transiens ꝓpe cadauer hoĩs occisi horrore ꝯcutiat͛. licet illud nõ sentiat. hoc fit ex spũ quantulamcũq̧ infectõnẽ recipiente ꝛ eã anime repñtante. Sꝫ hec nihil cõcludunt aduersus opera maleficoꝝ cũ oĩa illa naturaliter vt dictũ est fieri valeant. Ad terciũ sicut dictũ est supra maleficoꝝ ritus deducunt͛ ad scõm gen⁹ supstitõnis q̃ꝺ dicit͛ diuinatio. reb⁹ v̾o supstitiose vti in obseruãtijs q̃busdã redncit͛ ad terciũ gen⁹. ideo argumentũ nõ est sil͛e. demũ etiã q2 reducunt͛ non ad quãlibet diuatõẽ: ꝫ ad illa q̃ fit ꝑ exp̃s

sam demonū inuocatōez. Et hoc etiā cū multis modis fieri possit.s.p nigromantiā.geomantiaz.idromantiam rc. Inspiciat se.se.q.xcv.ar.v. Ideo h diuinatio maleficoꝝ vbi maleficijs sunt intenti. sicut supmū gradū in flagitijs tenet ita r aliud iudicium de eo existit Vñ qñ arguit q q2 occultas rerū vtutes cognoscē nō possum9 et malefici et occultis reb9 intendūt. Dicit q si intēderent reb9 naturalib9 ad aliqs effect9 naturales ex naturali vtute pcedendos h licitū foret vt de se pz. Vel etiā pcedendo q si intenderēt supstitiose reb9 naturalib9.vtpote reb9 hmōi certas caracteres vel aliq noia ignota inscribendo.r illis p acqrenda sanitate vel amicicia r p aliq vtilitate r nō p nocumēto aliq inferēdo vtūt.tūc licet absq expssa demonū inuocatōne licz nō absq tacita fieri ista possent r illicita iudicat Quia tñ hec r his silia reducunt ad terciū gen9 supstitōnis.s.ad obseruantiaz vanitatū vt dictū est.ideo nihil ad ppositū.sup heresim maleficoꝝ fortificat. Etiā solutio q huic tercō generi qtuor assignant spēs. Quia vel vtit qs obseruantijs ad sciam acqrendā vel ad cōiecturas sumēdas fortunioꝝ vel infortunioꝝ.vel ad suspēsiones sacroꝝ vboꝝ vl ad corpa imutāda i meli9. Vñ r notant sanct9 Tho. in ti.illo qōnis vbi qrit. An obseruatōnes ordinate ad corpoꝝ imutatōez sint licite.q.xcvj. in sūma pfata.ar.ij.addit.puta ad sanitatez obseruatōnes g maleficoꝝ cū hic locū hñt sed vt dictū est sub scdo genere ptinent supstitionis ideo nihil ad ppositum. Ex his etiā ad quartuz argumentum respondet.q quia duplices i his obseruātijs fieri possunt imagines nigromantice r astronomice r inter h talis est differentia. Q2 in nigromanticis semp fiūt expresse inuocatōnes demonū pter expressa pacta cum eis inita. Inspiciat solutio secūdi argumenti p fate qōnis. In astronomicis vo sit pacta tacita.r ideo nulla inocatio nisi forsassis tacita.puta pter figuraꝝ r caracterū signa q eis inscribunt.r iteꝝ imagines nigromātice vel fiunt sub certis pstellatōnib9 ad recipiendūz certos influxus r impssiones celestiū corporūz etiā certis figuris r caracterib9 insignitivt in anulo.lapidevel aliq pciosa materia.vel fiūt simplr.absq obseruantia pstellationū.s indifferēter ex quacūq materia etiā vili ad inferenduz maleficia vbi r qñ ad aliq loca reponunt. Et de his effectib9 cū suis imaginib9 iam sermo ē r nō de alijs. Ideo argumētū nō facit ad ppositū. Qualit deniq certe imagines supstitiose.de quib9 tactū est nullā hñt efficaciā inqntum sunt artificilia solū.lz forte materialia i eis psiderata possent hre efficaciā si r inqtuz hrent naturalē aliquā vtutē ex impssione corpoꝝ celestium.si cui placet. doctorē ibidē inspiciat. Sp tñ dicit eē illicitū imaginib9 vti. Imagines vo maleficaꝝ absq naturali aptitudine ad effectū fiūt.solummō aūt ex iussu demonū reponūt r applicāt vt manualit ad effectū pcurāt in maiorē cōtumeliam creatoris vt r pampli9 irritat9 malaq fieri in flgitioꝝ taliū vindictā ampli9 pmittat. Vñ r sacratiorib9 āni tpib9 huiusmodi fieri pcurāt. Ad quintū dōm q Greg. ibi intellexit ptātem grē non nature. Vñ r ibidem subdit. Qui filij dei ptāte sunt vt Ioh. dicit. Quid mirū si signa ex ptāte faciūt. Ad vlimuz dōm q siliitudo nō valet. q2 alia ē actō aie circa corp9 pprīū.r alia circa corp9 alienū. Nam q2 corpi pprio vnit aia vt forma.r appetit9 sensitiu9 ē act9 alicui9 organi corpalis. Ideo ad apprehensionē aie hūane pōt pmoueri appetit9 sensitiu9 cū aliq imutatōne corpali calorē r frigus.vel etiā vsq ad mortē. Ad ex-

teriora vo corpa immutanda nulla ap
p̄hensio aic hūane sufficit nisi medi-
ante imutatōne ꝓꝑij corpis sicut ꝺ fa-
scinatōne dictū est. Vnꝺ ⁊ malefici ex
nulla ptāte naturali ꝫ solūmō auxilio
demonum. ⁊ ipsi demones āminiculo
alic⁹ alteri⁹ rei vt p spinas ossa crines li
gna ferruꝫ ⁊ hmōi qñ intromittūt. aut
instr̄m aliqꝺ reponūt vt successiue pa-
tebit maleficiales effect⁹ ꝓcurant.

Einde magꝪi sp̄ali tenori bul-
le aplice inherendo ꝯsiderandū
est de origine maleficoꝝ et eorū
operū multiplicatōne. ⁊ p̄ de ipis ma-
leficis. scꝺo de eoꝝ opib⁹. Vbi notan-
dū ꝙ qꝛ ad hmōi effectū tria hn̄t ꝯcur-
rere. s. demon. malefica. ⁊ diuina ꝑmis-
sio. xxiij. q. j. si p sortiarias. Aug. etiam
dicit ꝙ ex pestifera facietate hoim ⁊ de
monū hec supstitiosa vanitas adinuē-
ta est. Jdeo origo ⁊ multiplicatio hui⁹
heresis ex pestifera hac facietate sumit
ꝙ etiā ex alijs elicit. Nā attento ꝙ hec
heresis maleficoꝝ nō solum differt ab
alijs heresib⁹ in ħ ꝙ ipsa p pacta nedū
expssa. verūetiaꝫ placita ac federata in
omnē creatoris ac sue creaturaꝝ cōtu-
meliā ⁊ nocumētū insanit cuꝫ tñ omes
alie simplices hereses p nulluꝫ pactuꝫ
tacitū vel expssum cū demonib⁹ initū
licet nō absqꝫ instinctu satoris ois infi-
die. errorib⁹ pp difficultatē credendoꝝ
assentiūt. Verūetiā differt ab omi no-
xia ⁊ supstitiosa arte in ħ ꝙ sup oia ge-
nera diuinationū ipa maleficoꝝ heres
supmū attinet gradū malicie qꝺ etiam
nomē a maleficiendo seu male de fide
sentiendo sibi vsurpat vt pri⁹ tactū est.
Attēto etiā ꝙ int alios act⁹ hn̄t ꝓ aug-
mento illi⁹ ꝑfidie q̄tuor exercere vicꝫ. fi
dem catholicā in toto vel in pte ore sa-
crilego abnegare seipsos in corpe ⁊ ais
deuouere. Jnfantes nondum renatos
ipsi maligno offerre spurticijs dyabo-
licis p carnales act⁹ cuꝫ incubis ⁊ suc-
cubis demonib⁹ insistē q̄ oia vtinā alie
na ab oi ꝟitate ⁊ figmēta forēt dicenda
Dūmō eccie a tāta labe infectōnis exi-
steret imunis. cui tñ heu obstat ⁊ apli-
ce sedis p bullā detmiatio veꝝ ⁊ expiē
tia reꝝ mgr̄a q̄ nos ex ꝓꝑijs eaꝝ fassio
nib⁹ ac flagicijs ꝑpetrat̄ intm̄ certifica-
uit ꝙ absqꝫ dispēdio ꝓꝑie salut̄ iaꝫ ab
eoꝝ inquisitōib⁹ desistē nequim⁹. Jꝺo
de illoꝝ origine ⁊ multiplicatōe pesti-
fera tractaturi. qꝛ laboriosū existit. iō a
legētib⁹ sic sūma cū diligētia singl̄a sūt
ꝑscrutāda ꝙ ⁊ admittēda q̄ rōni ꝯsona
⁊ scripturaꝝ traditōib⁹ nō dissona iue-
niunt. Et qꝛ inter oms actus ad multi-
plicatōeꝫ eoꝝ deseruientib⁹ duo eoruꝫ
plurima coopant. s. incubi et succubi
demones ⁊ infantiū sacrilege oblatio-
nes. Jō de ipsis spāliter tractabimus.
ita tñ vt p̄ de ipsis demonib⁹. scꝺo de
ipsis maleficis. ⁊ tercio de ipsa diua ꝑ-
missione mentio hēat. Et qꝛ demones
p intellectū ⁊ volūtatē opant ⁊ potius
sub vna cōstellatōne q̄ꝫ sub altera ad ħ
vt semen ad plis ꝓcreatōeꝫ vigoretur.
Jnquirendū erit de ipsis ꝯstellatiōib⁹
a demonib⁹ obseruat̄. Et ita principa-
liter querunt tria. Primo an ħ heresis
p ꝯpatōeꝫ ad demones incubos ⁊ suc-
cubos possit originaliter multiplicari
Scꝺo an ne p ꝯpatōneꝫ ad corpa cele-
stia q̄ etiā cause sūt hūanoꝝ actuū eorū
opa possint vigorari. Tercio an ne per
oblatōnes sacrilegas infantes demo-
nib⁹ offerētes possit ipa heres augmē-
tari. tñ infra scꝺam ⁊ terciā tractabitur
scꝺa qꝺ principalis. s. de influētijs cor-
poꝝ celestiū. ⁊ hoc pp decentē ꝯtinuati
onē sup opa maleficoꝝ. Circa primuꝫ
tres erūt difficultates. Vna generalis
de incubis illis demonib⁹. Altera spe-
cialis a quib⁹ demonib⁹ hmōi act⁹ exer
cent. Tercia singular̄ q̄ ad ipsas male-
ficas demonib⁹ se subijcientibus.

Tercia questio prime partis

An primuz videtur q̄ nō sit catholicum asserere q̄ p incubos et succubos demones possint hoīes pcreari. pcrea tio hoīm instituta est añ pctm̄ a deo in hoc q̄ homini mulierē in adiutorium de costa formauit. Quib⁹ ꝛ dixit. Crescite ꝛ multiplicamini Geñ.j. Et iterū Adam inspiratus dixit. Erunt duo in carne vna. Geñ.ij. Similiter ꝛ p⁹ peccatū in lege nature dictum est ad Noe Crescite ꝛ multiplicamini. Geñ. nono In tempe etiam noue legis a xp̄o hec ꝯiunctio ꝯfirmata. Math. xix. Non legistis q̄ ab initio qui fecit homies masculū ꝛ feminā fecit eos. ḡ alij modi homines pcreandi non debent assignari. Si dicat̄ q̄ demones cōcurrūt non vt principia naturalia ƺ vt artificialia q̄ndo studiose coopant̄. ad naturales conceptus hoīm semen recipiendo. ꝛ iteꝝ transfundendo. Cōtra. Quia aut hoc posset dyabol⁹ in omi statu vicȝ matrimoniali ꝛ extra. aut in vno tantuȝ. Nō primo modo. q2 tūc opus dyaboli essȝ fortius q̄ȝ opus dei q̄ quēlibet statum instituit aut ꝯfirmauit. puta ꝯtinentiū ꝛ ꝯiugatoꝝ. Nec scd̄o modo. q2 ŏ hoc nullubi legitur in scripturis vt ex vno statu ꝛ nō ex altero hmōi hominū fieret pcreatō. Preterea procreare hominem est actus viui corporis. sed demones assumptis corpibus non dant vitā quia illa tantummodo formaliter fluit ab anima que ē act⁹ corpoꝝ phisici organici potentia vitam habentis. ij. de anima. ergo p huiusmōi assumpta corpora opera vite exercere nō possunt. si dicat̄ q̄ assumūt corpus nō vt vitā tribuant sed vt semen naturale retineant ꝛ transfūdant. Contra. In operib⁹ angelorum bonorum et malorum sicut nihil est superfluum nec etiam in operibus nature. Sed cum demon naturali virtute qua etiam omnē virtutem corporis excedit possit inuisibiliter ꝛ semen colligere ꝛ iterum applicare. Igitur aut ratio dabitur. q̄ non possit inuisibiliter hoc facere. aut si potest alterū erit superfluū. fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicitur. q̄ virtus intelligentie est infinita inferius q̄uis sit finita superius. sed omnia corporalia sunt infra intelligentias ergo et infinitate sue virtutis potest ea qualitercunq̄ vult imutare. Sed intelligentie sūt angeli siue boni siue mali. ergo possūt absq̄ hoc q̄ corpora assumāt transmutationes in seminibus facere. Preterea semen recipere ab vno et transfundere in aliū fieret p motū localem. sed demones nō possunt corpora mouere localiter. pbat̄. Anima est suba spūalis sicut ꝛ demon: ƺ aīa non pōt localiter mouere corp⁹ nisi a se viuificatum. Unde si aliqd̄ membꝝ mortificet̄ redditur immobile ergo ꝛ demones aliqd̄ corpus mouere localiter. nisi ab eis viuificatū non possunt. Dictū est autem ꝛ quasi per se notū q̄ demones non viuificant aliquod corp⁹. ergo nec semē poterūt mouere localiter de loco ad locum. Preterea. omnis actio est per cōtactum vt dicit̄ primo de generatione. Non videt̄ aūt q̄ possit esse aliq̄s cōtactus demonis ad corpora cū nihil habeat cū eis cōe. Cum ergo semē immittere ꝛ mouere localiter sit quoddā agere videt̄ q̄ demones illa facere nō possint. Preterea demones nō pn̄t mouere corpora magis ꝓpinquiora eis in ordine nature. vt sunt celestia. ḡ nec alia magis distantia. Añcedens probatur. Quia cū mouēs ꝛ motū sint simul. vij. physicoꝝ. Sequeret̄ q̄ demones mouentes corpa celestia eēnt in celo. q̄ neq̄ f̄m nos neq̄ f̄m platonicos hȝ veritatē. Sed contra. Augstin⁹. iij. de tri-

nitate. Demones colligunt semina q̄ adhibent ad corpales effectus: hoc autem sine motu locali fieri non potest: ergo demones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundē. Itē glosa strabi super istud Exo. vij Vocauit pharao sapientes &c. Dicit q̄ demones discurrūt per mundū & colligūt diuersa semina: & ex eorum adaptione possunt prumpere diuerse spēs. Videat etiā glosa ibidem super illa verba. Vocauit pharao. Itē Geñ. vj. super illud Videntes filij dei filias hominum &c glosa duo dicit. Primo q̄ p filios dei filij seth intelliguntur: & per filias hominū filie cayn. Secūdo dicit q̄ non ē incredibile non ab hoibus sʒ a quibusdam demonibus qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines id est gigantes esse pcreatos: de q̄bus in litera dicitur. Gigantes aūt erant super terram. Quia & post diluuiū corpa nō solum virorum sʒ etiam mulierum incredibilis pulcritudinis extiterunt. Responsio. Quia de potestate ac operib9 dyaboli circa maleficiales effectus plura oportet causa breuitatis obmittere: ideo pio lectori tanq̄ per se nota relinquūtur: vel ad minus si noscere velit ī scriptis docto super. ij. sen. distin. v. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet eñ q̄ cuncta opera sua per intellectum & voluntatē demones exequuntur. Item q̄ hec data naturalia non sunt immutata. Sed iuxta Dionisiū. iiij. ca. de di. nomi. manserunt integra & splendidissima q̄uis eis vti ad bonū virtutis non valeant. Inueniet etiam quantū ad intellectū q̄ triplici acumine scientie vigent. scilicet. subtilitate nature experientia temporum & reuelatōe supnorum spirituū: inueniet etiā in quibus & qualiter cōdictōes & naturales hoīm ipressiones ex influētijs corporum celestiū p̄dominātes agnoscūt vnde eliciunt aliq̄s magis esse dispositos ad maleficia exequenda quam alios q̄s etiā p̄ceteris ad huiusmodi exequēda magis infestant. Quantū vero ad eius volūtatē reperiet ipam immobilit̄ malo inherere semper peccare peccatis: superbie: inuidie & summe displicentie qd̄ deus p sui gloria eo vtitur contra suam voluntatē. Cognoscet qualiter ex his duobus scʒ intellectu & voluntate mira operatur ita q̄ non est potestas in terra que eis potest comparari. Job. xlj. Nō est sup terrā potestas que ei valeat compa ri. qui factus est vt neminem timet. vbi glo. Et licet neminē timet meritis tamē sanctorum subiacet ī ueniet etiā qualiter cognoscit cogitationes cordiū nostrorum qualiter etiā possit transmutare corpa adminiculo alterius agentis substantialiter & accidētaliter: qualiter etiā possit mouere corpora localiter immutare etiā sensus exteriores & interiores ad aliquid cogitādum qualit̄ etiā possit immutare hominis intellectū & voluntatem licet indirecte que omnia licet ad p̄sentē nostram deseruirent speculationē. volumus tamen ex illis solummodo eorū pprietates concludere vt ad questiōis discussionem procedatur. Sūt autē pprietates a theologis assignate q̄ sūt spiritus impuri: licet non immundi ex natura. q2 in eis f̄m dyonisiū inest furor irrationabilis amēs concupiscētia fantasia proterua intellige quo ad peccata eorum spiritualia. s. supbiam: inuidiā & iram. Vnde sunt humani generis inimici mente rationales absq̄ tamen discursu intelligentes in nequicia subtiles nocendi cupidi semper in fraude noui immutāt sensus: inq̄nant affectus: vigilantes turbāt: dormiētes p sōnia inq̄etāt: morbos inferūt: tēpestates cōcitāt: ī lucis angelos se trāsformāt semp infernū secū portāt: erga ma

leficos diuinū cultū sibi vsurpant:magice artes p eos fiunt super bonos dominari appetūt ꝛ ampliuſ ꝓ posse infestāt electis ad exercitiū danꝫ semp fini hois insidianꝫ. Et licet mille nocendi habeant modos ꝛ artes.xvj.q.ij. vtpote q̇ conaꝫ a pncipio ruine sue vnitatez ecclesie rescindere charitatē vulnerare sctōꝝ opeꝝ dulcedinē inuidie felle inficere:ꝛ oibus modis hūanum genus euertere ꝛ pturbare.ptās tñ eius ī lumbis ꝛ vmbilico manet.Job penl.quia videlicet p luxuriā carnis multū dñantur hoibus:sedes em̄ luxurie in viris est in lūbis:q: inde deciditur semen sicut mulieribus ab vmbilico. His presuppositis ad intellectū questionis de incubis ꝛ succubis demon ib⁹ dicēdū q̇ asserē p incubos ꝛ succubos demones hoies interdū ꝓcreari intantū ē catholicū q̇ ei⁹ oppositū est asserere nedum dictis sanctoꝝ ꝫ ꝛ traditōi sacre scripture ꝯtrariū qđ sic deduciꝫ. Nam Augustin⁹ hāc questionez nō q̇dem q̇ ad maleficos ꝫ q̄ntū ad ipas opatiōes demonū ꝛ ad fabulas poetarū in vno loco mouet ꝛ sub dubio reliquit. Licz postea q̄tū ad ꝓcessum sacre scripture determinat. Nā libro.iij.de ciui.dei ca.ij.dicit. Vtrū potuerit ven⁹ ex concubitu anchisis eneam parere in medio relinq̄mus. Nam pene talis q̄stio in scripturis oriꝫ qua queriꝫ. Vtrū p̄uaricatores angeli cum filiabus hoim cōcubuerūt. Vñ natis gigantib⁹ id est nimiū grandibus ꝛ fortibus viris tūc terra repleta est. Sz libro.v.capi.xxiij. questionem determinant in hec verba Creberrima fama est multiq̧ se expertos vel ab eis qui experti erāt de quoꝝ fide dubitandū nō est se audisse confirmant siluanos ꝛ faunos quos vulguſ incubos vocāt improbas extitisse mulieres ac earū appetisse ac pegisse concubitū. Et quosdaz demones quos dusios galli nūcupant assidue hāc imūdiciam ꝛ temptare ꝛ efficere pluries taleſq̧ asseuerant vt hoc negare impudētie videaꝫ. Hec ille. Postea ibidez determinant scdam questionez videlicet q̇ illud Gen. Videntes filij dei id est seth filias hominū id est Cayn:non de incubis solū intelligiꝫ. Quod autē incubos esse nō sit credibile. Ad istđ ibidem est glosa q̇ sic diē vt prius tactum est. Nō est incredibile non ab hoibus ꝫ ab angelis vel q̇busdam demonibuſ q̇ mulieribus sunt improbi eiusmodi homines:id est gigantes esse ꝓcreatoſ de quibus in lr̄a diciꝫ. Gigantes autē erant super terrā qui ꝛ post diluuiū ꝛc̄ vt supra. Ad idem est glosa Esaie.xiij. vbi ꝓpha desertionē babilonice ciuitatis p̄dicit ꝛ monstra in ea habitanda Ibi inq̇t hitabunt strutiones ꝛ pilosi ibi saltabūt. Demones intellige ibi loco pilosi. Vñ glosa dicit. Pilosi sunt siluestres homines:hispidi:q̇ incubones vel satiri certa genera demonū:et Esaie.xxxiij.super illo vbi ꝓphetat desolatōem terre idumeoꝝ q̇ ꝑsequebantur iudeos. Erit inq̇t cubile draconuz ꝛ pascua strutionū ꝛ occurrent demonia. Glosa interlinealis id est monstra demonū adinuicē. Et glosa bti Greg. ibidem. Qui alio pilosi noie figuranꝫ non hij quos greci panos latini vero incubos vocant. Ad idem ē btūs Isidorus libro.viij.ca.vltimo sic dicēs. Pilosi q̇ grece paniti:latine incubi appellantur. Vñ ꝛ incubi dicuntur ab incubando hoc ē stuprando. Sepe em̄ improbi existūt etiā mulieribus ꝛ earū pagūt concubituz quos demones galli dusios nuncupāt: q: assidue hāc peragūt imūditiā. Que aūt vulgo incubonem vocāt:hūc romani faunū ficariū dicūt. Ad quem Oratius dixit: faune nympharū fugientiuz amator p meos fines ꝛ aprica rura leniſ incedas. Insu

per illud apostoli pau. prima Chorinthiorum vndecimo. Mulier debet habere velamen super caput suũ propter angelos. Multi catholici exponũt qđ sequit᷑ ꝑt angelos. i. incubos. Ad idez est Beda in historijs anglorũ. Item Guil. in libro de vniuerso pte vlti. tracta. vj. multipliciter. Preterea h̃ determinat sctũs doctor pma pte. q. xv. Et i scđo scripto. distin. viij. Et q̃libet. viij. q. x. atq₃ sup Esaiam capitulis. xiij. ⁊. xxiiij. Vñ talia negare dic̃ Thomas ipzudentie est. Id em̃ qđ multis videt᷑ nõ potest oino falsum esse ꝗm philosophũ inde somno ⁊ vigilia in fine ⁊ i. ij. ethico. Sileo de historijs multis ⁊ auctenticis tã catholicorũ q̃ ethnicorꝫ q̃ incubos esse palã asseuerũt. Causa aũt q̃re demones se incubos faciũt vł succubos nõ delectatiõis ẽ causa cũ spũs carnẽ ⁊ ossa nõ habeat. Sȝ hec ẽ potissima vt ꝑ luxurie viciũ vtriusq₃ hois naturã ledant corpis videlicet ⁊ aie vt sic ad oĩa vicia hoies ꝓniores existant Nec dubiũ qn ⁊ sub certis cõstellationibus semĩa vigorare sciũt sub q̃bꝰ homines etiã concepti semp malicijs existunt deprauati. Vñ et enũeratis ꝑ altissimũ multis luxurie vicijs a quibus suũ populũ mundũ esse voluit ⁊ q̃bus infideles irretici erãt. ait Leuitici. xviij Ne polluamini in oibus his q̃bus cõtaminate sunt gẽtes quas ego eijciam ante cõspectũ vr̃m e q̃bus polluta ẽ terra cuius scelera ego visitabo. Dic̃ glosa super verbo gentes. Demones inq̃t q̃ ꝓpter multitudinẽ dicunt᷑ gẽtes vniuersi q̃ cũ oĩ peccato gaudent: p̃cipue tñ fornicatõe ⁊ idolatria q₂ in his ⁊ corpus ⁊ aĩa maculat᷑ ⁊ totus hõ q̃ terra dicit᷑. Oẽ eñ pctm̃ qđcunq₃ fecerit hõ ex corpus est: q̃ aũt fornicat᷑ in corpus suũ peccat. Si cuilibet intueri historias de incubis ⁊ succubis inspiciat vt supra Bedam in historijs anglorum ⁊ Guilhelmũ Thomã denicq₃ brabantinum in libro q̃ de apibus intitulat᷑. Ad argumentũ. Ad pmũ de nãli ꝓpagatione instituta a deo inter marez ⁊ feminã dicit᷑. Q₂ sic̃ del pmissione sacramẽtum matrimonij potest opere diaboli viciari per maleficia vt supra patuit. Ita a simili ⁊ a fortiori in quolib₃ alio actu venereo inter marẽ ⁊ feminã. Sȝ si querit᷑. Quare potius in actu ⁊ sup actũ venereũ diabolo permittit᷑ maleficia exercere q̃ super alios humanos actꝰ. Dicit᷑q₃ multiplex causa assignat᷑ a doctoribus de quibus inferius sub illa parte vbi de pmissione diuina discutitur. Ad pñs sufficit causa q̃ prius tacta est scȝ ꝙ potestas demonis ẽ in lũbis hominũ. Quia inter omnia certamina duriora sunt p̃lia tertaminis vbi continua pugna et rara victoria. Nec valet vbi dicit᷑: ꝙ tũc opus diaboli essȝ fortiꝰ ope dei cũ actus mr̃imoniales a deo istitutos possȝ viciari: q₂ nõ viciat ꝑ violentiã: imo cuȝ nihil valeat inficẽ nisi a deo pmissꝰ. Idõ magis ꝑ hoc eius ipotentia cõcludit᷑. Ad scđm: verꝫ est ꝙ ꝓcreare hoiem ẽ actꝰ viui corpis: ꝟȝ cũ dicit᷑ ꝙ demones nõ pñt dare vitaȝ q₂ illa fluit formaliter ab aĩa. Itꝫ verꝫ est ꝟȝ q₂ mãliter discindit᷑ a semine ⁊ demon incubus illud imittere potest deo pmittente per coitum ⁊ non tanq̃ ab eo decisum: ꝟȝ per semen alicuius hominis ad hoc acceptũ vt dicit sanctus doctor in prima parte. q. lj. ar. iij. vtpote quod idem demon qui est succubus ad virum fiat incubus: ad mulierem sicut etiam aliarum rerum semina assumunt ad aliquarum rerum generationem vt Augustinus dicit. iij de trinitate. Vnde si queritur cuius filius sic natus existit. Patet ꝙ non est filius demonis sed illius hominis cuius est semen acceptũ: ꝟȝ cũ instatur quod nihil est supfluũ in operibus angelorꝫ si-

cut ꝛ nature concedit. Sꝫ cum infert ꝙ demon potest inuisibiliter semē ꝛ recipere ꝛ infundere verū est: hoc aūt potius operat visibiliter vt succubus et incubus vt sic per talē spurcitiam inficiat corpus ꝛ animā ꝛ in vtroqꝫ homine mulieris scꝫ ꝛ viri vt i corpore. q. tactum est. Preterea plura possent demones inuisibiliter qui tamē non permittunt etiam si vellent exercere: pmittuntur aūt visibiliter vel in exercitiuꝫ bonoꝝ vel correctionem maloꝝ. Posset deniqꝫ contingere ꝙ loco demonis succubi alter semen reciperet ab eo: ꝛ incubū loco alterius demonis se faceret ꝛ hoc triplici ex causa. Puta qꝛ demon deputatus mulieri reciperet semen ab altero demone deputato viro vt sic vnusqꝫqꝫ circa sibi a principe demonioꝝ cōmissum habeat maleficiuꝫ exercere cum vnicuiqꝫ ꝓprius deputetur angelus etiā a malis vel ꝓpter feditatem actus quaꝫ demon vnus facere abhorreret: cum vt in sequenti questione patebit certi demoines ex nobilitate nature certos actus ꝛ spurcitias facere abhorrerent: vel ꝙ inuisibiliter loco viri seminis suū semen id est ꝙ icubus recepit inuisibiliter se interponendo mulieri intromittat: quā interpositionem facere non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto inuisibiliter ꝛ incontrectabiliter se interponere potest sic supra de illo iuuene qui ydolū desponsauerat patuit. Ad terciū. Hoc qđ dicitur ꝙ virtus angeli est infinita respectu superioꝝ: hoc est quia eius virtus cōprehendi non potest ab inferiorib⁹ q̄n semp supexcedit eaꝫ ita ꝙ non limitat ad vnū effectū tantū. Et hoc iō: qꝛ supma in entib⁹ habēt v̄tutes maxie vniuersales. Vn̄ ꝓpter h̄ ꝙ est infinita superi⁹ nō potest dici ꝙ possit indifferenter in oēm effectū illū ad ꝓducendum quia sic etiā diceret infinita inferius sic supius. Demū qꝛ inter agens ꝛ patiēs debet esse ꝓportio: ꝛ nulla potest eē ꝓportio inter substantiā pure spūalem ꝛ corpalem: iō nec ipi demones possent in aliquē effectū nisi mediante aliquo alio pncipio actiuo. Inde ē ꝙ semibus rerū vtunt ad effectus ꝓducendos: iuxta Aug⁹. iij. de trini. Vn̄ h̄ argumentum redundat in p̄cedens nec p illud fortificat nisi quis vellet declaratōem eius h̄re: quare intelligentie asserunt habere v̄tutes infinitas supius ꝛ non inferius: ꝛ daret sibi ex ordine reꝝ corporaliū ꝛ corpoꝝ celestiū q̄ ꝭm se i plures ꝛ infinitos effectus influere possēt Hoc aūt non fit ꝓpter debilitatem inferioꝝ. Cōcludit ꝙ demones licet absqꝫ hoc ꝙ corpa assumant possint transmutatōes in seminibus facere: hoc nihil arguit contra hoc qđ hic intēditur de incubis ꝛ succubis quoꝝ actus exercere non possunt nisi in assumptis corpibus ꝭm ꝙ supra tactuꝫ est. Ad quartū ꝙ demones non possunt mouere corpora localiter: vn̄ nec semen ꝛc̄ ꝓbaturqꝫ ibi de anima per similitudinem. Dicendum ꝙ aliud est loqui de substantia spirituali ipius angeli aut demonis: ꝛ aliud de ipa anima. Hoc eēm ꝙ anima non potest mouere corp⁹ localiter nisi viuificatū ab ea vel p contactū corpis ad aliud corpus nō viuificatū: h̄ est qꝛ tenet infimū gradū in ordine substātiaꝝ spūaliū: ex quo etiā cōtingit ꝙ illud corpus qđ habet mouere etiā p contactū oportet ꝙ sit ꝓportionatū: nō sic aūt est de demonibus q̄ꝝ v̄tus omnino corpalem v̄tutē excedit

Ad q̄ntū dicendū ꝙ cōtactus demonis ad corp⁹ semis vel cuiuscūqꝫ alti⁹ nō est cōtact⁹ corpalis ꝫ v̄tualis et fit ꝭm ꝓportiōem cōuenientē tā mouenti quā mobili ita qđ illud corpus qđ mouet nō excedat ꝓportōem virtutis de

monis vt sunt corpa celestia: ꝛ etiaȝ to
ta terra vel elementa mundi. Et quare
illa excedunt dicere possumus vt dicit
sctūs Thomas in questionib⁹ de ma-
lo.q.x.de demonibus. Qꝛ hoc est vel
ꝓpter conditōem nature: vel ꝓpter dā
natōem culpe. Est enī ordo reꝝ sicut fm
naturā ipaꝝ: ita ꝛ fm motum: ꝛ sic su-
periora corpa celestia mouent a supio
ribus substantijs spūalibus vt sunt an
geli boni. Ita inferiora corpa moueri
pñt a substātijs spūalibus inferioribus
vt sunt demones. Et siquidē hoc con-
tingit eis fm conditōem nature: fm ꝙ
aliqui ponebāt demones nō esse ex il-
lis supioribus angelis. Sȝ ex illis que
perficiunt a deo huic terrestri ordini vt
erat philosophoꝝ opinio: vel etiā si cō
tingit ex pena peccati vt theologoꝝ sē-
tentia est: tunc a celestibus sedibus de
trusi in hūc aerem tanꝙ̄ ad penam nō
pñt ipm aut terrā cōmouere. Hec ad-
dita sunt ꝓpter duo argumenta que ta
cite soluūtur: scȝ de corpibus celestib⁹
ꝙ illa etiā possent mouere. Si possent
corpora localiter mouē: qꝛ sunt eis ma
gis ꝓpinqua: vt etiā vltimū argumen-
tum ꝓtendit. Rñdetur enī ꝙ non valȝ
qꝛ illa corpora excedunt ꝓportionem
virtutis eoꝝ: siqdem prima opinio lo-
cum habet. Si vero non ſȝ scōa tūc itē
non possunt mouere ꝓpter penā pecca
ti. Est etiā ad argumentum vbi qs ob-
ijceret: ꝙ idem est motus totius ꝛ ptis
sicut totius terre ꝛ glebe in.iij.phisico.
Unde si demones possent mouē par-
tem terre: possent etiā mouere terram
nō valet vt patet intuenti distinctioneȝ
Colligere aūt semina rerū ꝛ applicare
ad certos effectus nō excedit eoꝝ virtu
tem naturaleȝ deo eis pmittente vt de
se patet. Sūmarie cōcludat ꝙ non ob
stante qḋ qdam dicūt: ꝙ demōes in as
sumptis corpibus nullo modo posse ge
nerare: et ꝙ p filios dei significent filij

seth ꝛ nō angeli incubi sic ꝛ p filias ho
minū. Ille que de stirpe Cayn descende
rant. Quia tñ ꝯtrium a multis vt patu
it asserit ꝛ ꝙ multis videt nō potest oi-
no esse falsum fm philosophū in septi
mo ethicoꝝ ꝛ in fine de sōno ꝛ vigilijs
Jam etiā modernis temporibus atte-
stant facta ꝛ dicta maleficarū talis ve-
re ꝛ realiter exequentiū. Ideo dicimus
tria. Primo ꝙ p tales demones spur-
cissimi actus venerei nō delectatōis ſȝ
infectionis aie ꝛ corporū quibus suc-
cubunt aut incubūt causa exercentur.
Secundo ꝙ per talem actum cōpleta
conceptio ꝛ generatio a mulierib⁹ fie-
ri potest: inqntū semē humanuȝ appo
nere possunt in loco conuenienti ven-
tris mulieris ad materiam ꝓportiona
tam ibidem ꝑexistenteȝ. A simili: sic et
semina aliarū rerū colligere possūt ad
cōplenduȝ aliquos effectus. Tercio ꝙ
demonibus attribuit in taliū generati-
one illud tantum ꝙ est motus localis
nō aūt ipa generatio cuius pncipium
non est virtus demonis aut corporis
ab eo sumpti: ſȝ vtus illius cuius semē
fuit: vñ ꝛ genitus nō demonis ſȝ alicu-
ius hominis filius est. Et per hec patet
responsio ad argumēta vbi quis argu
ere vellet: ꝙ demones generare nō pos
sent ꝓpter duo. Primo ꝙ generatio cō
plet per vtutē formatiuā q̄ est in semie
corpe viuo resoluto. Et corp⁹ a demo-
nib⁹ assumptū: qꝛ nō est tale ḡ ꝛc. Pa-
tet rñsio: qꝛ demō vtute seminis formati
uam reponit ad locū debitū ꝛc. Scḋo
si dicat ꝙ semen non habet vtutē gene
randi nisi q̄diu calor aie in eo retinet:
quē tñ exalare necesse est p magnaȝ di
stantiā delatū. Est enī rñsio ꝙ demōes
possunt aliqua reponere ad conserua-
tionem seminis ne calor vitalis euapo
ret. Uel etiam quia velocissime mouē
tur ꝓpt victoriā mouētis sup rē motā.
Ideo nō poterit euaporari taȝ facilit.

Quarta questio a quibus demonib⁹ huiusmodi exercentur

Utrum catholicũ sit asserere q actus incubox et succubox demonũ cõueniãt oibus spiritib⁹ inmundis indifferenter et equaliter. Et videt q sic: qz oppositũ asserere esset ordinẽ quendã bonũ inter eos affirmare: pbat. Sicut ad rõnem boni ptinet modus et ordo: Aug⁹ in libro de natura boni: ita ad rationẽ mali ptinet inordinatio. Sed in angelis bonis nihil est inordinatũ: ergo et in malis nihil potest esse ordinatum. Vñ indifferent hmõi actibus habent insistere. Inde etiam illud. Ubi nullus ordo sed sempitern⁹ horror ihabitat i terra videlicet miserie et tenebrarum. Job. x. Preterea si nõ oẽs indifferent his actib⁹ insistũt sed eis cõpetit vel ex natura vel ex culpa vel pena: nõ ex natura: qz post peccatum omnes indifferenter vt in pcedenti questione tactum est: sunt in natura ipox spiritus impuri licet non imũdi quantũ ad diminutionẽ naturaliũ bonox. In nequicia subtiles nocendi cupidi: per superbiam tumidi etc. ergo cõpetit eis q ad culpã vel penam. Tũc sic. Ubi ẽ maior culpa ibi maior pena: sed supiores angeli magis peccauerũt: ergo in eox penã magis his spurcitijs hñt insistere. Si hoc non est: dabit ratio alia: cur non illis actibus indifferent insistant. Pretea vbi non est subiectio et obedientia ibi omnes indifferenter operantur sed in demonib⁹ nulla est subiectio et obedientia: pbatur. Quia illa sine cõcordia haberi non possunt: sed in demonibus nulla est concordia. Prouerbiox xiij. Inter superbos semp sunt iurgia. Preterea sicut equaliter omnes pter culpã post diem iudicij in infernuz detrudentur: ita et ante illud temp⁹ in aere caliginoso pter officium eox detinent nec legit esse inequalitas ex parte mancipationis: ergo nec inequalitas ex parte officij et temptatiõis. Sz contra glosa. j. ad Cor. xv. Quãdiu durat mundus angeli angelis homines hominibus: demones demonibus psunt Item Job. xl. dicitur de squamis leuiathan p quas membra diaboli significãtur q vna vni adheret ergo inter eos ẽ diuersitas a ordinis et actionis. Incidentaliter querit. An a bonis angelis ipsi demones ab hmõi eox spurcitijs exequendis interdũ impediant vel nõ Et dicendũ q qz ptãtes dicunt angeli quox ditioni ṽtutes aduerse subiecte sunt vt Grego. dicit et Aug⁹. iij. de tri. Spũs vite desertor atq peccator regit p spiritũ vite rõnalem pium et iustum. Et sicut ille creature sup alias influentiã hñt que sunt pfectiores et deo ppinquiores eo q totus ordo plationis primo et originaliter est in deo: et pticipat a creaturis sm q ei magis propinquat. Ideo etiã boni angeli q maxime appropinquãt deo pter eius fruitõez qua demones carent sup ipsos demones hñt plationem et per eos regunt. Et cũ instat q demones premissis medijs multa mala faciunt: aut ergo non impediunt qz nõ subsunt bonis angelis qui eos impedire possent aut si subsũt tunc cum ad negligentiaz presidentis pertinere videtur ea que per subditos male fiunt. Videt q in angelis bonis sit aliqua negligentia. Respõdetur q sancti angelo sunt ministri diuine sapientie. Vñ sicut diuina sapientia pmittit aliqua mala fieri p malos angelos vel hoies pter bona que ex eis elicit. Ita et boni angeli non totaliter cohibent malos a nocendo siue hoies siue demones. Rñsio catholicũ est asserere quendaz ordinẽ actionũ interiox et exteriox: etiã p quandã plationem esse i

demonibus. Vñ ⁊ q̃dam spurcitie ab aliq̃bus infimis ppetrantur a q̃bus su piores ꝓpt nobilitatez nature secludũtur. Et declarat hoc primo generaliter ⁊ triplici congruentia qua talia cõgruunt eoꝝ nature diuine sapie ⁊ ꝓprie nequitie. Demũ magis in speciali. Ex natura quidez. Nã constat ꝙ a principio creatõis semper q̃dã alijs superiores fuerunt ex natura cũ inter se differant specie nec duo angeli vnius speciei existant cõmuniorẽ opinionem sequẽdo q̃ etiã dictis phoꝝ cõcordat ⁊ Dionisius qui ponit .x. ca. celestis ierarchie in eodem ordine esse pimos medios ⁊ vltimos: cui etiã necessario oportet assẽtire: tũ ex immaterialitate eoꝝ tũ etiaz ex in corpalitate. Inspiciat qui vult dicta doctoris in .ij. di. ij. Et qꝛ peccatum naturã nõ tollit: ⁊ demones post casuz data naturalia non amiserũt vt supra tactũ est: ⁊ opatões reꝝ sequũtur naturales eaꝝ cõditiões: iõ sicut in natura sic ⁊ in opationibus sunt varij ⁊ multiplices. Congruit etiam hoc diuine sapientie vt ea que ab ipso sint ordinata sint. Roma. xiij. Que a deo sunt ordinata sunt. Et quia demones sint a deo deputati ad exercendũ homines et ad puniendum damnatos. Ideo in exercitijs eoꝝ ab extra q̃ ad homines sunt varij ⁊ multiplices. Congruit etiam ⁊ nequitie ipsoꝝ. Quia em̃ humano generi aduersantur: ideo cũ ordinate impugnant: ideo magis hominibus nocere estimant sicut faciunt. Vnde constat spurcitijs illis nephandissimis nõ equaliter insistũt qđ etiã magis specificatur tali rõne. Nã cum opatio sequit naturaz rei vt dictum est: quorũcunq̧ sunt nature subordinate: oportet ꝙ etiam opatões sibiinuicẽ subordinent̃ sic ptz in rebus corpalibus. Quia em̃ iferiora corpa nãli ordine sũt infra corpa celestia actões ⁊ motus eoꝝ subdunt̃ actionibꝰ ⁊ motibus celestiũ corporuz ⁊ qꝛ vt dictũ est demões nãli ordine inter se differũt. ideo etiã nãlibus actionibus intrinsecis ⁊ extrinsecis p̃sertim in hm̃oi spurcitijs pagendis. Ex q̃bus cõcludit̃ ꝙ quia hm̃oi spurcitie plurimũ preter nobilitatez angelice nature exercent̃ cũ etiã in actibus humanis ifimi ⁊ fetidissimi actus in se quidẽ considerando non quantũ ad officiũ nature ⁊ ꝓcreationis reputant̃. Demũ cũ de quolibet ordine aliqui cecidisse creduntur non est inconueniens asserere ꝙ illi demones qui de infimo choro et iterum illi qui infimi in illo existunt his spurcitijs ⁊ ab alijs deputantur et insistunt. Hoc etiam plurimuz est aduertendum: ꝙ licet de incubis ⁊ succubis mulieribus infestos scriptura tradit: tamen nusq̃ legitur in vitijs quibuscũq̧ cõtra naturã loquendo nõ soluz de sodomitico ꝫ etiã de q̃cũq̧ alio pctõ ex̃ vas debitũ perpere agendo se icubos ⁊ succubos fecisse. In q̃ maxia illoꝝ peccaminũ enormitas oñdit̃ cuz indifferent̃ oẽs demones cuiuscũq̧ ordinis illa pagere abhorrẽt ⁊ verecũdũ estimãt. Et h̃ videt̃ velle glosa sup Ezechielẽ. xix. vbi dr̃. Dabo te in manꝰ palestinoꝝ. i. demonũ: q̃ etiã erubescunt de via tua scelerata viciũ cõtra naturã intelligẽs: ⁊ intuenti patet: ꝙ de demonibꝰ oportet auctatem intelligẽ. Nullũ em̃ pctm̃ tã sepe deꝰ reprobã morte in multꝭ cõdẽnauit. Dicũt etiã nõ nulli ⁊ vaciter credit̃ ꝙ nullus talis vicij postq̃ tẽpus mortal' vite xp̃i qđ ad annos. xxxiij. extẽdit̃ in h̃ scelẽ p̃seuerãs excesserit nisi spãli grã redẽptoris poterit liberari qđ ex eo ptz ꝙ octogenarijs ⁊ cẽtogenerijs isto crimie inueniũt̃ sepe irretiti q̃bus tps xp̃i qꝛ vite moꝝ disciplina fuit: ⁊ iõ illo sprete vix vnq̃ sine difficultate pmaxia ab h̃ scelẽ cõtiebit ꝫ ⁊ ꝙ ordo sit iter eos etiã ad officia ex

teriora q ad ipugnatões dem ostrāt eorum nomina. Nam licet vnū et idē nomen. s. diabolus multipliciter exprimatur in scripturis et h ppter diuersas eorum pprietates. Tū his imundis operibus vnus presidere in scripturis tradit sicut etiā certis alijs vitijs. Est em vsus scripture et locutōnis quēlibet imundum spūm noiare diabolū a dya qd ē duo et bolus qd est morsellus. q duo occidit. s. corpus et aniam. et fm ethimologiā licet grece interptatur diabolus clausus er gasculo et hoc sibi conuenit cū nō permittit sibi nocere qntū vellet. Vel dyabolus q̄si defluēs. q defluxit. i. corruit specialiter et localiter. Nominat etiam demon. i. sapiens super sanguinez. vel sanguineus. s. super pctā q sitit et procurat triplici scia q viget. s. sbtilitate nature experientia tempor et reuelatōe bonorū spūum. Nominat etiā belial qd interpretat absqz iugo vel absqz dnio q pro posse pugnat otra eū cui deberet eē subiectus. Vocat etiā beelzebub qd interptat vir muscar. i. aniar peccantiū que relīqrūt ver sponsum xpm. Itē sathanas. i. aduersarius. Vñ. i. Pe. ij. Aduersarius vr diabolus circuit etc. Item vehemoth. i. bestia. q facit hoies bestiales. Ipe tn demon fornicatōnis et princeps illius spurcicij dr asmodeus. qd interpretat factura iudicij. q ppt hmōi viciū factū fuit terribile iudiciū super sodomā et q̄tuor alijs ciuitatibus. Sic et demon supbie dr leuiathan. qd interpretatur additamentū eor. q et lucifer tēiās primos pentes de supbia promisit eis additamentū diuinitatis. De quo et per Esaiā dns. Visitabo super leuiathā serpentē veterē et tortuosuz. et demō auaricie et diuitiar dr māmona. Que et xps in euāgelio expressit Math. vj. Non potestis deo fuire etc. Ad argumēta ad primū. q q bonū potest inueniri sine malo. sed maluz nunq inuenit sine bono. q fundat sup creaturā q in se bona est. Et io demones inquantuz hnt naturā bonā ordinati sunt i naturalibus et in eor actionibus. ad illd Job x. pt dici. q demones ad exercitiū deputati nō sunt i inferno s isto aere, caliginoso. Vñ h hnt ordinē iter se quez tūc in inferno nō hēbunt. Vel etiā dici potest q etiā iam ois ordo in eis cessat quo ad ipam btitudinē osequndam cū a tali ordine irrecupabilit ceciderit. Et dici potest q etiā in inferno erit inter eos ordo ptātis et penar afflictōnis inqntū aliq ad affligendū anias deputabūtur et nō alij. Sed h ordo magis erit a deo q ab ipis sicut etiā eor tormenta. Ad terciū cū dr q supiores demones. q magis peccauerūt et magis puniūtur etiā his actibus imūdis amplius deberent insistere. Respondet. q culpa ordinat p penā et nō per nature actū seu opationem. iō non insistūt illis imūdicijs ppter nobilitatē nature nō ppter eor culpā aut penā. Et licet oēs sint spūs impuri et ad nocendū cupidi tn vnus amplius altero inqntū potiora naturalia sunt obtenebrata. Ad q̄rtum dicitur q est concordia int demones nō amicicie s neqtie ex qua hoies odiūt et dei iusticie repugnat qntū pnt. Talis em concordia inter impios repitur vt eis se adiūgāt et subijciāt ad pprijam nequitiā exeqndā qs potiores viribus vidēt. Ad quintum licet carceralis mācipatio omnibus eqliter deputet iā in aere et post in inferno. nō tn ex h naturalia in eis sunt eqliter ad eqles penas et officia eqlia ordiata. imo qnto sūt nobiliores in natura et potiores in officio. tāto em grauiori subiecti tormēto Vñ. Sapie. vj. Potentes potent tormenta patientur.

Est ergo questio super influētias corpor celestiū in qua tres.

alij errores reprobantur. et est quinta in ordine.

Sed pro ampliori premissorum declaratione etiam obuiandam quibuscunque pretensis obiectionibus. Queritur de maleficorum operibus que ad quintuplicem causam. quatuor ex illis reprobando ex quibus influere non possunt. quintam vero concludendo. s. virtutem intellectiuam ex qua fluere habent que et licet bona sit secundum naturam. est tamen mala secundum volutatem. quatuor autem cause reprobantur contra illos qui aut maleficas aut eorum opera esse negant. et sunt corporum celestium influentie. illorum corporum et orbium motores mouentia hominum. excrescens malicia. et ymaginum ac caracterum et verborum efficacia.

An possit quomodo catholice censeri quod origo et multiplicatio maleficorum operum processerit ex influentijs corporum celestium seu ex supabundanti malicia hominum et non ex spurcitijs incuborum et succuborum demonum. et videtur quod ex propria malicia. Nam aug. in li. lxxxiij. q. dicit quod ad hominis voluntatem causa depravationis eius redit siue aliquo siue nullo suadente depravata sit. Sed maleficus depravatur per peccatum. ergo causa illius non est diabolus sed voluntas humana. Ad idem dicit de libe. arb. quod quilibet est causa sue malicie. quod etiam probatur ratione. Peccatum hominis ex li. arb. procedit. sed diabolus non potest li. ar. mouere. hoc enim libertati repugnaret. ergo diabolus non potest esse causa. nec illius cuiuscunque alterius peccati. Preterea in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicitur. Non omnes cogitationes nostre male a diabolo excitantur sed aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Demum quod ex influentijs corporum celestium possint oriri et non a demonibus probatur. Sicut omnis multitudo reducitur ad vnum. ita omne multiforme reducitur in aliquod vniforme principium. Sed actus humani sunt varij et multiformes tam ad vicia quam ad virtutes. ergo videtur quod reducantur in aliqua principia vniformiter mota et mouentia. Sed talia non possunt assignari nisi ex motibus celestium qui sunt vniformes ergo illa corpa sunt talium actionum cause. Preterea. si celestia corpa non essent humanorum actuum ad virtutes et vicia cause. astrologi non adeo frequenter vera predicarent de bellorum euentibus et alijs humanis actibus. sunt ergo aliquo modo causa. Preterea corpora celestia mouentur a substantijs spiritualibus secundum theologos et philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris sicut et corpa celestia corporibus nostris. ergo ambo insimul habent imprimere in animam et corpus hominis ad causandum quecunque actus humanos. Preterea corpa celestia possunt imprimere in ipsos demones ad causandum certa maleficia. ergo a fortiori in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines qui lunatici dicuntur infestantur a demonibus plus vno tempore quam alio quod non facerent sed potius omni tempore molestarent nisi in certis lunationibus etiam ipsi demones inquietarentur ad inferendum huiusmodi probatur etiam ex nigromanticis qui certas constellationes obseruant ad inuocandum demones quod non facerent nisi scirent illos demones corporibus celestibus esse subiectos. Probatur etiam ex illo quod demones secundum aug. in. x. de ci. dei. quibusdam corporibus inferioribus arcentur. s. herbis. lapidibus. animantibus. et sonis quibusdam certis et vocibus et figurationibus. sed cum corpora celestia sint virtuosiora quam corpa inferiora. Ideo multomagis actionibus corporum celestium. Et iterum amplius malefici subijciuntur vt eorum opera ex influentijs illorum corporum et non ex assistentia spirituum malorum proueniant. Fortificatur argumentum ex. j. Reg. c. xvj. vbi saul qui vexabatur a demone alleuiabatur quando dauid cytharam percutiebat coram eo et quod recedebat spiritus malus. Sed contra. Impossibile est effectum sine causa

fua producere. sed opera maleficorū sunt talia q non possunt nisi opere demonū fieri. patet ex descriptōe operū maleficor. ex Isido. libro. viij. ethim. Malefici dicūtur ob magnitudinem facinor. Hi em̄ elementa concutiunt mentes hominum turbant et absq vllo veneni haustu sola vi carminū animas interimūt etc. Hmōi aūt effectus non possunt ex influentijs corporum celestiū mediante homine causari. Preterea phs in ethi. Difficile inquirit qd sit principiū operatōnis in anima. Et ostendit q oportet esse aliquod extrinsecū. Omne em̄ quod incipit de nouo habet aliquā cām. Incipit em̄ homo opari qr vult. Incipit aūt velle. qr pcōciliatur. si aūt preconciliatur pter aliquod conciliū precedens. aut ergo est procedere in infinitum. aut optet ponere aliquod principiū extrinsecū qd primo mouet hominem ad concilian dum nisi forte aliquis dicat q hoc ē a fortuna ex quo sequeret omnes actus humanos esse fortuitos. quod ē absurdum. Principiū ergo in bonis ad bona dicit esse deum qui non est cā pcti. In malis aūt cum homo incipit agere velle et conciliari ad peccandū oportet q hu9 etiā sit aliqua cā extrinseca. et non potest esse alia nisi diabolus presertim in maleficis vt supra patuit. qa corpus celeste non potest ad tales act9 influere. ergo patet veritas. Preterea cui9 potestati subiacet motiuū. ei9 potestati subiacet et motus qui a motiuo causatur. Motiuū aūt voluntatis est aliquid apprehensum per sensum vel intellectum quorum vtrumq subiacet potestati diaboli. Dicit ei Augustin9 in libro. lxxxiij. q. Serpit hoc malum scilicet quod est a diabolo per omnes additus sensuales. dat se esse figuris accomodat se coloribus adheret sonis. latet in ira et in fallacia sermonis. odoribus se subijcit infundit saporib9. et quibusdam nebulis implet oēs meatus intelligentie. ergo videtur q in potestate diaboli est mouere volūtatem q est directe cā peccati. Preterea omne qd se hz ad vtrūlibet indiget aliquo determināte ad hoc q exeat in actū ꝫ li. arb. hois ad vtrūlibet se hz. s. ad bonū et malū. ergo ad hoc qd exeat i actū pcti indiget q ab aliq determiat ad malum. Maxime aūt hoc videt fieri a diabolo presertim in operib9 maleficor cum ei9 volūtas est determinata ad maluz ergo videtur q mala volūtas diaboli ē cā male volūtatis precipue i maleficis et potest fortificari rō per hoc q sic bon9 angel9 se hz ad bonū. ita mal9 angelus ad malū. Sed ille reducit homies ad bonū. ergo iste ad malū. est em̄ dic dyonisi9 lex diuinitatis imobiliter stabilita vt yma a summis perficiantur.

Responsio. qr q̄stio quo ad origine maleficor operū fundatur. super influentiam luminariū celestium ostendit per reprobationem trium errorum q hoc asserere conantur. s. planetariorū genetaliacorum et fatalium ordinē ponentiū hoc non esse possibile quo ad primum. Nam si querit an ex impressione luminariū celestiū causet in hominibus vicium maleficor tunc ad diuersitatem mor attendendo et veritatē fidei saluando oportet sub distinctōne differere videlicet q mores hominum a siderib9 causari: potest intelligi dupliciter. Aut necessario et sufficienter. Aut dispositiue et contigenter. Si dicatur primo modo tunc non solum ē falsum immo hereticum. eo q cristiane religioni adeo repugnat q etiā veritas fidei in tali errore saluari non potest. Ratio. Dum em̄ ponit omnia a siderib9 necessario euenire. iam tollit meritum et per consequens demeritū Tollit et gratiam et per consequens

gloriam. Cum quia honestas mor p hunc errorem preiudiciũ patit dũ culpa peccantis in sydera refunditur licẽtia maleficiẽdi sine reprehensione cõcedit. et homo ad orandum et colendu3 sydera icurvatur. Si aũt dicat mores hominũ a dispositõib9 sydeꝝ variari dispositiue et contingenter sic põt hře veritatẽ q2 nec rõi nec fidei repugnat. Planũ eñ est q dispositio corpis varia multum facit ad variationem affectionũ et moꝝ aie. vt plurimũ eñ aĩa complexiões corporis imitatur. vt dĩ in sex pncipijs. Vñ et colerici sunt iracundi. et sanguinei sunt benigni. et melancolici sunt inuidi, flegmatici pigri. hoc aũt non est necessario. anima eñ dñatur suo corpi maxime qñ ẽ adiuta per grãm. Multos eñ videmus colericos mansuetos et melancolicos benignos. Quoniã ergo virtus corporũ celestiũ opatur admixtionẽ et qualitatem complexionum. Hinc est q p cõsequens quodãmõ opat ad qualitatẽ moꝝ valde tñ de longinq. Plus enim facit ad q̃litatẽ cõplexionis virt9 nature inferioris q̃ virtus sideris. Vñ augu. v. de ci. dei. in solutõe cuiusdã questionis de duob9 frib9 q̃ sil' infirmabantur et curabãtur. cũ querebat vnde hoc eẽt magis cõmẽdat rõem ypocratis q̃ astronimi. Ipocras eñ rñdit q h erat pter similitudinẽ cõplexiõis. et astronomus respondit q erat pter idẽptitatẽ constellatõnis. Meli9 eñ respondit phisic9. q2 cãm reddit magis ppriã et magis ppinquã. Sic ergo dicendu3 q impressiones syderũ aliquo modo disponunt ad maliciam maleficorum siquidem aliqua influentia in eorum corporibus predominatur potius ad hmõi nephanda q̃ ad alia opera q̃cũq viciosa seu virtuosa. q̃ tñ dispositio non debet dici necessaria pxima et sufficiens. sed remota et contingẽs. Nec valet si quis obijceret pħm li. de pprietatibus elementorũ. vbi dicit q regna vacua facta sunt et terre depopulate apud coniunctionem iouis et saturni arguendo quasi: q2 talia ex libero arbitrio dependebant hominum ergo etiã influentie luminarium super li. ar. haberent efficaciam. Respondetur enim q philosophus per hoc dictum non vult innuere q homines illi non poterant resistere illius influentie constellationis ad dissensionem inclinantis. sed quia noluerunt quia sicut ptholomeus in almagesti. Sapiens homo dominabitur astris. Quis eñ coniunctio iouis et saturni eo q saturnus habet influentiam melancolicã et mala3 et iupiter valde bonam possit ad rixa3 vel discordiam homines inclinare. illi tamen inclinatõni homines per libertatem arbitrij possunt resistere et valde faciliter cum adiutorio gratie dei. nec iterum valet si quis obijceret dictũ damasce. li. ij. c. vj. vbi dicit. constituũtur multotiens comete et signa quedam mortis regum. Respondetur eñ q etiam sequendo opinionem Dama. qui fuit vt patet in predicto libro contrarie opinionis vie philosophice siue non: nihil per hoc concluditur quo ad necessitatẽ actuũ humanoꝝ. opinat eñ Dama. q cometa nec naturaliter generatur nec est vna de stellis i firmamẽto posit'. vñ nec ei9 significatio est natural' nec iflueñtia. Dic ei q comete nõ sũt ex his q̃ a pncipio genita sũt astra. s3 diuina iussione fm ipm tps ɔstituunt et rursus dissoluũtur. Hec Damasce. Prenũciat aũt de9 p tale signũ mortẽ regis magi' q̃ alioꝝ tũ q2 ẽ psona cõis tũ q2 pt ex hoc oriri turbatio regni. de cui9 custodia magis sollicitãtur ãgeli ppt cõe bonũ q̃ꝝ etiã ministerio et generant et dissoluũtur. S3 nec phorum opinio obstat q̃ dicũt q stella cõeta sit

impressio calida et sicca generata in superiori pte aeris ppe ignē: ex cuius vapore calido et sicco globus illius vaporis adunatus apparet corp⁹ stelle. partes aūt illius vaporis discōtinuate circa illū globū et longū ptense in suis extremitatibus illi globo coniuncte sunt q̄si eius come: et fm hanc positōem significat et causat nō per se sed per accidens mortalitatē puenientem ex infirmitatib⁹ calidis et siccis. Et qr vt plurimū diuites nutriunt calidis et siccis Ideo illo tpe multi diuites moriuntur inter quos mors regum et pncipuz est magis notabilis: et hec positio nec distat a positōe Dama: si qs bene cōsiderat: nisi q̄ ad opationem et coopationē angeli quā nec pbi excludere possunt imo vbi vapores nūq̄ in sua siccitate et caliditate ad generandū cometā cōcurrerent adhuc opatione angeli sepe concurrere hñt causis predictis sicut et stella que sancti Thome doctoris transitū indicauit que vtiq̄ nō ex superis in firmamento positis prosilijt ꝫ opatōe angeli ex materia aliqua pl̄acente formata et officio pacto iterū resoluta fuit. Vñ videmus q̄ fm quācūq̄ istarū opinionū nullū penitus habent celi luminaria dñium sup li. arbitriuz. Vñ nec cōsequent̄ sup maliciaz et mores hominum. Nota insuper quare astronomi vt sepius vera p̄dicunt et q̄ eorū iudicia vt plurimū sup vnā puinciā aut gētez vnius terre eueniūt. Huius rō est: qr cū sua iudicia sumūt ex astris q̄ etiam hñt maiorē influentiā capiendo pbabiliorē non necessitantē in actibus rerū nature q̄ volūtatis et i actib⁹ hoim in generalib⁹ sic vni⁹ gentis vel puincie q̄ȝ in pticularibus vnius psone: qr maior effectus stellarū ip̄imit̄ in totā vnā gentē q̄ȝ in vnū hoiem: et qr maior pars gentis vni⁹ magis sequit̄ affectus naturales corpis q̄ȝ vnus singl'aris homo: ideo etc. ꝫ h̄ incidentalit̄ est tactū. Secūda via ꝑquā p̄fata nr̄a catholica assertio declarat̄ est p reprobatōem errorū genitaliacorū et deā fortune colentiū mathematicorū. De quibus Isid. viij. ethi. c. ix. genetaliaci dicunt̄ ppt̄ natalium cōsideratōem siderū q̄ vulgo mathematici dicunt̄. Fortuna vero vt ibidem dic̄. c. ij. a fortuitis nomē hr̄e dicit̄ q̄si deā quandā res hūanas varijs casibus et fortuitis illudentē. Vñ et cecam appellant eo q̄ passim in quoslibet incurrens sine vllo examine meritorū et ad bonos et ad malos venit. hec Isidorus. Sꝫ talē deā credere aut q̄ lesiōes in corpibus et creaturis q̄ et maleficorū opibus inferunt̄ nō ab ip̄is maleficis ꝫ ab ip̄a dea fortune puenirēt: sicut et ydolatria: ita et asserere maleficas ip̄as ad hoc eē natas vt talia p eas in mūdo exerceri possint sil'r a fide alienū existit imo et a cōi phorū traditōe si cui placet inspiciat doctorez sanctū li. iij. sūme fidei ptra gentiles. q. lxxxvij. et sequentibus: et inueniet plura: licet h̄ vnicum ppt̄ eos q̄ fortassis copiā librorū nō habent non videt̄ obmittendū: q̄ quia in hoīe tria sunt vt ibi notat̄ que a tribus celestibus causis diriguntur: volūtatis actus itellectus actus et corporis actus quorū pncipiū a deo tm̄ et imediate: secūdū ab angelo: et terciū a celesti corpe dirigit̄. Nā electōes et voluntates immediate a deo in bonis opibus dirigunt̄. dicēte scriptura puerb. xxj. Cor regis supple: qd maiori potētia videt̄ posse resistere eo minus alij non possunt: qr in manu dñi et quocunq̄ voluerit inclinabit illud. Et aplus. Deus est qui opatur in nobis velle et perficere p bona voluntate. Cognitio vero humana intellectiua a deo mediantibus angelis ordinat̄. Ea vo q̄ ad corpalia ptinēt siue sint exteriora siue interiora i vsum hoīs veniētia a deo mediātib⁹ āgelis et

celestib⁹ corpib⁹ dispensantur. Dicit ei btūs dionisi⁹. iiij. de diuinis nomini. q corpa celestia sunt cause eoꝝ que in hoc mūdo fiūt: nō tñ necessitatē inferentia. Et cum homo sit ordinat⁹ ſm corpus sub corpibus celestibus. ſm intellectū vero sub angelis. ſm volūtatē aūt sub deo potest cōtingere q homo spreta inspiratione dei ad bonū ⁊ illuminatōe boni angeli ducaꝫ affectōne corpali ad ea ad que influentia luminariū celi inclinant vt ⁊ sic tā volūtas q intellectus malitia ⁊ erroꝛib⁹ innoluāꝫ Non est aūt possibile hmōi erroꝛibus quib⁹ malefici irretiti sunt ex influentijs luminariū celi inuolui licet ad fūdendum sanguinē vel furta aut latrocinia vel etiā incontinentias pessimas perpetrare possit quis ex illis inclinari sicut etiā ad alia quedam naturalia Etiā vt guil. in de vniuerso dicit. Qꝛ p experientiā habetur si meretrix nititur plātare oliuam non efficitur fructifera que tamen per castam plantata fructifera efficiꝫ. Et aliquis etiā medicus in sanando. ⁊ agricola in plantādo. et miles i expugnādo aliqua ex impressione celestis corpis efficiūt q̄ alij etiā easdem artes hñtes efficere nō possūt Tercia via sumitur ex reprobatōe fatalium effectuū. Vbi notandum q fatū esse aliquid vno modo catholice asseriꝫ. Alio modo asserere ē omnino hereticum. Si eñ fatū estimetur esse ſm estimationem quorundā gentiliū ⁊ etiam quorundā mathematicoꝝ q̄ putabant q ex vi positionis siderū causaretur infallibiliter diuersitas moꝝ. ita q talis efficereꝫ necessario maleficus vel virtuosus in moribus qꝛ talem eū esse causaret vis q̄ in dispositōe sideꝝ sub qua talis vel conceptus vel natus eēt ꝯphendereꝫ. Et istam vim vocauerūt noīe fati. Sed qꝛ ista opinio nō tm̄ est falsa immo heretica ⁊ omnino detestāda ꝓpter incōuenientia q̄ necessario sequerētur. vt supra tactum est circa reprobationem primi erroꝛis. qꝛ videlicet tolleret ratio meriti ⁊ demeriti imo grē ⁊ glīe ⁊ q de⁹ maloꝝ nroꝝ auctor eēt ⁊ pl'a alia. Jō fatū sic oīno refutaꝫ qꝛ nihil ē. ſcōm quē acceptōꝫ etiā Grego. dicit i omel. epiph. Absit a fideliū cordib⁹ vt fatū aliq̄d eē dicāt ⁊ lꝫ h̄ opinio videaꝫ eadē eē cū p̄ria q̄ ē p̄lāctarioꝝ. ⁊ h̄ ꝓpē eadē icōuenientia q̄ vtrobiq ꝯcernūtur. tñ sunt diuerse q̄ntū inter se diuersificārur vis sideꝝ ⁊ influx⁹ generalis septē planetaꝝ. Si autē estieꝫ fatū eē ſm quādā dispositōꝫ siue ordinatōꝫ cāꝝ ſcdaꝝ ad ꝓducēdū effectus diuinit⁹ ꝓuisos. Hoc mō fatū vere est aliq̄d eo q ꝓuidētia dei p causas medias exeq̄ꝫ suos effect⁹. Jn illis videlicet q̄ ſcdis cauſ subdūꝫ lꝫ i alijs nō vt ē creatio. aīaꝝ glificatio ⁊ grē collatō. Licet etiā angeli ad grē ifusionē cooperari pñt intellectū ⁊ volūtatis capacitatē illuminādo ⁊ disponēdo. ⁊ sic q̄dā ordinatio effectuū vna ⁊ eadē dr̄ prouidētia ⁊ etiā fatū. Si eñ cōsideraꝫ vt ē i deo. sic dr̄ ꝓuidētia. si āt ſm q ē i causis medijs ordiātis a deo ad effect⁹ aliq̄s ꝓducēdos sic hꝫ rōꝫ fati. Et h̄ mō Boeci⁹ loquēs de fato. iiij. de ꝯsol. diꝫ. Fatū est reb⁹ mobilib⁹ inherēs dispositio p quā ꝓuidētia suis q̄qꝫ nectit ordinib⁹. Sed tñ ſcti doctores h̄ nomie vti recusauerꝫ ꝓpter eos q̄ illō ad vim positōnis sideꝝ retorq̄bāt. Vñ aug. v. de ciui. dei dicit. Si ꝓpterea quisqꝫ res humanas fato tribuit. qꝛ ipam dei voluntatē vel potestatē fatū vocat sniam teneat ⁊ linguā corrigat. Patet etiā ex premissis tacita responsio ad q̄stionē an omnia fato subdātur. ⁊ an etiā maleficorum opa illi subdāꝫ. Quia si fatum dicitur ordinatio causaꝝ secūdarum ad effectus diuinitus prouisos. i. vbi deus disposuit p causas secundas

pducere effectus tales. sic inq̃ subdūt fato. i. subdūtur causis scdis: sic a deo ordinatis vt sunt influentie corpoꝝ celestiū. Ea vero q̄ imediate a deo fiunt vt est creatio reꝝ. glorificatio subarum spūaliū ⁊ alia hmōi non subdūt. Et h est qđ dicit Boeti⁹ vbi supra ꝙ ea que sūt prime deitati ꝓpinq̄ fatalis ordis mobilitatē excedūt. Vn̄ maleficorum opa q̄ nō subsunt scdis causis cū t'ria pter cursum cōem ⁊ ordinē nature eueniūt. Ideo nec fato ꝗ causis alijs quo ad eoꝝ originē necessario subduntur.

Onseqnter ꝙ nec hmōi maleficoꝝ opa possint oriri aut causari a substātijs sepatis q̄ sunt motores orbiū seu corpoꝝ celestiū: cuius opinionis fuit Auiceñ. ⁊ sui sequaces hac rōe moti. q̄ em̄ substātie ille sepate altioris sunt ṽtutis aīabus nr̄is ⁊ ab ipa aīa interdū cū fuerit in sua imaginatōe ad solā quādā apprehensionē interiorē circa aliqđ extrinsecū imutatur corp⁹ ꝓpriū. interdū etiā alienū seu extrinsecū. vbi grā. Aliqs ambulans supra trabē in alto positā cadit de facili. q̄ imaginat casum ex timore. non autē caderet si esset trabes illa posita sup terrā vbi casum timere non posset. Itē ad solā apprehensionē aīe incalescit corp⁹ vt in cōcupiscētib⁹ vel iratis: aut etiā infrigidat sicut in timētibus. potest etiā imutari ad aliquā egritudinem puta febrē vl' leprā ex forti imaginatione ⁊ apprehēsione ad tales egritudines. ⁊ sicut circa corp⁹ ꝓprium ita et circa alienū vt illud imutet ad sanitatem vel egritudinē. ⁊ h ponit causam etiā fascinatōis de qua supius tactū ē. Et q̄ scd̄m istam positionem effectus maleficaꝝ haberēt reduci ad motores orbiū licet nō pcise ad ipa corpa celestia. Ideo vltra illa q̄ ibi tacta sūt. Dicamus adhuc ꝙ talia sic contingere ē impossibile. q̄ cū motores orbiū sint substātie intellectuales ⁊ bone non tāꝫ fm naturā q̄ ⁊ fm voluntatē qđ patet ex eaꝝ opatōnibus ad bonū toti⁹ vniuersi. Illa aūt creatura cui⁹ ope magice opatōnes fiunt. ⁊ si sit bona fm naturā nō tn̄ potest esse bona scd̄m volūtatem. Ideo nō pōt esse idem iudiciū de ambab⁹ substātijs. Et ꝙ non potest esse bona fm voluntatē pbat. Nam pstare procinīū aliqbus in his q̄ sūt ꝯria virtuti nō est alicui⁹ intellect⁹ bene dispositi: talia aūt fiunt in hmōi opationib⁹ maleficoꝝ. fiūt em̄ vt in scda pte opis ptēbit plurima homicidia. fornicationes. pueroꝝ ⁊ iumentoꝝ occisiones ⁊ alia maleficia pcurātur. vn̄ vtentes his artib⁹ malefici a malefaciendo vocantur. nō est ergo bene disposita secūdū virtutē talis intellectualis natura cuius auxilio hmōi artes maleficarū innitūt. licet sit bona fm naturā. q̄ hꝫ esse ⁊ illud oīa appetūt vt cuilibet intuenti patet. Itē nō est intellectus bene dispositi familiarem esse sceleratis ⁊ eis patrociniū exhibere ⁊ nō quibusdam virtuosis. Hui⁹ aūt opibus maleficoꝝ vtuntur homines scelerati quia a fructibus eorum cognoscuntur. Auxilio aūt substantiarum orbes mouentium: in bonum quelibet creatura iclinatur a natura. licet corrumpatur per accidens sepe. ergo ille substantie non possunt esse originalis cā maleficaruꝫ. Preterea intellectus bene dispositi ē reducere homines in ea que sunt hōi ꝓpria bona que quidem sunt bona rōnis. abducere ergo ab istis ⁊ pertrahere ad alia minima bona est intellectus indecenter dispositi. Per huius autē artes non adipiscūtur homies aliquē profectum in bonis rationis que sunt scientie ⁊ virtutes sed in quibusdaꝫ minimis vt sunt deprehensiones ⁊ exercitia latronum ⁊ mille nocumentoꝝ. ergo origo non est a substantijs separatis

sed ab aliqua alia virtute non bene di-
sposita scd'm virtutem. Preterea nō ē
bene dispositus scd'm intellectum qui ꝑ
aliqua scelera cōmissa prouocatur ad
auxilium alicui ferendum. Hoc autē
fit in istis artibus maleficoꝝ. nā vt pa
tebit in executione haꝝ fideꝫ abnegāt
innocentes pueros occidūt. Substan
tie eñ sepate que sunt orbium moto-
res: ꝑpter suam bonitatem nō his ma
leficijs auxiliū prestant. Concludēdo
ꝙ hmōi artes sicut non possunt a cor
porib⁹ celestib⁹ ita nec ab eoꝝ motori-
bus oriri. ⁊ cū necesse hēāt oriri ex aliq̄
ꝟtute alicui creature collate. ⁊ illa eti
am nō pōt esse bona scd'm voluntateꝫ
licet sit bona scd'm naturā. ⁊ hmōi cre
ature sint ipi demones. relinquitur ꝙ
eoꝝ virtute hmōi fiant nisi fortassis ad
huc obstat friuola estimatio ꝙ ex hoīs
malicia concurrente super maleficoꝝ
verba cōminatoria ⁊ imagines reposi
tas ad certū locū virtute quadam stel
laꝝ seqrent. vt verbi gratia. qñ malefi-
cus diceret imaginem aliquā reponē
do. faciā te cecam aut claudā et hͦ eue-
niret. Tunc ideo eueniret ꝙ talis a sua
natiuitate ex virtute stellaꝝ sortiret ꝑ
ceteris hominib⁹ talem virtutem. quā-
tūcūqꝫ alij talia verba proferrent et es-
sent instructi per disciplinam ad ꝓfe-
rendū. adhuc tñ efficaces in hmōi ope
ribus esse nō possent. Ad que singula
respondendo declarabitur. Primo ꝙ
ex malicia hominū hmōi effectus cau
sari nō pñt. Secūdo ꝙ nec ex vocib⁹ q̄
rūcunqꝫ hominū concurrente quacū-
qꝫ constellatione etiam ad quascunqꝫ
imagines.

Et primo ꝙ non ex malicia q̄n
tūcunqꝫ humana possint oriri
hmōi maleficoꝝ opera sic de
claratur. Nam malicia hominis siue
sit habitualis inquantum quis ex fre
quentatis actibus acquirit habitū icli
nantem ad perpetrādum pctā non ex
ignorātia nec infirmitate. vnde censet
peccare ex malicia. Vel sit actualis
malicia que dicitur ipa mali electio q̄
etiam ponitur peccatum in spiritum-
sanctum. nunq̄ꝫ potest circa ipm male
ficum tantum efficere ꝙ talia opera vt
sunt immutationes elementoꝝ et
lesiones circa corpora indifferenter
hominum ⁊ iumentoꝝ absqꝫ assistē
tia alicuius altioris virtutis proueni-
ant quod declaratur primo ex parte
cause. secundo ex parte effectus male-
ficialis. Nam hoc quod non potest ho
mo efficere absqꝫ malicia puta per sua
naturalia imminuta: minus potest ꝑ
ipsa naturalia iam diminuta. Patet
cum iam sit virtus actiua etiam dimi-
nuta. Sed homo per peccata qualiter
cunqꝫ per malitiam cōmissa diminui-
tur in bonis naturalib⁹. probatur au
ctoritate et rōne. Nam Dyonisi⁹. iiij.
ca. de diui. nomi. dicit. Maluꝫ est effe
ctus naturalis habitudinis. ⁊ loquit
de malo culpe. Vnde et nemo noscēs
malum operatur illud: quod si opera
tūr ex defectu operatur. Ratio sic. Si
cut se habet bonum gratie ad maluꝫ
nature. ita se habet malum culpe ad
bonum nature. sed per gratiam dimi-
nuitur malum nature vt fomes qui ē
inclinatio ad culpam. ergo per culpaꝫ
a fortiori diminuitur bonum nature.
Nec obstatur si dicatur de fascinatio-
ne que interdum procuratur ex inuul
tuatione seu inspectione alicuius ve-
tule maliciose puerum aspicientis vn-
de puer immutatur ⁊ fascinatur. quia
sicut supra tactum est. hoc tantummo
do contingere potest circa pueros ꝓ-
pter teneram complexionem. Hic
autem loquimur de corporum quo-
rūcūqꝫ hominum et iumentoꝝ ac
etiā elemētoꝝ ad grādines imutatōes
Si quis velit latius intelligere: inspici

et doctorem sanctum in questionibus de malo. Utrū peccatū possit corrumpere totū bonū nature ꝛc. Ex parte deniqꝫ effectuū maleficialiū declarat. nā ex effectibus devenitur in cognitionez cause. Unde sicut illi effectus quo ad nos qui fiunt preter ordinem nature. create nobis note per virtutē creature nobis ignote. licet non sint ꝓprie miracula sicut illa que fiunt preter ordinez totius nature create qualia fm potestatem operatur ille qui est supra oēm ordinem totius nature create qui est deus benedictus: scd̄m quaz acceptōz dicitur. Tu es qui facis mirabilia magna solus. itaꝫ maleficiales effectus dicuntur miraculosi inquantū fiunt ab aliqua causa nobis ignota ꝛ preter ordinem nature create nobis note. Ex q̄bus elicitur ꝙ virtus corporalis hoīs ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest que semper hoc hꝫ vt causa cuꝫ suo effectu naturali nota sit naturaliter absqꝫ admiratōe. ꝛ ꝙ effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula inquantum noticiaz humanam excedunt. patet ex se ipsis cum naturaliter non fiunt. patet ꝛ per omnes doctores. preserti Augustinū in li. lxxxiij. q. vbi dicit. Qꝫ magicis artibus fiunt miracula plerūqꝫ similia illis miraculis que fiunt per seruos dei Et iterum in eodem dicit. Magi faciunt miracula per priuatos contractus boni cristiani per publicam iusticiam mali cristiani per signa publice iusticie que omnia sic declarantur. Nā iusticia diuina est in toto vniuerso sicut lex publica in ciuitate. Uirtus aūt creature cuiuslibet in vniuerso se hꝫ vt virtus alicuius priuate psone in ciuitate. Ideo boni cristiani inquantū p diuinam iusticiam miracula faciunt dicūtur facere miracula per publicam iusticiam. Magus autez q̄ operatur ex pacto inito cum demone: dicitur operari per priuatum contractum quia operatur per demonem qui sua naturali virtute potest facere aliquid preter ordinem nature create nobis note per vīrtem creature nobis ignote. ꝛ erit miraculum quo ad nos sed non simpliciť. quia non potest operari preter ordinē totius nature create et per oēs virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic eñ solus deus dicitur facere miracula Juxta illud. Tu es deus qui facis mirabilia magna solus. Mali aūt cristiani faciunt per signa publice iusticie. sicut inuocando nomen cristi vel exhibendo aliqua sacramenta. si cui placet inspiciat sanctum Thomam in prima parte. q. cxj. ar. iiij. potest etiam attēdere ea que in secunda parte operis. c. vj deducentur inferius. Consequiť ꝙ nec per voces ꝛ verba concurrente virtute stellarum.

Demum ꝙ nec ex vocibus quorūcunqꝫ hominum concurrente quacunqꝫ constellatione sup quascunqꝫ imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositōis est. ꝙ eius cognitio ex rebus causatur cuꝫ intelligentem necesse sit fantasmata speculari. Non est eius conditio ꝙ ex sua conceptione seu intellectuali operatione intrinseca vbi illam solam per vba exprimeret res ab extra hēat causare. aut ꝙ conceptio intellectus expssa per verba haberent corpora immutare. Tales eñ homines qui talez haberent virtutē non essent nobiscū vni⁹ speciei: sed equiuoce dicerētur hoīes. Preterea si dicatur ꝙ illa efficiūt per verba concurrente virtute stellaꝝ a natiuitate vnde contingit ꝙ pre ceťis hominibus dum ꝓferunt verba ꝙ per illa aliq̄d efficiūt cū tñ alij etiā ꝓferētes eadē nō possent aliquā trāsmutatōnez efficere. q: virt⁹ stellaꝝ a natiuitate eis

nō deseruit. Ptz ex pcedentib⁹ illa eē falsa ex reprobatione trium erroꝝ. planetarioꝝ. genetaliacoꝝ. ⁊ fatalem ordinem ponentiū. Preterea cū verba exprimunt mentis conceptū. et corpora celestia non possunt imprimere intellectuz nec etiam eoꝝ motores nisi per se absqꝫ motione corpoꝝ celestiū intellectum vellent illuminare ⁊ hoc solummodo fieret ad opa bona. quia ad mala perpetrāda nō illuminatˀ intellect⁹: ꝫ obumbratˀ qđ nō est officiū bonoꝝ spirituū ꝫ maloꝝ. Ideo patet ꝙ si verba eoꝝ aliquid efficiūt hoc non est vigore alicuius corpis celestis ꝫ assistentia alicuius virtutis intellectiue q̄ etiam ⁊ si sit bona ſm naturā nō tam̄ pt esse bona scđm voluntatem inquantū semꝑ ad malum machinatˀ. ⁊ talis erit demon. vt supra ostensuz est. Et ꝙ nec per ymagines possint talia efficere q̄si corpora celestia sup ipas aliquid influerent quia hmōi ymagines quantumcunqꝫ caracteribus ⁊ figuris sint insignite sunt effectus hominis operantis per artem. Celestia autez corpora effectus causant naturales cuiusmodi nō sunt effectus maleficoꝝ qui dicuntur maleficiales. vtpote in malum creaturarum preter consuetum ordinē natu prosilientes: vnde nihil ad ꝓpositum. Preterea supra ostēsum est etiā ꝙ duplices sunt ymagies. astrologice ⁊ magice. que etiam ad bonū aliquod priuatum obtinendū ⁊ non ad corruptionem ordinantur. Maleficoꝝ āt ymagines sunt omino alterius cum semꝑ ad nocumentū creturaꝝ ⁊ ex demonū iussu ad aliquē locum occulte reponūtur vt desup ambulantes aut dormiētes ledantˀ vt ipe malefice fatentˀ. vnde ⁊ ab ipis demōibus efficiūt q̄cq̄d causant ⁊ nō ex corpoꝝ celestiū influētijs Ad argumēta. Ad primū dictū Augustini est intelligendū ꝙ causa deprauationis hois redit ad hois voluntatem sicut ad causaz effectū pficientē. q̄ proprie dicitˀ eē causa. nō sic aūt est causa effectū pmittentē vel disponentez vel cōciliantē aut pcipientē q̄bus modis s. ꝯciliatiue. dispositiue. ⁊ pceptiue dyabolus dī causa pctī ⁊ deprauationis. De⁹ aūt solūmodo pmissiue q̄ mala ꝑmittit ꝓpter bona. Iuxta Aug. i enchi. Dyabolus āt disponit interi⁹ suggerēdo psuadit interi⁹ ⁊ exterius acrius stimulando. Precepit aūt his q̄ ei totaliter se subdiderūt vt sunt malefici q̄bus nō est opus interi⁹ instigari ꝫ tm̄ exterius ⁊c̄. Et p hoc etiā ad scđz ꝙ quilibꝫ est causa sue malicie directe intelligendo. ⁊ ad ꝓbationes patet eadē responsio. quia licꝫ repugnat libero arbitrio moueri p modū pcipientis: nō autem p modū disponentis. Ad terciū. Motus ad virtutes aut ad vicia dispositiue possunt causari ab influentijs corpoꝝ celestiū. ⁊ capitˀ mot⁹ p quadā naturali inclinatione ad virtutes humanas ⁊ vicia. opa aūt maleficoꝝ q̄ excedunt cōem ordinē nature. ideo illis influentijs subiacere nō possunt. Ad q̄rtum idē patꝫ. q̄ sunt cause humanoꝝ actuum corpa celestia. ꝫ illa opa non sunt humanit⁹ adinuenti. Ad q̄ntum ꝙ motores orbiū possint imprimere in animas si intelligatˀ immediate sic imprimunt illuminādo ad bonū ⁊ nō ad maleficia vt supra tactū est. Si aūt intelligatˀ mediate tūc iuxta influētiam corpoꝝ celestiū imprimūt indirecte et dispositiue. Ad sextū. hoc ꝙ demones ſm certa augmenta lune hoies vexant ꝯtingit ꝓpter duo. Primo q̄dem ad ꝫ vt infamēt creaturā dei. s. lunā. vt Hiero. ⁊ Crisosto. dicūt. Scđo q̄ cum nō possint opari nisi mediantib⁹ nālibus ꝟtutib⁹ vt s̄. dictū est. Ideo ꝯsiderant corpoꝝ aptitudines ad effect⁹ inducēdos ⁊ q̄ cerebꝝ est humidissimū oim

partiū corpis vt Aristo. dicit ꝛ naturales oēs. Ideo maxime subijcit operationi lune q̄ ex sua proprietate hȝ mouē humores. In cerebro aūt pficiuntur vires aiales. Et ideo demones ſm certa augmenta lune pturbāt hoīs fantasiam qñ psiderant cerebꝝ ad hoc dispositū. Ad aliud ꝙ demones aduocati in certis pstellationib⁹ adueniūt. faciūt propter duo. Prio vt hoīes in hunc errorem inducāt ꝙ credūt aliqđ numē eē in stellis. Scđo qꝛ psiderant ſm aliqs pstellationes materiā corpalē magis esse dispositam ad effect⁹ p q̄bus aduocant. Ad terciū ꝙ sicut dicit Aug⁹. xxxvj. de ciui. dei. Per varia genera lapiduȝ herbaꝝ lignoꝝ aialiū carminū ꝛ instrumentoꝝ musicoꝝ demones alliciunt nō vt aīalia cibis ſȝ vt spūs signis inquantū. s. hec eis exhibet in signum diuini honoris cuius ipi sunt cupidi. Tamen qꝛ sepe obijcit ꝙ demones possunt impediri p herbas ꝛ armonias a vexatōe hominū vt in argumēto allegat de saul p armoniā citharis. Vñ nitunt defendere ꝙ aliq possent effectus maleficiales pducere p certas herbas ꝛ occultas causas absq̄ auxilio demonū tm̄modo ex influētia corpoꝝ celestiū que plus possunt imprimere in hmōi res corpales ad effectus corpales quā in ipos demones ad producendū hmōi effectus maleficiales. Ideo latius cū sit respondendū est aduertendum ꝙ herbe vel armonie non possunt sua naturali v̄tute totaliter excludere vexationē qua dyabolus possit hominem vexare si sibi pmitteret a deo vel angelis bonis. possunt tamen illam vexationē mitigare et ita parua posset esse vexatio illa ꝙ possent eā penitus excludere. ſȝ hoc facerēt nō agēdo in ipm demonem cū sit spūs separatus in quem nō pōt naturaliter agere quodcunq̄ corpus. ſȝ agēdo in ipsum vexatum a demone. Omnis eīn causa limitate v̄tutis pducere pōt effectum intensiorem in materiā dispositam q̄ȝ non dispositā. cui ꝛ psonat illud Phi ij. de aīa. Actus actiuoꝝ sunt in patiēte predisposito. Demō aūt est agens limitate v̄tutis. ğ vexationē intensiorē facere potest dyabolus in hoīe disposito ad illā vexationē siue ad illđ ad qđ diabolus intendit adducere q̄ȝ in hoīe dispositionis contrarie. Puta dyabolus potest vexare intensius passiōe melancolica hominē dispositū ad illam q̄ȝ hoiem ꝯtrarie dispositū. Certū est aūt ꝙ herbe et armonie multū possūt imutare dispositionē corpis. ꝛ ex pñti motus sensualitatis. hoc pȝ de herbis cū quedam inclinant ad leticiā quedā ad tristiciā. ꝛ sic de alijs. Hoc etiā pȝ de armonijs per phm. viij. Polit. vbi vult ꝙ diuerse armonie habent puocare diuersas passiones in hoīe. Hoc etiaȝ refert Boetius in musica sua. Et autor de ortu scientiaꝝ vbi loquēs de vtilitate musice dicit ꝙ valet ad curandum vel alleuiandū diuersas infirmitates. Et ita patere pt ꝙ ceteris parib⁹ sit vexatio debilior. Non aūt video quđ herbe vel armonie possint in homine dispositionē aliquā causare ppter quā homo nullo mō posset a demone vexari si tamen pmitteret. quia dyabol⁹ mouendo solum motu locali vapores ꝛ ipsos spiritus inordinato motu posset hominē multū vexare. Herbe aūt vel armonie nullā dispositionē causare possent in homine sua naturali v̄tute per quā phibet demon predictā cōmotionem facere. Cōtingit tamē qñq̄ ꝙ dyabolo nō pmittit hominē vexare nisi vexatione ita parua ꝙ p aliquam fortem dispositionē ad cōtrariū tolleretur totaliter. ꝛ tunc alique herbe vel armonie possent corpus hoīs ita ad cōtrarium disponere ꝙ illa vexatio tota

liter amoueretur. verbi gratia. Dyabolus quamquam posset hominem vexare vexatione tristicie ita debiliter quod per aliquas herbas vel armonias que haberent causare dilatationem et diffusionem spirituum qui sunt motus contrarii tristicie totaliter amoueretur illa tristicia. Sed autem Aug. li. ij. de doctri. christi. condemnat ligaturas et quedam alia de quibus ibi diffusius scribit hoc attribuens arti magice. hoc est quantum ad illud quod non possunt ex sua naturali virtute. quod patet ex hoc quod dicit sic. Ad hoc genus pertinent omnes ligature atque remedia que medicorum condemnat disciplina. In quo satis patet quod illa condemnat quantum ad vsum respectu cuius non habent aliquam efficatiam ex sua naturali virtute. Quantum autem ad illud quod .j. Regum. cap. xvj. habetur. Quod saul qui vexabatur a demone alleuiabatur quando dauid citharam percutiebat coram eo et quod spiritus malus recedebat etc. Sciendum quod bene verum est quod per tactum cythare virtute naturali illius armonie alleuiabatur aliquantulum afflictio saulis inquantum illa armonia aliqualiter dulcorabat appetitum eius per auditum per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationem. Sed quod spiritus malus recederet quando dauid cytharisabat hoc erat propter vim crucis quod satis expresse dicitur in glosa vbi sic dicitur. Erat dauid in canticis musicis eruditus diuersorum sonorum rationabilis moderatusque concentus. Vnitatem essentie significat que variis modis quotidie resonat. Dauid malignum spiritum in cythara compescuit: non quia tanta esset vis in cythara: sed in signo crucis qui in ligno crucis et cordarum extensione id est venarum gerebatur que iam tunc demones effugebat.

Sequitur quo ad ipsas maleficas demonibus se subiicientibus. Et est sexta quo ad questionem et secundum membrum.

Pro tercia et annexa difficultate quo ad ipsas maleficas demonibus se subiicientibus plura super modum aggrediendi huiusmodi spurcitias possunt difficultari. Primo ex parte demonis et corporis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus. an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tercio ex parte temporis et loci an potius in vno tempore quam in altero exerceat. Quarto an visibiliter quo ad circumstantes se agitat. Ex parte mulierum an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcitiis procreantur a demonibus frequentantur. Secundo an ille que ab obstetricibus tempore partus demonibus offeruntur. Tercio an remissior sit in talibus ipsa venerea delectatio. Ad que omnia ad presens cum non sit respondendum eo quod tantummodo generalitati studemus. et in secunda parte operis illa singula per eorum opera explanantur vt patebit in quarto capitulo vbi de singulis modis fiet mentio. ideo ad secundum principale tendamus Et primo cur in tam fragili sexu hoc genus perfidie inuenitur amplius quam in viris. Et erit questio prima generalis quo ad conditiones generales mulierum. Secunda specialis cuiusmodi mulieres amplius inueniuntur superstitiose et malefice. Tercia singularis quo ad ipsas obstetrices que omnes alias in malicia excedunt.

Quo ad primum. cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo maleficarum reperitur quam inter viros et

quidem incontrariū argumēta deduc-
cere nō expedit: cū ipa experientia pre
ter verboꝝ ꝛ fidedignoꝝ testimonia ta
lia facit credibilia. Dicam⁹ sexū nō de
spiciendo in quo deus ſꝑ magna fecit
fortia vt ꝯfundet. ꝙ diuerse a diuersis
suꝑ hec assignant̄ rōnes. Semꝑ tamē
in principali ꝯcordātes. vnde ꝛ ꝑ mu-
lieꝝ auisamēto ipa materia bene ē pre
dicabilis affectantqꝫ audire vt experi-
entia sepe docuit dūmodo discrete ꝓ-
ponatur. Nam aliq̄ doctores hanc ra
tionem tradunt. Dicūt eñ tria esse in
reꝝ natura. lingua. ecclesiasticus ꝛ fe-
mina. que mediū in bonitate aut ma-
licia tenere nesciunt. ß vbi limites sue
ꝯditionis excedūt. ibi quendā apicem
ꝛ supremū gradū in bonitate aut ma-
licia vendicāt. In bonitate q̄dem quā
do a bono regunt̄ spiritu vnde ꝛ opti-
ma sunt. In malicia vō qñ a malo spi
ritu regunt̄ vnde ꝛ pessima efficiūtur.
De lingua eñ patet cum eius ministe
rio pluria regna fidei xp̄iane sunt sub-
iugata vñ ꝛ ap̄lis xp̄i in igneis liguis
spiritussanctus visus est. Pꝫ ꝛ in aliis
sapiētibus p̄dicatoribus quotidie lin
gua canū vulnera ꝛ vlcera languentis
lazari lingentes. Juxta illud. Lingua
canū tuoꝝ ex inimicis animas eripiē-
tes. Vnde ꝛ dux ꝛ pater predicatoꝝ
ordinis in figura catuli latrantis ꝛ ac
censam faculā in ore gestantis p̄mon
stratus est vt suo latratu vsqꝫ in p̄sens
habeat lupos hereticos arcere a gregi
bus ouiū xp̄i. Patet ꝛ ex quotidiana
experientia ꝙ vnius viri prudētis lin-
gua interdū infinitoꝝ hominū strages
prepedit̄. ꝓpter que non immerito in
eius ꝯmendationē Salomon ꝓuer.
decimo. plura cecinit. In labiis sapiē-
tis inuenitur sapientia. Et iteꝝ. Argē-
tum electum lingua iusti: cor impioꝝ
pro nihilo. Iterum. Labia iusti erudi-
unt plurimos: qui autē indocti sunt
in cordis egestate morient̄. Cuius cau
sa ibidem. xvj. subdit̄. q̄a hominis est
preparare animū ꝛ deū gubernare lin
guam. De mala vō lingua inuenies
Ecci. xxviij. lingua tercia multos cō-
mouit ꝛ dispersit illos a gente in gen-
tem. ciuitates munitas destruxit. ꝛ do
mos magnatoꝝ effodit. Et dicit̄ ligua
tercia eoꝝ q̄ inter duas ptes cōtrarias
incaute vel maculose loquit̄. De se-
cundo. s. ecclesiasticis itellige clericos
et religiosos in vtroqꝫ sexu. Criso. suꝑ
illud. Eiecit vendentes ꝛ ementes de
templo. Sicut omne bonū a sacerdo
tio ita omne malū ab eo egredit̄. Hie
ro. in ep̄la ad Nepocianū. Negociato
rem clericū ex inope diuitem ex igno-
bili gloriosum quasi quandā pestē fu-
ge. Et beatus Berñ. omel. xxiij. super
Cant. loquēs de clericis dicit. Si insur
geret apertus hereticus mitteret̄ foras
et aresceret. si violentus inimicus ab-
sconderēt se forsitan ab eo boni. Nūc
vero quō abiicient aut quo abscondēt
se. Omnes amici ꝛ tamen oēs inimici
omēs domestici ꝛ nulli pacifici omēs
proximi ꝛ omnes que sua sunt q̄runt.
Et alibi nostri prelati facti sunt pilati.
nostri pastores facti sunt tonsores. Et
loquit̄ etiā de prelatis religiosoꝝ qui
onera grauia inferioribus imponunt
digito āt suo minimo nō tangerēt. Et
Greg. in pasto. dicit. Nemo amplius
in ecclesia nocet q̄ꝫ q̄ ꝑuerse agens no
men vel ordinē sanctitatis habet: deli-
quentem nāqꝫ hūc redarguere nullus
presumit. ꝛ in exemplū culpa vehemē
ter extendit̄ qñ pro reuerentia ordinis
peccator honorat̄. De religiosis etiā
dicit btūs Aug. ad Vincentiū dona-
tistam. Simpliciter fateor caritati ve-
stre corā dño deo nr̄o q̄ testis est super
animā meam ex quo deo seruire cepi
quoniam difficile sum expertus peio-
res sicut ꝛ non meliores q̄ꝫ qui in mo-

nasterijs defecerunt aut profecerunt. De mulierum vero malicia differit. Eccl. xxv. Non est caput nequius super caput colubri. et non est ira sup iram mulieris. Cõmorari leoni et draconi plus placebit q̃ habitare cũ muliere neq̃. Et inter plura que sequunt et pcedũt ibidem de muliere nequa concludit. Breuis est omnis malicia sup maliciam mulieris. Hinc Crisosto. sup Matheũ. xix. Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitie inimica. inffugabilis pena. necessariũ malum. naturalis temptatio. desiderabilis calamitas. domesticũ periculũ. delectabile detrimentũ. malũ nature bono colore depicta. ergo si dimittere illã peccatum est cum oportet tenere. iam vere tormẽtũ necessariũ est: vt aut dimittentes adulteria faciamus aut quotidianas pugnas habeamus. Tulli⁹ de nicq̃. ij. rhetorice dicit. Viros ad vnũquodq̃ maleficium singule id est plures cupiditates impellũt. mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit muliebriũ em̃ vicior̃ oĩm fundamentum est auaricia. et Sene. in suis tragedijs. Aut amat aut odit mulier nihil terciũ dedisse est: flere feminã est mendacium. Duo genera lachrymar̃ habentur in oculis feminar̃. veri doloris vnũ. insidiar̃ aliud. mulier cũ sola cogitat mala cogitat. De bonis aũt mulieribus tãta laus est vt etiã beatificasse viros legant et saluasse gentes terras et vrbes. Patet de Judith Delbora et Hester. Hinc aplus. j. Corint. vij. Si qua mulier habet vir̃ et hic cõsentit habitare cũ illa non dimittat vir̃: sanctificatus est em̃ vir infidelis p mulierẽ fidelem. Ideo Eccl. xxvj. di. Mulieris bone btũs vir nũer⁹ em̃ ãnor̃ duplex. Multa ibi narrat laudabilissima p totũ pene caplm de excellẽtia bonar̃. Et puer. vltio. De mlieri forti. q̃ pia etiã in nouo testamẽto in feminis claruerit vt in vginibus et alijs sanctis feminis q̃ pfidas gentes et regna ab ydolatrie cultu ad xpianã religionẽ deduxerũt. Si qs inspicere velit Vinc. in spe. hysto. li. xxvj. ca. ix. de regno vngarie per gillã xpianissimã. Et de regno francorum p clothildẽ virginẽ et clodoueo desponsatã inspiciat et mira inueniet. vñ quecunq̃ vituperationes legunt in concupiscentiã carnis interptari pñt vt sp mulier p carnis ɔcupiscẽtia intelligatur. Juxta illð. Inueni amariorẽ morte mulierẽ. et bona mulier subiecta carnis concupiscẽtia. Sũt et alij alias rõnes assignãtes cur in maiore multitudine repiant femine supstitiose q̃ viri et dicũt esse tres causas. Prima est. qa pne sunt ad credẽdũ. et qr pricipaliter demõ q̃rit corrũpe fidẽ. ideo poti⁹ eas aggredit. Vñ et Eccl. xix. Qui cito credit leuis est corde et minorabit. Scða causa est qr a natura pter fluxibilitatem ɔplexionis faciliores sunt impressionis ad reuelatões capiendas p impressionẽ sepator̃ spirituũ qua ɔplexione etiã cũ bene vtunt multũ bone sũt cũ male peiores sunt. Tercia causa qr lubricã hñt linguã. et ea q̃ mala arte sciunt eis cõparibus feminis vix celare possunt. seq̃ occulte cũ vires nõ habeant p maleficia vindicare querũt faciliter. Vñ Eccl. xxv. vt s. Cõmorari leoni et draconi plus placebit q̃ habitare cũ muliere neq̃. breuis oĩs malicia sup maliciã mulieris. Itez põt et addi illa cũ fluxibiles sunt iõ citius pueros demonibus offerre pñt sicut et faciunt. Sũt et tercij alias rõnes assignãtes q̃s pdicatores caute debẽt pponere et dicere. q̃ licet in veteri testamẽto scripture vt plurimũ mala loquant de mulieribus et hoc pter primã puaricatricem mulierem. s. euam et imitatrices ei⁹ tamen ex post in nouo testamento pro-

pter mutationē nominis vt eua i aue. Et vt ait Hiero. Totū qđ intulit mali maledictio eue: totum abstulit bene dictio marie. Unde plurima ⁊ semper laudabilia sunt de ipis predicāda. Sꝫ quia adhuc modernis tempibus hec perfidia amplius in mulieribus q̄ꝫ in viris inuenit vt ipa experientia docet curiosius causam inuestigando vltra premissa dicere possumus ꝙ in omnibus viribus tam anime q̄ꝫ corpis cuꝫ sint defectuose non mirꝫ si plura maleficia in eos quos emulant fieri procurant. q̄ꝫtum eñ ad intellectū seu ad intelligendum spiritualia alterius videtur esse speciei a virꝭ cui auctoritas et ratio cum varijs scripture exēplis alludit. Therentiꝰ ait. Mulieres ferme vt pueri leui sententia sunt. Et Lactantius. iij. institutionū. Nunq̄ꝫ aliq̄ꝫ mulierem philosophiā sciuisse nisi temestes. Et Prouer. xj. quasi describens mulierē dicit. Est circulus aureus in naribus suis: mulier pulchra ⁊ fatua. Ratio naturalis est. q̄a plus carnalis viro existit vt patet in multis carnalibus spurcitijs. qui etiā defectus notātur in formatione prime mulieris cuꝫ de costa curua formata fuit id est đ costa pectoris que est torta ⁊ quasi cōtraria viro. Ex quo defectu etiā procedit ꝙ cū sit animal imperfectū sp decipit. Propter qđ sp decipit Catho instruit insidias lachrymas ⁊c̄. Et illud. Dū femina plorat: virꝫ decipe laborat. Patꝫ in vxore Sampsonis que multū infestans eum ad declarandū sibi pbleuma ꝓpositum sodalibus ab eo expositum eis reuelauit ⁊ sic decepit. Patet ⁊ in prima muliere ꝙ ex natura minorem habent fidem cū dixit serpenti interroganti. quare non ederent de omī ligno paradisi. respondit. de omni ⁊c̄. ne forte moriamur i quo ostēdit se dubitare ⁊ non fidē habere ad verba dei: que omnia etiam ethymologia nominis demonstrat. Dī enim femina a fe ⁊ minus. quia sp minorem habet ⁊ seruat fidem ⁊ hoc ex natura quo ad fidelitatē. licet ex grā simul ⁊ natura fides in beatissima virgine nunq̄ꝫ defecerat cum tamen in omibus viris defecisset tpe passionis xpi. Mala ergo mulier ex natura cū citius in fide dubitat etiā citius fidem abnegat qđ est fundamētum in maleficis. Quantuꝫ deniq̄ꝫ ad aliam potentiā anime. s. voluntatem. ex natura cū odit aliquē quē priꝰamauit tunc estuat p iram ⁊ impatientiaꝫ. ⁊ sicut maris estus sp bulit ⁊ currit: sic talis est tota impatiens. Alludit huic rationi auctoritas diuersa Eccli. xxv. Non est ira sup irā mulierꝭ. Et Sene. trageđ. viij. Nulla vis flāme tumidiq̄ꝫ venti tanta nec teli metuenda torti q̄ꝫta cum coniunx viduata tedis ardet et odit. patet in muliere que falsa accusauit ioseph ⁊ icarcerare fecit. qꝛ noluit sibi in scelus consentire adulterij. Genesis. xxx. Et reuera potissima causa deseruiens in augmentū maleficarū ē dolorosum duellum inter maritatas ⁊ non maritatas feminas ⁊ viros imo ⁊ inter ipas feminas etiā sctās: q̄d tūc de ceteris. Vides eñ in Geñ. quanta fuit impatiētia ⁊ inuidia sare ad agar postq̄ꝫ ꝯcepit Geñ. xxj. Quāta rachel ad Lyam ꝓpter filios quos nō hēbat rachel Geñ. xxx. Quāta anne ad fenēnam fecundam ipa sterili exñte. j. Regum. j. Quāta marie ad moysen. Numeri. xij. Vñ murmurauit ⁊ detraxit moysi ꝓpter qđ est lepra pcussa. Quāta marthe ad magdalenā ipsa sedente ⁊ martha ministrante Luce. x. Vñ et Eccl. xxxvij. Tracta cū muliere de his que emulaꝛ. q̄si dicat: non est tractādū cū ea qꝛ sp emulatio id est inuidia ē in mala muliere. Et que inter se sic agitātur quāto magꝭ aduersus viros. Qua

re etiam vt narrat Valerius. Foroneus rex grecorum die qua mortuus est dixit Leoncio fratri suo. ad summam felicitatem nihil mihi deesset si mihi semper vxor defuisset. Cui Leoncius. Et quomodo vxor obstat felicitati. Et ille. Mariti hoc omnes sciunt. Et Socrates phus interrogatus si ducenda esset vxor. Respondit. Si non capies solitudo arbitrans excipiet. hic generis interitus hic heres alienus. Sed si cepis illic perpetua sollicitudo: conquestus querularum: dotis exprobratio affinium graue supercilium: garrula socrus ligua. successor alieni matrimonij incertus liberorum euentus. hec dixit vt expertus. Nam vt ait Hiero. contra Iouinianum. Hic socrates duas habuit vxores quas ingenti patientia sustinens non potuit tamen ab earum contumelijs clamoribus et vitupationibus liberari. Vnde quadam die ipsis querulantibus contra eum et ipse domum egressus vt earum molestias euitaret et ante domum sederet: proiecerunt ille mulieres super eum aquam immundam super quo ipse non perturbatus quia phus ait. Sciebam quod post tonitrua pluuie sequerentur. Et de quodam legitur cuius vxor submersa erat in fluuio quod cum quereret cadauer eius ad educendum de aqua ibat per fluuium contra aquam: et interrogatus causam cum res graues descendant infra et non supra quare quereret contra aquam. Respondit. Mulier ista in vita semper fuit contraria dictis et factis siue mandatis meis. ideo quero contrario modo si forte etiam mortua contrariam voluntatem vltra consuetum tenuisset. Et quidem sicut ex primo defectu intelligentie abnegationem fidei facilius viris incurrunt. Ita ex secundo. s. inordinatis affectionibus et passionibus varias vindictas querunt excogitant et infligunt siue per maleficia siue alijs quibuscunque medijs. Vnde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere. Quantum insuper defectum in memoratiua potentia cum hoc sit in eis ex natura vicium nolle regi sed suos sequi impetus sine quacunque pietate ad hoc studet et cuncta memorata disponit. Vnde Theophrastus. Si totam domum ei commiseris seruiendum: et si aliquid tuo arbitrio reseruaueris etiam minimum vel magnum fidem sibi adhiberi non putabit et iurgia concitet ei nisi cito consuleris parat venena aruspices et ariolos consulit. ecce maleficia. Sed quale sit dominium mulierum audi Tullium in paradoxa. Nunquid ille liber est cui mulier imperat leges imponit prescribit iubet vetat quod ei videtur nec ille imperant aliquid negare potest vel audet. Ego istum non modo seruum sed nequissimum seruorum appellandum puto licet amplissima familia natus sit. Vnde et Seneca in persona furiose medee. quid amodo cessas sequere felicem impetum pars ista vltionis qua gaudes quota est etc. vbi multa ponit ostendens quod mulier non vult regi sed suo impetu procedere etiam in damnum suum sicut de multis legitur mulieribus que vel ob amorem vel dolorem. quare vindictas facere non potuerunt: seipsas occiderunt sicut et de laodice narrat Hiero. super Danielem. que existens vxor regis Antiochi regis syrie. zelans ne plus amaret beronicem quam etiam habebat vxorem beronicem et filium eius ex dicto antiocho postquam fecit occidi et postea seipsam veneno occidit. Vnde quare non vult regi et suo impetu procedere. Ideo Criso. non immerito dicit. O malum omni malo peius mulier mala siue illa pauper sit siue diues. Si enim vxor diuitis sit non cessat nocte et die virum callidum stimulare sermonibus blanda nequiter et importuna violenter. Si vero pauperem virum habet ipsum quoque ad iracundiam et rixas incitare non desinit. Et si vidua sit ipsa per semetipsam omnes despicit passim et ad omnem au-

daciam spiritu supbie inflāmat. Que ramus inuenimus fere omīa mūdi regna ꝓpter mulieres fuisse euersa. Primum em̄ ꝙ fuit regnuꝫ felix.s.Troye ꝓpter raptum vni⁹ femine.s.helene destructum est multis milib⁹ grecoꝝ occisis. Regnū iudeoꝝ multa mala ⁊ exterminia habuit ꝓpter pessimā reginā Iezabel ⁊ filiā eius Athaliaꝫ reginā in regno iude q̄ occidi fecerat filios filij vt eo mortuo ipa regnaret ꝫ vtraqꝫ occisa. Regnū romanoꝝ multa mala sustinuit ꝓpter Cleopatrā reginā egypti pessimā mulierē.⁊ sic de alijs. Unde ⁊ nō miꝝ si mundus iam patit̃ ob maliciam mulieꝝ. Demū inspiciēdo corporis ipius carnalia desideria. Unde innumera nocumēta vite humane cōtingunt vt merito cū cathone vticeñ. dicere possim⁹. Si absqꝫ femia possit esse mundus ꝯuersatio nostra nō esset absqꝫ dijs cū reuera si mulieꝝ nō eēnt nequicie etiā tacendo de maleficis adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exornatus. Valeri⁹ ad Rufinum. Chimerā mulierē esse nescis ꝫ scire debes ꝙ monstrū illud triforme insigni venustet̃ facie leōis olētis maculetur ventre capre virulente cauda vipere armetur. vult dicere Q̄r ē aspectus eius pulcer. tactus fetidus. ꝯuersatio mortifera. Audiamus ⁊ aliā proprietatem ꝑ vocem. Nā sicut est mendax in natura sic et in loquela. Nam pungit ⁊ tamen delectat. vñ ⁊ eaꝝ vox cantui syrenaꝝ assīlatur que dulci melodia transeuntes attrahunt et tādem occidunt. Occidunt q̄dem q̄r ⁊ marsupia euacuant. vires auferūt. ⁊ deū perdere cogunt. Iteꝝ Valerius ad Rufinum. Hec loquens placet delectatio: ⁊ pungit delictū. flos veneris rosa est. q̄r sub eius purpura multi latitāt aculei. Prouer. v. Nitidi⁹ oleo guttur ei⁹ id est locutio nouissima ei⁹ amara q̄si ab

sintheum. Audiamus ⁊ aliā in ei⁹ incessu statu ⁊ habitu ibi est vanitas vanitatum. Nō est homo in mūdo q̄ tm̄ studet placere deo benigno q̄ntuꝫ mulier etiā mediocris suis vanitatib⁹ studet hoibus placere. De quo exemplū in vita pelagie qñ dedita mūdo discurrebat ꝑ anthiochiā ornata nimis: quā sanctus pater nonnius noīe videns flere cepit et dixit socijs ꝙ toto tēpe vite sue tantā diligentiā nunq̄ꝫ adhibuerat deo placere ⁊c. que demū orōnib⁹ ei⁹ conuersa est. Hec est ō qua Eccle. vij. ⁊ de qua iam ecclesia lamentat̃ ꝓpter ingentem multitudinē maleficaꝝ. Inueni amariorē morte mulierē q̄ laqueus est venatoꝝ sagena cor eius. vincula sunt manus eius: q̄ placet deo fugiet illā. q̄ āt peccator est capietur ab ea. Amariorē morte id est diabolo. Apocal. vj. Nomen illi mors. Nā licet diabolus induxit euaꝫ ad peccandū: eua tamen seduxit adam. Et sicut peccatū eue non induxisset nobis mortem anime ⁊ corporis nisi subsecuta fuisset culpa in adam ad quā induxit eua ⁊ non dyabolus. ideo amarior morte. Iterū amarior morte. q̄r hec naturalis ⁊ interimit tm̄ corpus ꝫ peccatum a muliere inchoatū occidit aīam priuādo gratia ⁊ corpus similiter in penā peccati. Iteꝝ amarior morte. quia mors corpalis est inimicus manifestus ⁊ terribil̃. ꝫ mulier inimicus blandus ⁊ occult⁹. Et ideo amarior ⁊ periculosior laqueus iam non dicit̃ venatoꝝ ꝫ demonū. quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria eas videndo audiendo cum eaꝝ facies sit ventus vrens ⁊ vox serpentis sibulus. Iuxta Bernardum. Uerum etiā innumeros maleficiendo homines ⁊ iumēta. Sagena dicit̃ cor eius. i. inscrutibilis malicia que in cordibus earum regnat. Et manus sunt vincula ad detinendū

vbi manū ad maleficiendū creaturam apponūt tūc diabolo cooperante hoc efficiunt qd pretēdūt. Cōcludamus. Omnia per carnalē concupiscentiā. que quia in eis est insatiabilis. Prouerb. penult. Tria sunt insatiabilia etc. et quartū qd nunq dicit sufficit scz os vulue. Vnde et cum demonibus causa explēde libidinis se agitāt. Plura hic deduci possent: sed intelligētibus satis apparet. nō mirū q plures reperiunt infecti heresi maleficorum mulieres quam viri. Vnde et pn̄r heresis dicenda est nō maleficorum sed maleficarū vt a potiori fiat denoīatio. Et bn̄dictus altissimus qui virilē speciē a tanto flagitio vsq in pn̄s sic pseruat in quo vtiq cū pro nobis nasci et pati voluit: ideo et ipm priuilegiauit.

Cuiusmodi mulieres amplius inueniūtur superstitiose et malefice.

Quo ad secūdū cuiusmodi mulieres pceteris inueniunt supstitiose maleficijs infecte. Dicēdū vt ex pcedenti questiōe patuit. q quia tria generalia vicia. scz infidelitas. ambitio et luxuria. pcipue in malis mulieribus regnare vident. Ideo ille pre ceteris maleficijs intendūt que pre ceteris illis vicijs dedite sunt. Iterū quia inter illa tria vltimū amplius pdominat. ideo quia insatiabile etc. ideo et ille inter ambitiosas amplius infecte sūt que pro explendis suis prauis cōcupiscētijs amplius inardescūt vt sūt adultere fornicarie et magnatorum cōcubine. et hoc ex septēplici maleficio vt in bulla tangit. venereū actū et conceptus in vtero varijs inficiendo maleficijs. Primo mentes hoīm ad inordinatū amorem etc. imutando. Secundo vim generatiuam impediēdo. Tercio mēbra illi actui accōmoda auferendo. Quarto hoīes prestigiosa arte in bestiales formas mutādo. Quinto vim generatiuā quo ad femellas destruendo. Sexto aborsum pcurando. Septimo infantes demonibus offerēdo absq alijs aīalibus et terre frugibus quibus varia nocumēta inferūt. de quibus in sequētibus tractabit. sed ad pn̄s de nocumētis hoīm demus rōnes. Et primo cōclusio super eos quos maleficiunt ad amorem. vel odiū inordinatū et post eadem materia pro maiori intelligētia sub difficultate est discutienda. cōclusio aūt hec est. Nam sctūs Tho. in. iiij. di. xxxiiij. de impedimēto maleficiali pertractans sicut ostēdit quare pmittit dyabolo a deo maior ptās maleficij super actus venereos hoīs quam super alios: rationes assignādo. Ita dicere a simili oportet q hee mlieres amplius infestant que hiis actibus amplius deseruiūt. Dicit enim q quia corruptio pcti prima per quam homo factus est seruus dyaboli in nos per actū generantē deuenit. Ideo maleficij potestas pmittit dyabolo a deo in hoc actu magis quam in alijs: sicut etiam in serpentibus magis ostendit virtus maleficiorum vt dicit quam in alijs aīalibus. quia per serpentē dyabolus tanq per suū instrumentū mulierē tēptauit. Vnde etiam vt postea subdit. licet mātrimoniū sit opus dei tanq ab eo institutū. adhuc per opa dyaboli interdū destruit. Non quidem per violentiā quia cenferet sic fortior deo. Sed ex diuina pmissione pcurādo impedimentū actus cōiugalis vel tēporale vel perpetuū. ex quibus hoc quod experientia docet: dicamus q propter huiusmodi spurcicias explendas tā erga se quam et seculi potentes cuiuscunq etiam status et conditionis innumera maleficia pertractant eorum animos ad amorem herum vel philocaptionem adeo immutando vt nulla confusione aut psuasione ab eis desistere valeant. Ex quibus etiam et exterminiū fidei seu piculum intolerabile quotidie iminet q eorū animos imutare taliter sciunt q eis nul-

lum nocumentū siue p se siue ab aliis fieri pmittant sicq3 quotidie crescunt. Et vtinā experientia nos minime edocuisset: imo ꝛ odia talia etiā in sacramēto matrimonij ꝯiunctꝰ suscitata p maleficia ꝛ silr infrigidatōnes generatiue potētie. vt nec redditionē nec exactionem debiti matrimonialis locū p ꝓle habere valeant. Sed qꝛ amoꝛ ꝛ odiū i aīa existunt quā etiā demon intrare nequit: ne alicui hec quasi incredibilia videant̄ sub questione sunt discutienda cū etiā opposita iuxta se posita magis elucescunt.

Questio: an malefice mētes hoīm ad amorem vel odiū valeant imutare. et est septima in ordine.

Queritur an demones p ipas maleficas mētes hominū ad amorē vel odiū inordinatuȝ imutare ꝛ incitare valeant. Et arguit̄ ꝙ nō ꝭm premissa. Tria sunt in homie volūtas. intellectus ꝛ corpus. Primū deus sic habēt p se regere: quia coꝛ regis in manu dn̄i. ita secundū p angelū illustrare ꝛ ipm corpus p influxus celestiū corpoꝝ dirigere. Preterea intra corpa demones nō possunt esse illa immutando. ergo minus infra aiam eiꝰ potentijs odiū vel amorem imitendo. Patet ꝯsequentia. qꝛ ex natura maiores habent potestatē supra corporalia ꝙ̄ supra spūalia. ꝛ qdem ꝙ nō possunt imutare supra patuit in plerisq3 locis. qꝛ nullam formaȝ substantialē vel accidentalē inducere possunt nisi adminiculo alicuiꝰ alterius agentis. sicut etiā quilibet alius artifex. est etiaȝ ad idem. xxvj. q. v. epi. in fi. Qui credit aliquā creaturam posse transmutari in meliꝰ vel in deterius nisi ab ipo oīm creatore infideli ꝛ pagano deterioꝛ est. Preterea omē agens ex ꝓposito cognoscit suū effectū. Si igit̄ diabolus possꝫ mētes hominū imutare ad odiū vel amorem: posset internas cogitationes anime videre qđ est cōtra illud qđ in li. de ecclesiasticis dogmatibus dicit̄. Dyabolus internas cogitatōnes non pōt videre. Et iterū ibidē. Non omes cogitationes nostre male a dyabolo excitātur: ꝫ aliquotiens ex nostri arbitrij motu emergunt. Preterea amoꝛ ꝛ odiuȝ sunt circa voluntatē que radicat̄ in anima. ergo nō possūt causari a dyabolo quacunq3 arte. tenet cōsequentia. quia illabi aie. vt dicit Augꝰ. illi soli est possibile q̄ eam creauit. Preterea. si dicat̄ ꝙ potest mouere sensitiuas interiores ꝛ sic consequent̄ voluntatē non valet. quia vis sensitiua est dignioꝛ ꝙ̄ vis nutritiua. Sed dyabolus non potest formare actū virtutis nutritiue vt formet carnē aut os. ergo etiā nō potest causare aliquē actum interioꝝ viriuȝ anime. Sed contra. Dyabolus nō solū visibiliter ꝫ etiā inuisibiliter hoies temptare dicit̄. h aūt falsuȝ esset nisi interiꝰ circa aiam ꝛ eius potentias aliqd causare posset. Preterea Damasc. in suis sētentijs. Omīs malicia ꝛ omīs immundicia a dyabolo excogitata sunt. Et dyo. iiij. c. de di. no. multitudo dmonū causa omniū maloꝝ ꝛ sibi ꝛ alijs est. Responsio. Hic primo danda est distinctio de causa. ꝛ secūdo qualiter potest interiores potentias aie imutare que dicunt̄ sensitiue interiores. ꝛ sic tercio concludet̄ ꝓpositū. Quo ad prmū cōsiderandum est ꝙ causa alicuiꝰ potest aliquid dici dupliciter. Vno modo directe Alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cū aliquod agens causat aliquam dispositionē ad aliquem effectum dicit̄ esse occasionaliter ꝛ indirecte causa illiꝰ effectus. sicut si dicat̄ ꝙ ille q̄ secat ligna est occasio combustio

nis ipor. et hoc modo dicere possum⁹ q dyabolus est causa oim pctor nror q ipse instigauit primũ hoiem ad peccandũ ex cui⁹ pctõ consecuta est in toto genere humano quedam pronitas ad omia peccata. et sic intelligenda sũt verba Damasc. et dyo. Directe aũt dicitur aliqd esse causa alicui⁹ inquãtũ opat directe ad illud. et hoc modo dyabolus nõ est causa omis pcti. Non em omia pctã cõmittunt dyabolo instigãte sed quedã ex libertate arbitrij et carnis corruptione. Quia vt Orige. dicit Etiam si dyabolus nõ esset hoies haberẽt appetitũ cibi et venereor et hmõi circa que inordiatões multe cõtingũt nisi p rõnẽ talis appetitus refrenet. et maxime psupposita corruptõne nature. Refrenare aũt et ordinare hmõi appetitũ subiacet li. ar. sup quẽ etiã dyabolus minus habet potestatẽ. Sed q p hanc distinctionẽ nõ possum⁹ discernere qualiter interdũ amor hereos seu philocaptio pcurari põt. Est vlterius aduertendũ q dyabolus lz non possit esse causa illi⁹ inordinati amoris directe cogendo hois voluntatẽ potest tamen esse p mediũ psuaderis. Et h iterũ dupliciter. scz visibiliter et inuisibiliter Visibiliter sicut cum in aliqua specie hois sensibilit apparet etiã ipis maleficis et eis sensibilit loquit et psuadet pctm. sicut tẽptauit primos parentes in padiso in spẽ serpẽtis. xpm n deserto in aliqua spẽ visibilr ei apparẽs. Et q nõ est putandũ q solũ sic psuadeat hoiem. q sequeret q nulla alia pctã fierent ex instructione dyaboli nisi que dyabolus visibilit apparẽs psuaderet Ideo dicendũ est q etiã inuisibilr instigat hoiem ad peccandũ. quod qui fit dupliciter. p modũ psuasionis et p modũ dispositõis. Per modũ psuasionis sicut cũ pponit alqd v tuti cognitiue vt bonũ. et h põt fieri tripliciter. q vel pponit qtũ ad intellectũ vel qtũ ad sensum interiorẽ. vel qtũ ad sensũ exteriorẽ. Qtũ ad intellectũ quidẽ. q intellectus humanus potest adiuuari ab angelico intellectu bono vl alic qd cognoscendũ p modũ illuminationis cuiusdã. vt Dyo. dicit. Ratio q sicut intelligere fm phm est quoddã pati. Ideo põt imprimere in intellectũ aliquã speciẽ. vñ actus intelligendi elicit. Et si dicat q etiã dyabolus h facere posset sua vtute naturali q nõ est diminuta. vt ptz ex pcedentibus. Dicendũ q nõ potest p modũ illuminatiõis sed p modũ psuasionis. Ratio: q intellectus hois est isti⁹ conditionis: q qto magis illuminat tanto magis cognoscit verũ: et qto magis cognoscit verũ antomagis põt sibi cauere a deceptione. Et q hanc deceptionẽ dyabolus finaliter intendit. ideo quecunq eius psuasio nõ põt dici illuminatio licz possit dici reuelatio inqtũ p impressionẽ quandã in vires sensitiuas interiores aut exteriores vbi visibiter psuaderet aliqd impmeret. vñ intellectual cognitio psuaderet ad aliquẽ actũ exercẽdũ qd qlr fieri põt vicz vt in vires interiores aliqd impmẽ possit. Aduertẽdũ ẽ q q corpalis nã nata ẽ nãlr moueri localit a spũali. Ptz h in corpib⁹ nris q ab aiab⁹ mouet silr i corpib⁹ celestib⁹. Nõ ẽ aũt apta nata formari ab ea imediate et loqmur pcipue d formis a formanẽdo nõ ab iformãdo vñ oz q pcurrat aliqd corpale agẽs. vt pbat in. vij. meth. Materia corpal nãlr obedit bono vl malo angelo ad motũ localẽ q stãte q dmões sic p motũ localẽ semina colligere pñt et cõiũgere seu adhibere aliqb⁹ effectib⁹ mirabilr faciẽdis vt d magis pharaonis ptigit vbi pduxert serpentes et vera animalia vbi debita actiua debitis passiuis cõiungebant. Ideo quecunq ex motu locali mate-

rie corpali accidere psit nihil prohibet p demones fieri nisi diuinitus impediatur. Quo iterū stante si volum⁹ intelligere quō pōt fantasiā hois ⁊ interiores potētias sensitiuas incitare ad appartiones ⁊ impetuosos actus p motū localem. Notandū q sicut phs in lib. de som. ⁊ vigil. assignat causaȝ apparitionis somnioꝝ p motū localē ex eo q cū aial dormit descendente plurimo sanguine ad principiū sensitiuū simul descendūt motus siue impssiones relicte ex sensibiliū motionibus preteritis et que cōseruate fuerūt in spiritibus siue virtutib⁹ sensibilibus interiorib⁹ q̄ sūt fantasia seu imaginatio que idem sūt fm sctm Tho. vt patebit: Est em̄ fantasia seu imaginatio q̄si thesaurus q̄daȝ formarū p sensuȝ acceptarū. Vn̄ cōtingit q ita mouēt principiū apprehensiuum. i. potentiā cōseruatoriā specierū q apparēt in fantasijs ita recēter ac si tūc principiū sensitiuū a reb⁹ ipsis exterioribus recent imutaret. Verū est q nō oēs h intelligūt. ꝫ si q̄s se occupare vellet cōsiderare haberet numerū ⁊ officiū sensuū interiorū. q̄ fm Auicen. in lib. de aia. licet dicat esse q̄nqȝ. scȝ sensū cōem. fantasiā. imagituā. extimatiuā. memoriā. Tamē fm btm Tho. i pma pte. q. lxxix. dicit esse q̄tuor tm̄ eo q potentiā imaginatiuā ⁊ fantasiam ponit vnā: timet plixitas ido obmittit declaratio. eo q etiā qr in plerisqȝ locl d his ptractat: tantummodo hoc qd dictuȝ est fantasiā esse thesauꝝ formarū ⁊ alicui videret memoratiuā esse hmōi. distingue. qr fantasia est thesaurus seu cōseruatoriū formarū p sensum acceptaruȝ memoria aūt thesaurus intentionuȝ q̄ sensū nō accipiunt. Quis em̄ vidēs lupū fugit nō pter indecētiā color aut figure q̄ sūt forme recepte a sensib⁹ exterioribus ⁊ reposite in fantasia. ꝫ fugit qr inimicus nature ⁊ hoc habet per quādā intentionē ⁊ apprehēsioneȝ ex estimatiua q̄ apprehendit vt nociuum ⁊ canē vt amicū. ꝫ cōseruatoriū illaruȝ intentionū est memoria. qr recipe ⁊ retinere in corpalib⁹ reducunt ad diuersa principia. nā humida bene recipiūt ⁊ male retinēt. E cōtrario aūt est de siccis. Ad ppositū hoc qd cōtingit in dormiētibus de apparitiōib⁹ somnioꝝ ex spirituū. i. spērū in cōseruatorijs repositarū ⁊ hoc ex naturali motu locali ppter cōmotionē sanguis ⁊ humoꝝ ad principia illa. i. ad vtutes sensitiuas interiores. ⁊ dicim⁹ motu locali intrinseco in capite ⁊ in cellulis capitis. Hoc etiā pōt accidere ex cōsili motu locali p demones pcurato. ⁊ nō tm̄ in dormientibus ꝫ ⁊ in vigilātibus in q̄bus demones pnt admouere ⁊ cōmouere interiores spūs ⁊ humores ⁊ spēs cōseruate in conseruatorijs educant de thesauris ad principia sensitiua. i. ad vtutes illas imaginatiuā ⁊ fantasticam vt res aliq̄s habeat talis imaginare: ⁊ talis dicet interior tēptatio ⁊ nō mirū q demon h possit sua naturali vtute cuȝ q̄libet hō p se vigilans ⁊ vsum ratōnis habēs p voluntariā cōmotionē specierū pseruatarū educere pōt de suis thesauris scȝ cōseruatorijs hmōi species vt res aliq̄s ad suū placitū imaginet q̄ stante vt iam clare intelligit materia de amore hereos. Naȝ qr demones vt dictū ē cōmouere pnt hmōi spēs ⁊c. faciūt ista duplr. Aliq̄n absqȝ ligamie vsus rōnis. vt de tēptatōe dictū est ⁊ p exemplū de volūtaria adhesione q̄ interdū fit. Aliq̄n aūt q totalr vsus rōis liget. ⁊ h etiā possum⁹ exemplificare p naturales q̄sdā defectus vt in freneticl ⁊ ebrijs. Ergo nō mirū q demones sic ligare possunt deo pmittente vsum rationis. ⁊ tales dicunt arrepticij ⁊ inde arrepticius ab arripio arripis. quia arreptum a demone. et hoc dupliciter.

Arrepticij

vel absq̃ malefica ꝛ maleficio: vel cũ ea absq̃ maleficio. qꝛ vt phs in prefato lib. dicit ꝙ aliqs in passione existẽs a modica silitudine mouet: sic amans ex modica silitudine amati. ꝛ sic etiã odio habenti. Ideo demones q̄ ꝑ actꝰ hoim experiunt: qbus passionibꝰ magis subdunt illos ad hmõi amorem vel odiũ inordinatũ instigãt: eo fortius in eoꝝ imaginationẽ ꝛ efficatius impmẽdo hoc qd intendũt quãto etiã id facilius pñt. Facilꝰ aũt possunt quãto etiam amans facilius speciẽ reseruatam ad principiũ sensitiuũ .i. imaginationẽ educit: ꝛ in eiꝰ cogitatõne delectabiliꝰ morat. Cũ maleficio ꝟo qñ talia ꝑ maleficas ꝛ ad maleficarũ instantiã ꝓpter pactũ initũ cũ eis ꝓcurat. de qbus enumerare pre multitudine tam in spũalibus q̃ secularibꝰ nõ ẽ possibile. Quot em̃ adulteri pulcerrimas vxores dimittentes in fetidissimas alias inardescũt. Nouimꝰ vetulam tres successiue abbates vt publica oim fratrũ fama in illo monasterio etiã in hodiernũ diẽ refert nõ solum in his maleficiasse ꝫ ꝛ interemisset: ꝛ quartũ iam sili modo demẽtasse qd ꝛ ipsa publica voce fatet nec veretur dicere feci ꝛ facio: nec desistere a meo amore poterũt: qꝛ tantũ de meis stercoribus comederũt q̃titatẽ ꝑ extẽsum brachiũ demõstrando Fateor autẽ qꝛ nobis nõ aderat vlciscendi ꝛ inq̄rendi sup eam facultas: ideo adhuc superest. Et qꝛ dictũ fuit in principio distinctionis ꝙ inuisibiliter instigat dyabolus hoiem ad peccandũ nõ solũ per modũ ꝑsuasionis vt dictũ est: imo etiã ꝑ modũ dispositõis. lꝫ non deseruit ad ꝓpositũ tñ sic declarat. Per ꝓsilez em̃ admonitõem spirituũ ꝛ humoꝝ fac alios magis dispositos ad irascenduꝫ vel ꝯcupiscẽdũ: vel ad aliqd hmõi. Manifestũ est em̃ ꝙ corpe aliqualit dispo sito est hõ magis ꝓnus ad cõcupiscentiam ꝛ iram ꝛ hmõi passiones: qbꝰ insurgentibus hõ disponit ad consensuꝫ Sed qꝛ ꝓcedentia difficile est ꝑdicare: ideo faciliori modo ꝓ ppli auisamento sũt declaranda. ꝛ quibus remediis possint tales maleficiati liberari tractatur in tercia parte.

Modus ꝓponendi premissa de amore hereos in sermõibꝰ ad populum.

Predicator de supradictꝭ sic mouet questionẽ. An catholicum sit asserere ꝙ malefice valeãt ad amorẽ alienarũ feminarũ inordinatuꝫ mentes hoim imutare ꝛ eoꝝ corda sic succendere vt nulla cõfusione plagis. verbis aut factis ad desistendũ valeãt cogi: ꝛ similr ad odiũ int matrimonialiter cõiunctos incitare: vt nec redditionis nec exactionis debiti matrimonialis locũ ꝓ ꝓle habere valeant. quinimo interdũ eos optet currere ad amasias in tẽpeste noctis silentio ꝑ multa terrarũ spacia. Sup que si voluerit argumẽta aliqua ex precedẽti questione sumat. si nõ. dicat tãtũmodo ꝙ questiones iste patiunt difficultates propter amorẽ ꝛ odiũ: q̄ cũ fundant in voluntate que in suo actu sp libera ẽ: nec cogi põt ꝑ aliquã creaturam nisi a deo q̄ eam regere põt. vñ nec demon vel malefica eius ꝟtute ad amorẽ vel odium voluntatẽ cogere videt. Item qꝛ voluntas sicut ꝛ intellectus sbiectiue existũt in aia: ꝛ illabi aie illi soli est possibile q̄ eam creauit. idõ difficultatẽ patit questio q̄ ad veritates enucliandas in suis ꝑtibus. his tñ nõ obstãtibus dicenduꝫ est primo sup philocaptionẽ ꝛ odiũ. secũdo sup maleficiũ generatiue potentie. De primo ꝙ licet in intellectũ ꝛ voluntatẽ hois imediate demon nequeat opari. tñ fm oẽs doctores theologos in ii. sen. de ꝟtute demonis in opando in

corpus ⁊ in potẽtias corpis siue corpi
alligatas: siue sint sensus interiores si-
ue exteriores pmittẽte deo agere valẽt
Hoc pbat auctē ⁊ rõne ex pcedenti q̃
stione si placet iueniet. si non. dicat au
ctoritatē ⁊ rõnē. Job. ij. Demoni dixit
deus. Ecce in manu tua. i. in ptãte est
Job. ⁊ h̄ erat q̃ ad corpus. qđ ptꝫ. q: in
aiam noluit dare. vñ dixit. Uerũtamē
aiam ei⁹ serua. i. illesaꝫ serua. Ratio q̃a
eñ dedit in corpus dedit etiã sup oẽs
potẽtias corpi alligatas. vt sunt quinq̃
exteriores ⁊ quatuor interiores. scꝫ sen
sus cõis. fãtasia siue imaginatiua. esti-
matiua ⁊ memoratiua. si nõ põt aliter
declarari dēt de porcis ⁊ ouibus exem
plũ. vbi porci p memoratiuã redire sci
unt: ⁊ oues lupũ ⁊ canem discernũt ex
naturali imaginatõe. vnũ tanq̃ inimi
cũ. alterũ tanq̃ amicũ sue nature. Cõ-
sequent cũ omis nostra cognitio intel
lectiua ortũ habet a sensu: cũ intelligē
tem iux̄ phm in. ij. de aia. necesse sit fa-
tasmata speculari. Ideo sicut demon
põt interiorē fantasiã imutare: sic etiã
intellectũ obtenebrare. Et h̄ quidē nõ
erit imediate agere in aiam: ꝫ median
tibus fantasmatib⁹. Itē q: nihil amat
nisi cognitũ. dent exempla ad placitũ
de auro qđ amat auarus: q: intelligit
ei⁹ virtutē ⁊c. Ideo obtenebrato intel
lectu obtenebrat ⁊ volũtas in suis affe
ctionibus. Hec aũt põt facere demon
⁊ absq̃ malefica ⁊ cum malefica. imo ⁊
accidere pñt ex sola incautela oculorũ
⁊ de singulis tradem⁹ exempla. Nã vt
Jacobi. j. dicit. Unusq̃sq̃ tẽptat a cõ-
cupiscẽtia sua abstractus ⁊ illect⁹. De-
inde cõcupiscẽtia cũ cõcepit parit pec-
catũ. pctm̃ vo cũ consũmatũ fuerit ge
nerat mortē. Sic sichem cũ vidissꝫ di-
nam exeuntē ad videndũ mulieres re
gionis adamauit eã ⁊ rapuit ⁊ dormi-
uit cũ ea ⁊ cõglutinata est anima eius
cum ea, Gen. xxxiiij. ⁊ hm glo. Infir-
me aie sic accidit qñ postpositis ppriis
vt dina aliena negotia curat seducitur
cõsuetudine ⁊ fit vna vnitate sensus cũ
illicitis. De scđo q etiã absq̃ malefici
oriat interdũ ex tẽptatione demonum
principaliter sic declarat. Nam amon
sororē suam thamar speciosissimã ada
mauit ⁊ deperat in ea valde ita vt ppt
eius amorē egrotaret. ij. Reg. xiij. Nõ
eñ intantũ facin⁹ stupri q̃s psiliret ni-
si in toto corruptus ⁊ a diabolo grauit
tẽptatus. Uñ glo. ibidē. Hoc monet
nos: ⁊ ideo de⁹ pmisit vt sp caute aga-
mus ne vicia in nobis dñent ⁊ pnceps
pcti qui falsam pacē piclitãtibus spon
det: nos patos inueniẽs inprouise tru
cidet. De hoc scđo genere amoris re-
fertus est liber sctõꝝ patruꝫ q̃ refert q
licet oẽm tẽptationē carnalis cõcupi-
scentie sibi subtraxissent tñ vltra q̃ cre
di põt temptabant aliquotiẽs amore
mulierũ. Unde ⁊. ij. Cor. xij. aplus di
cit. Datus est mihi stimul⁹ carnis mee
angelus sathane q̃ me colaphizet. vbi
glo. Tẽptando p libidinē datus ē mi-
hi. Tẽptatio aũt cui nõ cõsentit nõ est
pctm̃ ꝫ materia exercẽde virtutis. et h̄
intelligit de tẽptatõne q̃ ab hoste nõ a
carne que sp est ad minus pctm̃ venia
le etiã si ei nõ consentiat. Poterit pdi-
cator aliqua exempla deducere si pla-
cuerit. De tercio q amor hereos puc-
niat ex maleficiis demonũ discussũ est
supra. ⁊ de hac loquimur tẽptatiõe. Et
si quis diceret quõ possꝫ discerni q nõ
ex dyabolo ꝫ solũ ex maleficio talis a-
mor inordinatus pcedit. Dicendũ q
ex multis. Primo si taliter tẽptat⁹ pul
cram ⁊ honestã habeat vxorē ⁊ opposi
tũ constat de altera ⁊c. Scđo si iudici-
um rõnis oino ligat q nullis plagis
seu verbis aut factis aut etiã confusio
nibus ad desistendũ ab ea duci valeat.
Et tercio potissime qñ se cõtinere non
potest qn interdũ inopinate se etiam p

longū spacium nō obstante asperitate itineris put ex taliū cōfessione q̄sq̄ sētire pōt se transferre habeāt siue de die siue de nocte. Naȝ sic dicit Chrys. sup Math. xx. de asina quā xp̄s eq̄tauit. q̄ cū demon volūtatē hōis pctō possidet q̄si ad libitū trahit q̄ placet. exempluȝ dans de naui in mari pdito gubernaculo que ad libitū venti pijcit. ⁊ sicut q̄ equo potent insidet ⁊ rex tyranni habens possessionē. Quarto discernit in eo q̄ inopinate ⁊ subito vehunt ⁊ imutant interdū vt nihil eis obstare possit. Elicit etiā ex ip̄ius psone infamia. ⁊ anteq̄ ad vlteriorē q̄nē de maleficijs circa potētiā gn̄atiuā pcedamus q̄ etiā annexa est: p̄mo soluenda sūt argumēta.

Sequūtur solutiones argumentorum

Ad argumenta aūt respōdendo. Ad primū q̄ volūtas hominis regat a deo sicut intellectus ab angelo bono. Ptȝ solutio. Intellectus em̄ sicut tātūmodo illustrat ab angelo bono ad cognitionē veri. vn̄ sequit amor boni. q̄ verū ⁊ ens cōuertunt. ita etiaȝ intellectus pōt a malo obtenebrari in cognitionē veri apparētis: ⁊ h̄ p cōfusionēȝ specierū principijs sensitiuis. i. virtutibus ⁊ potētijs sensitiuis interioribus repsentatis. vn̄ sequit amor inordinatus apparētis boni puta corpalis delectatōis quā etiā tales querūt. Ad secūdū argumentū q̄ intra corpa non pn̄t esse illa imutādo. ptim ē verū ptim nō. ⁊ h̄ q̄ ad triplicē imutationē. Non em̄ pn̄t illa imutare q̄tū ad eductionē alicuius forme siue substātialis siue accidentalis q̄ etiā potius dicenda est productio q̄ imutatio sine adminiculo alicuius alterius agentis aut etiā sine diuina pmissione. Si aūt loq̄mur de imutatione q̄lificatiua vt de sanitate ⁊ infirmitate. sic vt ex p̄cedētibus ptȝ pn̄t varias infirmitates etiā vsq̄ ad ligamē rōnis imittere. ⁊ sic odiū ⁊ amorē iordinatuȝ pcurare. Pōt etiaȝ addi tercia imutatio q̄ fit qn̄ angelus bonus vel malus illabit corpi sic dicimus q̄ deus tātūmō illabit aie. i. cēntie aie. Sȝ vbi dicimus q̄ āgelus illabit corpi p̄cipue malus vt i obsessis ibi nō illabit infra terminos essentie corpis. q̄ sic ille solumodo q̄ dat esse scȝ deus creator illabi pōt ⁊ ptinet tanq̄ qui habet intrinsecaȝ opationē aie. Dicit tn̄ illabi corpi qn̄ aliq̄d opat circa corpus q̄ ibi est vbi opat. vt dicit Dam. ⁊ tūc opat infra termios corpalis q̄titatis ⁊ infra terminos essentie corpis. Vn̄ elicit q̄ corpus hȝ terminos duplicis rōis q̄titatis ⁊ eēntie. Et ē distinctio sic int̄ suppositū ⁊ naturā. vn̄ sic corpi illabi pn̄t ita ⁊ potētijs affixis orgāis corpalibus ⁊ p p̄ns pn̄t impressiōes facere in potētijs vn̄ p accidēs talis opatio ⁊ impressio resultat in intellectū cū eius obiectū sit fātasma sic color visus vt dr̄ i. iij. de aia. ⁊ pn̄r p accidēs vsq̄ ad volūtatē q̄ volūtas suū obiectū r̄cipit ab itellectu. sb rōne boni f̄m q̄ intellectus app̄hēdit aliq̄d in rōne boni veri ⁊ apparētis. Ad terciū argumētū coḡscere cogitatiōes cordis ē duplr. vel in suo effectu vel vt sē in intellectu. Primo mō nō solū angelus ꝫ etiā hō cognoscere pōt: lȝ angelus subtilius vt patebit. Naȝ interdū cogitatio cognoscit nō solū p actum exteriorem sed etiam p imutationē vultus. et etiā medici aliquas affectiones animē p pulsum cognoscere pn̄t. Vn̄ aug. in lib. de diuinatione demonū dicit q̄ aliq̄ qn̄ hoim dispositiones nō solū voce p̄latas ꝫ etiā cogitatōe cōceptas cum signa quedā ex animo exprimunt in corpore tota facilitate pdiscūt. q̄uis in libro retractationū hoc dicat nō esse asserendum. quō h̄ fiat estimo q̄ retractat. Si q̄s diceret eum sensisse q̄ cogitationes demon cognosceret in intellectu

Alio modo possunt cognosci cogitati ones put sūt in intellectu: et affectiões put sūt in volūtate. et sic solus de⁹ cogitatiões cordiū et affectiões volūtatū cognoscere pōt. Cui⁹ rō est. qr volūtas creature rōnalis soli deo subiacet: et ipse in eā solus opari pōt: q̄ est principale ei⁹ obiectū et vltim⁹ finis. et ideo ea q̄ in volūtate sunt vel ex volūtate sola depēdent: soli deo sunt nota. Manifestū ē aūt q ex sola volūtate depēdet q actu aliqs aliqua ꝯsideret. qr cū aliqs habz habitū sciētie vel spēs itelligibiles i eo existētes vtit eis cū vult. Probat etiā ex his que dicta sunt. qr angel⁹ nō pōt illabi aie: g nō potest p naturā videre ea que sūt in aia: et ꝙdiu sūt in intimo aie. Vñ qñ arguit. Demon nō pōt videre cogitatōes cordiū: g non pōt corda seu mētes hoim ad amorē vel odiū incitare. Dicit q sicut cognoscit sc3 p effectus et subtiliori modo ꝙ hō: ita etiam subtiliori modo potest imutare ad odiū vel amorē cōmouēdo fantasmata et intellectū obtenebrando. Est etiā aliqd timorosis cōscientijs et virtuosis p eoꝝ consolatiōe aduertendū q imutatio sensibilis exterior et corpalis q̄ cōcomitat cogitatōnes hois qñqꝫ est ita exilis et indeterminata q dyabolus p eam in certam cognitionē cogitatōnis venire nō pōt. presertim qñ studijs aut bonis opibus vacant interpellatim. et tales tūc in somnis plus vexat. experientia hec docet. Qñqꝫ est ita fortis et determinata q p illā pōt cognoscere cogitationē ꝙtū ad speciē vt q cogitat de inuidia vel de luxuria. Sꝫ an p eam possit certitudinaliter cognoscere ꝙtum ad oēs circūstantias. vt vic3 sup talē vel talem sub dubio dimittam⁹ sic et reperimus. nisi qd verū ē q tales circūstātias ex actibus postmodū cognoscere pōt. Ad qrtū pt3 qr l3 illabi aie tm̄ conueniat deo. tñ illabi corpi et p ꝯñs potētijs affixis corpi modo supra tacto. Sꝫ pōt ꝯuenire angelo siue bono siue malo. vñ amor et odiū in tali hoie causari possunt. Ad illud q vtus sensitiua sit dignior ꝙ nutritiua q̄ tñ nō pōt imutari ab eo. Dicendū q imo supvim nutritiuā etiā posset ita vt aliqd citi⁹ vel tardius diriget in os vel in carnē. sed ad illud nō coopat sicut ad impediendū vel agitandū vires sensitiuas interiores vel exteriores: et hoc pter suū lucrū qd ex sensuū deceptione et intellectus illusione p̄ꝉimū pcurat.

Questio octaua. an generatiuā potentiā seu actū venereū malefice ipedire possūt quod maleficiū in bulla cōtinetur.

Secūdo eadē veritas sc3 q adultere fornicarie etc. amplius existūt malefice ostendit per impedimentū maleficiale sup actū generatiue potētie: et vt veritas mag' elucescat arguit primo. q nō sit possibile. qr si tale maleficiū esset possibile poss3 etiā maritatis ꝯtingere qd si cōceditur tūc cū matrimoniū sit opus dei et maleficiū opus dyaboli: forti⁹ erit op⁹ dyaboli ope dei. Si vo cōcedit q tantūmodo fornicarijs et nō maritatis tunc redibit opinio q maleficiū nihil sit in re: sed tm̄ in opinione hoim cui⁹ oppositū in prima. q. tactū est. aut dabit ratio cur istis et nō illis cōtingere possūt et cū nō videt sbesse alia rō nisi qr op⁹ dei matrimoniū existit. Et illa rō fm theologos nō cōcludit vt3 in. iiij. dist. xxxiiij. d impedimēto maleficiali. manet adhuc argumentū q opus dyaboli erit fortius opere dei. et cū hoc sit cōueniens asserere. ergo etiā incōueniēs est asserere p maleficium posse impediri actum venereum. Item dyabolus non potest impedire actus aliarū virtū

naturalia3 vt comedendi ambulandi erigendi: qđ videt esse verū ex eo quia interimere possent totū mundū. Preterea cū actus venereus equaliter se habet ad omnē mulierē si impedit: impedit etiā ad omnē mulierē: ꝫ hoc est falsum: ergo ⁊ primū: ꝙ falsum sit docet experientia cū tales qui dicūt se maleficiatos sunt potentes ad alias: licet nō ad illas quas cognoscere nō potest: q2 videlicet nō vult: vñ nihil potest in re. In ꝯriū ⁊ ꝓ veritate est. c. Si ꝑ sortiarias. xxxiij. q. viij. Itē oim theologoꝝ ⁊ canonistarū sententia vbi tractāt de maleficiali impedimento matrimonij. Item ratio alludit cu3 maior sit potestas demonis ꝙ̄ hominis: ⁊ hō impedire potest potentiā generatiuā siue ꝑ herbas frigidissimas siue ꝑ alia īpedimenta ⁊c. vt qsqꝫ imaginari potest ꝙ̄ ⁊ demon qui acutioris scientie existit: ꝫ facere pamplius potest. Rñsio ex duobus q̄ supra tacta sunt vitas satis patere potest licet modus impediēdi nō sit speculatiue declaratus. Nā tactum est ꝙ maleficiū non est solū in opinine hoim quasi nihil in re: imo effectus innumeri maleficiales accidere pñt vere ⁊ realiter deo ꝑmittente. Ostensu3 est etiā ꝙ deus amplius ꝑmittit sup vim generatiuā ꝓpter maiorē ei9 corruptionem ꝙ̄ super alios actus humanos. S3 de modo quo tale impedimentu3 ꝓcuratur est aduertendū ꝙ nō ꝓcurat solū circa vim generatiua3 ꝫ etiā circa vim imaginatiuā seu fantasiā ⁊ super hoc notat. Pe. de palu. in suo. iiij. dist. xxxiiij. quinqꝫ modos. Dic̄ em̄ ꝙ quia demon ex hoc ꝙ est spiritus habet potestatē super creaturā corpalem ad motum localam ꝓhibendū vel faciendū. Ideo potest corpa impedire ne sibi appropinquant directe vł indirecte interponēdo se qñqꝫ in corpe assumpto: sic accidit sponso q̄ desponsauerat ydolu3 ⁊ nichilominus cōtraxerat cū iuuencula nec ꝓpter hoc poterat eā cognoscere Scđo modo hoiem iflāmare ad actū illū vel etiā refrigerare ab actu illo adhibendo occulte vtutes rex quas optime nouit ad hoc validas. Tercio modo turbādo estimationē ⁊ imaginationem qua reddit mulierē exosam quia potest vt dictū est in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo directe rigorē membri fructificatōi cōgruenti sic etiā motū localē reprimere potest. Quinto ꝓhibendo missionē spirituū ad membra in qbus est vtus motiua quasi intercludendo vias semis ne ad vasa generatōis descendat vł ne ab eis recedat: vel ne excidat vł emittat ⁊ multis alijs modis. Et subdit hoc qđ supra actū est ab alijs doctoribus concordando dicens. Plus em̄ permittit deus super hūc actū per quē pmū peccatu3 diffunditur ꝙ̄ super alios actus humanos: sic̄ ⁊ super serpentes q̄ magis incantatiōibus deseruinut ꝙ̄ alia aialia: ⁊ post pauca dicit. Idē etia3 de muliere est: q2 potest imaginatiōe3 ei9 sic dementare vt exosum habeat viru3 ꝙ pro toto mūdo nō ꝑmittit se cognosci. Post vult dare rōnem quare plus maleficiunt viri circa talem actum ꝙ̄ mulieres: ⁊ dic̄ ꝙ quia tale impedimētum fit interdū per obstrusionē vasis: vel etiā ꝑ motū localem reprimēdo rigorem membri: que potius ⁊ facilius in viris contingere pñt: iō plures viri maleficiant ꝙ̄ mulieres. Posset etia3 qs dicere ꝙ iō q2 plures muleres supstitiose sunt ꝙ̄ viri: ⁊ potius allicere cupiunt viros ꝙ̄ mulieres: vel etiā in despectu3 hoc faciūt mulieres cōiūcte vt vtrobiqꝫ faciāt occasionē adulterandi dū vir alias cognoscere pt ⁊ nō ꝓpria3 ⁊ silr vxor etiā alios habeat querē amatores. Addit etiā ꝙ de9 ꝑmittit ampli9 seuire in peccatores ꝙ̄ in iustos. Vñ

angelus dixit Thobie. In illos q̄ libi-
dini vacāt accipit demoniū ptātem, li
cet etiā aliqñ in iustos sic in Job: ꝫ nō
circa vim generatiuā ꝓpter que debēt
facere cōfessiones ⁊ alia bona ne ferro
manente in vulnere frustra sit medici
naꝫ apponere. hec Pe. ꝫ de āmotione
talis effect⁹ patebit in tercia pte opis.

Incident aliter aliqua dubia declarantur.

Incidentaliter vo: si q̄rit. Quare actus ille aliqñ impedit respectu vni⁹ mulieris ⁊ nō respectu alterius. Rñsio ſm Bonauē. hec ē vł q: sortilegus seu malefica ad hoc respectū psone determinate diabolū immutauit: vel q: de⁹ respectu psone cuiuslibet ipedire non pmittit. Occultuꝫ eñ dei iudiciū hic latet: vt ptꝫ in vxore thobie. Et addit: si q̄rit qūo diabolus h̄ facit. Dicendū q̄ ipedit generatiuā nō impedimento extrinseco ledēdo organū ꝫ extrinseco impediendo vsum. Vñ q: ē impedimentū artificiale non naturale: iō pt impedire ad vnā q̄ nō ad alias: vel tollendo excitatōem ꝯcupiscentie ad illā ⁊ non ad aduersus aliam ⁊ hoc p v̄tutē ꝓpriā vel herbā vł lapidem vel p aliquā naturā occultam. Et hec cōueniunt cū dictis Pe. de palude. Preterea cū in potētia talis act⁹ beneq̄ ex frigiditate nature seu naturali defectu ꝯtingit. Si q̄rit qūo pt discerni q̄ ex malificio vel non maleficio cōtigerit. Rñdit Hostieñ. in sūma: licet hoc nō sit p̄dicanduꝫ publice qñ virga nullaten⁹ mouet ⁊ nūq̄ potuit cognoscere h̄ est signuꝫ frigiditatis: ꝫ qñ mouet ⁊ erigit pficere aūt non potest est signū maleficij. Notandū insup q̄ non solū fit maleficiū ne quis actum illum exercere valeat: ꝫ etiā aliquando fit ne mulier cōcipiat vel vt aborsum faciat. Sed nota ſm canonū sanctiones: q̄ q̄cūq̄ ꝓpter vindicte libidinē explendā: vel ꝓpter odiū aliq̄d fecerit viro vł muli eri ꝓpter quod nō posset generare vł concipere reputat homicida. ex̄ de homic̄. si aliq̄s. Et nota q̄ cōit loquit. c. de amatoribus seculi qui suis amasijs per pocula ne ꝯfusionē incurrant talia ꝓcurāt: vel etiā p certas herbas naturā nimiū infrigidātes absq̄ auxilio demonū: vñ penitētes sic homicide sunt puniēdi. Malefici aūt ꝓ maleficia talia ꝓcurātes sunt ſm leges vltimo supplicio puniēde vt supra in pma questione tactū est. Et p solutōe argumētoꝝ vbi difficultat an mrīmonialit coniunctis talia cōtingere possint. Est vlteri⁹ aduertendū q̄ licet ex his q̄ tacta sunt nō pateat sup hoc veritas tñ vere ⁊ realiter illis in mrīmonio sic̄ ⁊ ex̄ cōtingere pñt. Et prudens lector q̄ copiam libroꝝ habet inueniet tam apud teologos q̄ canonistas p̄cipue. ex̄. ⁊ in materia de frigiō ⁊ maleficiat͂ ⁊ in. iiij. distin. xxxiiij. mutuo cōcordātes: ⁊ duos errores reprobātes: p̄sertim circa mrīmonialiter cōiūctos q̄ sentire videbantur q̄ tale maleficiū nō posset cōtingere inter mrīmonialiter cōiunctos motis illis rōnib⁹ q̄ diabolus non posset opera dei destruere. Et primus error qui ab eis reprobatur est contra illos qui dicebant maleficium nihil esse in mundo: sed tantum esset in opinione hoim q̄ ex ignorantia causāꝝ occultāꝝ ⁊ quas etiaꝫ nullus hoim scire potest aliquos effectus nāles maleficijs iputabant: q̄si illos efficerent non occulte cause ꝫ demones per se vel maleficos. Et hic error licet ab oibus alijs doctoribus sub simplici falsitate reprobatur tñ a sctō Tho. acrius impugnatur vbi ipm tanq̄ heresim cōdēnat dicens: q̄ hic error ex radice infidelitatis ꝓcedit Et quia infidelitas in xpiano heresis dicit: ideo tales vt heretici merito sūt suspecti. De qua tamen materia etiaꝫ

in pma questione tactū est: licet ibi nō taliter sit declaratū. Nā si quis alia dicta doctoris sancti in alijs locis ↄsiderat: rōnes inuenit q̄re asserit talem errorem ex radice infidelitatis ꝓcedere. Nam in q̄stionibus de malo vbi tractat de demonib⁹ ⁊ in.q.j.an demones habeant corpa naturaliter sibi vnita. Inter alia que ibi recitant̄ mētio de illis q̄ singulos effectus ad ꝟtutes celestiū corporū q̄bus ⁊ subesse dicebāt occultas causas effectuū inferioꝝ dicens Considerandū est ꝙ peripatetici aristotelis sectatores nō posuerūt demones esse: ꝫ ea q̄ attribuunt̄ demonib⁹ dicebant ꝓuenire ex ꝟtute celestiū corpoꝝ ⁊ aliaꝝ naturaliū reꝝ. Vñ Aug⁹. dicit x. de ciui. dei. porphirio visum fuisse ꝙ herbis ⁊ lapidibus ⁊ aīantibus ac sonis certis ⁊ vocibus ac figurationibus atq̧ figmentis q̄busdam etiam obseruatis in celi conuersione motibus siderum fabricati in terra ab hoibus potestates siderū idoneas varijs effectibus exequendas. Ex q̄bus appar3 error ꝙ omnia reducebant in causas occultas siderū ⁊ demones tm̄modo fabricarētur ex opinione hominū. S3 ꝙ hec positio sit falsa manifeste ꝓbat sctūs thomas. ex hoc ibidem: ꝙ repiunt̄ alique opationes demonū3 que nullo modo pn̄t ex aliqua naturali causa procedere. puta ꝙ aliquis obsessus a demone loquatur linguam ignotam: ⁊ multa alia inueniuntur opera demonū tam i arreptitijs q̄3 nigromanticis artibus q̄ nullo modo pn̄t nisi ex aliquo intellectu procedere: ad minus bona ꝭm naturam: licet mala ꝭm voluntatem. Et ideo coacti fuerunt ꝓpter inconueniētia tacta alij pbi ponere demones esse licet post in varios errores inciderunt alijs putantibus animas hominum a corporibus exeuntibus demones fieri Vnde ⁊ multi aurispices pueros occiderunt vt aīas eoꝝ suos cooperatores haberent: ⁊ plures alij ibi errores recitant̄. Vñ patet ꝙ nō immerito doctor sctūs dic̄ talē opinionē ex radice ifidelitatis ꝓcedere. Si cui placet legat Augusti. in. viij. ⁊. ix. de ci. dei super varios errores infideliū circa naturam demonū: quare etiā cōis ratio omniū doctoꝝ que in p̄fata distinctōe allegatur contra hmōi errantes sc3 qui maleficium aliquid esse negantes magne est efficacie in sententia: licet breuis sit i verbis: vbi dicūt ꝙ qui maleficiū nihil esse in mundo asserunt: ↄ̄riant̄ oīum doctoꝝ sententijs ⁊ sacre scripture declarātis demones esse ⁊ demōes h̄re potestatē supra corpa ⁊ supra imaginatōes hominū3 deo pmittente: vñ ⁊ sup eos malefici mira opari possunt circa creaturas. Vñ ⁊ merito ipoꝝ demonū instrumenta ⁊ ad quoꝝ instantiā demones interdū ad creaturaꝝ nocumenta opant̄ malefici dicunt̄. Et q̄dem ꝙ per reprobatōe3 hui⁹ pmi erroris a doctorib⁹ non fit mentio de mr̄imonialiꝭ cōiunctis: tamē p reprobatōem scd̄i erroris hoc patet. Dicūt em̄ ꝙ alioꝝ error erat ꝙ licet maleficiū esset ⁊ abundaret in mundo etiā contra carnalē copula3 tū q2 nullū tale maleficiū p̄t cēseri perpetuū: iō nunq̄3 dirimeret mr̄imoniu3 iam cōtractū. Ecce ꝙ mentio fit de matrimonialiter cōiūctis. Improbando aūt hūc errorē: licet ꝥ declarare nō deseruiat ad ꝓpositū: tñ ꝓpter eos q̄ copiam libroꝝ nō h̄nt. Notādū ꝙ iprobant per hoc ꝙ talia asserere dicunt esse contra expimentu3 ⁊ contra iura antiqua ⁊ noua. Unde dant tale3 catholici doctores distinctionem ꝙ impotentia ex maleficio procurata aut est temporalis aut perpetua. Si temporalis tunc nō impedit. Tunc aūt presumit̄ esse temporalis qñ infra spaciū triū ānoꝝ cohabitātes ⁊ q̄ntū pn̄t operā dantes siue p

ecclesiastica sacrameta siue per alia remedia sanari pnt. Si vero non sanent aliquo remedio extuc psumit esse ppetua: et tuc aut pcedit mrimonij contractione et cosumationem: et sic impedit mrimoniu ptrahendu et dirimit ia contractu: aut sequit mrimonij ptractoez sz non cosumatoem et sic etia vt dicunt aliqui dirimit mrimoniu iam ptractu dicit em. xxxiij. q. j. c. j. q coiugiu cofirmat officio scz carnis: vt dz glosa aut sequit mrimoniu consummatu: et tunc vinculu mrimoniale no dirimit plura ibi notant. ex de frigid. etc. p Hostien. et Goffre. et doctores etiaz theologos vbi supra. Ad argumenta. Ad primuz satis ptz ex his q dicta sunt. Naz pmo q dei opa pnt destrui p opa diaboli si maleficiu posset inter piugatos contingere: no valet instatia: imo oppositu3 patet cu nihil possit diabolus nisi deo pmittente. Ite qz no p violentiam destruit vti tyrannus: sz per quanda artem extrinseca vt supra patuit. Ad scdz patuit supra quare potius deus permittit super huc actu venereu q super alios actus: pt etia sup alios qn deus pmittit. Vn no valet q pimat mundu. Ad terciu silr patet ex dictis.

Questio nona an malefice pstigiosa illusione opantur circa mebra virilia quasi illa oino sint a corpibus euulsa.

Tercio eadem veritas declarat per diabolicas opatoes circa membz virile: cuius rei veritas vt magis elucescat qritur. An malefice valeant mebra virilia virtute demonu vere et realiter vel solumodo prestigiosa apparitoe auferre: et arguit q vere et realiter p argumetu a fortiori. Maiora pnt demones vt hoies occidere vl localiter trasferre vt supra patuit de iob et thobie. vij. viris occisis: ergo etia pnt membra hois vere et realiter aufferre. Preterea glo. super illud. ps. Immissiones p angelos malos. Deus punit p malos angelos sic populu israeliticu sepe puniuit varijs languorib9 vere et realiter corpib9 immissis ergo et hmoi infirmitates circa membz tale imittere pt. Si dicatur q potest diuina pmissione tuc sic in pcedentibus dictu e st: q deus amplius pmittit vim generatiuam maleficiari pter pma corruptoem peccati que p actu generante in nos deuenit: g eti az amplius permittit sup membz illius potentie generatiue vt ipm totalit auferat. Preterea maior fuit conuersio vxoris loth in statua salis. Gen. xix. q auferre membz virile: sz illa fuit vera et realis et no appares conuersio: qz adhuc visibiliter vt dz supest illa statua. Et facta fuit per malu angelu vt coacti a bonis q prius cecitate eos pcusserant vt hostiu domus inuenire no possent sic etia alie punitoes sodomitaru qz et glo. ibide asserit ipam etia illo vicio infectam: ergo et ista facere possunt Preterea: qcuq pt inducere formam nalem pt et illa auferre. Sz demones formas naturales pluries induxeru t vt ptz de magis pharaonis q vtute demonu ranas et serpentes feceru t. Itez Augusti. in li. lxxxiij. q. dicit q oia que visibiliter fiut etia p inferiores ptates aeris. Hec non absurde fieri posse creduntur: sz hoc possunt facere hoies vt aliqua arte vel incisione membz auferatur: ergo et demones ista facere inuisibiliter qd alij visibiliter pnt. Sz ptra Aug9. xviij. de ciui. dei Non est credendu etia hois corpus demonuz arte vel ptate in bestiali lineameta posse couerti: g etiam a silr non pt auferre h qd ad veritate corpis humani deseruit. Itez iij. de trinitate dicit. Non est putandu

mis trāsgressoꝛibus angelis ad nutuȝ seruire hāc visibiliū rerū materiā ꝫ soli deo. Rñsio. Nulli dubiū qn malefice qdam mira operant̄ circa mēbꝛa virilia vt ex visis ꝛ auditis plurimoꝝ immo ꝛ ex ipa publica fama ꝯstat de h ꝙ ꝑ sensum visus aut tactus veritas illius membꝛi cognoscebat̄: qd q̄liter fieri potest. Dicenduȝ ꝙ licet dupl'r fieri possit. s. vere ꝛ realiter vt argumēta prima tetigerūt ꝛ ꝑstigiosa opatōe: ea tn̄ que a maleficis fiūt circa hmōi non fiunt nisi ꝑstigiosa illusione: q̄ tn̄ illusio nō habet locū in imaginatōe patiētis: qꝛ imaginatio eius pt vere ꝛ realit̄ estimare aliquā rem nō esse ꝑsentem: licet ꝑ nullaȝ opationem sensus exterioꝛis scȝ visum aut tactū percipit esse ꝑsentē Vñ potest dici vera ablatio membꝛi ex pte imaginatiōis patientis licet nō ex pte rei qd q̄liter fit sunt plura notanda. Pꝛimo duo modi quibus ista fieri pnt. Nō mirū ꝙ diabolus sensus hūanos exterioꝛes decipere pt: qui interiores de qbus supꝛa tactū est illudere pt foꝛmas reseruatas educendo ad pncipia sua sensitiua: decipit aūt eos in sua nāli opatōe: vt qd visibile est fit illi inuisibile: tangibile intangibile audibile inaudibile: ꝛ sic de aliis. Hec aūt veritas ita nihil ponit ex pte rei ꝙ oia fiunt ex immutatōe oꝛganoꝝ destruentium ad visum auditū ꝛc. vt sunt oculi ꝛ manꝰ qbus imutatis iam fallit̄ sensus iudicium. Possumus ista ex nālibus qbusdam demonstrare: nam sic vinū dulce ꝓpter infectōem lingue in febricitante videt̄ amaꝝ: vñ gustꝰ decipit̄ nō ex pte rei ꝫ ex pte humoꝝ. Ita ꝛ ibi nulla deceptio ex parte rei: qn ibi sit virga adherens: ꝫ deceptio ex pte oꝛgani sensꝰ. Iterū sic̄ supꝛa dictū est de vi generatiua illā impediendo ꝑ impositionem alicuꝰ alterius coꝛpis eiusdeȝ coloꝛis ꝛ apparentie: ita ꝛ aliqd coꝛpus planū figuratū coloꝛe carneo iterponere pnt inter visum ꝛ tactū oculoꝝ ꝛ manuuȝ ꝛ inter ipm veruȝ coꝛpus patientis ita ꝙ suo iudicio nihil valeat videre ꝛ sentire nisi coꝛpus planuȝ ꝛ nullo mēbꝛo interruptū. Videat̄ dicta scti Thome in. ij. distin. viij. arti. v. de ꝑstigiis illusionibus: ꝛ silr ꝑa se. q. xcj. ꝛ in questionibꝰ de malo: frequent̄ allegans illud Augꝰ. in li. lxxxiij. q. serpit hoc maluȝ demonis ꝑ oēs aditus sensuales dat se figuris: accomodat se coloꝛibus: adheret sonis: odoꝛibus se subiicit: infūdit se sapoꝛibus. Pꝛeterea alludit ratio ꝙ nō solū per interpositōeȝ alicuꝰ coꝛpis plani non membꝛato: talis illusio ꝑstigiosa in vidente ꝛ tangente fiat imo ꝛ ꝑ modū quo certi spūs seu spēs reseruati educunt̄ ad sua pncipia sensitiua interioꝛa scȝ ad imaginatōem et fantasiam: vñ cōtingit aliqd imaginari ac si pꝛimo eliciātur ex sensu exterioꝛi. Nā vt in ꝑcedenti questione tactū est Demones ꝟtute ꝓpria pnt localit̄ coꝛpoꝛa mutare: ex trāsmutatione autem spiritū ꝛ humoꝝ etiā ꝫm nature operationē cōtingūt: aliq̄ ꝫm imaginationē vel sensum videri nāliter dico: quia et phs in de som. ꝛ vigil. assignans causā apparitiōis somnioꝝ dicit. ꝙ cum aial doꝛmierit descendente plurimo sāguine ad pncipiū sensitiuuȝ simul descendunt motus siue impꝛessiones relicte ex sensibiliū motionibꝰ q̄ in spiritibus sensibilibus conseruant̄. Termini fuerūt supius declarati ita ꝙ tunc aliqua appareāt ac si tūc pmo a rebꝰ exterioꝛibus sensus imutarent̄. Et qꝛ h natura facere pt a foꝛtioꝛi diabolus foꝛmas seu spēs coꝛpis plani ꝛ nō mēbꝛo virili oꝛganisato educere potest ad vim fantasticā ꝛ imaginatiuā ꝛ inde sensus iudicēt ac si in reꝝ ꝟitate ita essȝ. ꝑ hūc etiā moduꝫ vt patebit inferiꝰ hoies vident̄ aialia cum tn̄ non sint in rerū veritate.

Secundo notādi sunt alij modi faciliores ad intelligendū ⁊ ꝓdicandū. Nam qꝛ ꝑstigiū nihil aliud est ſm Isid. viij. ethimol. c. ix. ꝙ sensuū q̄dā delusio ⁊ ꝑsertim oculoꝝ. Vn̄ ⁊ dꝛ a ꝑstringo qꝛ aciem oculoꝝ ꝑstringit ita vt res videant̄ alit̄ esse ꝙ sint. Et vt alexander de ales dic̄ ꝑte. ij. Prestigiū ꝓprie sumptū est illusio demonis que nō habet causā ex ꝑte mutatōis rei: ſ3 solūmodo ex ꝑte cognoscētis q̄ deludit̄: siue q̄ntū ad interiores sensus: siue quātū ad exteriores. Vn̄ in genere loquendo etiā de humana ꝑstigiosa arte dicamus. Tribus modis ꝑt fieri. Vna absq3 demonibus: ⁊ illa potius dꝛ delusio: qꝛ artificialit̄ fit agitatōe hoīm ostendentiū vel occultantium aliquas res: sic̄ fit in traiectiōibus ꝑ ioculatores vl' ꝑ mimos. Ali⁹ modus fit etiā sine ꝟtute demonū vtpote nālit̄ ꝟtute corpoꝝ nāliū vl' etiā mineraliū q̄ q̄ habēt possunt ſm quandā virtutem hmōi rebus inditā rem ostendere vl' facere apparē non sic̄ est. Vn̄ Tho. ꝑma ꝑte. q. cxiiij. arti. iiij. ⁊ ſm alios plures q̄dā herba succensa seu accensa fumigans facit trabes apparere serpentes. Tercius modus delusionis est q̄ fit per demones deo tn̄ ꝑmittente. Hn̄t enim demones ex natura vt patuit q̄ndā potestatē sup quasdā res inferiores q̄s ꝑn̄t exercere circa illas qn̄ deus sinit vt tunc etiā res appareant aliter ꝙ sint. Pro quo notandū tercio ꝙ demō ꝑt q̄nq3 modis illudere aliquem ꝙ iudicat rem aliter ꝙ est. Primo artificiali traiectione vt dictū est: quia quicquid homo scit per artē melius ipe scire potest. Scdo modo naturali applicatōe alicuius rei vt dictū est per interpositionem alicuius corꝑis vt alteꝝ occultetur vel etiā ex fantasijs hoīm illas perturbando. Tercio modo vt qn̄ in assūpto corꝑe ostendit se esse aliquā rē que non est: sicut Greg. in primo dialogorum: narrat de moniali q̄ comedit lactucā que tamen vt ipe demon fassus fuerat lactuca nō ſ3 demon in lactuce spē aūt in ipa lactuca erat: vel etiā contigit Anthonio in massa auri quā in deserto repperit: vel etiā qn̄ hominem verū tegit ⁊ facit vt brutū animal videatur ꝓut iam dicet̄. Quarto modo vt qn̄ turbat organū visus vt videat̄ res nubilosa que est clara vel ecōuerso vt vetula appareat iuuencula. Nā ⁊ post fletū apparet aliter lumē ꝙ ante. Quinto modo vt in imaginatiuā potentiā operādo ⁊ trāsmutationē spērum sensibiliū ꝑ cōmotionē humoꝝ vt supra tactum est faciendo vt tūc quasi recētes ⁊ noue apparitōes in ipis potentijs sēsitiuis causent̄. Et sic trib⁹ vltimis modis demō illudere ꝑt ꝑstigiosa arte sensus hoīs: ⁊ etiā scdo modo. Vn̄ nulla difficultas qn membꝝ virile occultare ꝑstigiosa arte velit. Euidens indiciū siue expimentum qd nobis in officio inquisitōis existentib⁹ reuelatū fuit infra ponet̄ vbi de his ⁊ alijs factī plura recitant̄ in scda parte tractatus.

Quomodo maleficiū a defectu naturali ꝑt discerni.

Accidentalis questio cū certis alijs difficultatibus. Qꝫ si q̄rit̄ Petro ablatū est membꝝ ignorat aūt an ꝑ maleficiū seu alias diuina ꝑmissione ꝑ demonis potentiā sit ablatū sunt ne modi cognoscēdi ⁊ discernendi inter ista. Rn̄deri ꝑt ꝙ sic. Prio ꝙ tales quibus accidunt vt plurimum sunt adulteri seu alias fornicarij. Vnde dum amasijs non ad nutū seruiunt seu eas relinquere volunt alijs adherēdo tunc in vindictam talia procurant: aut alias potentiam illius membri amputant. Secūdo cognoscitur per hoc ꝙ non est durabile. Nam si non sit ex

maleficio tunc non est durabile: sed quando redibit. Sed hic iterum suborit dubitatio an hoc sit ex natura maleficij quod non sit durabile. Respondetur quod potest esse perpetuum et durare usque ad mortem: sicut etiam de impedimento maleficiali in matrimonio. Judicant canoniste et theologi: quod reperitur temporale et perpetuum. Nam dicit Goffre. in summa. Maleficium non potest solui semper per illum qui fecit: vel quia est mortuus: vel quia nescit delere ipm: vel quia maleficium est perditum. Unde a simili dicere possumus quod maleficium petro illatum erit perpetuum: vel quia illa malefica que fecit non potest eum sanare. Sunt enim malefice in triplici genere. Nam quedam sanant et ledunt. Quedam ledunt: sed sanare nequnt Quedam tantummodo sanare videntur. i. lesiones ammouere ut inferius patebit: sic enim nobis contingit. Nam due malefice mutuo rixantes dum una alteri improperaret: una dixit. Non sum tam pessima sicut tu quia quos ledo sanare scio. Vel etiam durabit ubi ante eius sanatio nem malefica discederet vel locum mutando vel ab hac vita discedendo. Nam et sanctus Tho. dicit. Maleficium quodlibet ita potest esse perpetuum quod non potest habere humanum remedium: quia et si habet remedium non est tamen hoc homini notum vel licitum: licet deus possit prestare remedium per sanctum angelum demonem licet non maleficam cogendo. Verumtamen summum remedium contra maleficium est penitentie sacramentum. extra de frigid. Nam et infirmitas corporalis sepe prouenit ex peccato. extra de peni. cum infirmitas: qualiter etiam maleficia sint auferenda patebit in tercia parte tractatus: et in secunda parte. capitulo. vj. tres alie differentie tanguntur.

Solutiones argumentorum

Patet ad primum. quod nulli dubium quin sicut deo permittente occidere possunt homines: ita et membrum illud seu alia auferre possunt vere et realiter. Sed tunc demones non operantur per maleficas de quibus iam mentio habetur. Et per hec etiam ad secundum patet solutio. Sed ad illud quod quia deus amplius permittit vim generatiuam maleficiari propter etc. ergo etiam permittitur ut illud membrum vere et realiter auferatur: non ualet ut semper hoc fiat: quia non esset per modum maleficij hoc fieri: nec etiam malefice hoc affectant dum talia operantur quod non habeant potestatem restituendi membrum quando volunt et sciunt. Ex quo patet quod non vere: sed prestigiosa arte aufertur. Ad tercium de conuersione uxoris loth dicimus vera fuit et non prestigiosa arte: nunc autem loquimur de arte prestigiosa. Ad quartum quod demones possunt inducere aliquas formas substantiales: ergo etiam auferre. Dicitur quantum ad magos pharaonis quod fecerunt veros serpentes. et possunt demones circa aliquas imperfectas creaturas ad miniculo alicuius alterius agentis aliquos effectus producere que non possunt circa homines de quibus deo magis est cura. Juxta illud. Nunquid deo cura est de bobus. Possunt tamen semper ut dictum est deo permittente hominibus etiam nocere vere et realiter: aut etiam prestigiosa arte: et per hec etiam patet solutio ad ultimum argumentum.

Questio decima an malefice operantur circa homines in bestiales formas prestigiosa arte illos transmutando.

Quarto ipsa veritas declaratur ubi etiam homines transformant in bestias: quod qualiter fiat. arguitur quod non sit possibile hoc fieri vicesimosextoquestione. v. Episcopi. ex consilio acquirensi. Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam aut melius aut de-

terius imutari aut trāsformari in aliā speciē. vl' aliā in similitudinē nisi ab ipso creatore q oia fecit t p quē oia facta sūt. p culdubio infidelis est t pagano deterior. t vtamur argumētis scti tho. in. ij. snia. di. viij. An demones possint imprimere in sensus corpales pstigijs deludēdo. Ubi primo arguit q non. Nā illa forma bestie q videt oportet q sit alicubi. s nō pōt esse tm in sensu. q sensus nō hz aliquā spēm nisi a rebus acceptā. t ibi nō est vera bestia p auctoritatē Can. allegatā. nec itez potest eē in re q videt: sicut q mulier videat bestia. q due forme substātiales nō pnt. eē in eodē silr t semel. ergo cuz illa forma bestie q videt nullibi possit esse iō nulla pstigiosa illusio in oculo videntis fieri pt. cū visio p aliquā formā necessario hēat tminari. Preterea si dicatur q forma illa sit in aere circūstāte. h nō pt eē. tū q aer nō est susceptiuus alicuius forme seu figure. tū etiā q nō sp vnus t idem aer circa illā psonā ppt fluxibilitatē manere pōt pcipue qn mouetur tū etiā q sic videret ab oibus talis transformatio qd tn non fit q demones nō videntur ad minus sctōz virorum visiones decipere. Preterea sensus visiuus seu potētia visiua ē potentia passiua. s oē passiuū mouet ab actiuo sibi pporcionato. actiuū aūt pporcionatū sensui ē duplex. Unū quasi originās actum. s. obiectū. Aliud aūt qsi deferēs sic mediū. sed forma illa q videt nō pt eē obiectū sensus. nec etiā mediū qsi deferens. De primo. s. q nō pt eē obiectuz q a nulla re sumi pt vt in pcedenti argumēto tactū est cū non sit in sensu a re accepta. nec in ipa re nec etiā in ipso aere qsi in medio deferēte vt prius tactū est in tercio argumēto. Preterea si demon mouet vim cognitiuā interiorem aut hoc facit se obijciendo virtuti cognitiue. aut hoc facit imutādo ipam. non aūt hoc facit se ei obijciendo. q oporteret q vel assumeret corpus: t sic non posset interius ingredi ad organū imaginatōnis. cū duo corpa nō sint simul in eodem loco. neqz in assumēdo fantasma. qd etiā eē non pt. q fantasma n est sine qntitate. Demon aūt oi qntitate caret. silr etiā nō pt hoc facere imutādo. q aut imutaret alterādo qd videtur nō posse facere. q ois alteratio fit p qualitates actiuas quibus demōes carent. Aut immutaret trāsmutando siue localiter mouēdo qd videt eē icōueniens duabus rōnibus. Primo qdez q transmutatio organi nō posset fieri sine sensu doloris. Scdo q fm hoc demon non ostenderet hōi nisi nota. cuz tn augus. dicit. q ōndit hoi formas t notas t ignotas. ergo videt q demones nullo mō pnt imaginatōz vel sensum hois decipe. Sed 3 aug. xviij. de ciui. dei. dicit q trāsmutatōnes hoim i aialia bruta q dicūt arte demonum facte non fuert fm veritatē s solū fm apparentiā. Hoc aūt fieri nō posset si demones hūanos sensus trāsmutare nō possent. Preterea alludit t autoritas aug. in li. lxxxiij. q. q etiā prius allegata fuit. serpit hoc malū demonis p oēs additus sensuales tc. Rñsio si lector voluerit sup modū trāsmutandi inspicere inueniet in scda pte opis. ca. vj. varios modos. Ad pns tm mō scholastice pcedēdo. dicamus triū doctoz snias cōcordātes in eo q diabolus pt fantasiā hois decipere. vt homo verus aial videat. inf qs et iā vltima subtilior ceteris. q t sancti tho. est. Et prima est dñi Anthonini i prima pte summe ti. v. c. v. §. v. declarantis q diabolus fantasiam hois ad decipiendū qnqz opatur: t pcipue circa illusionē sensuū. t declarat naturali ratione. canonis auctoritate t expimēto ruz multiplicitate. Primū sic. Corpa naturaliter subdūtur t obediūt nature

angelice q̄ntū ad motū localē. Angeli aūt mali etiā si amiserint grām non tñ ꝟtutē naturalē. vt sepi⁹ supra tactum ē Cū aūt potētia fātastica siue imaginatiua sit corꝑalis. i. affixa organo corporeo naturaliter subdit etiam malis. vt possint eam trāsmutare causando varias fantasias ex de censione humorū ꝛ spūum ad ꝑncipiū sensitiuū ꝓcurata ab eis. Hec ille ꝛ subdit. Patet ꝛ ex h canone. xxvj. q. v. epi. Illud nō est obmittendū ꝙ q̄dā scelerate mulieres p⁹ sathā retro conuerse demonū illusionibus ꝛ fantasmatib⁹ seducte credūt se et ꝓfitētur cū dyana horis nocturnis dea paganoꝝ. vl' cū herodiade ꝛ cū inumera multitudie mulieꝝ equitare sup q̄sdam bestias. ꝛ multa terraꝝ spacia intempeste noctis silētio ptrāsire. ꝛ infra Quapropꝭ sacerdotes predicare dn̄t pp̄lo dei vt nouerint omnino hec falsa eē. ꝛ non a diuino ſ a maligno spū talia fantasmata mentib⁹ fideliū irrogari. siquidē ipe sathanas transformat se in diuersaꝝ ꝑsonaꝝ spēs atq; similitudines ꝛ mētē quā captiuā tenet i somnis deludēdo p deuia q̄q; deducit. Et quidē intellectus hui⁹ canonis in ꝑma q̄stione tact⁹ est quo ad quatuor q̄ predicāda sunt. Sed ꝙ nō valeant etiā vehi vbi hoc affectāt ꝛ nō impediūtur diuina ꝟtute. sic nō esset verus intellect⁹ qr sepissime hoīes inuiti ꝛ nō malefici p multa terraꝝ spacia corꝑaliter trāsferātur. Sed qr vtroq; mō pt fieri sequit in prefata sūma. ꝛ in. ca. nec mir. ea. q. Aug⁹. narrat ꝙ in libris gentiliū legit de quadā maga dicta circes q̄ socios vlixis mutauerat in bestias qd magicis ꝑstigijs poti⁹ fingebat q̄ in rei veritate compleretur alterando fantasias. hominū Patet hoc etiā p plura exempla. Legit em̄ in vitaspatrū ꝙ quedam iuuēcula qr assentire noluit cuidā iuueni de turpitudine eā sollicitanti ipe iuuenis turbat⁹ ex hoc a quodā iudeo ꝓcurauit maleficiū fieri ꝯ illam. quo pacto. mulier conuersa est in equā. q̄ ꝯuersio nō fuit ſm rei veritatem ſ ſm ludificationē demonis imutātis fantasiam ꝛ sensum ipius mulieris ꝛ aspiciētium eā vt videret equa q̄ erat vera mulier. vñ ducta ad btūm Machariū nō potuit diabol⁹ ita opari ꝙ illuderet sensus eius sicut alioꝝ ꝓpter suam sctitatem. nā sibi videbat mulier vera nō eq̄ cui⁹ tandē orōne liberata est ab illa illusione. dicēs hoc sibi accidisse qr non vacabat diuinis nec freq̄ntabat sac̄mēta vt dicebat: ideo diabol⁹ ptātem habuerat sup eam. ꝛ si alias eēt honesta. Potest igr̄ diabol⁹ p cōmotionē interioꝝ spūm ꝛ humoꝝ opari ad immutādū actū ꝛ potentiā nutritiue. sensitiue ꝛ appetitiue ꝛ cuiuscūq; potētie corꝑalis organo vtētis. ſm btm̄ tho. j. p. q. cxj Sicut credi pt fuisse gestum sup simonem magū in incātatōibus suis q̄ de eo narrātur. Sed nihil hoꝝ pt diabolus facere nisi deo ꝑmittēte q̄ cū angel' suis bonis freq̄nter reprimit maliciā eius decipere nos ꝛ nocere querentis. Vñ dicit aug⁹. loquens de maleficis. Hi sūt q̄ ꝑmissu dei elementa ꝯcutiūt hoīm mētes ꝑturbāt minus confidentium in deo. xxvj. q. v. nec mirū. Horū etiā opatōe p maleficā artē fit quādo ꝙ vt vir nō possit videre vxorē ꝛ econuerso. ꝛ hoc p imutatōē fantasie representando ei talē vt rem odibilē ꝛ horribilem. Ipe etiā diabolus vigilātibus ꝛ dormientibus suggerit representatōes turpiū fantasie ad decipiendū ꝛ inducendū ad malū. Vex qr pctm̄ nō consistit in imaginatōe ſ in voluntate. iō ex hmōi fantasijs per diabolū suggestis ꝛ alteratōnibus varijs homo non peccat nisi voluntate ꝓpria pctō assentiat. Scd̄a snīa ad idē modernorū doctoꝝ declarātes primo quid sit ꝑstigi

rum et quot modis demon pt hmői il lusiones causare. Hic nota q Anthonius allegat ea q in precedenti.q.ix.tacta sunt.vñ nõ est opus illa renouare. Tercia snia est sctī tho. ⁊ est respõsiua sup argumentũ quo querit vbi sit illa forma bestie q videt. Aut in sensu aut in re. aut in aere circũstãte. ⁊ est tal' q illa forma bestie q videtur nõ est nisi in sensu primo interiori ⁊ p fortẽ imaginatiõnẽ resultat in sensum exteriorẽ quodãmõ. ⁊ q ibi sit pt p demonis opatõz contingere dupliciter. Uno mõ vt species animaliũ dicam⁹ q sunt in thesauro imaginatõnis reseruate fluãt opatione demonũ ad organa sensuũ interiorꝫ. sic etiã in somno contingit ꝑut supra declaratuꝫ est. Et ideo qñ ille spẽs cõtingũt organa sensus exterioris puta visus vident ac si essent res pñtes ex et actu sentiret. Ali⁹ mod⁹ pt esse ex immutatione organorꝫ interiorꝫ qb⁹ mutatis fallit sensus iudiciũ sicut pꝫ i eo q habet gustũ corruptũ cui oia dulcia videntur amara. ⁊ parꝫ differt a primo Hoc aũt facere pñt etiã hoies virtute quarũdam rerꝫ naturaliũ sicut ad vaporationẽ cuiusdã fumi trabes dom⁹ vident serpẽtes. ⁊ multa expimẽta h⁹ inueniunt. vt etiã supra tactum est.

Solutiones argumentorum

a Dargumẽta ptꝫ ad primum q text⁹ ille sepe allegat ⁊ male intelligit. Nam quo ad hoc q loquitur de transformatione in aliã spẽz vel silitudinẽ declaratũ ẽ qliter hoc fieri pt prestigiosa arte. Sed quo ad h q dicit q nõ possit fieri aliqua creatura vtute demonis. si capit fieri ꝑ creari manifestũ ẽ q nõ. si vo capit fieri ꝑ naturali ꝑductõne sic certũ ẽ q pñt facere aliqs creaturas impfectas. quod qualiter fit declarat sanctus tho. vbi.s Nam dicit q oẽs transmutatõnes corporaliũ rerꝫ q pñt fieri p aliquas virtutes naturales ad quas ptinent semina q in elementis hui⁹ mundi inueniunt puta in terra vel aquis sicut relinquũt sua semina serpẽtes et rane ⁊ his silia. pñt fieri p opatõnes demonũ hmői seminib⁹ adhibitis. sicut cũ aliq res trãsmutat in serpẽtes vel ranas q p putrefactionẽ generari pñt. Ille vero transmutationes corpaliũ rerꝫ q nõ possũt. virtute nature fieri nullo mõ opatõne demonũ fm rei veritatẽ pfici pñt. sicut q corpus humanũ mutet in corp⁹ bestie. aut q corpus mortui reuiuiscat. quod si fieri videatur apparẽtia est prestigiosa. aut diabol⁹ in assumpto corpe se agitat corã hoib⁹. fortificãt ista. Naꝫ albert⁹ in li. de anialib⁹ vbi qrit. An demones seu etiã dicamus malefici possint facere vera animalia. Rñdit q sic deo pmittente. ⁊ hoc quo ad impfecta animalia. ꝫ nõ pñt in instãti sicut deus facere: ꝫ motu quodã licet subito sicut ptꝫ de maleficis. Exod. vij. super isto. Uocauit pharao sapientes dicit. Demones discurrũt p mundũ ⁊ colligunt diuersa semina ⁊ eorꝫ adaptatõne pñt ꝓuenire diuerse spẽs. Et glo. ibidẽ sic dicit. Dũ p incantatõz demonũ malefici aliqd efficere conãt discurrũt p mũdũ ⁊ semina subito eorꝫ de qb⁹ h agitãt afferũt. ⁊ sic ex illis pmittẽte deo nouas spẽs rerꝫ ꝑducũt. Hec etiã supi⁹ tacta sunt. At vbi si difficultas suboriretur. An talia facta demonũ eẽnt opa miraculosa dicẽda. Rñsio patuit ex pcedẽtib⁹. q etiã demones aliq vba miracula facere pñt ad q virt⁹ nature pticularis se extẽdere potest. Et licet talia sint vera nõ tñ ad veri cognitõz ab eo fiũt. Fꝫ quẽ sensum opa antixpi pñt dici signa mendacia. qꝛ ad seductõz hoim fiunt. Patet ⁊ solutio ad aliud argumentuꝫ de subiecto forme dicam⁹. Bestie fora q videt nõ est in aere nec i ipa re: vt patuit. ꝫ in ipo sensu. ꝑut ex snia sctī tho. vt supius declaratũ ẽ. Ad illud qd oẽ passiuũ mouet ab actiuo sibi ꝓporcio

nato concedit. Et qn̄ subinfert q̄ forma illa q̄ videt nō pōt eē obiectū originās actū seu elliciens eo q̄ a nulla re sumat Dicit q̄ imo a re q2 a specie sensibili i imaginatōe reseruata quā educere pt̄ ꝛ imaginatōni seu etiā sensitiue potē tie offerre pt̄ vt supradictū est. Ad vltimū dōm. q̄ demon nō imutat potentiā sensitiuā ꝛ imaginatiuā se ei obijciendo vt ostensum est: ꝫ cā transmutando. non quidē alterādo nisi q̄tum ad motū localē. q2 nō pt̄ de se imprimere nouas spēs vt dictū est. imutat autē transmutando. i. localit̄ mouendo. ꝛ ħ iter facit nō substātiā organi diuidendo vt sic consequat̄ sensus doloris. sed mouēdo spūs ꝛ humores. Qz aūt vlterl⁹ obijcit̄. q̄ sequeret̄ q̄ ſm hoc demō non possit aliqd noui hōi demōstrare ſm imaginatiuā visionē. Dicendū ē q̄ nouū aliqd potest intelligi dupliciṫ Vno mō totalit̄ nouū ꝛ ſm se ꝛ ſꝫ sua pncipia. ꝛ ſm hoc demon nō pt̄ aliqd nouū hōi ſm visionē imaginariam demonstrare. nō em̄ pt̄ facere q̄ cec⁹nat⁹ imaginet̄ colores vel q̄ surd⁹nat⁹ imaginet̄ sonos. Alio mō dr̄ aliqd nouū ſm spēm toti⁹. puta si dicam⁹ eē nouū in imaginatōe q̄ aliqs imaginet̄ montes aureos quos nūq̄ vidit q2 tn̄ vidit ꝛ aurū ꝛ montē pt̄ naturali motu imaginari fantasmata aurei mōtis. ꝛ hoc modo potest demon aliqd noui imaginationi offerre.

Quid de lupis interdū hōimines ꝛ pueros ex cunabilis rapientes ꝛ comedētes sentiēdū sit: an etiam prestigiosa arte per maleficas.

Accidentalis questio de lupis interdum homines ꝛ pueros e domib⁹ rapientes ꝛ comedentes ꝛ cum magna astucia discurrentes ita vt neq̄ aliqua arte aut potētia ledi aut capi valeant. Dicendū est q̄ hoc interdū habet naturalē causam. interdū vero prestigiosam artē dū p maleficas contingūt. De primo Albertus in de animalib⁹ dicit q̄ ex qnq̄ causis puenire pt̄. Aliqn̄ pter famis augmentū sicut ꝛ cerui aliqn̄ ꝛ alie bestie hōibus appropinquāt. Aliqn̄ pter ferocitatē virīū ꝛ hoc in regionibus frigidis. ꝛ etiam qn̄ habent catulos. Sed q2 de his nihil ad ppositū dicim⁹ q̄ demonum illusione fiūt. qn̄ de⁹ pter pctā punit aliquē ppl'm. Iuxta illud Leuiti. xvi. Si non feceritis mandata mea mittā in vos bestias agri que consumāt vos ꝛ pecora vestra. ꝛ Deut. xxxij. Dentes bestiaꝝ immittā in eos cum furore ꝛc. Per quem aūt modū. An sint veri lupi vel demones in formis sic apparentib⁹. dicitur q̄ sunt veri lupi sed obsidētur a demonib⁹ vel agitantur dupliciṫ mō. Vno mō absq̄ maleficoꝝ opatione sicut quadragita duob⁹ pueris contigit a duob⁹ vrsis de silua exeuntibus quos ingulauerūt pṗt irrisionē factā helíseo pphe dicēdo: ascende calue ꝛc. Et de leone q̄ pphā dei iussum nō implētē occidit. iij. reg. xiij. Et historia d̄ epō vienēsi. q̄ letanias miores instituerat an̄ ascēsiōꝫ dn̄i eo q̄ lupi ciuitates i trātes hōies vorauerīt publice. Alio mō etiā maleficoꝝ illusiōe. sic guill'. vbi d̄ narrat d̄ q̄dā viro q̄ se puerti putabat i lupū cert' tpib⁹ qb⁹ i antr' latitabat. Illuc ei certo tpe iuit ꝛ sibi iteri cū fixus manēt videbat̄ q̄ lupus ipe fact⁹ circuīret pueros deuorādo. ꝛ cū illō real'r solū demō q̄ndā lupū possidēs facēt putabat falso se sōniās circuire. ꝛ sic tādiu demtat⁹ fuit q̄usq̄ iuēt⁹ ē iacē i silua rapt⁹. Delectat̄ i his demō vt paganoꝝ errorē q̄ hōies ꝛ vetulas i bestias mutari credebāt: iducat. Vn̄ discernit̄ q̄ ex singl'ari d̄i pmissiōe ꝛ d̄monū opē tn̄ta eueniūt ꝛ n̄ ex nāli d̄fectu. qn̄ nll'a arte aut potētia ledi aut capi p̄nt. sic vicē.

in spe.histo.li.vj.c.xl.narrat. In gallia inq̄t ante xp̄i incarnatōem et añ bellū punicū lupus vigile vagina gladium abstulit.

Questio .xj. q obstetrices malefice cōceptus in vtero diuersis modis interimūt aborsuz pcurāt. et vbi hoc nō faciūt demonibus natos infantes offerunt.

Quinto sexto et septimo insist veritas supradicta pbat p q̄tuor horrendos actus q̄s circa ifantes i vtero et ex vtero mr̄is exercēt q̄ cū p mulieres demones exercē hñt et nō p viros: iō potius mulieres q̄3 viros sibi associare ille isatiabilis homicida satagit et sunt hmōi opa. Nā canoniste plusq̄3 theologi de maleficiali ipedimēto trctantes vbi supra. Dicūt q maleficiū fit non solū ne q̄s actū carnalē exercere valeat de quo supra tactū est. Sed etiā fit ne mulier pcipiat vel si pcipit: q tūc aborsuz faciet. Et addit tercius modus cuz q̄rto q vbi aborsum nō pcurāt q tūc infantez psumūt vel demoni offerūt. De pmis duob⁹ modis nō est dubiū cū p nālia hō absq̄3 demonū auxilio vt p herbas vel alia ipedimenta pcurare posset q mulier nō posset generare vel pcipere vt supra tactū est. S3 de alijs duob⁹ q etiā a maleficis pcurant differenduz est nec op⁹ est argumēta deducere vbi euidentissima indicia et expimēta hec reddūt credibilius. Et de pmo q certe malefice p hūane nature inclinatōem imo aduersus oīm bestiaꝝ cōditiones lupina dūtaxat spē excepta ifantes deuorare et comedē solēt. Est inq̄sitor cumanus de q̄ supra mētio habita est q̄ hec nobis retulit q ea de cā ab incolis comitatus burbie vocat⁹ ad inq̄sitōez faciendā eo videlic3 q q̄dā cū puer ex cunis amisisset et explorādo pnētionē mulierū nocturno tpe vidisset et ppendiss3 ifantē occidi et liq̄re ebibito deuorare. Iō vt pns tactū ē vnico anno q̄ et fuit añ⁹ pxie elaps⁹.xl. et vnā maleficas igni tradidit certis alijs ad dñiū archiducis austrie. Sigismūdi fugā capiētibus: assūt p pfirmatōe hui⁹ scripta q̄dā Iohāni nider i suo formicario cui⁹ vtriq̄3 et eoꝝ q̄ scripsit recens memoria supest: vñ nō icredibilia sic apparēt ex istūt: ß et h q maiora dāna i his oibus obstetrices malefice pcurāt put malefice penitētes nobis et alijs sepi⁹ retulerunt dicētes. Nemo fidei catholice ampli⁹ nocet q̄3 obstetrices vbi em̄ pueros nō interimūt tūc q̄si aliq̄d acturi foris ex camera ifantē deferūt et sursuz i are eleuātes demōib⁹ offerūt. Mod⁹ aūt i hmōi flagitijs q̄ obfuat i.ij. iam pte patebit et c.vij. quaz et aggredi necesse ē pns vnica dūtaxat decisione q̄stionis de pmissione diuia pmissa. Dictū est em̄ a pncipio tria n ecessario ad maleficialē effectū cōcurrē: demonē cū malefica et diuinā permissionem.

Duodecima questio

Deinde cōsiderādū ē de ipa pmissiōe diuia: circa quā q̄tuor q̄rūt. Pmo an necessariū sit ipa3 pmissionē ad maleficialē effectū cōcurrē. scdo q de⁹ iuste pmitit creaturā ex nā peccabilē etiā actū maleficialē et alia horrēda flagitia ppetrare alijs duab⁹ pmissionib⁹ psuppositis. Tercio q maleficiorum flagitia cuncta mala que deus fieri permittit excedunt. Quarto qualiter hec materia sit populo publicanda.

Circa terciū principale huius prime partis tāgens diuinam permissionez

queritur. An diuinā pmissionē in his opibus maleficoꝝ cōmēdare ita sit catholicū ꝙ eius oppositū.s. redarguere illam omnino sit hereticū. ꝛ arguitur ꝙ nō sit hereticū asserere. ꝙ deus tātā ptātem nō pmittat diabolo in hmōi maleficijs. refutare em̄ illa q̄ in contumeliā creatoris possunt cedere ē catholicū ꝛ non hereticū. Sed asserere ꝙ diabolo nō pmittat talis ptās nocendi hominib⁹ ē catholicū pbatur. q: oppositū asserere videt̄ cedere in contumeliam creatoris. Nā sequit̄ ꝙ nō omnia sint subiecta diuine puidētie eo ꝙ ois sapiēs puisor excludit defectū ꝛ malū quantū potest ab his quoꝝ curā gerit Cū aūt ea q̄ p maleficia fiunt si a deo pmittūtur ab eo nō excludūtur. ꝛ si ab eo nō excludūtur nō erit sapiens puisor ipse deus ꝛ sic nō sbsunt oia sue puidentie. qd̄ q: falsum est iō hoc falsum ꝙ deus permittat. Preterea ille aliqd pmittit fieri qd̄ posset impedire si vellz aut ꝙ non potest impedire etiā si vellet. ꝫ neutrū illoꝝ deo potest ꝯuenire. Non primū q: talis iudicatur inuid⁹ nō scdm quia talis iudicat̄ impotēs. Tunc queritur incidentaliter. hoc maleficiū petro accidit ꝛ de⁹ potuit ipedire et non fecit. ergo deus est inuidus seu non hꝫ curā de omīb⁹. Si vō non potuit impedire etiā si vellet tūc nō ē omnipotens q̄ omnia sicut inconueniens ē asserere.s. deū nō hr̄e curā omnium ꝛc̄. ergo ꝛ hoc ꝙ maleficia ex dei pmissione contingunt. Preterea. q̄cunq̄ dimittitur sibi et est dn̄s actuū suorū non subest pmissioni aut prouidētie alicui⁹ gubernantis. sed hoīes sibi ipsis dimittuntur a deo ſm illud Ecc̄i. xv. Deus ab initio constituit hominez et reliquit eum in manu consilij sui. specialiter etiam mali in suis opibus relinquūtur ſm illud. Dimisit eos secundū desideria cordis coꝝ. igitur nō oiā mala diuine pmissioni subdūtur. Preterea aug. dicit in Encheri. sicut etiā phs in. ix. meth. Meli⁹ ē q̄daz nescire q̄ scire vt vilia. ꝫ oē qd̄ est melius est deo attribuendū. ergo de⁹ nō impedit se de illis vilissimis maleficoꝝ opibus vt illa pmittat vel nō. Ad idē ap̄l's ij. Coꝛ. ix. Non est deo cura de bobus ꝛ eadē rōne de alijs irrōnalib⁹ creaturis. vn̄ qn̄ maleficiat̄ vl' nō. nō ē deo cura. nec etiā ei⁹ pmissioni q̄ ex ei⁹ puidētia pcedit subdūt̄. Preterea q̄ ex necessitate contingūt puidā pmissionez nō requirūt sicut nec prudentiā. ptꝫ p phm in. vj. ethi. Prudētia ē recta rō contingentiū de quib⁹ est cōsiliū ꝛ electio. ꝫ plēs effect⁹ maleficiales ex necessitate ꝯtingūt. puta qn̄ ex aliqua causa ꝛ influentia coꝛpoꝝ celestiū accidunt infirmitates vel aliqua alia q̄ nos iudicam⁹ maleficia vn̄ nō sp subdūt̄ diuie pmissioni. Preterea. si permissione diuina hoīes maleficiātur tunc queritur Cur poti⁹ sup vnū q̄ sup aliū. Si dicatur ꝙ ppt pctā. q̄ magis abūdāt ī vno q̄ in altero. hoc videt̄ esse falsum quia tūc maiores pctōres ampli⁹ maleficiarētur. c⁹ ꝯriū dū apparet eo ꝙ min⁹ in mūdo sicut puniūtur. Juxta illō. Bene est oibus q̄ p̄uaricant̄ ita etiā maleficiant̄. Patet deniq̄ ex eo ꝙ innocentes pueri ꝛ alij iusti ampli⁹ maleficiūt̄. Sed ꝯ de⁹ pmittit licet nō velit maluz fieri ꝛ hoc ppter pfectionem vniuersi. Dyonisi⁹. iiij. c. de di. no. Erit malū ad oēs.i. pfectōꝫ vniuersi ꝯferēs. ꝛ aug. in ench. Ex oib⁹ bonis ꝛ malis cōsistit vniuersitatis admirabilis pulcritudo. In quantū etiā illud qd̄ malū dr̄ bn̄ oꝛdiatū ꝛ in loco suo positū eminēti⁹ cōmēdat bona ꝛ illa magis placeāt ꝛ laudabilioꝛa sint dū cōpant̄ malis. Itez sanctus tho. improbat opinionē illoꝝ. ꝙ licet deus nō velit mala q: neq̄ creatura aliqua appetit malū siue appetitu

naturali siue aiali siue itellectuali q̃ ē volūtas cui⁹ obiectū ē bonū. vult tam̄ mala eē vel fieri. hoc dicit eē falsuz. q2 de⁹ neq3 vult mala fieri neq3 vult mala nō fieri. ꝫ vult pmittere malū fieri ꝫ ħ ē bonū ꝓpter pfectionē vniuersi. Quare aūt sit erroneū dicere. De⁹ vult mala eē vel fieri ꝓpter bonum vniuersi dicit Quia nihil est iudicandū bonū nisi se cundū id qḋ cōpetit ei p se ꝫ nō p acci dens. sicut ṽtuosus iudicat̄ bon⁹ in in tellectuali creatura ꝫ nō aniali. Malū aūt nō ordinat̄ ad bonum p se ꝫ p acci dens. q2 pter intentionē eoꝝ q̃ malum opant̄ resultat bonū. sicut pter intētōz maleficoꝝ aut preter intentionē tyran noꝝ fuit ꝙ ex eoꝝ psecutione clarefce ret patientia martiꝝ. Rn̄sio. Questio q̄nta vtilior ad pdicandū tanto etiam difficilior ad intelligendū existit. Est ei inter argumenta hoc pcipuū non tam laycoꝝ q̄3 quorundā sapientū. Male ficia tā horrenda vt supius tacta sꝫ non pmitti a deo causas diuine pmissionis hui⁹ ignorātes. ex qua etiā ignorantia q2 malefice nō supprimūtur p vltionē debitā iā totā xpianitatez depopulare videntur. vt ergo ad vtrāq3 viam iuxta theologoꝝ sniam docto ꝫ indocto sa tisfiat p discussiones duaꝝ difficultatū est respondendū ꝫ primo. Quod mund⁹ diuine puidētie ita subiacet ꝙ ipe im mediate oib⁹ puidet. Scdo ꝙ vniuersi tatē maloꝝ q̃ fiunt siue in malis culpe siue pene siue dāni ex duab⁹ primis p missionib⁹ circa casum angeloꝝ ꝫ pmo rū parentū iuste pmittit. vn̄ ꝫ patebit ꝙ in his diffidere ptinaciter heresiz sa pit cū erroīb⁹ infideliū talis se impli cat. Quo ad primū notandū. ꝙ psup posito illo ꝙ puidentia deo cōueniat Iuxta illḋ sap. xiiij. Tu aūt pr̄ guber nas oīa puidētia. optet etiā asserere ꝙ oīa sint ita subiecta sue puidētie ꝙ eti am oib⁹ imediate puideat qḋ vt pate at ostēdam⁹ primo p reprobatōz cuius dam contrarij erroris. Nam sup illud Job. xxij. Nubes latibulū ei⁹ ꝫ circa cardines celi pambulat nec nr̄a consi derat. Quidā opinati fuerūt iuxta do ctrinā scti tho. j. par. q. xxij. Ponē tan tūmō incorruptibilia subiacere diuie puidētie. put sunt substātie separate ꝫ corpa celestia cū specieb⁹ reꝝ inferioꝝ q̃ etiā sunt incorruptibilia. Indiuidua vero specieꝝ q2 sunt corruptibilia dice bant nō subiacere. Vn̄ sic diuine pui dentie dicebāt subiacere oia inferiora q̃ in mundo aguntur. in vniuersali tm̄ ꝫ nō in pticulari seu singulari. Sz q2 hoc alijs videbat̄ inconueniens. vt de homine nō esset amplior deo cura q̄3 de alijs animalib⁹. Ideo rabi moyses volens mediū tenere dixit ɔcordādo cū primis. Corruptibilia oia sic sꝫ indi dua reꝝ oīno nō subiacere diuine gu bernationi sed tantūmō vniuersalia et alia q̃ tacta sunt. Hominē vero ab illa generalitate corruptibilium excepit. ꝫ hoc ꝓpter splendorē intellect⁹ q̃ par ticipant cū substantijs separatis: ꝫ sic ꝭm istā opinionē q̄cq̄d hoib⁹ accideret in maleficijs esset ex pmissione dei nō aūt q̄cq̄d animalib⁹ aut alijs terre fru gibus eueniret. Et hec opinio licet sit veritati propinquior q̄3 illa que omni no prouidentiam dei de rebus mun di negabat afferens mundum casu eē factum sicut fuerunt Democritus et epicuri. tamen etiaz non caret magna falsitate eo ꝙ necesse est dicere omnia diuine prouidentie subiacere. nō i vni uersali tantum sed etiam in particula ri. vt non solum maleficia hominum sed et iumentorum ꝫ terre frugum ex diuina ꝫ prouida permissione eueniūt qḋ sic ptz. Ad tantū se extendit proui dentia ꝫ ordinātia reꝝ in finē quantuz ipa causalitas se extēdit. sicut a simili in reb⁹ alicui⁹ dominio subiectis q̃ itā

tum subiacent eius puidētie inquātū sibi existūt subiecte. Cū aūt causalitas dei q̄ est primū agens extēdit se ad oīa entia non solum quantum ad pncipia speciei sȝ etiā quantū ad pncipia indiuidualia et non solum incorruptibiliū. sed etiam incorruptibilium. Ideo sicut oīa habent esse a deo ita oīa sunt prouisa ab eo. i. ad aliquē finē ordiata. Et hoc tāgit apl's ad rom. xiij. Que a deo sunt ordinata sūt. q. d. Sicut oīa a deo sunt. ita etiā oīa ab ipo ordiata sūt. et p consequēs puidētie eius subiecte. quia prouidentia dei nihil aliud esse noscit q̄ rō. i. cā ordis rerum in finē. Oīa ergo inquantum pticipāt de eē intātū etiā subduntur diuine puidētie. Itē deus oīa cognoscit nō solū i vniuersali seu vniuersalia imo et in pticulari seu pticularia. Et cū dei cognitio cōparatur ad res creatas sicut cognitio artis ad artificiata. Ideo sicut oīa artificiata subdūtur ordini et puidentie artis ita oīa subdūtur ordini et puidentie dei. Sȝ quia p hec nō satis fit vt intelligatur q̄ deus iuste pmittat mala fieri. et maleficia in mūdo licet intelligamus hoc q̄ ipe sit puisor oīa gubnās qd quia conceditur iō etiam deberet oē malum ab his quorum curā gerit excludere. Inē hoies eiusdem ita fieri q̄ sapiens puisor excludit defectū et malū quantū potest ab his quorum curā gerit. ideo ad intelligenduȝ ista. cur non omnia mala deus excludit. Notandū q̄ aliud est loqui de puisore pticulari et aliud de puisore vniuersali. Prouisor em̄ pticularis necesse habet maluȝ excludere quantum potest quia non potest ex malo elicere bonū. Deus āt cū sit vniuersalis puisor totius mundi et potest ex particularibus malis plurima bona elicere sicut ex psecutione tyrānorum pacientiā martirum. et ex opibus maleficorum purgationē seu pbationeȝ fidei et iustorum vt ptebit. Iō non hȝ deus oīa mala impedire ne multa bona deesse contingat vniuerso. Vnde augu. in enche. Adeo misericors ē omnipotens deus q̄ non sineret aliquod malum esse in operibus suis nisi adeo esset omnipotens et bonus vt benefaceret etiam de malo. Et huius exemplū etiam habemus in actōibus rerum naturalium. Nam corruptiones et defectus qui accidunt in rebus naturalibus licet sint contra intentionē nature particularis illius videlicet cui talis corruptio contingit vt q̄ fur suspendatur vel q̄ animalia in cibum hominis occidantur. sunt tamen de intentione nature vniuersalis. vt videlicet conseruātur homines in vita et in bonis vt et sic bonūm vniuersi conseruetur. vt em̄ species rerum conseruantur oportet vt corruptio vnius sit conseruatio alterius. Occisiones enim animalium conseruat vitam leonum.

Declaratur super permissionem diuinam q̄ deus non potuit conferre creature vt ex natura esset impeccabilis.

Quo ad secundum q̄ vniuersitatem malorum siue in culpis siue in penis iuste deus permittat et presertim iam refrigescente et mūdo ad occasum declinante declaratur ex duabus propositionibus necessario presupponendum quarum prima q̄ deus non potest facere siue melius vt cuȝ timore dei loquamur. non est possibile vt natura creata vt est homo vel angelus haberet hoc q̄ ex conditione sue nature peccare non posset. Secunda q̄ deus iuste permisit hominē peccare vel temptari. quibus stantibus cuȝ ad diuinaȝ prouidentiaȝ ptinet vt vna

queque creatura i sua natura relinq̄t di cere oportet. q ex p̄missis īpossibile ē q de⁹ nō p̄mittat maleficia fieri v̄tute demonū. Et primū quidē q non fuit possibile creature cōicare q peccare n̄ posset ex conditōe nature. ōndit a doctore sancto i. ij. di. xxiij. ar. j. q2 si hoc fuisset cōicabile alicui creature de⁹ vti q cōicasset eo q oēs alie cōicabiles bonitates r pfectōnes creaturar sunt cōicate saltim i genere vt vnio psonal' duar naturar in xp̄o. maternitatis r virginitatis in maria. vnio gratuita in viatorib⁹. vnio beatifica in electis r sic d' aliis. Cū ergo nō legim⁹ hoc alicui creature cōicatū: q2 nec hōi nec angelo. iuxta illud. Et i angelis suis repperit prauitatē. certū est q hōi a deo nō p̄t cōicari hoc q ex natura sit ipeccabil' licet hoc p grām inueniant. Scd̄o ad idē q2 si esset cōicabile r nō cōicaretur vniuersum non esset perfectum. cuius pfectio in hoc consistit vt omnes bonitates creaturarum cōicabiles in genere sint cōicate. Nec valet argumentū q deus cum sit summe potens r alias ad suam similitudinem homines r angelos creauit q etiam hoc conferre potuerit q creatura ex conditione sue nature haberet q peccare nō posset. Vel etiam q faceret vt habitus ille grē qui confirmationem in bono causat esset pars essentialis nature angeli vel hominis vt sic scd̄m naturale suum p̄ncipium r naturalem conditionem h̄ret confirmationem in bono. vt peccare non posset. Nam primum argumētū non concludit. q2 licet deus sit summe potens sicut r summe bonus non tamen hoc cōferre potest non ex imperfectione sue potentie. sed ex imperfectione creature. que imperfectio consideratur primo q hoc recipere non potest nec potuit homo vel angelus. Scd̄o q2 cum sit creatura esse suum depēdet a creatore. sicut causatū a causa sui eē r creare est aliquid ex nihilo facere. ideo si sibi relinquitur deficit. conseruatur aūt q̄diu cause influentiā recipit. Exemplum sivis de candela que tamdiu lucet q̄diu habet ceram. Quo stante notum est q deus creauit hominem. r reliquit eū in manu consilij sui. Eccl xvij. Et similiter angelum a p̄ncipio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium cui⁹ sicut p̄priū est facere vel obmittere ita p̄priū est a sua cā recedere et non recedere. Et q2 hoc est posse peccare: posse ex libtate arbitrij a deo recedere. ideo non potuit h' hō v' angel⁹ recipere. nec ei potuit a deo cōicari vt ex natura haberet libertatē arbitrij r etiā ex natura h̄ret non posse peccare. alia imperfectio ex qua hoc nō potuit homini vel angelo cōicari est. q2 implicat contradictionē q̄ q2 in se nō sunt factibilia dicimus deus non pōt illa facere. Sed potius dicendum q creature non possunt ista recipe. vt videlicet aliquid sit viuū r mortuū siml' r semel. Ita etiam implicat vt aliquis habeat liberum arbitrium ex quo possit cause sue inherere vel non inherere r q possit non peccare. quia si non potest peccare nō potest cause sue nō inherere cum peccatum sit spreto incōmutabili bono rebus mutabilibus inherere. Spernere aūt vel non spernere est ex libertate arbitrij. Secūdū etiam argumentū nō valet. q2 si grā cōfirmationis verteret creature in naturā ita q ex principijs essentialibus haberet non posse peccare. tunc non h̄ret r aliquo dono accidentali r grā non posse deficere r peccare sed h̄ret hoc p naturā r tunc esset deus quod est absurdum. Hanc solutionem tangit sanct⁹ Tho. vbi supra in solutione vltimi argumenti. cum dicit q quandocūq alicui nature conuenit aliquod accidens

quod ex influentia superioris tantummodo inest. non pōt inferior natura illud accidens p se habere nisi efficeret nature superioris. sicut si aer illuminat in actu p ignē nō pōt esse q sit de natura sua lucidus i actu nisi fiat ignis. Dico ergo q cū cōfirmatio insit creature rōnali solū p gratiā q̄ est quoddā spūale lumen ꝛ similitudo icreati luminis nō potest esse q aliqua creatura ex natura sua ꝯfirmationē habeat vel grām nisi efficeret diuine nature p esse dicamus eiusdē nature. qđ est omino impossibile. Cōcludamus q nō posse peccare p naturā deo tm̄mō cōuenit eo q sicut ab esse deficere nō potest cum dat omibus esse ita nec a rectitudine bonitatis deficere cū hoc ei ꝯueniat p cōditionem sue nature. Omibus āt alijs q̄ hoc habent vt peccare non possint cōfertur ex hoc q confirmant p gratiam ī bono. ex qua filij dei efficiunt ꝛ quodammodo diuine nature cōsortes.

Declaratur questio super duas permissiones diuinas quas deus iuste permisit videlicz diabolū actorē omnis mali peccare simul et primos parentes cadere ex q̄bus maleficoꝝ opera iuste permittūtur. ꝛ est tredecima in ordine prime partis.

Secūda questio simul ꝛ propositio q deus iuste permisit quasdaz creaturas angelicas quas aliter condere non potuit nisi q peccare possent etiā actu peccare. Et quasdam simili modo creatas per gratiam ꝓseruare ꝛ hoc absq̃ per nia tentatione. hominem vo iuste permisit ꝛ tentari ꝛ peccare. que omia sic declarantur. Nam ad prouidentiam diuinam ptinet vt vnūquodq̃ in sua natura relinq̄bat ꝛ i suis naturalibus operibus non omnino impediatur. qꝛ vt Dionisi⁹ dicit. iiij. ca. de di. no. Prouidentia non est corruptiua nature ꝫ saluatiua. quo stante cum manifestuz sit q sicut bonū gentis diuinius q̄ bonum vnius. j. Ethi. Ita ꝛ bonū vniuersi excedit bonū pticulare cuiuscūq̃ nature create in particulari. Ideo etiam attendere oportet q si peccatū omino impediretur p hoc multi gradus tollerentur pfectionis. tolleret em̄ natura illa que potest peccare ꝛ nō peccare Qꝛ si dicat. tn̄ habuisset hō ex ꝯditiōe nature vt prius tactū est. Rñdetur Si nullum pctm̄ fuisset subsecutū in actu ꝫ statim confirmatio tūc sp lateret q̄d gratie deberet in bonis erga deū ꝛ q̄d potestas peccādi potuissꝫ ꝛ plura alia quibus ablatis vtiq̃ vniuersi multuz detraheret. Decuit etiaz vt nullo suggerente ab extra peccaret. ꝫ occasionē peccandi ex seipo susciperet qđ ꝛ fecit vbi deo equalis esse voluit. qđ est intelligenduz non simpliciter ꝛ directe nec indirecte. sed solum ꝫm quid. ꝛ hoc declaratur ꝓpter auctoritatem Esa. xiiij. In celum ascendā ꝛ similis ero altissimo. non enim simpliciter ꝛ directe. qꝛ sic habuisset intellectū ligatū ꝛ errone um appetendo aliquid qđ sibi erat impossibile. Cognouit enim se esse creaturam ꝛ deo creatū. ꝛ ideo equalem fieri creatori cognouit hoc sibi esse impossibile. Nec etiam indirecte qꝛ cum totum bonum angeli ꝛ creature est in hoc qđ deo subest. sicut tota claritas aeris est in hoc q subijcitur radijs sol' ideo hoc angelo non potuit appeti. qꝛ appetijsset contra bonū nature sed appetijt dei equalitatem non absolute ꝫ scđm quid. hoc sic est. cum deus habꝫ per naturam suam dno. beatitudineꝫ ꝛ bonitatem ꝛ aliud ꝛ q ab ipo omnis creature beatitudo ꝛ bonitas transfun

ditur. videns angelus dignitatem nature sue qua creaturis cunctis preeminebat voluit ꝛ appetiit a se in oia inferiora beatitudinem ꝛ bonitatem derivari ꝛ hoc ꝑ sua naturalia ita ꝙ ipse primo illa ex natura haberet ꝛ sic alie creature ex nobilitate sue nature acciperent. Et q̄ꝛ etiam illa appetiit a deo et sub deo volens esse dummodo ista haberet ideo nec etiā q̄tum ad modum habendi deo equipari voluit. ꝫ tantūmodo scd̄m quid. Nota insup ꝙ quia suū desideriū attentauit vt ad actū perduceret. idō subito suū desideriū aliis exposuit. Et quia subito etiā fuit aliorum angeloꝝ visio desiderii ꝛ consensus ꝯuersus sui desiderii. Ideo peccatum primi angeli alioꝝ pctā excessit ꝛ precessit quātitate culpe ꝛ causalitate. nō tn̄ duratione. ita ꝙ illud Apoc. xii. Draco de celo cadens traxit terciam partem stellaꝝ. Et in figura leuiathan habet. Ipse est rex sup oēs filios superbie ꝛ rex. ſm phm. v. metha. dr̄ principium in q̄tum mouet ꝑ suam voluntatem ꝛ imperiū sibi subiectos. Ideo ꝛ suū peccatū alioꝝ occasio peccandi fuit. ita ꝙ ipse primus a nullo extrinseco tentatus alios extrinsece tentauit. Et q̄dem qd̄ dictum est ꝙ instantenea opatio in omnibus illis fuit exemplificatur hoc ex sensibilibus. Nam simul tpe sunt illuminatio aeris visio colorꝫ ꝛ discretio rei vise. Hec ad longū posui vt cōsiderando tam stupendā permissionem diuinam sup nobilissimas creaturas ꝓpter vnū dūtaxat peccatū ambitionis quō nō ꝑticulares ꝑmissiones sup maleficoꝝ opa ꝓpter maiora pctā q̄tū ad aliquas circūstantias admitteret. Nā maleficoꝝ peccata i variis circumstantiis pcm̄ angeli ꝛ primoꝝ parentum excedūt vt iam in scd̄a questione patebit. Sꝫ ꝛ hoc ꝙ ꝓuidentia dei iuste ꝑmisit primuꝫ hoiem tentari ꝛ peccare ex his q̄ dicta sunt de transgressoribus angelis satis patere pōt. Sicut em̄ ad eundē finē hō ꝛ angelus creati fuerūt ꝛ in libertate arbitrii relicti. Ideo vt beatitudinis premiū non absq̧ merito ꝑciperent ideo sicut angelus a casu nō fuit ꝯseruat⁹ vt ptās pecandi ex vno. ꝛ ptās grē ꝯfirmationis ex altero ad decorem vniuersi patesceret. ita ꝛ circa hominē seruari oportuit. Vn̄ et. s. Tho. i. ii. di. xxiii. arti. ii. Illud ex quo deus apparet laudabil non debet penitus impediri. ꝫ in peccatis etiā de⁹ apparet laudabilis cum ꝑ misericordiā parcit ꝛ ꝑ iusticiaꝫ punit. vn̄ nō debuit pcm̄ impedire. tantūmodo breuiter ꝛ recapitulando ad ꝓpositum redeam⁹ dicam⁹. Qꝫ iusta dei ꝓuidentia hō in his permissus est multis rōnibus. Prima vt ostendat dei potentia q̄ solus inuertibilis ē oīs autē creatura mutabilis. Scd̄a aūt rō vt declaret dei sapientia que ex malo scit elicere bonū. qd̄ nō potuit fieri nisi deus creaturam peccare ꝑmisisset. Tercia vt manifestet dei clementia. in qua xp̄s ꝑ mortē suā hoiem perditū liberauit. Quarto vt ostendat dei iusticia que non solum reddit bonis ꝑmia ꝫ ꝛ malis supplicia. Quinta vt homo nō sit peioris ꝯditionis q̄ꝫ alie creature quas omēs sic deus administrat vt eas agere ꝓpriis motibus sinat. Vn̄ ꝛ hominē ꝓprio arbitrio relinquē debuit. Sexta est laus humana laus enim viri iusti ꝙ potuit ꝛ non est trāsgressus Septima ē decor vniuersi. quia sicut triplex malum culpe pene ꝛ damni inuenitur ita ex opposito triplex bonū. s. honestū bonū delectabile ꝛ vtile. decoratur. Nam culpa decorat honestas per penam delectabilitas. per damnū summa vtilitas. Et ꝑ hec patet responsio ad argumenta.

Solutiones argumentorū

Nam ad primū vbi dr̄ asserere q̄ n dyabolo ꝑmittat ptās nocendi hominibus sit hereticū. Oppositum potius patet. q̄a sicut asserere q̄ deus non ꝑmittat hoīem ex libertate arbitrij peccare qn̄ vult est hereticum. ita asserere q̄ deus pctm̄ dimittat inultum. hoc aūt fit p ptātem nocēdi hominibus in vindictā malorum et ad decorē vniuersi. iuxta illud Aug. in li. soliloquiorum. Iussisti dn̄e et ita est vt nūq̄ dedecus culpe sit sine decore vindicte. Probatio deniq̄ argumenti nō valet de sapiente ꝓuisore q̄ excludit defectū et malū q̄tū potest. q2 aliud est de eo q̄ habet curā particularē et de prouisore vniuersali. Nam primꝰ ex malo nō pt̄ elicere bonū sicut vniuersalis ꝓuisor facit vt p precedentia patuit. Ad scdm̄ patuit q̄ tam potentia q̄ bonitas et iusticia diuina patescūt in hoc q̄ mala ꝑmittit. vn̄ qn̄ dr̄. Aut deus potest mala impedire aut nō. Dicit̄ q̄ potest impedire ſ3 non debuit rationibus p̄tactis. Nec valet instantia si dicat̄ ergo vult mala fieri cū potest īpedire et non vult q2 vt in argumentis ꝓ veritate tactū est. Deus non potest velle mala neq̄ vult mala fieri neq̄ vult malū nō fieri ſ3 vult ꝑmittere malū fieri et hoc ꝓpter ꝑfectionem vniuersi. Ad terciū Aug. et phūs loquūtur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala et vilia duplici de causa. Primo q̄a ꝑ ea impedimur interdū a ꝯsideratōe malorum et hoc ꝯtingit q2 nō possumꝰ simul multa itelligere. Etiā et ea de causa q̄ cogitatio malorum ꝑuertit interdū voluntatē in malū. Hec aūt in deo locū non hn̄t q̄ intelligūt oīa opa hoim et maleficorum absq̄ aliq̄ defectu. Ad q̄rtū apl's curā dei a bobꝰ remouit. vt oñdat q̄ q2 creatura rōnalis h3 ꝑ liberum arbitrium dominiū sui actus vt dcm̄ est. Ideo vt ei imputet̄ aliq̄d ad culpā vel ad meritum et reddat̄ ei iux̄ hoc pena vel premiū. h3 deus specialē de eo ꝓuidētiā ſm que irrōnabilia nō ꝓuident. Velle aūt asserere q̄ indiuidua irrōnabilium creaturarum ex illa auctoritate nō ꝑtinerent ad diuinā ꝓuidentiā esset hereticum. q2 esset asserere q̄ non omnia subiecta essent diuine ꝓuidentie ꝯtra scripture sacre ꝯmendationem sup diuinā sapientiā que attingit a fine vsq̄ ad finem fortiter et disponit om̄ia suauiter. et esset error rabi moyses vt in argumentis ꝓ veritate patuit. Ad quintum quia homo non est institutor nature. sed vtit̄ naturalibus opibus artis et virtutis ad suū vsum. Ideo ꝓuidentia humana non se extendit ad necessaria que ex natura ꝓueniūt. vt q̄ cras sol oriatur. ad que tn̄ se extendit ꝓuidētia dei eo q̄ ipse ē actor nature. Vn̄ et defectus naturales. etiam si ex cursu rerum naturalium ꝓuenirent adhuc diuine ꝓuidentie subiacerent. quare et Democritus et alij philosophi naturales errauerunt attribuentes soli necessitate materie quicquid inferioribꝰ accideret. Ad vltimū licet omnis pena infligitur a deo propter peccata nō tamen semper maioribus peccatoribus maleficia infliguntur. vel quia dyabolus non vult vt illos affligat et temptat quos iusto titulo possidere se cernit. vel ideo vt non ad deum accelerāt iuxta illd̄. Multiplicate sunt īfirmitates. postea accelerauerūt etc̄. Et q̄ omnis pena infligitur a deo propter peccata patet ex sequentibus. quia iuxta Hieronymū. Quicquid patimur peccatis nostris meremur.

Declarat̄ q̄ pctā maleficorum ḡuiora sunt pctis malorum āgelorum et p̄morum parentū. Vn̄ sic inocētes puniūt̄ ex cul-

pis parentum. ita et iam plures innoxij damnificantur et maleficiunt propter peccata maleficorum.

Questio decimaquarta. et est tota materia predicabilis.

Sed sup enormitatem criminum queritur. An maleficorum flagitia cuncta mala que deus fieri sinit et usque in pns a principio mundi fieri permisit tam in culpis quam in penis et damnis excedunt. Et videtur quod non precipue quo ad culpam. Nam pctm quod quis committit quod faciliter vitare potuisset excedit pctm quod alter committit quod ita faciliter vitare non potuit. Patet per Aug. in de ci. dei. Magna est in peccando iniquitas ubi est tanta in non peccando facilitas. Sed adam et plures qui ex aliquo statu perfectionis seu etiam gratie peccauerunt. Facilius propter assistentiam gratie pctm vitare potuissent. presertim adam qui in gratia creatus fuerat quam plures malefice que huiusmodi dona non perceperunt. ergo illorum pcta omnia maleficorum flagitia excedunt. Preterea quo ad penam. maiori culpe maior pena debetur. sed peccatum ade grauissime punitum fuit in hoc quod vt patet in omnes posteros eius pena cum culpa ostenditur in transfusione originalis peccati ergo eius peccatum grauius est omnibus alijs peccatis. Preterea quo ad damnum Nam iuxta Aug. Ex hoc aliquid est malum quia adimit bonum. ergo ubi plus de bono amittitur ibi maior culpa precessit. sed peccatum primi parentis maius damnum tam in naturalibus quam in gratuitis intulit ubi nos innocentia et immortalitate priuauit quod nullum aliorum sequentium pctm intulit. ergo etc. Sed contra id quod plures rones mali includit magis est malum. sed pcta maleficarum sunt huiusmodi. Nam omnia mala in bonis nature et fortune procurare possunt deo permittente. vt ex bulla pape deducitur. Preterea adam peccauit solummodo faciendo illud quod est utroque modo malum quia prohibitum. et quod non erat malum secundum se. Sed malefici et alij peccatores peccant faciendo illud quod est utroque modo malum et secundum se et prohibitum. vt homicidia et alia multa inhibita. Unde pcta eorum grauiora sunt alijs peccatis. Preterea pctm quod est ex certa malicia est grauius pctō quod est per ignorantiam. sed malefice ex magna malicia contemnunt fidem et sacramenta fidei prout plures confesse sunt. Responsio. quod mala que a modernis maleficis perpetrantur cuncta alia mala que deus unquam fieri permisit secundum quod in titulo questionis tangitur excedunt. et hoc quo ad pcta que contingunt in peruersitate morum. licet secus sit de peccatis que opponuntur alijs virtutibus theologicis. potest ostendi triplici via. Primo in generali comparando eorum opera indifferenter ad quecunque flagitia mundi. Secundo in speciali comparando ad species superstitionis ex quocunque pacto cum demonibus inito. Tercio comparando illa ad peccata malorum angelorum: aut etiam primorum parentum. Primum sic. Nam cum triplex sit malum. videlicet. culpe pene damni. eo quod triplex sit bonum cui illa opponuntur. s. honestum. delectabile. et utile. Et culpe opponitur honestum Pene delectabile. Damno utile. Quod culpa maleficarum excedit cuncta alia peccata sic apparet. Nam iuxta doctrinam sancti Tho. in .ij. di. xxij. ar. ij. Licet in pctō multa possint considerari ex quibus pcti grauitas vel etiam leuitas trahi potest. Unde et contingit quod idem peccatum quod secundum unum eorum est grauius secundum aliud leuius inueniatur prout dicere possumus. In fornicatione iuuenis peccat. senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt que plures et potentiores habent non dico circumstantias solum sed in specie et quantitate peccati essentiali. peccati grauitatem. Et sic dicere

possumus q licet peccatum ade quantum ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus alijs peccatis quantum ad hoc q minori temptatione pulsatus cecidit quia videlicet tantum ab extrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset propter originale iusticiam in qua creatus erat. Tamen quantum ad speciem et quantitatem peccati et etiam quantum ad alias circumstantias que peccatum magis aggrauant sicut multa grauiora peccata sunt secuta: ita et inter illa omnia maleficorum excedunt quod etiam clarius ex duobus deducitur. Nam sicut vnum peccatum dicitur maius altero vel causalitate vt peccatum luciferi. vel generalitate vt peccatum ade. vel deformitate vt peccatum Jude. Vel difficultate remittendi vt peccatum in spiritum sanctum. Vel periculo vt peccatum ignorantie. Vel inseparabilitate vt peccatum cupiditatis. Vel pronitatate vt peccatum carnis. Vel diuine maiestatis offensione: vt peccatum ydolatrie et infidelitatis. Vel expugnandi difficultate vt superbia. Vel mentis cecitate vt ira. Ita et post peccatum luciferi omnia alia peccata maleficorum opera excedunt: tam in deformitate crucifixum abnegantes. quam et pronitate spurcitias carnis cum demonibus exercentes. Ac mentis cecitate in omne nocumentum tam animarum quam corporum hominum et iumentorum toto malignitatis spiritu debachantes. prout ex supradictis patuit. Quod etiam iuxta ipsius nomen ostendit. Dicuntur enim malefici ob facinorum magnitudinem etc. vt supra patuit. Deducitur et ex isto. Nam cum duo sunt in peccato auersio et conuersio. Juxta illud Augustini. Peccatum est spreto incommutabili bono rebus mutabilibus inherere. Et ipsa etiam auersio a deo sit tanquam formale sicut ipsa conuersio tanquam materiale. Ideo tanto aliquod peccatum est grauius: quanto magis homo per ipsum a deo separatur. Et quia per infidelitatem homo maxime a deo elongatur. ideo et maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur per nomen heresis quod est etiam apostasia a fide simul et q tota earum vita peccatum est. De primo. Nam cum peccatum infidelitatis consistat in renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri: vel quia renititur fidei nondum suscepte aut suscepte. Si primo modo tunc est infidelitas paganorum seu gentilium. Si secundo modo tunc iterum dupliciter. quia aut renititur christiane fidei suscepte in figura aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas iudeorum. Secundo modo infidelitas hereticorum. Vnde patet q heresis maleficarum inter tres species infidelitatis grauissima existit. quod etiam ratione et auctoritate comprobatur. Nam .ij. Petri .ij. dicitur. Melius erat illis viam veritatis non cognoscere quam post cognitam retrorsum conuerti. Ratione. Nam sicut grauius peccat qui non implet quod promisit quam ille qui non implet hoc quod nunquam promisit. Ideo infidelitas hereticorum qui profitentur fidem euangelij et tamen ei renituntur corrumpentes ipsam grauius peccant quam iudei et pagani. Et iterum. Judei grauius peccant quam pagani. quia susceperunt fidei christiane figuram in veteri lege quam male interpretantes corrumpunt quod pagani non faciunt. ideo etiam ipsorum infidelitas est grauius peccatum quam infidelitas gentilium qui nunquam fidem euangelij susceperunt. De secundo q et apostate nuncupantur. Nam secundum Thomam secunda secunde q. xij. Apostasia importat quandam retrocessionem a deo et religione que fit per diuersos modos quibus homo coniungitur deo. vel per fidem. Vel per per subiectam ad obediendum voluntatem. Vel per religionem et clericatum Secundum quod etiam dicit Raymundus et

Hostien. q apostasia est temerarius a fidei statu vel obedientie vel religiōis excessus. Et cum remoto priori remouetur posterius: sed non econuerso. Ideo et prima alias duas excedit. scilz apostasia a fide precedit a religione. de qua xlviij. distin. quantūlibet. et. xvj. q. j. legi nō debet. Tamē sm Ray. nō iudicatur apostata seu fugitiu⁹ etiā si ad longinqua diu euagetur. nisi postq̄ sic viuit q animū redeundi se disposuisse ostendit. ff. de re mili. l. desertorez. Et hoc fieret si vxorem duceret vel simile tale. Similiter et apostasiam inobedientie vbi quis sponte contemnit precepta ecclesie et prelatorum. de qua. iij. q. iiij. alieni. Quia etiā infamis efficitur repellitur a testimonio et debet excōmunicari. xj q. iij. Si aūt. Unde et apostasia de qua loquimur super apostasiā maleficarū dicitur apostasia perfidie q̄ et tanto grauior. quanto et cū inimico fidei ratōis salutis per pactū expressuz peragitur. Hoc enim habent facere malefice et hoc inimicus ille exigit vel in toto vel i pte Reperte sunt enim per nos inquisitores que omnes fidei articulos abnegauerant. quasdam vero certas in numero semper tamen confessionem veram et sacramentalem habeāt abnegare. Unde et Juliani apostate perfidia non videtur tanta fuisse licet in alijs aduersus ecclesiam maiora exercuisset. de q̄ et. ij. q. vij. non potest. Si quis vero incidentaliter quereret. Quid si mente et corde fidem tenerent quorū scrutator solum deus est. et non quecunq̄ angelica creatura vt supra patuit. facerēt tamen reuerentiam et obedientiam dyabolo per actus exteriores. Dicenduz videtur q cum apostasia perfidie dupliciter potest fieri. per actus infidelitatis exteriores absq̄ expresso pacto cuz demone inito. sicut qui in terris infidelium mahumeticam vitam assumeret aut in terris christianorum cum expresso pacto etc. Primi vbi mente retinent fidem. actu tamen exteriori negant. licet non sint apostate nec heretici tn̄ mortaliter peccant. Sic enim salomon dijs suarū vxorum reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis excusatur si ex metu hoc faceret. quia sm Aug. Sanct⁹ est mori fame q̄ vesci idoloticis. aliqui habēt Sacius. xxxij. q. iiij. Sacius. Malefice aūt quantūcunq̄ fidem retinent corde et abnegant ore apostate tamen iudicantur eo q fedus cum morte et pactū cum inferno pepigerūt. Unde sanct⁹ Thomas in. ij. distin. iiij. ar. vltio. loquens de similib⁹ operibus magicis. Et qui quocunq̄ modo auxiliū petūt a demonibus dicit. In omībus ē apostasia a fide propter pactū initum cuz demone vel verbotenus si inuocatio intersit vel facto aliquo etiaz si sacrificia desint. non enim potest homo duob⁹ dominis seruire. Ad idem Albertus vbi supra distin. viij. vbi queritur. Utrum magicis et mathematicis intendere sit peccatū et apostasia a fide. Ita respondit. In talibus est semper apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant tūc apertum pactum initur cū demone et tūc est aperta apostasia verborum. Si aūt non fit nisi opere simplici tūc est apostasia operis. Et quia in his omnib⁹ semper est fidei contumelia quia expectatur a demone quod expectanduz est a deo ideo semper apostasia iudicatur. Ecce q̄ clare duplicem apostasiaz ponūt terciam subintelligentes scilicz cordis que si desit tamen malefice verbis et operib⁹ apostatrices iudicantur Penis ergo vt patebit et hereticorum et apostatarū subiacere debent. Est et scła criminis enormitas p cūctis alijs heresibus in eis. Nam si iuxta Augustinum omnis infidelium vita peccatum est. xxviij. q. j. §. ij. et est glosa sup

illud Romanorum. xiiij. Omne quod non est ex fide peccatum est. Quid iudicandum est de tota vita. id est de omnibus alijs operibus maleficarum que tamen non ad complacentiam demonum fiant sicut ieiunare. ecclesias frequentare. communicare et sic de alijs. In omnibus enim peccant mortaliter quod sic declaratur. Tanta est enim labes huius peccati quod facultatem resurgendi: licet non ex toto amputat. eo quod peccatum non corrumpit totum bonum nature et lumen naturale in eis remaneat. Tamen propter prestitum homagium nisi ab illo absoluantur. omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorum quod in alijs infidelibus non cernitur. Nam secundum Tho. secunda secunde. questio. x. An omnis actio infidelis sit peccatum dicit quod quamuis opera infidelium que sunt de genere bonorum vt ieiunia elemosyne et huiusmodi non sint eis meritoria propter infidelitatem que est grauissimum peccatorum. tamen quia peccatum non corrumpit totum bonum nature: sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum. sed actus procedens ex ipsa infidelitate vel relatus ad ipsam etiam si sit de genere bonorum. puta saracenus ieiunat vt seruat legem. Mahumeti de ieiunio mandantem. Iudeus celebrat suas festiuitates et huiusmodi in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini supra allegatum. Omnis infidelium vita peccatum est.

Quod malefice grauissimas merentur penas vltra omnes flagitiosos mundi.

Deniqz quod eorum flagicia cuncta aliorum peccata excedunt quantum ad demeritum pene declaratur. Primo quo ad penam hereticis infligendam. Secundo quo ad penam apostatis inferendam. Nam heretici quadruplici pena puniuntur secundum Raymundum scilicet excommunicatione depositione. rerum ablatione. et corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet super primum. de senten. excom. Nouerit. et super secundum. xxiiij. questio. j. Qui contra pacem. et tercium. disti. viij. quo iure. et. xxiij. q. vij. capi. j. et sequenti. super quartum. eodem titulo. scilicet de hereticis. Excommunicamus primo et secundo. imo et grauissimas incurrunt penas. Credentes. receptatores. fautores et defensores. Nam vltra penam excommunicationis illis inflictam heretici eorum fautoribus et defensoribus suis et receptatoribus et ipsorum filij vsqz ad secundam generationem per lineam paternam. per lineam vero maternam vsqz ad primum gradum ad nullum beneficium vel officium ecclesiasticum admittuntur vt eo. ti. quicunqz. et ca. statutum. libro. vj. Sed super terciam penam si heretici habent filios catholicos priuantur paterna hereditate in detestationem criminis. Et super quartam penam si post deprehensionem erroris continuo non velit reuerti et heresim abiurare subito debet comburi si laicus est. Falsarij enim pecunie statim morti traduntur quanto magis falsarij fidei. Si vero clericus post solennem degradationem relinquitur curie seculari occidendus. Si autem reuertantur ad fidem detradi debent in perpetuum carcerem. de heretic. Excommunicamus. primo et secundo. et hoc de rigore iuris. Mitius tamen agitur cum eis post abiurationem quam ad arbitrium episcopi et inquisitoris facere debent prout in tercia parte operis patebit vbi de varijs modis sententiandi tales tractatur. quis etiam dicatur deprehensus et conuictus seu etiam relapsus. His autem modis mulctare maleficas non videtur sufficere cum non sint simplices heretice. sed et

apostate et vltra hoc q in ipsa apostasia non hominib9 propter metum aut carnis oblectamenta fidem abnegant. vt supra tactuz est. Sed ipsis demonibus vltra abnegatōnem etiam homagium corpora z animas offerendo prestant. Ex quib9 satis probabile videtur q q̄ntumcunq penitteant z ad fidem reuertantur non debent sicut alij heretici carceribus perpetuis mancipari sed vltimo supplicio puniri. z hoc etiaz ꝓpter damna temporalia hominibus et iumentis varijs modis illata leges imperant. vt patet. C. de maleficis. l. null9 l. nemo. z. l. culpa. Et est similis culpa prohibita. discere et docere. Et loquuntur leges super sortilegos. quanto magis super maleficos. vbi dicunt q pena illorum est bonoꝝ publicatio et decapitatio. Et si quis tali arte mulierez ad luxuriam prouocauerit: vel econuerso bestijs exponitur. vt dicitur ibidem. l. multi. et de his in prima questione tactum est.

Questiō decimaquinta: Declaratur q propter peccata maleficarum innoxij sepe maleficiantur licet etiam interdum ꝓpter peccata propria.

Sed et q9 diuina ꝑmissione plures innoxij dānificantur et puniunt in premissis nocumentis propter aliena peccata maleficarum et non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens ostendit sanctus Thomas secunda secunde. q. cviij. Hoc fieri iuste a deo. loquendo de penis presentis vite triplici ratione. Primo quidem q vnus homo est res alterius. z sicut quis punitur in rebus: ita et in penam alterius aliquis puniri pōt. Naz filij ſm corpus sunt quedam res pr̄is. et serui et animalia res dominorum. z sic filij puniunt quandoq pro parentibus sicut filius natus ex adulterio dauid mortuis fuit q̄ citius. et animalia amalechitarum iussa sunt interfici. q̄uis z in huiusmodi sit ratio mistica. vt habetur. j. q. iiij. §. paruulos. Secūdo quia peccatum vnius deriuatur in alterum et hoc dupliciter. Per imitationem sicut filij imitantur peccata parētum et serui z subditi peccata dominorum vt audacius peccent vt fit in reb9 male acquisitis in quib9 filij succedūt serui in latrocinijs et guerris iniustis. Vnde sepius interficiunt: et subditi ꝑlatorum audacius peccant dum eos peccare cernūt etiam si eadem peccata non committūt vnde et iuste puniūtur. Deriuatur etiam peccatum vni9 in alterum per modum meriti. vt subditorum in malum prelatum. id est q peccata subditorum merentur peccatorem prelatum ſm illud Job. Regnare facit hypocritaz propter peccata populi. Deriuatur etiam peccatum z cōsequenter pena per aliquez consensuz vel dissimulationē. Hoc est quādo superiores peccata non redarguūt tunc sepissime boni cum malis puniūt: vt dicit Aug9. in primo de ciui. dei. Exēplum vbi inter nos inquisitores vnus repperit quoddam oppidum mortalitate hominū quasi destitutū: et vbi fama volabat q quedam mulier sepulta lintheamen in quo sepulta erat successiue deglutiret z q pestis cessare n̄ posset nisi ex integro lintheamen deglutiendo ad ventrem consumpsisset. Habito consilio desuper scultetus cum ꝑfecto ciuitatis sepulchrum effodientes inuenerūt quasi dimidictatem lintheaminis per os et collum. vsq in ventrē immissam et consumptam. Quo viso motus sculterus gladiuz extraxit z ca-

pnt amputando extra foueam proiecit
sicq3 subito pestis cessauit. Ex quibus
vtiq3 diuina pmissione peccata illiꝰ ve-
tule super innoxios propter dissimula
tionem presidentiū punita fuerūt. Nā
prehabita inquisitōne repertū fuit ip-
sam longo tempore vite sue sortilegam
et magam fuisse. Exemplū de punitio
ne dauid in enumeratōne populi p pe
stem. Tercio fit diuina permissione vt
humane societatis vnio commendet
ex qua vnus homo debet pro alio sol-
licitus esse vt non peccet et ad detesta-
tionem peccati dū scilicet pena vniꝰ re
dundat in omnes. quasi oms sint vnū
corpꝰ. Exemplū de peccato Achor Jo
sue. vij. Possumꝰ adhuc addere duos
modos prout puniunt mali interdu3
per bonos interdū etia3 per alios ma-
los. Nam vt Gratianꝰ dicit. xxiij. q. v.
§. vltimo. Aliqndo deꝰ punit malos p
legitimā potestatem gerentes ex mā-
dato suo. et hoc dupliciter. Interdum
cum merito punientium sicut puniuit
peccata chananeorū per populū suū.
Interdū absq3 merito punientiu3: sed
etiam in ipsorū penam sicut tribū ben
iamin puniuit. et deleuit vsq3 ad pau-
cos. Aliquando punit etiam per popu
los suos iussu seu pmissione excitatos
non tamen intendentes deo obsequi:
sed sue satisfacere cupiditati. ꝛ ideo cū
sui damnatōne sicut iam punit popu-
lū suū per thurcos. et sepius ante per
alienigenas etiam in veteri lege. Sed
nota. ꝙ quacūq3 de causa quis puniat
si non sustinet patienter penas tūc sūt
flagella non ad satisfactionem: sed ad
vindictam tantū id est punitionē. Iu-
xta illud Deutro. xxxij. Ignis scilicet
pene temporalis succensus est in furo
re meo. id est in punitione. q2 alias nō
est in deo furor. et ardebit vsq3 ad infer
ni nouissima. id est vindicta hic incipi
et et ardebit vsq3 ad extramam damna
tionem. vt exponit Augꝰ. Et habet
de pe. di. iiij. §. auctoritas. Sed si pati-
enter ferant ipsa flagella et sit patiens
in statu gratie habent locū satisfactio-
nis vt dicit Tho. in. iiij. Etiam si quis
puniret a iudice propter maleficiū cō-
missum vel etiam malefica et hoc ſm
plus et minꝰ ſm deuotionem patien-
tis et qualitatem criminis. Mors aūt
naturalis cū sit vltimū terribiliū. non
tamen est satisfactoria. q2 per natura3
inoleuit in penam originalis peccati.
Licet ſm Scotum etiam volūtarie et
cū deuotione expectata et deo oblata i
sua amaritudie possit fieri aliq modo
satisfactoria. Mors tamen violenta si-
ue qs eam meruit siue non semper est
satisfactoria si patiēter sustineat ꝛ in ḡ-
tia. Et hec quidē q̄ ad penas ꝑpter alio
rū pctā inflictas. Propter ꝑpria aūt ēt
deꝰ flagellat in vita p̄senti ꝛ spāliter cir
ca maleficia inferenda. Nam thob. vij
Super illos q̄ libidini deseruiūt dya-
bolꝰ accipit potestatem. qd̄ etiam ex p̄-
cedentibꝰ patuit declarando maleficia
circa membra et potentias generatiue
potentie que deꝰ ampliꝰ permittit ma-
leficari. Attamen ad predicandu3 po-
pulo notandū ꝙ premissis punitioni-
onibus non obstantibꝰ ſm q̄s deꝰ pro
culpis alienis siue proprijs punit hāc
regulā iuris pro fundamento teneat ꝛ
populo proponat q̄ dicit. Sine culpa
nisi subsit cā non est aliqs puniendus
extra de reg. iu. ꝛ hec regula locū hab3
in iudicio poli. i. dei. ꝛ in iudicio fori. i.
in foro hūano siue seculari siue eccl'ia
stico. Declara de iudicio poli. Nā cu3
deꝰ duplici pena spūali ꝛ tēpali punit.
In prima inuenit ꝙ nunq3 sine culpa
In scd̄a inuenit ꝙ interdum bene sine
culpa: ſ3 non sine cā. De prima spūali
pena q̄ cū est triplex scilicet. subtractio
grē. vn̄ sequit obduratio in pstitis. nō
fit sine culpa ꝑpria. Scd̄a pena dam-

ni.id est priuatonis glorie.hoc etiã nũ-
q̃ infligit sine culpa propria vt i adul-
tis.vel contracta vt in paruulis in ori-
ginali decedentibus.Tercia pena sen-
sus.id est cruciatio ignis infernalis eti
am patet. Unde quod dicit Exod.xx.
Ego dominus zelotes visitans pecca-
ta parentũ in filios vsq̃ in terciaz ꝛ q̃r-
tam generationẽ.intelligit de imitato-
ribus paternoꝝ scelerũ vt exponit gra-
tianus.j.q.iiij.§.quibus.vbi etiam dat
alias expositões.De secũda autẽ pe-
na temporali punit de⁹. Primo ꝓpter
culpam alterius vt supra tactũ est. tri-
plici ratione.vel etiam sine culpa alie-
na et propria:sed nõ sine causa .vel eti-
am ex culpa propria et non aliena. qꝺ
si vis scire causas propter quas de⁹ pu-
nit ꝛ tamen absq̃ culpa aliena et ꝓpria
videas quinq̃ modos quos ponit ma
gister in.iiij.distin.xv.capi.ij.Et recipe
tres primas causas. Reliquas duas ac
cipe pro culpis ꝓprijs. Nam dicit qui-
q̃ de causis de⁹ hominẽ flagellat in vi-
ta presenti siue penas infert. Primo vt
deus glorificet. Et hoc fit quando mi-
raculose remouet pena siue flagellum
Exemplũ de ceco nato. Joh.ix. De la
zaro resuscitato Joh.xj.Secũdo si pri
mũ desit immittit tamen vt meritũ cu
mulet per exercitiũ patientie. Ac etiaz
vt virtus latens intus alijs manifestet
Exemplũ in Job.j.et Thob.ij.Tercõ
vt virtus conseruet per humiliationez
flagelloꝝ. Exemplũ in Paulo qui de
se dicit.ij.ad Corinth.xij. Ne magnitu
do reuelationũ extollat me dat⁹ est mi
hi stimul⁹ carnis mee angelus sathane
ꝛc.qui stimul⁹ ẜm Remigiuz fuit que-
dam infirmitas corpalis. He sunt cau
se sine culpa. Quarto vt eterna dam-
natõ hic inchoet.vt scilicet aliqualiter
ostendat quid in inferno patiet.Exem
plũ in herode Act.xij.et in Antiocho.
ij.Machab.ix.Quinto vt homo purifi
cetur.vel p expulsionem culpe cuz sci-
licet ex flagellis pterit. Exemplum de
maria sorore aaron Nũe.xij. q̃ lepra i-
fecta.ꝛ israhelitis prostratis in deserto
ẜm Hiero.xxiij.q.iiij. quid ergo. Uel
ad satisfactõnem pene.Exemplũ in da
uid qui post remissionẽ adulterij com
missi quo ad culpaz in penã fuit expul
sus de regno. vt patet in.ij.Re. qꝺ no-
tat Greg.de pe.dis.j.si peccatũ dauid.
Posset etiã dici omnẽ penã quã pati-
mur procedere ex culpa nostra saltim
originali cũ qua nascimur q2 ipsuz est
causa omniũ causalitatuz.ar. distin.v.
ad eius. Sed ꝛ tercia pena que ꝛ dam
ni loquẽdo de illa quo ad eternã dam-
nationem quã in futuro sustinebũt.ne
mo ambigat quin sup om̃s damnatos
in penis sensibilib⁹ cruciabunt. Sicut
eñ gratie visio i patria.ita mortali cul
pe pena in inferno succedit. Et sic gra-
dus beatitudinis in patria ꝯmensurã-
tur iuxta gradus charitatis ꝛ grẽ i via
ita ꝛ mensura supplicioꝝ in inferno iu
xta mensurã criminũ in via. Hoc ẽ qꝺ
Deut.xxv.dicit. Pro mensura pecca-
ti erit ꝛ plagaꝝ mod⁹. Et si hoc i alijs
peccatis om̃ib⁹ tamen in speciali male
ficis hoc conuenit qꝺ ad Hebre.x.tan
git. Quanto magis putatis deteriora
mereri supplicia qui filiũ dei conculca
uit ꝛ sanguinez testamenti pollutũ du-
xerit. in quo sanctificat⁹ est. Hec sunt
propria maleficaꝝ fidem abnegantiuz
ꝛ p diuinissimũ sacramentuz plurima
maleficia vt iam in secũda parte pate-
bit exercentiũ.

Sextadecima. Declaratur i speciali veritas premissa cõparando opera maleficarũ ad alias superstitõnis species.

Remissa deni-
q̃ quo ad enormitatem crimi

nū in maleficis probat̄. p̄ compatiōnē ad alia opera magoꝝ et diuinatorum. Naȝ cū quatuordecim sint species circa op̄a supstitiosa ex triplici genere diuinationū. Quoꝝ primū fit per manifestam demonū inuocationē. Secundū per tacitam solam consideratioņeȝ dispositionis vel motus alicuiꝰ rei. vt siderū dierū. aurarū et hmōi. Terciū p̄ considerationem alicuiꝰ actus humani ad inquirendū aliquid occultū que sortium nomen habent. Et species primi generis diuinatōnis que fit per expressam demonū inuocationē. sint prestigiū. diuinatio somnioꝝ. Nigromantia. Diuinatio phitonica. Geomantia Jdromantia. Aeromantia. Piromantia et arioloꝝ cultus Tho. scd̄a scd̄e. q. xcv. ꝛ. xxvj. q. iiij. igit̄. et. q. v. nec mirū. Species deniqꝫ secūdi generis genealitici. aruspices. augures omen seruātibus chyromantia et spatulamantia. Species etiam tercij generis variant̄ fm omnia illa que sortiū nomē habēt ad inquirendū aliquid occultū. scilicet per consideratōnem punctorum. festucarū. figurarū in plumbo liquefactaꝝ Et de his Thomas. vbi supra. ꝛ. xxvj. q. ij. et. q. iiij. per totū. Tamen hec omnia crimina maleficarum flagicia excedūt. quod de prestantioribus speciebꝰ deducit̄. Vnde et de minoribus non difficultat̄. Naȝ in prima specie vbi aliqui prestigiosis quibusdam apparitionibus sēsus humanos decipiūt vt res corporalis aliter sentiatur per sensum visus aut tactus vt in precedentibꝰ tactum est de modo prestringendi. Malefice his non contente circa membra generatiue potentie illa interdum prestigiosa apparitione auferendo licȝ nō in rerum veritate. etiam ipsam generatiuam potentiam pluries auferunt. ne mulier concipere aut vir actum exercere valeat etiam remanente mēbro absqꝫ prestigiosa illusione post cōceptum etiam aborsum procurant sepe procurant cum innumeris alijs malis in diuersis etiam formis bestiaruȝ apparēt vt in superioribus patuit. Jn secūda deniqꝫ specie que et nigromantia dicit̄. et fit per mortuorū apparitōneȝ vel locutionem. cum vt dicit̄ tercio lib. ethymol. Nigros grece mors dicit̄ latine. mancia vero diuinatio. faciūt auteȝ talia per sanguinem hominis aut alicuius animalis. sup̄ quibusdam caracteribus. sciētes demones sanguinē amare. id est eius effusionē et peccata. Vnde fit vt vbi mortuos ab inferis se vocare putant ad respondendū ad interrogata. demones in eorū similitudinibus apparentes talia exercēt. Et hmōi artis erat illa maga ꝛ phitonissa de q̄. j Reg. xxviij. q̄ ad instantiā saulis samuelem suscitauit. Nec ex hoc putat quis talia esse licita q̄ scriptura cōmemorat aiāȝ iusti ꝓphete ab inferis vocatā sauli euent[illegible] futuri belli etiā p̄ mlierē phitonissam apuisse. Quia vt augus. dicit ad simplicianū. Nō est absurdū credē aliq̄ dispensatiōe ꝑmissuȝ fuisse. vt non dn̄ante arte magica vel potētia: ſʒ dispēsatōne occulta. q̄ phitonissaȝ ꝛ saulē latebat se iusti spūs ōnderet reg[illegible] aspectibꝰ dina euȝ snia ꝑcussurꝰ. Vel nō vere spūs samuelis a sua requie est excitatꝰ ſʒ aliqd̄ fātasma ꝛ illusio demonū imaginaria diaboli machinatōibꝰ est facta quā appellat Samuelē scriptura. sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Hec ex responsiōe cuiusdam argumenti sup̄ questionē. An diuinatio que sit inuocatōne demonū sit illicita. scd̄a scd̄e. qō. xcv. ar. iiij. Ad secundum. Sed si lectori placet videat responsionem sup̄ vltimū argumētum questionis. An gradus ꝓphie sint in beatis in eadem summa. q. clxxiiij. Jnspiciat etiā dictū aug. xxvj. q. v. nec mirū. Sed hec paꝝ ad maleficaꝝ opa q̄ nullā in se retinent speciem pietatis

vt inmenti eorũ opera patet sanguinez innocentem fundere non cessantes. occulta queqꝫ dyabolicis instructõibus manifestantes nec viuis aut mortuis parcũt vbi animas cum corporib⁹ interimũt. In tercia deniqꝫ specie que et somniorũ diuinatio dicit̃ dupliciter obseruat̃. Primo quando quis vtit̃ somnijs vt valeat aliqđ occultũ inuestigare ex reuelatõne malorũ spirituũ cum quib⁹ habent̃ pacta expressa quãdo scꝫ ad hoc inuocant̃. Secundo vero quando quis vtit̃ somnijs ad cognoscendũ futura ẜm ꝙ somnia procedũt ex reuelatõne diua vel ex cã naturali intriseca vel extrinseca quantũ põt se extendere talis virtus non erit illicita diuinatio. hec Tho. vbi supra. Pro cui⁹ intelligẽtia vt predicatores nucleum ad min⁹ habeant. Notandum ad primũ de angelis ꝙ cum angelus sit limitate virtutis efficatius reuelare potest aliqđ futurorum anime disposite ꝙ indisposite. Dispositio aũt fit post sedatões motuum exteriorũ ꝛ interiorũ vt quãdo silentes sunt noctes ꝛ sedati sunt motus fumositatũ ꝛ hoc fit circa auroram qñdo digestio est ꝯpleta. ꝛ hoc dico de nobis peccatorib⁹ sĩlib⁹ quib⁹ angli ex diuina pietate ad ꝓsecutõꝫ officij aliq reuelãt aut tẽpe studij in aurora intellcm̃ de occultꝭ scripturarũ informãte. Presidet em̃ angel⁹ bon⁹ intellectui sicut deus volũtati. ꝛ corpa celestia nr̃is corpibus. alijs aũt ꝑfectiorib⁹ qbuscũqꝫ. põt ꝛ quacũqꝫ hora ꝛuelare vigilãdo ꝛ dormiẽdo ꝙuis ꝛ iuxta phm̃. in de som. ꝛ vigil. sunt magꝭ apte recipe reuelatões vt dictũ est vno tpe ꝙ altero ꝓut ceteri magi facere ꝯsueuerũt. Ad scd̃m nota ꝙ ex naturali sollicitudine nature đ regimine corpis ꝯtingit ꝙ quedã futura hñt cãm naturalẽ in hoie somniante. ꝛ tũc illa somnia seu visiones sunt tantũmõ sigꝭ ꝛ nõ cause. sicut ex pte angeli dictũ est. ꝛ hoc accidentiũ futurorũ in homine vt sanitatꝭ vel egritudinis vł periculi ꝛc. Et hec est snĩa Aristot. vbi supra. Quia natura repñtat in somnis aie aliquas dispositões que sũt in corpore ex quib⁹ postea ꝯtingit infirmitas vel aliud. vt si quis somniet de occupationibus igneis. signum est ꝙ ꝑdominatur in eo colera. si de aeris vt de volatu et huiusmodi signum est sanguinis. si aque vel alterius liquoris aquei signum est flegmatis si de terreis. signum est melancolie. Et ideo per somnia quandoqꝫ iuuantur medici ad cognoscendum dispositõnis corporis. vt etiam dicit philosophus in eodem libro. Sed hec iterum leuia sunt ꝑ comparationem ad somnia a maleficis superstitiose obseruata. Nam si corporaliter vt supra tactum est nolunt transferri: sed tantum imaginarie cernere q̃ a consodalibus maleficis perpetrãtur reponere se habent ad sinistrum latus in nomine sui dyaboli ꝛ omniũ demoniorum. Unde fit vt ei singula imaginaria visione representantur a simili. Si aliqua occulta scire pro se vel alijs hominibus volunt a demonibus per sompia instruuntur non per tacita sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunqꝫ pactum quocũqꝫ modo per aliquod sacrificium alicuius animalis seu sacrilege deprecationis aut cultus etiam latrie exhibitionis: sed seipsas in anima et corpore demonibus offerentes. fidem penitus sacrilego ore abnegando. Nec his contente etiam proprios aut alienos infantes demonibus offerunt aut interimunt. de quibus supra habitum ẽ. In quarta deniqꝫ specie que per phitones a phiton appolline. iuxta Isidorum qui auctor diuinandi dicitur fuisse exercetur. non per somnia aut per mortuorum allocutõnez. sed per viuos. vt in

erreptícijs. qui sic arreptia demonib⁹ vel volūtarie aut inuolūtarie ad predicandū tā. ūmodo futura: ꝛ non ad alia flagitia ꝑpetrando agitant̄ qualis fuit illa puella de qua Actu. xvj. Clamādo post apostolos ꝙ essent veri serui dei. Unde indignatus paulus imperauit spūi exire ab ea. Patz ꝙ modica sit compatio ꝑ respectū ad maleficas ꝛ eoꝝ opa. que vtiqꝫ sic ob magnitudinē facinoꝝ ꝛ enormitatē criminū. iuxͣ Isido. vtꝫ. habitū est nuncupant̄. Unde causa breuitatis de alijs minorib⁹ speciebus diuinationū hec ꝓbare non expedit vbi maiores excedere noscūtur. nam vbi predicatori placet applicare alias species vt geomantiā que fit circa corpus terrestre: vt in vngue vel in ferro vel lapide polito. Idromantiam que fit in aqua vel cristallo. Aeremātiam que fit in aere. Piromantiā que fit in igne. Arioloꝝ que in visceribus animaliū imolatoꝝ in aris demonū. Licꝫ he oēs ꝑ expressam demonū inuocationē fiant. nulla tm̄ est compatio ad maleficia maleficarū cum ad nullū nocumentū hoim iumentoꝝ ꝛ terre frugū tendūt directe. Sed ad futurorum precognitionē. De alijs etiā specieb⁹ diuinationū que cū tacita inuocatione ꝛ etiam ꝑ tacitū vt sic pactū erga demones practicant̄ vt sunt genealitici seu astrologi sic dicti ꝓpter nataliū cōsiderationes. Auruspices q̄ dies ꝛ horas obseruant. Augures q̄ gestus ꝛ garrit⁹ auiū ꝛ omen q̄ verba hoim obseruāt. Et cyromantici q̄ ex lineamētis manuū aut spatulis aialiū diuināt. Si cui placet inspiciat ꝑceptoriū Nider circa secundū preceptū ꝛ plura inueniet quō sint licita ꝛ quō non. Maleficarū vͦ opera nunqꝫ sunt licita.

Decimaseptima est declaratiua quartedecime grauitatē criminis ad peccata quecunqꝫ demonum comparando.

Sed ꝛ tanta est earū facinorū magnitudo ꝙ etiaꝫ maloꝝ angelorū pctā ꝛ ruinam excedūt. Et si in culpis quō nō etiā in infernalib⁹ supplicijs. Et h̄ q̄dem q̄ ad culpas demōstrare nō est difficile varijs rōnib⁹. Primo nā licet eius pctm̄ sit irremissibile: h̄ tm̄ non est ꝓpter magnitudinē criminis habēdo respectuꝫ ad eoꝝ naturalia. ꝛ ꝑcipue ſm opinionē illoꝝ qui dicūt eos tantū in naturalibus ꝛ nunqꝫ in gratuitis fuisse creatos. Et qꝛ bonū gratie excedit bonum nature. ideo illoꝝ pctā q̄ a statu gratie cadūt ꝑut malefice fidē susceptā in baptismo abnegātes existūt. eorum vtiqꝫ peccata excedunt. Si vͦ dicam⁹ eos ī grā fuisse creatos lꝫ nō cōfirmatos. sic etiā malefice lꝫ nō creati in grā tamē a grā sponte ceciderūt sicut ꝛ ille volens peccauit. Secūdo demonstrat̄. Naꝫ lꝫ eius pctm̄ sit irremissibile varijs ꝺ causis alijs. puta ſm Aug⁹. qꝛ nullo suggerente peccauit. ideo etiā nullo reparante redire debet. Uel qꝛ ſm Dama. contra dei formā intellectu peccauit. ꝛ cognitio quāto est nobilior tāto peior est error. Seruus em̄ sciens voluntatem dn̄i sui ꝛc̄. Uel iterū ſm eundem Dam. qꝛ nō est susceptibilis penitētie. ideo nec venie. ꝛ h̄ ex natura sua. que qꝛ spūalis tātūmodo est semel vertibilis. eo ꝙ se totam cōuertit ꝙ in homie non fit vbi caro sp̄ repugnat spūi. Uel iterū qꝛ excelso loco peccauit vt in celo hō aūt in terra. His tm̄ non obstantib⁹ eius culpa in multis alijs minorat̄ cōparatiue ad maleficiarū flagitia. Primo in hoc ꝙ ille iuxta Anselmū in q̄dam oratione nulla precedente delicti vindicta superbiens peccauit. Malefi-

ce vo post tantas penas sepe multis alijs maleficijs inflictas imo et post penas quas pcipiunt in ecclesia dyabolo occasione sue ruine inflictas omia hec cōtemnūt et nō ad minima pctā mortalia vt ceteri pctōres qui ex infirmitate aut malicia absq habitu malicie peccant. Sz ex pfunda cordis malicia ad horrenda flagitia pperant. Secūdo qr licet triplex sit status mali angeli. Innocentie Culpe et Miserie seu Pene. Ipse tñ sic ab innocentia semel tantuz cecidit et q ad illam nunq restitutus fuit. Peccator aūt ad innocentiam p baptismū restitutus iterū ab illo cadens multū profundat. Et sup oēs ipse malefice vt earū flagitia demonstrāt. Tercio ille ꝯ creatorē: nos āt et sup oēs ipe malefice cōtra creatorē et redemptorez etc. Quarto ille dereliquit deū pmittētem videlicz eū peccare et non ex pietate cū psequentē. nos autē sup oēs ipse malifice peccatis elongamur a deo pmittente et ex pietate nos continuo psequente et beneficijs plimis nos puenientem. Quinto ille prestat in malicia deo reprobante et suā grām non apponente nos miseri currimus in illā maliciam deo cōtinuo reuocante. Sexto ille manet obduratus ad punientez nos obdurati ad blandientē Et si ambo cōtra deū tñ ille contra se requirentē nos cōtra p nobis morientē. quē vt pmisimus sup omēs malefice dehonestantes offendūt.

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem per cōparationē.

Ad argumēta. Ad primū ptz respōsio p ea que in principio corporis questionis tacta sūt. Vnde vicz aliqd peccatum debeat censeri grauius altero. et quō pctā maleficarū grauiora cunctis q ad culpaz existunt Ad aliud q ad penam. Dicendū q sic culpa ade ita et eius pena dupliciter consideratur. vel quo ad psonam vel quo ad naturam totā vicz posteritatē ex eo secutam. Primo modo. Sicut maiora pctā fuerūt post eū perpetrata. qr videlicet ipe solūmodo peccauit faciendo illud qd erat malū nō sm se sz qr phibitū. Fornicationes vo adulteria et homicidia. vtroq modo mala sūt scz sm se: et qr phibita ideo etiā grauior pena eis debetur. Secūdo vo modo. lz maxima pena primū pctm secuta ē. hoc tñ ē p indirectū inqtū vicz p eū tota posteritas originali pctō fuit ifecta. eo q ipse primus parens oim p qbus oibus solus filius dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo aūt psonali meritare diuina gratia penituit et saluatus pus solutionē factā p xpm. incōpabiliter aūt pctā maleficarū excedūt i grauitate. nō ɔtente de suis psonalibus peccatis et pditōibus cū etiā innumeras alias pus se cōtinue trahūt. Ad terciū dicēdū ex phabitis q h fuit p accidens in pctō ade q maiorē lesionē intulit. Et h vicz q naturā integrā inuenit et q corruptā necessario nō volūtarie transfūdere habuit. vñ nō sequitur q suū peccatū simpliciter grauius ceteris fuit. Tum etiā qr hec idē etiā seqntia pctā fecissēt si tatē naturā inuenissent. sicut sm mortale pctm nō priuat grāz eo q illā non īuenit. puaret aūt si illā īueniret. Hec est solutio scti Tho. in. ij. dist. xxj. art. ij in solutōe scdi argumēti: quā solutionē si qs ad plenū vult intelligere hz cōsiderare q adam originalē iusticiā si pstitisset nō trāsfudisset in posteros put Ansel. opinabatur. qr etiā aliqs pus eū peccare potuisset videbantur dctā docto. di. xx. An pueri mox nati fuissent in gratia confirmati. Itez qnolibe. cj. An idē qui nunc saluantur homies saluati fuissent si adam non peccasset.

Sequitur mod⁹ predicandi contra quinqz argumēta laicoꝝ quib⁹ ꝓbare videntur sparsim ꝙ deus ꝑmittit tātā ꝑtātē dyabolo ꝛ maleficis circa huiusmodi maleficia inferēda Qō. xviij

Sit deniqz ꝑdicator ꝓuidus sup certa argumenta laicoꝝ vel etiā ꝑitoꝝ quoꝝūdā q̄ intantū maleficas esse negāt ꝙ lꝫ maliciā ꝛ potentiā demonis ad inferēdū ex suo desiderio hmōi mala ꝓcedāt diuinā tñ ꝑmissionē sibi ꝯdescēdētē negant. Nec volūt ꝙ deus talia fieri permittat. ꝛ lꝫ modū arguendi nō habeāt ꝛ in tenebris sicut ceci palpitant. iam vnū iā alterū mediū tangēdo. opus tñ est eoꝝ assertiōes ad quinqz argumenta reducere. Ex qb⁹ vtiqz oēs eoꝝ cauillationes ꝓcedere pn̄t. Et primo ꝙ deus nō ꝑmittat dyabolo sb̄ tanta potestate seuire in homines.

Verū ad maleficialē effectū a demone ꝑ maleficā ꝓcurandū sꝑ habet concurrere diuina ꝑmissio. Et arguit̄ quinqz argumētis ꝙ deus nō ꝑmittit. vnde etiā maleficiū nihil ē in mundo. Et primū sumit̄ ex ꝑte dei. Secundū ex ꝑte dyaboli. Terciū ex ꝑte malefice. Quartuꝫ ex parte morbi. Quintū ex ꝑte ꝑdicatoꝝ ꝛ iudicū q̄ talia cōtra eas ꝑdicant ꝛ iudicant ꝛ q̄ vtiqz nunqz securi essent. Primo sic. De⁹ punire potest hoīem ꝓpter peccata. et punit gladio fame ꝛ mortalitate. Itēꝫ diuersis alijs infirmitatibus varijs et innumeris quibus humana conditio subiacet. vnde q꞉ opus ei nō est adiungere alias punitōnes: ideo nō ꝑmittit Secūdo sic. Ex parte dyaboli si vera essent que predicant̄ ꝙ videlicꝫ vim generatiuā impedire possunt. vt videlicꝫ mulier non concipiat. vel si concipiat ꝙ abortum faciat. vel si nō abortuꝫ ꝙ etiā post partū natos interficiūt. vtiqz sic ꝑimere possent totū mundū. Et iterū posset dici ꝙ opa dyaboli essent fortiora opibus dei. scꝫ sacramēto matrimonij qđ est opus dei. Tercio ex parte hoīs. Nam videm⁹ si maleficiuꝫ debet esse aliqđ in in mūdo: tanc aliq̄ homines plus alijs maleficiunt̄. De quo si querit̄ vtiqz dicit̄ hoc esse ꝓpter punitionē pctōꝝ. ꝫ hoc est falsum. ḡ ꝛ illud ꝙ maleficia sint in mūdo. Falsitas autem ꝓbat̄ ex eo. q꞉ tūc maiores peccatores ampli⁹ punirent̄. hoc est falsū cū min⁹ puniant̄ q̄ꝫ alij interdum iusti. ꝙ etiā cernit̄ i pueris innocētibus q̄ asserunt̄ maleficiari. Quarto potest addi ꝛ aliud argumentū ex parte dei. hoc ꝙ q̄s impedire posset ꝛ nō impedit ꝫ fieri ꝑmittit. vtiqz iudicat̄ ex sua voluntate ꝓcessisse. Sed deus cuꝫ sit sūme bonus nō potest velle malū. ḡ nō potest ꝑmittere vt fiat malū qđ ipe impedire potest. Itēꝫ ex ꝑte morbi defectus ꝛ infirmitates q̄ dicunt̄ maleficiales sileo etiā sunt defectibus ꝛ infirmitatibus naturalibus. i. qui ex defectu nature ꝓcedūt. ꝙ eñ aliqs claudicat. excecat̄ vl̄ rōnē ꝑdit vel etiā morit̄ ex defectu nature cōtingere pn̄t. vnde nō pn̄t secure maleficis ascribi. Vltimo ex ꝑte iudicum ꝛ ꝑdicatoꝝ q̄ cū talia aduers⁹ maleficas ꝑdicant ꝛ practicant vtiqz ꝓpter ingens odium a maleficis contra eos cōceptū nūqz essent securi. Sꝫ ꝯ argumēta sumant̄ ex qōne. j. sup terciū ꝑncipale ꝑme ꝑtis tractat⁹. ꝛ ꝓponant̄ illa q̄ sūt magis ad ꝑp̄m quō vicꝫ ꝑmittit mala fieri licꝫ nō velit malū fieri. ꝑmittit aūt ꝓpter admirabilē ꝑfectionē vniuersi q̄ ꝯsiderant̄ i ꝫ ꝙ bona cōmēdant̄ eminētius ꝛ magis placēt ꝛ sunt laudabiliora duꝫ compant̄ malis. habent̄ ibi auctes. Itē ꝓsūda di diuie sa

pientie iusticie et bonitatis relucent que al's essent occulta. Et breuiter ex decisione questionis possunt colligi ex his que ibi tanguntur varia documenta pro informatione populi. videlicet quod deus iuste duos casus permisit. scilicet angelorum et primorum parentum quam cum sint maiores alijs omnibus casibus. Non mirum si alij minores permittantur. Qualiter autem sunt maiores quam ad causalitatem non quo ad alias circumstantias secundum quas peccata maleficarum. vt in. iij. q. tangitur. et malorum angelorum et primorum parentum peccata excedunt. et quare deus iuste permisit illos primos casus tangitur in. ij. q ex quibus plurima colligere et dilatare potest ad suum placitum. Sed ad respondendum super argumenta. Nam ad primum cum dicitur. Deus sufficienter punit per naturales infirmitates. mortalitates. gladio et fame. Respondetur ex tribus. Primo quia deus non limitauit suam virtutem ad naturalem processum: aut etiam ad influentias corporum celestium vt videlicet preter illa agere non possit ideo et preter illa sepissime egit in punitionem peccaminum. mortalitates et alia inferendo preter omnem influentiam corporum. sicut in punitione peccati superbie in dauid super mortalitatem inflictam populo propter populi numerationem etc. Secundo hoc vtique congruit diuine sapientie que cum rebus omnibus sic administrat vt eas proprijs motibus agere sinat Ideo sicut non conuenit malicia demonis omnino impedire sed potius decet ipsam permittere vt agat quantum ad bonum vniuersi spectare potest. licet continuo etiam refrenatur per bonos angelos vt non tantum noceat quantum nocere vellet. Ita etiam non conuenit maliciam humanam refrenare super ea ad que ex libertate arbitrij potest. vt est fidem abnegare et seipsum demoni deuouere que vtique facere in potestate sunt voluntatis humane Ex quibus etiam duobus cum deus maxime offenditur iuste permittit ea que malefica desiderant et propter que fidem abnegauit et ad que dyaboli potentia se extendit vt est hominibus. iumentis et terre frugibus posse nocere. Tercio deus iuste permittit illa mala fieri per que dyabolus etiam per indirectum maxime torquetur et summam recipit displicentiam sed per illa mala que a maleficis virtute demonum fiunt per indirectum dyabolus maxime torquetur dum contra suam voluntatem deus omnibus malis ad gloriam sui nominis ad fidei commendationem. ad electorum purgationem et cumulum meritorum vtitur. Certum est enim quod inter omnes displicentias quas dyabolus ex superbia que semper contra deum erigit. iuxta illud. Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper hec precipua est qua sibi displicet quod deus omnia sua machinamenta in sui gloriam etc. conuertit. Iuste ergo deus cuncta permittit. Ad secundum superius responsum est et oportet respondere ad duo que includuntur in argumento. scilicet quod non dicitur dyabolus fortior deo nec eius factura imo cernitur quod minime virtutis existit cum nihil possit nisi permissione diuina. vnde eius virtus potest dici minima comparando ad diuinam permissionem. licet sit maxima comparando ad virtutes corporales quas naturaliter excedit. iuxta illud sepe allegatum. Non est potestas super terram que ei valeat comparari. Job. xlj. Alterum ad quod respondendum. Cur videlicet deus potius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos De quibus etiam supra tactum est in materia de permissione diuina sub titulo. quomodo malefice vim generatiuam et actum venereum impedire possunt. Est enim hoc propter feditatem illius actus. Et quia originale peccatum inflictum ex culpa primorum parentum per illum actum transfunditur et exemplificatur etiam de serpente qui primum instrumentum dyaboli fuit etc. Ad ter-

cium dicendū q̄ sicut intentio ⁊ appetitus diaboli maior est ad temptandū bonos q̄ malos: licet ex parte temptati magis temptat malos q̄ bonos: id ē q̄ amplior abilitas est in malis ad recipiendū temptatōem demonis q̄ sit in bonis. Ita etiā plus affectat ledere bonos q̄ malos: licet maiorē abilitatem ledendi inueniret in malis q̄ in bonis Et huius est ratio: q: s̄m Greg. quanto crebrius q̄s diabolo se subijcit: tāto intolerabiliorē sibi facit vt ei reluctari non possit. S₃ cum mali crebrius se subijciāt diabolo eis fit temptatio magis intolerabilis ⁊ frequentior cū non habeant scutū fidei formate quo se tueantur. De quo scuto ap̄ls Ephesi. vj. In omnibus sumentes scutu₃ fidei in quo positis oīa tela nequissimi ignea extinguere. S₃ ex alia p̄te magis ⁊ acrius impugnat bonos q̄ malos. Et ratio quia cū iam possideat malos non aūt bonos: iō magis conat̄ per tribulatione₃ trahere ad sui dn̄iū iustos q̄s non habet q̄ peccatores possessos: sic aliq̄s princeps terrenus magis insurgit cōtra illum qui plus aufert de iure suo vel q̄ pl⁹ nocet regno q̄ cōtra illos q̄ non sibi ꝯtrariant̄. Ad quartū q̄ de⁹ ꝑmittit mala fieri non vult tn̄ mala fieri vltra p̄missa que tacta sunt predicator declarare potest ꝑ q̄nq̄ signa volūtatis diuine que sunt: p̄ceptū: ꝓhibitio cōcilium: oꝑatio: ⁊ ꝑmissio: vide sctm̄ Thomā p̄cipue in p̄ma parte: quia ibi planius declarat. q. xix. ar. xij. Nam licet vna sit volūtas in deo q̄ est ipe de⁹ sic̄ ⁊ vna eius essentia: tamen per respectum ad eius opera indicat̄ ⁊ significatur nobis eius voluntas multipliciter s̄m qd̄ psalmista dic̄. Magna opa dn̄i exquisita in omnes voluntates eius. Vn̄ voluntas in deo distinguitur nō ex parte rei: s₃ ex parte suoꝝ effectuum ita vt voluntas ꝓprie dicta dicatur voluntas beneplaciti. Voluntas methaphorice dicta dicatur voluntas signi ī quantū videlicet ꝑ signa ⁊ methaphora indicatur nobis deū hoc velle. A simili. Sicut paterfamilias vna₃ habēs in se voluntatē demonstrat illā quinq̄ modis: sc₃ per se et per aliū. Per se dupliciter: directe ⁊ indirecte. Directe cū aliq̄d opatur: ⁊ tunc est opatio. Indirecte aūt q̄n non impedit opantem sicut ⁊ in. iiij. phisicoꝝ dr̄. Remouens et ꝓhibens est mouens per accidens: ⁊ q̄ntum ad hoc dr̄ signum permissio. Per aliū autē declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Vel inquantum ordinat aliquē ad aliq̄d faciendum necessario ⁊ ꝓhibendo cōtratiū: ⁊ sic sūt p̄ceptio in p̄ceptis: ⁊ ꝓhibitio in affirmatiuis ⁊ negatiuis p̄ceptis. Vel inquantū ordinat aliquē ꝑsuasiue ad aliqua cōciliatiue: ⁊ hoc ꝑtinet ad cōsiliū ⁊ sicut voluntas humana manifestat̄ ꝑ hec quinq̄ sic ⁊ ipsus dei. Q₂ eñ preceptū ꝓhibito ⁊ consilium dicat̄ volūtas dei patet ꝑ illud Math. vj. Fiat voluntas tua sicut in celo ⁊ in terra: id est vt in terra impleamus eius p̄cepta vitemus ꝓhibita ⁊ impleamus ꝓ posse cōsilia. Et similiter q̄ permissio ⁊ operatio dicatur dei voluntas patet ꝑ Augustinum qui dicit in enche. Nihil fit nisi omnipotens deus fieri velit: vel sinendo vt fiat vel faciēdo. Ad ꝓpositu₃ cu₃ dicitur illud q̄ quis impedire posset ⁊ non impedit indicatur ex sua voluntate ꝓcessisse veru₃ est. S₃ cum infertur. Deus est summe bon⁹: ergo nō potest velle mala fieri: verum est: volūtate beneplaciti ⁊ ꝑ quatuor signa huius voluntatis quia non potest operari mala nec precipere mala nec vt non ꝓhibeat mala ⁊ persuadeat bona supererogationis: potest autem velle ꝑmittere mala fieri. Ad aliud quomō cernunt̄ infirmitates ab inuicem vt vna

sit maleficialis: altera naturalis puta ex defectu nature. Rndetur q varijs modis. Primo medicorum iudicio. xxvj q. v. Non licet. z q. ij. ca. Illud: vbi verba Augustini ex scdo de doc. xpiana. Ad hoc genus supstitionis pertinent omnes ligature z remedia q medicorum disciplina condenat in quibuscunqz rebus suspendendis atqz ligandis. A simili vbi medici ex circustantijs videlicet etate complexione sana: z subito quasi in ictu oculi immutata z q non ex defectu sanguinis stomachi aut labe infirmitas acciderit. Iudicant illa no ex defectu nature: sz ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco vbi non ex veneno sa infectione: quia sic sanguis z stomachus malis humoribus esset repletus tuc ex sufficienti diuisione iudicat effectum esse maleficialem. Ite scdo cum eis existit incurabilis vt nullis medicaminibus eger pt releuari: immo poti9 cernunt ipm aggrauari. Tercio qz sic subito interdum accidit q iudicium infirmi super hoc cotingit. Res gesta vni ex nobis innotuit. Na quidaz de optimatibus ciuitatis Spirensis nimis cernicose voluntatis vxorem habuit inta tum vt cu ipe libens in oibus ei coplacere studeret: tn in cunctis fere suis affectionibus ei recalcitrabat z vbis cotumeliosis semper ipm molestare satagebat. Accidit inde vt domu ingress9 quadam die cum mulier solito more contra se briganti verbis obprobriosis z ire locuz dare z domu exire volebat ipa hostiu per quod exire habebat cursu veloci anticipando obseruauit z vociferado contestabatur q nisi eam verberaret nulla probitas aut honestas sibi inessz. Ad que verba grauia ille manum no animo ledendi extendit z ipaz expansis digitis super spatulam leuiter tangendo subito ad terraz collisus omnem sensum perdidit: z per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit: qua in re pensari potest illa infirmitatem no ex naturali defectu: sz p maleficiu mulieris sibi accidisse. Plura imo quasi innumera psimilia acta sunt z multis innotuerunt. Sunt qdam qui p certam practica expientiam rei capiunt p huc modu. Nam plubum liquefactu sup infirmu tenent z in scutellam plenam aqua infundunt z si imago aliqua condensata cernitur: tunc infirmitatez ex maleficio accidisse iudicant: z qdaz an talis imago ope demonum aut naturali virtute erumpat vbi interrogantur talia practicantes rndere solent: q virtute saturni super plumbu qui alias malus existit sicut sol sup auru maleficiu sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendu sit: an videlicet practica licita sit an non. Circa terciu principale huius tractatus tractabitur canonistis eni videtur licitum vt vana vanis contundantur: licet theologis omnino ptrarium videatur cuz non sint facienda mala vt eueniant bona. Ad vltimu vbi diuersa queruntur. Primo cum malefice non dicantur. Secundo cur pncipibus eis fauentibus ad pniciem omnium inimicorum ipoz non cooperantur. Tercio cur pdicatoribus z alijs eos psequentibus non nocere valeant. Ad primu dicendum: q ideo vt plurimuz malefice non ditantur vt iuxta coplacentiam demonis in ptumeliam creatoris quantu possibile est p vilissimo precio emantur. Et scdo ne in diuitijs notentur Ad secundum cur pncipibus non nocent causa est manifesta: quia quantuz in ipis est hoc fit vt ipos in amicitia retineant. Et si queritur cur eoru inimicis non noceant. Respondetur quia bon9 angelus ex altera parte hoc maleficiu impedit iuxta illud Danielis. Princeps persaruz restitit mihi viginti vna

diebus. Vide docto. in. ij. senten. an inter bonos angelos sit pugna et qualiter. Ad terciu dicit q ideo nec inquisitoribus aut alijs officialibus nocere possunt quia publica iusticia vtunt. Exempla varia ad hoc possent adduci: sed tempis prolixitas non patitur.

Explicit pars prima

Incipit secunda pars huius operis.

Secunda pars principalis huius opis. Quia est de modo pcedendi qui a maleficis p maleficijs inferendis obseruatur. Et per decem et octo capitula distinguitur cu duabus dumtaxat difficultatibus quaru vna in pncipio sup remedia pseruatiua vt videlicet quis maleficiari non possit: altera in fine super remedia amonentia maleficia: et p que maleficiati curari possunt cu sm phm in. iiij. phisycor remouens et phibens coincidunt: et sunt cause per accidens. Ideo vt p hec totale fundamentu huius horrende heresis habeatur. Circa duo principaliter insistendu erit. Primo circa introitu ear et pfessionem sacrilegaz. Scdo circa pgressum in modo opandi et horrenda obseruantiam. Tercio impedimenta salubria contra ear maleficia et remedia pseruatiua: et quia in morali iam laboram materia Vn argumetis varijs et declaratoib vbiq insistere opus non est: cu ea que p capitula sequent sint p precedentes questiones sufficienter discussa. Ideo precamur in deo lectorem ne demonstratoem in omnibus querat vbi accomodata sufficit pbabilitas ea deducedo que constant aut visus vel auditus ppria experientia aut fide dignor relatibus esse vera. Circa primum autem duo principaliter tangentur. Primo diuersi modi ipsius demonis innoxios alliciendi. Scdo diuersi modi ipaz heresim pfitendi. Circa secundum vero sex per ordinez tangent quo ad modu pcedendi et curandi. Quia primo de his que a maleficis pro se et suis corporibus practicantur. Secundo de his que erga alios homines operant. Tercio de his que erga bestias. Et quarto de his qbus terre frugib nocet. Quinto de maleficio tantummodo viroruz qbus videlicet maleficijs tantumodo viri et non mulieres insistut. Sexto de questione sup maleficia amouenda: et qbus modis curantur maleficiati.

Est ergo prima questio p decem et octo capitula distincta cum totidem modis in suis ritibus variantur et multiplicantur.

Questio prima

Utrum qs possit p bonos angelos ita beneficiari: q a maleficis per quoscuq infra scriptos modos non valeat maleficiari. Et videt q non. Eo q per precedentia declaratuz est etiam innoxios et innocentes et iustos plures a demoib affligi vt Job et plures pueri innocentes qui cernuntur maleficiati cum multis alijs iustis licet non equaliter vt peccatores: eo q non in perditionem suarum animaru quamuis bonis fortune et corporum affligantur. In contrarium est maleficiarum fassio q videlicet non omnes ledere valeant: sed tantummodo illos quos cernunt ex informatione demonum diuio auxilio destitutos. Responsio. Tria sunt genera hominum beneficiati a deo quibus illud pessimuz genus suis maleficijs nocere non potest. Et primi sunt q publica i eos iusticiaz

exercent: aut officio aliquo publico ad uersus eos insistunt. Scdi qui de riti bus ecclesie seruatis et uenerat[is] ut per aq̄ benedicte aspersionē: per salis cōsecrati sumptiōem: per candelarū in die purificationis: et frondiū in die palmarum cōsecratorum vsum licitū: cū ad hoc talia ecclesia exorcisat ut vires demonis imminuant seu muniūt: de quibus modis patebit. Tercij sunt q̄ per scōs angelos varijs et infinitis modis beneficiant. De p̄mis ratio dat et per varia acta et gesta comprobat q: eī ois ptās a deo est et gladiū portat. Juxta aplm. Jn vindictā malorum et retributōem bonorum non mirū q tūc angelica potestate demones arcent: qn̄ iusticia in vindictam illius horrendi criminis exercet. Notant ad idem doctores: q quia ptās demonis q̄nqz modis impeditur in toto vel in pte. Primo p terminum sue ptāti a deo impositū: sicut de Job p̄mo et scdo tangit. Et de illo de quo ī fornicario nider legitur q̄ iudici fassus fuerat q dū quidaz ipm inuocasset ut inimicū suū vita priuaret aut in corpore lederet: vel ictu fulminis interimeret: cū vocassem demonē ait ut eius auxilio talia pp̄etrarē. Rn̄dit mihi q neutrū facere posset: habet inqt fidem bonam et diligent se signo crucis munit iccirco non in corpe: s in vndecima pte fructuū suorum in cāpo si libet ei nocere possum. Scdo impedit p impedimentū exterius adhibitum ut in asina balaam. Nume. xxij. Tercio p miraculum impossibilitatis exterius factum. Et sunt qui ex singulari priuilegio beneficiantur. De quo terciū genus hominū qui maleficiari non possunt iam inferius patebit. Quarto per iudiciuz singulariter disponentis per obstaculum boni angeli: ut de asmodeo interficiente sponsos sare virginis: non autē thobiam. Quinto interdum per cautelam sui ipsius: quia nō vult interduz diabolus ledere ut peius inde sequat: ut cū exaōicatos vexare posset: sicut et corinthum quez vexauit excōicatum. Corinth. v. tamen non facit ut fidez ecclesie i clauiū potestate eneruat. Jdeo a sili etiā dicere possumus q etiā si diuina virtute nō arcerent qn̄ publica iusticia exercetur: adhuc tamen sepe manum seu ptectionē a maleficis voluntarie retrahunt: q: vel timent earū conuersionē: vel q: desiderāt et accelerant earum damnatōem. Actis deniqz et gestis hec cōprobant. Nā et p̄fatus doctor refert q malefici v̄bo et expiētia testimonium dederūt: q eo ipo quo p rei publice iusticie officiales capiunt: statim omnis maleficorum eneruat ptās. Vn̄ et quidā iudex petrus noie de quo et supra mentio facta est: cū quendā malefi cū stadlin nomine p suos famulos capere voluisset: tantus tremor eorum manibus incussus fuit et naribus tā malus fetor illapsus: ut se fere desperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus dum iudex imperass[et]. Secure miserum inuadite: quia publica tactus iusticia omnes vires perdet sue nequitie Et ita rei pbauit effectus: nam captus et incineratus fuit pter plurima ab eo perpetrata maleficia que sparsim hinc inde posita sunt et accōmodata diuersis materijs. Sed et plura que nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerunt si recitare expediret vtriqz animū lectoris in ammirationez verterent. Sed quia laus i ore pprio sordescit potius expedit silētio preterire q̄ notam inanis glorie incurrere: illis dumtaxat exceptis que a deo in lucem prodierunt quod celari non possunt. Jn oppido nempe rauēspurg dum a consulibus malefice incinerande interrogarentur: cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia sic alijs

hominibus non intulissent. Responderunt. Licet pluries hoc facere attentassent non tamē potuerūt. Et de causa inquirentibus respondebant se nescire nisi q sic a demonibus informate fuissent: quotiens eñ nocturnis et diurnis temporibus nobis infesti fuerūt enarrare non sufficimus: iam vt symee cuȝ iam vt canes aut capre suis clamorib⁹ et insultibus nos inquietarent: de nocte ad orōnes licet indeuotas surgentib⁹ extra fenestrā loci que tamen in tanta altitudine erat q nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: ictu validissimo qsi ad caput de directo pcutiebat acus lintheo quo caput tegebat inserētes: sic etiā a nobis surgentibus reperiebant quasi illos capiti nr̄o immittere arte magica voluissent. Sȝ laus altissimo qui sua pietate absq merit⁊ nostris nos tanq publicos iusticie fidei indignos famulos pseruauit. De secūdis vero ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizant ab ecclesia et omnino sunt efficacissima remedia ad pseruanduȝ se ab insultibus maleficarū. Quod si queritur per quem moduȝ quis se munire debet. Dicendum primo de his q absq alligationibus sacrorum verboruȝ fuerit: et demū de ipis sacris carminibus. Nam de primis licitum est aqua benedicta: etiā quecunq honesta loca hominū et iumentorum cū inuocatione sanctissime trinitatis et orōne dn̄ica in saluationem hominum et iumentoruȝ aspergere: sic eñ in exorcismo dicit vt vbicūq aspersa fuerit careat omni immundicia liberetur a noxia nō illic residéat spiritus pestilens etc. Homines enim et iumenta saluat dn̄s iuxta prophetam vnūquodq pro modulo suo. Secundo sicut primum de necessitate ita hoc secundū licet cereum benedictum attendere est de congruitate aspergere videlicet cum tali cereo loca inhabitantia. Tercio herbas consecratas adiungere vel fumigare cum illis habitabilis in aliquo loco occulto coniungere plurimum expedit. Sic enim in ciuitatem Spirensi anno eodem q hic liber est inchoatus contigit: q duȝ quedam deuota mulier cum quadam suspecta malefica verba habuisset iuxta morem mulierculanum mutuo brigātium rixosa: de nocte tamen cūm paruulum lactantem cunis imponere voluisset: et mente reuoluēs ea que de die cuȝ suspecta malefica peregisset timēs de periculo pueri herbas benedictas puero supposuit aqua simili aspersit: sal exorcizatum oriparum immisit: signo crucis muniuit et cunabulo diligēter alligauit. Et ecce circa modium noctis vagientem puerum audiuit: et dū iuxta morem pueruȝ contrectare et cunabulū in alto pe lectum positū mouere voluisset cunabuluȝ quidem mouit: sed puerum contrectare quia aberat non potuit: tremens paupercula et de pueri amissione vehementer dolēs lumine accenso paruuluȝ vagiantem sub lectica et in angulo sine tamen lesione repperit. Qua in re perpendi potest quanta insit exorcism⁹ ecclesie aduersus insidias diaboli virtus. Liquet insuper omnipotentis dei clementia et sapientia que attingit a fine vsq ad finem fortiter: disponit etiam istorum pessimorum hominum et demonuȝ maleficia suauiter: vt vbi querunt fideȝ imminuere et infirmare: eandem in multorum cordibus firmant et radicent validius Vt litates enim plurime fidelibus ex huiusmodi malis prouenitunt: vbi sic fides roboratur: demonis malicia inspicitur: dei misericordia et potestas manifestatur: homines ad sui custodiam actuantur: et ad reuerenduȝ christi passionem et cerimonias ecclesie accendūtur. Illis etiā diebus sculterus cuius-

dam ville vuisental: dum grauissimis doloribus et torsionibus corporis esset maleficiatus: et quod per maleficia sibi cõtigisset non tam ab aliis maleficis quantũ et per experientiaz edoctus fuit: dixit enim quod singulis dñicis diebus se munire cũ sumptione salis et aque benedicte solebat: et quia vna die propter cuiusdã celebrãdas obmiserat nuptias eodem etiã die maleficiatus fuit. Quid denique de illo in Rauenspurg cũ a diabolo in forma vnius mulieris ad carnalem actũ sollicitaret: ille plurimũ anxius dũ desistere nollet diabolus: illi pauperi in mentem venit vt sumptione salis prout in pdicatione audierat se munire deberet. Vñ cum ad introitũ stube sal benedictũ sumpsisset mulier torto vultu cuz inspexit: et quis diabolorũ ipm de hoc docuisset improperando subito dispa-ruit: vbi diabolus per se in effigie malefice: aut cum psentia corpali malefice affuerat cũ vtrũque facere deo pmittente potest. Sz et illi tres socij per viã ambulantes: duo eorum ictu fulminis pcussi fuerant: et tercius territus cuz voces in aere clamantes audisset pcutiamus et illum: altera vox cuz respondisset nõ possumus: quia hodie: verbũ caro factuz est audiuit: itellexerat quod ea de causa quia missam audierat: et in fine misse euangelium Johannis. In principio erat verbum etc. audiuisset: ideo pseruatus fuisset. Sz et per sacra verba corpori alligata quod miro modo sunt preseruatiua dummodo septẽ conditiones in ipsis seruentur. De quibus et in vltima questione huius secunde partis mentio fiet. Eo quod ibi de remedijs sanatiuis sicut hic de remedijs preseruatiuis tractabitur. Et illa sacra verba non solum ad pseruandum: sed etiam ad curandũ maleficiatos tendunt. Primuz autẽ sunt preseruatiua locorum hominum et iumẽtorum verba tituli triumphalis nostri saluatoris: dum sc ilicet per quatuor partes loci in modu3 crucis inscribuntur. Jhesus ✠ Nazarenus ✠ Rex ✠ Judeorum ✠. vel etiã iungendo nomen virginis marie: aut euangelistarum: aut etiam verba Johãnis. Verbum caro factum est. Terciu3 vero genus quod a maleficis ledi non potest est singularissimum vtpote precipua angelica custodia munitum: interius et exterius. Interius per gratie infusionem. Exterius per celestium virtutum id est per motores orbium celestium protectionem. Et hoc quide3 genus in duabus speciebus electorum diuersificatur: quia vel munitur contra omnia genera maleficiorum ita quod in nullo ledi possunt: vel quod precipue circa generatiuam potentiam ita castificentur ab ipsis bonis angelis: sicut mali spiritus quosdam malos homines: vel inflãmant circa vnã vel infrigidant circa aliam pro sua maleficia. Primum de interiori et exteriori protectione quo ad gratiam et quo ad ifluentias corporum celestium sic declaratur. Nam licet deus per se gratiã infundat menti nostre: ita quod nulli creature potestas ad talem infusionem se extendere potest Juxta illud. Gratiaz et gloriam dabit dominus: tamẽ dispositiue vt tradit sanctus Thomas in quodam loco super tercium sententiarum quando deus aliquam notabilem gratiam vult infundere angelus bonus cooperatur. Et hoc est quod Dionisius pretendit quarto capitulo de diuinis nominibus. Hec est lex diuinitatis immobiliter stabilita vt ima a sũmis per media perficiantur: ita quod quicquid boni a fonte totius bonitatis in nos emanat totum per ministerium bonorum angelorum habemus. Demus exempla cum rationibus. Nam licet ad verbi dei conceptionem in virgine beatissima per quam deus homo factus est

sola diuina virtus efficiēter affuerit tamen angelico ministerio mens virginis per salutationem et per intellectus confortationem et informationem multum excitata vel ad bonum pdisposita fuit. Bone nam et prefati doctoris sententia est q in homine tria sunt vt videmus: scilicet voluntas: intellectus et potentie alie interiores et exteriores affixe membris et organis corporalibus In primū solus deus agere valet quia cor regis in manu domini: dispositiue angelus bonus inquantum intellectū ad veri et boni agnitionem amplius illuminat ita q in secundum et deus et angelus bonus agere possunt illuminando. Et in tercium similiter bonus angelus ad bonum: et malus angelus licet deo permittente immissiones malas imprimere potest. Tamen in potestate humane voluntatis est tales immissiones factas acceptare vel refutare: quas etiam semper homo cum dei inuocata gratia potest propulsare. De exteriori etiam custodia: que p motores orbium a deo cōmunicatur est cōmunis traditio et magis consona tam sacre pagine q̄ philosophie naturali q omnia corpora celestia mouent virtute angelica et dicuntur motores orbium: et a xpo et ab ecclesia vtutes celorum vocantur: et consequenter a celestibus influentijs omnia huius mūdi corporalia reguntur: teste philosopho pmo metheororum. Quare et dicere possum cum deus singularem habet prouidētiam de suis electis: licet quosdam malis huius vite scilicet penalitatibus subijcit: quosdam tamen ita preseruat q in nullo ledi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab angelis bonis ipis ad custodiam a deo deputatis. Uel ex influentijs celestium corporum seu a motoribus iporum orbium. Insuper notandum q licet aliqui contra omnia maleficia muniūtur. Aliqui vero contra aliqua et non contra omnia: sunt tamen aliq qui singulariter a bonis angelis sup vim generatiuam ita castificant q nullo modo a malis maleficiari circa illam potentiam possunt: sed de his scribere videtur in parte superfluū: licet in parte foret necessarium propter hoc q isti qui circa potentiam generatiuam maleficiuntur ideo destituuntur angelica custodia q vel semper sunt in mortali peccato: vel nimis libidinoso affectu illis spurcitijs insistunt: vnde etiam vt in prima parte operis tactum est: deus amplius permittit potentiam illā maleficiari ne dum pter eius turpitudinem quantum et pter hoc q corruptio primi parentis sub originali contagione in totum genus humanum traducitur. Dicamus tamen pauca qualiter bonus angelus interdum viros iustos et sanctos beneficiet et precipue circa vim generatiuam. Nam ita factū est de sancto Sereno abbate: de quo refert cassianus in colla. patrum. colla. abbatis Serni prima. Hinc inquit pinterna cordis atq anime diurnisq precibus: ieiunijs quoq atque vigilijs infatigabiliter insistens cunctos estus carnalis concupiscentie tandem per diuinam gratiam in se extinxisse percepit. Deinde maiori zelo castitatis succēsus prefatis vsus remedijs a deo petijt vt iterioris hominis castitas in corpus redundaret dei dono. Postremo autem veniens ad eum angelus in visione nocturna: eiusq velut aperiens ventrem quandā ignitam carnis strumam de eius visceribus euellēs suisq oia vt fuerāt locis intestina restituens Ecce inqt incentiua carnis tue abscisa sunt et obtinuisse te noueris hodierna die ppetuā corporis puritatē iuxta votū q̄ poposcisti vt ne ipe qdem nāli motu q̄ etiam in puulis atq lactentibus excita-

tur vlterius pulseris. Sic etiã de beato equicio abbate dicit btũs Gregori⁹ primo libro dialogoꝝ. Hunc inqt cũ iuuentutis sue tempore acri certamen carnis incentiua fatigarẽt. ipe sue tentationis angustie ad orõnis studiũ sollertiorẽ fecerẽt. Cumq; hac in re ab omnipotenti deo remediũ continuis pcibus quereret: nocte quadam assistente angelo eunuchari se vidit. ciusq; visione apparuit q oẽm motũ ex genitalibus membris absciderent. atq; ex eo tẽpore ita fuit alien⁹ a tentatõne. ac si sexum nõ hẽret in corpore. ecce quale beneficiũ castificatõnis. Quia virtute fretus ex dei omnipotentis auxilio vt viris añ preerat ita cepit postmodum feminis preesse. Ita in vitas patrũ illorũ quos sctũs Heraclides vir religiosissimus collegit in libro suo quẽ paradisũ nomiat: meminit cuiusdã scti prĩs ꝛ monachi quẽ heliã vocat. Hic misericordia mot⁹ trecẽtas feminas in monasteriũ collegit ꝛ regere cepit. Transacto aũt biennio iam trigintaqnq; annos hñs vite tentat⁹ a carne in hẽmũ fugit vbi biduo ieiun⁹ orans ait. Dñe deus aut occide me aut libera me ab hac tentatõne. Vespe igitur somnus ei irrepsit. ꝛ tres angelos ad se venire vidit: quib⁹ querentib⁹. Cur a mõasterio virginũ fugisset. nec ille p̃ verecundia respondere auderet. dixerũt angeli. Si liberaberis num redibis curam feminaꝝ gerendo. Rñdit ille q libens Tunc illi iuramentũ ab eo excipiẽtes qd exegerant eũ eunuchabarunt. Nam vn⁹ manus. alter pedes. terci⁹ nouacula testiculos eius visus est abscindere. nõ q ita vere eẽt ꝫ qꝛ ita esse videbatur querentibusq; an ne remediũ sentiret. Rñdit ille se plurimũ exoneratũ. Vñ quinta die ad lugentes feminas rediit ꝛ per quadraginta annos quibus supuixit nec pristine tentatõnis deinceps scintillã sensit. Non min⁹ bñficiũ collatũ esse legim⁹ beato thoma doctore nostri ordinis qꝛ cõsanguineis xp̃i ingressum dicti ordinis incarcerat⁹. vt p meretricẽ seduceret ad seculũ tentat⁹ est. q̃ p consanguineos immissa veste ꝛ ornatu comptissimo. cũ doctor eam intuitus fuisset ad materialem ignem cucurrit titiõnẽ ignitũ arripuit ꝛ suggestricẽ ignite libidinis e carcere fugauit. ꝛ orõni statim p castitatis dono p stratus obdormiuit. Vbi duo angeli ei apparuerunt dicentes. Ecce dei ex pte te cingim⁹ cingulo castitatꝭ qd nulla possit de cetero impugnatõne dissolui. Et q humana virtute meritis non acquiritur ex pte dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturã. s. tactũ cincture ꝛ exclamando euigilauit. Deinceps q; tanto munere castitatis se dotatum sensit: vt ab eodẽ tpe oẽm abhorreret luxuriã vt nec sine necessitate feminis colloqui posset sed pfecta castitate polleret hec ex fornicario Nider. His igr̃ tribus generib⁹ hoim dẽptis nemo securus a maleficis. qn ex decem ꝛ octo modis infra scriptis aut maleficiatur aut ad maleficiendũ tentatꝛ ꝛ incitatur. De quib⁹ per ordinẽ primo est disserendũ vt post eo clarius quib⁹ remediis maleficiati possint releuari discutiatꝛ ꝛ vt eo clarius pateant ipi decẽ ꝛ octo modi p totidẽ capitula deducẽtur. vt primo circa maleficaꝝ introitũ pateãt diuersi modi per quos ipe malefice innoxias iuuenculas in augmẽtum illius perfidie attrahunt. Secundo de modo sacrilege professionis earum vbi ꝛ quedã declaratio omagii p̃standi ipi diabolo inducitur. Tercio de modo quo localiter transferuntur in corpore vel in spiritu. Et quarto q̃ se incubis demonibus subiiciũt. Quinto de modo generali put per sacramẽta ecclesie sua maleficia exercent. Et i

speciali de modo quo demptis corpo ribus celestibus quascunqꝫ creaturas deo ꝑmittente inficere solent. Sexto de modo quo vim generatiuā impedi re solent. Septimo super modū quo membra virilia auferre prestigiosa arte solent. Octauo super moduꝫ quo ho mines in bestiales formas transmuta re solent. Nono sup modum quo de mones intra capita sine lesiōe existūt qñ ꝑstigiosas apparitōnes opant. De cimo sup modū quo demones opatio ne maleficaꝝ hoīes interduꝫ substanti aliter inhabitāt. Vndecimo quo om ne genus infirmitatis inferre solent. ⁊ hoc in generali. Duodecimo de qbus dam infirmitatibꝰ in speciali. Tercio decimo super moduꝫ quo obstetrices malefice maiora damna inferūt dum infantes aut interimūt. aut demonibꝰ execrando offerunt. Quartodecimo super modum quo iumentis varia no cumenta inferunt. Quintodecimo su per modum quo grandines ⁊ tēpesta tes concitare: ⁊ fulgura fulminare su per homines ⁊ iumenta solent. Sede cimo decimoseptimo et decimoocta uo super tres modos quo tm̄ viri ⁊ nō mulieres maleficijs sunt intenti. Pꝰ hec sequetur questio super modos tol lendi hmōi maleficia. Nec estimat qs funditus hoꝝ noticiā cape ꝑ eo ꝙ hi varij modi super varia maleficia īferē da recitantur. Hoc eñ ⁊ modicū vtile immo fortassis et nocere posset neqꝫ ei ꝓhibiti libri nigromātie hic inserunt cum hoc genus supstitionis nō libris aut a doctis sed omnino ab imperitis practicat. vnū hñs fundamentū. dum illud nō exprimitur aut practicat im possibile sit aliquē maleficijs vt male ficum insistere. Recitant aūt h modi i superficie vt eoꝝ opa non incredilia vi deantur sicut hucusqꝫ in magnā fidei contumeliā ⁊ ipoꝝ maleficoꝝ augmē

tum actū est. Qꝫ si aliqs ex prehabitis cū dictū est aliquos ꝑseruari ꝑ influen tias corpoꝝ celestiū vt maleficiari nul lo mō possint. velit hoc etiā attribuere illis influentijs dum aliqui maleficiā tur quasi quedaꝫ necessitas ibi sit siue ad preseruandū a maleficijs. siue ad i ficiendū ab illis. talis non recte mētes doctoꝝ sapet varijs respectibus. Prio qꝛ eñ tria sunt q̄ a tribꝰ celestibꝰ causis dirigi possunt. s. volūtatis actus. intel lectus actus. ⁊ corpalia. Et primuꝫ vt supra tactū est a solo deo ⁊ immediate dirigit. Scdm ab angelo. Terciū a ce lesti corpe. licet dirigit nō tñ necessita tur. Scdo qꝛ eñ ex dictis manifestū ē ꝙ electōes ⁊ volūtates imediate a deo dirigunt. Juxta aplm. Deꝰ est q̄ opat in nobis velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volunta te. ⁊ cognitio humana itellectiua a dō mediantibꝰ angelis ordinat. Jdō etiā corpalia quecūqꝫ siue sint interiora vt ṽtutes ⁊ scientie acq̄site ꝑ corpales po tētias interiores. siue sint exteriora vt sanitates ⁊ egritudines a celestibꝰ cor poribus mediantibꝰ angelis dispēsan tur. qd̄ et dionisiꝰ tangit. iiij. cap. de di. nomi. ꝙ corpa celestia sunt cause eoꝝ que in hoc mundo fiunt. tñ hec sunt i telligenda quo ad sanitates ⁊ egritu dines naturales. He aūt egritudines cum sint supernaturales ꝓpter demo nis potentiā que illas deo ꝑmittente fert. ideo non possumus dicere ꝙ ex i fluentijs corpoꝝ celestium contingat ꝙ aliquis maleficiatur. sicut bene dici potest ꝙ ex influentijs corpoꝝ celesti um ē ꝙ aliquis maleficiari nō potest. Et si dicitur ꝙ opposita hñt fieri circa idem. ⁊ sicut ꝓpositū in ꝓposito ita op positum in opposito. Rñdetur ꝙ vbi aliquis preseruatur virtute corporum celestium ab infirmitatibus his super naturalibus hoc nō fit virtute corpoꝝ celestium immediate. ꝫ virtute angeli

ca que illā influent iā cōfortare potest. vt inimicus suis maleficijs non possit sup eaz ꝑualere. ⁊ virt⁹ illa angelica ꝑt deriuari vel a motore orbis celestis vt si iam in puncto q̇s mori deberet sup periodo naturali de⁹ sua potentia qui sp per medias causas hm̄ói opaꝫ hoc ī mutare ꝑt ꝟtutē conseruatiuā ꝓ defectiua nature immitendo ⁊ ei⁹ influētie ita ⁊ dicere possum⁹ de eo q̇ maleficiari posset ꝙ etiā tali mō a maleficijs ꝓseruatur. vł fit talis ꝓseruatio ab angelo ad custodiā deputato que etiā precipua est inter oēs custodias. Et quod dī Jere. xxij. Scribe vir̄ istū sterilem q̇ in dieb⁹ suis nō ꝓspaꝫ. Hoc intelligiꝫ q̄tū ad electōnes volūtatis in q̇bus hō vnus ꝓspaꝫ. alius nō. q̄ꝫ etiā cōtingere potest ex influentijs corpoꝝ celestiū. verbi grā. aliq̇s inclinaꝫ ex īpressione corpoꝝ celestiū ad aliq̄s electōes vtiles vt de igressu religiōis. vel hm̄ōi Et cū ex lumine angeli illuminaꝫ ei⁹ intellect⁹ ad eadē agenda. ⁊ ex diuina opatōe inclinaꝫ eius voluntas ad hoc ꝓseq̄ndū talis diciꝫ bñ ꝓspari. vł etiaz qñ q̇s inclinaꝫ ad aliquā artē vel ad aliquid vtile practicandū. Econtra diceꝫ male fortunat⁹. qñ ex supioribus causis ad ꝯria eius electio inclinaꝫ. De q̇bus sententijs ⁊ multis alijs loquitur sctūs tho. in summa contra genti. li. iij et in plerisq̇ alijs locis quō differt dicere aliquē esse bene vel male natum bene vel male fortunatū. bñ vel male gubernatū ⁊ custoditū. Quia ex dispositione relicta a corpore celesti dicitur aliquis bene vel male natus. ⁊ sic etiā fortunatus. Fm vero ꝙ ab angelo illuminatur dicitur bene custoditus ⁊ nō male vbi sequitur illuminatōes. Sed fm ꝙ a deo in bonum ⁊ illud prosequitur dicitur bene gubernatus. Que tamen electiones hic non habent locuz quia de ipsis non intendimus sicut de preseruatione a maleficijs inferendis. De qua ad presens sufficiat. aggrediēdo caruz ceremonialia que ab eis practicantur. Et primo quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

De diuersis medijs quibus demones attrahunt et alliciūt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidie. Capitu. j.

Sunt autez tres modi pre ceteris quibus demones p maleficas innoxios subuertūt. Et ex quib⁹ continue illa pfidia augmentaꝫ. Et primus est p tedium ex importuna tpalium damnificatione. Nā sic sctūs Gregorius dic. Diabol⁹ freq̄nter tentat vt saltim tedio vicat. Intelligas tamen hoc infra vires tentati. ⁊ sup diuinā pmissionē declara ꝙ de⁹ pmittit ne hoies ignauia torpeant. In cui⁹ figura dicitur Judic. ij. Has gentes non deleuit deus vt erudiret israel in eis. ⁊ loquitur de finitimis natōibus cananeoꝝ Jebuseis et alijs. Etiā hussite ⁊ alij heretici pmittūtur vt deleri non valeant. Ita ⁊ demones per maleficas tantis afficiunt dānis in tpalibus vicinos ⁊ innoxios vt quasi coacti maleficarum suffragia ꝑmo habeant implorare ⁊ demum eaꝝ consilijs se submittere. Experientia sepe nos edocuit. Nouim⁹ in diocesi augustiensi hospitē cui infra ānū. xliiij. eq̄ successiue dum fuissent maleficiati vxor tedio affecta maleficas consuluit et iuxta earum consilia vtiq̇ nō salubria alios quos expost emerat quia vector erat a maleficijs preseruauit. quāte de

vtiq mulieres in officio inquisitionis
nobis existentibus conqueste fuerunt
q dum pter damna vaccis ex priuati
one lactis et alijs iumētis illatis suspe-
ctas maleficas consuluissent. etiam re-
media oblata percepissent dummodo
aliq̄d vni spiritui promittere voluissent.
et illis inquirentib9 quid nam pmittē
dum foret respondebant parum hoc esse
dūmō informationibus illius mgri as
sentirent sup certas obseruātias tēpo-
re diuino et in ecclesia aut in cōfessioni
bus sacerdotibus faciendū aliqua re-
ticendo assentirent. Ubi notandū q vt
supra tactū est mille ille artifex a mini
mis et paucis inchoat. vt q tpe eleuatō
nis corporis xpi in terrā spumāt aut ocu
los claudant aut q aliqua verba inuti
lia pferant sicut et nouimus eam q̄ ad
huc superest seculari brachio defensa
qn̄ infra missarum solēnia sacerdos po-
pulū salutat dicendo. Dn̄s vobiscum.
Ipa semp subiungit vulgari sermone.
Ker mir die zung im ars vmb. Aut q ī
confessione post absolutionē factā eti
am similia pferant. aut q nunq̄ ex in
tegro confiteātur pcipue mortalia pec
cata. sicq ad omnimodā fidei abnega
tionē et sacrilegā pfessionē paulatim p
ducuntur. Et h mod9 seu etiā quicūq
consimilis obseruatur a maleficis er-
ga honestas matronas vicijs carnali-
bus min9 deditas magis aūt terrenis
comodis inhiantib9. Sed erga iuuen
culas ambitioni et voluptatibus corpo
ris magis deditas aliū modū obseruāt
scz per carnalia desideria et voluptates
corporis. Ubi notandum q sicut intē
tio et appetitus diaboli maior est ad tē
tandum bonos q̄ malos. licet ex par-
te tentatorum magis tentat malos q̄
bonos. id est q amplior abilitas repit
in malis ad recipiendum tentatione
demonis q̄ sit in bonis. Ita et diabol9
sanctiores q̄sq virgines et puellas ma
gis seducere conatur. cui experientia
superest et etiam ratio. Nam cum ma
los iam possideat non autem bonos sō
magis conatur seducere ad sui dn̄ium
iustos quos nō habet q̄ possessos ma
los. Sicut etiam aliquis princeps ter
renus magis insurgit contra illum qui
plus aufert de iure suo q̄ contra alios
qui non sibi contrariantur. Experientia
Nam in oppido rauenspurg e duab9
incineratis prout etiam inferius pate
bit vbi de modo quem obseruant con
citando tempestates tangetur vna illa
balneatrix inter alia que fassa fuerat
etiam hoc recitauit se multas a diabo
lo fuisse perpessas iniurias ea de cau
sa q virginem quandam deuotā et fili
am cuiusdam prediuitis quem nomi
nare opus non est cum et ipa iam de
functa sit disponente diuina clemētia
ne malicia deprauaret cor eius sedu
cere deberet taliter vt ipsam festiuo ali
quo die inuitaret vt et ipe demon in
specie iuuenis cum ea sua colloquia
habere posset. Addiderat etiam q licz
sepissime hoc facere attētasset semper
tamen vbi iuuenculam fuisset allocu
ta illa signo sancte crucis se muniuit.
Et hoc vtiq ex instinctu sancti angeli
ad effugandum opera diaboli proces
sisse nemo dubitat. Est et alia virgo in
diocesi argentinensi constituta que et
vni ex nostris confessa asseruit q die q̄
dam dominica dum solitaria in domo
paterna incederet vetula quedam illi
us oppidi ipam visitandi gratia acces
sit et inter alia scurrilia verba que pro
tulerat hec vltimatim subintulit vt eā
si placeret ad locum vbi iuuenes om
nibus hominibus oppidi incogniti
morarentur deduceret. Et dum ait vir
go assensum prebuissem et ipam sub
secuta ad domum venissem. vetula sub
intulit. Ecce p gd9 ad camerā supiorem
ascēdem9 vbi iuuenes morāt sz caueas

ne signo crucis te munias ꝙ dum me facturam asseruissem illa precedente ego per gradus sequendo occulte me signo crucis muniui. Unde contigit ꝙ in summitate graduū ⁊ ante camerā pariter constitute: illa vetula horribili vultu ⁊ stomachato animo se vertēdo ⁊ me aspiciendo dixit. En maledicaris signo crucis cur te signasti: abhinc in nomine diaboli recedas sicq; ad propria redij illesa. Qua ex re colligit̄ q̄ntis versutijs antiquus ille hostis in seductionem animarū debachatur. Prefata deniq; balneatrix incinerata per hunc modum asseruit ab alia quadā vetula se sedeductā cuȝ tamen eius cō sodalis differenti modo: quia videlicet demonem in via in specie humana invenisset cum ⁊ ipa intentionis fuisset amasium suum fornicationis causa visitare: ⁊ vbi a demone incubo cognita fuisset ⁊ interrogata an euȝ agnosceret ⁊ ipa se eum minime agnoscere assereret. Ille respondit. Demō sum: ⁊ si volueris ad tuū beneplacitum semp̱ ero paratus: nec in quibuscunq; necessitatibus te deseram. Ad que illa dum annuisset decem ⁊ octo annis vsq; videlȝ ad vltimum vite spurcitijs illis diabolicis inseruiuit cum fidei tamen omnimoda abnegatione. Et est tercius modus alliciendi per viaȝ mesticie ⁊ paupertatis. Nam corruptꝭ iuuenculis ⁊ spretis ab amatoribus quibus se nubēdi gratia ad eoꝝ promissa impudice copulauerant vbi iam omni frustrant̄ confidentia ⁊ se vndiq; infamatas considerāt etiā ad quecunq; diabolica p̄sidia se conuertunt aut ratione vindicte illum maleficiando amatorem seu illā cui se cōiunxit aut alias omnibꝰ spurcitijs se submittendo machinantur. Et sicut talium iuuencularum non est numerus vt heu expientia docet: ita nec numerꝰ maleficaꝝ ex eis insurgētium

pauca ex multis referamꝰ. Est locꝰ in diocesi Brixiñ. vbi iuuenis sup̱ vxorē sibi maleficatā talē casū deposuit. Me eñ tempe iuuentutis quandā ait adamando dum ipa iugiter instaret vt eaȝ matrimonio copularem ⁊ ego eā spernendo aliam ex alio dn̄io duxissem in vxorem volens tamen amicitie gratia ei cōplacere ipam ad nuptias inuitabam. Qua veniente duȝ alie mulieres honeste suas xp̄inas seu oblationes p̄sentarent illa que inuitata fuerat manū eleuans ceteris mulieribus que circūstabant audientibus dixit: paucos dies sanos post hanc dieȝ habebis. Et sponsa territa cū eam non agnosceret eo vt p̄missum est ex alio dominio copulata fuerat dum interrogaret circūstantes que nam esset que ei hmōi minas intulisset. Alie ipam vagam ⁊ dissolutam mulierem existere affirmabāt non minus tamen ea que p̄dixit ⁊ eo ordine subsecuta fuerunt. Nam post paucos dies adeo maleficiata fuit ⁊ oībus membris destituta ꝙ etiaȝ vsq; in presens vltra annos decem in suo corpore maleficia cernuntur: si ea que in vno dumtaxat opido illius diocesis reperta sunt inserēda essent liber integer foret conficiendus: conscripta autem sunt et reposita sunt apud eundem episcopum Brixiñ. et vtiq; stupenda ⁊ inaudita vt testis idē existit. Nec silētio p̄tereundū putamꝰ rē stupendā ⁊ iauditā. Nā comes q̄dam p̄clarus genere ⁊ vuestrañ. territorij in cōfinibꝰ argentinensis diocesis iuuenculā sibi genere p̄claram duxit vxorē quā tamē post celebratas nuptias vsq; ad terciū annuȝ carnalit̄ cognoscē ñ poterat maleficiali ipedimēto vt rei ꝓbauit euētꝰ ꝓpeditus. Anxiꝰ ⁊ q̄d agē ignorans ⁊ sctōs dei iugit̄ iterpellās. Accidit vt ad ciuitatē metēseȝ ob negocioꝝ q̄rūdā expeditōeȝ applicaret: in q̄ dū p̱ viros ⁊ pla

teas seru⁹ ꝛ familia vallat⁹ incedēt q̄n-
dā mulierē q̄ añ illos annos cōcubina
sua fuerat obuiā hr̄et. qua visa dum su
per maleficia sibi illata minime cogi-
taret improuise eā blande ex antiqua
amicicia contracta alloquitur. ꝛ quali
ter se hr̄et ꝛ valeret iuestigat. At illa cer
nens comitis pietatē viceuersa comi-
tem de valitudine sui corporis ꝛ stat⁹ dili
genter inuestigauit. Quo respondēte
ꝙ bn̄ ꝛ ꝓspe cuncta sibi succederēt. Il-
la attonita paululū siluit. ꝛ comes cer
nens eā attonitā ampli⁹ verbis blan-
dis eam aggreditur ad collatōȝ inuitā-
do. At illa de statu vxoris inuestigan-
do: simile responsum accepit: ꝙ bene i
omnibus se hr̄et. Tunc illa an ne pue
ros generasset inq̄siuit. ꝛ comes. tres
mihi ait sunt pueri masculi. quolibet
anno vnū genuit. Tunc ampli⁹ illa stu
pefacta paululū siluit. ꝛ comes. Rogo
te charissima cur tā diligenter inq̄ris i
dica: nec em̄ dubito q̄n mee felicitati
congratularis. Tunc illa. Vere cōgra
tulor: sed maledicaẗ illa vetula q̄ obtu
lit se corpus vr̄m velle malificare vt car
nalē actū cū vxore vr̄a exercere minime
haberetis. In cui⁹ signū puteus q̄ ē in
medio curie vestre continet in fundo
ollā certas res maleficiales continen-
tem. q̄ ea de causa ibideȝ posita fuit. vt
q̄diu ibidē contineret tādiu coeundi i
potentia vobis adesset. ȝ ecce oīa vana
sunt de quib⁹ gaudeo ꝛc. Nec comes
diu distulit, ad domū regressus puteū
exhauriri fecit. ollā repperit. ꝛ cuncta
concremando potentiā illā perditam
subito recupauit. Unde comitissa de-
nuo nobiles quasq̧ ad nuptias nouas
inuitauit affirmās se iam dominā illi⁹
castri ꝛ dn̄ij. q̄ tanto tp̄e virgo ꝑmansis-
set. Castꝝ ꝛ dn̄ium ꝓpter honorem co-
mitis nō expedit noīatim exprimere.
hoc em̄ ip̄m recta ratio ꝑsuadet. ꝛ vt s̄b
stantia facti in detestatōȝ tanti criminis
detegatur. Ex quibus patent varij mo
di a maleficis vsitati in augmentū sue
ꝑfidie. Prefata em̄ mulier q̄ ab vxore
comitis expulsa. hoc maleficiū comiti
ex alterius malefice informatione itu-
lerat. Qua de cā innumeri effect⁹ ma-
leficiales sequntur.

Sequitur de mō sacrilege ꝓfessionis. Capitu. ij.

Modus auteȝ sa-
crilege ꝓfessionis sup expres
sum pactū fidelitatis cum de
monibus vari⁹ existit. vtpote cū et ipse
malefice varijs exercitijs circa malefi-
cia inferēda insistūt. Pro cui⁹ intelle-
ctu est pmo aduertendū ꝙ sicut i ge-
nere triplices apparēt malefice vt i pri
ma pte tractatus tactū est. s. ledētes ȝ
curare nō valentes. Curantes ꝛ ex aliq̄
singulari pacto cum demone inito nō
ledentes. ledentes ꝛ curātes. ita ꝛ inter
ledētes vnū genus existit supremū in
quo genere existētes oīa alia maleficia
q̄ alie sparsim exercent perpetrare va-
lent. Unde ꝓfitendi vbi describiẗ satis
declarat de alijs spēbus inferioribus.
Sunt aūt he q̄ ꝯ humane nature incli
natione immo oīm feraꝝ lupina tātū
mō. excepta ꝓprie spēi infantes vorant
ꝛ comedere solent. Et hec est suprema
spēs in maleficijs exercendis. sunt em̄
q̄ ad innumera nocumenta alia tēdūt
Hec em̄ grandines ꝛ aures lesiuas cuȝ
fulminib⁹ exagitant sterilitatem in ho
minibus ꝛ iumentis ꝓcurāt. Infātes
quos nō deuorant demonib⁹ vt supra
patuit offerūt aut alias occidūt. Sed
hoc circa infantes non renatos fonte
baptismatis. quos aūt deuorāt renatī
sunt vt patebit sed nō nisi deo ꝑmitten
te. Sciunt ꝛ infantes ꝓpe aquas am-
bulantes in ip̄as nullo vidente in aspe
ctu parentū ꝓijcere equos sub insesso
ribus freneticos facere de loco ad lo-

cum per aera vel corporaliter vel imaginarie transmeare iudicū ꝛ p̄sidentium animos ne eis nocere valeant im mutare taciturnitatem sibi ꝛ alijs in tormentis procurare. in se capientiū manus ꝛ animos tremorem magnū icutere: occulta alijs manifestare. ꝛ q̄dam futura ex demonū informatōe que videlicet aliquā causam possunt habere naturalē predicere. vide q̄stionē an demones valeant futura p̄cognoscere in ij. sniaꝝ distin. xij. absentia velut p̄ntia conspicere ad amorem vel odium iordinatū mentes hominum immutare ictu fulminis non nunq̄ quem volūt vel etiam aliquos homines et iumenta interimere. vim generatiuā aut etiā potentiam coeundi auferre. aborsum procurare. infantes in vtero matris solo exteriori tactu interimere. solo etiaȝ visu absq̄ tactu interdum homines et iumenta maleficiare et mortem iferre ꝓprios infantes demonibus dedicare ꝛ breuiter omnia vt premissum est pestifera que alie malefice sparsim ꝓcurare sciunt quando dei iusticia talia fieri permittit. He in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt. non aūt econuerso. hoc tamen est cōe oim̄ spurcicias carnales cum demonib⁹ exercere. ideo ꝛ ex illoꝝ modo profitēdi qui in supremo genere existunt aliarū maleficaꝝ modū faciliter q̄s cape pōt Fuerūt aūt tales dudum ante triginta annos in confinibus subaudie versus dn̄ium bernensiū vt recitat Nider in suo formicario. nunc aūt in confinibus lombardie versus dn̄ium duc' austrie. vbi ꝛ inquisitor cumanus vt in p̄cedenti parte tactum est vno anno q̄draginta ꝛ vnam maleficas incinerari fecit. ꝛ fuit annus dn̄i ꝛc. lxxxv. q̄ etiaȝ adhuc continue inquirendo laborat. Modus autem profitendi duplex ē. Vnus solemnis per simile ad votum solenne. Alius modus profitendi priuatus qui seorsum demoni quacunq̄ hora fieri potest. Solēnis inter eos fit vbi malefice i certā contionem statuto die veniunt et demonē in assumpta effigie vident hois. qui dū sup ꝑuanda sibi fidelitate cū tpaliū ꝓsꝑitate ꝛ longitudine vite hortat̄. ille q̄ assunt nouiciā suscipiendā sibi cōmendant. Et demon si de abneganda fide ꝛ cultu christianissimo. ꝛ de extensa muliere. sic ei ꝛ beatissimā v̄ginē mariā nuncupant. ꝛ de sacris nunq̄ venerādis inuenerit nouiciā seu discipulū voluntariū. Tūc demon manū extendit: ꝛ viceuersa discipul⁹ seu nouicia stipulata manu illa seruare ꝓmittit. Et demon habitis illis p̄missis statim subiūgit hec non sufficere. Et vbi discipul⁹ q̄ nā vlterius sint facienda inq̄rit. Demon omagiū petit qd̄ cōtinet vt in anima ꝛ corpore sibi eternaliter ꝑtineat ꝛ ꝓposse alios quoscunq̄ vtriusq̄ sexus sibi associare velit. Adiūgit deniq̄ vt certa vnguēta ex ossibus ꝛ mēbris pueroꝝ ꝛ p̄cipue renatoꝝ fonte baptismatis sibi ꝯficiāt ꝑ q̄ cunctas suas volūtates explere cū sua assistentia poterit. Hunc modum nos inq̄sitores exꝑientia teste percepimus in oppido brisiaco basiliensis diocesis plenā informatōȝ capiendo ab vna iuuencula malefica sed conuersa. cui⁹ ꝛ matertera in diocesi argentinensi incinerata fuerat: que etiā addiderat q̄ ꝑ modū quo ei⁹ matertera ipam primit⁹ seducere tentasset talis erat. Quadā em̄ die secū ꝑ grad⁹ ascendere habebat ꝛ eius iussu camerā intrare. vbi cū vidisset q̄ndecim iuuenes in vestimentis viridi coloris ad modū quo rutheri incedere solent: matertera sibi dixit Elige ex his iuuenibus ꝛ eum quē volueris tibi tradam. ꝛ ipe te sibi in spon

sam assumet et cum illa nullum se velit habere asseruisset grauiter vulnerata tandem acquieuit modum exprimēs premissum. asseruit etiam ꝙ sepius ꝑ longa terrarum spacia de nocte secū trāslata fuerat etiā ab argētia vsqȝ coloniā Hec est illa cuius occasione in p̄ria questione ꝓmissum est nos velle declarare. an malefice vere et corꝑalr a demonibus transferātur de loco ad locū. Et h̄ ꝓpter verba canonis. xxvi. q. v. ep̄i. vbi textus sentit ꝙ solūmō imaginarie. cū tñ interdū etiā vere et corꝑaliter transferantur. Interrogata em̄ an solū imaginarie et fantastice sic incederent per demones illuse. Respondit ꝙ vtroqȝ mō ꝑut etiā veritas se habet vt inferius de mō transferendi localiter declarabitur. Asseruit etiā ꝙ maiora dāna ab obstetricibus inferūtur. q̄ vt plurimum infantes aut hn̄t interimere aut demonibus offerre. ab ip̄a etiā matertera asseruit se grauiter fuisse semel verberatam eo ꝙ ollam quandā occultatā discooperiendo plurimorum infantium capita repperisset. Et plura alia retulit prius p̄stito ꝓ dicenda veritate iuramento vt decuit. eius deniqȝ verbis sup modum ꝓfitendi fides indubia accomodatur etiā p ea q̄ in suo fornicario prefatus. Johes nider doctor p̄cipuus. q̄ etiā nostris tpibus miris claruit scripturis recitat. et hoc ex relatu inquisitoris edueñ si diocesis qui etiā in ip̄a diocesi multos de maleficijs reos inq̄sierat et incinerari fecerat. Dicit em̄ p̄fato inquisitore mihi referente ꝑcepi ꝙ in lausaneñ se ducatu quidā malefici ꝓprios natos infantes coxerant et comederāt. Modus aūt discēdi talē artē fuit vt dixit ꝙ malefici in certā contionē venerunt et ope eorum verisimiliter demonē i assumpta imagine viderent hoīs cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando christianissimo de eucharistia nunqȝ adorandam et de calcādo super crucem vbi latenter valeret. Seq̄t̄ aliud exemplum ab eodem. Fuit insuper fama cōis petro iudice in boltingen referente ꝙ in terra bernensium. xiij. infantes devorati essent a maleficis q̄ obrem etiam publica iusticia satis dure exarserat in tales parricidas. Cū aūt petrus quesiuisset a quadam capta malefica per quem modum infantes comederent. Illa rn̄dit. Modus iste est. Nam infantibus nondum baptisatis precipue insidiamur. vel etiam baptisatis presertim quādo signo crucis non muniuntur et orationibus Lector aduerte ꝙ ideo non baptisatis precipue insidiantur instinctu diaboli vt non baptisetur sequitur hos in cunabilis vel ad latera iacentes parentū ceremonijs nostris occidimus q̄s post q̄ putamur oppressi esse. vel aliunde mortui de tumulo clam furto recipimus: et in caldari decoquimus quousqȝ euulsis ossibus tota caro efficit̄ pene potabilis. de solidiore materia vnguentum facimus nostris voluntatibus et artibus. ac transuectionibus ac comodis. de liquidiori vero humore flascone vt vtrem replemus. de quo is qui potatus fuerit additis paucis ceremonijs statim conscius efficitur et magister nostre secte. Sequit̄ ad idem modus alius magis distinctus et clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore malefica captus in bernensium iudicio seorsum ab eadem et in distinctā turrim repositus dixit. Si meorum facinorum veniam consequi possem. omnia que de maleficijs scio libens patefacerem: mori enim video me oportebit. Cumqȝ per litteratos circumstātes audisset omnimodam posse consequi veniam si vere peniteret. tunc lete se morti obtulit: et modos prime ue infectionis disseruit. Ordo inquit ta-

lis est quo etiā seduct⁹ sum. Oportet pri
mo vt dñico die añq̃ aq̃ bñdicta conse
cret discipulū futur cū mgris ecclesiā
introire ꝛ ibidē abnegare corā eis xp̄z
ei⁹ fidē: baptisma ꝛ vniuersalē ecclesiā
Deinde omagiū p̄stare magisterulo .i.
paruo magistro. ita eñ demonē ꝛ non
aliter vocant. Ubi notandū q̄ iste mo
dus cū alijs recitatis ↄcordat. Nec ob
est q̄ demon interdū pñs est vbi oma
giū sibi prestatur: iterdū vero nō. Do
lose eñ tunc operatur cernens dispositi
onē futuri discipuli. q̄ fortassis ab eius
presentia tanq̃ nouiti⁹ retraheretur ti
moris cā. cū tñ alias p sibi notos ꝛ fa
miliares facili⁹ estimat eum assentire.
Ideoq̃ eū ꝛ tunc magisterulū vocant
cū absens est vt minore terrore ex par
ua estimatōe mgri concutiat. Sequit
postremo. De vtre bibit supradicto. q̄
facto statim se interiorib⁹ sentit imagi
nes nr̄e artis concipere ꝛ retinere sup
p̄ncipales ritus hui⁹ secte. In hūc mo
dū ait, seduct⁹ sum. Et vxor mea quā tā
te ptinacie credo vt poti⁹ incendiū su
stineat: q̃ minimā fateri velit v̄itatem
sed heu ambo rei sum⁹: sicut dixit iu
uenis ita veritas p oīa reperta est. Nā
precōfessus iuuenis in magna ↄtritōe
mortuus est. Uxor vero testib⁹ cōui
cta nihil v̄itatis. nec in ipa tortura fate
ri voluit. nec in morte. sed incēdio pre
parato p lictorem eidē v̄bis pessimis
maledixit: ꝛ sic incinerata fuit. Ex qui
bus liquet mod⁹ pfitendi eaꝝ solēnis
Ali⁹ vero mod⁹ priuat⁹ fit diuersis me
dijs. Interdū eñ viris aut mulierib⁹.
aut aliqua alia corpali seu tpali affli
ctione inuolutis demon astat. interdū
visibiliter: interdū p medias alloquit
psonas. ꝛ si s̄m eius consilia agere ve
lint oīa pfutura pollicitet ad nutum
a puis tñ vt in primo capitulo tactū ē
inchoando vt ad maiora paulatim p
ducat. Uaria possent adhuc deduci
actā ꝛ gesta p nos in inq̄sitōe repta sed
q̄ difficultatē hec materia nō patitur
breuitati studendū est cū vlteriori de
claratione.

Pro declaratōe omagij pre stādi aliqua sunt aduertenda.

TEx sup hoc q̄ diabol⁹ omagiū
recipit aliqua sunt aduertēda.
qua videlicet de cā ꝛ q̄ differen
ter hoc faciat. ꝛ primo. Nam licet hoc
faciat p̄ncipaliter ad maiorē offensio
nē diuine maiestatis creaturā ei dica
tam sibi vsurpādo. ꝛ ob maiorē certitu
dinē future illi⁹ dānatōis quā summe
affectat. Tamē sepe repertū est a nob
tale omagiū ad certos accepisse ānos
simul cū pfessione. Interdū pfessio
nem tm̄ ꝛ omagiū ad certos annos di
stulisse. Et dicam⁹ pfessionē consistere
in fidei totali aut partiali abnegatōne
Totali vt supra tactū est cū fides ex in
tegro abnegat. Partiali cū ex pacto
inito habet cerimonialia quedā ↄ sta
tuta ecclesie obseruare. vt dñicis dieb⁹
ieiunare. aut sextis ferijs carnib⁹ vesci.
aut certa crimina in cōfessione celare.
vel aliquod simile ppetrare. Omagiū
vero dicam⁹ consistere in corpis ꝛ anie
traditione. qua de cā aūt talia practi
cantur possumus assignare q̄tuor cau
sas ex pte demonis. Cū eñ vt supra in
prima pte tractat⁹ declarat circa scdm
p̄ncipale. An demones ad odium vel
amorē mentes hoim possint imutare
patuit. q̄ intima cordis nō possit pene
trare cū hoc soli deo cōueniat. Ex con
iecturis tñ in illoꝝ cognitōz deuenit.
vt etiā iam inferi⁹ patebit. Ideo v̄sutus
ille hostis si considerabit nouiciam in
aggressu difficilem ad consensum tūc
blande eam aggreditur. pauca exigēs
vt paulatim ad maiora perducat. Se
cunda causa. Nam cum inter abnegā
tes fidem diuersitas credenda est cū

quedam ore sed non corde. quedaȝ ore et corde dyabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiteatur. certos annos deputat: vt eo in tempe ex operibus et conuersatione menteȝ eius inuestiget. ¶ Tercia causa. Nam si p tantū temporis spaciuȝ cognoscet ipsam ad quecūqȝ exequenda minus voluntariam et q iam ore z non corde sibi adhereat. presumitqȝ diuinam misericordiā ei propter angeli boni custodiam quā demon in multis experiri potest profuturum tūc ipsam abijcere et temporalibus afflictionib9 exponere conatur vt vel sic ex desperatione eius lucrum habere valeat. Huius veritas patet. Nam si causa queritur vnde sit q certe malefice sub quibuscūqȝ tormentis etiam maximis nec minimā veritateȝ fateri volūt. vbi tamen alie faciliter ad quecunqȝ interrogata sua crimina fatentur. Item vnde hoc q sibipsis post q̄ fasse sunt vitā auferre suspendio conant. Revera em̄ dici potest q vbi diuina coactio per sanctū angelū ad hoc non concurrit vt malefica cogatur fateri veritateȝ et maleficiū taciturnitatꝫ abscedere. q tūc opere demonū fit qd cunqȝ euenit siue taciturnitas siue criminū confessio. Primū fit super illas quas ore et corde nouit fideȝ abnegasse et simili modo homagiū prestitisse. De quarum etiam perseuerantia certus est vbi per oppositum alias relinquet non tuendo eo q nouit illas sibi minime proficuas. Experientia nos sepe docuit cuȝ omnes quas incinerari fecimus ex earum confessionibus patuit ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec h̄ sub spe euadēdi dicebant cum ex plagis et verberibus eis a demonibus illatis. vbi ad eorum nutū non seruiebant veritas constabat. sepissime vise cum faciebus tumidis et liuidis. Et similiter q p9 confessionem criminū sub tortura semper seipsas vita priuare laqueo satagunt. Veritas ex nostra practica habet: cuȝ semper post criminū confessionem custodes deputant singulis horis sup talia attendentes. vbi etiam ex negligentia interdū custodum ad corrigias vel peplas reperiebant suspense. Inimico vtiqȝ vt dictum est hoc procurante ne p contritōnem aut sacramentaleȝ confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere nunqȝ poterat quo etiam facillime gratiam apud deū inuenissent. Jam vltimo per temporalē confusionem et horribilem morteȝ in desperatōnem deducere conat. q̄uis z per dei gratiaȝ maior vt pie est credendum veniam p veram ptritōnem z puram confessionem consecuta sit vbi nō voluntarie illis spurcicijs inheserunt Patent ex his que p dyoceses argentinensem constantiensem et oppidū hagenoue z ratenspurg acta sūt vix annis tribus euolutis. In primo namqȝ oppido vna vili peplo et fragili se suspendit. Altera nomine walpurgis de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata alias mulierculas informando qualiter talem taciturnitatem p pu erum masculum z primogenitum in fornace decoctum procurare deberent Acta et gesta adhuc p manibus habētur. et similiter de alijs in secundo oppido incineratis: sparsim hincinde deducent. Est et quarta causa cur demones homagiū recipere super certas z differunt. super alias vero minime eo videlicet q cū periodū hois cognoscere subtili9 q̄ astronomi pñt facili9 eis terminū vite vel pfigere vel terminū naturalē p casualē mō q̄ dictū est pueni respōt. Hec breuit pacta z gesta maleficaꝝ declarant. Primo demonis astutiā in talib9 deducēdo. Nā q2 fm aug. in li. de natura demonū assignant. vij.

cause. vnde etiã pbabiliter cõiecturant futura ptingentia. Non q illa scire certitudinaliter valeant. Prima est. qr vigent subtilitate naturali q̃ ad opatiões intellectus ipsorũ. Vñ ꝛ sine discursu qui necessari9 est in nobis rõnis intelligunt. Scõa qr ppter experientiã tpm ꝛ reuelatõne supnoꝝ spirituum plura sciũt q̃ nos. Vñ ex ysiõ. allegat̃ superius a doctorib9: triplici acumine scire vigent demones. Sbtilitate nature. Experientia tpm. Et reuelatõne supnoꝝ spiritnũ. Quarta est ppter celeritatem mot9. vñ q̃ in oriente fieri hñt pdicere põt mira scelleritate in occidẽte. Quinta qr sicut sua potentia cũ de9 pmittit pñt inducere morbos. auꝛ inficere. et famem inducere: ita pñt ꝛ illa pdicere Sexta qr p signa pñt subtili9 predicere mortẽ q̃ medicus vidẽdo vrinã ꝛ pulsum. Nam sicut ille p signa videt aliq̃ in infirmo q̃ simplex nõ psiderat. Ita ꝛ demon ea q̃ nullus hõ videt naturaliter. Septima qr ex signis q̃ pcedũt ab animo hoĩs coniecturãt ea que sũt vel erũt in anima astutius prudenti viro. Sciũt eñ qui instinctus sunt verisiliter secuturi ꝛ psequent̃ cuiusmodi opera. Octaua quia acta pphetarum ꝛ scripta noscũt melius q̃ homines: ꝛ ex illis multa futura pependẽt. Ideo ex illis multa futura pdicere pñt. Hec etiam tangunt̃. xxvj. q. iiij. sciendũ. Vñ nõ mirũ si periodũ homĩs scire põt naturalem licet secus sit de termĩo casuali qui fieret p incinerationeꝫ quaꝫ demon finaliter pcurat: qñ vt dictum est ipsas inuoluntarias repperit timẽs de eaꝝ reditu ꝛ puersione cũ tñ alias q̃s nouit voluntarias etiã ad naturalẽ vt sic vsq̃ morteꝫ defendit. Dem9 ex vtraq̃ pte exempla q̃ a nobis repta sunt et acta. Nam in basiliensi diocesi villa supra renũ situata noie oberwiler plebanum puersatõne honestũ habuit illius tñ opinionis seu poti9 erroris q̃ maleficiũ nihil esset in mũdo: ß tm̃ in opinione hoĩm qui hmõi effectus muliercu lis attribuebãt. quẽ taliter a suo errore deus purgare voluit qõ etiã et alia demonũ sup pfigendũ terminis vite maleficis pmercia patefierent. Nam dum festine pontem ob cuiusdaꝫ negocij expeditõne ptransire vellet obuiaꝫ simili importunitate quandam vetulã habuit cui dum in pontis accessu locum vt piret dare noluisset: sed importune incederet casu vetulaꝫ luto intrusit vnde indignata in verba ptumeliosa prupit eiq̃ dixit. pfaff. impune non transibis. Sed ille licet verba parum aduerteret denocte se infra cingulũ vbi surgere e lecto volebat se maleficiatuꝫ sensit: ita vt brachijs alioꝝ sustentari semper habuit vbi ecclesiam visitare volebat. sicq̃ per trienniũ mansit: sub cura tamen domestica matris carnal. Qui bus expletis duꝫ vetula illa egrotaret quã etiã p verba ptumeliosa quib9 minata fuerat sp suspectã de maleficõ sibi illato habuerat. accidit tamen vt p cõfessionis audiẽtia infirmata ad eũ mitteret. Et sacerdos licꝫ importune diceret: cõfiteat̃ dyabolo suo mgro. Ad instantiã tamen matris p duos villanos sustentatus inter brachia domũ accessit ad caput lecti in qua malefica iacebat sedendo. Duo illi villani ab extra auscultare volebãt ppe fenestrã: sic eñ stuba in plano erat ut nata an malefici um illatũ plebano pfiteret̃. vñ contigit vt licet infra pfessionẽ mentionẽ nulla de maleficio illato fecisset. Ipsa tñ confessione peracta dixit. Scis ne tu pfaff quis te maleficauit. Et dum blande ille rñderet se nescire. illa subintulit. Tu habes me suspectaꝫ ꝛ bene. Scias me tibi intulisse tali de cã vt supra tactum est. Et dum ille p sui liberatõne instaret ꝛ dixit. Ecce tps statutum aduenit

ꝛ mori habeo: sed ita dispona vt paucis diebꝰ euolutis post morte mea sanabe ris: ꝛ ita euenit. Nam illa iuxta statutu a demone terminu obijt. ꝛ infra triginta dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanu repperit. Nome sacerdotis dicit pfaff hesslin. iam in diocesi argentinensi. Simile in diocesi basiliesi villa buhel ꝓpe oppidu geiwyler contigit Mulier queda capta ꝛ tandem incinerata: sex annis incubu demone habuerat etia in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana. Sabbatis quintis ꝛ tercijs ferijs aut alijs noctibus sacratioribus. Tale aut homagiu ꝓstiterat dyabolo vt post septimum annum in corpore ꝛ anima ppetue sibi dicata esset. Pie tn dispensauit deꝰ. Nam in sexto capta ꝛ igni adiudicata vere et integre confessa venia credit a deo percepisse. Plurimu enim voluntaria ad mortem extitit asserens q et si liberari posset mortem tamen amplius preelligeret dummodo potestatem demonis euaderet.

De modo quo localiter trasferuntur de loco ad locum. Capitulum tercium.

Iam autem aggrediendu est de earu ceremonijs ꝛ quibus in suis operibꝰ ꝓcedant modis. Et primo de his que erga se ꝛ ꝓprias ꝑsonas operant. Et quia transferri de loco ad locum corporalit est de precipuis earum actionibus carnalibus etiam spurcicijs cum incubis demonibus insistere. De singulis aliqua deducemus. et primo de earu corporali transuectione. Ubi notandum est q hec transuectio patit difficultates vt sepius tactum est ex vno duntaxat ꝓcessu scripture puta. xxvj. q. v. Episcopi. Ubi dicit ex consilio acquirensi

Illud non est obmittendu q quedam scelere mulieres post sathan retro conuerse demonu illosionibꝰ ꝛ fantasmatibus seducte credent se et ꝓfitent cum dyana horis nocturnis dea paganoru vel cum herodiade ꝛ innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias et multa terrarum spacia in tempeste noctis silentio pertransire eiq tanq dne in oibꝰ obedire ꝛc. Quapropter sacerdotes dei ꝑdicare debent ppl'o vt nouerint omnino hec falsa ꝛ no a diuino s a maligno spu talia fantasmata mentibꝰ fideliu irrogari. si quide ipse sathanas trasformat se in diuersaru ꝑsonaꝝ spes atq silitudines. Et mentem qua captiua tenet in somnis deludendo ꝑ deuia queq deducit ꝛc. Et ad h ꝑdicat interdu a quibusda exempla publice de sancto Germano. ꝛ de quodam alio qui filia sua sup h obseruauit q̄si oino hec sint impossibilia fieri. Et i discrete applicant ad maleficas ꝛ earu opa tanq vt ꝛ singula eoꝝ facta in lesionibus hominu. Iumentoꝝ: terrefrugum: no sint eis applicanda. eo q sicut fantastice in transuectionibꝰ ita ꝛ circa creaturarum lesiones illodunt. que qdem opinio cum in prima questione tanq heretica sit reprobata vtpote cotra diuina ꝑmissionem sup dyaboli potentiam que ad maiora vt sic se extendere potest: militans similiter et cotra sacre scripture intentoe ꝛ ad eccl'ie sancte intolerabile dampnu vbi iam multis annis impune ex hac pestifera opinione ꝑmanserut. seculari brachio puniendi facultatem eripiedo. Un ꝛ in immensu sic creuerut vt ia no sit possibile eas eradicare. Ideo diligens lector ea que ibi posita sunt in destructioe illiꝰ opinionis ꝯsiderabit et ad pns qualit transferant ꝛ quibꝰ modis hoc sit possibile aduertet cum rnsionibꝰ sup exempla que ab eis in mediu deducuntur.

Qꝫ igit corporaliter possint transferri
varijs modis ostenditur. Et primo ex
alijs magorū operationibus. Nam si
non possent transferri hoc esset. vel qa
deus non permitteret aut quia dyabo-
lus hoc facere non posset eo ꝙ creatu-
re repugnaret. Non primū. q2 vbi ma-
iora vtiqꝫ et minora dei pmissione fieri
possunt. Sed maiora tam in pueris ꝙ̄
in hominib9 sepissime facta sunt vtpo-
te iustis et in gratia constitutis. patet.
Nam vbi querūt. an campsiones pue
rorū opere demonum fieri possunt. Et
an demon localiter possit transferre ali
quē hominē de loco ad locū etiā inui-
tum. Ad primū respondent ꝙ sic. Naꝫ
et Gulhelm9 parisiēsis in vltima par-
te de vniuerso dicit. Campsiones pue-
rorū fieri possunt: ita ꝙ deo pmittente
demon viceꝫ infantis gerere potest vel
etiā translationē facere. Tales etiā pu
eri semper sunt miseri eiulantes. Et li-
cet quatuor aut quinqꝫ matres vix suf
ficerent ad lactandū nunqꝫ tamen im-
pinguant sed vltra modū ponderosi
existunt. Mulieribus tamen propter
nimiū terrorem quē concipere possent
nec affirmanda sunt nec neganda: in-
struende sunt vt literatorꝫ iudicia que-
rant. Permittit enī deus propter pec-
cata parentum cum interdum viri im-
pregnatis vxoribus maledicūt. Vellē
inquiunt vt dyabolum portares vel si-
milia. Et similiter impatientes mulie-
res sepe similia proferunt. De alijs eti
am hominibus interdum iustis exem
pla plurima reperiunt. Nam Vincen
tius in speculo histo. libro. xxvj. capit.
xliij. ex recitatione Petri damiani. re-
fert de puero quinquennij cuiusdā no
bilissimi viri. qui puer protunc mona-
chus factus a monasterio nocte illat9
est pistrino clauso vbi mane repertus
et interrogatus dixit se p quosdam ad
magnū conuiuiū delatū et vt comede
ret iussum. Est post p superiora pistri-
no immissuꝫ. Quid deniqꝫ de his ma-
gis q vsitato vocabulo a nobis nigro-
mantici vocant nuncupant et per ae-
ra sepe a demonib9 ad longinqua terra
rum spacia vehunt. Qui etiaꝫ alijs in-
terdū hoc idem suadentes eos secū su-
per caballuꝫ qui vtiqꝫ non verus equ9
sed demon in tali forma existit vehūt.
et vt loquant nec in signo crucis se mu-
niant hortant. Et licet duo simus hūc
tractatuꝫ scribentes: vnus tamē ex no-
stris sepissime tales vidit et repperit.
Nam scholaris quidam protunc: nūc
vero sacerdos frisingeñ. dioces adhuc
superesse credit qui et referre solit9 est
semel se corporaliter a demone fuisse
per aera subuectuꝫ et ad remotas ptes
illatum. Superest sacerdos alius in
oberdorff oppido. prope Lantzhutam
qui protunc consodalis illius existens
oculis proprijs illam subuectionē vi-
dit. Et qualiter extensis brachijs in al-
tum clamando et non eiulando trans-
latus fuit. Causa autem vt idem retu-
lit hec erat. Naꝫ pueniētibus quadā
die multis scholaribus in potagijs cer
uisie omnes in hoc consenserant: vt il-
le qui ceruisiam afferret nil exponere
haberet: et sic vnus ex socijs dum pro
ceruisia apportanda exire volebat ho-
stium aperiendo nebulam densam an
te hostiū intuitus fuit: vnde territ9 re-
dijt et ꝙ potum afferre nollet causam
aperiendo eis insinuauit. Tunc idem
qui illatus fuerat indignatus dixit. Et
si dyabolus adesset potum apportabo
Et sic exiens alijs omnibus videntib9
per aera subuectus fuit. Verum qui-
dem ꝙ non solum vigilantibus: sed et
dormientibus talia accidere possint fa
teri necesse est vt videlicet dormiendo
per aera localiter et corporaliter trans-

ferantur. Patet et de quibusdam qui super tegulas domorum et edificia altissima somniando incedunt. Ne quicquam eis obstare potest ad eorum transitum in altum quam in profundum. Et si proprijs nominibus ab alijs circumstantibus vocantur statim ad terram quasi collisi ruunt. Hec vtique opere demonum fieri plures arbitrantur et non absque ratione. Nam cum demones sint in multiplici differentia. Aliqui de inferiori choro angelorum qui etiam exiguis penis vltra penam damni quam eternaliter patiuntur tanquam pro paruis delictis cruciantur. qui etiam neminem possunt ledere saltim grauiter: sed solum principaliter ioculationes exercent. Vbi etiam alij incubi sunt vel succubi punientes nocturno tempore homines vel peccato luxurie coinquinantes eos. Non mirum si etiam his trufis insistunt Potest deduci veritas ex dictis cassiani colla. j. vbi dicit tot esse immundos spiritus quot in hominibus studia non dubie comprobatur. Nam nonnullos eorum quos etiam paganos vulgus appellat: nos vero trollen. et abundant in regno norwye. aut schretel. Ita seductores et ioculatores esse manifestum est vt certa queque loca vias iugiter obsidentes. Nequaquam tormentis pretereuntes ledere possunt de risu tantummodo et illusione contenti fatigare eos potius studeant quam nocere. Quosdam vero solummodo in nociuis incubationibus hominum pernoctare. Alios ita esse furori ac truculentie deditos vt non sint contenti illorum tantummodo corpora quos suppleuerint attroci dilatione vexare. sed etiam irruere supereminus transeuntes atque affligere illos seuissima cede festinent. vult dicere quod non tantum obsident: immo horribiliter cruciant: quales illi in euangelio Mathei. viij. describuntur. Ex quibus concludere possumus primum quod non est dicendum maleficas non transferri localiter. eo quod deus non permittat. Si enim super iustos et innocentes aut etiam super magos permittit quomodo non super illas ex toto se dyabolo deuouentes. Et vt cum timore loquamur. Nonne dyabolus saluatorem nostrum sustulit et duxit et statuit hincinde vt euangelium testatur. Nec etiam secundum suffragatur aduersarijs quasi dyabolus hoc facere non possit cui vt in supradictis patuit. tanta inest virtus naturalis omnia corporalia excedens quod nulla ei virtus terrena comparari potest. Juxta illud. Non est potestas super terram ⁊c. imo ipsi lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus qua maior etiam inter angelos bonos in celo non existit. Sicut enim omnes angelos in naturalibus excessit et naturalia per casum non sunt imminuta: sed tantummodo gratuita. Ideo adhuc in eo remanent: licet obfuscata et ligata. Vnde glosa ibidem super illud. Non est potestas super terram ⁊c. Et si omnia superat meritis tamen sanctorum subiacet. Nec valet si quis duo obijceret. Primo quod anima hominis posset resistere. et quod textus videtur sentire de vno in singulari scilicet lucifero cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit qui christum in deserto tentauit. Et primum hominem seduxit iam autem religatus sit et alij angeli non sint tante virtutis cum ipse omnes excedat. Ideo alij mali homines transferre localiter per aera non possunt. Non valent instantie. Primo dicamus de angelis. Nam minimus angelus omnem humanam virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primo quia virtus spiritualis fortior virtute corporali sicut virtus angeli aut

etiam anime superior q̃ virtus corporalis. Secundo quo ad animã. Quia cum omnis forma corporalis est forma indiuiduata per materiam et determinata per hec et nunc prout iam anima nostra existit. Forme autez immateriales sunt absolute et intelligibiles. Unde etiam potestatem habent absolutam et vniuersaliorem. Ideo anima coniuncta non potest ita subito transferre corpus suum localiter: nec in altum eleuare. Bene autem faceret cum esset separata deo pmittente: que omnia a fortiori potest spiritus omino immaterialis prout est angelus tam bonus q̃ malus. sicut etiam angelus bonus trãstulit abacuc in momento a iudea in chaldeam. et ex hac ratione etiã concluditur q illi qui de nocte in somnis per alta edificia vehunt non feruntur a proprijs animabus nec ex influentijs corporum celestiũ. sed ab aliqua excellentiori virtute vt supra patuit. Tercio quia sic natura corporalis nata est moueri immediate a natura spirituali fm locum. tum quia motus localis est primus motuuz. viij. phi. tum etiam quia perfectior est inter omnes motus corporeos vt ibidem pbat philosophus ea ratione. quia mobile fm locũ non est in potentia ad aliquid intrinsecũ inq̃tum hmõi sed soluz ad aliquid extrinsecũ. vnde etiã non taz a doctoribus sanctis q̃ et philosophis concludit q suprema corpora supple celestia mouent a substantijs spiritualib⁹ et separatis bonis ꝛ fm naturam et voluntatẽ. tum etiã quia videmus q anima primo ꝛ principaliter mouet corp⁹ motu locali. Ideo dicere oportet q ratio corporis humani nec q̃tum ad ipsum corpus nec q̃tum ad ipsam animam obstare potest quin vtrunq mouerí possit subito deo pmittente de loco ad locũ a spirituali substantia bona fm voluntatẽ ꝛ naturam qñ boni et in gratia constituti transferunt. aut bona fm naturam non autez fm voluntatez quando mali transferunt. Si cui placet videre sanctũ Thomã in prima pte q. cx. per tres ibidem articulos aut etiam questionibus de malo. seu etiaz in ij. senten. distin. vij. de potestate demonum super effectus corporales. Modus autez transferendi talis est. Nam vt ex precedẽtibus patuit vnguentum ex membris puerorum precipue interemptorũ ab eis ante baptismũ conficere habent et ad demonis instructionẽ sedile aliquod aut lignũ iungere quo facto statim in aera ferunt et hoc siue de die siue de nocte visibiliter seu etiaz si id volunt inuisibiliter fm q demon et obstaculuz alicui⁹ corporis alterum corpus occultare potest vt in prima pte tractatus de prestigiosa appatitõne operũ demonũ patuit. Veruz licet demon per tale vnguentũ vt plurimum hmõi practicat in finẽ vt baptismi gratia infantes priuat et salutatione. tamẽ et absq his pluries efficere visus ẽ vbi per animalia que vtiq non animalia vera sed demones sub formis illis existentis ipsas transuexerunt. aut etiã sine aliquo exteriori adminiculo solummodo demonis virtute inuisibilit opante interdum transferuntur. Res gesta de visibili et de diurna transuectione. In oppido walt3hut super flumẽ rheni Constantiensis dyocesis. Malefica quedam oppidanis cuz essz plurimum odiosa ꝛ ad quasdam celebrandas nuptias non fuisset inuitata cũ tñ pene omnes oppidani illis interessent ipsa indignata vindicare se estimãs demonez aduocat et sue tristicie causam aperuit et vt grandinẽ excitare vellet ꝛ cunctos de chorea dispergere petijt. q̃

annuente ipsam subleuauit et per aera ad montē prope oppidū videntib⁹ certis pastorib⁹ transuexit. Et vt postmodū fassa fuerat cū aqua sibi deesset ad fundendā in foueā quē modū vt patebit vbi grandines excitāt obseruāt. ipsa in foueā quā paruā fecerat vrinā loco aq̄ immisit et cū digito more suo astante demone mouit. et demon subito illū humorē sursum eleuans grandinē vehementē in lapidib⁹ super chorizantes tantūmodo et oppidanos immisit. Vñ ipsis dispersis et de causa illi⁹ mutuo conferentib⁹ malefica oppidū ingreditur vnde suspicio magis aggrauatur. Et vero cū pastores ea q̄ viderant recitassent suspitio vehemens in violentā creauit. Vñ capta et fassa qḋ ea de causa q2 inuitata non fuerat talia ꝑpetrasset ob multis etiam alijs maleficijs ab ea ꝑpetratis incinerata fuit. Et q2 publica fama de hmōi transuectōnib⁹ etiam apud vulgares continue volat nō expedit plura ad hoc probandū ō his hic inserere. Tantūmodo hec sufficiāt aduersus illos qui hm̄ōi corporales transuectiones aut oīno negant aut ꝙ solūmodo imaginarie et fantastice fiant affirmare conant qui vtiq3 in suo errore si relinquerent parū esset immo nec aduertendū dūmodo in fidei contumeliā ipsoꝝ error non vergeret. Attento aūt ꝙ illo errore nō contenti etiā alios inserere et publicare in maleficarū augmentatione et fidei detrimentū non verent. Dum asserūt ꝙ oīa maleficia que eis iuste tanq̄ instrumentl demonū vere et realiter imputant. eis tantūmodo imaginarie et illusorie tāq̄ innoxijs esse imputanda sicuti et ipsa transuectio fantastica. Unde et plures impune in magnā creatoris cōtumeliā et grauissimū iam ipsoꝝ augmētum remanserūt. Nec argumēta etiā a principio eis adducta suffragari possunt. Nam primū cum allegant capitulū episcopi. xxvj. q. v. vbi asseritur ꝙ tantū fantastice et imaginarie transferant. quis tam insipiens qui velit concludere ꝙ non possint etiam corporaliter transferri. Sicut em̄ ex fine illi⁹ capituli vbi ponit: ꝙ qui credit posse hominē in melius vel in deterius transmutari aut in aliam speciem transformari. Infideli et pagano deterior sit cēsendus. q̄s posset concludere ꝙ nō possent homines in bestias prestigiosa illusione transformari aut etiā de sanitate infirmitates tanq̄ a meliori in deterius transmutari. Jam talis q̄ sic i cortice verboꝝ canonis laboraret. vtiq3 ꝯ mentē oīm doctoꝝ sanctoꝝ: immo et contra scripture sacre ꝓcessum sentiret. Ex quibus multiplicit̄ et oppositū apparet vt ex supradictis in plerisq3 locꝭ circa primā ptē tractat⁹ deductū ē. Oporteret ergo ad nucleum verborum attendere. Juxta quod in prima questione prime partis tractatus tactum est. et ꝫ circa solutionem secundi erroris inter tres qui ibi reprobantur ꝙ quatuor iniunguntur predicatoribus populo ad predicandum. transferunt em̄ et corporaliter et fantastice. Juxta qḋ ex earū proprijs cōfessionib⁹ patet nō tm̄ illaꝝ que incinerate fuerūt q̄3 etiā aliarum q̄ ad fidem et penitentiā redierūt. Inter q̄s et illa in oppido Brisiaco interrogata a nobis. an ne fantastice et illusorie aut corporaliter possent transferri. Respondit ꝙ vtroq3 modo. Si em̄ casu aliquo nollent corporaliter transferri scire tamen vellent oīa que in contione illa ab eaꝝ consodalibus agerent tunc talis ab eis seruaret modus: vt illa in noīe omniū dyaboloꝝ ad latus sinistꝝ se reponeret ad cubitum. et tunc quasi vapor quidā glaucus ex eius ore ꝓcederet. Vñ singula que ibi agerēt plure ꝯsideraret. si vero corporaliter trās-

ferri vellet modū supradicium seruare necesse esset. Preterea in casu quo canon ille nude absq̧ omni declaratōne intelligendus esset quis tam stolidus vt propterea oīa eoꝝ maleficia et nocumenta esse fantastica et imaginaria affirmaret cum ad sensum omnibꝰ appareat contrarium eo precipue ꝙ plures sint superstitionū species. vtpote q̄tuordeim. Inter quas maleficarū species supremū in maleficijs et nocumētis continet gradum et species phitonum ad quam reduci possunt qui fantastice vehunť minimū gradum. Demū nec exempla ex legenda sancti germani aut aliorum quorūcunq̧ eis suffraganť. Vtiq̧ quia possibile erat demonibus vt seipsos ad latera viri dormientis tempore intermedio quo scrutinium de vxoribus fiebant applicarēt quasi viris condormirent. quod tamē factum fuisse propter honorem sancti non asseritur casus tamen ponitur vt non credatur esse impossibile. oppositum illius quod in legenda poniť. A simili responderi potest ad quascunq̧ alias obiectiones quia sicut inueniuntur ꝙ quedam tantummodo imaginarie. Ita etiam reperiuntur in scriptis doctorū plures fuisse corporaliť translatas. Si cui placet Thomaz brabantinum in libro suo de apibus inspicere mira inueniet tam de imaginarijs q̄z etiam corporali hominum transuectione.

Sequitur de modo quo se incubis demonibus subijciunt. Capitulum quartum.

Ed quantuz ad modū quo malefice demonibus incubis se subijciunt sex videnda sunt. Aliqua ex parte demonis et corporis ab eo assumpti ex quo elemento sit illud formatum. Secundo ex parte actus an semper cum infusione semis ab altero recepto. Tercio ex parte temporis et loci an potiꝰ vno q̄z altero tempore se exerceat. Quarto an visibiliter se agitat ex parte mulieris. et an tantummodo ille que ex huiusmodi spurcicijs procreantur a demonibus frequentātur. Quinto an ille que ab obstetricibus tempore partꝰ demonibus inferunť. Sexto an remissior vel intensior sit in talibus ipsa venerea delectatio et primo sup assumpti corporis materia et qualitate. Dicēdum ꝙ aereum corpus assumit ⁊ ꝙ aliquo modo est terrestre inquantum habet terre proprietatem per consideratíonem: quod sic declaratur. Nam quia aer in se non est figurabilis nisi ſm figurationē corporis alterius in quo includiť vnde etiam minime suis terminis terminať: sed tantummodo alienis: vt vna pars aeris alteri continuatur. Ideo simpliciter vt sic non potest corpus aereum assumere. Attento aūt ꝙ aer ē maxime trāsmutabibilis ⁊ vertibilis in quodcunq̧ cuius signum est ꝙ quidam nitentes corpus a demone assumptum scindere gladio vel perfodere id efficere non valuerūt. quia partes aeris diuisi statim continuantur d̄ nouo. Ideo patet ꝙ in se aer ē bene cōpetens materia. Sed quia non potest figurari nisi aliquod aliō terrestre sibi adiungatur. Ideo oportet ꝙ aer ille sit aliquo modo inspissatus et ad proprietatem terre accedens: seruata tamen aeris veritate. et hanc condensationez facere possunt demones et anime separate per vapores grossos ex terra eleuatos. et per eorum motum localem eos congregando et figurando in quibus manent tanq̄z motores tantum et non vt infamatores vitem illi corpori formaliter influentes. quia sic fuit ab

anima in corpus coniunctū. Sunt autem in suis sic assumptis et figurat corporibus sicut nauta in naui quem mouit. Unde quando querit quale sit corpus quantum ad materiā a demone assumptum. Dicendū quod de eo aliud est loqui quantum ad principiū assumptionis et aliud quantum ad terminum. Quia quo ad principiū sic est aer. Quantum ad terminum est aer inspissatus ad proprietatē terre accedens. Hec autem omnia possunt demones deo permittente ex natura cum natura spiritualis sit superior nature corporali. Unde et necesse habet sibi obedire intelligendo quo ad motum localem: non autem quo ad formarum naturaliū tam accidentalium quam et substantialiū susceptionē nisi in aliquibus paruis creaturis et hoc adminiculo alicuius alterius agentis vt supra tactum est. Per motū autem localem nulla forma ponitur in remota. vnde sic ad nutum mouere possunt cum aliis circumstantiis Ex quibus tamen si quis incidentaliter quereret quid sentiendū vbi angelus bonus vel malus aliqua opera vite exerceret per corpa vera naturalia et non aerea sicut in asina balaam per quam angelus loquebatur et vbi demones in obsessis corporibus agitantur. Dicendum quod illa corpora non dicuntur esse assumpta licet tantum occupata. Inspiciantur dicta doctorum in. ij. dis. viij. An angeli corpora assumant. Sed maneamus in proposito. Demones in assumptis corporibus cum maleficis loquuntur vident audiunt comedunt et generant. Quomodo hec sint intelligenda. et hec est secunda pars huius prime difficultatis. Dicendum ad primū quod ad verā locutionē tria requiruntur. scilicet pulmo cum retractione aeris que non solū propter vocem sed propter refrigerium est cordis vnde et muti habent attractionem necessariā. Secundo requiritur quod formetur ex percussione corporis in aere sicut cum quis ligno percutit in aere vel campana sonū facit magnū vel paruū: quia materia in se sonorabilis et percutitur cum sonabili instrumento redditur sonus secundum quantitatem corporis et recipitur in aere et multiplicatur vsque ad aures audientis. qui si est remote post spaciū vt videtur preuenire habet. Tercio requiritur vox et dici potest quod sonus in corporibus inanimatis dicitur vox inanimatis corporibus et ibi est lingua que aerem respiratū et iterū emissum percutit in instrumento et vase fuso a deo et viuo naturaliter quod non est in campana. Ideo quod ibi sonus hic vox dicitur. Et hoc terciū potest exemplificari per secundū vt patet. et hec ideo posui vt predicatores habeant modū tradendi populo. Quarto requiritur vt ille qui vocem format conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere et vt ipse intelligat. Ideo illam vocem organizat. id est distinguit successiue in ore per linguā dentes percutiēdo et per labia claudendo et aperiendo percussum aerem in ore ad aerem extrinsecū emittendo vt sic multiplicādo successiue vsque ad aures audientis qui tunc intelligit conceptum mentis. Ad propositum. Demones carent pulmone et lingua quam tamen artificiatā ostendere possunt iuxta corporis conditionē sicut et dentes et labia vnde non vere et proprie loqui possunt. Sed quia intelligunt et intellectū mentis vbi exprimere volunt tunc non per voces sed per sonos qui habent quandā similitudinē vocū aerem non respiratū et attractum vt in hominibus: sed inclusum in corpore assumpto percutiunt et ad aerem extrinsecum articulatim emittunt vsque ad aures audientis. et quod absque aere attracto et non respirato possit fieri vocis similitudo patet per certa aīalia nō respirātia que dicuntur vocare et certa alia instra vt dicit philosophus in. ij. de aīa.

Alec em̄ dum capitur extra aquā subito voces emittit et morit possūt hec applicari et ea que sequūt vsq ad vim generatiuā exclusiue tamē ad bonos angelos. Si quis velit vlteri⁹ speculari d̄ locutione demonū in obsessis corporib⁹ Ibi em̄ vtunt corporalib⁹ instrumētis veri corporis obsessi. qz illis illabūtur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis et non infra termios essentie necq corporis necq anime. Pa differentiā inter substantiā et quantitatem seu accidens: sed de his nihil ad ꝑpositum. Si cui autē placet inspiciat sanctū Tho. in. ij. sententiarum. di. viij. arti. v. Consequenter aūt qualiter vident et audiūt dicendū q quia duplex est visi. Spiritualis et corporalis. Et prima in infinitū excedit alterū. tum quia penetrat tum quia per distantiā nō impeditur iuxta luminis facultatez sibi deseruit. Ideo dicendū q nullo modo videt angelus siue bonus siue malus ꝑ oculos corporis assumpti nec aliquid corporale sibi deseruit sicut tamen i locutione deseruit sibi aer et ꝑcussio aeris ad sonū procurandū et vlterius ad multiplicandum vsq ad aures audientis. Unde oculi eorum sunt oculi depicti. Libenter aūt sub his similitudinibus hominibus se offerunt vt eis eorum proprietates quas naturaliter habēt et loqui spiritualiter per h⁹mōi opera manifestent. Ideo em̄ et patribus sancti angeli sepe apparuerūt ex dei ordinatione et eius permissione. Malis hominib⁹ sese manifestant vt homines eorū proprietates cognoscentes illis se associēt hic in culpis et alibi in penis. Vñ dyonisius celestis hierarchie in fine dicit Ex omnibus partibus humani corporis docet angelus suas proprietates cōsiderare. Concludēdo q corporalis visio cū sit opatio corporis viuentis p orgauum corporale quibus demones in se carent. Ideo in assumptis corporibus sicut similitudines membrorū habent ita et similitudines operationuz. Et similiter dicere possumus de eius audi tu qui multuz nobilior corporali eo q conceptum mentis et anime locutiōez subtilius cognoscere potest q̄ homo audiendo conceptum mentis per verba corporalia expressum. Vide scm̄ Thomā in. ij. sententiarum. disti. viij. Si enim in vultu hominis legūt secreta ei⁹ voluntas et ex motu cordis et qualitate pulsus a medicis passiones anime cognoscuntur a fortiori per demones. Sed quo ad comestionem. Dicam⁹ q cōpleta ratio comestionis quatuor dicit. Diuisionem cibi in ore et traiectionez in corpus virtus corporis potentis ad digerere et quartum. conuertere necessariū nutrimentū et superfluum eijcere. Angeli quicunq prima duo in assumptis corporibus comedendo faciūt tercium et quartuz non possunt. sed loco virtutis digestiue et eiectiue adest ei virtus alia qua cibus dissoluitur subito in preiacentem materiam. In christo etiam fuit vera comestio in omnibus. qa habuit virtutem nutritiuā et conuersiuam non autem conuertendo in suuz corpus quia ille virtutes fuerunt glorificate sicut et corpus vnde etiaz resoluebatur cibus in corpe subito sicut qui aquā in ignē ꝓijceret.

Quomodo modernis temporibus malefice actus carnales cum incubis demonibus exarcent et qualiter ex his multiplicantur.

Sed quo ad actus canales de q̄bus principaliter intendit q̄s etiam cum maleficis tanq̄ incubi in assumptis corporibus execent

nulla subest difficultas ex premissis ni
si fortassis quis dubitaret. An presen-
tes malefice hꝰmōi spurcicijs intende-
rent et an originē malefice ex his spur
cicijs sumpserint. Ad has duas dubi-
tationes respondendo. Dicamꝰ ad pri
mam. Quicquid de precedentibꝰ ma-
leficis ante annos incarnatōnis domi
nice. Mille et quadringentos vel cir-
citer actum sit an videlicet his spurci-
cijs inseruiebant sicut ab illo tempore
moderne malefice hoc ignoratur eo
ꝙ nūsq̃ȝ hoc ꝙ experientia iam edo-
cuit historia disseruit. Maleficos eniȝ
semper fuisse et ex eoruȝ prauis operi-
bus plurima nocumenta hominibus
iumentis et terre frugibus euenisse; si-
cut et incubos et succubos demones
nemo qui historias peragrat dubitare
potest cum traditiones canonum ꝛ sa-
crorum doctorū plurima a multis cen
tenis annorū de ipsis in posterum reli
querūt et tradiderūt. licet in hoc sit dif
ferentia ꝙ incubi demones in retroa-
ctis temporibus infesti fuerūt mulier-
culis contra ipsarū voluntatem prout
in suo fornicario nider. ꝛ in libro d̍ vni
uersali bono siue de apibus. Tho. bra-
bantinꝰ plurima recitant. Huic aūt po
sitioni qua asserit̃ presentes maleficas
hꝰmōi spurcicijs dyabolicis esse infe-
ctas non nostra sententia intantuȝ ad-
heret quantū ipsaꝝ maleficarū exper-
ta testimonia que cuncta illa reddide
rūt credibilia non iam vt hactenꝰ inui
tis animis sed sponte pro voluntate re
fetidissima mirabili seruituti se subijci
entes. Quotq̃t eñ a nobis seclari bra
chio ad puniënduȝ relicte fuerūt in va
rijs dyocesionibꝰ precipue in constañ.
et in oppido Rauenspurg multis an
nis his inheserūt spurcicijs certis sub
xx. alijs sb. xij. aut sb. xxx. ānis ꝛ sp cū si
dei abnegatione in toto vel in parte te
stes ibidem oīs incole. Demptis eñ

secrete penitentibꝰ et ad fidē reuersis
non minꝰ q̃ȝ. xl. et octo in quinq̃ȝ annis
igni tradite fuerunt. nec tñ illis accō-
modata fides q̃ȝtum sponte reuersi ad
penitentiā credulitas adhibita fuit. oi
bus in hoc cōcordantibꝰ ꝙ hmōi spur
cicijs in augmentū huiꝰ perfidie habēt
insistere. De quibꝰ etiā sigillatim in se
cūda parte operis vbi eoruȝ particula
ria opera describent̃ tractabit̃. obmit-
tēdo ea que et socius noster inquisitor
cumanꝰ in comitatu burbie peregit. q
et in spacio viiꝰ anni qui fuit Millesi
musquadringentesimusoctuagesimus
quintꝰ. xl. et vnam maleficas comburi
fecit. Et omnibꝰ publice asserentibꝰ il-
lis spurcicijs dyabolicis inhesisse. Cō
stēt ergo omnia aut visus vel auditus
propria experientia aut fidedignoꝝ re
latibꝰ. Quo ad secundū vbi difficultat̃
an ipsi malefici ex his spurcicijs origi
nem sumpserint. Dicamꝰ ſm August.
hoc vtiq̃ȝ veruȝ esse omnes superstitio
sas artes ex pestifera societate hominū
et demonum originem sumpsisse. Sic
eñ dicit libro. j. de doctrina xpiana. et
habet. xxvi. q. ij. illud qd̍ est. Omes
artes hmōi vel nugatorie vel noxie su
pstitōis ex quadā pestifera societate ho
minū ꝛ demonū q̃si pacta infideli ꝛ do
lose amicicie [illegible] penitꝰ sūt repudi
ande. Illo attēto ma[illegible]ifestuȝ ē ꝙ sic di
uerse sunt spēs supstitō[illegible]is seu magice
artis ita ꝛ diuerse sunt eoꝝ [illegible]ocietates. et
sicut spēs maleficoꝝ inter q̃[illegible]tuordecim
illius artis spēs pessima existit. q2 non
p pactū tacitū sed expressum [illegible] hoc
ꝙ cultū latrie per fidei abnegation[illegible]
ipsis demonibus habent exhibere. [illegible]
et pessimam cum ipsis cōuersando re
tinent societatem. Iuxta mulierum q
semper vanis delectant̃ conditiones.
Attento insup ꝙ iuxta doc. [illegible]cti Tho. i
ij. sniaꝝ. di. iiij. arti. iiij. In solutiōe vni
us argumenti vbi querit. An geniti

ex huiusmodi demonib⁹ modis preta
ctis sint maioris virtutis q̄z alij homi-
nes. Respondit hoc verū esse nō soluz
ex textu scṗture Geñ. vj. Isti sūt potē
tes a seculo ⁊c̄. Sed etiaȝ ea ratione ꝙ
demones possunt scire virtutem semi-
nis decisi. Primo ex dispositōne eius
a quo decisum est. Secundo mulierē
proportionatā ad seminis illius susce-
ptionem. Tercio constellationeȝ iuuā
tem ad effectum corporalem. Et quar-
tum addere possumus etiā ex suis ver
bis scilicet ipsius geniti complexioneȝ
optimā ad effectos illi proportionatos
ex quib⁹ omnibus sic concurrentibus
concludit ꝙ tales sic geniti sunt fortes
et magni corpore. Ideo ad propositū
cum queritur. An malefici ex his spur
cicijs origineȝ sumpserunt: dicamus.
Origineȝ sumpserūt vtiq̧ ex pestifera
mutua societate vt ex primo notabili
patuit. Multiplicationē vero nō sum
psisse ex illis spurcicijs nemo negare
potest ex secūdo notabili cū non dele-
ctationis: sed corruptionis causa illis
demones intendūt. Erit ergo talis or-
do ꝙ succubus demon ab homine sce
lerato semen decidat qui si est proprius
illi homini deputatus et noluerit se in
cubū facere ad maleficam tradet illud
semen demoni mulieri seu malefice de
putatus. et ille sub certa constellatōne
sibi deseruiente vt talis genit⁹ vel geni
ta fortis viribus ad peragenda malefi
cia persistit se incubuȝ malefice faciet.
Nec obstat ꝙ illi de quib⁹ textus loq̄-
tur non fuerint malefici: sed tantūmo-
do gigantes et viri famosi et potentes
quia vt superi⁹ dictū est: maleficia non
fuerūt perpetrata tempe legis nature
et hoc propter recentē memoriā creati
onis mūdi. Unde idolatria locuȝ ha-
bere non potuit. Iam aūt malicia ho-
minū excrescente dyabol⁹ maioreȝ ad
seminandum hoc gen⁹ ꝑfidie repperit
oportunitatē. Sed neq̧ illi termini in
bonū virtutis intelligi possunt vbi illi
asseruntur fuisse viri famosi dicebant-
tur.

An semper cum decisione se minis incubus demon maleficam aggreditur.

Ad illud etiaȝ vbi querit. An sē
cū infusione seminis ⁊c̄. Respō
det cū mille nocēdi habeat mo-
dos et artes vtpote qui a principio ru-
ine sue conatur ecclesie vnitateȝ rescin
dere et humanū genus omnib⁹ modis
auertere. xvj. q. ij. Ideo de istis regula
infallibilis non potest dari: sed proba-
bilis distinctio videlicet ꝙ aut malefi-
ca s. annosa est et sterilis aut non. Si sic
tūc vtiq̧ absq̧ seminis decisione cū ad
nihilū valeret et demon in suis operi-
bus etiaȝ q̄ntum potest superfluitatem
subterfugit sicut et natura maleficā ag
greditur. Uel et̄ sterilis non sit tñ de-
lectatōnis causa ex parte malefice cau
sande ipsam aggredit. Si vero ad im-
pregnationē disposita tunc si cōmode
semen a viro decisum habere potest cū
illo ipsam aggredere ob infectionē ꝓ-
lis non differt. Uerum si quis quere-
ret an semen emissum per nocturnam
pollutionē ita culligere posset sicut de
cisum per actum carnalem. Ad hoc ꝓ
babilis potest dari ratio ꝙ non licet a-
lijs videri potest oppositum. Naȝ attē
to ꝙ demones vt premissum est virtu-
tem seminis generatiuā attendūt. et ta
lis vis in semine per actū carnalē am-
plius effundit ⁊ ꝯseruat scindit semen
per pollutionē nocturnā emissaȝ tātū-
modo ex superfluo humore ⁊ nō cum
tanta vi generatiua descindit. Iō cum
eo se min⁹ exercere ad generatōeȝ pro-
lis credit nisi fortassis vim illaȝ adesse
semini intelligeret. Sed ⁊ hoc oino ne
gare non possum⁹ ꝙ malefica marita-
ta ⁊ ꝑ maritū impregnata etiā ꝑ cōmi-

ptionem alterius seminis incubus de-
mon aceptum inficere pōt.

An potius vno tempore q̄ᵹ al tero et similiter de loco.

Ad illud an obseruat tempora ⁊
loca. Dicendū q̄ vltra obseruā-
tiam tempoꝝ quo ad ꝯstellatio
nes quas obseruat quādo ad prolis in
fectionē operat. Obseruat etiam certa
tempa quando non infectōnis: sed ve-
neree voluptatis causa ex parte malefi
ce exercēde agitat. et sunt sacratiora to
tius anni tempa vt natalis xp̄i pascha
lis ⁊ penthecosten solennitatib⁹ ⁊ alijs
festiuis diebus. Et hoc faciunt triplici
ex causa. Primo vt sic malefici nō so-
lum perfidi per apostasiā a fide verum
etiā sacrilegij viciū incurrāt in quibus
ipsi demones delectant vt ipse creator
ampli⁹ offendant et graui⁹ in proprijs
animab⁹ malefice condemnent. Secū
da causa q̄ cum deus sic graui⁹ offen-
dit eis maiorē potestatē seuiendi i ho-
mines et puniendi illos siue in reb⁹ si-
ue in corporib⁹ etiā innoxios relinq̄nt.
Et eni dicit filius nō portabit iniqui-
tatem patris ⁊c. intelligit quo ad eter-
nam punitionē. temporali aūt sepissi-
me innoxij ꝓpter aliorū facinora affli-
ctione puniunt. Unde et alibi de⁹ cla-
mat. Ego deus fortis ⁊ zelotes visitās
pctā parentū in terciā ⁊ quartā genera
tionē. Talis et punitio patuit in filijs
sodomitaꝝ submersis ꝓpter parentum
scelera. Tercia causa vt maiori oportu
nitate plures ruere faciāt presertim iu
uenculas que festiuis dieb⁹ ocio ⁊ curi
ositatibus dū amplius insistūt eo faci
lius a maleficis vetulis seducant pro-
ut in terra natiuitatis vnius ex his inq
sitoribus cum duo simus hoc op⁹ col-
ligentes contigit. Nam iuuencula que-
dam et virgo deuota sollicitata festiuo
die ab vna vetula vt secum per gradus
ad camerā ascenderet eo q̄ certi iuue-
nes pulcherrimi ibidem essent inclusi
et dū illa annueret ascendentib⁹ simul
vetula p̄cedente iniūxit iuuencule ne se
signo crucis muniret. Et licet illa ānu-
isset occulte tamen signo illo muniuit
qua ex re ꝯtigit vt dum ascendissent et
virgo neminē ꝯspexissꝫ eo q̄ demones
ibidem existentes suā p̄ntiaꝫ in assum-
ptis corporib⁹ illi virgini nequibāt osi-
dere. Vetula maledicendo virgini di-
xit. Uadas in noīe omniū dyaboloꝝ
cur te signasti. Hec ex confessione pu-
ra illius virginis collegi. Potest ⁊ ad-
disquarta causa vt sic facilius homies
seducāt. qui dum ꝯsiderant q̄ talia eis
a deo sacratiorib⁹ tempib⁹ fieri ꝑmittū-
tur non estiment illa tam grauia eē si-
cut si illis tempib⁹ nequirēt facere. De
loco vero an plus in locis certis se ex-
ercent. Dicendum q̄ ex verbis factisq̄ꝫ
maleficarꝫ constat q̄ spurcicias illas
oīno in locis sacris exercere nō possūt.
Qua i re ꝑpendit efficacia angelice cu
stodie ob reuerentiā illius loci. ⁊ quod
amplius est. asserunt se nunq̄ꝫ habere
pacē nisi tempe diuinoꝝ cuꝫ presentes
fuerint in ecclesia. ⁊ ideo citius et tardi
us ingrediunt ⁊ egrediuntur. licet alia
pessima certa cerimonialia habent ad
instructōnem demonū obseruare vt vi
delicet tempe eleuatōnis in terrā spue-
re. seu cogitatiōes nephandissimas ꝑ
verba aut sine verbis ꝓponere vt vtinā
esses in tali vel tali loco. put iaꝫ in scđa
parte tangetur.

An visibiliter sicut ex parte malefice ita etiam quo ad cir- cumstantes se mutuo agitant.

Ad illud an visibiliter vel inuisi
bilit hmōi spurcicias agāt mu-
tuo dicendū quantuꝫ expientia
nos edocuit q̄ licet sp visibiliter ex pte
malefice demon incub⁹ opet: ita q̄ nō

est necessariū inuisibiliter propter federatū pactū τ expssium ei appropinq̄re. Tñ quo ad circumstantes sepi⁹ ipse malefice supine iacentes in agris seu siluis vise sunt τ denudate supra vmbilicum. Et iuxta dispositōnez illi⁹ spurcicie coaptatis mēbris tibijs τ cruribus se agitantes demonib⁹ incubis inuisibiliter ibidem q̄ ad circūstantes coope rantib⁹. licet in fine actus vapor nigerrim⁹ in longitudine hōis sursū a malefica in aerem eleuabat: sed hoc rarissime. Et qua de cā nouit ille mille artifex vt iuuenculaꝝ circūstantiā vel aliorum hoim mentes valeat aut allicere aut immutare de quib⁹ gestis τ qualiter in plerisq̄ locis tam in oppido rauenspurg q̄ꝫ etiā in dominio nobilium de Koppelstain. et certis alijs terris talia sunt pacta in scōa pte patebit. Sꝫ et hꝫ ptigisse certū est q̄ maritis visibilit̄ interdum cernentib⁹ incubos demones. quos tñ non demones sed viros putabant cum eoꝝ vxorib⁹ talia pagere duꝫ arma arriperēt τ transfodere volebant subito demon disparuit se inuisibilem faciendo. vñ τ mulierib⁹ manus et brachia obijcientib⁹: licet interdū lesi fuissent. ipsos tñ viros obiurgantes an ne oculos haberent aut si a demonib⁹ obsessi forent deridebāt.

Q. non solum demones incubi mulieres et eoꝝ spurcicijs procreatis aut eis obstetricib⁹ oblatas infestant. sed quascunq̄ꝫ indifferēter cum maiori vel minori venerea delectatōne.

Finaliter vero concludendo dici potest ipsos demones incubos non tantuꝫ mulieribus ex eoꝝ spurcicijs progenitis aut eis obstetricibus oblatis fore infestos: sed toto conatu in quascunq̄ sanctiores virgines illius terre aut oppidi per ipsas maleficas seductrices aut coplatrices anhelare. Hoc enim experientia reruꝫ magistra edocuit vbi in oppido rauenspurg certe combuste ante finalez sententiam. Huic simile asseruerūt quod eis ab earum magistris iniunctum fuisset omni conatu debere in subuersionem sanctarum virginum et viduaruꝫ labore. Et de veneres delectatione an maior sit vel minor cuꝫ incubis demonibus in corpore assumpto quam ceteris partibus cum viris in corpore vero dicendū. Videtur q̄ licet naturalis ordo hoc minus excusat quin maior sit vbi simile suo simili alludit. tamē mille ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis: licet non in natura tamē sub qualitatibus in calore: vel temperamēto aliquo coniungit vtiq̄ non minorē excitare videtur ɔcupiscentiam. sed de his in sequentibus latius quo ad conditionem sexus feminei declarabit.

De modo generali quo per sacramenra ecclesie sua maleficia malefice exercēt: Et de modo quo vim generatiuā impedire solent. seu etiā alios defectus super quascūq̄ꝫ creaturas demptis corporib⁹ celestib⁹.

Capitulum quintū.

Iam autē qualiter alias creaturas in vtroq̄ sexu et terre fruges inficiunt. plura sunt super modos agendi aduertenda. Et primo qualiter homines. deinum qualiter bestias. tercio qualiter terre fruges. Ex parte hominis. primo qualiter vim generatiuaꝫ seu etiā actū venereum ne mulier concipere: aut vir actuꝫ exercere valeat maleficijs impediunt. Secundo qualiter actus ille

impeditur respectu vnius mulieris interdum et non alterius. Tercio qualiter membra virilia auferunt quasi omnino sint a corporib⁹ euulsa. Quarto quomodo si aliquid premissoꝝ contingeret potentia demonis inferente ꝑ se non ꝑ maleficam posset discerni. Quinto quomodo malefice homines vtriusqꝫ sexus in bestias ꝑstigiosa arte transmutant. Sexto quomodo obstetrices malefice conceptibus in vtero matris diuersis modis interimũt. ⁊ vbi h̄ non faciũt demonibus infantes offerũt. Et ne hec quasi incredibilia putarentur. Ideo in prima parte operis per questiones et argumentoꝝ solutões sunt decisa. Ad quas si opus sit dubi⁹ lector ꝑ inuestiganda veritate recurrere potest Ad p̄sens tantũmodo acta ⁊ gesta per nos reperta. siue etiam ab alijs conscripta in detestatiõeꝫ tanti criminis sunt deducenda vt priores questõnes si fortassis alicui difficiles ad intelligenduꝫ forent. Ex his que in hac scđa ꝑte tradunt fidem capiat: ⁊ ab errore resiliat. quo nullam maleficam esse. aut nullũ maleficiũ posse fieri in mundo estimauit. Unde primo notandum ꝙ cũ sex modis homines ledere possunt absqꝫ modis quibus alias creaturas ledũt. Et vnus sit quo amore maluꝫ ingerũt viro alicui ad mulierez vel mulieri ad virum. Alius quo odium vel inuidiaꝫ in aliquo seminare procurant. Terci⁹ in his qui maleficiati dicunt. Ne vi generatiua vti valeant ad feminaꝫ vel viceuersa femelle ad virum vel etiã alijs modis aborsum procurando vt supra tactum est. Quartus cum in membro aliquo hominez egrotare faciũt. Quintus cum vita priuant. Sextus cũ vsuꝫ rationis auferunt. Et fateri cum hoc oportet ꝙ in omni genere rerum: demptis corporibus celestibus veros defectus et veras infirmitates. licet non veras sanitates ex virtute naturali inferre possunt: et hoc ex potenti virtute naturali et spirituali qua corporali quacunqꝫ eminent virtute. Nulla etiaꝫ infirmitas cum altera concordat: seu etiam defectus naturalis vbi infirmitas desit. ideo diuersis medijs vtiqꝫ ad diuersas infirmitates et defectus procedunt. De quibus aliqua quantum necessitas postulat in medium producamus prius tamen ne animus lectoris maneat suspẽsus cur supra corpora celestia aliquam immutationem facere non possunt. Dicemus triplicem esse causam. Prima quia super eas etiam quo ad locum penalem existũt qui locus est aer caliginosus. et hoc propter ipsorum officium eis deputatus: vide supra in prima parte tractatus in questione secunda de incubis demonibus Secunda causa. quia corpora celestia mouentur a bonis angelis. vide in plerisqꝫ locis de motoribus orbium. precipue sanctum Thomaꝫ in prima parte. q. cx. in quo concordant philosophi cum theologis. Tercia causa ꝓpter vniuersale regimen: et commune bonum vniuersi cui detraheret in generali. si malis ꝑmitteret spiritibus in illa corpora celestia aliq̄s immutatõnes causare. Unde ⁊ ille imutatõnes miraculose facte in ve. aut no. testa. a deo ꝑ eoruꝫ motores. seu angelos bonos facte sunt vt in statõe solis sub iosue. Retrogradatõne sub ezechie obscuratõe in naturali in passione xp̄i. In om̄ib⁹ aũt ex post elementis ⁊ elemẽtatis sua maleficia deo ꝑmittente: ⁊ ꝑ se absqꝫ maleficis ⁊ cũ maleficis exercere pñt. Et đ facto exercere nõ cessant vt patebit. Scđo notandũ ꝙ in omnibus modis maleficiandi. vt plurimũ semꝑ maleficas inmãt. vt instrumenta sue malicie per sa

cramenta seu sacramentalia eccl'ie. vel
per quecūq; diuina: seu deo consecra-
ta efficiant vt quando imagines cereaz
sub palla altaris ad tempus ponūt: vl'
per crisma sacrum filum trahūt: vel ex
quibuscūq; rebus consecratis. Et hoc
quidem triplici ratione. sicut etiam ꝙ
sanctioribꝰ anni temporibus: et preci-
pue circa aduentū domini: ⁊ festa nata
lia sua maleficia exercere solēt. Pri-
mo vt non solū homines per talia per
fidi fiant: sed etiā sacrilegi diuina quā
tū in eis est contaminanda. Et sic plus
deū creatorē suū offendant intimiꝰ ani
mas proprias condemnent: et plures
in pctā ruere faciant. Secundo vt
deus sic grauiter per homies offensus
demoni maiorē potestatē in homines
seuiendi relinquat. Sic etiā Gregoriꝰ
dicit ꝙ malis interdū iuxta eorum de-
sideria: et petitōnes concedit. iratusq;
aliīs denegat propicius. Tercio vt
sic sub specie bonis apparentis plures
simplicis facilius decipiat quando p
tacta diuinis rebus putant aliquid nu
minis a deo obtinuisse vbi solū maio-
ra pctā sunt commissa. Potest et addi
quarta ratio super sacratiora tempora
et principiū anni. Naz quia festa plus
frangunt peccatis mortalibus ꝙ me-
chanicis operibus. Iuxta Augꝰ. in li.
de decez cordis. Superstitio autem et
maleficia de maximis seruilibꝰ operi-
bus demonis est contra diuinā reuerē
tiā. Ideo vt dictū est homines profun
dius cadere facit ⁊ creatorē amplius of
fendit. Et super principiū anni dicere
possumus. Iuxta ysidor li. viij. Ethi.
ca. ij. ꝙ sicut Janus a quo ianuariꝰ mē
sis dictus est. qui et in die circumcisio
nis incipit idolū fuit diuersis faciebus
confictum. vna tanq; esset finis anni p
cedentis. et alia tanq; esset principium
futuri: et vt imminentis anni esset pro
tector et fortunatus auctor. in eius re-
uerentiam sed potius demonis in ido
lo faciebant pagani varias cōmotōnes
luxuriosas: et strennas et iocalia sibi
mutuo tradiderūt. choreas varias du-
xerunt: menses prepararuerūt. de qui-
bus mentio fit per beatuz Augustinū.
in multis locis et fere per totum recitā
tur. xxvj. q. variīs. Et sicut iaz mali cri-
stiani has corruptelas imitantur. licet
quo ad lasciuiam sint translata ab eis
ad tempora carnispriuij quando cum
laruis et ludis et aliīs superstitionibꝰ
discurrunt. Ita et nūc malefice his p-
suasionibus a demonibus in ipsorum
complacentiam circa principiuz anni
quo ad diuinum officium et cultuz. vt
festum Andree et festa natalia Christi
existunt sua maleficia exercent. Et qui
dem iam in speciali qualiter per sacra
menta primo. Demuz qualiter per sa-
cramentalia talia exercent aliqua no-
uiter facta: et a nobis per inquisitōem
reperta referamus. Et oppiduz quod
nominare non expedit: quia ordo cha
ritatis et ratiōis imperat et suadet: vbi
malefica corpus dominicū sumpsit et
declinans subito vt detestabilis modꝰ
est mulierum peplum ori adhibuit ⁊ i
panniculū dominicū corpus extrahē-
do inuoluit. et in ollā in qua bufo erat
sic a dyabolo informata proiecit ⁊ sub
terra in stabulum prope horreum do-
mus sue occultauit cuz aliīs plurimis
rebus adiunctis ex quibus sua malefi
cia exercere habuisset. Sed assistente
diuina pietate tantū facinus detectum
ad lucem peruenit. Nam sequenti die
mercennario quodam causa sui labo-
ris prope stabulū iter faciente vocem
quasi cuiusdam infantis eiulantis au-
diuit. et quanto propius accessit vsq;
dū ad pauimentū sub q olla abscōdita
erat pcussit tanto clariꝰ audiuit: et esti-
mās infantē aliquē a muliere sbtumu
latū sculteū seu psidentē accessit, ⁊ rez

gestam sua estimatione a paricida per petratam narrauit: qui cito missis seruitoribus ita esse vt ille narrauerat repertū est: exhumare aūt puerum nolebant: ꝫ potius vt custodes a remotis positi si qua mulier accederet sano vsi consilio attendere haberēt. Nec enim dominicū corpus ibi absconditū esse nouerant: vñ ꝛ contigit vt eadem malefica locū accederet ꝛ sub pallio alijs occulte cernentibus ollam abscondit. Unde capta ꝛ questionibus exposita facinus detexit asserens dominicū corpus cum bufone in olla fuisse absconditum ex his pulueribus sua ad libitū nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset. Insuper aduertendum ꝙ hanc obseruant malefice communicantes consuetudinē vt si absq nota efficere valeant dominicum corpus sub lingua ꝛ non supra recipiant rationib⁹ his vt estimari potest vt abnegationis fidei remediū nunq̄ percipere velint nec per confessionem neq per sacramenti eucharistie perceptionem. Secūdo vt eo facilius ex ore dominicum corpus accipiat ꝑ earū vt dictum est vsibus applicandū in maiorem creatoris offensā. Quare ꝛ omniū ecclesie rectoribus ꝛ populum cōmunicantib⁹ semper iniungitur summam adhibere diligentiam vt plurimum aperto ore ꝛ lingua bene extensa cum amotione pepli mulieres communicēt. Et quanto maior adhibetur diligentia tanto plures malefice ꝑ hūc modum notantur. De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercēt superstitiones. Interdum imagines cereas quandoq res aromaticas sub palla altaris vt supra tactum est ponētes ꝛ sub limine domus occultantibus vt per transitum ille pro quo positum est maleficiatur. Innumera possent deduci: ꝫ hec minima per maiora maleficia approbantur.

De modo quo vim generatiuam impedire solent.

Capitulū. vj.

De modo autem quo vim generatiuam impedire solent tam in hominib⁹ q̄ in iumentis etiam in vtroq sexu. Potest lector ex his que supra tacta sunt in questione An demones ꝑ ipsas maleficas mentes hominū ad amorē vel odium immutare valeant. Ubi p⁹ solutiones argumentorū specialis fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire valeant deo permittente. Ubi tamen notandum ꝙ tale impedimentum ab intrinseco ꝛ ab extrinseco practicatur. Intrinsece autem fit ab eis dupliciter. Primo vbi rigorē mēbri pro fructificatione accomoda directe reprimunt. Nec hoc videatur impossibile cum ꝛ motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundo vbi missionem spirituum ad mēbra in quibus est virtus motiua prohibent quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generotionis descendat vel ne excidatur vel emittatur. Extrinsece procurant interdum ꝑ imagines vel ex herbarum cōmestionib⁹. Interdum per alias res exteriores puta ex gallorū testiculis vel ex herbarū cōmestionibus. Non tñ credendū est ꝙ vtute illarū rerum vir impotēs reddatur ꝫ occulta virtute demonum illudentem hmōi maleficas per huiusmodi vim generatiuā ne videlicet vir coire aut mulier cōcipere valeat maleficiare possunt. Et huius ratio est ꝙ pl⁹ ꝑmittit de⁹ sup hūc actū ꝑ quē primum pctm̄ diffūdit q̄ super alios actus hūanos: sic ꝛ sup serpentes q̄ magis incātationibus deseruiunt q̄ alia animalia

Vñ et pluries a nobis et ab aliis inquisitoribus repertum est q per serpêtes aut per cutem serpentis hmôi impedimenta intulerunt. Nã quidam captus maleficus fassus fuerat q multis ãnis sterilitatem tam in hoibus q̃ in iumẽtis quandã domũ inhabitantibus per maleficũ intulisset. Nider insuper vbi supra refert quendam maleficũ nomie Stadlin in diocesi Lausanensi captũ q̇ et fassus fuerat q in certa domo vbi vir et vxor simul permanebant per sua maleficia successiue in vtero vxoris viri septem infantes occidisse. Ita vt semper aborsuz fecerat femina annis multis. Sic fecerat in eadem domo omnibus pecoribus et iumentis fetosis q̇rum nullum viuũ partuz edidit in eisdem annis. Et cum maleficus questionaret qualiter talia pcurasset: aut quõ reus esse posset: facinus aperuit dicẽs Subter limen hostij domus serpentẽ posui qui si amouebitur fecũditas inhabitantibus restituetur: et sicut predixit ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus quia in pulueres redactus terrã tamen omnino asportabãt. Et eodez anno vxori et omnibus iumẽtis fecũditas restituta fuit. Aliud deniq factum in Richshofen paucis et vix quatuor annis elapsis contigit: famosissima quedaz malefica erat vtpote q̃ solo tactu et omni hora maleficiare et aborsũ procurare sciebat. In quo duz vxor cuiusdam potentis impregnata esset et ob sui custodiam quandam obstetricem ad se recepisset: auisataq ab eadem obstatrice fuisset ne castruz exiret: et q precipue a colloquio et conuersatione illius malefice supradicte se caueret. Post aliq̃s septimanas imemor illius auisamenti castrũ exiẽs quasdã mulieres cõgregatas in quodã conuiuio visitãdi grã accessit: vbi cũ paululum resedisset malefica superuenit et ipsam dñam quasi salutationis gratia super ventrẽ ambabus manibus tetigit: et subito puerũ se dolorose mouentem persensit. Vñ territa vbi ad pprã rediit et rem gestã obstetrici narrasset. Heu inquiens iam puerũ perdidistis exclamauit: et vt pdixit in partu contigit. Nã nec aborsum integrũ sz paulatim frusta iam capitis iamq pedum et manuũ peperit. Magna vtiq ex diuina pmissione castigatio in penam eius videlicet mariti qui tales maleficas punire et iniurias creatoris vlcisci deberz.

Fuit et in oppido merspurg pstantiensis diocesis quidam iuuenis intantuz maleficatus q nullũ actum carnalem cuz aliqua dempta vna exercere poterat. Multis etiaz audientibus retulit q sepissime duz eam declinare et alias terras inhabitare et fugam capere volebat. Adhuc interdum nocturno tpe assurgẽ et festine cursu velocissimo: iaz per terrã iã per aerem quasi volãdo redire solebat.

De modo quo membra virilia auferre solent.

Capitulum. vij.

Sed et hoc q9 mẽbra virilia auferre solent: nõ quidez in rerum veritate corpora humana illis spoliando: sz prestigiosa arte occultando vt supra in questione desuper tacta declaratũ est aliq̃ gesta in mediuz pducamus. In oppido nãq reuenspurg iuuenis quidã iuuencule adhesit quã relinquere volẽs membz virile pdidit pstigiosa vtiq arte vt nihil videre aut tangere pter planũ corpus posset. Anxius inde cellare quoddã adiit vt vinũ emeret et paululũ residẽs mulieri cui alteri supuenienti causam tristicie sue apiendo singula enarrauit: et ita esse corpe demõstrabat

Astuta illa an ne aliquā suspectaʒ haberet inq̄siuit. Et ille vtiq; talē ipaʒ denominando ꝛ rē gestā narrando manifestauit. Et illa. Expedit vt per violentiam aliquā vbi beneuolentia tibi non suffragatur ꝓ acq̄renda sanitate ipam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis viā quā ptransire malefica solebat obseruauit ꝛ ipam reperiens duʒ ꝓ sanitate corpis sibi reddēda supplicaret ꝛ illa se innoxiā nec quicq; scire asserere ret ipam inuadēdo manutergiū quoddam ad collū fortiter cōprimendo strixit dicens. Nisi mihi sanitatē restitues de manibus meis pibis. Vñ illa quia clamare non poterat et iam facies tumefacta nigrescebat. Sine inq̄t me liberam ꝛ te sanabo. Et iuuenis duʒ nodum seu stricturā laxasset malefica manu ipm inter femora seu coxas tetigit dicens: iaʒ habes qđ desideras. Et iuuenis vt postmodū referebat notabiliter persenserat anteq; visu aut tactu se ipm certificasset membrū sibi ex tactu dūtaxat malefice fuisse restitutum. Simile. Venerand⁹ quidā pater honestate vite ꝛ scientia preclarus in ordine ꝛ conuentu Spirensi referre solet. Quadā inq̄t die dū confessionū audiētie instarē. Iuuenis q̄dam accessit ꝛ int̄ verba cōfessionis membꝝ virile lamentabiliter se pdidisse asseruit. Ammirans ego pater ꝛ verbis suis faciliter credere nolens eo q̄ leuis corde q̄ facile credit a sapiente iudicat̄. Experientia didici p visum nihil cernendo dū iuuenis locū vestes detegendo demonstrasset: vñ in me sanoq; cōsilio vsus An ne aliquā haberet suspectā q̄ ei tale maleficium intulisset inq̄siui: ꝛ iuuenis vnaʒ se habere suspectā ꝫ absentē ꝛ i vuormacia residentē asseruit. Tūc ego hec tibi iniūgo q̄ntotius ipam accedas ꝛ pmissionibus ac blādis vbis ꝓ posse ipam emollire studeas: qđ ꝛ fec. Nā p⁹ paucos dies reuersus est gr̄as mihi referēs se sanū ꝛ cūcta recuperasse asseruit: et sic vbis credidi expientia tñ visus certificat⁹ denuo. Sūt tñ ꝛ hic aliq̄ua notāda ad intelligendū clari⁹ q̄ supra de eadē materia tacta sunt. Primo q̄ nullo modo credendū est talia mēbra euelli aut segregari a corpib⁹: ꝫ arte pstigiosa p demonē vt nec videri aut tangi valeant occultari. Et h̄ auctate ꝛ ratione licet supra tactuʒ sit vbi Alexander de ales parte secunda dicit. Prestigium ꝓprie sumptū est illa illusio demonis que non habet causam ex parte mutationis rei: ꝫ solūmodo ex parte cognoscentis qui deluditur: siue q̄ntū ad interiores sensus siue quantū ad exteriores. Super hec tamen verba notandū q̄ hic illuduntur sensus duo exteriores scilicet visus ꝛ tactus ꝛ non interiores vt sunt sensus cōmunis fantasia imaginatiua extimatiua ꝛ memoria. Licet sanctus Thomas tantūmodo ponat quatuor vt supra tactum est. Eo q̄ fantasiam ꝛ imaginatiuam ponit vnam ꝛ bene: pauca enim differentia est inter imaginari ꝛ fantisari. Thomas in prima pte. q. lxxix. Et hij sensus imutant̄ ꝛ nō exteriores soluʒ q̄n nihil occultat̄ vel manifestat̄ vel vigilando vl' dormiendo. Vigilando vt dum res aliter vi det̄ q̄ in se sit: vt cū quis videt aliqueʒ equū cum assessore deuorantēʒ: aut in bestiam esse hominem transformatuʒ aut seipm bestiā esse ꝛ cum bestijs debere incedere estimantē: tūc eñ sensus exteriores deludunt̄ ꝛ occupant̄ per interiores: quia virtute demonū species sensibiles diu dum reseruare in thesauro speciez sensibilium vt est memoria non illa intellectiua in q̄ spēs intelligibiles pseruant̄: ꝫ memoria q̄ est conseruatrix spērum sensibiliū q̄ etiā est i posteriori parte capitis educunt̄ vtute demonū deo interdū pmittēte ad sensuʒ

cõmunem imaginatiuã. Et tam fortiꝝ imprimunꝝ ꝙ sicut necesse habet imaginare equũ vel bestiã per impetuosũ actuȝ quo demon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita necesse habet estimare se videre per oculos exteriores tantum talem bestiam que iure ab extra non est bestia ȝ per impetuosam demonis opationem mediantibꝰ illis spẽbus sic videtur. Nec mirũ videatur ꝙ demones possunt: cum ꝛ natura hoc facere potest etiã defectuosa vt patet in freneticis: melãcolicis: maniacis ꝛ ebrijs aliquibus qui non possunt discernere. Et frenetici putant se mira vidisse ꝛ videre bestias ꝛ alia horrenda cum tamen nihil sit in reruȝ veritate. Vide supra i questione An malefice mentes hominũ ad amorem vel odiuȝ possunt immutare vbi plura notantur. Est demum ꝛ ratio in se clara. Nam cum demon habeat quandã potestatem super quasdam res inferiores excipiendo tantũmodo animaȝ. Ideo potest ꝛ circa istas res aliquas immutationes facere quãdo deꝰ sinit vt res appareant aliter ꝙ̃ sint. Et hoc vt dixi aut turbando aut illudendo organum visus vt res clara videatur nubilosa: sicut etiam post fletum ꝓpter humores collectos lumen aliter apparet ꝙ̃ ante Vel operando in imaginatiuam potentiam ꝑ transmutationem specieruȝ sensibilium vt dictuȝ est: vel humores varios mouendo vt appareant ignea vel aquea que sunt terrestria vel sicca vt quidam faciunt ꝙ omnes in habitatione aliqua habent se vestimẽtis exuere ꝛ denudare putãtes se in aquis natare. Vlterius autem super modũ prefatum si queritur An huiusmodi illusiones indifferenter bonis ꝛ malis accidere possũt sicut vt inferius patebit corporales alie ifirmitates etiã in grã existentibus inferri a maleficis possunt,

Super quo inherẽdo verbis cassiani ꝛ cassia.ij. abbatis sireni. Dicendũ est ꝙ nõ. Vnde oẽs isti qui sic illudunꝝ ꝑsumunꝝ in peccatis mortalibꝰ esse: dicit eñ. Ex verbis anthonij patet demonẽ nullatenus posse mentem cuiusꝙ̃ vel corpus inuadere nec habere facultatẽ in cuiuslibet animaȝ penitus irruendi nisi eã primo destituerit oĩbus cogitationibus sanctis ac spirituali contemplatione vacuã nudamꝙ̃ reddiderit. Cõcordat cũ eo quod philosophia primo de consolatiõe ad Boetiũ tangit. Talia tibi contuleramus arma que nisi ꝑor abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. Vñ Cassianus ibidẽ refert de duobus maleficis paganis qui differẽtes in malicia successiue per sua maleficia demones miserunt ad cellã beati Antonij vt cuȝ tentationibus exinde fugarent odio viri sancti infecti: eo ꝙ multitudo populi ad eũ quotidie confluebat. Qui demones licet amarissimis cogitationũ stimulis Antonium pulsarunt. Illos tñ semper repulit signo crucis fronti ꝛ pectori impresso ꝛ oration incubationibus insistendo. Ita dicere possumus ꝙ omnes qui sic a demonibus ludificantur absꝙ̃ alijs i firmitatibus corporalibus: vtiꝙ̃ diuina gratia inhabitante carent. Vñ ꝛ illud Thobie. vj. Qui libidini deseruiunt i eo diabolus accipit potestatẽ. Concordat ꝛ illud qđ supra circa ꝑmã partem tractatꝰ in questione. An malefice operanꝝ circa hoĩes in bestiales formas illos transmutando tactũ est: vbi iuuencula conuersa fuit in equã sua estimatione ꝛ omniũ eam aspicientiuȝ demꝑto sancto Machario cuiꝰ sensus diabolus illudere nõ poterat: ad queȝ ducta ꝓ sanitate cũ iã verã mulierẽ ꝛ non equã aspiceret: ꝛ econuerso oẽs alij acclamarẽt ꝙ equa eis videreꝝ. Ipẽ sanctus suis orõibꝰ eã ꝛ alios a tali illu

sione liberauit asserēs hoc ei accidisse. q2 diuinis nō vacasset nec sacramenta vt decebat sc3 confessionis ꝛ eucharistie vt decebat frequentasset. Vñ iuuenis qui ea3 de turpitudine sollicitauerat licet renuisset ex honestate tñ iude⁹ maleficus que3 iuuenis ea de causa vt iuueculā maleficiaret accesserat virtute demonis eā in equā cōuerterat. Sūmarie cōcludamus ꝙ in bonis fortune sic sunt res exteriores vt bona tēporalia: fama ꝛ sanitas corpis: licet boni ꝑ demones ꝛ sua membra ledi possint in eoꝝ meritū ꝛ ꝓbationē: sicut de beato Job patuit q̄ in talibus per demonem lesus fuit. Tamen eis inuitis sic in nullū peccatum per maleficia trahi possunt aut violentari: licet ab intra ꝛ in carne ab extra valeāt tentari. Ita etiam nec hmōi illusiones fātasticas actiue ꝛ passiue inferre possunt. Actiue vt eoꝝ sensus haberēt demones illudere sicut alioꝝ in charitate non existentiū. Passiue vt eis eoꝝ membra ꝑstigiosa illusione haberent auferre. Hec enim duo beato Job nunq̄ diabolus inferre potuisset ꝑsertim passiuū nocumentum sup actū venereū qui tante continentie erat vt dicere posset. Pepigi fedus cū oculis meis ne quidem cogitarem de virgine. A fortiori de muliere aliena: cu3 tamen super peccatores demon magnā noscit ex verbis euangelij Luce. xj. Cum fortis armatus custodit atriū suū in pace sunt omnia q̄ possidet habere potentiā. Veru3 ex his si quis quereret circa illusiones membri virilis ꝙ licet illā illusionē non posset demon existenti in gratia inferre passiue an ne posset actiue vt sc3 exñs i grā illuderet in suo visu q2 videret mēbrū annexū: cū tñ ille qui sibi estimaret ablatū nō videret annexū nec etiā alij circūstantes qđ si cōcedit videt esse ꝯtra ꝑdicta. Potest dici ꝙ q2 non tanta vis existit i damno actiuo sicut passiuo: capiendo actiuū non qui actiue intulit ꝫ qui damnū ab extra videt vt de se ptꝫ. Ideo exñs in gratia licet posset videre damnu3 alterius: ꝛ in illo demon sensus eius illuderet. Nō tñ posset sibiipsi tale dānum inferre passiue vt sc3 suo membro ꝑuaretur cū libidini non deseruit sicut per oppositū vt angel⁹ dixit Thobie. Qui libidini vacāt demoniū accipit potestatē. Quid deniq3 sētiendum sup eas maleficas qui hmōi membra in copioso interdu3 numero vt viginti vel triginta mēbra insimul ad nidū auiū vel ad aliqđ scrineū icludunt vbi ꝛ q̄si ad viuentia membra se mouent vel auenā vel pabulum cūsumenda ꝑut a multis visa sunt ꝛ communis fama refert. Dicendū ꝙ diabolica opatione ꝛ illusione cūcta exercentur: sic em̄ sensus videntiū illuduntur modis supra tactis. Retulit em̄ quidā ꝙ dum membrū ꝑdidisset ꝛ quandam maleficā cause recuperande sanitatis accessisset. Illa vt quendā arborē ascēderet infirmo iniunxit ꝛ vt de nido in quo plurima erant membra si qđ vellet accipere posset indulsit. Et cum ille magnu3 quodda3 accipere attentasset non ait malefica illud accipias ꝛ quia vni ex plebanis attineret subiūxit: hec omnia vtiq3 ꝑstigiosa illusione fieri a demonibus modis supra tactis organum visus per transmutationē specierum sensibiliū in imaginatiuam potētiam turbando. Nec em̄ oportet asserere ꝙ demones sint in assumptis sic mēbris ostendentes quemadmodum solent in assumptis corporibus ex aere maleficis ꝛ interdū hominibus apparere ꝛ cum eis conuersari. Ratio ē: q2 faciliori modo videlicet per motū interiorem localē specierū sensibiliu3 ex cōseruatoria seu memoratiuia potētia ad imaginatiuā ista facere possunt. Et

si quis dicere vellet q etiam simili modo facere possent vbi in assumptis corporib⁹ asserunt maleficis aut aliis hominibus conuersari vt videlicet tales apparitiones facerēt p transmutatōes specierum sensibiliū in imaginatiua potentiam vt hoies dum putarent demones in assumptis corpibus esse presentes: tūc non essent nisi tales speciez sensibiliū in interioribus potentiis imutationes. Dicendum q si nil altius demon ostendere vellet: nisi tantūmodo humane effigie p̄sentationē: tunc vtiq opus non esset ei in assumpto corpore apparere cum sufficienter per p̄fatam transmutationem hoc efficere posset. Nūc aūt q altiora habet exercere puta loqui cōuesci z aliis spurcitiis intendere. Ideo z ipm p̄sentem esse oportet ab extra visui realiter in assumpto corpore se obiiciendo q virtus angeli ibi est vbi opat̄ s̄m doctores. In questione vero qua querit̄. Quid si demon p se absq malefica membz virile alicui auferret. An aliqua sit differētia inter vnā ablationez z alteram. Dici potest vltra illa que tangunt̄ in p̄ma pte tractatus in questione An malefice mēbra virilia possint auferre q vbi demō per se membz auferret: tūc vere z realiter auferret: z vere z realit̄ restitueret quandocūq restituere haberet. In secundo sicut non absq lesione ita non absq dolore auferret. Tercio q nunq nisi coactus per bonū angelum hoc faceret eo q materiam sui lucri amputare haberet: nouit em̄ plura maleficia super illum actū exercere q sup alios humanos actus: sic etiā deus plus p mittit illū actū maleficiare q alios humanos actus vt supra tactum est: que singula locum non habent vbi p maleficas deo permittente operat̄. Et si dubitatur an demon plus affectat homines z creaturas per seipm ledere q p maleficas. Dici potest q nulla est cōparatio. In infinitū em̄ plus affectat p maleficas ledere. Tū quia maiorem infert deo contumeliā creaturā sibi dicatam vsurpando. Scdo q cum deus amplius offendit: amplius sibi nocendi hominibus potestas permittit̄. Tercio ppter sui lucrū quod in perditionem statuit animarum.

De modo quo malefice homines in bestiales formas trāsformant. Capitulum. viij.

Sed et hoc q⁹ malefice homines in bestiales formas virtute demonū quia talia princip aliter opat̄ transformant. Licet in prima parte operis questiōe An alia malefice valeant efficere satis sit declaratū: quia tamen aliquibus illa questio sub suis argumentis z solutionibus nimis posset esse obscura p̄sertī cū acta z gesta super hec nō sūt deducta. Modus etiā quo seipas sic trāsformāt non est expressus. Ideo p̄sens addenda est declaratio p solutōes plurimoz dubioz. Et primo q canon ille xxvj.q.v.epi.non est sic nude intelligēdus circa hanc materiā ,put plures etiam docti s̄ vtinam bene docti decipiūtur: z q publice in eoz sermonibus asserere non verent̄ hmōi transmutationes prestigiosas: nullo modo etiā virtute demonuz posse fieri. Et hoc vtiq in magnum fidei detrimentuz vt sepe tactum est z maleficarum confortationem que z multum de talibus cōgaudent sermonibus. Contingit autē hoc huiusmodi predicatoribus eo q in cortice z non in medulla verborum cano

nis laborant vt supra tactum est. Cum enim dicit. Quisquis credit posse fieri aliquaз creaturam aut in melius aut in deterius transmutari aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem nisi ab ipso creatore qui omnia fecit proculdubio infidelis est. Hic pius lector attendat ad duo principalia. Primo super verbū fieri. Secundo super verba in aliā similitudinem cōuerti. Sup primū sit resolutus q fieri capit dupliciter: videlicet p creari et p naturali pductōe alicuius rei. Primo modo soli deo conuenit vt notum est qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest. Scdo modo distinguendum est de creaturis. Quia aut sūt creature pfecte vt homo asinus etc. Aut sunt imperfecte vt serpentes rane mures etc. que ideo dicunt imperfecta quia ex putrefactione generari etiam possunt: licet em̄ semper de primis loquit canon: non de secundis: quod potest patere eo q Albertus in libro de animalibus vbi querit An demones possint facere vera animalia. Et respōdit q sic. s3 hoc quo ad imperfecta animalia. Etiā cū ea differentia q non in instanti sic deus operat sed motu quodā licet subito: sicut patet de maleficis Exo. vij. si placet vide aliqua que in notata questione tangunt circa primam partem operis: et in solutione primi argumenti. Super scdm vbi tangitur q non possunt aliquā creaturā transmutare. Dicas q est duplex transmutatio Substantialis et accidentalis. Et hec accidentalis iterū duplex: quia vel per formaз naturalem et inherentem rei q videt vel per formā non inherentē rei que videtur: s3 inherentem organis et potentijs ipsius videntis. De primis loquit canon et precipue de formali seu quidditatiua trāsmutatione put vna substantia in aliam transmutatur cu-

iusmodi solus deus qui talium quidditatum creator existit facere potest: loquitur etiaз et de secunda licet illaз demon efficere possit in quantum per infirmitates diuina permissione immissas aliqua forma accidentalis corpori inducitur: vt vbi leprosa facies appareret vel huius simile: sed quia proprie de his non loquitur: sed de prestigiosa apparitione: sm quam videntur res trāsmutari in alias similitudines. Dicimus q has trāsmutationes allegat ca. excludere non potest: quod auctoritate: ratione: et experientia insimul ex his que super certa experimenta que Augustinus li. xviij. ca. xvij. de ciuita. dei refert deducuntur: et p varias questiones illa etiam declarando: nam inter alias prestigiosas transformatiōes refert q famosissima maga circes mutauerit socios vlixis in bestias. Et q qdam stabularie mulieres conuertisset hospites suos in iumenta onera portātia. Refert etiam socios diomedis in aues conuersos: et q postea longo tēpore circa templum diomedis volassent. Et quod prestantius narrasset de patre suo veraciter: q ipse pater dixisset se caballum fuisse et annonaз cum alijs animalibus baiulasse. De primo nanq q socij vlixis fuissent in bestias mutati: ibi vtiq sola apparentia fuit et oculorum deceptio ita q forma illa bestialis educta fuit de cōseruatorio seu memoria specieruз ad ipam vim imaginatiuam: vnde et visio imaginaria causabatur et consequenter ex forti impressione in potentias alias et organa videns estimabat se bestiaз videre: modo quo s[illegible]pra in precedēti capitulo tactum est: sed quomodo ista fieri possūt virtute demonis sine lesione infra patebit. De secūdo vero vbi hospites in iumenta onera portantia a stabularijs cōuertebant et silr hoc q pstātij pater

se equū fuisse et bladū portasse narrat. Notandū q ibi tres fuerūt deceptōes Prima. q illi hoīes pstigiosa arte videbant conuersi in iumenta. q conuersio facta fuit mō supra tacto. Secūda q illa onera vbi excedebant vires portantiū demones inuisibiliter illa attulerunt. Tercia q illi q alijs videbātur transmutati in spēs. sibi ipis etiā videbantur se in bestias conuersos. sic Nabuchodonosor contigit. vbi septē tpa sup eū fuerūt imutata. vt fenū q̄si bos comederet. De illo aūt q socij diomedis fuissent in aues cōuersi: et circa tēplū volasse. Dicendū q ille diomedis qr in exercitu grecoꝝ circa obsidionem ciuitatis troye fuerat. vbi ad ꝓpria redire volebat i mari cū socijs sbmersus fuit. Ideo cū ex suggestione cuiusdam idoli templū sibi quasi inter deos annumeratus esset cōstructū fuerat. demones in confirmatōem erroris longo tempore tanq̄ aues loco eoꝝ volabāt. quare et aliud genus supstitionis a pdictis pstigijs ibi fuit. qr videlicet non per reductionē spēꝝ sensibiliū ad vim imaginatiuā. sed in assumptis corpibus tanq̄ aues volantes se oculis aspicientiū ingerebant. Et si querit. An etiā predicto mō p reductionē spēꝝ sensibilium aspicientes illudere potuissent vt demones nō in assumptis corpibus ex aere tanq̄ volantes aues se ingessissent. Dicendum q sic. Nam et opinio q̄rūdam fuit vt recitat sctūs thomas in. ij. sniaꝝ. di. viij. ar. ij. q angeli quicunq̄ siue boni siue mali nunq̄ assumerent corpa. sed q oīa q de eoꝝ apparitōibus leguntur in scripturis facta fuerint in pstigijs. vel sm visionē imaginariam In quibus verbis notat a doctore sancto differentia inter pstigiū et imaginariā visionē. Quia pstigiū potest habere rem ab extra corpali visui se obijciētem. Licet aliter videatur q̄ sit. Imaginaria aūt visio non hoc necessario requirit. vt videlicet res ab extra obijciatur. sed potest fieri absq̄ illa exteriori obiectione tantummō per illas interiores spēs sensibiles vbi ad vim imaginatiuā reducuntur. Vñ illoꝝ opinionem sequēdo socij diomedis nō fuerunt representati p demones in assumptis corporibus et similitudinibus auiū. sed tantummodo fantastica et imaginaria visione. per illa ꝑ vicz spēꝝ sensibiliū reductionē etc. vt supra. Sed qr doctor sanctus opinionē illā vt errorē et nō vt opinionem simplicē reprobat. licet nō vt heresim forte vt pie creditur. cum etiā tales apparitōnes imaginarie indubie et a bonis et a malis angelis fuerit absq̄ corpibus assumptis vsitate. Ideo vt ibidem dicit cū scti cōiter dicunt angelos etiā corpali visione apparuisse. et talis apparitio fit in assumptis corpibus Textus etiā scripture sacre super tres corpales apparitiones plus cōcordat q̄ super imaginarias aut prestigiosas Ideo ex his ad presens dicere possumus etiam super quascunq̄ visiones consimiles illis de socijs diomedis. q licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere demonum videri modo quo dictum est. tamen potius presumitur q per demones in assumptis corporibus ex elemento aeris tāq̄ aues volātes fuerint visi. aut q alie aues naturales a demonibus agitate illos representauerint.

Qualiter demones intra corpora et capita existūt sine lesiōe quando prestigiosas operātur transmutationes. Capi. ix.

Quod si vlterius super modum prestigiose trāsmutationis queritur. An intra corpora et capita tunc exi-

stant. Et an si tales sint tanq̄ obsessi a demonibus estimandi. ⁊ qualiter fieri possit vt absq̄ lesione potentiarum ⁊ virium interiorꝝ possint spēs ab vna potentia interiori ad aliam deducē. et vtrū tale opus debeat censeri miraculosum factū aut nō. Ad primū oportꝫ distinguere de prestigiosa illusione. eo q̄ vt dictū est. Illa illūsio fit interdum super sensus exteriores. interdū super interiores vsq̄ ad sensum exteriorem. Prima ergo licet possit fieri absq̄ hꝫ q̄ demones intrent potentias exteriores illas occupando. sꝫ tm̄ exterius deludendo. vt vbi corpus aliqd̄ occultarevellet per interpositionē alicuiꝰ alterius corpis vel alio quocunq̄ modo. Aut vbi p se corpus assumeret ⁊ se visui obijceret. Scd̄a tn̄ non potest fieri nisi ipm caput ⁊ potētias pncipalit̄ occupet. Et hoc ostēditur auctoritate et ratione. Nec obstare potest q̄ duo spiritus creati nō possint esse in vno ⁊ eodem loco. ⁊ aīa sit in qualibet pte hoporis. Est aūt auctoritas super hꝫ Damasceni. Angelꝰ ibi est vbi opat̄. Ratō scti thome. ij. sen. di. vij. ar. v. Omnes angeli boni ⁊ mali ex virtute naturali q̄ pstantior vtiq̄ est quacunq̄ corpali hn̄t ptātem transmutandi corpora nostra. Patet hoc ne dum ꝓpter pstantiam ⁊ nobilitatē nature. sed et iō q̄ tota machina mundi ⁊ creatura corpal̄ ammi nistrat̄ per angelos Grego. iiij. dialo. In hunc mundū visibilē nihil nisi per creatura inuisibilē disponi pōt. vn̄ oīa corpalia regunt̄ p angelos. sicut ⁊ motores orbiū asseruntur non soluꝫ a doctoribus sanctis sed etiā a phis omnibus. Patet et ex eo q̄ omnia corpora humana mouentur ab animabꝰ sicut omnia alia per corpora celestia ⁊ p ipōrū motōres. Si cui placet videat sanctū thomam in prima parte. q. cx. ar. j. Ex quo cōcluditur q̄ q̄ demones vbi

opantur ibi sunt. Ideo qn̄ fantasias et interiores potentias perturbant tunc etiam ibi existūt. Item licet illabi aīe illi sit tantū possibile qui eam creauit tamen demones etiam illabi possunt deo pmittente corpibus nostris. Et q̄ ꝓ tunc possunt impressiones facere in potētias iteriores affixas organis corporalibus. Ideo ⁊ p illas impressiōes sicut immutantur organa ita imutant̄ opationes potentiaꝝ. modo quo dc̄m est q̄ educere possunt spēs reseruatas in vna potentia affixa organo sicut ex memoria que est in vltima pte capitis educit spēm equi localiter mouendo illud fantasma vsq̄ ad mediā ptē capitis vbi est cellula virtutis imaginatiue ⁊ demū conseqūnter vsq̄ ad sensum cōmunē cuiꝰ residētia est i anteriori parte capitis. Et oīa tn̄ subito sic immutare ⁊ pturbare possunt vt forme tl̄es necessario estimentur. Ac si exteriori visui obijcerent̄. Exemplū patuit ex naturali defectu in freneticis ⁊ alijs maniacis. Quod si queritur qūo hoc absq̄ dolore capitis efficere possit. facilis est respōsio. Primo q̄ eīn organa nō diuidit nec immutat quo ad ipoꝝ subiectuꝫ. sed tantūmodo species mouet Item secundo q̄ non alterat imitēdo aliquā qualitatē actiuā. vn̄ necessario passio seq̄tur. cū ⁊ ipe in se demon omni qualitate corpali careat. iō sine dolore talia opari pt. Item tercio quia vt dictū est tantūmō facit transmutationes per motum localem ab vno organo ad aliud et non per alios motus ex quibus alterationes lesiue interdum causantur. Illud ergo quod difficultatem facit q̄ quia duo spiritus non possunt esse in eodem loco puta diffinitiue. ⁊ anima etiaꝫ existit in capite quo modo tunc demones ibidem existere possunt. Dicendum q̄ residentia aīe assignatur centrum cordis in quo vitā

influēdo omnibus mēbris cōicat. Et exemplū datur de aranea in medio te le que sentit tactum ex omni pte. Tamen quia dictū augustini in libro de spiritu et anima. q̄ est tota in toto et to ta qualibet pte corpis. Ideo dato q̄ sit in capite. adhuc demon ibi opari pōt. quia alia est eius operatio ab opatōe anime cum operatio anīe in corpe est vt informat et vitam influat. vñ ē ibi sic forma in materia nō sicut in loco. Demon aūt sicut i tali pte corpis et tali lo co immutando et operando circa spēs sensibiles. Unde quia nulla confusio operationū est inter eos. Ideo vtrūq̄ simul in eadem parte corpis esse pñt. Ad illud. An tales sint tanq̄ obsessi et arrepticij. i. a demonibus arrepti estimandi. quia specialem hoc vult habere declarationem. An videlicet h̄ possibile sit vt opere maleficoꝝ aliquis vt obsessus a demone. i. q̄ demū eū possideat vere et corpaliter. Idō de tali materia specialis tractabitur modus i capitulo sequenti. habet em̄ et hoc specialem difficultatem. An operibus maleficoꝝ id fieri valeat. Ad illud tantūmodo. An talia opera maleficorum et demonum sint ad modum miraculorum operum censenda. ita q̄ debeant opera miraculosa estimari. Dicendū q̄ sic inquantum fiunt preter ordinē nature create nobis note per virtutem creature nobis ignote. licet non sint ꝓprie miracula sicut illa que fiunt p̄ter ordinem totius nature create qualia sunt miracula dei et sanctorum. Vide que in prima parte operis sub quinta questione et reprobatōne tercij erroris tacta sunt vltra que addenda sunt hec ꝓpter eos qui hmōi opera impugnare possent quasi nō debeāt censeri opa miraculosa sed simpliciter opera diabolica eo q̄ cum miracula sint data in confirmationē fidei non debent cōce di fidei aduersario. Tum etiam q2 sig antichristi dicūtur ab apostolo signa mendacia. Sed dicendum ad p̄mum Q2 miracl'a facere ē donū grē gtī date Unde sicut p malos possunt fieri homines. ita et p malos spūs in his videlicet ad que eorum virtus extendere se potest. Unde etiā discernuntur miracula per bonos facta ab illis q̄ per malos fiunt ad minus tripliciter. Prio ex efficacia virtutis opātis q2 signa facta p bonos diuina virtute fiunt in ill' etiā ad que virtus actiue nature se nullo modo extendit. sicut suscitare mortuos et hmōi que demones s̄m v̄itatē facere non possunt. sed in prestigijs tātum vt symon magus de mortuo cui9 caput agitabat que diu durare nō pñt Scdo ex vtilitate signoꝝ. q2 signa per bonos facta sunt de reb9 vtilib9. vt in curationibus infirmitatū et hmōi. Signa aūt per maleficas facta sunt de rebus nociuis vel vanis sicut q̄ volāt in aere vel reddant membra hominum stupida et hmōi. Et hanc differentiam assignat beatus Petrus in itinerario Clementis. Tercia differentia est q̄ntū ad finem. q2 signa bonoꝝ ordinant ad edificationē fidei et bonoꝝ morum. Sed signa maloꝝ sunt in manifestuꝫ nocumentū fidei et honestatis. Etiam q̄tum ad modum operandi differūt. quia boni operantur mirabilia per inuocationem diuini nominis pie et reuerenter. Sed malefici et mali quibusdam deliramentis et demonum inuocationibus. Aliud etiam non obstat q̄ videlicet apostolus opera diaboli et antichristi nominat signa mendacia. quia tunc illa mirabilia que fiēt ab eo diuina permissione sunt vera et etiam falsa diuersis respectibus. Vera i illis que fiunt virtute demonis ad que ei9 virtus se extendere potest. Falsa quādo faciet ea ad que sua virtus se nō pt

extenderevt suscitare mortuos. illuminare cecos. quia in primo vbi facē attē tabit aut intrabit corpus defuncti aut illud amouebit z loco illius ipe in assumpto corpore ex aere se p̄sentabit. et sic in secundo prestigiosa arte visuz aufert. aut infirmitates alias z subito sanabit a lesione cessando. non qualitates interiores rectificando sicut in legēda Bartholomei ponitur. Possūt etiā oīa mirabilia opa antichristi z maleficax dici signa mendacia inquantū solummodo ad decipiendum fiunt iā z tunc operabitur antichristus. Hec thomas distin. vij. de virtute demonū in operando. Posset etiam hic adduci differentia miraculorum que ponit in compendio theologice veritatis. z inter mirum et miraculum. quia cum miraculum proprie quatuor requirat scilicet q sit a deo. et q sit preter existētiam nature. contra cuius ordinem fit et tercio q sit euidens. et quarto q ad fidei corroborationez. quia ergo i operibus maleficarum primum z vltimū ad minus deficiunt. ideo mira opera non autem miracula dici possunt. Ea etiam ratione. quia z si aliquo modo miracula dici possunt: quia tamen q̄dam sunt supra naturam. quedam cōtra naturam. quedam preter naturam Et supra naturam sunt illa in quibus non est simile in natura nec in ei⁹ potentia. vt virginem parere. Contra naturam vt que fiunt vsu contrario nature terminantur autez ad conforme nature. vt ceci illuminatio. Et preter naturam: vt que fiunt ordini simile nature non tamen per principium nature. vt in mutatione virgarum in serpētes quod natura facere potuisset per longam putrefactionem propter ratōnes seminales. sic etiam opera magorum dicentur mirabilia. Rem gestam narrare expedit et paululum eius declarationi insistere. Est oppidum in diocesi Argentinensi cuius nomen occultare ordo charitatis z honestatis postulat. In quo laborator quadam die dum ligna ad comburendum dumtaxat in domo secaret. Cattus quidā nō parue quātitatis ipm molestare ei importune se obijciendo nisus est. quem abiendo ecce alius maioris quantitatis simul cū priori acrius ipm aggrediuntur quos iterum vbi repellere volebat. ecce tres pariter et iam versus vultum saliendo iāq inter tibias morsibus lacerando ipm aggrediuntur. Perterritus inde et vt retulit maiori anxietate nunq perplexus signo crucis se muniendo et opus pretermittendo per incisa ligna cattos infestos et modo ad faciem modo ad guttur denuo saltantes iam vnam ad caput iam alteram ad pedes aut super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post hore spacium dum iterum suo operi insisteret duo famuli oppidi consuluz tanq malefactorem ipsum capientes ad presentiam baliui seu iudicis ducere volebant qui iudex a longe ipsum aspiciens. Nec audientiam sibi prestare volens: imperat vt ad profundum cuiusdam turris seu carceris vbi plectendi includebantur ad mortem proijceretur. Eiulans ille et cur talia pateretur cum in nullo crimine se consciū agnosceret per triduum custodib⁹ carceris querulose lamentabatur. Et hi quidem quanto pro audientia sibi p̄standa amplius instarent. Tanto acrius iudex ira seuiebat verbis contumeliosis asserens quomodo tantus malefactor adhuc reatū suū nō agnoscēt. aut quomodo se innocentē proclamaret cū euidētia facti ei⁹ flagicia horrenda demōstrarēt. Et cū hi nil p̄ficerent tñ suasu alior consulū iudex induct⁹ audiētiā sibi p̄stare hūit. Eductus ita-

ꝗ de carcere cu3 ante iudicem staret et
iudex ipm̄ intueri renueret: pauper ge
nubus aliorꝫ circūsedentiū ꝓuolutus
petijt vt causa sue calamitatis sibi ape
riretur: sicqꝫ iudex in hec verba proru
pit. Tu scelestissim⁹ hominū q̄uo tua
flagitia non recognoscis. Ecce tali die
ꝛ tali hora tres matronas p̄cipuas hu
ius ciuitatis vulnerasti vt in lectis de-
cūbentis nec surgere aut mouere se va
lent. Refocillatus paup ꝛ de die ꝛ ho-
ra ac de euētu rei apud se ruminans:
dixit. En diebus vite mee mulierem
nunq̄ꝫ percussi aut verberaui: ꝛ ꝙ tali
die ꝛ hora sectioni lignorꝫ insteti testiū
legittima ꝓductione ꝓbabo. Sed et
vr̄i familiares sequenti hora huic ope-
ri me insistentē comparuerūt. Tūc ite-
rum furibundus iudex. Ecce ait q̄uo
scelera sua palliare nititur. Mulieres
verbera deplangunt demonstrant ꝛ ꝙ
eas ꝑcusserit publice testanṫ. Tūc pau
per amplius super euentum rei rumi
nans. Illa inquit hora creaturas me ꝑ
cussisse recolo: nō aūt mulieres. Atto
niti circūsedentes ꝛ vt cuiusmodi crea
turas ꝑcusserit referari cupiūt. Tunc
ille rem gestam ꝛ ꝓut supra tactum est
oibus stupentibus recitauit. Et intelli
gentes opus demonis fuisse pauperē
solutum ꝛ illesum abire ꝛ ꝙ negotium
nulli reuelaret precipiūt. Sed nec a fi-
dei zelatoribus qui ꝛ interfuerant euē-
tus occultari potuit: super quem mo-
dum aliqua differendo. An ne demo-
nes in assumptis sic effigijs absqꝫ p̄sen
tia maleficarum apparuerūt aut earū
corporalis p̄sentia prestigioso artificio
in bestiales illas formas transmutata
fuerit. Respondendo cōcludere opor-
tet: Qꝛ licet vtrūqꝫ virtute demonum
fieri posset: ipm̄ tn̄ scd̄m factum fuisse
amplius p̄sumitur. Nam motū loca-
lem vbi demones in effigijs cattorꝫ la
boratorē iuaserūt etiā laboratoris ict⁹
ꝛ vbera cattis illata mulieribus in do
mo residentibus subito ꝛ per aere3 in
ferre potuisse: ꝛ hoc ꝓpter pactum mu
tuo dudum initū nemo dubitat. Sic
em̄ ꝛ lesionem vel puncturam qua3 in
ferre volunt sciunt alicui imagini depi
cto vel fuso vbi aliquē3 maleficiare vo
lunt ꝙ nō illi imagini ſ3 illum quē pre
sentare habet iuxta pūcturas sup ima
gines factas ledunt. Varia sup hunc
modum gesta deduci possent. Nec va
let instantia si quis obijceret illas mu
lieres sic lesas fortassis fuisse innocen-
tes eo ꝙ ꝛ per exempla tacta lesiones
etiam innocentibus posse contingere
patet. Dum aliquis ignoranter p ima
ginem artificialem a malefica leditur
instantia non valet: quia aliud est a de
mone per maleficam ledi: ꝛ aliud per
ipsum demonem absqꝫ malefica: quia
demon per se in effigie animalis tunc
verbera suscipit quando alteri sibi per
pactum coniuncto infert. Et quando
cum eius consensu ad talem apperitio
nem sub tali forma et modo se ingessit
Unde sic tanummodo noxios ꝛ sibi
per pactum coniunctos nocere potest
et nullo modo innocentes. Per male
ficas autem vbi demones ledere que-
runt tunc etiam innocentes permissio
ne diuina in vltionem tanti criminis
sepe affligunt: verum ꝙ etiam demo-
nes per se interdum deo permittente
et innocentes ledunt et dudum Job
sanctissimū leserunt: sed ibi nō fuerūt
nec vsus fuit diacolus hm̄oi p̄stigiosis
apparitionibus prout in tali facto ꝛ ꝑ
tale fantasma catti qd̄ animal ꝑfidorū
est appropriatū signū: sic canis p̄dica
torꝫ in scripturis. Vn̄ semp mutuo sibi
insidianṫ. Et ordo p̄dicatorꝫ sub figu-
ra cattuli latrantis in primo fundato-
re aduersus hereses p̄mōstratus fuit.
Presumiṫ aūt ꝙ p scd̄m modū malefi
ce ille tres laboratorē iuaserūt: tū ꝙ pri

mus modus nō tm̄ eis placuisset tū. q2 scd̄s eaꝝ curiositati magis cōgruit. In quo etiā talis ordo circa tria fuatus fuit. Primo ꝙ ad demonū instantiā sollicitate sup hoc fuerūt ꝛ non demones ad instantiā maleficaꝝ. Sic ei sepissime ex eaꝝ fassionib9 reptum ē a nobis ꝙ ad instantiā demonū eas continue ad mala ꝑpetranda infestantes plura habēt facere. Et verisimile ꝙ de se nō cogitassent pauꝑem molestare. Cā aūt quare demones ad hoc sollicitabant sine dubio extitit ꝙ q2 bene nō scunt vbi crimina manifesta impunita remanent amplius deus offenditur. fides catholica dehonestatur. ꝛ iparum numerus ampli9 augmentat. Secundo. habito eaꝝ consensu demones earum corpa localiter trāstulerūt ea facilitate qua ꝛ spūalis virt9 prestātior corporali existit. Tercō ꝙ pstigiosa apparitione modo quo supra tactū est i formas illas bestiales cōuerse ipm laboratorē inuadere hūerunt. nec defense a verberibus sicut vtiqꝫ ea facilitate q̄ translate fuerant eas defendere potuissent. sed verberari ꝛ verberatorē manifestare ꝑmiserunt. scientes illa flagicia per effeminatos viros nullū zelū fidei habentes remanere ob causas ꝑtactas impunita. Alludit quod legitur de q̄dam sancto viro qui dum semel predicantem diabolum in forma sacerdotꝭ deuoti in ecclesia reppꝑisset. et per spm̄ ipm demonē agnouisset esse verba sua obseruauit. et an bene vel male ppl'm informaret attendebat. Et duȝ ipm irreprehensibilē ꝛ potius criminum obiurgatorem perpendisset. finito ꝟmōe eo accersito dum causam super his q̄reret respondit. Ecce veritateȝ dico sciens ꝙ dum auditores sint verbi et nō factores amplius deus offendit ꝛ lucrum meum augmentatur.

De modo quo demones per maleficarū operatōes homines interdū substantialiter inhabitant. Capit. x.

Quia i precedenti capitulo tactū est qualiter demones etiā capita hominum aut alias partes corpis occupare ꝛ itrare ꝛ spēs interiores de loco ad locum mouere possunt. Dubitare q̄s posset. An ne ex toto hoīes ad istātiā maleficaꝝ obsidē possē t. ꝛ de diuersis modis obsidendi absqꝫ maleficaꝝ istātia. Unde ꝓ haꝝ declaratiōe tria sunt declaranda. Primo de diuersis modis possidendi. Scd̄o ꝙ ad instantiaȝ maleficaꝝ diuina permissione demones interdum oibus illis modis possident. Tercio acta et gesta sup h̄ deducenda. Quo ad primum. secluso illo generali modo quo diabol9 homineȝ cum quolibet peccato mortali inhabitat. De quo modo sanctus tho. q̄olib. iij.q.iij. sub dubio. An diabolus semper substantialiter inhabitat homineȝ quandocunqꝫ peccat mortaliter. Causa dubitatōnis eius sit ꝙ cū spūs sctūs semper inhabitat hominem cum grā Juxta illud prīo.j.ad Cor.iij. Tēpluȝ dei estis ꝛ spiritus dei habitat in vobis ꝛ grē opponitur culpa ꝛ opposita hn̄t fieri circa idem. Ubi etiaȝ declarat ꝙ q2 inhabitare hominē potest intelligi dupliciter. Uel q̄tum ad animam vl' quantum ad corpus. Et primo modo cum non est diabolo possibile inhabitare animam eo ꝙ solus deus mēti illabitur. Nec iteꝝ diabolus ita est causa culpe sicut spiritussanctus efficit in anima per se operādo. Ideo similitudo non valet. Quantum vero ad corpus dicere possumus ꝙ dupliciter diabolus potest inhabitare hominē. sic etiam dupliciter homines reperiūtur vel in peccato vel in gratia existentes.

Primo dicere oportet q̄ q2 ex q̄libet peccato mortali hō seruituti diaboli addicitur inquantū diabolus interdū exterius suggessit peccatū. vel quantū ad sensum. vel q̄tum ad imaginatōnē. Ideo dicitur inhabitare affectū hois. cū ad quemlibet motū tentatōnis mouetur sicut nauis in mari sine gubnatore. Potest etiā diabol9 hominē substantialiter ihabitare sicut p3 in arrepticijs. Et q2 hoc magis pertinet ad rōnem pene q̄ culpe vt patebit. Et pene corpales non sp consequūtur culpam sed q̄nq3 peccantibus et non peccantibus inferuntur. Ideo et in grā et ex gratiam existentes fm altitudinē incōphensibiliū iudicioꝝ dei inhabitare sbstantialiter possunt. Et hic mod9 possidendi: licet non sit nr̄e speculatōīs. ponitur tñ ne alicui impossibile videatur q̄ etiam dei pmissione hoies a demonibus ad instantiā maleficaꝝ substantialiter interdū inhabitant. Possum9 ergo dicere q̄ sicut quinq3 modis demones p se absq3 maleficis homies ledere et possidere possunt. ita et omnibus illis modis ad instantiā maleficarum cū extunc sicut ampli9 deus offendit. ita et maior seuiendi in hoies p maleficas demoni permittitur facultas. Et modi perfunctorie recitando hi sunt dempto eo q̄ vexant aliquando in bonis fortune exterioribus q̄ aliquando etiā aliquos in pprijs ledunt tantum modo corpibus. Aliq̄n in corpib9 simul et in potentijs interioribus. Aliq̄n solū tentant intus et extra. Alios vsu rōnis ad tēpus priuant. Alios velut bestias irrationales reddunt. De singul' dicamus. Sed prius quinq3 causas pter quas deus permittit hoies possideri premittamus. q2 hunc ordinē seruare materia postulat. Nam aliquando quis possidetur p maiori suo merito. Aliq̄n p alieno leui delicto. aliquādo p suo veniali peccato. aliq̄n p graui peccato alieno. aliq̄n p magno facinore pprio. Et his oibus de causis nulli dubiū q̄n et deus ad instantiā maleficaꝝ p demones etiā similia fieri interdum pmittat. et singula ex scripturis et non p noua gesta tantū probare expedit. cū sp noua p antiqua roborantur. Nam de primo patet in dialogo seueri beati Martini charissimi discipuli. vbi fertur quendā prēm sanctissime vite tanto dotatū in grā expellēdi demones vt hi ne dum verbis pprijs fugarētur. sed etiā eiusdem patris eplīs et cilitio. et cū corā mundo pater esset celeberrim9 se tentari sensit vana glīa. cui vicio licet viriliter resisteret. tñ vt humiliaretur amplius totis p̄cordijs deum p̄cabatur. quatenus q̄nq3 mensibus a demone possideretur. quod et factū est. Nā eū statim possessum vinculari opꝫ tebat et oia applicare sibi demoniacis cōia. Finito aūt q̄nto mense prorsus et ab omni vana gloria et a demone liberatus est. Sed q̄ hac de causa q̄s p maleficia3 alterius posset a demone possideri sicut factū fuisse non legitur. Ita nec ad p̄ns affirmatur: licet vt p̄missū3 est incomphensibilia sint dei iudicia. De scd̄o autē q̄ ex alieno leui delicto aliquis possidetur ponit exemplū beatus Gregorius de beato Eleutherio abbate viro simplicissimo qui cū3 xpe monasterium virginum pernoctaret: et ignoranti ordinauerunt ad sua3 cellam poni paruulum puerum q̄ omni nocte vexabatur a demone. Sed eadē nocte a demone liberatus est per p̄ris presentia3. Hic cum rem didicisset gestam et puer iam positus esset in monasterio sancti viri. et transactis multis diebus paulo immoderate letus de liberatōne pueri ait ad confratres suos. Diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur. Sed vbi ad seruos dei venit

puerum hanc accedere non p̄sumpsit Et ecce statim diabolus puerum vexare cepit. Et per lachrymas et ieiunia sancti viri et confratrum difficulter sed eodem die liberatus fuit. Et quidem vbi ex alieno et leui delicto quis innocens possidetur. Non mirum si ꝑpter veniale proprium: aut propter graue alienum peccatum. aut etiam propter proprium facinus aliqui etiam ad maleficarum instantiā per demones possidentur. Nam et de proprio veniali peccato patet per cassianum coll'. abba. sereni prima. dicentem de Moyse Moyses inquit in heremo cum singularis et incōparabilis vir esset ob rep̄hensionem vnius sermonis quem cōtra abbatem macharium disputans: paulo durius protulit quadaꝫ scilicet opinione preuentus diro confesti traditus est demoni vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia domin⁹ intulisse videtur. ne. s. in eo vel momentanei delicti macula resideret patuit ex miraculosa curatione. Nam continuo abbate Machario in oratione submissa citius nequā spiritus ab eo fugatus abscessit. Simile videtur huic quod gregorius primo dialogo. refert de moniali que lactucam comedit non prius signo crucis se muniens et per beatum Equitium prēm liberata. De quarto etiam videlicet pro alieno graui peccato aliqueꝫ possideri ibidem refert beatus gregorius de beato Fortunato episcopo. qui dum diabolum ab obsesso homine ꝑpulisset. sero idem demon in specie peregrini p plateas ciuitatis clamare cepit. O virum sanctum Fortunatum episcopū. Ecce de hospicio me perigrinum proiecit nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidam cū vxore sua et filio sedens perigrinum inuitauit suum ad hospitium et querendo causam expulsionis ē gauisus super derogatōne sancti viri quā a peregrino ficte audiuit. Exinde autē diabolus pueꝝ inuasit et prunis iniecit ac animā eius excussit. Sicqꝫ pr̄ miser primū quē recepisset hospitio intellexit. Et de quinta cā ꝓprij facinoris et magni cōiter tam in sacra scriptura q̄ꝫ in sanctoꝝ passionalib⁹ legimus. Naꝫ et sic legim⁹ primi Reg. xv. de saul rege israel ꝙ inobediens deo possessus est a dyabolo. Que omnia vt diximus tacta sunt ne impossibile cuiquam videatur si ob facinorum maleficarum vt aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo vt diuersos modos possidendi ītelligere valeam⁹. quo ad scōm rem gestam in mediū ꝓducamus. Tempore siquideꝫ Pij pape secundi ante iniunctum inquisitionis officium vni e duobus inquisitoribus hunc tractatum conficientib⁹ tal' accidit casus. Bohemus quidam de dachouo oppido filium vnicum et sacerdotem secularem ob liberationis gratiam quia obsessus erat romam vsqꝫ perduxit. Et casu aūt dum ego vnus ex inquisitoribus hospitium refectionis gratia intrassem contigit vt tanq̄ꝫ cōmensalis idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum cōsederēt Conuescentes aūt et mutuo vt moris forensium est conferentes. Idem pat' pluries suspirans. Et ꝙ prosperuꝫ iter compleuisset a deo omnipotenti optabat. cui ex intimis compatiendo. que nam sui itineris et causa tristitie esset inquirere cepi. Tunc ille filio audiēte qui et mihi collateralis in mensa erat respondit. Heu filium habeo a demone obsessum quem ob liberatōnis gratiam magnis laboribus et impensis hucusqꝫ perduxi. Et ego. Vbi nam filius esset dum inquirerem ꝙ mihi collateralis esset indicauit. Atterrit⁹ ego

paululū ꝛ diligenter ipm intuēs ꝙ cū
tanta modestia cibū sumeret ꝛ ad q̄q̄
interrogata pie rn̄deret. Hesitare aio
cepi ꝛ ꝙ obsessus nō esset ꝫ infirmitatꝭ
cā sibi aliquid accidisse obieci. tūc fili-
us rem gestam ꝑ se narrans ꝛ qualiter
q̄ntoq̄ʒ tempoꝛe obsessus fuisset idica
uit. Mulier inquit quedam malefica
hanc mihi infirmitatē contulit. bꝛigā-
ti em̄ cōtra eam rōne cuiusdā displicē
tie circa regimen curie cū eā duriꝰ in-
crepassem qꝛ ceruiciose volūtatis erat
dixit. ꝙ post paucos dies haberē inten
dere his q̄ mihi contingerent. Sed et
demon in me habitans hoc idem re-
fert ꝙ maleficiū sub quadā arboꝛe po
sitū sit a malefica. qđ nisi amoueatꝛ nō
potero liberari: ꝫ nec arboꝛē vult indi
care. At ego nec minimā suis dictis fi
dem adhibuissem nisi expientia me ꝓ
tinus edocuisset. Nam interrogatus a
me de interuallo tpis vt pꝛeter consue
tum modum obsessoꝝ tante sue rōnis
esset capacitatis. Respondit. vsu ratio
nis tantūmodo priuoꝛ qn̄ diuinis aut
vacare aut sacra loca visitare voluero.
Precipue aūt demon ex suis verbis
ꝑ me pꝛolatis dixit. Quia sic maioꝛeʒ di-
splicentiā hactenꝰ in sermonibꝰ ad po-
pulū sibi fecissem: ita vt nūc nullo mō
me pꝛedicare sineret. gꝛosus em̄ ex re-
latu patris pꝛedicatoꝛ extitit et omni-
bus amabilis. At ego inquisitoꝛ cum
de singulis certificari volebā. per qnde
nam ꝛ vltra ad varia sctōꝝ limia ipʒ
deducere decreui. Precipue aūt ad ec
clesiam sancte Praxedis virgis vbi ps
statue marmoꝛee. cui in sua flagellatio
ne saluatoꝛ noster alligatus fuerat et
ad locum in quo petrus apostolꝰ cru
cifixus fuerat. in quibus locis hoꝛribi
les eiulatus dum exoꝛcizabatur emit-
tebat. iam asserens se velle exire. post
paululum vero minime. Et vt p̄missū
[illegible] duabus [illegible] mansit [illegible]

dos compositus ꝛ sine omni nota nisi
dum exoꝛcismi incipiebantur. ꝛ illꝭ fi-
nitis dum stola de collo amouebatur
ex tunc iterum nec minimū irrationa
lem aut inhonestum motum demon-
strabat. Hoc dempto dum ecclesiam
aliquam pertranseundo genua pꝛo sa
lutatione virginis glorioſe flectebat.
Tunc diabolus eius linguam in lon-
gum extra os suum emittebat. Et in
terrogatus. An non ab illo se posset cō
tinere. Respondit. Hoc facere mime
valeo sic em̄ vtitꝛ oibus membꝛis ꝛ oꝛ-
ganis collo lingua pulmone ad loq̄n-
dum vel eiulandū dum ei placet. Quia
audio quidē verba q̄ sic ꝑ me ꝛ ex mē-
bꝛis meis loquitur. ꝫ resistē omnino
non valeo ꝛ q̄nto deuotiꝰ oꝛōni aliqua
insistere affectarē tanto acrius me im-
pugnat linguā emittendo. Et qm̄ co-
lumna in ecclesia scti petri ex templo
salomonis circūferrata existit. ꝑ cuius
ꝟtutē plures licet a demonibꝰ obsessi
liberātur. eo ꝙ ꝛ xp̄s pꝛedicādo in tem
plo illi se appodiasset. hic tn̄ occulto
dei iudicio liberari nō potuit. Alium
modū ꝓ sua liberatione sibi disponē-
do. licet em̄ per integrū diem ꝛ nocteʒ
circa colūnā inclusus mansisset tamē
sequenti die post varios exoꝛcismos su
per eū plectos dū circūstaret populꝰ ꝛ
magnꝰ fieret concursus. Et interroga-
tus in q̄ pte columne se xp̄s appodias
set. tunc dentibus moꝛdēdo colūnam
locū demonstrabat. eiulans. Hic stetit
hic stetit. Ultimatim tamen dixit. no-
lo exire. Et cū interrogaretur. qua de
causa. Respondit ꝓpter lōbardos. Et
interrogatus denuo. Cur ꝓpter lōbar-
dos egredi nollet. Tunc rn̄dit in itali-
ca lingua cum tamen infirmus sacer-
dos illō ideoma ignoꝛaret di. Oēs fa-
ciunt sic ꝛ sic. nominando pessimum
viciū luxurie. At sacerdos post hꝫ me
terrogādo dixit. pater. qđ sibi volūt hꝫ

verba italica que ex ore meo protulit. Cui cū indicassem: rñdit. Verba qdez audiui sed intelligere non potui. Et qz vt rei pbauit euentus hoc demoniuz erat de genere illo de quo saluator in euangelio. Hoc genus demonioꝝ nō eijcit nisi in oratione et ieiunio. Ideo quidam venerabilis episcopus p turcos vt fert a sede expulsus pie illi cōpatiens per totū quadragesimale tps in pane ꝛ aqua ieiunijs ꝛ orōnibus et exorcismis quotidie insistens ipm per dei gratiā tandem liberauit ꝛ ad ꝓpria cū gaudio remisit. Sup quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter disserere qbus ꝛ quot modis demon hoies possideat vel etiā ledat. Possumꝰ tñ dicere ꝙ qnqꝫ modis dēpto eo ꝙ in rebus fortune exteriorib9 aliqñ tm ledunt. Nam aliqui in ꝓprijs tm̄mō vexant corpibus: aliqui in corpore simul ꝛ in potentijs interioribus aliqui in potentijs tm̄modo interioribus: aliq castigatione coꝝ ad tempus tm̄mō vsu rōnis puant. Aliqui vo velut bestie irrōnales reddunt. Prefatū sacerdotē quarto modo possessum fuisse declarat. Nā nec in rebus fortune nec in ꝓprio vexatus corpe fuit prout contigit beato Job vbi deus demonē licentiasse manifeste scripturā sup hoc tradit dicens ad sathan. Ecce vniuersa que habet in manu tua sunt tm̄ in eum ne extendas manū tuā ꝛ hoc in res exteriores. In corpus vo postmodū ait Ecce in manu tua est verūtamen animā eius serua. i. vitam eius ne auferas Potest etiā dici ꝙ tercio modo scilicet in potentijs anime interioribus simul ꝛ corpe vexatꝰ fuit: cū dicebat vt Job .vij. habet. Ad dñm si dixero cōsolabitur me lectulꝰ meꝰ ꝛ releuabor loquēs mecum in stratu meo: terrebis me per somnia ꝛ per visiones horrore concuties demone scz ꝓcurāte fm Nicolaū de lira. ꝛ fm Tho. Terrebis me p somnia q scz dormienti apparent: ꝛ p visiones q scz apparent vigilanti ab vsu exteriorꝫ sensuū alienato. solent em̄ fantasmata informata diurnis cogitationibus esse in terrorem dormientiū. Et hec operabant in eo ex infirmitate corporis. Vñ sic consolatōe vndiqꝫ seclusa nil remedij videbat Job euadendi tot angustias nisi per mortē horrore indq concuties. Quibꝰ modis ꝛ malefice homines ledere p demones nemo dubitat ꝓut ꝛ in sequentibus patebit qualiter p grādines in rebus fortune ꝛ in corpa animaliū ꝛ hoim lesiones inferunt. Et tercius etiā modus ledendi est in corpe ꝛ in interioribus potentijs absqꝫ priuatione vsus rationis. Patet ex eaꝝ opationibus vbi vt supra tactū est adeo mentes hominuz ad illicitas affectiones incendunt ꝙ necessario etiam nocturno tempe ad amasias p longa terrarū spacia currere habent: sic carnalis amoris nimis illaqueati. Potest adduci ꝛ illō qd in hassia oppido margburck contigisse dicit de quodā obsesso etiā sacerdote dū in exorcismis demon interrogaret: quanto tempe sacerdotem inhabitasset. Rñdisse fertur septem annis. Et cū exorcista obijceret Cum vix per tres menses eum vexasti reliquo tempe vbi eras. Rñdit. In corpore suo me occultabam. Et ille. In q parte corporis vbi inquirebat: rñdit: vt plurimū in capite. Et denuo vbi nam fuisset quando diuina celebrasset ꝛ sacramentū sumpsisset requisitus: dixit Sub lingua eius me occultaui. Et ille Miser: qua temeritate ad psentiā creatoris tui non aufugisti. Tunc demon. Nunquid sub ponte se nequā occultare potest donec desuper vir sanctus ptransibit: dummodo gressus non fixerit: diuina tamen cooperante gratia liberatus fuit. siue verū siue ficticium ꝓ

tulerit cum mendax sit et pater eius. Quartus modus applicat ad pfatuz possessum rome liberatuz sub hac declaratione q demõ possit illabi corpori licet non anime cum hoc soli deo sit possibile. Illabi etiã corpi non tamen infra terminos essentie corpis: hoc inquã declarando habet modus quo demones substantialiter interduz homines inhabitant: et ad tempus tantummodo vsu rationis priuant. Et qdem hoc sic declarat. Nã dicere possum⁹ q corpus habet terminos duplicis rationis: scz quãtitatis et essentie. Vñ quãdo angelus qcunq bonus vel malus opatur infra terminos corpis: operat infra terminos corpalis quãtitatis. Et sic etiã illabit corpi operãdo circa potentias quãtitatiuas: sic etiã boni angeli etiã imaginarias in bonis visiões operant. Nunq aũt dicunt illabi essẽtie corpis: qr nõ possunt illabi vt pars neq sicut virtus. Non sic pars qr alia et alia est essentia vtrobiq. Nõ sic virtus quasi dans esse: qr suũ esse habet p creationẽ a deo. Vñ et ipe solus habet intrinsecã essentie operationem et cõseruationẽ qdiu placituz fuerit sue pietati conseruando. Vñ concludit q alie omnes pfectiones seu defectus loquendo de bonis quo ad pfectões: de malis quo ad defactus quando opantur si operant circa corpus et ptes ei⁹ vt circa caput illabunt tali corpi sup terminos videlicet qnãtitatis et quãtitatiuas potentias. Si vo circa animã tũc iterũ vterq extrinsece operat: sed modis diuersis. Et dicunt operari circa animã fantasmata illa seu spẽs intellectui repñsentando: et non solũ ad iudicium sensus cõmunis et sensuũ exteriorũ. Ex qb⁹ opatõib⁹ sequũt tẽtatões a mal' angel' et affectiões et cogitatiões male p indirectum operando versus intellectum. A bonis antem angelis sequunt illustratões fantasmatũ ad cognoscendũ reuelanda ab eis: vñ et talis diuersitas ẽ q boni angeli etiã directe possunt imprimere in intellectum fantasmata illustrando. Mali aũt neq illustrare dicunt fantasmata: sz poti⁹ obfuscare. Item nec directe imprimere possunt: sz tmmodo indirecte inquãtũ intelligentẽ necesse est fantasmata speculari. Per hec tamẽ etiã angelus bonus nõ dicit illabi anime: licet eã illuminet. Sicut nec dicit supior angelus illabi in inferiorẽ: licet eum illuminet sz tmmodo extrinsece operat et coopat modo q dictũ est: vñ multo min⁹ mal⁹ illabi potest. Et per hũc modũ demõ sacerdoti corpus in tribus occupauit. Primo q sic illabi suo corpori potuit infra videlicet terminos corpalis qntitatis: ita caput suũ occupauit substantialiter illud inhabitando. Scdo q sicut circa animã eius extrinsece opari potuit obfuscando intellectũ vt rationis vsum perderet. Ita etiã potuit vt sine intermissione vel etiã interpellanti cuz quo ad amissionẽ rationis vexaret. Licet etiam dici potest q ex dono dei hoc habuerit sacerdos vt non sine intermissione a demone vexaret. Tercio q licet oibus membris et organis ad loquendũ et voces ad formandũ priuaretur: semper tamen ad verba: licet non ad sententiã verbor aduertentiaz habuit: qui modus obsidẽdi plurimũ ab aliis obsidendi modis differt: cũ cõmuniter obsessi legunt sine intermissione a demonibus affligi: vt patet in euãgelio tam de lunatico cuius pater dixerat ad iesum. Domine miserere filio meo quia lunaticus est et male patitur Math. xvii. q etiam de muliere illa quam sathanas alligauerat .xviii. annis et erat inclinata nec omnino poterat sursum aspicere. Luce. xiii. Quib⁹ etiam modis indubie demones diui-

na permissione ad instantiam maleficarum vexare possunt.

De modo quo omne genus infirmitatis inferre possunt. Et hoc in generali de grauioribꝰ. Capitulum. xj.

Sed et hoc qꝛ nō sit aliqua infirmitas corporalis que a maleficis deo pmittente inferri non possit. Etiam si ad lepram vel epilensiam se extendere habeat. Probari potest per hoc ꝙ p doctores nullum genus infiruitatis excipitur. Nam si diligenter ea que superius tacta sunt tam de virtute demonuꝫ ꝙ̄ ad maliciam maleficarum considerant nullam patitur hoc difficultateꝫ. Nam ꝛ nider tam in suo preceptorio ꝙ̄ etiam fornicario vbi querit. An malefici possint veraciter suis maleficijs homines ledere. Et ē questio absqꝫ exceptione alicuius infirmitatis etiam ꝗ̄tumcunqꝫ incurabilis. Et vbi respōdit ꝙ sic: querit consequenter quibus modis ꝛ quibus rebus. Et quo ad primū respondit vt supra ex prima questione prime partis tractatus patuit. Probaꝛ etiā per Isidoꝝ describentis maleficarū operationes. viij. ethi. c. ix. Malefici dicuntur ob facinoꝝ magnitudinem: hi em̄ elementa concutiūt scilicet opere demonum ad tempestates concitandas: mentes hominum turbantꝰ modis videlicet supra tactis vsuꝫ rationis vel omnino impediendo: aut grauiter obfuscando subdit: ꝛ absqꝫ vllo veneni haustu violentia tantum carminis animas interimunt vitam videlicet auferendo. Probatur etiam p sāctum Thomam in. ij. senten. circa di. vij. ꝛ. viij. Et in. iiij. disti. xxxiiij. Et cōmuniter per omnes theologos ibideꝫ scribentes ꝙ malefici omnibus modis possunt pcurare lesiones in hominibus ꝛ eoꝝ rebus cooperante demone in ꝗbus demō potest solū ledere vl' decipere videlicet in rebus fama corpore vsus rationis ꝛ in vita: vult dicere ꝙ in illis in quibꝰ demō per se absqꝫ malefica possit ledere: possit etiā cum malefica: immo ampliori facilitate ꝓpter maiorem diuine maiestatis offensionem vt supra tactum est. De rebus nāqꝫ patet Iob. j. ꝛ. ij. vt supra patuit. De fama patet in legenda beati Hieronymi vt refert Io. an. in hierominiano ꝙ diabolus se transformauit in formam sancti Siluani episcopi in nazareth amatoris Hieronymi. Qui demō pͥmo feminā nobilē nocte i lecto ꝓcare vl' ꝓuocare cepit ad luxuriam verbis: ꝛ deinde factis sollicitauit ad malum: que cuꝫ clamaret demon sub specie sancti episcopi sub lecto femine se abscondit vbi requisitus et inuētus per luxuriosa verba se mentitus est esse episcopuꝫ siluanum. In crastinum igitur sanctꝰ vir disparente diabolo diffamatus est grauissime. Que infamia tandem circa sepulcrum sancti Hieronymi fatente diabolo in obsesso corpore purgata est. De corpore patet i beato Iob qui percussus fuit a demone vlcere pessimo quod exponitur de lepra. Refert etiam Sigibertus et Vincen. in spe. histo. li. xxv. c. xxxvij. ꝙ tempore Ludouici secundi imperatoris in parrochia magnntina quidam demon primo sepe lapides iecit ꝛ ꝗ̄si mallio ad domos percussit. Et deinde publice loquendo furta ꝓdendo ꝛ discordias seminando plures inquietauit. Deinde omnes contra vnum irritauit cuiꝰ hospitium vbicunqꝫ manebat incendit. Et ob illiꝰ pctā omnes pati affirmauit. Vnde tandeꝫ tm̄ agros ꝓ hospitio habere potuit ꝓpter quod cuꝫ p̄sbiteri letanias celebrarēt m̄ltos iactibꝰ lapidū

demon vsq ad cruentationē lesit: aliquando quieuit aliqñ seuit: et per triennium ista continuauit quousq oia edificia ibi incendio cōsumpta sunt. Itē de nocumento vsu rōnis et vexatōe interiorum sensuum pbatur ex possessis et arreptitijs per euangelicas etiā historias. Item de morte et q de vita etiam quosdam puat. Patet Thobie. vj. de septē viris sare virginis occisis qui pter luxuriosum affectū et effrenem appetitū in virginē saram eiusdem nō erant digni matrimonio. Quare concludit q sicut per se ita et amplius p maleficas in oibus nihil dempto hominibus nocere possunt. Verū vbi querit. An huiusmodi lesiones sint potius demonibus aut maleficis imputande. Rñdet q sicut pria et immediata actione demones opant infirmitates immittendo: ita et ipis pncipaliter sunt imputāde ꝟ q in contemptū et offensam creatoris simul et in pditionem animarum querūt huiusmodi per maleficas exercere scientes q p talem modum sicut deus amplius irritatur ita et amplius permittit eis potestatem seuiendi: q et defacto innumera maleficia ppetrantur que non permitterent diabolo iferre hominibus si per se solum affectaret homines ledere que tamen permittūtur iusto et occulto dei iudicio per maleficas pter earum perfidiam et catholice fidei abnegationem. Vñ et eis iusto iudicio talia maleficia imputantur secundario q̄tumcunq diabolus sit actor pncipalis. Scopa ergo quā mulier intingeret aque vt pluat et sursum inaerem aquā spargendo licet in se nō causat pluuiam nec posset mulier inde rephendi: q tamen ex pacto cū demone inito: vbi iam vt malefica talia facit licet demon sit q pluuiā causat: ipa tñ merito inculpat: eo q mala fide et ope diabolo seruit eius obseqijs se tradendo. Sic etiā qñ imaginē cereā vel sile ad maleficiandū aliquē maleficus fac vel qñ maleficio alicui⁹ i aqua vel plūbo imago apparet q̄cq̄d molestie infertur tali imagini cū tale experit fieri in imaginato. i. homini maleficiato: puta punctura vel alia lesura quecunq. Licet lesio realiter inferat imagini p maleficam vel aliū hominem et inuisibilit demon maleficiatū hoiem eodem modo ledit: merito tamen malefice imputat: q sine ea deus nunq̄ lesionē inferre diabolo pmitteret. nec diabolus p se ledere ipm attentasset. Sz q dictum est de fama in qua demones per se homines ledere possunt absq maleficarum cooperatōe posset in dubiū verti. An etiā demones per se possent honestas mulieres infamare vt tanq̄ malefice reputarent cū in earū effigie ad maleficiandum aliquem apparerent vñ cōtingeret talē innocenter infamari. Responsio. Aliqua sunt pmittenda. Primo quia dictū est demonem nihil posse efficere absq diuina permissione vt in prima parte operis circa vltimam questionē patuit: etiā tactū est q non est tāta permissio super iustos et in charitate existentes sicut super peccatores in quos vtiq sicut maiorē habet potestatem iuxta illud. Cū fortis armatus custodit etc. Ita vtiq plura pmittuntur a deo in eorum afflictionem q̄ super iustos. Demū licet iustos in rebus exterioribus vt fama et sanitate corpis ledē possunt deo permittente q tamen sciunt hoc eis cedere in augmentū meritorium: ideo minus eos ledere affectant. Ex quibus dici potest q in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primo ad diuinam pmissionem. Scdo ad hoiem q censet honest⁹ cum tales nō semp sunt in charitate existētes sicut sunt sub honestate reputati. Tercio ad facinus in quo innocēs de

beret infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mūdi excedit. Ideo dicendū. Licet ex diuina permissione quicq̃ innocens siue in grā cōstitutus siue non ledi possint in rebus fortune et fama: habendo tamen respectum ad ipm facinus et grauitatē criminis cuz malefici sic nuncupantur ob facinorū magnitudinē. Juxta Isid. sepe allegatum Dici potest q̃ hoc vt aliquis innocens pdicto modo a demone infamet fieri non est bene possibile iterū multis respectibus. Primo qz cum infamare in vitijs que absq̃ peccato expresso vl' tacito inito cū demone pperantur: vt sunt furta latrocinia et actus carnales. Aliud sit ab infamia sup vicia q̃ nullo modo possunt homini imputari aut ab eo ppetrari nisi super pactū expressum cum demone initum qualia sunt opera maleficaruz que nisi virtute demonū a maleficis ppetrāt vt vbi homines iumenta aut terre fruges maleficiant vnā et eis aliter imputari non posūt Ideo licet demon possit hominem de alijs vitijs infamare: de tali tamen vicio infamare q̃ sine eo non potest perpetrari non videt bene possibile. Preterea hucusq̃ nunq̃ actū est nec repertum vt aliquis innocens sit per demonem taliter infamatus. Et sic pter talem infamiā morti fuisset adiudicat⁹: immo vbi tantūmodo infamia laborat talis nulla pena punitur nisi q̃ canonica purgatio sibi indicit vt in tercia parte operis circa scōm modū sententiandi maleficas patebit. Et licet ibi cōtineatur quod in casu dum in purgatione deficeret p reo esset habendus: ad huc tñ vbi ratio sibi indiceretur anteq̃ vlterius super penam relapsis debitā pcederetur. Sed quia circa contingētia laboramus que actu nūq̃ fuerunt perpetrata: nulli dubium quin et in posterum diuina permissio fieri non permittat Preterea et a fortiori pter angelicam custodiam que non pmittit insōtes in alijs criminibus minoribus infamari: vt i latrocinijs et huiusmodi minus permitteret: immo fortius sue custodie deputatum ab infamia taliū flagitioruz preseruabit. Nec valet si quis acta per sanctum Germanum obijceret quando demones in assumptis corporibus et ad mensam consedentibus alias mulieres viris suis condormientibus psentabant hospitem illudētes quasi ille mulieres in pprijs corporib⁹ semper edentes et bibentes aduentarēt de qua etiam supra mentio habita est. Quia nec ibi ille mulieres excusantur quasi innocentes omnino: sed q̃ talia mulieribus sepe accidunt quod iuxta ca. xxvj. q. v. episcopi. notat Vbi reprehenduntur tales q̃ duz in imaginaria solummodo illusione transferant putant se veraciter et corporaliter transferri: licet vt supra tactum est etiam interdum corporaliter a demonibus vehūtur. Sed q̃ corporales ifirmitates alias omnes nulla dempta diuina pmissione inferre possunt. De illo est psens speculatio. Concludendo ex prenotatis q̃ sic: cum nulla fiat a doctorib⁹ exceptio: cui et rationem assentire oportet cum alias demones sua naturali vtute cuncta corporalia excedunt vt sepe tactum est. Acta deniq̃ et gesta per nos reperta hec affirmant. Nam licet maior difficultas fortassis circa lepraz aut epilensiam oriri possit an videlicet talia inferre possent eo q̃ huiusmodi tantummodo ex diuturnis preuijs interiorum dispositionibus et defectibus solent oriri nihilominus per maleficia interdum esse illata repertum est. Nā in diocesi Basiliensi in confinib⁹ partium Lotharingie et Alsatie cum quidam honestus laborator quedam verba dura contra rixosam quandam mu

lierē ꝓtulisset illa indignata minas ad
iecit quod in breui se de eo vindicare
vellet. Et ille licet minas paruipendis
set: eadem tamen nocte sibi pustulam
collo accreuisse sensit fricando tn̄ pau
lulum et tangens totam faciē inflatam
et tumefactam cum collo ꝑsensit intan
tum vt horribilis species lepre etiā per
totum appareret corpus qui nō distu
lit ꝫ quātotius amicis et consulib⁹ ac
cersitis rem gestam sup cōminatoria
verba mulieres narrauit: et ꝙ sic morti
ca fide et suspitione vellet ꝙ illa sibi ar
te magica eadē malefica itulissꝫ. Quid
plura mulier capit questionibus expo
nitur et crimē fatetur. At iudex de mo
do et causa diligentius inquirens. Re
spondit. Cum me verbis obprobriosis
homo ille aggressus fuisset ego ira suc
censa cum ad domū venissem malign⁹
spiritus causam tristicie mee inquire
re cepit: cui cum singula enarressem et
vt me vindicare possem eidem insinu
ando instarem. Ille inquisiuit dicens
Quid ergo vis vt ei faciam. At ego re
spondi. Vellem vt inflatam faciem se
per retineret: et sic ille abscessit et illā in
firmitatem vltra quam petij homini i
tulit: ego enī ꝙ tali lepra eum pcuteret
minime sperassem: vnde et incinerata
fuit. In diocesi deniqꝫ Constantieñsi in
ter Brisiacum et Friburg leprosa que
dā mulier multis referre solet nisi de
bitum vniuerse carnis iam ab annis
duobus persoluerit quod simili de cau
sa contrauersie que inter ipm et quan
dam aliam mulierem mota fuisset dū
de nocte domum egressa ante ostium
quid operis agere tentasset vent⁹ qui
dam calidus a domo alteri⁹ mulieris
que ex opposito domus sue fuerat ei⁹
faciem repente insufflauit: vnde et subi
to in lepram quam gestabat se incidis
se asseruit. In diocesi deniqꝫ eadem et
territorio nigre silue malefica dum per
lictorem super struem lignorum ꝓ in
cendio sibi parato a terra eleuaretur di
xit. Dabo tibi mercedem. Et sic insuf
flando in eius vultū statim lepra horri
bili per totū corpus percussus paucis
expost supuixit diebus: horrenda eius
flagicia breuitatis causa obmittuntur
sic et alia quasi innumera super hec re
citari possent. Epilensiam nanqꝫ seu ca
ducum morbum certis infligisse p oua
cum mortuorum corporibus subtumu
lata ꝑcipue ex earum secta inhumatis
cū alijs earum cerimonijs que reciten
da non sunt vbi in potu vel cibo alicui
ꝑbuerunt sepi⁹ a nobis repertum est.

Super modum quo alias cō similes infirmitates in speciali hominib⁹ inferre solent.

Capitulum. xij.

Alias deniqꝫ in
firmitates inflixisse vt cecita
tem vel acutissimos dolores
et torsiones in corporibus hominū qs
enumerare potest. Tamen ex his que
oculis nostris perspeximus et que vni
ex inquisitoribus innotuerunt aliqua
i mediū ꝑducam⁹. Eo in tpe q̄ i oppi
do Isbruck iqsitio sup maleficas fie
ret hic inter alios deduct⁹ fuit casus.
Nam honesta quedam ꝑsona et vni ex
familiaribus archiducis matrimonio
copulata in ꝑsentia notarij etc. ſm for
mam iuris deposuit ꝙ cum tempore
sue virginitatis cuidam ex ciuibus fa
mularetur. Accidit vt vxor illius gra
ui dolore capitis langueret. Pro cui⁹
curatione cum quedam mulier acces
sisset et suis carminibus et certis praxis
mitigare dolorē haberet. Ego eius pra
cticam vbi diligenter obseruabam per
speximꝫ contra naturam aque fuse in
scutellā quandā ipa aq̄ in ollā aliā accē
disset cum alijs cerimonijs que recitare

opus non est: cōsiderās𝗊ꝫ q̄ ex illis dolor capitis in dn̄a nō mitigaret aliqualiter indignata hec verba ad maleficaꝫ ꝓtuli. Nescio quid agitis vos nō facitis nisi supstitiosa ⁊ hoc ꝓpter comodū vestrum. Tunc malefica statim subiunxit. An sint superstitiosa vel nō: tercia die tu sentie s quod rei ꝓbauit euentꝰ. Nā tercia d ie mane me sedente ⁊ fusū apprehend ente: tantꝰ dolor subito corpus meum inuasit. Primo in interioribus vt non esset pars corpis in qua non punctiones horribiles sentirem. Scdo non aliter mihi videbat̄ nisi q̄ cōtinue igniti carbones capiti meo superfunderentur. Tercio in cute corporis a vertice vs𝗊ꝫ ad plantas pedis nō fuisset spacium ad punctum acus vbi non fuisset pustula alba sanie repleta. Sic𝗊ꝫ in his doloribus eiulando ⁊ tātummodo mortem optando vs𝗊ꝫ ad diem quartum perstiti. Tandem maritꝰ domine mee vt stabulum quoddaꝫ intrarem mihi iniunxit. At ego paulatiꝫ incedendo eo p̄cedente dum ante ostium stabuli eramus. Ecce inquit ad me pecia panni albi super ostium stabuli. At ego. Video bene. Tunc ille. Quātum potes remoue: quia forte melius habebis. Tunc ego quantū potui vno brachio me ad ostium tenente cum altero petiaꝫ apprehendi. Aperias inq̄t dominus ⁊ considera diligenter ibi reposita. Tūc vbi petiam solui plura ibidem inclusa repperi: precipue aūt grana quedam alba ad modum quo pustule inerant corpori meo: semina q̄𝗊ꝫ ⁊ legumina quoꝝ similia nec edere poteram aut intueri cum ossibus serpentum ⁊ alioꝝ animalium intuita sum Et sic stupefacta duꝫ inquirerem a domino q̄d nā agendū foret vt in ignem cūcta ꝓijcerē iniūxit. Proieci. Et ecce subito nō post hore spaciū aut q̄rtale ꝫ in momēto vt in ignē res ille fuerant ꝓiecte omnē sanitatem p̄stinā recuperaui. Et quia plura cōtra vxorem illiꝰ cui famulabatur fuerunt deposita per que suspecta non tam leuiter q̄ꝫ et vehementer fuit habita ⁊ precipue ꝓpter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Vnde presumitur q̄ conscia de maleficio reposito hoc viro indicauit ⁊ deinceps modo p̄misso publicatum sanitatem ancilla recuperauit Insuper aliud maleficium cuidaꝫ persone etiam muliebri illatum in eodem oppido referre in detestationem tanti criminis expedit. Mulier quedaꝫ maritata et honesta accessit ⁊ iuxta iuris formam vt supra deposuit. Retro domū inquit habeo viridarium est ⁊ illi ortus contiguus vicine mee. Vn̄ quadam die cum transitum fieri ex orto vicine ad viridarium meum non abs𝗊ꝫ damno perspexissem stans in ostio viridarij: ⁊ apud meipām conquerendo ⁊ querulando tam de trāsitu q̄ꝫ ⁊ de dāno: vicina subito supuenit: ⁊ an eaꝫ suspectam haberē inquisiuit. At ego territa ꝓpter malam eius famam nil aliud nisi hec verba ꝓtuli. Gressus i gra minibus damna demonstrant. Tunc illa indignata quia ad eius forassis beneplacitū me litigiosis v̄bis cū ea implicare nolebam. Abscessit cum murmure. Et verba que protulit licet audirem tamen intelligere non potui. Post paucos vero dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus vētris et acutissimis torsionibus a laterē sinistro versus dextrum et viceuersa quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi. Et sic die noctu𝗊ꝫ clamoribus oēs vicinos alios inq̄etaui. Et cōfluētibꝰ hīcinde ꝓ ꝯsolatōe accidit vt lutifigulꝰ p̄fatā vicinā in maleficā adulterino flagitio hn̄s in amasiaꝫ sil'imodo visitatōis grā accedēs: ⁊ infirmititi mee compatiens post verba cōsolatoria ab

rcessit. Seqnti tñ die festine rediit. ꝛ inter alia consolatoria subiunxit. Experimentũ capiã an ex maleficio hec vob infirmitas acciderit. quod si sic repertum fuerit sanitatẽ vobis recuperabo Accepto ergo plũbo liquefacto ꝛ me in lecto decumbente plũbum in scutellã aqua plenã supra corpus meum appodiando infudit. ꝛ vbi quedã imago ꝛ figure diuerarꝝ rerꝝ ex plũbo congelato apparuissent. Ecce inquit ex maleficio hec vobis contigit ĩfirmitas Et sup limen ostij domus vna ps ĩstrumentorꝝ maleficij continetur. Accedamus ergo ꝛ illis amotis melius sentietis. Sicq3 maritus me⁹ cũ eo pariter ad tollendũ maleficiũ accedunt. Et lutifigulus limen eleuans marito iniunxit vt manũ in foueã que apparuerat mitteret ꝛ quecũq3 inueniret extrahẽt Quod ꝛ fecit. Nam primo imaginem quandã cereã in longitudine vni⁹ palme vndiq3 perforatam habentis duos acus ex aduerso ꝑ latera ad modũ q̃ ipa punctões a sinistro latere vsq3 ad dextrũ ꝛ econuerso persenserat extraxit. Demũ pecias panniculorꝝ diuersas. plurimas res tã in granis q̃3 in seminibus ꝛ ossib⁹ continentes sicq3 illis in ignẽ ꝓiectis ego quidẽ conualui ꝟ nõ ex toto. Nam licet torture ꝛ punctiones cessassent appetitusq3 comedẽdi redijsset. ex integro tñ pristine sanitati vsq3 in presens minime sum restituta. Et cum apud lutifigulum importune instarem. Unde hoc q̃ pristina sanitas non rediret. Respondit. Sunt et alia instrumenta alibi abscondita q̃ inuenire non valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset dum inquirerem. Respondit. Ex amore quo amicus amico reuelare solet h̃ cognoui. Unde dum adulteram procabat ꝛ mihi vicinam agnoui. Jdo argumentũ super eam cepi suspicatõnis

hec egrota recitabat. Sed q̃d si singula que in illo dumtaxat oppido reptã sunt dũ recitare vellem liber vtiq3 foret conficiendus. quãti eñ ceci claudi ari diꝛ diuersis irretiti infirmitatib⁹ iuxta formã iuris ex vehementi suspitõne super maleficas eis hmõi infirmitates ĩ genere vel in specie predicẽtes ꝛ q̃ talia in breui sentire haberẽt. vel ad dies vite vel ad mortẽ statim percipiendã. Et q̃d fm eorꝝ auisamenta cuncta accidissent. vel ad specificatã infirmitatẽ. vel ad mortẽ aliorꝝ. qꝛ eñ terra illa vasallꝪ ꝛ armigeris abũdat ꝛ ocia dant vicia vbi interdũ mulieres ꝓcabant dũ illas ꝓcatas abijceret ꝛ alias honestas matrimonio sibi copulare disposuerũt. raro sine vindicta sup maleficiũ inferendũ aut viro aut vxori dũ se spretas cernebant. thorus coniugalis perseuerabat non aũt viris tñ q̃3 tũ mulieribus eo vt pie estimari potest illis interẽptis aut arefactis priores amasias ꝓcare haberent. Nam ꝛ cocus quidã archiducis dũ iuuenculã honestã ꝛ alienigenã duxisset malefica ei⁹ amasia ĩ publica via alijs honestis ꝑsonis audientib⁹ iuuẽcule maleficiũ ꝛ mortẽ predixit extẽsa manu dicens. Non diu de tuo marito gaudeb. Statimq3 seqnti die lecto decubuit et post paucos dies debitũ vniuerse carnis persoluit in extremis cõtestãdo. En sic morior q̃d illa suis maleficijs deo ꝑmittente me infimit ꝛ vtiq3 ꝑ meliori deo sibi alias nuptias ĩ celis disponente. Sic deniq3 per maleficia. miles quidã vt publica fama testatur interemptus fuit sic ꝛ alij pl'es q̃s recitare omitto. Jnter quos ꝛ domicellus quidã dũ ad nutũ amasie secũ pernoctare nolebat ꝛ ꝑ famulũ suum q̃d ea nocte secũ certis negocijs ꝑpeditus ꝑnoctare non posset ei idicasset. Jlla indignata famulo iniunxit. dicas domicello. Non diu me vexabit. sicq3

et sequenti die infirmat⁹. post paucos dies sepultus. Sunt et tales malefice que iudices solo aspectu ꝛ oculoꝝ intuitu maleficiare sciunt. qđ etiā nullam molestiā eis inferre publice se iactātes sed ꝛ quibuscunqꝫ ꝓ criminalibus causis detentis ꝛ grauissimis tormētis ꝓ dicenda veritate expositis taciturnitatem inferre sciunt ꝙ nunqꝫ eorum facinora detegere poterunt. Sunt et q̄ imaginē crucifixi flagellis ꝛ cultris impingendo ob maleficia perpetrāda cū turpissimis verbis cōtra gloriosissime virginis Marie puritatē et nostri saluatoris ex eius intemerato vtero natiuitatē dehonestauerūt verba illa ꝛ singulos actus recitare nō expedit cū nimis sint pioꝝ auriū offensiua. i scriptis tamen redacta ꝛ reposita sunt ꝑut baptisata quedā iudea ꝛ alias iuuenculas induxerat. quaꝝ vna et valpurgis nomine eodē anno in extremis posita dū a circōstantibus ad confessionē peccaminū hortaretur exclamauit. Corpus ꝛ animā tradidi diabolo nec spes mihi adest venie. ꝛ sic defuncta. Singula hec non ad ignominiā ƺ ad laudem et gloriā illustrissimi archiducis conscripta sunt cum reuera vti catholicus pnceps ꝛ precipuus fidei zelator in exterminiū eaꝝ cū assistentia reuerendissimi ordinarij brixeñ. nō mediocrit laborauit. Recitata aūt potius in detestationē ꝛ odiū tanti criminis vt q̄ iniurias hoim vlcisci non desistunt. quō iniurias creatoris ꝛ fidei cōtumelias etiam non habendo ad tpalia damna respectū sufferre possunt. oīm eñ eoꝝ hoc precipuū fundamentū fidei videlicet abnegatio existit.

Super modum quo obstetrices malefice maiora damna inferunt dum infantes aut interimunt aut demonibus execrando offerunt.

Capi. xiij.

Ec preterea nundum est de nocumētis a maleficis obstetricib⁹ pueris illatis. Et primo quomodo interimunt. Secundo quomodo demonibus offerendo execrant. In diocesi nanqꝫ argentinensi oppido zabernio mulier quedam honesta. ac beatissime vgini Marie plurimum deuota hunc casū referre sibi accidisse singulis eius hospitium quod publice tenet: nigrā habens aquilam pro intersigno frequentantibus cōmemorat. A viro inqt legitimo sed iam defuncto impregnata. Ubi dies pariendi appropinquarent Mulier quedam obstetrix vt ipsā ad obstetricandū puerum acceptaret importune instabat. At ego cōscia de ei⁹ infamia licet aliam mihi assumere decreuissem. Verbis tamen pacificis q̄si suis annuere vellem petitionibus me simulabam. Adueniente aūt tempore partus cum aliam obstetricem conduxissem. Illa prior indignata quadam nocte cameram meā euolutis vix octo diebus cum duabus alijs mulieribus ingreditur. Et lecto appropinquātes in quo iacebam. Cum maritum meū qui in altera dormiebat camera vocare voluissem singulis membris et lingua ita remansi viribus destituta qđ dempto visu cum auditu nec pedicam mouere potuissem. In medio ergo illarum duarum stans malefica: hͤ vba protulit. Ecce hec pessima mulierum quia in obstetricem me recipere noluit impune non trāsibit. Et cū alie due a latere stantes pro ea supplicarent dicentes tamen nunqꝫ alicui ex nostris nocuit. Malefica subiunxit. Hāc mihi q̄ displicentiā fecit suis intestinis aliqua immittere volo. Sic tamen ꝙ infra dimidium annum nullos ꝓpter

vos dolores sentiet. sed illo euoluto sa tis cruciabit. Accessit ergo et ventrem cum manu tetigit. Ubi que videbatur quasi intestinis extractis certas res q̄s tū videre non potui intromitteret. Ill ergo abeuntib⁹ cū vires ad clamandū recupassem maritum quantotius vocaui et rem gestam denudaui. Cū aūt ille causam puerperio assignare vellet dicens. Vos puerpere plurimis illusi onibus et fantasijs laboratis nec quoque modo dictis meis fidē adhibere volebat: adiunxi. Ecce spaciū p anno dimidio mihi donauit. q̄ elapso. si nulli cruciatus superuenient dictis tuis fidez adhibebo. Consimilia denique v̄ba filio clerico qui et pro tunc archidiaconus ruralis erat protulit cum et ipse visitati onis gratia illo die eam frequentasset Quid plura sex mensibus ad punctū euolutis interno p visce p tortura subito ipam tam dire inuasit vt nec diebus nec noctibus a clamoribus oēs inquietando abstinere potuisset. Et q2 vt premissum est deuotissima virgini et regie misericordie extitit in pane et aq̄ singulis sabbatinis diebus ieiunādo. Jō et p ipius suffragia credidit se liberari. Uñ et quadā die vbi opus nature perficere volebat: tūc oīs illa imundicia e corpe prupit. Et aduocans maritum cū filio dixit. Sunt ne res iste fantastice. Nonne dixi post dimidij anni spaciū veritas cognoscet. Aut quis vidit vnq̄ spinas ossa simul etiaz ligna me comedisse. Erant em̄ spine rosa p i longitudine vnius palmi cū alijs varijs innumero rebus immisse. Insuper vt in prima pte operis ex illius famule reducte ad penitentiā in brisiaco confessione patuit maiora dāna fidei circa hanc heresim maleficarum ab obstetricibus inferuntur quod etiā quarundam confessio que et postmoduz incinerate fuerunt luce clarius demōstrauit. Nam in diocesi basilieñ et oppido Dann quedā incinerata fassa fuerat vltra. xl. pueros necasse p modum talez vt qñ ex vtero egrediebantur acū capitibus eo p p verticē vsq3 in cerebrū infixit. Altera denique in diocesi argentineñ si pueros absque numero puta q2 quia de numero nō constabat se interemisse fassa fuerat. Taliter aūt deprehensa Nā vbi ex vno oppido in aliud causa obstetricandi mulierē quandā vocata fuisset. officio suo completo dū ad ppria redire volebat vbi portam oppidi exiuit casu brachiū pueri recenter nati ex lintheo quo precincta erat cui īuolutū brachiū fuerat ad terram cecidit. quo viso ab his qui infra portam sedebant dum illa ptерisset leuataz e terra vt putabant petiam carnis: cautius intuebantur. et cū nō petiā carnis s brachiū pueri per articulos membrorum agnouissent. consilio cum presidentibus habito et inuento q infans añ baptismuz decesserat brachioque careret. malefica capitur: questionibus exponit. et crimen detegitur sicque vt predictum est absque eius numero se infantes interemisse cognouit. Quis aūt de cā: vtique presumendū q ad instantiam malignorum spūum etiā eis interdū inuitis talia facere coguntur. Nouit em̄ dyabolus q ab introitu regni celestis propter penā damni aut originale peccatū tales pueri seq̄strantur. Uñ etiā diutius finale iudiciū ptrahit sub q̄ eternis cruciatibus deputabuntur. cuz eo tardius numer⁹ electo p cōpletur: quo completo mundus consūmabit. Et vt in premissis tactum est suasu demonio p ex hmōi membris vnguenta earuz vsibus accomada conficere habent. s et hoc horrendum facinus silentio ptereundū in detestationem tāti criminis non est. Nam vbi infantes non interimūt. tñ illos demonib⁹ execrando

per hunc modum offerunt. Nato em̄ infante obstetrix vbi puerpera malefica per se non existit tunc quasi q̄d operis p infantis refocillatōe actura ipm extra cameram deportat et sursum eleuans pncipi demoniorum scilicet Lucifero et omnibus demonibus immolant et hoc in loco coquine supra ignē Et vt quidā retulit cum perpendisset vxorem suam tempore partus q preter consuetum modum puerperarum nullam ad se ingredi mulierem permittebat nisi dumtaxat filiam ppriam que obstetricandi officium gerebat causaz huiuscemodi experiri volens latenter se illo in tempore in domo occultabat Unde et ordinem sacrilegij et diabolice immolationis modo predicto perpendit cum eo q vt sibi videbatur per appendiculi instrumentum in quo olle suspendūtur infans non fultus humano auxilio sed demonis sursum vehebatur. vnde mente consternatus cū et horrenda verba pro demonum inuocatione et alios ritus nephandissimos persensisset subito vt infans baptizaretur acrius institit. et cū ad aliam villaz in qua parrochialis erat ecclesia deferendus esset. et per pōtem super flumē quoddam ptransire haberent. ille euaginato gladio super filiam que infantem gerebat irruit dicens alijs duob9 sibi adiunctis audientib9. Nolo vt infantem per pontem deferas. quia aut per se pontem gradietur aut tu in flumine submergeris. Qua perterrita cū alijs que aderant mulieribus et an ne cōpos esset ratōnis inquirentes. Res em̄ gesta cunctas alias latebat dēptis duobus viris sibi coniunctis. Tunc ille. Pessima mulier: arte tua magica scandere pendiculum infantem fecisti Fac et iam vt nullo deferente pontem pertranseat aut in flumine te submergam. Sicq3 coacta puerum super pōtem posuit. et arte sua demonem inuocans subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptisato ergo puero et ad ppria rediens cum iam per testes ficiam de maleficio conuincere poterat prout primum facinus oblationis minime probare potuisset eo q ipse vnic9 illi sacrilego ritui interfuisset apud iudicem post tempus purgationis filiā cum matre accusat et pariter incinerātur et facinus de sacrilega oblatione quod per obstetrices fieri solet detegitur. Sed hic dubiuz oritur. Quid ne operis aut efficacie talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici pōt q sicut triplici ex causa hoc demones efficiunt ita et ad tria nephandissima hec eis deseruiūt Nam primo ex superbia eorum que quia semper ascendit. Iuxta illud. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. querunt q̄tum possunt diuinis rebus et ceremonijs se conformare vt sic sub specie boni apparentis facilius decipiāt. sic ei et vgines pueros mares vel feminas expetūt a magis vbi i speculis vl vnguib9 maleficoꝝ furta sublata vl alia occulta hn̄t manifestare. lz p corruptos idē oñdē valerēt. ꝗ tn̄ vt fingat se false castitatē amare quā tn̄ odit cū castissimā virginē summe odit. eo q caput eius contriuit Geñ. iij. Unde sic animas maleficorum et eis credentium per infidelitatis vicium sub specie virtutis decipiunt. Tercio vt ipsa perfidia maleficarum amplius in sui augmentum crescat dum a cunabulis sibi dicatas maleficas seruant. Ex his efficit hec sacrilega oblatio tria in puero. Primo q sicut exterior oblatio fit in reb9 sensibilib9 deo puta in vino. pane. terre frugib9. et hoc in signum debite subiectionis et honoris. iuxta illud Eccl. xxv. Non apparebis in cōspectu dñi dei tui vacuus. q̄ etiā res alijs post

modum xphanis vsibus nullo modo applicari debent nec possunt. Unde et x.q.j. Damas. papa di. Oblatões que intra ecclesiã offerunt sacerdotibus tã tũmodo pertinere: sic tñ vt non solum eas in suos vsus convertãt sed vt fideliter dispensent partim ad ea q̃ ad cultũ diuinũ ptinent: et partim etiaz in vsus paupex cõuertant. Ita et talẽ puerum diabolo in signũ subiectõis et honoris oblatũ diuinis vsibus applicari digne et fructuose subiectõis tam p se q̃ pro alijs qũo est possibile hoc a catholicis fieri. Quis em̃ dicere potest materia scelera seu aliena peccata quo ad punitionem non redundare in filios fortassis ille q̃ dictuz xpheticũ attendit. Filius non portabit iniquitatem patris. Sed q̃d de illo passu. Exo. xx. Ego dominus zelotes visitans pctã prm̃ in filios vsq in terciã et quartã generationem. Est em̃ hec vtriusq sententia vt pma intelligatur de pena spirituali i iudicio poli siue dei et non in iudicio fori. Et est pena que principaliter tangit animã siue sit pena damni vt puatio glorie siue pena sensus. i. cruciationis ignis infernalis. His em̃ penis nunq̃ punitur aliquis sine culpa xpria vl' cõtracta quantũ ad originale vel cõmisso quantũ ad actuale peccatũ. Secunda vero auctoritas quia itelligitur de imitatoribus paternoruz scelerum vt Gratianus exponit. j. q. iiij. §. quibus Ubi etiam dat alias expositões: ideo alijs penis quibuscunq in iudicio dei punitur quis non soluz pro culpa sua commissa vel cõmittenda vt scz euitetur: sed etiaz p culpa alterius. Nec valet si dicatur q tunc punit sine causa et sine culpa que debet esse causa pene quia iuxta regulam iuris sine culpa nisi subsit causa nõ ẽ aliquis puniẽd⁹ vnde et dicere possumus q semper superest causa etiã iustissima licet nobis ignota. xxiiij. q. iiij. Aug⁹. et si sup actionem facti xfunditatem iudicioruz dei penetrare non possumus: verũtamen verũ scimus eẽ qd̃ dixit et iustũ esse qd̃ fecit. Est tamen distinctio in puerl oblatis eo q loquendo de innocentibus qui non per matres maleficas sed p obstetrices demonibus offerunt et rapiũtur occulte vt dictum est supra ab amplexibus et vtero honeste matris q tales innocentes non adeo deserunt vt imitatores efficiant tantox scelerũ sed imitatores paternarum virtutum hoc pie credendum est. Secundum quod efficit hec sacrilega oblatio est. Qr sic in oblatione qua homo seipsum deo offert in sacrificium recognoscit deum suum principium et finem: quod quidem sacrificium dignius est omnibus sacrificijs alijs exterioribus ab eo impensis. Juxta illud. Sacrificium deo spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum deus non despicias. Et hoc quo ad principium creationis et finem glorificationis. Ita et ipsa malefica puerum offerens diabolo: eius animam et corpus tanq̃ suo principio et fini damnationis eterne commendat. Unde et non nisi miraculose a solutione tanti debiti liberari poterit. Solet quedam historia immo et plures recitari de pueris ex materno vtero demonibus improuise et ex aliqua passione et commotione mentis a matribus oblatis et qualiter cum maxima difficultate in adulta etate a demonum iurisdictione quam diuina permissione sibi vsurpabãt liberari potuerunt. de quibus liber exemplox beatissime virginis marie refertus noscitur specialit et de illo qui p summũ põtificẽ diũ liberari a vexatõibus demonũ nõ poterat: missus tãdẽ ad quẽdã virũ sctm̃ in orientalib⁹ ptib⁹ degẽtẽ cũ magna adhuc difficultate p icessõez ipi⁹

gloriosissime virginis ab illa iurisditio ne ereptus fuit. Unde si in vltionẽ vni⁹ improuise nõ dico oblatõnis ƺ exhibi bitionis vbi mater ex indignatõne dũ taxat super copulã carnalẽ viro exhibendam cum dixisset marit⁹ spero inde fructũ puentuꝝ. Et illa replicans. Sit fructus ille diabolo datus. tãta se ueritas diuine punitõnis patuit q̃nta creditur seuire vbi tanta diuine maiestatis cernitur offensa. Terciũ quod ƺ sacrilega oblatio efficit est habitualis inclinatio ad hmõi maleficia hominibus iumentis ꝛ terre frugibus inferenda. Huius rõ assignari põt ex his que ꝑm tho. ꝑa ꝑe. q. cviij. sup punitõꝫ temporalẽ qua aliqui ꝓpter alienas culpas puniunt deducuntur. Dicit enim ꝙ q꞉ filij sunt ꝑm corpus res quedam prĩs ꝛ serui ꝛ animalia res dñoꝝ. Et cũ aliquis sit puniendus in reb⁹ suis omnibus. ideo filij puniunt plãries ꝓ parentib⁹. Et differt hec rõ ab illa que supra tacta fuit de pctis patrũ q꞉ de⁹ visitat in filios vsq₃ in terciã ꝛ quartam generatõꝫ. Quia vt ibi tactũ est hoc itelligitur de imitatoribus paternoꝝ sceleꝝ. Hec aũt rõ concludit de punitõe filioꝝ ꝓ parentibus vbi nõ imitãt paterna scelera in actu ꝑ mala opa ƺ tantũ in habitu. sic eñ ꝛ fili⁹ nat⁹ ex adulterio dauid mortu⁹ fuit q̃citius. Et animalia amelechitarum iussa sunt interfici q̃uis ꝛ in hmõi sit rõ mistica. vt hr̃. j q. iiij. §. paruulos. Ex quib⁹ omnibus nõ incõuenienter dr̃ ꝙ hmõi pueri sp ad maleficia perpetrãda vsq₃ in finem vite inclinãtur. Sicut eñ de⁹ suã oblationẽ sctificat vt sctõrum gesta demonstrãt vbi parentes sobolem ex eis procreãdã deo dicassent. vtiq₃ ꝛ diabolus suã oblatõꝫ inficere nõ cessat ex veteri ꝛ nouo testamento quasi innũera possent gesta deduci. sic eñ pr̃es pr̃iarche ꝛ ꝓphe vt ysaac samuel sampson. Sic etiã alexius nicolaus. ꝛ alij innumeri gratijs plurimis ad sctitatem vite fuerunt puenti. Experientia deniq₃ demõstrat sp filias maleficarũ in consimilibus tanq̃ imitatrices maternoꝝ scelerum esse diffamatas. imo ꝛ totã quasi ꝓgeniem esse infectã. Et huius q̃dem ꝛ oim precedentiũ rõ q꞉ superstitẽ semꝑ habent relinquere ꝛ in augmentũ illi⁹ perfidie summis conatib⁹ ex pacto cũ demone inito tendere. Unde eñ contingere posset ꝙ sepissime reptum est puellas impuberas vt octo vl' decẽ annorum tẽpestates ꝛ grãdines concitasse nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega diabolo per mrẽm maleficam infantem execrasse. nec ei p se pueri talia ex fidei abnegatõe ꝓut adulte malefice a principio facere habẽt efficere possent cũ nec alicui⁹ fidei articuli forcassis noticiã hñt. Equib⁹ gestis aliq̃ i mediũ ꝓducam⁹. In ptibus ei sueuie dũ quidã villan⁹ segetes in campis cũ filia paruula vix octo annoꝝ conspicẽ decreuisset ꝛ ꝓpt siccicatẽ terre pluuiã apud se ruminans ꝛ cõferens optasset dicens. Heu qñ veniet pluuia. Puella audiens verba prĩs ex simplicitate animi dixit. Pater si pluuiam desideras faciã ꝙ cito veniet. At pr̃. Unde hec tibi. noscis ne pluuiã ꝓcurare. Rñdit puella vtiq₃ ꝛ ne dum pluuiam: sed et grandines ꝛ tempestates cõcitare scio. Et pater. Quisnã te docuit. Respõdit mr̃ mea. veꝝ qd mihi ihibuit ne alicui hoc indicarem. Tunc iterum pr̃. Et q̃ modo te docuit. Respondit. Me commisit vni mgr̃o: quem omni hora ad quecunq₃ petita habere possum. at pr̃ Vidisti ne illũ. Respondit. Vidi inꝑdum viros introeuntes ꝛ exeuntes ad mrẽm. Et cum interrogassem q̃ nam essent. Rñdit. Sunt nostri magistri q̃bus etiam te tradidi ꝛ cõmisi magni fautores et diuites. Territus pr̃. An

ne illa hora grandinem citare posset i quisiuit. Et puella. Utiq̧ si modicū aque habuero faciā. Tunc pr̄ puellā p manū ad torrentē deduxit. Fac iquit. sed tātūmodo super agrū nr̄m. Tunc puella manum in aquā misit z in noīe sui mgr̄i iuxta doctrinā mr̄is mouit. z ecce tantūmodo pluuia agrū illū per i fudit. Quod cernens pr̄. Fac inquit z grandinem: ꝫ tantūmodo super vnum ex agris nostris. Quod cum itez puella fecisset pater de experientia certificatus vxorem apud iudicē accusauit. Que capta z conuicta incinerata fuit z filia denuo baptisata et deo dicata amplius illa efficere nō potuit.

Sequitur super modum quo iumentis malefice varia nocumenta inferunt.

Capitu. xiiij.

Utiqz a fortiori cū apl's dicat. Nunquid deo cura est de bobus volens per hoc innuere. Q2 licet oīa subsint diuine prouidentie tam homines ꝙ iumēta vtrosq̧ iuxta modulum suum seruans vt psalmista ait. filij tamen hominum sub tegmine et protectione alaꝝ amplius gubernantur. Si inquā homines diuina permissione per maleficos affligunt. innocentes. iusti et peccatores. parentes denicq̧ in filijs q̄ res sunt pertinentes ad eos. Cū etiā iumēta terre fruges similiter de rebus hoīz existunt vtiq̧ et super illos varia nocumenta posse a maleficis inferri nemo dubitare diuina permissione concurrente presumat. Sic enim Job a diabolo percussus cuncta iumenta perdidit. sic deniq̧ nec minima reperitur villula vbi mulieres mutuo vaccas inficere lac eas priuare et sepissime interimere non cessant. A minimo autem nocumento inchoando quod de priuatione lactis estimari potest. Si de modo quo id efficere valeant queritur. Responderi potest ꝙ quia s'm Albertum. iij. de animalibus. Lac de natura sit menstrui in quolibet animali. sicut etiam fluxus alius in femina vbi non restringitur talis fluxus aliqua infirmitate vel ex conditione nature vel ex accidētali infirmitate. tūc restringitur aut aufertur interdum maleficiali opere. Ex conditione autem naturali lac restringitur post conceptum fetuz Ex infirmitate vero accidentali sicut pluries ex comestione alicuius herbe que ex natura lac restringere habet et vaccam alterare. Ex maleficio autem talia procurant varijs modis. Quedam enim nocturnis temporibus et sacratioribus vtiq̧ ex inductione dyaboli ob maiorem offensam diuine maiestatis in quocunq̧ angulo domus sue se collocant vrceum inter cruras habentes. Et dum cultrum vel aliq̄d instrumentum in parietem aut colūnam infigunt et manus ad mulgendum apponunt tunc suum diabolum qui semper eis ad omnia cooperatur inuocant. et ꝙ de tali vacca ex tali domo que sanior et que magis in lacte abundat mulgere affectat proponit tūc subito diabolus ex mammillis illius vacce lac recipit. et ad locum vbi malefica residet et quasi de illo instrumēto fluat reponit. Hec quidem populo predicando nemo propterea ex eis informatur. quia quantūcunq̧ quis demonem inuocaret et per nudam inuocationem hec se posse efficere estimaret. seipsum deciperet. quia caret fundamento illius perfidie. quia scilicet omagium non prestitit et fidem non abnegauit. Hec ideo posui cum plures hec et alia que posita sunt estimāt populo non esse proponenda propter

periculum informationis.cum sit im
possibile aliquem per predicationem
posse informari ratione tacta. Potius
autem sunt in detestationem tanti cri
minis.et vt iudices in vltionem tanti
sceleris scilicet fidei abnegationis am
plius inardescant sunt predicanda.li-
cet non semper.plus etiam ponderāt
seculares huiusmodi temporalia dam
na.cum magis terrenis implicantur
affectionibus q̄ spiritualibus. Vnde
et cum eis talia posse fieri affirmātur
in punitionem ipsorum amplius seui
unt.sed tamen astutiam diaboli quis
explicare potest. Noui illos in quadā
societate constitutos qui dum tempo
re May butirum maycum comedere
affectarent eis in itinere existentibus
et in prato circa torrentem consedenti
bus.vnus ex eis quo pacto cuȝ demo
ne per antea siue tacito siue expresso
inito dixit. Ego optimum butiꝝ may
cum procurabo. Et statim depositis
vestimentis et torrentem intrans non
stando sed sedendo contra aque fluxū
dorsum vertebat. Et ceteris conspiciē-
tibus ipse dum certa verba protulisset
⁊ aquā manibus post tergū mouisset.
post paululū butiꝝ formatum ad mo
dum quo villane tpe may vēdere in fo
ro solent in magna quantitate appor-
tauit. Et alijs gustantib⁹ optimū fuis-
se butiꝝ affirmarunt. Qua ex re colli
giť primo hunc de sua practica fuisse
certū.vel qꝛ mere maleficus per exꝑs-
sum pactū cum demone initum. Vel
qꝛ per tacitū pactum nouit sibi diabo
lum ad vota affuturum. Si quidē pri
muȝ tunc non indiget discussione. qn
ver⁹ malefic⁹ fuerit. Si aūt secundum
tunc vsus suffragio diaboli fuit eo q͛ si
bi oblat⁹ ⁊ execratus a matre vel obste
trice fuerit. Qđ si quis obijceret dya-
bolū fortassis apportasse butiꝝ sine ali
quo pacto tacito vel expresso. ac etiaȝ
absq̧ oblatōne aliquā vt ꝑmittiť facta
Respondeť q͛ nunq̧ aliquis vtiť suf-
fragio diaboli in consimilib⁹ operib⁹
siue ei⁹ inuocatione. qꝛ ipso facto cum
quis demonis auxiliū petit cōtra fidē
vt apostata agit. Iuxta determinatōȝ
doctoris in.ij.sen.dist.viij.sup difficul
tatē. Vtrum auxilio demonuȝ vti sit
apostasia a fide. Nam cū alijs doctori
bus Albertus magnus licet cōcordat
tñ magis exꝑsse dicit q͛ semꝑ in talib⁹
est apostasia verbi vel opis. Si eñ in
uocationes cōiurationes. fumigatio-
nes.⁊ adorationes fiant. tunc apertuȝ
pactū initur cū demone absq̧ hꝰ vicȝ q͛
aliqs corp⁹ et animā cū fidei abnegati
one in toto vel in parte tradat.qꝛ per h
q͛ ipm īuocat iā cōmittit apostasiā iaȝ
verboꝝ apertā.si aūt nō fit inuocatio
ꝟboꝝ ꝫ solūmō fit ope simplici qꝛ.s.ta
le op⁹ facit qđ non nisi demonū auxi
lio effectum sortiri potest. Tunc siue
faciat illud inchoando in nomine dia
boli.siue per alia ꝟba ignota. siue abs
q̧ omni verbo. Illa tñ intentione vt di
ctum est.tunc vt subdit Albertus est a
postasia operis quia illud opus expe
ctatur a demone. Cum auteȝ expecta
re aliquid a demone vel aliquid per-
cipere ꝑ ipm.semper est fidei cōtume
lia et ideo apostasia. Vnde et hic con
cluditur q͛ quocunq̧ modo prefatus
mag⁹ h ꝓcurauit vtiq̧ ꝑ pactū tacituȝ
vel expressum procurauit. Et verisimi
liter si absq̧ pacto expresso quod tūc
vt malefici facere solent per tacitum ⁊
occultum pactū vel ex se vel a mr̄e aut
obstetrice initum talia effecit. Et dico
ex se quia tantummodo opus exercu
it effectum a diabolo expectans. Se
cundum quod colligitur ex illa vel cō
simili practica est q͛ quia diabolus no
uas reꝝ spēs condere non potest. Iō
vbi tā subito naturale butirum ex aq̄
ꝓrupit.hoc ꝟtute demonū nō aquā i

lac mutãdo. Et vl' butirum alibi ex loco reposito accepit et illi ad manus tradidit vel ex lacte naturali ab ex naturali vacca recipiendo et subito vt sic coagulando in naturã butiri. qz quod ars mulerum p spaciũ tpis efficit butirum formando. hoc ipse in breuissimo tpe efficere nouit et tunc illud sibi obtulit. Ad idẽ reducitur modus quo aliqui supstitiosi vinum aut alia necessaria non hñtes. nocturnis tpibus tantũmõ flasconẽ aut aliõ vasculũ recipiunt. et dum per vicũ aliquẽ incedũt subito vas vino impletum reportant. Tunc em̃ diabol⁹ vinum naturale ex aliq̃ vase recipiẽdo illi flasconem implenit. Sup modũ aũt quo animalia et iumenta malefici inficiũt. Dicere oportet quod sicut hoies ita et iumẽta tactu et visu. vel visu tm̃ vel vbi subter limen ostij ipius stabuli aut vbi solent adaquari maleficiũ aliquod seu instrumentũ maleficij reponunt. Sic em̃ et iste in rauenspurg incinerate. De quibus et infra patebit sp ad instautiã demonũ vbi meliores equi aut pinguiora iumenta erant maleficiare hẽbant. Et dum interrogate fuissent per quem modũ talia efficerent. Rñdit vna noie Agnes quod subter limen ostij ipi⁹ stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res. Rñdit. Diuersarum spẽrum animaliũ ossa. Et vlteri⁹. In cuius nomine hoc facerent interrogata rñdit. In nomine diaboli et oim aliorum demoniorum. Sed et altera nomine anna que dum vni ex ciuibus successiue vigintitres equos maleficiasset qz vector erat. Vltimatim dum vicesimũ q̃rtum emisset et iam ad extremã paupertatem deuenisset. vector stans in ostio stabuli dixit ad maleficam que et in ostio domus sue stabat. Ecce iam emi equum promitto deo et sue matri si equus ille morietur quod manibus meis proprijs te interficiã. Sicqz territa malefica equum sibi intactũ reliquit. Dum aũt capta et interrogata fuisset per quẽ modum talia effecisset. Rñdit se nil aliud nisi foueam fecisse. Qua facta diabolus certas res imposuisset sibi ignotas. Qua ex re colligitur quod tantũmõ aut manum aut visum apponere habent. Et hoc vt quoquo modo malefica cooperetur. alias em̃ diabolo seuiẽdi in creaturas facultas non permitteretur vbi malefica non cõcurreret vt prius tactum ẽ. Et hoc contingit propter maiorẽ offensam diuine maiestatis. Sepissime etiam a pastoribus visa sunt. quod certa animalia in campis dum tres aut quatuor saltus in aerem fecissent subito in terram collapsa interierunt. Et hoc vtiqz demonum ad instantiã maleficarum virtute in diocesi augustiensi inter oppidũ fyessen et montẽ ferrerũ. quidã prediues asseruit sibi et alijs vltra quadraginta iumenta in bobus et vaccis in alpibus fuisse maleficiata. Et hoc infra anni spaciũ nõ peste aut aliqua infirmitate pcedente. Et pro intersigno dixit: quod vbi peste aut alia casuali infirmitate moriuntur nõ subito sed paulatim successiue deficiũt. Illud aut maleficium subito abstulit oẽm vigorem ita quod ab omnibus iudicabatur illa maleficiis fuisse interempta. Verum talem annotaui numerum. estimo tamẽ quod ampliorem expressit. hoc tamẽ verissimũ quod in partibus et precipue in alpibus plurimum iumenta asseruntur maleficiari. Quod genus etiam maleficij vndiqz diffusum noscitur. Aliqua similia infra in capitulo de remedijs adhibẽdis contra maleficia iumentorum discutientur.

Super modum quo grandines et tempestates cõcitare ac etiam fulgura super homies et iumenta fulminare solent.

Capitulum. xv.

DEniq3 q᷑ demones ⁊ sui discipuli talia maleficia in fulminib⁹ grādinib⁹ ⁊ tempestatibus concitare possint. ⁊ h̄ accepta potestate a deo quo ad demones. seu eius pmissione quo ad ipsius discipulos sacra scriptura Job. j. ⁊. ij. testat᷑. vbi accepta ptāte a deo statim demon ꝓcurauit vt sabei quingenta iuga boum ⁊ quingenta asinas auferrent. ⁊ deinde ignis de celo descendens. septē milia cameloꝝ cōsumeret. tandē etia3 septem filij ⁊ tres filie p vehementē vētum ⁊ per lapsum domus occumberēt ⁊ semp pueri. i. famuli multi. vno q̄ nūciaret dempto interiert᷑. vtiq3 vlcere pessimo sancti viri corp⁹ ꝑcuteret᷑. ⁊ vxor ⁊ tres amici eius. vt ip̄m vexarent grauiter ꝓcurauit. Vbi ⁊ sanct⁹ Tho. in postilla sua sup Job ita loquit᷑. Necesse ē confiteri q᷑ deo pmittente demōes pn̄t ꝑturbatōem aeris inducere. ventos cōcitare ⁊ facere vt ignis de celo cadat. q̄uis em̄ natura corpalis nō obediat ad nutum angelis neq3 bonis neq3 malis ad susceptōe3 formarū sed soli deo creatori. tn̄ ad motū localē natura corpalis nata ē spirituali nature obedire. cuius iudicium in homine apparet. nam ad solum imperiū voluntatis que subiectiue est in anima mouentur mēbra vt opus a voluntate dispositū ꝓsequātur. quecūq3 igitur solo motu locali fieri possunt hec p naturalē virtutē non solū boni sed etia3 mali facere possunt nisi diuinitus ꝓhibeant᷑. Venti autē ⁊ pluuie ⁊ alia hm̄oi aeris ꝑturbatōnes. solo motu vapoꝝ resolutoꝝ ex terra ⁊ aqua fieri possunt. vn̄ ad hm̄oi ꝓcuranda naturalis virtus demonis sufficit. hec thomas. Mala. n. que nostris exigentibus in mundo fiunt. deus velut p suos tortores. iuste p demones solet infligere. Vn̄ ⁊ glo. sup illo psal. ciiij. Vocauit famem super terra3 ⁊ omne firmamentum panis cōtriuit. dicit sic. hec mala pmittit deus p angelos malos qui talibus ꝓpositi sunt. Vocat ergo famē. i. angelū fame ꝓpositū. Possent ⁊ illa que supra notata sunt circa q̄ōnē an semp malefici. circa maleficia inferenda habent ꝯcurrere cū demonibus. vbi de triplici nocumento. ⁊ quō interdū demones sine maleficis varia nocumenta inferunt. cū maleficis aūt demones plus affectant hoībus nocere eo q᷑ cum deus amplius per hoc irritat᷑ inde eis maior facultas puniēdi ⁊ affligendi cōcedit᷑. Deseruiunt ⁊ illa q̄ doctores sup scdo sentētiarū. di. vj. An locus sit cōueniēter deputatus malis angelis in aere caliginoso mouent. q̄a cum tria considerantur in demonibus natura. officium ⁊ culpa. Sicut nature correspōderet celū empireū. culpe vo infernus. ita eoꝝ officio cum tortores sint ⁊ ministri. vt supra tactū est. in punitōem maloꝝ ⁊ exercitiū bonoꝝ competit aer caliginosus. ne vic3 nimis nos infestarent. si in mundo inferiori circa nos habitarent. vnde ⁊ in aere ⁊ circa speram ignis. actiua passiuis cōiungere sciunt. vbi a deo pmittunt᷑. ⁊ ignē de celo cadere seu fulgura fulminare ꝓcurant. Narrat᷑ in formicario de quodam capto p iudicem. dum interrogaretur quō ad grandines ⁊ tempestates cōcitandas ꝓcederēt. ⁊ an facile hoc eis foret ꝓcurare. Rn̄dit. Faciliter grādines ꝓcuramus sed ad libitū ledere nō valemus. Nota custodiā bonoꝝ angeloꝝ. vnde addidit. Eos tantūmō ledere possumus qui dei destituti sūnt auxilio. ⁊ qui signo crucis se muniūt illos ledere non possum⁹. est aūt hic noster modus. Primo verbis certis in campis principem omniū demonioꝝ imploramus. vt de suis mittat aliquem q̄ a no-

bis designatum percutiat. Deinde veniē te certo demone eidē in biuio pullum nigrū imolamus eundē in altū ꝓijcien do in aera. quo a demone sumpto obe dit. ⁊ statim aura concitat. attamen nō semper in loca destinata a nobis sed iu xta dei viuentis ꝑmissionē grādines et fulmina ꝓijcit. Narratur etiam ibidē de quodā auctore seu heresiarcha ma leficoꝝ stafus dictus. qui in bernensiū territorio ⁊ locis adiacentibus cōstitu tus. publice de hoc gloriari audebat. ꝙ quandocūq̄ vellet ipse se in oīm emu loꝝ oculis velut murē facere vellet et dilabi manibus inimicoꝝ suoꝝ letaliū ⁊ ita etiā capitaliū suoꝝ inimicoꝝ ma nibus sepius euasisse. Diuina tñ iusti cia cum terminū sue malicie facere vo luit. per hostes suos in stuba quadam ꝓpe fenestram quendā sedere dū cau te explorabat a sibi insidiantibus. gla dijs et hastis inopinate transfixus ob sua facinora miserabiliter obijt. supsti tem tñ discipulū qui hoppo vocabat reliquit. qui ⁊ supradictū stadelin de q̄ in capitulo sexto mentio fit magistrū fecit. Sciuerunt hi duo qñ eis placuit terciam partem fimi feni vel frumenti aut cuiuscūq̄ rei de vicini agro nemine vidente ad ꝓprium agrum deferre. grā dines viuacissimas ⁊ auras lesiuas cū fulminibus ꝓcurare. in aspectu paren tū infantes prope aquā ambulātes in ipam nullo vidente ꝓijcere. sterilitatē in hoibus ⁊ iumentis efficere occulta alijs manifestare. in rebus ⁊ corpibus modis quibuscunq̄ ledere. ictu fulmi nis nonnūq̄ quem vellent interimere ⁊ multa alia pestifera ꝓcurare. vbi ⁊ qñ dei iusticia hec fieri ꝑmisit. Ad ea tñ q̄ ꝑ nos repta sunt expedit ꝯuertere. In diocesi nanq̄ constanē. ab oppido Ra uenspurg ob vigintiocto miliaria teu thonicalia versus saltzburgā grando seuissimus excitatus, cūctas fruges se getes ⁊ vinetas adeo in latitudine vni⁹ miliaris cōtriuerat ꝙ tercius ann⁹ vix iudicabat frugiferus in vinetis. Unde res gesta cum ꝑ notariū inquisitionis innotuisset. ⁊ qđ ꝓpter clamorē populi inquisitione opus esset dū certi ꝑ male ficia imo oēs pene oppidani talia cō tigisse iudicarent. Quare ꝯsulibus an id cōsentientibus ꝑ quindenā iuxta iu ris formā sup heresim dumtaxat male ficarum a nobis inquiritur. ⁊ ad duas dumtaxat personas pre alijs q̄ ne tamē in paruo numero non erant, diffama tas peruenit. nomen vni⁹ agnetis bal neatricis. alterius anna de mindelheim quibus captis ⁊ seorsū ad distinctos carceres positis ignorante penit⁹ vna de altera. sequenti mane balneatrix. q̄ stionibus leuissimis a rectore seu ciuiū magistro magno fidei zelatore Gelre cognominato ⁊ ab alijs ex cōsulibus si bi adiunctis, in ꝑsentia notarij exponi tur. ⁊ lꝫ maleficiū taciturnitatis indu bie penes se habuissꝫ. de quo ⁊ semper iudicibus timendū est. eo ꝙ in primo aggressu nō iā muliebri sed virili aīo se innoxiā affirmabat diuina tñ fauen te clementia ne tantū facinus impune transiret. subito libere ⁊ a vinculis ab soluta licet in loco torture ⁊ cuncta fla gitia ab ea ꝑpetrata detexit. Nā a no tario inquisitiōis interrogata sup arti culos ex depositōe testiū circa nocumē ta hoibus ⁊ iumētis illata. ex quibus iam violenter reddebatur tanq̄ male fica suspecta. cum nemo testis de fidei abnegatōe ac carnali spurcicia cū de mone incubo aduersus eam deposuis set. eo ꝙ illa secretissima sint illi⁹ secte ceremonialia. attamen vbi post nocu menta aialibus ⁊ hoibus illata vti res respondissꝫ. cetera oīa de fidei abnega tiōe ⁊ spurcitijs diabolicis cū incubo demone pactis interrogata publice fa tebatur, asserens se vltra decem ⁊ octo

annos illi incubo cū oīmoda fidei abnegatōe saccubuisse. quibus expletis vbi super grandinē p̄fatam. an ne aliquid de illis sciret inquireret. Respondit q̄ sic. Et interrogata quō et qualiter r̄ndit. In domo eram et hora meridiei demon me accersiuit et vt sup campū seu planiciem kuppel sic em̄ noiatur. paululū aque mecum deferendo me transferre iniunxit. et dū interrogasset quid nam opis in aqua explere vellet pluuiā se velle causare respondit. portā ergo ciuitatis exiens ip̄m demonē sub arbore stantē repperi. Interrogata antē a iudice sub qua arbore. respōdit. sub illa que ex opposito illius turris ip̄m denotando. et interrogata q̄d sub arbore egisset. respondit demon. vt foueā puā foderē. et illi aquā infunderē iniūxit. Et interrogata an ne pariter consedissent. r̄ndit. me sedente ip̄e demō stabat. Interrogata demū quibus ne verbis aut modis aquā mouisset. R̄ndit digito quidē moui sed in nomine illi⁹ diaboli et oīm aliorū demoniorū. et rursum iudex. quid actū fuit de aqua. r̄ndit. Disparuit et sursum in aerē diabolus duxit. et demū an ne aliquā sociam habuisset interrogata r̄ndit. ex opposito sub tali arbore aliā captā maleficā annam vic mindelheim noiando consodalē habui. quid aūt egerit ignoro. et finalit interrogata balneatrix de interuallo tpis ab aque assumptōne vsq ad grandinē. respondit. tanta dilatio fuit quousq ad domū peruenissent. Sed et hoc mirabile cū sequenti die altera q̄stionibus etiam leuissimis exposita p̄mo fuisset vtpore digito vix a terra eleuata post libere soluta. p̄fata oia nō discrepādo in minimo. nec quo ad locū put altera fassa fuerat. q2 vic sub tali arbore. et alteram sub alia. nec quo ad tp̄us q2 hora meridiei. nec quo ad modum. q2 p motōem aque in foueā immisse in noie diaboli et oīm demoniorū nec quo ad interuallū tpis. q2 dū eius diabolus aquā accepisset i sublime eleuando. regressa ad domum supuenisse grandinē affirmabat singula detexit. Sicq tercia die icinerāt. et balneatrix contrita et cōfessa plurimū se deo pmēdauit asserens se libenti aīo mori vt demonis iniurias posset euadere. crucē in manibus tenendo et amplexando. quā tn̄ altera spernebat. que etiā vltra viginti annos incubū demonē cū oīmoda fidei abnegatōe habuerat. p̄mā in multis maleficijs hoibus. iumentis et terre frugibus illatis excedens vti pcessus ad consulatū repositus demonstrat. Sufficiant ista cum reuera quasi innumera circa hmōi maleficia illata recitari possent. Sed et de ictu fulmis qō sepissime. aut hoies solū aut cū bestijs. aut cū domibus et horreis cōsumpserint. lz occultiorē et magis ambiguam videat habere causam. eo q̄ als diuina pmissione sepe contingant absq maleficarū vic coopatōe. tn̄ vbi spōte ex eax fassionib⁹ talia eas fecisse seu pcurasse reptū est sup que etiā varia acta et gesta p̄ter ea que supra tacta sunt deduci possent. rō etiā suffragat cū ea facilitate qua grandines sic et fulmina pcurare possunt in mari etiā tēpestates. ideo ois ambiguitas de medio tollit.

Super tres modos quo viri et non mulieres reperiūtur maleficijs infecti. per tria capitl'a et p2io de sagittarijs maleficis Capitulum. xvj.

VEtimuz ad p̄ns gen⁹ maleficij q̄ viri inficiuntur in tribus speciebus. Notandū est ergo primo de grauitate criminis quo ad maleficos sagittarios in

septē horrendis flagitijs. Nam primo sacratiori die dñice passionis sexta vicȝ feria parasceuen. vt ferť infra missarū solennia habent sacratissimaȝ crucifixi xi imaginē. telo quasi ad metā sagittādo. O qnta crudelitas ꝛ iniuria saluatoris. Scdo lȝ sub dubio vertiťan aliā apostasiā vbo vltra illā apostasiā opis hñt cū demōib⁹ inire. tñ ꝙcūqȝ mō fiat maior cōtūelia nō pōt a xpiano irrogari fidei cum certum sit ꝙ si infidelis cōsimilia ꝑpetraret nulli⁹ forent efficacie in nullo etiam tanto cōplacere aduersario salutis opere potest. Unde miseri talis fidei catholice veritatē ꝛ efficaciā potius ꝑpendē deberēt. qua etiā ōcā de⁹ hmōi flagitia iuste ꝑmittit. Tercio ꝙ tres aut quatuor iactus ꝑ totidē tela habet infigere. ꝛ ex cōsequenti tot ꝯm eundē numerū homines qualibet die poterit interimere. Quarto ꝙ sic ō ꝑmissis certificanť a demonibus. quod tñ corpali visu illū occidendū prius habent cōspicere ꝛ cordis voluntatē. vbi ex integro illū ad interimēdū flectunt talis quocunqȝ loco inclusus se tueri non poterit qn tela emissa ferať ꝛ ꝑ diabolū ei infigať. Quinto ꝙ sub tali certitudie sagittā emittere valent. vt in casum quo denariū a capite ꝑ sagittā deponere absqȝ capitis lesione voluerint hoc ipm efficē valeant sīlī mō ꝛ ꝑ bombardā quantūcunqȝ magnā. Sexto ꝙ sup hec efficiēda homagiū tale cū corporis ꝛ aīe pditōe diabolo pstare hñt. sup quibus aliqua gesta in mediū pducamus. nam princeps quidā rheni barbatus cognominatus eo qꝛ barbā nutriebat. cum ante annos sexaginta adiunctis sibi terris impialib⁹ quoddam castꝝ lendenbrunnē. ꝑpter rapinas q̄s castrenses inde faciebant obsidēdo circūuallasset. habuit i suo comitatu quēdam hmōi maleficū puncher nomine qui intātū castrēses molestabat. ꝙ vno

dempto omēs successiue sagittis interemit. talemqȝ modū seruauit vt cū quē intuitus fuisset. quocunqȝ se diuertissȝ ꝑ emissam sagittam letaliter vulneraret ꝛ occideret. talesqȝ tractus quolibȝ die tres dūtaxat in sua ptāte habebat. eo vicȝ ꝙ tres sagittas imagini saluatoris infixerat. cur aūt diabolus ternariū p alijs eligit. estimari pōt ꝙ in abnegatōem sanctissime trinitatis hoc efficiat illis aūt tribus emissis tractib⁹ nō nisi in sortē vt ceteri sagittas emittebat. accidit demū vt dum quidā ex castrensibus deridēdo ad ipm clamassȝ pūcker nōne circulū in porta pendentē illesuȝ ꝑmittes. ꝛ rñdente illo ab extra nocturno tpe. non sed ipm diem captionis castri auferam. hoc idem qd̄ pdixit adimpleuit. nam omnibus vt pmissum est dempto vno interemptis: castrū capiť ꝛ ipe circulū domui sue in rorbach bormacensis dioce. appendit. ꝛ sic appensum in hodiernuȝ diem cerniť. q etiam post a rusticis q̄bus plurimū molest⁹ erat quodaȝ sero cum fossorijs eoꝝ instrumentis occidiť ꝛ in pctis suis moritur. Ferť deniqȝ de ipo ꝙ quidam de optimatibus dum artis sue experiētiā certam cape voluisset. eidē ꝓpriū filiuȝ puulum ad metā posuit ꝛ ꝓ signo sup biretū pueri denariū. sibiqȝ mandauit vt denariū sine birreto ꝑ sagittā amoueret. cū aūt maleficus id se facturū ꝫ cum difficultate assereret. libenti⁹ abstinere ne ꝑ diabolū seduceret in sui interitū. verbis tñ principis inductus sagittam vnam colari suo circa collū immisit. ꝛ alteram baliste supponens denarium a birreto pueri sine omni nocumento excussit. quo viso dum ille maleficū iterrogasset cur sagittā colari imposuisset. rñdit. si deceptus ꝑ diaboluȝ puerū occidissem cuȝ me mori necesse fuisset subito cū sagitta altera vos trāsfixissem vt vel sic mortē meā vindicas-

sem. Et quidez lз diuina pmissio mala hmôi in pbatôem ⁊ castigatôem fideliũ fieri sinit. ex aduerso tñ in côfortatione ⁊ gloriaз fidei potiora miracula: clementia saluatoris opat. Nam i dio cesi côstantiensi ,ppe castrũ hohenzorn ac monasterio monialiũ eccia quedaз iam de nouo cernit côstructa. in q̃ huiusmodi imago saluatoris cum sagitta infixa ac cruore effuso cernit. cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser. n. quidã dum iuxta ordinez pnotatum super tres aut quatuor tractus balliste ad interitũ alioꝝ a diabolo certificari cuperet in binio quodã imaginẽ crucifixi sagitta petit ⁊ mõ quousqꝫ in pñs cernit trãsfixit. ⁊ dum cruor miraculosius erumperet miser imobiliter diuina virtute gressu pcussus figit. ⁊ vbi a pterreunte quodã cur ibi fixus maneret interrogaretur. miser caput agitabat brachiisqꝫ ac manibus quibus balistam tenebat ac toto corpe tremens nil respõdere poterat. ⁊ alter hincinde circũspiciens dum imaginẽ crucifixi intuet. et sagittam infixam cuз cruore effuso speculat. pessime inquit nequã imaginem dñi nři transfixisti ⁊ alios conuocans. attendite inquit ne fugam capiat. dum tñ vt pmissum est se đ loco mouere nõ poterat. ad castrũ cucurrit ⁊ rem gestã narrauit qui concite descendũt ⁊ miserum in eodem loco persistentẽ repperiunt. ⁊ inquirentib⁹ de casu. dum crimẽ fassus fuisset ex ptactu publice iusticie de loco mouet ⁊ dignã ,p cõmissis vltõnẽ p miserabilẽ mortẽ recepit. Sз heu q cogitatu horribile existit. nec his humana puersitas terret vt a similibus flagitiis se contineat. Naз in curiis optima tñ vndiqꝫ vt fert tales sustẽtant de suis flagitiis publice in contemptũ fidei et grauem offensionẽ diuine maiestatis. ⁊ contumeliã nři redemptoris gloriari ⁊ se iactari de talib⁹ pmittunt. Quõ et tales vtiqꝫ ⁊ receptatores defensores ⁊ fautores nedum hereticoꝝ sed ⁊ apostataꝝ a fide iudicãdi sunt ⁊ penis plectendi subscriptis. ⁊ hoc est septimum Nam primo ipo iure excõicati sunt. et fauentes clerici ab oi officio ⁊ beneficio deponunt ⁊ priuant. nec ad illa restituunt absqꝫ spãli aplice sedis indulto. Item pfati receptatores postqꝫ fuerint publicati si in excõicatoe steterint p annum animo ptinaci velut heretici sunt cõdẽnandi. que singula sic ,pbant Nam in ca. vt inquisitõis. §. ,phibem⁹ li. vi. tangit de non impediẽdo directe vel indirecte ,pcessum iudiciũ diocesanoꝝ ⁊ inquisitoꝝ in causis fidei vbi tãgit pdicta pena infligenda post annũ. nam dicit primo. Prohibemus districtius. potestatibus dñis tpalibus et rectoribus eorũdẽ officialibus ⁊c. si cui placet capitulũ plegat. Deniqꝫ q ⁊ ipi malefici cũ eoꝝ receptatoribus sint ipo iure excõicati. patet de ipsis hereticis maleficis in ca. ad abolendã. in princi. ⁊ in ca. excõicauimus. primo ⁊ psertim ⁊ breuius in ca. excõicamus. secũdo. ð here. vbi sic dicit. Excõicamus ⁊ anathematizamus vniuersos hereticos catharos paterinos. ⁊ infra. ⁊ alios qbuscunqꝫ noibus censeant ⁊c. Et nota sup qbuscũqꝫ noibus. de credẽtib⁹ aũt ⁊ receptatoribus ⁊ ceteris supradictis habet in. c. excõicamus. i. §. credẽtes. vbi sic dicit. Credẽtes pterea receptatores defensores ⁊ fautores taliũ excõmunicationi decernim⁹ subiacere ⁊c. ⁊ in ca. excõicamus. ii. tangũt plures pene q̃s incurrunt infra annum cum ipis clericis vbi sic dicit. Receptatores fautores ⁊ defensores excõicationi decernimus subiacere. vt postqꝫ quilibз taliũ fuerit excõicatione notatus si satisfacere contempserit infra annum. extunc ipo iure sit ifamis. nec ad publica officia seu cõsilia. nec ad eligẽdos aliqs ad hmôi

nec ad testimoniū admittant. sint etiā intestabiles. vt nec testandi liberam habeant facultatē. nec ad hereditatis successionē accedat. nullus p̄terea ipi sup quocunq3 negocio respondere cogat. q̄ si forte iudex extiterit eius sententia nullam obtineat firmitatem. nec cause alique ad eius audientiam pferantur. si fuerit aduocatus nullatenus ei9 patrociniū admittat. Si tabellio instrumenta confecta nullius sint momenti sed cum auctore damnato damnent ꝛ in ssibus idem pcipimus obseruari. Si vo clericus fuerit ab oi officio ꝛ beneficio deponatur. vt in quo grauior ē culpa. maior exerceat vindicta. Si qui tales autem postq̄ ab eccia fuerint denotati euitare cōtempserint excōicationis snia vsq3 ad satiffactōem idoneam pcellantur. Sane clerici non exhibeāt hmōi pestilentibus eccliastica sacramēta. nec eos xp̄iane p̄sumant tradere sepulture. nec elemosynas aut oblatōes eoꝝ recipiant. alioquin suo priuent officio. ad quod nequaq̄ restituant absq3 indulto sedis apostolice speciali. Sūt deniq3 ꝛ alie pene q̄plures sup predictos etiā si non psistant p annum anio ptinaci super eoꝝ vicz filios ꝛ nepotes qui ab epo ꝛ inquisitori pn̄t puari seu priuatos denunciari. dignitatibus psonatibus ꝛ oibus honoribus ac beneficijs ecciasticis ꝛ officijs publicis qbuscunq3. iuxta ca. vt cōmissi. §. priuandi. de herc. li. vj. Intelligit tn̄ si impenitētes extiterint. vt in ca. statutū felicis. e. li. ꝛ ti. Item q̄ etiam ipoꝝ filij vsq3 ad secundā generatōem sunt priuati omi beneficio ecciastico ꝛ officijs publicis vt in. c. quecunq3. §. heretici. eo. li. Intelligendū tn̄ qui per paternā ꝛ nō per maternā lineam descenderūt. ꝛ etiā de impenitentibus. vt in alle. c. statutum Item q̄ illis supple credentibus. recep tatoribus. defensoribus ꝛ fautoribus eoꝝ sit appellatōis ꝛ pclamatōis bñficiū interdictū. pz in. c. vt inq̄sitōis. eo. li. vbi tn̄ archidiaconus sup. c. eo. intelligit vt postq̄ p sniā3 esse tales sunt declarati tūc nō pn̄t. ante aūt sniam si in aliquibus aggrauant sea indebite fatigant appellare pn̄t. plura alia possent deduci ꝫ ista sufficiant. Pro ampliori tn̄ pmissoꝝ intelligētia aliqua sunt discutienda. Primo qd si princeps vl' secularis potestas iuxta pnotata gesta ad deuastatōꝫ alicui9 castri iusto bello aliquē hmōi maleficū secu3 recipiat. ꝛ ei9 assistētia tyrāni dē maloꝝ cōpescat. nūquid totus exercitus vt fautores ꝛ receptatores taliū sunt iudicandi. ꝛ pdictis penis mulctandi. Respondendu3 videtur q̄ q2 pp̄ter mltitudinē rigor iusticie est temperādus. di. xl. cōstitueret Ideo l3 principalis ꝛ eius assessores ꝛ cōsiliarij. talia fouētes oino sint ipo iure penis p̄fatis inodati. vbi moniti ab eoꝝ ordinarijs nō destiterint cū ia3 vel receptatores fautores indicant. vnō et ipis penis subijciunt. reliquus tn̄ exercitus cum absq3 eoꝝ psilio ꝛ fauore talia fiant. imo p defensione reipublice sua corpa exponere sūt parati. l3 fortassis in factis maleficis pplacētiā habeāt tn̄ censurā illā excōicatōis euadūt. lic3 reatū illoꝝ i eoꝝ pfessiōe agnoscere habeant debita cautōe accepta sup oino da hmōi detestatōe impp̄etuū a cōfessore absolui. ꝛ quātū in ipis ē ab eoꝝ finib9 hmōi maleficos expellere. Si vo querit a qbus possint p̄sidētes vbi resipiscāt absolui. an ab eoꝝ ordiarijs aut inq̄sitorib9. Rn̄det vtiq3 absolui pn̄t ꝛ ab ordinarijs ac alijs inq̄sitorib9 si resipiscāt. hr̄ in. c. vt officiū. in pn̄. de here. li. vj. vbi sic dicit. vt officiū. ꝛ infrā contra hereticos credētes receptatores fautores ꝛ defensores eoꝝ. necnō ꝯ infamatos de heresi. vel suspectos scd̄m sanctiones canonicas hoim metu diuio timo

re postposito pcedatis. si vo aliquis ex
pdictis heretica labe primitus abiura
ta redire voluerit ad eccie vnitatē iuxta
formā eccie absolutōis beneficiū impē
datis. Si deniqꝫ instat qn̄ dicet pnceps
vel alius resipiscere. Unde qn̄ malefi
cū ppter iniuriā creatori illatā puenien
dū tradit. vn̄ ꝛ vt ipm a dn̄o tm̄mō ex
pellat nō est malefici seu heretici mani
feste dephēsi i heretica prauitate. vt in
fra patebit pena debita. ꝛ vt de pteritis
doleat. ꝛ tales nūqꝫ decetero fouere vt
catholicū decet pncipē firmiter in ani
mo suo statuat. qꝫ si querit. cui traden
dus ꝛ quo ordine puniēd9. ꝛ an vt ma
nifeste dephensus in heresi sit iudican
dus. Ad primū spālis tāget difficultas
in principio tercie ptis. an vicꝫ eoꝝ pu
nitio tm̄mō ad iudicē secularē ꝛ nō ec
clesiasticū ptineat. manifestū ē. n. p ca.
vt inquisitōis. §. phibem9. li. vj. qꝫ po
testatib9 ꝛ dn̄is tpalib9 interdicit ne de
crimine heresis qq̄ mō iudicent. absqꝫ
epoꝝ seu inquisitoꝝ aut saltim alteri9
eorūdē sn̄ia. ꝫ qꝛ rō que ibi assignat cir
ca maleficos nō videt habere locū. qa
dr̄ ibi qꝫ iō n̄ debēt iudicare eo qꝫ crimē
heresis ē mere ecclasticū. maleficoꝝ āt
crimen nō videt mere ecclasticū sꝫ etiā
ciuile ppter dāna tēpalia. quicqd tn̄ sit
vt infra patebit. lꝫ iudicis ecclastice sit
cognoscere ꝛ iudicare. tn̄ iudicis secu
laris est exequi ꝛ punire. vt ptꝫ extra d̄
hereti. c. ad abolēdā. ꝛ. c. vergētis. ꝛ ca.
excōicamus. vtriqꝫ. Vn̄ ꝛ iudex secula
ris si tradet talē ordinario ad iudicādū
bꝫ tn̄ p se eūdē punire postqꝫ ab epo si
bi tradit aut relinquit. vel etiā ex ꝯsen
su epi secularis iudex vtrūqꝫ facere pōt
scꝫ iudicare ꝛ punire. Nec valet si dica
tur qꝫ tales malefici nō sunt heretici ꝫ
potius apostate. qꝛ cum vtriuqꝫ cōtur
gat circa fideꝫ. tn̄ sicut hereticus circa
illam tantūmodo dubitat. ꝛ hoc in to

to vel in pte. ita ꝛ apostate malefici rō
etiam p se dicitur. cum enī grauius est
corrumpere fideꝫ p quam est anime vi
ta qꝫ falsare pecuniā p quā vite tempa
li subuenitur. Vn̄ si falsarij pecunie vel
alij malefactores statim p seculares po
testates iuste morti tradunt. multo ma
gis tales heretici ꝛ apostate stati qꝫ cō
uincunt pn̄t iuste occidi. vn̄ ꝛ p hec est
responsio ad secundū quo scꝫ ordine ꝛ
a quo iudice sit puniendus. sed clarius
de illo tractabit in tercia parte opis cir
ca modos sententiandi qualiter depre
hensus manifeste in heresi sit sententi
andus circa octauū ꝛ duodecimū mo
dum. ꝛ super dubiꝫ quid si peniteret
an adhuc esset occidēdus. Reuera enī
si hereticus simplex relapsus quantū
cunqꝫ peniteat est occidendus. in capi.
ad abolendam allegato. ꝛ hoc rationa
biliter scḋm Thomam cum per hoc pro
uidetur bono cōmuni. quia si heretici
reuersi sepe reciperentur vt in vita cō
seruarentur. ꝛ alijs temporalibus bonis
posset hoc esse in p̄iudiciū salutis alio
rum. tum quia si relaberentur alios in
ficerent. tum etiā quia si sine pena eua
derent. alij securius in heresim relabe
rentur. ex relapsu etiam ipsorum presu
mitur de inconstantia eorum circa fi
dem. ꝛ ideo iuste occidendus quare et
hic dicere oportet quod si propter sus
pitionem solam inconstantie ecclesia
sticus iudex relapsuꝫ habet tradere cu
rie seculari ad occidendum a fortiori
si non velit tradere apostatam aut ma
leficam quamcunqꝫ curie seculari pro
pter penitentiam ꝛ eius conuersioneꝫ
tamen relinquere habet talem ꝛ nō im
pedire cum iudex secularis ppter dam
na tpalia ipoꝝ maleficū vult occidere
scḋm leges. licet ecclesiasticus iudex pri
us habeat penitentem maleficum ab
soluere ab excōicatione quam ppter

heresim maleficarū incurrit cū ꝛ here ticus sit excōicatus.iuxta cap. excōica mus.j.q.ij.ꝛ ad gremiū eccl'ie recipere vt spūs saluus fiat.vt dicit.xj.q.iij.au di.Alie rōnes assignant inferius circa qōnem primā tercie ptis . sufficiāt ista ad pn̄s.tantūmodo aduertant anima rū rectores q̄ dura ꝛ districta exiget ab eis ratio a tremendo iudice. cū reuera iudiciū durissimū his qui p̄sunt.ac vbi tales iniuriā creatoris viuere permit tunt. Sequit̄ d̄ duobus alijs malefico rū generibus.Nam ad idem gen⁹ ma leficij reducant̄ ꝛ illi qui p incantatio nes ꝛ carmina sacrilega arma quecun incantare sciunt. vt eis nullo mō noce re valeant.vnde nec etiā vulnerari pos sunt hi em̄ diuersificant̄. Nam aliqui sunt qui cum p̄dictis sagittarijs male ficis ꝯcordant in eo ꝙ etiā circa imagi nem crucifixi ꝛ ꝯtumelia ei illata talis addiscunt.gr̄a exempli qui vult vt nō valeat ledi in capite aliq̄ ferro aut ictu hꝫ caput imaginis auferre q̄ circa col lū auferat collū.qui circa brachiū aufe rat seu cōminuat brachiū. ꝛ sic ꝯsequē ter. Interduꝫ supra cingulū aut infra interdū ex toto cōminuunt. ꝛ in huius signū vix inter decē imagines in biuio aut in campis repositas vna integra re peritur. Aliqui vo sunt q̄ certa breuia secū deferunt.aliqui verbis interdū sa cris aut etiā ignotis talia ꝓcurant. In ter que hec estimat̄ diuersitas. Nā pri mi lꝫ in ꝯtumeliā fidei circa dehonesta tōeꝫ imaginis saluatoris cū p̄fatis ma leficis sagittarijs cōcordant . vn̄ ꝛ veri apostate reputandi ꝛ iudicandi vbi fue rint dep̄hēsi alio tn̄ respectu sagittario rū.nec etiā in malū ꝓximi manifestū ꝓ ut intuitōem ꝓprij corpis supra cingu lū vel infra.aut etiam totius corpis ser uire videt̄.iō tanq̄ heretici penitētes ꝛ nō relapsi vbi sunt malefici ꝯuicti ꝛ pe niteant sunt iudicandi ꝛ iuxta octauuꝫ modū penitentiādi.cū abiuratōne ꝛ in clusione.vt in tercia pte opis tangetur Pro secundis vo q̄ p carmina arma in cantare nitunt̄.ꝛ sup illa nudis plātis incedere ꝛ silia exercere. Incantatores em̄ dicunt̄ iuxta Isid.viij.ethimol'.qui artē aliquā verbis pagūt distinguēdū. qꝛ interdū incantatōes fiunt p verba sa cra aut p carmina scripta sup infirmos ꝛ he quidē incantatiōes licite fieri pn̄t septē cōditōibus seruatis vt inferi⁹ pa tebit circa modos curādi maleficiatos infirmos. Incantatōnes aūt que fiunt sup arma p aliqua verba . aut vbi talia carmina scripta deferunt̄ hoc iudicib⁹ attendendū ꝙ si ibi sunt noia incogni ta. Itē caracteres ꝛ signature alie p̄ter signaculū crucis:tūc talia sunt oīno re futanda ꝛ auertēdi sunt hoies pie a ta lium crudelitate. qd̄ si desistere nollēt tunc tanq̄ leuiter suspecti sunt iudicā di de q̄bus in secundo mō sententiādi inferius patebit.nō.n.caret tunc scru pulo heretice prauitat' imo quia talia oīno ope ꝛ auxilio demonū habēt fieri cuius vt supra patuit qui auxilio vtit̄ apostata a fide iudicat̄.lꝫ etiā ꝓpter ig rantiā.ꝛ emendatōis grām min⁹ q̄ cū sagittarijs maleficis sit agendū. Et q̄a plurimū cōe cernit̄ apd̄ cliētes ꝛ mer catores secum deferre . hmōi carmina ꝛ benedictōes que incantatōis specieꝫ habere vident̄.expedit oīno siue in fo ro pnie p confessorē:siue in foro ꝯtētio so p ecclasticū iudicē hmōi eliminare. cum tacitum pactuꝫ ꝓpter verba igno ta ꝛ caracteres ignoti cū demone init̄ ꝛ demon occulte se ingerit ꝛ optata ꝓ curat.vt tandē ad peiora alliciat. vnde vbi in foro contentioso talis debet ad iurare iuxta secundū modū sententian di.vbi in foro conscientie cōfessor debꝫ carmina inspicere.ꝛ si nolit oīno ꝓijce re.debet tn̄ noia ignota ꝛ caracteres de lere.reliqua vo vt euangelica verba et

signacula crucis pmittere. Sup qbus omnibus et pcipue sup maleficos sagittarios notādū. qr supra tactū est an vt vt manifeste dephensi in heretica prauitate iudicandi sint. de q̄ materia etiā prius tactum est in prima qōne prime ptis. Et quidē q sic patet ibidē. Nā vt dicit Bern. in glo. ordinaria in. c. abolendā. §. pn̄ti. et ver. dephensi. trib9 modis de iure. quis p manifeste dephenso in heretica prauitate hr̄. puta facti euidentia. vt in simplici heresi qñ publice pdicant heresim. ff. de ritu nup. palaz. §. vlti. vel legitima pbatōe p testes vel ex sua cōfessione. Et eiusdē Bern. glo. in. c. excōicamus. ij. sup ver. deprehensi publice. ita q notoriū sit illis etiā qr condemnati sunt. Ad idem videt facere sup. c. sup quibusdā. extra de v. si. put patuit in prima qōne prime ptis hui9 opis. Ex qbus patz q malefici sagittarij siłr et alij arma incantātes pro manifeste dephensis in heretica prauitate p aliqd pactū expressum cum demone initū z ppter manifesta ipoꝝ opa que nō nisi diabolica virtute fieri pn̄t habendi sunt. Patet et secūdo q eorū fautores receptatores defēsores vt manifeste tales p talibus habēdi sunt et penis pscriptis manifeste subiacere ita q nō iam sub dubio aut tanq suspecti receptatores leui aut graui. vel violenta suspitōe iudicandi. put plures alij existere possunt. vnde et semp grauissime cōtra fidem delinquunt. et semp mala morte a deo pcutiunt. Nam vt fert quidā princeps cum psimiles foueret maleficos. et cum hoc quādā ciuitatem in certis negocijs idebite aggrauaret dū hoc sibi a quodā familiari obijceretur. ille omni timore dei postposito respōdit. Det de9 q in hoc loco moriar. si iniuste a me illi aggrauent. ad que verba subito diuia vltio subsecuta subitanea morte expirauit. reuera in vindictā nō tam iniuste aggrauatōis quātū et fautorie heresis. Patet et tercio q plati q̄cūq et rectores vbi hmōi flagitijs et eoꝝ auctoribus et fautoribus iuxta omnez possibilitatē non resistūt. etiā tanq manifesti fautores. et q pscriptis penis manifeste subiacere debeāt iudicant.

Sequitur secundū principapale huius secunde partis sup modos tollendi et curandi maleficia pmittendo difficultatez.

Questio secunda.

Utrum licitū sit maleficia p alia maleficia vel per aliqua illicita tollere. et arguit q nō. quia vti auxilio demonū non est licitū vt supra patuit. et in secūdo sniaꝝ distin. vij. a doctoribus cōmuniter determinat. quia vicz est apostasia a fide. et quidem q sine auxilio demonū nō possit dissolui. pbatur. quia aut dissoluit humano artificio aut diabolico aut diuina potētia. Non primū qr inferior potestas non potest infringere superiorē. cuz nihil agat vltra suā virtutem non etiam diuina. qr hoc eēt opus mirculosum. et cum illa deus ad suum nutum operatur. et non ad instātiam hominū. sicut et xpc matri petenti miraculum de subuentōne necessitatis vini. vt doctores exponunt q hoc miraculum conuersionis desiderabat xpc. respondit. Quid mihi et tibi mulier. scz cōmune in opere miraculose. apparet etiam q rarissime liberātur quātumcunq diuinum auxilium et suffragia sanctoꝝ implorant. ergo non nisi auxilio demonuz liberari possunt. qd tamen non est licitum querere. Preterea hoc quod cōmuniter tolerat in vsu practicatur licet sit illicitum, sed hoc

Communiter practicat͛ ꝙ ꝓtales maleficia
ti currunt ad mulierculas supstitiosas
a quibus sepissime liberant͛ ⁊ nō per sa
cerdotes aut exorcistas. ꝗ practica ostē
dit ꝙ auxilio demonū maleficia tollū-
tur. cuius tamen auxilium querere cū
sit illicitum. etiam nō est licitū malefi-
cia tollere sed patienter sufferre. Prete
rea fm Tho. ⁊ bonauē. in. iiij. di. xxxiiij
de impedimēto maleficiali. maleficiuʒ
est ita ꝑpetuū ꝙ non pōt habere huma
nū remediū. quia si haberet remediuʒ
non est homini notū vel licitū. in qbus
verbis dant intelligere ꝙ sit quasi infir
mitas incurabilis ⁊ ꝑpetue inherens.
vnde subdunt. lʒ deus pstare possit re-
mediū demonē cogendo ⁊ demon de-
sistendo ille curaret. tamen curatio nō
erit humana. ergo nisi deus dissoluerit
ꝑ se non est licitum eius dissolutōem q̄
cunqȝ mō querere. Preterea in eadē di
stin. ⁊. q. dicunt ꝙ etiam per aliud ma-
leficiū adhibere remediū est illicitum.
vnde dicunt ⁊ si posset ꝑ aliud malefi-
ciū adhiberi remediū nihilominꝰ repu
taret͛ perpetuuʒ. licet ammoueret͛ ma-
leficiū. qꝛ nullo modo est licitū per ma
leficium inuocare demonis auxilium
Preterea exorcismi ecc͞ie non valēt ad
reprimendū demones sp quo ad omēs
molestias corporales. hoc dei iudicio
exigente. semper tamen valent contra
illas demonū inuestigatōnes cōtra q̄s
sunt principaliter instituta sicut cōtra
obsessos vl͛ circa pueros exorcisandos
Preterea non optet ꝙ si ꝓpter peccatū
diabolo sit potestas in aliquē data ces-
sante peccato cessat potestas. quia inte-
dum cessante culpa remanet pena. ex
quibus verbis videtur prefati duo do-
ctores sentire ꝙ non sit licitum malefi
cia tollere sed permittere illa sicut per
mittūtur alie infirmitates incurabiles
⁊ ꝯmittere illa tantūmodo domino deo
qui illa tollere pōt ad suum placitum.

In contrarium est ꝙ sicut deus ⁊ natu
ra non abundant in supfluis. ita nō de
ficiūt in necessarijs. quare ⁊ necessario
fidelibus contra huiusmodi insultus
demonū sunt data non soluʒ remedia
preseruatiua. de quibꝰ in principio hu
ius secunde partis tactum est. verū eti-
am remedia curatiua cum al͛s non suf
ficienter fidelibus a deo ꝓuisum esset.
⁊ opera diaboli viderentur fortiora opi
bus dei. Preterea glo. sup illō Job. xli
Non est potestas super terraʒ ⁊c͞. dicit
omnia hūana superat. ⁊ si meritis san-
ctorum subiacet. vn̄ ⁊ meritis sancto
rum virorū in hac vita subiacent. Pre
terea Augustinus de moribus ecclesie
non est angelus cum inheremus deo
mente nostra potentior. nā si potestas
virtus est in hoc mundo toto mundo
sublimior est. mens deo inherens. vn-
de ⁊ talibus dissolui possunt opera dia
boli. Responsio. hic sunt due solennes
opiniones sibi inuicem (vt videtur) cō
trariantes. Sunt enim quidam theo-
logi ⁊ canoniste inuicem concordātes
ꝙ licitum est maleficia tollere. etiam ꝑ
opera superstitiosa ⁊ vana. ⁊ huiꝰ opi-
nionis sunt Scotus. Hostien. ⁊ Gof-
fre. ⁊ communiter omnes canoniste. Ali
oꝝ theologoꝝ opinio ⁊ precipue an
tiquorum ⁊ quorundam modernoruʒ
vt Thome. Bonauenture. Alberti. pe
tri de palude. ⁊ alioꝝ multoꝝ ꝙ nullo
modo sint facienda mala vt eueniant
bona. ⁊ ꝙ potius homo mori debet q̄
in talia consentire. vt scʒ per opera sup
stitiosa ⁊ vana liberaretur. sed quia vni
ca distinctōe poterunt eoꝝ dicta cō
cordari vidende sunt prius eoꝝ sentē-
tie. Nam scotus in suo quarto distinc.
xxxiiij. de impedimento maleficiali. si-
ue de frigidis ⁊ maleficiatis. reputat fa
tuitatem asserere ꝙ etiam per vana et
supstitiosa non debeant maleficia tolli
Dicit enim. Nec in hoc est infidelitas

aliqua. quia destruens nõ assentit operibus diaboli. sed credit eũ posse z velle fatigare. dum durat tale signum. q̃a ex pacto non assistit ad hoc nisi dũ illud durat. Et sic destructio illius signi non ponet finem tali vexationi. vnde z dicit q̈ est meritoriũ opera diaboli delere. z quia loquit̃ de signis ponamus exemplũ. Sunt quedã mulieres que tali signo notant maleficas. vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur. tunc vrceum lactis super ignem appẽdunt. z certis verbis supstitiosis insistẽdo. vrceum cum baculo pcutiũt. z licz fasciculum mulier percutiat. tamen omnia verbera diabolus ad dorsum malefice defert. per que sic diabolus cum malefica fatigatur. licet diabolus non cogatur nec fatigat̃. facit tñ illa diabolus vt percutientẽ catholicã ad peiorã alliciat. vnde periculosum existit. alias non videretur opinio tanti doctoris habere difficultatẽ. possent z alia exẽpla adduci. Hostiensis ad idẽ in summa copiosa de frigidis z malefi. z ti. de impotentia coe. in glo. sup. c. litere. §. mulierẽ autẽ. dicit q̈ in hoc defectu recurrendũ est ad remedia medicoꝝ. Et licz quedam remedia cõtra hec scripta vana seu superstitiosa videant̃. tamen cuilibet auctori in sua arte credendum est Sed z satis tolerare põt ecclesia retundere vana vanis. Humbertinus deniq̃ in suo quarto prefata distinctiõe his vtitur verbis. Possunt maleficia aut p orationes aut per artem per quam facta sunt destrui. Ad idem Goffred. in summa sua eo. tit. Maleficiũ non põt solui semp per illum qui fecit. vel quia est mortuus vel quia nescit delere ipm vel quia maleficium est perditũ. si aũt sciretur licite posset soluere. z loquitur contra illos qui dicebant q̈ per maleficia non posset copule carnali prestari impedimẽtũ eo q̈ nullũ tale esset perpetuum. vnde non dirimeret matrimoniũ iam contractum. Preterea illi qui fuerunt moti asserere q̈ nullum maleficium sit perpetuũ mouebant̃ his rõnibus. quia putabant omne maleficiũ posse remoueri vel per aliud maleficiũ vel per exorcismos eccie qui sunt ordinati ad reprimendũ vim demonũ. vel per veram pñiam cum diabolus non habeat potestatẽ nisi super peccatores Unde quo ad primũ concordabãt cũ opinione alioꝝ q̈ ad minus p supstitiosa possũt tolli. Cõtrarie aut opinionis est sanctus Tho. in suo. iiij. pfata di. sic inquiens q̈ si maleficiũ nõ potest reuocari nisi per aliquod illicitum vt per demonis auxiliũ vel hmõi etiã si sciretur posse sic reuocari. nihilominus ppetuũ iudicatur. quia remediũ non est licitum. Ad idẽ bonauẽ. Pe. Albertus z cõmuniter omnes theologi vbi cum breuiter tangunt demonis auxilium tacite vel expresse inuocãdũ videtur sentire q̈ per nil aliud nisi p licitos exorcismos vel per veram pñiã vt in ca. si p sortiarias. alle. tangitur remoueri debeant. moti vt apparet rõnibus in principio questionis annotat̃. Et quia tantos doctores in eoꝝ dictis quantũ possibile est expedit concordare. z hoc vnica distinctiõe fieri põt. Jõ notãdũ q̈ maleficiũ aut tollitur p aliũ maleficium simul z p aliud maleficiũ. aut tollitur. non quidẽ per maleficum sed per maleficiales ritus z illicitos. et hoc iterum dupliciter. quia vel per illicitos z vanos ritus in simul. vel p vanos z non illicitos. Primũ remediũ est omnino illicitum tam ex parte auctoris q̃ z ipsius remedij. Sed tamen quia fit dupliciter. quia aut cum nocumento illius qui maleficium intulit. aut sine nocumento. fit tamen remedium illud per maleficiales ritus z illicitos. tunc comprehenditur sub secũdo

modo. vicz vbi maleficiū tollit nō per maleficū alium sed per maleficiales ritus ꝛ illicitos. tunc iterum illicitū iudicat. lʒ non tantū sicut primū. Unde sūmarie dicere possumus ꝙ per tria ꝛ tribus modis remediū reddit illicitum. qñ vicz tollit pꝰ maleficū alium ꝛ p maleficia alia vicz virtute demonis alicuiꝰ Secundo qñ non per maleficū sed honestā psonaʒ tollitur. sic tñ ꝙ supstitiosis remedijs maleficiū qd vni psone aufert alteri infert. ꝛ hoc iterum illicituʒ. Tercio qñ aufert sine eo qd alteri infertur. vtit tamen demonū inuocatōe expressa vel tacita tunc iterū illicita. ꝛ fm hos modos dicit a theologis ꝙ potiꝰ mors sit ēligenda ꝙ̄ in talia ꝯsentire. Alijs ꝟo duobus modis vltimis tollere maleficiū pōt esse vel licituʒ vel non vanuʒ fm canonistas. ꝛ ꝙ tolerari pñt vbi remedia eccie prius attemptata. vt sunt exorcismi eccie. suffragia sanctoꝝ implorata. ac vera penitentia nihil effecissent. Et vt clarior habeat intellectus de singulis sint aliqua gesta ꝛ acta per nos reperta recitanda. Rome tpe Nicolai pape eps quidā ex almanie partibus certa expediturus negocia aduenerat. cuius nomē occultare ordo charitatis postulat. lʒ iam vniuerse carnis debitū psoluerit. Hic quandā iuuēculam adamādo. ꝛ ipam ad suam diocesim destinare cum duobus famulis ac rebus alijs ꝛ clenodijs disposuisset iuuencula auiditate feminea sup clenodia que ꝓciosa erant decepta modū excogitare cepit. vt ea in itinere existente eps maleficijs interiret. iamq̄ȝ i sua habebat clenodia cōmissione. Et ecce sequenti nocte eps subito infirmat. ꝛ ne fortassis veneno intoxicatus esset a medicis ꝑcunctat. ꝛ a famulis dolēter dubitatur. tamiugens. n. calor inerat pectori vt non nisi gargarismis p aquaʒ frigidam continue haberet refocillari. Tercia igitur die cūm iam nulla spes vite haberetur. Vetula quedā ingressum ad epm instanter petijt. ꝛ ꝙ cā sue sanitatis aduenissʒ apperuit. Ingressa igitur epm alloquit ꝛ sanitatē ꝓmittit. dūmodo suis acquiescere suasiōibus velit. Eps ꝟo quid nā foret cui acquiescere ꝑ recupanda sanitate quā summe affectabat vbi inquirit. vetula rñdit. Ecce hec infirmitas maleficio vobis accidit. ꝛ non nisi p aliud maleficiū liberari poteritis. vt vicz ipa malefica que vobis intulit moriat ꝛ eadem vr̄a infirmitate inficiatur. Stupefactus epus ꝛ ꝙ alio modo liberari nō posset vbi psensit. nil tñ temere volens agere papā cōsulere p supplicatōem decreuit. At pōtifex cum eūm tenerrime diligebat. et ꝙ non nisi per morteʒ malefice liberari posset cum didicisset. annuit vt inter duo mala minus ꝓmitteret. ꝛ sup hoc supplicatōem signauit. Unde denuo vetula accersita. ꝛ tam ipe ꝙ̄ summus pontifex in mortē malefice consentirēt dūmodo pristine sanitati restitueretur differuit. sicq̄ȝ ꝙ vetula abscessit. ꝛ ꝙ sequenti nocte liberaret ꝓmisit. Et ecce circa mediuʒ noctis vbi se sanum ꝛ ab omni infirmitate liberatuʒ persensisset nuncio misso quid nam de iuuencula foret perscrutatur. ꝛ ecce aderat q̄ ipaʒ circa medium noctis in latere matris dormientē infirmatā fuisse subito affirmabat. qua in re dabat intelligi ꝙ eadem hora ꝛ momento infirmitas episcopū relinquendo maleficam iuuenculam per aliam maleficam vetulaʒ inuasit. ꝛ sic spiritus malignus a lesione episcopi cessando ipm sanitati per accidens restituere videbat cum tñ ꝓpie sanitatem non imittebat. quam tñ occupare deo ꝓmittente poterat ꝛ ꝓpter pactum cum malefica altera vnitum que fortune alterius inuidebat. ipe demon magistram iuuenculam inficere habe

bat. ꝛ bene estimari pōt illa duo maleficia nō ꝑ vnū demonē duabus personis sed a duobus demonibus duabus maleficis seruientibus fuisse inflicta. nec in isto demones sibi inuicē contrariant. cum semꝑ in ꝑditōem animaruꝫ quã sũme ꝛ cōcorditer affectant singula operant. Eps deniqꝫ cū pietatis causam ipam visitare ꝓponeret. cameram ingrediens horribilibꝰ maledictōibus susceptus fuit exclamãdo. Tu cuꝫ tua que te talia docuit ꝛ te liberauit maledicamini ineternū. ꝛ eps emolire eius animū ad pniam. ꝛ ꝙ oēm offensaꝫ ei remisisset vbi tentabat. illa vultū auertendo clamabat excas maledicte. Hic nulla spes venie sed aiam meã oibus demonibus cōmendo ꝛ miserabilit̄ interijt. ꝛ eps cū gaudio ad ꝓpria remeauit. Ubi etiã notandū ꝙ q2 priuilegiū vnius nō facit legem cōem. iō dispēsatio pape in hoc casu nō arguit oibꝰ sic licere. Ad idem refert nider in suo formicario. dicit em̄. Modus tollendi maleficiū. aut se vindicãdi in malefico talis practicat̄ interdū modus. Uenit ei aliquis lesus in se vel in suis ad maleficam scissitans scire malefactorē. tunc malefica plumbū liquefactū aliq̈tiens fundebat in aquaꝫ quousqꝫ ope demonis in plumbo imago aliqua videret̄. Qua visa malefica quesiuit ab explorante. in qua ꝑte vis ledi maleficū tuū ꝛ in eodē vulnere eum agnoscere. cumqꝫ explorator locuꝫ eligeret statim malefica i eadē parte imaginis que in plūbo relucebat fixurã vel vulnus per cultrū posuit. ꝛ locū vbi reum inueniret indicauit. nomen tñ nullatenus manifestauit. sed experiētia teste maleficus per om̄ia ledi reperiebat̄ sicut sua imago plumbea demōstrabat. Hec inqꝫ ermedia ꝛ similia vtiqꝫ iudicant̄ illicita. ꝙnis humana fragilitas sub spe venie ꝯsequēde a deo. sepius is inuoluitur plus estuans ꝓ sanitate corꝑis ꝙ̄ anie

Secundū vo remediū. De ipis maleficis maleficia dissoluentes sub expresso pacto cuꝫ demone inito absqꝫ nocumento persone. ꝛ quidē de eis q̈d agēdum sit ꝛ qualiter cognoscunt̄ infra in sedecimo mō sententiandi patebit. Hi em̄ ꝙ̄plures existunt ꝛ ꝓ infra vnum aut duo miliaria teuthonicalia repiūt̄ in quo spacio quicq̈d alie malefice ledunt hoc illi curare vident̄. quas etiaꝫ curatōes alique simpliciter quo ad oē tempus. alique vo tm̄ a ꝓxima angaria lesos maleficijs curare se iactitant. Alique vo nō nisi in cōsensu malefice que maleficiuꝫ intulit curare pñt. ꝛ he notant̄ suꝑ expressum pactū cū demone initum ꝓpter hoc ꝙ occulta manifestare solent illis q̇ causa sanitatis recuperande ipas accedunt. ipis enim causas sue calamitatis subito manifestant dicentes ꝙ ꝓpter brigas ꝛ rixas cū vicina vel alia muliere aut viro habitas lesa fuerit in se vel in suis attinentibus. q̇ etiã ad occultãdū sua flagitia interduꝫ peregrinatōes vel alia pietatis opa iniungunt. quas quideꝫ accedere ꝓ recuperanda sanitate tanto ꝑnitiosius existit quanto ꝑ illis q̇ solū ꝑ pactū tacitū curare vident̄ in ꝯtumeliã fidei amplius delinquunt. Hi em̄ dum ex vna ꝑte sanitatē corꝑalē deo ꝓponūt ex altera parte sibi ipis in vindictã criminis vitam deo ꝑcutiente abbreuiant. sic. n. in saul diuina seuit vltio cū primo magos ꝛ ariolos abstulissꝫ d̄ terra. postea cōsuluit. vñ ꝛ in bello occisus cuꝫ filijs fuit. j. Reg. xxviij. ꝛ culpa tangit̄. j. Paral. x. ꝓpter hoc etiã ochosias infirmus mori habuit iiij. Reg. j. tales etiã visitatores maleficarū infames. vnd̄ nec ad accusatiōem debent admitti. ij. q. viij. quisquis nec. Itē tales ſm leges debēt pena capitis plecti. vt in pma questōe opis tactū est. Sed heu dñe deus cum

omnia iudicia tua iusta sunt q̄s liberabit paupes maleficiatos. ⁊ in cōtinuis doloribus eiulantes peccatis nr̄is exigentibus inimicus nimis ꝓualuit vbi sunt qui licitis exorcismis illa opa diaboli dissoluere valeant. hoc vnicum ergo supesse videt̄ remediū vt iudices eorū insult⁹ ad minus refrenant varijs penis auctrices maleficas castigādo. vñ ⁊ infirmis facultas visitādi maleficas amputabit̄. sed heu nemo ꝑcipit corde oēs que sua non que iesu xp̄i sunt querentes. Illa. n. malefica in richshofen de qua supra mentio facta est adeo assiduis frequētabat̄ ꝓ recupanda sanitate maleficiat/. ꝙ comes castri theolonei lucrū habere voluit ita ꝙ quilibet maleficiatus in se vel in sibi attinentibus denariū vnum in introitu porte soluere habebat. vnō ⁊ magnū exinde se habuisse ꝓuentū asseruit teste etiā expientia didicimus plures tales ꝑ diocesim cōstan̄. existere. nō ꝙ ipa p̄ alijs diocesibus sit infecta cuȝ hoc genus infidie serpit ꝑ oēs dioceses. ⁊ heu totū mundū infecisse videtur. sed q꞉ ipa diocesis amplius elaborata fuit. ⁊ quidā hengst noīe reptus qui maiorē cōcursum ⁊ q̄tidianū a maleficiatis paupculis habere cernit̄. quem etiā cōcursum sic ocul' nr̄is ꝑspeximus i villa quadā enningen ꝙ sine dubio ad quecunqȝ loca beatissime virginis siue aquisgrani siue ad heremitas tantus pauperū concursus nō existit sicut ad eundē supstitiosum hoiem. nam hiemali ⁊ frigidissimo tpe dum p̄ abundantia niuiū omis via regia ⁊ publica obstruit̄ adhuc a circūiacētibus terris ad duo vel tria miliaria cū magnis hoim fatigatiōibus frequētat̄. quibusdā remedia ꝑcipiētib⁹. alijs ꝟo minime vt reor ꝙ non eque omnia maleficia dissolui ꝓpter varia vt supra tactum est obstacula p̄nt. ⁊ hi quidem sub expssa demonū inuocatiōe maleficia dissoluentes quo ad secundū remediū illicitū. nō tn̄ sicut primū. Tercium ꝟo remediū ꝙ quibusdā cerimonijs supstitiosis practicat̄. non tn̄ in nocumētū alicui⁹ ꝑsone. aut ꝑ manifestos maleficos agirat̄ expientia teste ꝑ hunc modū. In ciuitate spirensi mercator qdaȝ forensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In ptibus inquit sueuie i quodam castro nobiliū me degente. quadā die dum pacto prandio associat⁹ duobus domicellis. solatij cā sup pratū incederem quedam mulier obuiādo. duȝ a remotis adhuc incederet. ⁊ a duob⁹ domicellis agnita fuisset vnus eoꝝ ad me hec verba ꝓtulit. munias te cito signo crucis. ⁊ silr̄ ad idem alius ab alio latere hortabat̄. At ego causam hui⁹ timoris inquirens. R̄nderunt. En peior malefica totius ꝓuincie iam nobis obuiam dat. ipsa. n. solo visu maleficiare hoies nouit. Tunc ego stomachando ⁊ nunqȝ tales timuisse me iactitabam. ecce vix verba compleui. ⁊ me grauiter in pede sinistro lesum ꝑsensi. ita vt sine graui dolore de loco figere pedē nō potui aut gressum. vnde ⁊ alij cōcito e castro ꝑ nunciū mihi equū destinādo. ad illud reducunt. doloribus aūt ꝑ triduū augmentatis. p̄fati incole intelligētes maleficio me infectū quendā rusticuȝ ad spacium vnius miliaris accedunt. ⁊ casum ꝓponunt. quem nouerant per artem quendam maleficia tollere. qui cōcito veniēs ⁊ pedem ꝓspiciens. si inquit ex vobis contigit aut naturali defectu expimentū capiam. ⁊ si quidē ex maleficio accidit cuȝ dei adiutorio curabo. sin aūt remedijs naturalib⁹ opus erit insistere. At ego si absqȝ supstitōne et cum dei adiutorio curari potero libens acceptabo. quoniam cum demone nihil cōmune habere volo. nec eius adiutorium affecto. Ad idem ⁊ ipse villanus respondit se non velle nisi licita

remedia et cum dei adiutorio adhibere et curare. dummodo experientia didicisset hoc per maleficium mihi contigisse. ad quod duo assensi ille plumbum vt supra de alia malefica tactum est liquefactum in coclearí ferreo supra pedem tenuit et in scutellam aqua plenam fudit. et subito diuersarum rerum species prouperunt acsi spine vel pili aut ossa et similia fuissent intromissa. Iam inquit video quod infirmitas hec non ex naturali defectu sed maleficio vobis contigit. At ego quomodo talia ex plumbo liquefacto scire posset dum inquirerem. Ecce inquit. vij. sunt metalla ex septem planetis et quia saturnus dominatur plumbo eius proprietas est vt si plumbum super maleficium aliquod fusum fuerit per suum influxum maleficium demonstrabit. et bene inquit actum est vt cito remedium adhibeatur. quia tot diebus vos visitare habeo quot sub maleficio stetistis. et interrogare quot dies elapsi fuissent. iam triduo fassus sum. vnde et ipse singulis diebus per triduum me visitando et pedem inspiciendo solum et tangendo et cuncta verba penes se ruminando integre sanitati fugato maleficio me restituit. Hic certe modus actorem non monstrat maleficum sicut modum supstitiosum. in eo. n. quod dei adiutorio et non ope diaboli sanitatem promisit. et hoc quod saturni influxum super plumbum tanquam ex eius dominio causatum allegauit irreprehensibilis extitit et potius commendandus fuit. Sed qua virtute maleficium fugauit et species rerum in plumbo causauit sub dubio relinquitur. Nam cum maleficium nulla virtute naturali possit amoueri licet mitigare valeat. vt inferius de obsessorum remedijs patebit. potius videtur quod per aliquod pactum ad minus tacitum cum demone initum hoc practicauerit. et dicitur hic pactum tacitum quando ad minus auctor tacite in assistentiam diaboli consentit. per quem modum innumera supstitiosa opera practicantur. licet differenter quo ad diuinam offensam cum in vno ope maior sit creatoris offensa quam in altero. In eo. n. quod de sanitate procuranda certus fuit. et in eo quod tot diebus quot sub infirmitate extiterat ipsum visitare habuit. nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit. et tamen iuxta promissa egrotum sanitati restituit. non tamen suspectus quam vt manifeste dephensus ad minus licet non super expressum initum cum demone pactum. tamen iudicatur et tanquam pro conuicto haberi et penis ad minus in secundo modo sententiandi infra contentis. sed puniri debet cum abiuratione solenni nisi leges que in contrarium sentire videntur ipsum sustentarent. In quo casu quid ordinario sit faciendum in solutione argumentorum patebit postea. Quartum vero remedium tolerandum et de quo canoniste ad minus intendunt cum certis theologis dicitur vanum tantum et precise. puta quia solum supstitiosum et non sub aliquo pacto expresso vel tacto ex intentione et proposito practicantis operatum. et dico ad minus. quia fortassis si velint etiam tercium remedium huic quarto adiungere. potius videtur nobis eorum assertioni cedere quam contentionibus deseruire. et hoc quidem remedium vanum. supius exemplificatum de mulieribus que vrceolum supra ignem positum pcutiunt in fines. vt malefica que vaccam vbertate lactis priuauit verberetur. licet fortassis talia in nomine diaboli facere habeant. aut fortassis sine eius expressione. Ad idem possunt et alia earum gesta adduci. Nam interdum vbi vaccas huiusmodi lesas ad pascua emittere volunt. explorare etiam ipsam maleficam nituntur. tunc bracam viri vel aliud immundum super caput aut dorsum vacce. et hoc potius festiuis diebus et sacratioribus ipsam vaccam cum baccalo fortassis iterum sub tali vt supra expressione percutiendo expellunt. et tunc vacca recto tramite ad domum malefice prope

rat ⁊ cornua in eius ostium vibrat cuꝫ
magno eiulatu cõtinue pulsando. ⁊ hꝫ
vtiqꝫ dyabolus in vacca operatur tan-
diu quo per alia maleficia sedatur. Re
uera et si ſm prefatos doctores talia
sint toleranda. non tamen meritoria vt
quidam asserere conantur existũt. cum
enim iuxta apostolũ omnia que in ṽ-
bo aut opere facimus in nomine do-
mini nostri Jesu christi facere precipi-
mur. licet ibi non sit expressa demonis
innocatio. et tamen eius nominis ex-
pressio. et iterum licet ibi non sit inten
tio per pactum aliquod tacitum vl' ex
pressum talia facere. quia fortassis di-
cet. volo hoc facere siue dyabolus in-
tromittat se siue non. ipsa temeritas q̃
diuinum timorem postponit deuꝫ of-
fendit. vnde et dyabolo potestatem ta-
lia faciendi permittit. inducendi ergo
tales sunt ad penitentiam adhortandi.
vt potius desistant. ⁊ ad remedia infra
scripta et superius etiam in parte tacta.
per vsum videlicet aque benedicte ⁊ sa
lis exorcizate ⁊c. recurrãt. Simili mo
do iudicandum de illis quibus dum
aliquod iumentuꝫ maleficio interimi-
tur et explorare maleficum aut etiam
si naturali defectu vel maleficio sit in-
teremptuꝫ vbi nituntur ad loca vbi ca-
dauera bestiaruꝫ excorticantur prope
rant et intestina cadaueris super terrã
trahendo vsqꝫ ad domum deferunt nõ
autem intra domum per hostium sup
sed sub limine domus ad coquinã tra
hunt: et igne facto super cratem intesti
na ponunt. et tũc vt ex relatu talia pra-
cticantium sepissime informati sum⁹.
sicut intestine calefiunt et ardent: ita in
testine malefice calore et dolorib⁹ cru-
ciantur. aduertunt ergo illi explorato-
res vt hostium domus optime sit ob-
strusum: eo ꝙ pre doloribus malefica
ad introituꝫ festinauit domus. ⁊ siqui-
dem introitum habebit. carbonem de

igne aufert et tũc omnis cruciat⁹ effu-
gatur. repertuꝫ deniqꝫ sepius nouim⁹
ꝙ vbi introitũ habere non poterant ex
tunc densissimis tenebris domũ intus
et extra vallabant. cum commotione tam
horribili et strepitu vt ex ruina domus
om̃es se tandem interire putarent nisi
ostiũ aperiret. Ad idem etiaꝫ certa ex-
perimenta reducunt. nam certi volen-
tes e multitudine mulieruꝫ in ecclesia
existentium experiri maleficas que eti-
am sine eorum consensu ecclesiam di-
uinis peractis exire non valeat tali ex-
perimento insistunt. Nam die domi-
nico sotularia iuuenuꝫ sungia seu pin-
guedine porci vt moris est pro restau
ratione fieri perungũt. et sic vbi ecclesi
am intrat tamdiu malefice exire eccle-
siam non poterunt quoadusqꝫ explo-
ratores aut exeũt aut illis licentiã sub
expressione vt supra exeundi cõcedant
Simile fit etiam per certa verba q̃ an-
notare non expedit ne quis per dyabo
lum seducatur. Nam nec iudices aut
presidentes his infallibilem fidem aut
opininionem accomodare dedent nisi
talis persona alias plurimum essꝫ dif-
famata. cum tali pretextu ille mille ar
tifex etiam innoxias infamare posset.
Unde potius auertendi sunt homies
a talibus experimentis et salutares pe
nitentie iniungende licet interduꝫ to-
lerant. Per hec patet responsio ad ar-
gumenta que concludũt maleficia nõ
esse tollenda. quia primis duobus mo
dis omnino illicituꝫ est tolerare terciũ
remedium scd̃m leges. et si tolerat ta-
men non paruam super ecclesiasticus
iudex debet habere aduertentiam. Nã
ꝙ leges videntur tolerare patet. C. de
maficis. l. eorum. vbi sic habetur. Alij
autem qui faciunt id ne labores homi
num ventorum grandinisqꝫ lapidatio-
ne sternunt non pena sed premio dig-
ni sunt. Et Antonin⁹ in summa de legi.

bus in quibus ius canonicū et ciuile discrepant hoc idem allegat. ex quo videtur q concedūt leges pro conseruatione frugū z iumentorum in omnē euētum posse certos homines talia practicantes nō solum tolerare sed z premiare. Erit ergo ecclesiastici iudicis aduertere si tantūmodo iuxta mentem legis contra grādines et aeris temperiē: modis cōgruis vt inferius patebit aut etiam quibusdā supstitiosis pcedit. et tūc dum inde nullū sequit fidei scandalum etiam tolerare. sed reuera hoc non erit iuxta terciū sed quartū modū z quintū de quo psequenter tractandū erit de ecclesiasticis et licitis remedijs inserendo interdum de supstitiosis ad quartū modū ptinentib9. z hoc p capitula sequentia.

Remedium ecclesiasticū contra incubos et succubos demones.

Capitulum primum:

Quia vero in precedentib9 capitulis prime qstionis sup modos maleficiādi hoies. iumenta et terre fruges. tacta sunt ante oīa ea que ipse malefice erga pprias psonas practicāt qualiter videlicet innoxias iuuenculas i augmētum sue pfidie alliciūt. qualis etiā modus sit pfitendi eam z homagij prestandi. qualiter etiā infantes pprios aut alienos demonibus offerūt. et quō localiter transferant. Hec inqnam z similia remediare: quia nō est possibile nisi vt per suos iudices de medio tollant. aut ad minus in exemplū omniū futurorum puniant. ideo de hmōi remedijs nō ad presens sed in vltima parte operis. vbi viginti modi procedendi et sententiandi contra et super maleficarum personas deducent tractabitur. Ad presens tm̄ super remedia contra earum maleficiales effect9 tendere oportet et pmo qualiter hoies maleficiati remediātur demū qualiter bestie: et vltimo qualiter fruges terre conseruant. De hominibus vero maleficiatis quo ad incubos demones vel succubos. quia sunt in triplici genere sed earum que se voluntarie demonib9 incubis subijciunt: vt sunt malefice. quia de succubis quo ad viros non ita voluntarie practicatū reperit. cum ex naturali vigore rationis quo viri mulieribus pemīnent: talia plus abhorrent. est z eorum q a maleficis cum incubis aut succubis contra eorum voluntatē inuoluunt. et est tercium genus et hoc precipue virginum quarundam que contra earum omnino voluntatem ab incubis demonib9 molestant. de quibus etiam sepe presumitur q a maleficis sic maleficiantur. puta quia demones ad instantiā maleficarum sicut sepissime alias infirmitates immittere solēt. ita et incubos illis psonis se facere habēt vt vel sic eos ad suam pfidiam allicere valeant. Demus quedam exempla. Est in ciuitate pfluentia paup quidam sic maleficiatus q in presentia vxoris omnē actum venereum prout viri cum mulieribus agere solent etiam repetitis vicibus per se exercet. nec ab illis ad instantiam z eiulatū mlieris auerti pōt. qz vno aut tb9 actib9 expletz vba replicat. volum9 iterum de nouo z iterū de nouo inchoare cum tn̄ nulla psona corpalr visu cernat ei succūbere. fitqz vt pt9 diutinas hmōi vexatiōes paup ille collisus in terram oīb9 virib9 destituit. z dū p9 aliquarū virīū recupatōem interrogat quō z qualiter ista sibi ptingant. z an ne psonam succubantem habuerit. Rn̄dere solet se nihil videre: sz ita mente captiuatum vt oīno abstinere nō valeat. z quidem super hoc maleficiū mulier qdā pluri

mum habet suspecta q̄ ei intulerit eo q̄ illi pauperi minata fuerit pverba cōtumeliosa: q̄ ipsum ꝓpter displicentiaʒ sibi factā expedire vellet sed legū ⁊ executores iusticie nō assunt qui saltim sup diffamiā et grauem suspitōnem in vindictā tanti criminis ꝓcederent. putantes neminē debere ꝯdemnari nisi q̄ ꝯfessione ꝓpria aut triū testiū ꝓductione legitima ꝯuincat. quasi indicia facti aut euidentia sup graues aut violētas suspitōes nullas mereant penas de q̄bus tamen modis sententiandi inferius vt pmissum est patebit. De scđo vero genere q̄ puelle ab incubis demonibus molestant. Etiam nostris temporibus referre nimis longum foret: cuʒ historie certe de similibus existant referte. Sed cum quanta difficultate talia remediari possint patere potest ex his q̄ Thomas brabantinꝰ circa finem operis sui de apibꝰ: de quadā in hunc modū refert. Vidi inquit ⁊ in ꝯfessione audiui virginē quandā in religioso habitu q̄ primo dixit se nunq̄ꝫ i ꝯcubitum ꝯsensisse p hoc tamen dat intelligere se cognitā fuisse at ego nō credens artaui eam ratōnibꝰ et duris ꝯminatōnibus sub periculo aīe sue. tandem cū lachrymis ꝯfessa est se prius corruptaʒ mente q̄ꝫ corpe. et cuʒ postea doleret q̄si ad mortem ⁊ ꝯfiteret omni die cū lachrymis non potuit tñ ingenio studio vł arte ab incubo demone liberari. nec signo crucis nec aqua bñdicta: que tamen spālit ad fugādos demones ordinant. nec sacro xp̄i corpis ipsis etiā angelis terrifico donec post plures annos oratōne ⁊ ieiunio pie lucardis fugaret. ⁊ est credibile saluo meliori iudicio. q̄ postq̄ꝫ de peccato suo dolens cōfitebat: potiꝰ ei ꝯcubitus demonis pena culpe q̄ꝫ culpa fuit. Hec etiam cuʒ in vigilia penthecosten querularetur apud cristinā in valle ducisse brabātie

monialem deuotam que mihi hoc retulit q̄ nō auderet cōicare ꝓpter demonis importunā vexationē. compatiēs dixit ei cristina. Vnde quiesce secura cōicatura cras dominico corpe. ego in me recipiā penam tuā. Recedens illa gaudens dormit in pace. ad orationeʒ de nocte surgit mane cum omi tranq̄llitate sacramenta suscipit. Cristina autem susceptā in se penā nō ponderans vespere quieti se dās. audit i strato suo quasi ꝓcellam ꝯmouentem se: ⁊ inquietius agitantē. nec suspicans demonē. arrepto colo fugare nitit quicq̄d esset decumbit iterū. sed pauida: vexata surrexit et hoc pluries. tandem sensit ⁊ vidit euersis fere straminibꝰ q̄ demonis nequicia vexaret. Dimisso ergo lecto noctē ducit insomneʒ: et orare volens demonis cruciabat insultu et vt dixit nunq̄ꝫ talia passa fuerat. vnde predicte mulieri mane. Renuncio inquit renūcio pene me: vix sine vite discrimie violentiā tentatoris pessimi euasi. Qua ex re ꝑpendit difficile est hꝰmōi remediare sine maleficio siue absq̄ꝫ eo contingat. Sunt tamen adhuc aliqua per que fortassis ipsi demones fugant. de quibꝰ et nider in suo fornicario. Licet em̄ vt ibi refert quinq̄ꝫ modis valeant puelle et viri liberari videlicet p sacramentalem confessionem ⁊ sanctam exercitationē in crucis consignatōne vel angelica salutatōne. Tercio p exorcismoꝝ applicatōnem. Quarto per certi loci mutatōnem. et p cautā sanctorum excōicatōnem: ⁊ ex premissis patuit q̄ prima duo moniali nō ꝓfuerūt. nō tamen ꝓpterea obmittenda sunt. q̄ꝫ em̄ vni est remediū nō ꝓpter hoc sequit q̄ et alteri. ita et econuerso. Nam et incubos sepe p̄ orationem dominicam aut aque aspersionem. vel etiam p angelicam salutatōneʒ fuisse repulsos. historie tradūt. Refert em̄ Cesariꝰ in dyalo-

go suo ꝙ sacerdos quidam postꝙ se su
spenderat eius ꝯcubina monasterium
intrauit ⁊ per incubū ad luxuriā ꝓuoca
ta est. quē tamē ꝑ crucis ꝯsignatōnem
repulit et ꝑ aque benedicte aspersiōez
licet statim postea rediit. Qñ aūt ange
licam salutatiōnē dicebat: longe velut
sagitta disparuit ⁊ recessit sed interduz
rediit. licet ꝓpe accedere eam non aude
ret. Item de tercio videlicet per sacra-
mentalem ꝯfessionem pater ꝑ eundez.
Cesariū qui dicit ꝙ concubina antedi-
cta cum iam confessa esset pure i toto
derelicta est ab incubo. Refert idem ꝙ
quidam vir in leodio passus incubum
cōfessione sacramentali finita totaliter
liberatus est. Ponit insup exemplum
de quadam inclusa quam incubis nec
oratione nec cōfessione nec ꝓpter aliud
spirituale exercitiū reliquit quin eius
lectū ascenderet: sed cum ad informati
onem cuiusdā viri religiosi diceret be-
nedicite. statim eam demon reliqt. De
quarto loci videlicet mutatione. dicit
qui prius. ꝙ filia cuiusdā sacerdot[is] stu-
prata per incubū et facta ex dolore fre-
netica. trans rhenūq; longata ab incu
bo dimissa est. sed pater eius quia a lo-
co filiaz deposuerat a demone ꝑcussus
est adeo vt moreret[ur] in triduo. Fit ⁊ mē
tio de quadā que per incubū crebro in
lecto vexata ꝓprio. ꝯsociam deuotā pe-
tiit vt loco vexate iaceret qd̄ cum fecis-
set tota nocte quasdam inquietudines
grauissimas sensit ⁊ prior tunc quieta
fuit. Notat[ur] etiam a Guilhelmo ꝙ in-
cubi plus vexare vident[ur] mlieres ⁊ pu
ellas pulcros crines habentes. ideo q[uia]
aut cure aut ornatui criniū nimiuz in-
cumbūt hmōi. aut quia per crines vi-
ros inflamare cupiūt vel ꝯsueuerunt.
aut quia in eis inaniter gloriantur. aut
quia diuina bonitas hoc ꝑmittit vt ter
reant[ur] mulieres viros inflamare ꝑ ea q̄
etiā demones inflamari viros volunt.

De quinto de excommunicatōnte que
fortassis aliqñ eadem est exorcizationi
patet in legenda sancti Bernardi. In
aquitania siquidem mulier ab incubo
sex ānis incredibili ab vsu libidinis ve
xata. audiuit sibi incubum ne ad viruz
sanctum qui venturus erat appropin-
quaret minantē. Nihil inquit tibi ꝓfi-
ciet ꝗ eo recedēte tuus crudelissim⁹ ero
ꝑsecutor qui actin⁹ tu⁹ amator extiti.
Que cū viruz sanctū Bernardū inuo-
caret: respondit. Tolle meū baculuz et
lecto tuo infige: et faciat malignus qd̄
pōt. hoc cum fecisset: demon cameraz
femine nō est ausus intrare sed for[is] mi
nabat[ur] atrocissime se eam velle ꝑsequi
bernardo recedente. Quo ꝑ feminam
audito cōuocat ppl'm beatus bernar-
dus omnes iubet accēsas candelas ge
stare in manibus ⁊ demonē cū vniuer
so q̄ aderat cetu excōmunicauit. ac ne
ad illā vel aliā deinceps accessum hēat
interdixit. et ita illa plane liberata est.
Verū hic notandū ꝙ ptās clauiū con-
cessa petro ⁊ suis successorib⁹: q[uia] sonat
sup terrā ⁊ tm̄ ꝓ viatorib⁹ hec iurisdicti
onis ptās sit in remedium ecclesie con
cessa. miruz videt[ur] ꝙ ⁊ aeree ptātes hac
iurisdictōne valeant arceri. Sz dici po
test ꝙ quia ꝑsone q̄ a demonib⁹ mole-
stant[ur]: sūt sub iurisdictōne pape ⁊ clauiū
nō mirum si per indirectum hmōi po
testates vigore clauiū arceant[ur]. sicut eti
am indirecte animas potestate clauiū
a penis purgatorii ignis absoluere po-
test. non obstante ꝙ potestas illa sonat
sup terrā ⁊ anime sint sub terra. De po
testate etiā clauiū concessa capiti eccl'e
scʒ vicario xp̄i non est tutum disputare
cum notū sit ꝙ tanta potestas sit a cri-
sto ecclesie et eius vicario concessa q̄n
ta puro homini cōcedi a deo potuit et
ꝗ in vtilitatē eccl'ie. Pie etiaz estimari
pōt ꝙ si egritudines a malefic[is] virtute
demonū inflicte excōicarent[ur] cū ipis ma

leficis actricib⁹ et demonibus nō adeo
in ipsos infirmos seuirent. et q̄ citius
liberarent̄ adhibitis super hoc et aliis
exorcismis licit. In ptib⁹ denique athib̄
vulgaris est narratio. simul et aliis i lo
cis qd dum diuina permissione locu
ste volantes cum ingenti multitudine
Vineas frondes segetes ꝛ cuncta vi
rentia eradicarent. huiusmodi excom
municatione et maledictione fugate ꝛ
subito interempte fuerūt. Q si sancti
ficati viri quis ascribere velit et nō vir
tuti clauiū sit in nomine domini vnū
pro certo habemus q̄ nec virtus mira
culorū nec potestas clauiū. gratiā gra
tumfacientem de necessitate presuppo
nūt. cum vtrunque ex gratia gratis data
procedat. Est et iterū notandū q̄ vbi
nullū predicatorū remediorū iuuat q̄
tūc ad exorcismos licitos sit recurren
dum. de quibus inferius patebit q̄ et
si hi ad fugandū demonis nequiciam
non sufficient: tūc reuera talis vexatio
demonis est pena pro peccatis satisfa
ctoria. si prout vt oportet sustineatur i
charitate sicut et alia mala hui⁹ mun
di que nos sic premūt vt ad deum ire
compellant. Verumetiam aduerten
dum q̄ interdum alique in veritate per
incubū non vexant̄: sed tantummodo
ita se vexari putant. et hoc q̄ mulieri
bus precipue et non viris cū alias sint
timide et mirabiliū formarum in ima
ginatione susceptiue. Unde et Guil
helm⁹ sepe allegatus. multe inquit de
apparitionib⁹ fantasticis ex morbo me
lancolico in multis fiūt et in mulieri
bus maxime sicut apparet de visioni
bus et reuelationib⁹. Et causa in hoc
est vt norunt medici ipsa natura muli
ebrium animarū eo q̄ longe facilioris
et leuioris impressionis sunt q̄ anime
viriles. et subdit ibidem. Scio me vi
disse mulierem que credebat se cogno
sci ab int⁹a dyabolo ꝛ alia incredibilia
se sentire dicebat. Nonnunq̄ etiā im
pregnate sibi vident̄ mulieres ab incu
bis et intumescunt vehement̄ ventres
earū. Et cum partus temp⁹ aduenerit
sola emissione mīte ventositatis demu
tescūt. Nam de ouis formicarū in po
tu sumptis incredibilem ventositatem
et tumultū in ventre generant homis.
Similiter de granis catapucie et de ḡ
nis arboris que dicit̄ nigra pinus con
similia in ventre fiūt. Facillimū est au
tem demoni similia et maiora in ven
tribus hominū procurare. Hec addi
ta sunt vt non facillime quis mulierc
lis fidem adhibeat. sed illis duntaxat
super quib⁹ experimenta fidē fecerūt
vt de illis que didicerūt in propriis le
ctis. vel alio modo condormientibus
p experientiā talia vera esse.

Remedia pro illis qui circa vim generatiuā maleficiuntur. Capitulum secundum.

Licet mulieres in maiori numero sint malefi
ce q̄ viri vt in prima pte ope
ris ostensum est: tamen viri plus male
ficiunt̄. et huius ratio est. quia cum de
us plus permittit super actum vene
reum per quem primum peccatū dif
fundit̄ q̄ super alios actus humanos
sicut et per serpentes qui magis incā
tationibus deseruiunt q̄ alia anima
lia. eo q̄ dyaboli primum instrumen
tum. Et cum actus ille venereus plus
et faciliori modo potest maleficiari in
viro q̄ in muliere. ideo. Et quidem pa
tet quod tactum est. Nam cū quinque
modis demon in generatiuam poten
tiam potest agere ꝛ illi modi citius p
curantur in viris. Remedia adhiben
da sup vnūquemque modū iuxta possi
bilitatē sunt deducēda. ꝛ ille q̄ viciat⁹ ē
in tali potentia attēdat: sub q̄ mō suū

maleficium ptineat. Sunt aūt quinq̧ modi iuxta petrū de palude in suo .iiij. di. xxxiiij. in pcessu hui⁹ maleficij. Naz demon ex hoc q̧ est spūs habet ptātez sup creaturā corpalem deo pmittente. ⁊ ex conditōne natūre sue precipue ad motū localem vt illū phibeat vel vt p moueat. Unde p hanc ptātem pñt corpora viri et mulieris impedire ne sibi appropinquāt. ⁊ hoc directe vel indirecte. Directe qñ vnū elongaret ab altero vel nō sineret ad alterū appropinqre. Indirecte qñ aliqđ impedimentuz pcuraret: vel qñ se interponeret in corpore assumpto. sicut cuidaz iuueni pagano acciderat q̄ idolū desponsauerat ⁊ nihilomin⁹ ptraxerat cū quadā iuuēcula. nec pter hoc poterat eam cognoscere vt supra patuit. Scđo modo vbi hoiem inflamaret erga vnā ⁊ refrigeraret erga aliā. ⁊ hoc posset occulte pcurare p applicatiōne quarundā herbaꝝ aut aliaꝝ rerum q̄s optime nouit ad h̄ validas. Tercio modo vbi estimatiōez viri aut mulieris turbaret. q̄ redderet vnā psonam alteri exosam. qr vt supra patuit in prima pte operis pōt imaginatiōnē imprimere. Quarto mō reprimendo vigorē membri qui ad fructificatiōnē necessario requirit. sicut ⁊ motum localē cuiuscūq̧ organi reprimere pōt. Quinto phibendo missionem spirituuz ad mēbra in quib⁹ est virtus motiua quasi intercludēdo vias seminis ne ad vasa generatōnis descendat. vel ne ab illis vijs recedat. vel ne excidat vel emittat. Qđ si q̄s dicat. nescio sub quo mō maleficiatū mihi illatum ptineat vnū scio q̧ generatiua potētia erga vxorē meā careo. Responderi potest. si potens ad alias mulieres nō autem ad ppriam. tūc sub scđo modo. q̄a de primo mō certificaret p succubū demonē. i. q̧ p demōes incubos ⁊ succubos. deluderet. Itez si vxorē nō habet exosam ⁊ tñ nō pōt ipam agnoscē: sed bene alias: tūc iterum manet sub scđo mō. si aūt h̄z exosam ⁊ nō pōt agnoscē tūc sub scđo ⁊ tercio mō ptinet. Itez si nō h̄z exosam vellet aūt cognoscere: s̄ nō h̄z vigorē membri tūc sub q̄rto mō Si v̄o h̄z vigorē mēbri. s̄ nō h̄z excisiōnē seminis tūc sub quinto mō. Modus ergo curandi patebit vbi declaratur si equaliter in charitate ⁊ extra charitatē exñtes bis maleficiari valeāt. Et quidē q̧ nō: dempto quarto mō qui tñ etiā rarissime. accidere eñ pōt q̄ in gr̄a ⁊ charitate existūt sic declarat. tñ lectori psupponit. q̧ loqmur de actu piugali inter mrīonialiter piūctos. qr alias implicaret cū omis act⁹ venereus ex matrimoniū est peccatū mortale ⁊ nō nisi ab his qui extra charitatē existūt exercet. Nam cū asserere oporteat ex toti⁹ scripture sacre traditione q̧ demones magis pmittunt a deo seuire in peccatores q̄ꝫ in iustos. licet legat ipsum iustissimū Job fuisse pcussum. hoc tñ nō fuit singulariter sup potentiā generatiuam nec etiā directe. ideo dicere oportet q̧ quibuscunq̧ talia maleficia inter matrimonialiter coniunctos cōtingūt signum est q̧ vel ambe persone vel altera extra charitatem existat. et quidez fundamentum huius ex scripturis deducitur auctoritate ⁊ ratōne. Nam angelus dixit Thobie. In illos qui libidini vacant accipit demoniuz potestatem effectus demonstrauit vbi septem viros virginis Sare occiderat. Item Cassianus in colla. patrum. diffinit beatus Antonius nullatenus posse demonē mentez cuiusq̄ꝫ vel corpus inuadere nisi eam prius destituerit omnibus cogitationibus sanctis ac spirituali contemplatione vacuam nudamq̧ reddiderit. H̄ verba vtiq̧ applicari possunt super maleficiuz corporis vniuersaliter super totuz corpus cum Job ea

li maleficio pcussus non tñ nud⁹ a diuina grã fuit: sed pticulariter qñ vicȝ pticulare maleficiū ratōe alicui⁹ peccati accidit corpori. et hoc quidez nō pōt esse nisi pctm̄ incontinētie. Rō. nam vt dictū est ꝓpter feditatem illi⁹ actus. ꝛ qꝛ p ipsum primū pctm̄ diffundit de⁹ pl⁹ pmittit sup ipsum ꝙ sup alios humanos actus ergo ꝛ inter matrimonialit ꝯiunctos vbi diuino auxilio ꝓpter peccatū destituunt amplius circa illā vim generatiuam maleficiari a deo permittunt. ꝙ si queritur cuiusmodi sint illa peccata dici potest ꝙ peccata incontinentie que inter cognatos cū varia sint Juxta illud Hiero. ꝛ habetur in textu Adulter est in propriam amator ardētior simul et hmōi amatores amplius ĩ predictis maleficiunt. Remedia ergo ecclesiastica sunt duplicia. Unum in foro contentioso/ alterū in foro conscientie practicat. Primū si in iudicio allegatur impotentia ex maleficio illata tunc distinguendū est. qꝛ talis impotētia aut est tpalis aut ppetua. Si tpalis nō impedit. tūc aūt presumit eē tpalis qñ infra spaciū triū annoꝝ cohabitantes. ꝛ quātū pñt operam dantes. siue per ecclesiastica sacramenta siue p alia remedia sanari pñt. Si vo nō sanētur aliquo remedio extūc p̄sumit esse perpetua. Item aut precedit mrionij contractionē ꝛ ꝯsummationē. et sic impedit ꝯtrahendū et dirimit iam ꝯtractuȝ. aut sequit matrimoniū contractionem ſȝ nō ꝯsummationē. et est ꝯmunis modus maleficiandi viros qñdo spernūt amasias. tūc em̄ qꝛ sperabāt se mrimonialiter copulari ꝛ defraudant inferūt maleficia viris: vt nec alijs ꝯmiscere valeant. in tali em̄ casu vt dicūt aliqui dirimit matrimoniū iaȝ ꝯtractū nisi sub ꝯtinentia cohabitare velint. vt Maria ꝛ ioseph ꝛ habent ꝑ se cano. dicit enim xxiij. q. j. ꝙ coniugiū confirmat officio scilicet carnis. vt dicit glosa. Et parum post dicit. ꝙ anteꝙ confirmet impossibilitas officij soluit vinculuȝ coniugij. Aut sequit matrimoniū ꝯsummatum ꝛ tūc vinculum matrimoniale nō dirimit. Plura alia a doctoribus notātur sed qꝛ nō precise sunt pñtis speculationis notant aūt in varijs scriptis doctorum vbi de maleficiali impedimento tractant. ideo hic est supersedendū tantūmodo si quis difficultaret quō actus ille possit impediri respectu illius mulieris et non respectu alterius. Respōdit Bonauent. hoc est vel quia sortilegus ad hoc respectu ꝑsone determinate dyabolū inuitauit. vel quia deus respectu persone cuiuslibet impedire nō permittit. Occultū em̄ iudiciū dei hic latet vt in vxore Thobie. qualiter autē dyabolus hoc facere possit patet ex p̄missis. dicit tamen hic Bonauen. ꝙ impedit generatiuā: non impedimento intrinseco ledendo organū. sed extrinseco impediendo vsum ꝛ est impedimētum artificiale non naturale. et ita potest impedire ad vnaȝ et non ad alias. vel tollendo exercitationē concupiscētie ad illā vel aliam. et hoc per virtuteȝ propriā vel per herbā vel per lapidem vel per aliquā creaturā occultā. ꝛ satis ꝯcordat cū dict⁹ petri. Remediū vo ecclesiasticū in foro ꝯscie tradit. xxiij. q. viij. si per sortiarias. vbi sic dr̄. Si p sortiarias atꝙ maleficas artes nōnunꝙ occulto iusto dei iudicio pmittente ꝛ dyabolo p̄parāte ꝯcubit⁹ sequit. Hortādi sūt quib⁹ ista eueniūt vt corde ꝯtrito ꝛ spū humiliato deo ꝛ sacerdoti d̄ omib⁹ peccatis suis purā ꝯfessionē faciant ꝛ ꝓfusis lachrymis ꝛ largiorib⁹ elēmosynis ꝛ orationib⁹ atꝙ ieiunijs. dn̄o satisfaciāt. In quibus verbis notat ꝙ tantūmodo ꝓpter peccata ꝛ extra charitatem existētibus talia contingunt. sequit et per exorcismos ac cetera ecclesiastice medici

ne muminia.ministri ecclesie tales q̄n tū annuerit dominus qui abymelech et domū eius Abrae orationibus sana uit sanare procurent. Unde summarie dicere possumus ꝙ quinqꝫ sunt remedia q̄ talib⁹ sic maleficiatis licite applicari possunt. vicꝫ sanctoꝝ aliquoꝝ limina pegrinatio. ⁊ ibidem peccatorꝫ suoꝝ cū ꝯtritione vera confessio. signi crucis ⁊ oratōnis deuote multiplicatō p verba sobria licita exorcisatio q̄ qualiter fieri debet inferi⁹ patebit. et cauta maleficij oblatio facit ad hoc quod supra de comite tactū est qui cū per triennium sibi matrimonialiter copulatam virginem cognoscere non potuisset.

Remedia contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum.

Capitulum tertium.

Sicut maleficiū in potentia generatiua: ita et philocaptio et odium in voluntate causant. expedit primo de eius causa: et tandeꝫ quantū possibile est de ei⁹ remedijs trāscurrere. Philocaptio igit̄ seu amor inordinatus vnius sexus ad alterū triplici ex causa oriri potest. Aliq̄n ex sola incautela oculoꝝ. aliq̄ndo ex tentatōne demonū solū. aliquando ex maleficio nigromanticoꝝ et maleficaꝝ simul et demonū. De primo dicitur Jaco. j. Unusq̄sqꝫ tentat̄ a cōcupiscentia sua abstractus ⁊ illectus dein de ꝯcupiscentia cū ꝯceperit parit pctm̄ peccatū vo cū ꝯsummatū fuerit generat morte. Sic sichem cū vidisset dinā exeuntē ad videndū mulieres regiōis illius adamauit eam ⁊ rapuit et dormiuit cum illa et conglutinata est anima eius cum ea. Geñ. xxxiiij. ſm glo. Infirme anime sic accidit quādo postpositis proprijs aliena negocia curat. seducitur consuetudine et fit vna vnitate consensus cum illicitis. De secundo ꝙ oriat̄ ex tentatōne demonū principaliter. Sic aman sororē thamar speciosissimam adamauerat et deperierat in ea valde ita vt propter amoreꝫ eius egrotaret. ij. Reg. xiij. nō em̄ in toto taꝫ corruptus esse potuit mente vt in tantū facinus stupri ꝓsileret. si nō ḡuiter a dyabolo tentat⁹ fuisset. De hoc etiā genere amoris refert⁹ est liber sanctoꝝ patrꝫ q̄ refert omnē tentatōeꝫ carnalis amoris sibi in heremis subtraxisse. q̄sdaꝫ q̄ tamen vltra q̄ꝫ credi pōt amore mulierum tentabant̄ aliquotiēs. Uñ et. ij. Cor. xij. aplus dicit. Dat⁹ est mihi stimulus carnis mee angel⁹ sathane qui me colaphiset. vbi glosa. tentando p libidinē datus est mihi stimulus. aiūt q̄dam. tentatio autem tui non ꝯsentitur non est peccatū: ꝫ materia exercēde ꝟtutis. hoc intelligit̄ de tentatione q̄ ab hoste nō a carne q̄ peccatuꝫ est veniale etiam si non consentiat̄. De his varia exempla legunt̄ in varijs locis. De tercio ꝙ amor hereos ꝓueniat ex maleficijs demonū et maleficaꝝ possibilitas hui⁹ maleficij supra in questionib⁹ p̄se partis. an demones p maleficas mentes hominū ad amorē vel odium immutare et incitare valeāt ad longū deducitur. p varia etiam gesta et acta a nobis reperta comprobat̄. imo inter oīa maleficia minimū propter sui generalitatem reputat̄. Et si querit̄. petr⁹ philocaptus amore talis ⁊c. nescit̄ an p̄ scdo aut tercio modo. Rñdet̄. odium inter ꝯiugatos cū crimine adulterij ⁊ si operatione demonū fieri possit. vbi tamen fisco carnalis ꝯcupiscentie amoris. q̄s adeo inuoluitur et succenditur vt nulla confusione plagis verbis aut factis ad desistendū cogi valeat. Iteꝫ vbi q̄s sepe pulcriorē dimittit vxorē ⁊ turpissime adheret. Itē vbi nocturno tpe nec quiescē valent: ꝫ ita dementant̄ vt p de

nia queqꝫ incedere habeant. Optimates prelati et alij diuites sepissime his miserijs inuoluunt. Est quidem h rps muliebre de quo hildegardus vt, Vincen. in specu. histo. refert pdixit ꝙ non tamdiu durabit quantū hucusqꝫ perstitit. cum iam mundus plenus sit adulterij precipue in optimatimatibus. et quid op⁹ scribere de remedijs q̄ remedia abhorrent. tñ vt pio lectori satisfiat aliqua breuiter tangam⁹. Sup philocaptionē sine maleficio. Auicēna septem remedia ponit qñ vicꝫ psonā egrotare facit: ꝫ parum ista nostre speculationi nisi quantū mystice aie languenti deseruiūt. dicit em̄ li. iij. ꝙ ex variatione pulsus et ad nominationeꝫ amati cum ibi radix egrotatōnis habek. tunc si lex sustinet fiat copula p matrimonium. q̄ sic sanank cum obedik nature. Aut fiat applicatio medicinaliū d̄ quibus ibideꝫ tractat ꝛ docet. Aut vt egrotus amorē suū de dilecto p licita remedia ad aliud diligendū ꝯuertat ꝙ priori p̄eligere debet. et ita fugere presentiam amati. quia sic distrahik animus. Aut etiā si corrigibilis est tribulek hortetur. qd̄ opus amoris est maxima miseria. vel dirigank ad ipsum qui quantum cuꝫ veritate ꝛ deo possunt vituperent corpus ꝛ dispositionem dilecti et mores cum transfiguratōne facierum turpi seu difformi. Vel saltim vltimo vt occupenk in reb⁹ arduis et distractiuis officijs. Reuera sicut animalis hō per hmōi remedia sanak: ita ad spiritualem singula capiendo interiorem hominē reformant obediak legi ment, potius ꝙ̄ nature conuertit amorem suuꝫ ad eternas delitias recordek ꝙ̄ momētaneum sit quod delectat ꝛ eternuꝫ qd̄ cruciat. querat delitias in illa vita vbi sic inchoank ꝙ nunꝙ̄ finiunk cui⁹ qui amator esse noluerit et istam perdet et illā nō inueniet ꝛ eternis ignib⁹ deputabitur ecce tria damna irrecuperabilia ex amore hercos ꝓueniētia. Sup philocaptionē vero ex maleficio remedia in precedenti capitulo facta non incōuenienter et hic applicari possunt: precipue autē exorcizatio per sacra vbe ꝙ̄ sibipsi facere taliter maleficiatus pōt. Quotidie angelū sanctū sibi ad custodiam a deo deputatum inuocet. pura confessione sanctorum limina p̄cipue autem beatissime virginis frequentet et sine dubio liberabitur. Sed ꝙ̄ vituperabile vt barbati homines donis naturalibus et virtutum armis abiectis seipsos tueri rennuūt cum puellule sepissime inuicta infirmitate huiusmodi maleficia his armis propulerunt in quarū cōmendationem vnum e multis in medium producamus. Fuit in rurali villa quadam prope Lindarve constansiensis virgo adulta facie pulcra et elegantior moribus in hui⁹ aspectu captus quidam vir leuis moribus clericus ferre solo nomine vtinam nō sacerdos. qui vulnus sue mentis vltra celare non valens venit ad laboratorium dicte virginis et honestis verbis se rhete demonis exhibens primū tandem ad amoreꝫ sui virginis ausus est verbis dumtaxat prouocare animū ꝙ illa diuino instinctu percipiens intacta mente et corpore respondit viriliter Domine cum verbis talibus domum meā nolite frequētare. alioquin repulsam sustinebitis verecundia mediāte. Cui ille. Et si me diligere modo rennuis verbis dulcibus monita non p⁹ modicum coacta operibus me amabis tibi promitto. Erat vir ille suspectus incantator et de maleficio. Sꝫ verba hec virgo pro vento habuit nec scintillam amoris carnalis ad virum in se sensit pro tunc: sed euoluto non multo tempore imaginatōnes amorosas de viro illo cepit habere. Qd̄ illa pcipiens di-

ustus inspirata ad matrē misericordie confugit et pro auxilio a filio impetrā do deuotissime implorauit. Et statim honestā societatem requirens peregrinari cepit ad locum heremitarū sic em̄ nominat. ecclesia in honore ipsius genitricis miraculose consecratā in prefata dyocesi. In qua sacraliter confessa ne in ea aliquid inuenire posset malignus spiritus. et ad ipsam matrē pietatis precibus fusis: protinus omis cessauit hostis machinatio ita vt eā postmodū nunq̄ tangeret. Supersunt tamen adhuc et barbati viri a maleficis muliercl'is importune super hmōi sollicitari quasi nequaq̄ a philocaptione eaꝝ se continere possent. qui tñ viriliter resistentes quantū se vltro pulsare illecebris imaginationibus sentirent. tm̄ etiā per presidia premissa cuncta machinamenta dyaboli superant. Et vere speculum huius pugne quidem iuuenis prediues in oppido Isbruck. qui quantū a maleficis pulsatus fuit nec calamo exarari quis posset. semper virilem animū gerens per prefata remedia intactus euasit. quare et merito cōcluditur prefata remedia contra hmōi morbū esse certissima ita q' certissime ita liberātur quicunq̄ his armis vtuntur. et q' de amore inordinato hoc et de odio cum oppositorū eadem sit disciplina intelligendū est. licet aliqualis i modo maleficiādi cū sit differentia etiam aliud remediū illa psona que odio hʒ requirere debet. ipse em̄ qui odio hʒ et in corde defert: non defacili si adulē est ad amorē vxoris etiā per q̄scūq̄ peregrinatōnes flectit. Et q2 relatū maleficaꝝ ꝑpertū est q' serpentes hmōi maleficia ad odiū pcurat eo q' dū primum instrm̄ erat dyaboli et in sui maledictionē recepit inimiciciā inter ipsum et mulierē ideo et tales inimicicias ex ipsis procurare satagūt ponendo pellem aut caput serpentis sub limie hostij camere aut dom'. vnde et oms anguli domus sunt pquirendi et innouandi q̄ ad inhabitatōnes quantū possibile est. vl' alienas inhabitare domos. Et quidem cū dictū sit q' seipsos maleficiati exorcizare valeāt intelligit q' verba sacra benedictōnes et carmina secū deferre in collo poterūt. siquidē legere aut seipsos benedicere nescirent: que tamen q̄liter facienda sint in sequentibus patebit.

Remedia super eos quibus virilia membra prestigiosa arte auferuntur et vbi interdū in bestiales formas homies trāsmutantur.

Capitulum quartum.

Super eos qui pstigiosa arte illudunt vt se virili mēbro carere aut in bestiales formas trāsmutatos esse putāt q̄bus remedijs subleuari valeāt ex premissis satis euidenter elicit. Nā cū tales oino diuina gr̄a destituunt q' principiū in maleficiatis existit fundamentum non est possibile vt ferro manente in vulnere emplastrū curatiuū apponat. expedit ergo vt p verā confessionem deo ante omīa reconcilliet. Demū q2 vt supra in scd'a pte opis ca. vij. tactū est. talia mēbra nunq̄ in veritate euelli aut segregari a corpibus: ſ; tantūmodo pstigiosa arte occultari ad sēsum tact' et visus. patuit etiā q' h' mōi illusiones in gr̄a ꝯstitutis nō ita faciliter nec actiue nec passiue ꝯtingūt vt videlicet eis mēbra auferant aut q' i eoꝝ visiua potentia q̄si alijs sint ablata deludant. idō et remediū in eodē capi. exprimit cum ipo morbo vt vicȝ quantū possibile sit cū ipsa malefica amice se ꝯponāt. Sup eos deniq̄ q̄ in bestiales

formas se transmutatos ee putat. Sciendum q hoc genus maleficij non ita in occidentalibus sicut orientalib9 regnis practicat. intellige q ad scdas psonas licet quo ad prias maleficarum psonas. hoc sepius apud nos visum fuerit ipsas vicz maleficas in effigijs aialiuz oculis intuentiuz se obiecisse: vt supra ca. viij. deductu quare et remedia que i tercia parte operis deducent. sup exterminiu viez maleficaru p seculare brachium forent applicanda. Et quidez quo orientales hmoi illusiones remediare solent sic deducit. Naz ex militaribus fratrib9 ordinis scti iohis hierosolonitani in rhodis veridica relatione plura de his pcepim9. Precipue aut q in ciuitate salamina regni cypri talis casus accidit. Nam cu ibi port9 sit maris et nauis queda onusta mercimonijs applicando pegrinis nauim exeuntib9 vt qs q victualib9 se muniret. iuuenis qdaz ex eis robust9 domu cuiusda mulieris extra ciuitate supra litus maris situata accessit et an oua hret ad videndu a muliere sciscitat. Aut mulier cernes iuuenem robustu forensem et alienu a pria: vnde minor de eo suspitio apud intraneos sup eius perditonem oriri posset expecta inquit paululu et iuxta optata singla recipies et du mora faceret clausa et interiori pte domus iuuenis ab extra vt eu qtotius expediret ne naue cu negligere ptingeret clamare cepit. tuc mulier aliq oua attulit iuueni tradidit et in casu q naue neglexisset et ad eaz rediret sibi iniuxit. Veloci igit cursu ad naue q in litore maris erat pperauit. et an ingressum eo q nec du alij socij oes pueneral oua comedere et seipm reficere studuit. Et ecce pt9 hora mut9 effect9 et quasi mente destitutus vt post ipe referre solit9 erat de seipso ammirans qd nam sibi accidisset conijcere non poterat. volens ergo nauim intrare ab immorantibus baculis verberat9 repellit cunctis acclamantib9 ecce ecce qd naz in asino. maledicaris bestia num et tu nauim intrabis. Repulsus sic iuuenis et verba illoru qui ipm asinum affirmabant intelligens apud se ruminabat et q maleficio mulieris infect9 esset cogitare cepit precipue in eo q nullu vbuz formare poterat: cu tn ipse oms intelligebat. et du rursum nauim ascende tentaret grauiorib9 cesus verberib9: ipsuz amaro corde remanere et recessum nauis pspicere opus erat. Hinc illucq discurrens cu oms ipm asinu estimabant necesse erat vt tanq bestia ab oibus tractaret. pulsus igit ad domu mulieris rediit cui ad placitum p pseruatoe vite sue vltra trienniu seruiuit. nil opis faciens manib9 nisi necessaria domus in lignis et bladis apportas. etia que exportanda erat tanq iumentu deportabat. hoc psolatonis relicto vt licet ab oibus alijs iumentu reputaret. ab ipsis tam maleficis piunctim vel diuisim morantibus vt verus ho humanit9 couersando in incessu statu et habitu agnosceba tur. Q si querit quo onera sibi taq iumento imponebant. Dicendu q sicut Aug. narrat de mulieribus stabularijs que hospites conuertebant in iumenta onera portantia. libro. xviij. ca. xvij. de ciui. dei. et de patre prestantij quisse caballum seu equum fuisse et annona cum alijs animalibus baiulasse narrauit. vtiq ex illis actis de presenti iudicamus ita q triplex deceptio prestigiosa arte fiebat. Prima quo ad homies iuuene non vt homine sed vt asinu intuentes q qualiter demones facilit pcurare possunt: supra. viij. capl. patuit. Secunda q illa onera non fuerut illiu soria: sed vbi vires iuuenis excedebat demon inuisibiliter deferebat. Tercio q sibipsi duz inter alios puersabat iuuenis etia iumentu videbat in imagi-

natōne dūtaxat et estimatiua potentia q̄ sunt affixe organis corpalib⁹.nō aūt in rōne.q̄ nō a deo erat ligata qn se hominē sciebat.ſ; arte magica delusuz vt tanq̄ bestia estimaret.sicut ⁊ de nabuchodonosor ibidez exemplificat. Triennio igit sic elapso:in quarto dum q̄dam die ante meridiē ciuitatē p̄fatā intrasset ⁊ mulier a longe sequeret. contigit quandā ecclesiā in q̄ diuina celebrabant iuuenē sic maleficiatū pterire:audiens nolā campane cū more latinorū ⁊ nō grecoꝝ in illo regno diuina peragunt.ꝓ eleuatōne corpis xp̄i ad ecclesiā se conuertit ⁊ intrare duz ꝓpter verbera ⁊ expulsionē non auderet: a foris genua ⁊ crura posteriora in terraz fixit et anteriores pedes.i.man⁹ simul iunctas eleuās.ex capite asinino vt putabat sacrm̄ in eleuatōne intuet. Ad ꝓdigiū duz certi ianuenses mercatores ꝯspexissent mirātes:asinū sequunt ⁊ inter se de miro ope ꝯferentes.ecce malefica cū baculo asinū insequit.⁊ q̃ vt p̄missium est hmōi maleficia illis in partib⁹ plurimuz practicāt.ad instantiam mercatoꝝ p iudicē asin⁹ cū malefica capit:interrogata ⁊ questionib⁹ exposita crimē fatet et vt ad domū redire valeat iuuenē restituere sue forme ꝓmisit. dimissa igit ad domū regressa:iuuenis ad pristinā formā reducit:⁊ ipa denuo capta debitā vltionez pro cōmissis suscepit ⁊ iuuenis ad propria cū gaudio remeauit.

¶Remedia contra obsessos ex maleficio.

Capitulum quintum.

Quod interdum ex maleficio demōes quosdā hoīes subaliter inhabitāt supra ca.ix.et.x.satis patuit.quib⁹ etiam de causis q̃ non solū pro grauibus criminibus proprijs immo interduz pro ꝓprio suo maiori merito aliqn̄ pro alieno leui delicto.aliqn̄ ꝓ suo veniali peccato.aliquādo ꝓ graui alieno peccato. ⁊ aliquādo ꝓ alieno facinore ꝓprio.pro quibus etiā diuersi diuersimode possident.quidā plus alij minus.vt etiā nider in suo formicario recitat.non mirū si maleficio seu ad instantiaz malefice demon deo pmittente hoīem subaliter modo quo ibi declarat quid vicz p substantiā sit intelligendū inhabitet. Quibus autez remedijs liberari possint ꝙ vicz exorcismos ecclesie et cū hoc vera ꝯtritione vel etiā ꝯfessione.vbi ꝓ mortali quis esset obsessus.patuit ex ibidē deductis ⁊ ex illius sacerdotis bohemi liberatōe.sed ꝙ vltra hec duo remedia etiā tria alia valeāt suffragari videlicet eucharistie sacra cōmunio.sanctorum locoꝝ applicatio vel bonorū oratio. et excōmunicatōnis absolutio prefati doctoris discursu.quē etiaz deducere expedit cum oēs necessarioꝝ tractatuuz copiā habeant. Nam de ipsa sacra cōione Cassianus colla.abba.prima loquit in hec verba.cōionem sacrosanctā neq̄ cie spiritibus traditā a senioribus nr̄is nunq̄ meminim⁹ interdictaz.quinimo etiā si possibile esset eis quottdie impertiri eam etiā debere censebant q̄ ad purgationem ac tutelam corporis animeq̄ peruenire credenda est. ⁊ que ab homine percepta eum qui in mēbris ei⁹ insidet spm̄ seu in ipsis latitare conat: quodaz exurens fugat incendio. Hoc nanq̄ modo curatum abbatē andronicum nuper aspeximus insultabit offenso.cum eum a celesti medicina viderit segregatū.tanto em̄ durius ⁊ freqn̄tius attentabit affligere quanto eum a spirituali remedio senserit longius abdicatum.hec cassianus. Et iterū de eisdem ibidē dicit. Duo hic credere imobiliter optet p̄ ꝙ sine dei pmissu nullus ab eis spiritib⁹ oīno tentat. Secundo

ꝙ om̄ia que nobis a deo inferunt̄ siue tristicia ad presens siue leta videantur velut a piissimo patre: clementissimoq; medico pro nostris vtilitatibus irrogantur. Et idcirco eos velut pedagogos traditos humiliari vt descendētes ab hoc mundo vel purgationes ad vitam transferant̄. vel penali vigore plectant̄ qui s̄m apostolū̄ traditi sunt in p̄senti sathane in interitum carnis vt spiritus salui fiant in die domini nostri iesu xp̄i. Sed hic oritur dubitatio. cum apostol⁹ dicat. ꝓbet seipsum homo: et sic de pane illo edat. quomō possunt obsessi non habentes vsum ratōnis cōmunicare. R̄ndit sanct⁹ Tho. de hoc in iij. pte. q. lxxx. sic distinguendū de om̄ibus amentib⁹. Aliqui inquit dicūtur nō habere vsum ratōis dupliciť. Vno mō q₂ habent debilem vsum rationis. sicut diciť non videns qui male videt. Et q₂ tales pn̄t aliquā deuotionē concipere hui⁹ sacramenti non est eis hoc sacr̄m denegandū. Alio mō dicunt̄ aliqui non habere vsum rōnis. q₂ sic a natiuitate ꝑmanserūt. ⁊ sic talib⁹ nō est h̄ sacr̄m adhibendū. q₂ in eis nullo modo p̄cessit hui⁹ sacramenti deuotio. aut nō semꝑ caruerūt vsu ratōnis: ⁊ tunc si prius qn̄ erant sue mentis ꝯpotes apparuit in eis hui⁹ sacramēti deuotio dz eis in articulo mortis hoc sacr̄m exhiberi nisi forte timeat̄ periculū vomitis vel expuitōnis. Vn̄ legiť ex ꝯsilio carthaginensi. ⁊ habeť. xxvj. q. vj. Js qui ī infirmitate pn̄iam petit: si casu duz ad eum inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate inotuit vel in frenesim ꝯuersus fuerit dent testimoniū q̄ cum audierūt. Et si cōtinuo crediť moriturus reconcilietur per manus impositionem ⁊ infundant̄ ori eius eucharistia De baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexant̄ est eadez ratio ⁊ d̄ aliis amentibus. hec Tho. Addit tn̄ in. iiij. di. ix. ꝙ demoniacis nō est deneganda ꝯmunio: nisi forte certū sit ꝓ aliquo crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Petrus de palude addit. Jn h̄ casu ꝓ excōicandis sunt habendi q̄ traditi sunt sathane. Ex quibus liquet ꝙ si aliqui sunt possessi a demone etiam ꝓpter sua crimina habentes tamen lucida interualla et ratōnis vsum postea ꝯterunt̄ de peccatis suis vel debite confitent̄ tales cum sint absoluti corā deo nullatenus sunt a communione diuinissimi sacramenti eucharistie sequestrandi. De sanctorum applicatōe vel deuota oratione quomodo per hec obsessi etiam potent̄ liberant̄ legende sanctorum referte sunt. Merita enim sanctoꝝ martyꝝ confessoꝝ virginū exigūt vt hi sp̄us nequā sanctoꝝ in patria existentium oratione et intercessione vincant̄: quos sancti in via vicerūt. Similiter viatoꝝ deuote oratōnes: liberationum obsessorum obtinuisse sepe legūtur. Vn̄ ad hoc hortat̄ cassianus vbi supra. Si inquit haberem⁹ hāc sniaz immo fidem quā superi⁹ ꝯprehendi vt et om̄ia per dominū fieri ꝓ vtilitate aīaꝝ et dispensari vniuersa. nō soluz nequaq̄; despiciemus eos: sed etiam ꝓ eis tāq̄; pro membris nostris incessant̄ orabimus. eisq; totis visceribus ac pleno ꝯpatiemur affectu. De vltimo mō absoluendi aliquē ab excōmunicatione. Sciendum ꝙ nec iste ꝯmunis est nec forte licitus nisi habenti auctem ⁊ specialem reuelationem vel ꝓbabilitatez ꝙ possessus q̄s sit ꝓpter excōicationez ecclesie. sicut apl's. j. ad Corinth. v. excōmunicatū a se ⁊ ad plebez corinthuz fornicariū tradidit sathane in interitū carnis vt spiritus salu⁹ fieret in die domini nostri iesu xp̄i. i. vt glo. dicit vsq; ad illuminationez gratie ꝯtritionis vl' ad iudiciū. Et pseudo doctores q̄ fidez ꝑdiderant videlicz imeneū ⁊ alexādrū

tradidit sathane vt discerēt nō blasphemare. j. ad thimo. j. Tāte. n. ptātis erat apl's dicit glo. tantāq3 grā3 habebat vt recedētes a fide solo verbo traderet diabolo. Vñ sanctus Tho. in. iiij. di. xviij vbi magister tres effectus excōicatōis tradit eosde3 sic declarat idem doctor. Ex hoc ipo inquit q aliquis suffragijs eccie priuat triplex incōmodū incurrit p tria que quis ex suffragijs eccie cōsequit. Valent. n. ad augmentū grē eis qui habent vel ad merendū ei q̄ nō h3. Et q̄tū ad hoc c mgr̄ dicit q gratia subtrahit p excōicatōem. valet etiā ad custodiam virtutis. z q̄tū ad hoc dicit q ptectio subtrahit nō q omīno a dei pvidentia excludant. sed ab illa qua filios eccie specialiori mō custodit. valent etiam ad defendendū ab hoste. z q̄tu3 ad hoc dicit q diabolo maior ptās seviendi in ipm dat z copaliter z spūalit Vnō in primitiua eccia qñ oportebat p signa hoies ad fidem inuitare. sic spiritussanctus visibili signo maifestabat ita excōmunicatus corporali vexatiōe a diabolo innotescebat. Nec est inconueniens si ille qui non est desperat⁹ hosti datur. quia non datur ei quasi damnandus sed quasi corrigendus cum in ptāte eccie sit ex eius manu ipm eripere cum voluerit. Hec Tho. Vbi tamē exorcista ad cautelam obsessum absoluat non videt incōueniens. Sed subdit nider q cauendum est valde exorciste ne de suis viribus faciliter p̄sumat. Aut iocum z ludum serioso dei operi intermisceat. Aut supstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adijciat. Alioquin penam vix euadet vt declatur per exempla. Nam ō primo refert beatus Gregorius in dialo. de quadā que contra conscientiā suam a marito petente z obtinenti debiti redditiōem in vigilia dedicatōnis eccie sancti Sebastiani. z quia contra conscientiā ecclesie pcessioni se imiscuit. possessa est z publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdem eccie de altari sindone3 tulit. eamq3 cooperuit. sed z hunc sacerdotē repente diabolus simul inuasit. Et q3 vltra vires voluit quicq̄ p̄sumere. compulsus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Hec greg. De secūdo vt nullus de officio exorcistatus sanctū ordinem concernens iocum faciat. Refert nider se vidisse in conuentu coloniensi fratrem verbis satis iocosum: sed i gratia expellendi demones famosu3. Hic cum in terminis conuentus coloniensis demonē in obsesso corpore artaret. Iam demon petiuit a fratre locum recedendi. quo gauisus frater ait in ioco In cloacam meā vadas. Exijt igit demon nocte cum frater ventrē purgare velit. demon eum tam dure torsit prope cloacam vt vitam cum difficultate saluaret. Sed z hoc p̄cipue cauendu3 vt obsessi etiam per maleficas ad presidia maleficarū non ducātur. vnde z de p̄fata femina Greg. infert. Cu3 inquit ppinqui eam carnaliter amantes. atq3 amando psequentes ad obtinendū salutis remediū maleficis tradidisset z p eas ad fluuiū ducta z in aquam mersa multis incantationibus agitata fuiss3 dum vnus demon expelli debuit legio subintrauit. z cox distinctis vocib⁹ iam clamore cepit. vnde consanguinei tandem confitentes z de hoc dolentes ea3 p̄sentarunt sancto episcopo fortunato. q̄ diuturnis orationibus z ieiunijs eū ex integro sanauit. Sed quia dictū est debere exorcistas cauere ne superstitiosum vel suspectū aliquid de maleficio adijciant. Dubitare exorcista posset an certas herbas z petras etiam nō benedictas adhibere posset. Rñsio. Si bñdicte sunt herbe tanto melius si vo nō vt herba quedā que al's noiat fuga demonis vel etiā naturas lapidū si quis

adhibeat non erit superstitōsum dūm modo credat q̄ nō directe de sui natura demones ꝯpellant. q̄r tūc incideret in errorem q̄ simili modo alijs herbis aut verbis possent cogi vt error nigromanticorū fatet. putantes se efficere ꝑ naturales et inditas taliū v̄tutes. Vn̄ sanct⁹ Tho. in. iiij. di. vij. arti. vlt. Non est inquit credendū aliquib⁹ virtutib⁹ corpalibus demones subiacere. ⁊ ideo non coguntᷣ inuocatōnib⁹ ⁊ factis quibusdam maleficiis nisi inq̄ntū ꝑ hoc fedus cum eis initur. ſm qd̄ dicitᷣ Esaie xviij. Percussim⁹ fedus cū morte ⁊ cū inferno fecim⁹ pactū. Et illud Job. xl. An extrahere poter/ leuiathan hamo: ⁊ sequentia verba sic finaliter exponit sup Job dicens. Si q̄s recte cōsiderat omia premissa videntᷣ ptinere ad p̄sumptionē nigromanticoꝝ ꝯfutandis qui nitunᷣ cum demonib⁹ pactuꝫ inire ac eos sibi inijcere vel q̄litercūq̄ ꝯstringere. Ostenso ergo q̄ hō nō pōt sua virtute dyabolū superare: cōcludit dicens. Pone sup eum manū tuaꝫ sub audi si potes. q. d. nullo modo tua virtute potes. superatᷣ tn̄ virtute diuina. vn̄ sbdit. memento belli quo. s. ego pugno ꝯtra eum. et pōt dici q̄ ponitᷣ p̄ns ꝑ futuro. scꝫ pugnabo in cruce vbi capietᷣ leuiathan ꝑ hamū scꝫ ꝑ diuinitateꝫ occultatam sub esca humanitatis estimās saluatorem purū hoiem. Vn̄ etiā postea xlj. dicitᷣ. Non est ptās sup terrā q̄ ei ꝑt ꝯpararī. ꝑ hoc inquit signatᷣ q̄ nulla v̄tus corporalis potest adequari potestati demonis q̄ est potestas pure spiritualis. Hec de Tho. Sed q̄r indirecte a demone obsessus potest virtute melodie vt saul ꝑ cytharaꝫ dauid. vel herbe vel corpalis rei alteri⁹ sibi a naturali ꝓprietate in exn̄te releuari. Ideo applicari pn̄t q̄ quidē posse fieri auctatibus ⁊ rōnib⁹ deducitᷣ. Nam. xxvj. q. vij. demoniū sustinenti dicitᷣ. licet petras vel herbas habere sine incantatōne. et sūt Hieronymi verba. Jteꝫ mgr̄ in histo. tractās illud Thobie. vj. vbi Raphael ait Thobie. Cordis particulaꝫ. s. de pisce quaꝫ cepisti si sup carbones ponas fum⁹ eius exterret om̄e genus demoniorum siue a viro siue a muliere: ita vt vltra nō accedat ad eos dicit. Nec sup hoc mirari debem⁹ cū fum⁹ cuiusdā arboris aduste eandem vim habere videatᷣ q̄uis etiam spūalem in se cōtineat sensum scilicet de fumo spūalis orationis. Jd idem Albert⁹ sup Lu. ix. ⁊ Nico. de lira. j. Reg. xvj. immo. ⁊ paulus burdegaleñ. sup. j. Reg. xvj. hāc ꝯclusionem tenet q̄ non solum concedendū videtᷣ q̄ per aliqua sensibilia possūt afflicti a demonib⁹ releuari. sed etiaꝫ per sensibilia aliq̄ possint totaliter liberari ꝫ hoc intellige qn̄ nō attrociter affligūtur. ⁊ ꝓbat per rōnem. Nam cū demones nō possint materiaꝫ corpalem ſm suā voluntatē transmutare: sed debita actiua debitis passiuis cōiungendo vt Nicolā⁹ dicit. Eadem rōne ꝑ aliquam rem sensibilē pōt dispositio causari in corpe humano: ꝑ quā fit aptū ad suscipiendū actōneꝫ demonis. verbi gratia. Naꝫ mania est maxime dispositiua ad alienatōeꝫ mentis ſm medicos. ⁊ ꝑ cōsequens ad suscipiendū afflictōneꝫ demoniacā. q̄ quidem demoniaca passio vbi penit⁹ curatᷣ penit⁹ afflictio demonis actiua recedente passiua in possesso recederet. Jtem posset dici de iecore piscis. Jdeꝫ de melodia dauid ratione cui⁹ licet primo refocillaretᷣ saul ⁊ leuius haberet. tn̄ totaliter expulsus fuit ꝑ ipsaꝫ. vt dicit lr̄a. Recedebat ab eo spiritus malign⁹. Nec ꝯsonū est litere dicere q̄ hoc fiebat ex merito Dauid seu ꝑ orōnes ei⁹. q̄r nō est verisimile q̄ hoc scriptura taceret cuꝫ esset in laude eius notabiliter dictum. hec de paulo p̄fato Licet nos posuerim⁹ supra in q̄ōne. v.

prime partis. q q prefigurabat virtus crucis p expansione venar corpis christi: ideo liberabat saul. et plura ibi etiā continent que p̄nti speculatōi servire possunt. tm̄ concludamus q rerū sensibiliū applicatio in exorcismis licitis nō est superstitiosum. iam autem expedit de ipsis exorcismis aliq differe.

Remedia per licitos exorcismos ecclesie contra quascunq infirmitates a maleficis illatas et de modo exorcizandi maleficiatos.

Capitulum sextum.

Quia vt in superioribus tactū est malefice omne genus infirmitatis corpalis inferre p̄nt quare et sub generali regla concludere oportet q quicqd remediū in dictis vel operibus. alijs infirmitatibus supra notatis applicari pōt. hoc etiam quibuscunq alijs infirmitatibus in p̄cedentibus nō expressis vt vbi epilentia aut lepra esset inflicta conuenire pōt. Et qr inter remedia verborum exorcismi liciti computant. de ipso etiā sepe mentio tanq de quodā generali remedio habita ē tria principaliter de ipso sunt practicanda. Primo an nō habens exorcistatus ordinem vt laicus vel secularis persona valeat licite demones aut eius maleficia exorcizare vbi tres alie annectunt. qualiter vicz sunt liciti. et de septē conditionibus que requirunt ad carmina et ad bn̄dictōnes vt qs valeat secum talia deferre. et tertio qliter morbus sit exorcizandus et demon cōiurādus. Scd̄m principale qd agendū vbi gr̄a sanitat p exorcismos nō obtinet. et tercio qd ad remedia nō iam verborum sed operū. cum solutionibus certorum argumentorum. Ad primū est doctoris Tho. in. iiij. di. xxiij snia. In ordine inquit exorcistat: et in alijs minoribus ordinibus omnibus cū conferunt recipit potestas. vt qs h vel illō ex officio facē possit. puta exorcizare. et idem a nō h̄ntibus ordinē licite fieri pōt qūuis illi hoc nō hēant ex officio. sicut in domo nō consecrata pōt dici missa qūuis consecratio ecclie ad hoc ordinet vt ī ea missa dicat. sed h tunc magis pertinet ad grām gratis datam q ad grām sacramenti. Ex quibus verbis dici potest. q licet ad liberatōez maleficiati bonum est concurrere exorcistā h̄ns ptātez exorcizandi morbos maleficiales tamen etiam interdū deuote psone absq exorcismis vel cum ipsis fugare p̄nt hmōi morbos. Nam fert de quadaz virgine paupcula et iō plurimū deuota cuius dū amicus in pede maxie p maleficiū lesus fuerat q iudicio medicorū patuit. eo etiaz qr nullis medicaminibus sanari poterat. contigit vt virgo infirmū visitaret qui et statim ab ea petiuit vt pedi benedictōez aliquā applicaret. Annuit illa et silenter tm̄modo orationē dn̄icam et aplorum simbolum cū geminatis viuifice crucis signis applicuit. Tunc statim infirmus curatuz se sentiens. scire voluit in remediū futurorum qd carmiationis vsa applicasset. Que rn̄dit. vos debili fide diuinis et approbatis exercicijs ecclesie non inheretis. et carmina ac remedia phibita. crebro vestris infirmitatibus applicatis. idcirco raro in corpore curamini qr sp in aīa leditis Sz si in orationū et signorum licitorum efficaciā speretis. facillime sepe curaremini. nihil enim vob applicui nisi dn̄icaz orationem et aplorum simbolū et iaz sanatus estis. gratia huius exempli queritur an non alie bn̄dictōnes et carminationes seu etiā cōiuratōnes p exorcismos habeāt efficaciā cū h videant reprobari Respondet q hec virgo non reprobauit nisi illicita carmina cum illicitis cōiuratōibus et exorcismis. Pro cuius in-

tellectu considerare oportet vñ h⁹mōi habuerūt originē et quō ad abusuz deuenerūt. Nam principiū hoꝝ fuit sanctissimū: sed sicut omnia demonis instinctu deprauanṫ mediātibus demonibus ꝛ malis hominibus: ita et diuina nomina. Apostoli eñ et sancti viri ſm illud Marci. vltimo. In noīe meo demonia eijcient infirmos visitarunt. et oratōnes sup eos p sacra verba fuderunt. deinde successu tempis sacerdotes deuoti similia ritu pegerṫ. propter qđ deuotissime orationes et sancti exorcismi reperiuntur in antiquis hodie ecclesijs ad oīa que homines facere vel pati poterant p deuotos viros applicati olim sine oīni supstitione. sicut etiā hodie literati et sacre thologie doctores reperiunṫ qui infirmos visitantes similia ꝟba egrotis applicāt ꝛ non soluz demoniacis. Sed heu supstitiosi hoīes a se multa vana ꝛ illicita adistar hoꝝ inuenerūt quib⁹ hodie vtunṫ circa infirmos ꝛ iumenta. nec cler⁹ amplius ex sua desidia licitis vtiṫ verbis visitādo infirmos. ꝓpter qđ Guiḷ. dictus durandi glosator Raymūdi dicit ꝙ talia pfata sacerdos religiosus aut discretus. aut etiā laycus vir siue mulier excellentis vite ꝓbate discretionis facere pōt. fusa oratōne licita sup infirmū nō sup pomū aut sup cingulū ꝛ similia: ꝫ sup infirmantes. iuxta illud euangeliste. sup egros man⁹ imponēt ꝛc̄. nec sūt hmōi psone ꝓhibende a talib⁹ nisi forte timeaṫ ꝙ ad exemplū illoꝝ indiscreti et supstitiosi alij carminationis sibi vsurpent abusum tuentes se exemplo illoꝝ. hi ergo supstitiosi carminatores repꝛhendunṫ a pdicta virgine ꝛ dixit illos habere debilem fidem: imo malaz qui tales ꝯsulerūt. Iterū aūt gr̄a hui⁹ declaratōnis queriṫ quib⁹ verbis carmina ꝛ benedictōnes censenṫ licite vel supstitiose. ꝛ de mō quo debent applicari. ꝛ an demon sit ꝯiurandus ꝛ morbus exorcisandus. Ad primū ꝙ qꝛ hoc diciṫ licitū in cultu xp̄iane religiōis qđ nō est supstitiosum. ꝛ supstitiosuz diciṫ vt notaṫ ex glosa sup illo ad Coll̄. ij. q̄ sunt rationem habentia in supstitione qđ supra modum religionis seruaṫ. vnde ibi dicit superstitio est religio supra modū seruata. i. religio modis vel circumstātijs malis ꝛ defectuosis practicata. Etiā supstitiosuz est quicquid traditōne hūana nomē religionis vsurpat absq; superioris auc̄te vt hymnos iungere ad missas defunctoꝝ pfatōem interrumpe simbolū in missa cantādū abbreuiare. aut in organis ꝛ nō in choro decantare: in missa respondentez nō habere. ꝛ his similia. Sed ad ꝓpositu z nostrū modo qñ fit aliqđ opus ex ꝟtute religionis xp̄iane vt vbi qs vellet infirmo subuenire p aliquā oratōnez vel benedictōez p verba sacra de qua materia nūc intendim⁹ talis habet ꝯsiderare septem ꝯditōes. q̄ si reperiunṫ talis benedictio censeṫ licita. et si fiat per modū adiuratōis p ꝟtutē diuini noīs ꝛ p virtutē operū xp̄i. q̄ ex sua natiuitate passione pciosa morte ꝛc̄. innotuerṫ p q̄ etiā dyabol⁹ vict⁹ ꝛ eiect⁹ fuit. dicentur ille benedictōnes carmīa ꝛ exorcismi liciti ꝛ hi q̄ practicāt pñt dici exorciste aut incātatores liciti. Iuxᷓ ysiđ. viij. ethi. Incantatores dicunṫ q̄ artem aliquā ꝟbis pagunt. Est prima ꝯditio cōsiderāda vt ex doctrina sc̄ti Tho. sc̄da sc̄de. q. xcij. eliciṫ ꝛ verba nō cōtineant aliq̄d qđ ꝑtineat ad inuocatōez demonū expressam vel tacitā. q̄d sit expressa patet. q̄d tacita hoc ꝯsideraṫ ex intentione ꝛ ex ope. Intentōe vt vbi operans nō curat siue a deo siue a diabolo hēat in suo ope intentū. dūmō finē optatuz cōsequaṫ ope. vt vbi op⁹ qđ facit nō hʒ aliquā ꝓprietatē ex natura ad ꝓducendū talē effc̄m. đ q̄ ñ solū medici ꝛ astro-

logi immo ꝛ theologi hñt iudicare per quem modum nigromantici faciunt imagines anulos ꝛ lapides artificiales q̄ vtiq̄ȝ nullaȝ hñt naturalem inclinationem ad effectus quos ipi expectant sepissime: vñ ꝛ in eoꝝ opibus diabolus se habet immiscere. Scd̄o cōsiderandū est ne benedictōes seu carmina ꝓtineant aliq̄ nomina ignota: quia ſm Crisosto. talia metuenda sunt ne ī eis aliq̄d supstitionis lateat. Tercio ne materia verboꝝ aliq̄d falsitatis ꝓtineat: quia sic eius effectus non posset expectari a deo cū ipe nō sit testꝭ falsitatꝭ sic em̄ quedā vetule in suis carminibꝫ vtunt̄ rigmatizādo: beata virgo iordanem transiuit ꝛ tunc sanctus stephanꝰ ei obuiauit: eaȝ interrogauit ꝛ multas alias fatuitates. Quarto ne ibi contineant̄ vana ꝛ caracteres inscripti p̄ter signū crucis: vñ breuia que portant̄ a soldatis rep̄hendunt̄. Quinto ne spes habeat̄ in modo scribendi aut ligandi aut in quacūq̄ȝ hmōi vanitate q̄ ad diuinam reuerentiā non ꝑtineant: qꝛ aliās omnino iudicabit̄ superstitiosum. Sexto vt in alligatōe ꝓlatione diuinorum verboruȝ vel scripture sacre respectus solum habeat̄ ad ipa sacra verba ꝛ ad intellectū eoꝝ ꝛ ad dei reuerentiā seu ad virtutem diuinā aqua expectat̄ effectus: vel ad sanctoꝝ reliquias a q̄bus etiam prefata expectant̄ secundario licet a deo p̄ncipaliter. Septimo vt cōmittat̄ effectus qui expectat̄ diuini voluntati qui scit vtruȝ sanitas vel tribulatio plus ꝓsit inuocanti vel minꝰ vel an obsit: ꝛ hanc conditioneȝ ponit Tho. in p̄ma se. in materia de gratia ꝛ distin. xv. in. iiij. Vñ concludamus ꝙ si nulla dictarū conditionū opus inficerit illud erit licitū. Probat Tho. sup illud Marc. vltimo. Signa eos q̄ crediderit: ꝛ post. In nomine meo demonia eijcient ꝛc. serpētes tollent: ex quo elicit ꝙ p̄dictis seruatis conditionibꝫ ꝑ diuina verba licitū est arcere serpentes. Item ꝓbat p̄missa vlterius. Non minoris sanctitatis sūt verba dei ꝙ̄ sanctoꝝ reliquie: dicente Augustino. Nō est minus verbū dei ꝙ̄ corpus xp̄i: sed ſm omnes licet reliquias sanctorū secum reuerenter portare: ergo qualtercunq̄ȝ nomen dei inuocetur rite ꝑ orationē dñicam: per salutatōem angelicaȝ per eius natiuitatem: passionē: per q̄nq̄ȝ vulnera: per septem verba que ꝓtulit in cruce: per titulum triūphalē: per clauos: ꝛ alioꝝ armoꝝ militie xp̄i: contra diabolū ꝛ eius opera omnino erūt licita ꝛ spes potest haberi in eis cōmittendo effectum diuine voluntati. Et h̄ quod dictū est de coartatione serpentum idem intellige de alijs animalibꝫ qñ solus respectus habet̄ ad sacra verba ꝛ ad diuinā virtutem de ipis tamen caute est agendū in incantationibꝫ: qꝛ vt dicit doctor. Tales incantatores sepe habent illicitas obseruantias ꝛ per demones sortiunt̄ effectū p̄cipue i serpentibus: quia serpens fuit primū demonis instrumentū ad hominē decipiendum. Nā in ciuitate Salczburgensi quidam incantator erat: hic quadaȝ die ad spectaculū alioꝝ cunctos serpētes ad quandā foueā incantare voluit ꝛ interimere ex spacio vt fertur vnius miliaris: cōgregatis ergo vndiq̄ȝ serpētibꝫ dū ipe supra foueā staret: nouissime quidaȝ ingens ꝛ horribilis serpēs foueā intrare difficultabat: ꝛ sepe quasi ipm abscedere ꝑmitteret ꝛ libere serpere quo vellet motibus innuebat. Sꝫ cū ille ab incantatōe eius desistere nolebat alijs omnibus in fouea interemptis: qꝛ statim ibi moriebant̄: ꝛ necesse erat vt ꝛ ille horribilis intraret: stans serpens ex opposito incātatoris supra foueā saltū fec̄ ꝛ in ipm incātatorē irruit ꝛ vētrē eius vt cingulū stringēs ipm

incantatorem secū in foueam traxit et interemit. Qua ex re perpendit̄ nō nisi ꝑ vtilitate ad fugandum videlicz ab hoīm inhabitatōibus talia sunt v̄tute diuina practicāda: ⁊ cū dei timore ⁊ reuerentia. Quo ad scđm videlicet quō sunt hmōi exorcismi: vel carmina deferenda ⁊ ad colla suspendenda vel in vestimentis insuenda. Videt̄ autē ꝙ talia sint illicita. Nam Aug⁹.ij.de doc. xp̄iana. Ad superstitionē ptinēt mille magicarū artiū ⁊ ligature⁊ remedia q̄ medicoꝝ quoqꝫ disciplina condemnat siue in p̄cantationibus siue in q̄busdā notis quas caracteres vocāt: siue in q̄busdam rebus suspendendis atqꝫ insignādis. Itē Criso. sup mattheū Quidam aliquā ptem euāgeliȷ̄ scriptaz circa colluz portant sed nonne quottidie euangelium in ecclesia legit̄ ⁊ auditur ab oībus: cui ergo in auribus euangelia posita nihil ꝓsunt: quō eū p̄nt circa collū suspensa saluare. Deinde vbi est virtus euangeliȷ̄ in figuris litterarum: an in intellectu sensuū: si in figuris bn̄ circa collū suspendis si in intellectu: ergo melius in corda posita ꝓsunt q̄ꝫ circa colla suspensa. Sed hic est rn̄sio doctoꝝ p̄cipue scti Tho. vbi supra ar. iiij vbi q̄rit an suspēdere diuina verba ad collū sit illicitū: ꝙ in oībus incātationibus vel scripturis suspēsis duo cauenda videt̄. Primo q̄dē q̄d sit qđ scribit̄ vtrū sit ad inuocatōes demonū pertinēs manifeste tunc nō solū superstitiosum immo illicitū ⁊ apostasia a fide iudicat̄ vt supra tactū fuit sepe. Sil'r etiā cauendū ne contineat ignota noīa ⁊c. accipe conditōes supra positas: ⁊ tunc sicut licitū est hmōi super ifirmos ore proferre: ita licitū est illa secum deferre. Prefati aūt doctores respectum habent ⁊ damnant cū quis ad figuras et litteras scriptas maiorē haberet aduertentiā ⁊ respectum q̄ꝫ ad intellectū verboꝝ. Et si dicatur ꝙ laicus non intelligens verba non potest habere respectū ad intellectū eoꝝ respondetur. habeat respectum ad virtutem diuinā: ⁊ illam cōmittat diuine voluntati vt faciet q̄cquid placitum fuerit sue pietati. Quo ad terciū an simul demon sit coniurādus ⁊ morbus exorcizandus vel econuerso: aut vnū sine altero. Responsio Hic plura sunt aduertēda. Primo an demon semper sit quando maleficiat⁹ affligit̄. Secundo cuiusmodi res p̄nt exorcizari aut adiurari. Tercio de modo exorcizandi. Ad primum cum iuxta Damas. demon ibi est vbi operat̄: videtur ꝙ maleficiato semper presens sit cum eum affligat. Item in legēda beati Bartholomei: tunc videtur sanare demon quando cessat a lesione. Responsio ꝙ demon presens sit maleficiato ⁊ afflicto: hoc potest intelligi dupliciter: vel quo ad suū esse: vel quo ad suum effectum. Primo modo presens est in principio dum maleficiuz intromittit. Secundo modo per se non dicit̄ p̄ns in suo effectu sicut etiā cum doctores q̄runt an diabolus cū qualibet culpa mortali hominē substātialiter inhabitat: dicūt ꝙ non per se ꝫ per suū effectū sicut dn̄s inhabitare dicit̄ seruuz q̄ꝫtum ad suū dominium aliud tamen de obsessis. Quo ad secundū cuiusmodi res possunt exorcizari. Notandū est sup doctoris Thome in. iiij. dist. vj. sententiā vbi dic̄: ꝙ q2 ꝓpter peccatū hoīs diabolus accipit potestatē in hominē ⁊ in omnia q̄ in vsum hoīs veniunt in ipsius nocumentū. Et cum etiā nulla cōueniētia ē xp̄i ad belial. Iō quādocūqꝫ aliq̄d sanctificandū ē ad cultū diuinū p̄us exorcizat̄ vt liberatū a ptāte diaboli qua illud in nocumentum hominis assumere poterat deo consecretur. Et hoc patet in benedictione aque in cōsecratōe templi ⁊ in oībus hmōi

Vñ cū pma sanctificatio qua hō deo consecrat fit in baptismo o p ortet ꝙ etiam hō prius exorcizet q̄ baptiset: multo fortiori rōne q̄ alie res: qr in ipo homine ē causa quare diabolꝰ ptātē accepit in alia q̄ sunt ꝓpter hoiem scʒ pctm̄ originale vel actuale: ⁊ hec significant ea q̄ in exorcismo dicunt vt cū dr: recede ab eo sathana ⁊ hmōi: ⁊ silr ea q̄ ibi fiunt. Ad ꝓpositū ergo cum querit an morbꝰ sit exorcizandꝰ ⁊ demō adiurādus ⁊ q̄d illoꝝ pmo. Rñdet morbꝰ nō exorcizat: ꝫ ipe hō morbatꝰ ⁊ maleficiatus sic in puero nō exorcizat infectio fomitis ꝫ puer infectus. Itē sic prius puer exorcizat ⁊ post diabolꝰ adiurat vt recedat ita maleficiatꝰ pus exorcizatur ⁊ post diabolo ⁊ eius facture imperat vt recedat. Itē sic sal ⁊ aqua exorcizant: ita maleficiato oia q̄ in ipius vsū cōuerti possunt vt cibaria ⁊ potagia exorcizare ⁊ benedicere plurimū expedit Itē licet ritus exorcismi tenet in baptisandis vt fiat exufflatio versus occidētalem ptē ⁊ abrenūciatio. Scdō manuū ad celū erectio cū sacra fidei cōfessione: ⁊ ꝓfessione xpiane religionis: et tercio oratio bñdictio ⁊ manꝰ impositio: ⁊ q̄rto denudatio ⁊ oleo sctō vnctio expost baptismū cōmunio ⁊ candidiore vestis induitio: tñ nō est necesse vt h̄ circa maleficiatū exorcizandū fiant: ꝫ ꝙ pmo pure ⁊ debite sit cōfessus cādelam accensā si pt teneat ⁊ sacrā cōionē recipiat: ⁊ loco vestis candide candela benedicta in lōgitudine corpis christi aut ligni crucis nudo corpe circūligatus maneat. Dici ergo potest. Exorciso te petrū aut barbarā infirmā: sed sacro fonte baptismatꝫ regeneratā: p deū viuū ✠ per deū verū ✠ per deum sanctum ✠ per deum qui te suo precioso sanguine redemit vt fias homo exorcisatus: vt effugiat atq̄ discedat a te omnis fantasia ⁊ nequitia diabolice fraudis: omnisq̄ spiritus immūdus adiuratus per eū qui venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ seculuʒ per ignem Amen. Oremus. Deus misericordie deus clemēs qui ꝫm multitudinē miserationuʒ tuarū q̄s diligis corripis et q̄s recipis pie ad emendatōeʒ coerces te inuocamus dn̄e vt famulo qui i corpore patit membroꝝ debilitatē gratiā tuā cōferre digneris vt q̄cq̄d terena fragilitate corruptū q̄cq̄d diabolica fraude violatū ē vnitati corpis eccl'ie mēbꝝ redēptōis ānecte: miserere dn̄e gemituum: miserere lacrimarum eius et non habentem fiduciam nisi in misericordia tua ad tue sacramentū reconciliationis admitte: per xp̄m dominū nostrum Amen. Ergo maledicte diabole recognosce sententiam tuam: da honorem deo viuo et vero: da honorem domino ihesu christo vt recedas ab h̄ famulo cum tua factura quem dominus noster ihesus christus suo precioso sanguine redemit: deinū secundo ⁊ tercio iterum exorcizet vt supra cū orationibus. Oremus. Deus qui facture tue semper pie dominaris affectu inclina aurem tuam supplicationibus nostris et famulo tuo ex aduersa valitudine corporis laborantem placatus respice et visita et salutari tuo et celestis gratie presta eis medicinam per xp̄m dominum nostrum Amen. Ergo maledicte diabole ⁊c. vt supra. Pro tercio exorcismo oratio. Deus infirmitatis humane singulare presidium auxilij tui super infirmum nostrum ostende virtutem vt ope misericordie tue adiutus vel adiuta: ecclesie tue sancte incolumis representari mereatur. per xp̄m dominuʒ nostrum Amen. ⁊ semper aspergat cum aqua benedicta. Et nota ꝙ hic modus prescribitur non ꝙ omnino ita fieri debeat aut ꝙ alij exorcismi nō sint maioris efficatie ꝫ vt modꝰ

exorcizandi ꝛ adiurandi habeatur. In antiquis em̄ historijs ꝛ ecclesiarum libris interdum deuotiores ꝛ efficatiores exorcismi reperiunt̄: ꝫ q2 in oibus dei reuerentia sit ꝑponenda: agat ꝑm hoc vnusq̄sq3 q̄tū expediēs fuerit conclusiue ex premissis concludēdo ꝓpter simplices. Sit modus iste exocizandi maleficiatū vt primo purā faciat ꝯfessionem. Juxta ca. alī. sepe. si per sortiarias. Demū fiat diligens inq̄sitio ꝑ singulos angulos ꝛ in lectisternijs culcitris ꝛ sub limite ostij si forsitan instrumenta maleficij caute possent inueniri inuenta etiaz statim sunt ad ignem ꝓijcienda: expediret etiā vt cuncta renouarent̄ in lectisternijs ꝛ indumētis habitatōem etiā ꝛ domū mutaret. In casu vero q̄ nil inuentū fuerit tūc exorcizandus si pt ecclesiā intrabit mane ꝛ q̄to dies sanctiores: vt festa beate ꝟginis aut vigilie existūt tantomelius sacerdos etiā confessus ꝛ in bono statu amplius ꝓficiet: teneat itaq3 exorcizandus candelam in manu benedictā melius quo poterit sedendo aut genua flectendo: ꝛ q̄ assunt deuotas orōnes ꝓ eius liberatione fundant. Et incipiat letaniam inchoando. Adiutorium nostrū in nomine dn̄i: ꝛ habeat rn̄dentez aspergat ip̄m aqua benedicta: ꝛ stola circūdabit collū ꝛ subinferat psalmū. Deus in adiutoriū: ꝛ ꝓsequat̄ letaniā vt moris est sup infirmos dicendo ad inuocationem sanctoꝝ ora ꝓ eo vl̄ orate: ꝛ ꝓpitius esto: libera eū dn̄e: singula ꝓsequendo vsq3 in finem vbi orationes sunt dicende: tūc loco orōnum incipiat exorcismū ꝛ continuabit modo ꝑscripto vel alio meliori vt sibi videbitur. Possent etiā hmōi exorcismi cōtinuari ad minus ter in septimana vt sic multiplicatis intercessoribus gr̄a obtineat̄ sanitatis. Verū post omnia communicandus ē eucharistie sacramēto licet q̄dā ante exorcismū ꝥ faciendum putāt: ꝛ in ꝯfessione attendat confessor si aliquo vinculo excōicatōis esset innodatus: vel si vnq̄ temere innodatus absolutionē a suo iudice nō recepisset tūc em̄ licet ad cautelā eū absoluat: tn̄ reddita sospitate a suo iudice q̄eū ligauerat querat. Attendendū q̄ vbi exorcista nō habet ordinē exorcistatus tūc ꝓcedere pt ꝑ orōnes: ꝛ si legere nouit scripturas legat euangelia quattuor ꝑma euāgelistarū. Itē euangeliū. Missus est angelus. Et passionē dn̄i: q̄ oīa magnā habent virtutē ad expulsionez operū diaboli. Item euangeliū sancti iohannis. In principio erat verbum. scribat̄ ꝛ ad collū infirmi suspendatur ꝛ sic gratia sanitatis a deo expectetur. Verum si q̄s q ueureret de dr̄a inter aq̄ benedicte aspersionē ꝛ exorcismū cum vtrūq3 in effectu cōtra demonis molestiaz ordinat̄. Rn̄dit sanctus Tho. vbi supra di. vj. diabolus ipugnat nos ab exteriori ꝛ interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur cōtra impugnationem diaboli que est ab exteriori. Sz exorcismus contra impugnatiōem diaboli q̄ est ab interiori: vn̄ illi contra q̄s datur dicunt̄ energumini ab en qd̄ est intra ꝛ geron labor q̄si intus laborātes. In maleficiato ergo exorcizando vtrūq3 adhibet̄ cū vtrobiq3 molestent̄. Verū q̄ ad scd̄m ꝑncipale q̄d agendum vbi gr̄a sanitatis ꝑ exorcismos nō obtinet̄ Rn̄sio: licz sex ex causis ꝥ fieri possit: ē tn̄ vna septima sup quā iudicium nr̄m suspēdit̄. Nā q̄ aliq̄s nō liberat̄. aut ꝥ ē ꝓpt̄ ꝑuitatē fidei circūstātiū aut ip̄m egrotū offerentiū. Aut ꝓpter pctā maleficiū sustinētiū: aut ꝓpt̄ accōmoda remedia adhibere negligētiū: aut ꝓpt̄ exorciste aliq̄d in fide viciū: aut ꝓpt̄ reuerētiā ꝟtutū in alio exn̄tiū: aut ꝓpt̄ purgatōez vl̄ meritū maleficiū patiētium De ꝑmis q̄tuor docet euāgelica ꝟitas Math. vij. ꝛ Mar. ix. In pr̄is. vnice filij sui lunatici ꝛ discipuloꝝ xp̄i ꝑsentia

Primo em̄ offerens ⁊ turba fide carebat: vñ pater cū lachrymis orauit. Credo dñe adiuua incredulitatem meam ⁊ ad turbā ibi ait. O generatio incredula ⁊ puersa quousq̧ ero vobiscum. De scdo videlicet de sustinente demonem: ibi increpabat eū scʒ filiū: q2 vt beatus Hiero. ibi dicit ꝑpter peccata sua a demone fuerat oppressus. De tercio de neglectu debitoꝝ remedioꝝ ptʒ quia non fuerūt p̄sentes boni ⁊ pfecti viri. Unde Criso. ibi dicit. Columne fidei videlicet petrus iacobus ⁊ iohānes non aderant sic in transfiguratiōe xp̄i presentes erant. Nec oratio ⁊ ieiuniuʒ aderant. Sine q̄bus xp̄s ait: hoc gen⁹ demonioꝝ non eijcit. Unde Orige. ibi dicit. Si aliqñ oportuerit circa curationem aliquid patientiū remanere non admiremur: neq̧ interrogem⁹ neq̧ loquamur quasi audienti spiritui i mundo: ꝫ abigamus ieiunijs ⁊ orationibus nr̄is spūs malignos. Et glosa dicit. Hoc genus demonij .i. ista carnalium voluptatū mutabilitatis ad quam scʒ spiritus ille inclinabat non vincitur nisi spiritus orōne confirmet ⁊ caro p ieiuniū maceret. De quarto exorciste vicio p̄sertim in fide: ptʒ ibidem de xp̄i discipulis p̄ntibus. Vñ postea secreto discipuli querentes causam sue impotentie. Rñdit ꝑpter incredulitatem vestrā. Amen dico vobis si habueritis fidem sic granuʒ sinapis dicetis monti huic tolle te ⁊c̄. Ubi Hilarius. Crediderūt q̄dem apl'i: ꝫ nondū erant perfecti in fide. Nam dño in monte morāte cū alijs trib⁹: ⁊ illis cū turba residentibus q̄dā tepor eoꝝ fidem relaxauerat. De q̄nto ptʒ in vitaspatrū: vbi legim⁹ aliqñ obsessos nō liberatos p sanctum Anthoniū: ꝫ p eius discipulū Paulū fuisse liberatos. De sexto patuit supra q2 nō semp cū q̄s liberat a culpa liberat a pena: ꝫ remanet interdū pena in vindictā ⁊ satisfactōem pcedentis delicti. Et adhuc aliud remediū de q̄ fert q̄ plures fuerint liberati vicʒ q̄ maleficiati de nouo fuerūt baptisati licet sub conditōe super q̄ vt p̄missi nil determinare audemus. Verissimuʒ tñ existit q̄ cū debite quis ante baptismū nō fuit exorcisatus vtiq̧ diuina pmissione diabol⁹ semp maiorē recipit in talē potestatē: ptʒ ex p̄missis nec ambiguū est quin pluries negligētie sive a sacerdotibus nō bene dispositis vbi iā quartū impedimentū p̄notatū tangit videlicʒ exorciste viciū cōmittunt: siue a vetul' que tp̄e necessitatis debitū modum baptisandi non seruant. Nec tñ asserere volo q̄n sacramēta a malis cōferri possint: ⁊ q̄ immo q̄tūcunq̧ malus baptisat ⁊ cōficit dūmodo debite sub debita forma verboꝝ materia in intentiōe baptisat ordinatus ⁊ conficere intēdat sic a sili in exorcizando rite pcedat: non suffusus aut violentus: vñ ⁊ sine actuali vel habituali intentōe ⁊ vtinā nō cespitando: ⁊ verba necessaria obmittendo: hmōi sacris officijs se immisceant Reuera sicut ad cōficienduʒ quattuor essentialia deseruiūt: ꝫ materia forma intentio ordo: modis tñ p̄tactis ⁊ vbi vnū defuerit nec conficere poterit: ita circa exorcismos suo modo asserere oportet. Nec obiectio valet q̄ sine exorcismis in pmitiua ecclesia baptisabant aut etiā q̄ nūc caractarem baptismalē sine eo valeat baptisatus recipere. Quia sic Gregorius inuanū exorcismos instituisset ⁊ ecclesia in suis cerimonijs poti⁹ erraret. Quare nec ausus sum oino rep̄hendere q̄ maleficiatos sub conditōe vellent rebaptisare ⁊ neglecta fortassis recuperare. Fert' etiam de illis q̄ nocturno tp̄e in somnis p alta edificia sine lesione solent incedere: quod vtiq̧ opus esse maligni spiritus tales sic deferētes plures asserūt

hi cū rebaptisant meli⁹ habere noscū-tur: τ mirū ꝙ vbi noibus ꝓpriis anuuunt subito ad terrā collidunt: ac si fortassis illud nomē non debite in baptismo fuerit impositū. Expedit lectorem esse attentū sup sex illa impedimenta: licet eñ sup energuminos aut possessos τ nō super maleficiatos sonant: tñ quia equa virtus vtrobiq̄ requirit diuina: imo dici potest ꝙ maioris sit difficultatis maleficiatū curare q̄z energuminū aut possessum: ideo illa impedimenta si ibi possunt habere locum τ a fortiori sup maleficiatos quod tali ratione ꝓbat. Nā vt supra patuit capitulo decimo: aliqui possident interdū ꝓ nullo ꝓprio delicto ꝗ ꝓ leui alieno τ varijs alijs de causis. in maleficio aūt q̄n do adulti maleficiunt vt plurimū eis contingit quia in anime necationē grauissime a demone ab intus possident. Unde duplex labor circa maleficiatos vbi simplex circa possessos ab extra: requirit de hac grauissima possessione. Cassianus colla. abbs. sereni dicit. Illi sunt veri miseri ac miserabiles iudicādi qui cum se vniuersis criminib⁹ flagitijsq̄ contaminant non solum nullum in eis verisimiliter signū diabolice suppletionis ostenditur: sed nec aliqua quidem operibus eorū condigna tentatio: nec vllum flagelluz correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamq̄ medicinam: quoꝝ duritia τ impenitens cor penā vite presentis excedens thesaurizant sibiipsis iram τ indignatōem in die ire τ reuelatiōis iusti iudicij dei in quo vermis eoꝝ non extinguet. Et iterum idem Cassianus comparando corporalē possessionē ad anime p peccatū: paulo ante dicit. Multo graui⁹ inqt constat illos vehementiusq̄ vexari: q cuz corpaliter ab ipsis affligi minime videant: animo tñ pnitiosius possident eoꝝ scꝫ vicijs τ voluptatib⁹ inuoluti. Scdm apostoli nanq̄ sententiam a quo qs superat eius et seruus efficit nisi ꝙ in hoc isti desperatius egrotant τ cū sint eoꝝ mancipia nec impugnari se ab illis nec dominatū eoꝝ ferre cognoscūt. Ex qbus elicitur ꝙ a fortiori maleficiati in corpe nō tñ possessi a demone ab extra sed ab intra quo ad anime necationem grauius ꝓpter plura impedimenta sanant. Quo ad terciū pncipale: scꝫ quo ad remedia non iam verboꝝ ꝗ operum. Sup cuiusmodi remedia notandū ꝙ quia opera illa sunt duplicia. Licita oino τ non suspecta. aut suspecta τ non omnino licita: τ de pmis supra tactū est immediate capitulo quinto. circa finem. vbi dubitatio ponit super herbas aut petras vt maleficia repellant quomodo hoc licituz sit. De secundis vero remedijs que vident esse suspecta non tñ omnino illicita nūc tractandum aduertere oportet ea que in secundo pncipali huius secunde partis opis tacta sunt de quattuor remedijs quoꝝ tria censent illicita: quartū aūt non omnino illicitū sed vanū: de quo τ canoniste loquūtur ꝙ licitum est vana vanis cōtundere. Sz qr nos inqsitores huius opinionis sumus cū sanctis doctorib⁹ ꝙ in casu q remedia per sacra verba τ exorcismos licitos non sufficiunt: τ hoc ꝓpter impedimenta superius tacta in numero sex aut septem: ꝙ tunc tales maleficiati hortandi sunt ad patientiaz equanimiter ad tollerandum mala presentis vite in suoꝝ criminum purgationem. τ non vlterius querere quocunq̄ modo superstitiosa τ vana remedia. Ideo si quis pmissis licitis exorcismis non contentus ad hmōi vana ad minus remedia de qbus supra tactū est se transferre voluerit: sciat hoc non nostra volūtate aut admissione fieri: ꝗ ꝙ posita

et enucleata fuerūt ibidē talia remedia factū fuit vt tantoꝝ doctoꝝ vt Scoti et Hostien.etc. ex parte vna et alioꝝ theologoꝝ ex pte altera dicta quocūq; modo cōcordarent. Fatemur ꝗ cū sancto Augustino in quodā sermone contra sortilegos et diuinatores. Et intitulat sermo de augurijs vbi dic. Fres nostl me frequentius supplicasse vt cōsuetudines paganoꝝ et maleficorū minime seruare deberetis ꝗ hoc pficit apud aliquos parū. Et q2 si vobis nō dixero p me et p vobis reddituros suz in die iudicij rationem et vobiscū mihi necesse erit eterna supplicia sustinē. Ergo apd deū me absoluo dum iterū atq; iteruz ammoneo et contestor: vt nullus ex vobis diuinos aut sortilegos reqrat: nec eos de qualibet re: aut causa: aut infirmitate interroget: q2 qcūq; fecerit hoc malū, statim pibit in eo baptismi sacramentū, et cōtinuo sacrilegus et pagan9 efficit et nisi penitentia subuenerit statim ineternum pibit. Et postea subdit nullus dies exeundi et redeundi obseruat: fecit em deus oia bona valde et q vnū diem et alterū statuit: ꝗ quotiens necessitas vrget faciēdi aliqd aut exeūdi: signate vos in noie xpi et simbolum vel orōnem dñicam fideliter dicētes securi in dei adiutorio agatis. His autē qdam supstitiosi et filij huius seculi nō contēti errores erroribus accumulare volentes vltra intellectū et intentionē Scoti et canonistarū his argumentis se defendere conant. Quia em res naturales hñt quasdaz virtutes occultas quarū ratio ab hoie assignari non pt sicut et adamas trahit ferrum. Et multa alia q Augusti.xxi. de ciui.dei enumerat. Ideo inqrere de hmōi rebus p sanitate acqrenda vbi exorcismi et nāles medicine deficiūt: nō erit illicitū licet videat vanū ꝗ aūt fieret vbi qs p imagines nō nigromāticas ꝗ astrologicas vel per anulos et hmōi sanitatem in se vel in alio pcurare vellet. Itez arguūt Sicut corpa naturalia subdunt corporibus celestibus: ita etiā corpa artificialia puta imagines sortiunt quasdā virtutes occultas spēm cōsequentes ex ipressione corporuz celestium: ergo etiam corpa artificialia puta imagines sortiunt aliquā virtutē occultam a corporibus celestibus ad aliquos effect9 causandos ergo vti eis et alijs hmōi nō est illicitū. Preterea demones possūt multipliciter corpa trāsmutare vt Augusti.iij.de trini.dicit: et ptz in maleficiatis: ergo licet vti etiaz eoꝝ virtute ad tollendum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta omniū sanctoꝝ doctoꝝ vt satl et sparsim hincinde patuit. Vñ ad primū dicit q si res naturales simpliciter adhibent ad aliquos effectus producendos ad quos putantur habere naturalem virtutem: non est illicitū Si vero adiungantur vel caracteres aliqui vel aliqua quecunq; ignota et vane obseruationes: que manifestum est naturalem non habere super hoc efficatiam erit superstitiosum et illicitum. Vnde sanctus Tho.sa se. q.xcvj. ar. ij. in pede questionis tractans hāc materiam dicit q in his que fiunt ad aliquos effectus corporales inducendos vtputa sanitatem vel aliquid hmōi: cōsiderandum est vtrum videantur naturaliter posse tales effectus causare et quia licet causas naturales adhibere ad suos effectus ideo non est illicitum. Si aūt videant non posse naturaliter tales effectus causare: cōsequens est q non adhibent ad hos effectus causandos tāq; cause: ꝗ solū quasi signa et sic ptinent ad pacta significationū cū demonib9 inita. Vñ Aug9.xxi.de ci.dei alliciūt demōes p creaturas qs nō ipsi ꝗ deus condidit delectabilib9 p sua diuersitate diuersis non vt aialia cibis: ꝗ

vt spūs signis per varia genera lapidum herbarum lignorum animaliū carminum rituū. Ad scdm dicit idez doctor vtutes naturales corporum naturalium consequūtur eorum formas substātiales quas sortiuntur ex ipressione corporum celestiū. et iō ex eorundez impressione sortiuntur quasdā virtutes actiuas. sed corporum artificialiū forme procedunt ex conceptione artificis et cū nihil aliud sint q̄ cōpositio ordo et figura. vt dicit j. phisi. nō pñt hre naturalē virtutem ad agendū. et inde est q ex impssione celestiū corporum nullā virtutē sortiunt inquantū sunt artificialia. sed solum fm materiā naturalez. falsum est ergo qd porphirio videbat vt augu. dicit. x. de ciui. dei. herbis lapidib9 et animantib9 et sonis certis quibusdam etiam vocibus et figurationibus atq3 figmentis quibusdam etiā obseruatis i celi auersione. motibus syderum fabricari in terra ab hoibus potestates idoneas varijs effectibus syderum exeqndas. quasi effectus magicarum artium ex vtute celestium corporum puenirent. Sed sicut augu. ibi subdit totū hoc ad demones pertinet ludificatores animarum sibi subditarum. Unde etiam imagines quas astrononmicas vocāt ex opatōne demonū hñt cui9 signū est q necesse est eis inscribi quosdā caracteres q̄ naturaliter nihil opant. nō ei est figura pncipiū actōnis naturalis: sed in hoc distant astronomice imagines a nigromanticis q in nigromanticis fiunt expresse inuocatōnes. vñ et ad expssa pacta cū demonib9 inita ptinent. Astronomice ad tacita pacta pter figurarū et caracterum signa. Ad terciū nō est hōi ptās sup demones pmissa vt eis licite vti possit ad qdcunq3 voluerit. sed ē ei contra demones beliū indictū. vnde nullo modo licet homini demonum auxilio vti per pacta tacita vel expressa hec tho. Ad pposita q2 dicit nullo mō nec etiā quibuscunq3 vanis quib9 vicz se demon quocunq3 mō possit imiscere. Si tamen sunt adeo vana vt fragilitas humana pro recuperanda sanitate illa aggreditur: doleat de pteritis. caueat de futuris. orat vt sibi debitum dimittat et in tentationē non amplius inducat inquit augu. in fine regule.

Remedia contra grandines et super iumēta maleficiata. Capi. xij.

Qualiter deniq3 iumenta maleficiata possint remediari: silr et tempestates aeris. Notanda sunt primo quedam remedia illicita q̄ a quibusdā practicāt. Nam quibusdā verbis aut factis supstitiosis vt qui vermes in digitis aut membris p quedā verba et carmina illicita curant. de quibus carminibus qualiter cognoscuntur vt sint licita vl non in pcedenti capitulo tactū ē. Alij sunt qui super iumēta maleficiata nō aquā bñdictā spargunt: sed ori infundunt. Primū remediū verborum esse illicitum vltra premissa guil. sepe allegatus sic demonstrat. Si eñ verbis inest virtus et dicam9 verbis vt vbis. tūc ex qnq3 modis eēt vn9. vel ex pte materie. i. aeris. aut ex pte forme: hoc ē soni. aut ex modo significādi. aut ex pte oīm simul. Nō primū. q2 aer nō interficit nisi sit venenosus. sonus etiā non q2 excellens obiectū corrumpit potentiam. nec terciū. q2 tunc hoc nomē diabol9 vel mors. infern9 illa noceret sp et sanitas bonitas sp pdessent. Item nec oia simul. quia totum aggregatuz ex partibus inualidis etiam totum ē inualidum. Nec valet si obijcitur. de9 contulit vim verbis. sicut herbis et lapidibus. quia si que virtutes insunt quibusdam verbis aut sacramentalibus

ant aliis benedictionib⁹ et carminib⁹ licitis has hñt sm se nõ vt verba ꝫ ex institutione et ordinatõne diuina ⁊ ex pacto dei. sicut si dñs diceret. quicunqꝫ ꝫ fecerit faciã ei hanc grãm. ⁊ sic verba i sacramentis efficiunt qd̃ signãt. Quis sm alios etiã hñt virtutẽ intrinsecam sed prima opinio q̃ iam deseruit ideo amplectir. De aliis aũt verbis ⁊ carminibus patet ex p̃missis ꝙ vt verba sũt verba composita vel prolata aut figurata nihil efficiũt sed inuocatio nominis diuini et obsecratio que est per sacra quedã ꝓtestatio cõmitendum effectum diuine voluntati ꝓsunt. Remedia etiã opeꝝ q̃ illicita videntur vt supra tactũ est. Et etiam vbi in ptib⁹ sue uie plurimũ practicatur ꝙ prima die may ante ortuꝫ solis mulieres villane exeunt et ex siluis vel arboribus deferunt ramos de salicib⁹ aut alios frondes ⁊ ad modũ circuli plectentes in itroitu stabuli suspendunt. asserẽtes ꝙ ꝑ integrũ annũ iumenta cuncta illesa a maleficis remanẽt ei preseruantur ꝫ quidẽ remediũ sm opinionẽ illoꝝ q̃ dicunt vana vanis cõtundere posse nõ esset illicitũ. sicut nec etiã qui ꝑ carmĩa ignota morbos expellerent. Sed sine offensione ꝓcedẽdo dicam⁹ ꝙ si prĩa die vel secunda mulier quicũqꝫ egrediatur nõ hñs respectũ ad solis occasum vel ortum colligit herbas frondes aut ramos cũ orõne dñica aut simbolo fidei suspendit illa suꝑ hostium stabuli bona fide cõmittens effectum custodie diuine voluntati non erit reprehẽsibilis vt supra in precedenti capitulo ex verbis hiero. ⁊ hř. xxvi. q. vltima. lꝫ herbas ⁊ petras hře etiã sustinenti demoniũ sine incantatõne. Ad idem sũt qui intra vineas aut segetes signũ crucis frondes aut flores benedictos in die palmarum continent exigunt ⁊ asserunt ꝙ vndiqꝫ frugib⁹ per grandines lesis segetes in eoꝝ campis illesi remãserunt. De quibus iuxta distinctionẽ ꝫ tactam discernenduꝫ videtur. Ad idẽ. Sũnt que pro conseruatõne lactis ne videlicet vacce per maleficia priuẽtur integrum liquorẽ lactis quem die sabbati colligunt paupib⁹ gratis pro deo distribuũt et ꝑ hmõi elemosynã assert vaccas etiã sub vbertate ampliori lactis a maleficiis preseruari. In q̃ ope nihil supstitiosum iudicatur dũmodo pietatis causam quã pauperibus exhibent etiam diuinam pietatẽ implorare pro conseruatione iumentoꝝ taliter proponunt vt tamẽ effectum custodie diuine prouidentie pro suo beneplacito relinquũt. Preterea Nider in suo preceptorio. ꝑcepto. i. ca. xi. dicit ꝙ etiam per carmina scripta ⁊ ṽba sacra lꝫ iumenta sicut hoĩes infirmos bñdicere. ⁊ ꝑ ea q̃ incantationis spẽm habere videntur dũmodo septẽ p̃misse cõditiones seruanř. dicit etiam ꝙ a deuotiꝫ personis ⁊ virginibus expientiã hũerit ꝙ adhibito signo crucis suꝑ vaccam ⁊ dñica orõne cũ salutatione angelica tries vel circiter cessat opus demonis si est per maleficiuꝫ. Et in suo formicario ꝓstat ꝙ malefici de ritibus ecclesie veneratis ⁊ seruatis sua maleficia ꝑpe diri fatentur vt ꝑ aque bñdicere aspersionẽ. per salis consecrati sumptionẽꝫ ꝑ candelaꝝ in die purificatõnis ⁊ palmaꝝ. in die palmaꝝ cõsecrataꝝ vsuꝫ licitum ⁊ ꝑ similia. q̃ ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis iminuãt Preterea q̃ malefice qñ volũt iumentũ priuare liquore lactis solent ex illa domo in quã iumentum morať modicum lactis vel butiri ex illo iumento coagulatum petere vt et sic consequenter valeant per suam artem iumentuꝫ maleficiare. Ideo sint caute mulieres a quibus suspectẽ hmõi petunt ne eis in minimo mutuent aut donẽt. Pre-

terea sunt certe mulieres q̄ dum senti-
unt q̄ in coagulando butir̄ nil pro-
ficiunt sicut in vasis oblongis ad h̄ ap
tis laborare solent. tunc si subito ex su
specte malefice domo modicū butiri
habere pñt. tria frusta seu bolos ex il-
lo butiro faciūt. ꝛ sub sctissime trinita
tis inuocatōe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti
illa frusta in vasculū ꝓijciūt ꝛ sic oīe
maleficiū fugat̄. Ubi iter̄ incidit. Ua
nū vanis contundere. tantūmō ex eo
q̄ butir̄ a malefica suspecta habet mu
tuare. q̄ si absq̄ hoc sub inuocatōe san-
ctissime trinitatis orōȝ dñicam adiun
gendo. etiā si de ꝓprio butiro siue alie
no si ꝓprium non haberet. tres petias
immitteret. effectū diuine voluntati cō-
mittens irreprehensibilis maneret lȝ
cōmendanda nō esset ꝓpter tres vide
licet petias butiri immissas. cōmēdan
da aūt si per aspersionē aque bñdicte
salis exorcisati immissionē cū orōne. vt
supra maleficiū fugaret. Preterea qn̄
sepe oīa iumenta maleficijs interficiū
tur. aduertere debent quib⁹ talia acci-
dunt vt sub limīe hostij stabuli aut ꝑ-
sepe vel vbi adaquant̄. terra amoueat̄
ꝛ alia terra cū aspersiōe aque bñdicte
ad illa loca reponat̄. q: sepe malefice
fassi sunt maleficij aliqua instrumēta
ad illa loca occultasse fasse q̄ ad instā-
tiam demonū tantummodo foueam
facere habebant. demon aūt maleficiū
reposuisse. quod quidem maleficium
res vilissima erat. vt lapis lignū vel mus
aut serpens aliquis. constat eīm q̄ dya
bolus maleficia operatur per se nec in
illis rebus indiget consensu aut ꝛ ꝑdi
tionē malefice querit: vn̄ ꝛ ipam aliq̄
mō cooperari cogit. Contra grandines
vero ꝛ tēpestates vltra ea q̄ supra de si-
gno crucis erecto hoc remediū practi
cat̄. lapilli eīm tres ex grādine in igneȝ
sb inuocatōe sanctissime trinitatis ꝓ-
ijciuntur orō dñica cū angelica saluta
tione bis aut ter adiungit̄. euangeliuȝ
Johannis. In pncipio erat verbū: cū
signo crucis vndiq̄ cōtra tempestateȝ
ante et retro. ꝛ ex omni pte terre subiū
fertur. Et tūc cū in fine replicat trinies
verbū caro factū est: ꝛ trinies ex post
dixerit per euangelica dicta fugiat tē-
pestas ista. subito siquidē tēpestas ex
maleficio fuit procurata cessabit. Hec
verissima expimenta nec suspecta iudi
cantur: hoc ipm eīm q̄ lapilli in ignem
ꝓijciuntur si absq̄ inuocatōne diuini
nois fieret superstitiosum censeretur.
Qz si dicatur: nūqd sine illis lapillis
sedari possit tempestas. Respondetur
vtiq̄. per alia sacra verba. Proijciens
aūt intendit diabolū molestare dū ei⁹
facturā ꝑ inuocationē sanctissime tri-
nitatis destruere conat̄. Ad ignem po
tius q̄ ad aquā proijcit. q: citius dum
resoluūtur: eo etiā citius ei⁹ factura de
struitur. effectū tn̄ custodie diuine vo-
luntati cōmittit. Est ad h̄ q̄ malefica
quedā a iudice interrogata an per ali-
quē modum tempestates a maleficis
concitate sedari possent. Respondit.
possunt. per hoc videlicet. Adiuro vos
grandines ꝛ ventos per qnq̄ vulnera
xpi ꝛ ꝑ tres clauos qui ei⁹ manus ꝛ pe
des perforarūt. ꝛ per quatuor euange
listas sanctos matheū: marcū: lucā et
iohem. vt in aquam resoluti descēdat̄
Fatentur etiā multe licet quedā spon
te. quedā in torturis ꝛ difficulter. q̄ qn
q̄ sunt per que multum impediuntur
Aliquando in toto. aliqn̄ in pte. aliqn̄
ne in personā hominis fiant. aliquan-
do ne in suis amicis. Et sunt. fidem in
tegram vel dei ꝑcepta seruantib⁹. se si-
gno crucis ꝛ orōne munientibus. Ri-
tus ꝛ ceremonias ecclesie colentibus
publicā iusticiā bñ exeqntibus. et xpi
passionē verbo vel mente ruminātib⁹

Vñ et Nider vbi supra. Ea de cā vniuersaliter vel cōiter in ecclesia campane contra auram pulsantur. tū vt tanq̄ tubas deo consecratas demones recedant a suis maleficijs. tum etiā vt populus excitatus deum contra tempestates inuocet. Et eandē ob causaȝ cū altaris sacramento ꝛ sacris verbis ad auram sedandam ꝓceditur cōiter ex antiquissima consuetudine ecclesiarum in gallia et in germania. Sed quia hic modus circa deportatōȝ sacri ad auraȝ sedandā videtur multis quoddam supstitiosum. nō intelligentes regulas p quas agnoscit aliqd supstitiosum vel non. Ideo considerandū est q quinq dantur regule seu consideratōnes per qs qlibet cognoscere pt. an opus deo exhibitū sit supstitiosum. i. supra modum xpiane religionis obseruatū vel sit ad debitū cultū ꝛ honorē deo exhibendū tā in cordis q̄ corpis actib9 ex vera ꝟtute religionis ꝓgrediens. ista enī eliciunt ex glosa. sup illud apli ad Coll. ij. q̄ sunt rōȝ hñtia sapie in supstitōne. q dicit. Supstitio est religio supra modū seruata. vt etiā supra tactuȝ est. Prima est q in oibus opibus nostris cū gloria dei debeat esse pncipal finis noster. Juxta illud. Siue mādu catis siue bibitis siue aliud qd faciat omnia in gloriā dei facite. Ideo i omni ope ad religionē ptinens xpianam attendat an opus sit ad gloriaȝ dei. et homo in ope det pncipaliter gloriam deo ita q per ipm opus et mens hominis deo subijciatur. Et quidē lȝ propter hanc regulā cerimonialia vel etiā iudicialia veteris testamenti iam i nouo non exercentur cum sciamus illa sub figura. Hec autem in veritate iam esse propalata. tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedādam non videtur contra hanc regulaȝ militare. Item cum secūda regula sit: q attendatur an opus quod fit sit ad corpis exercitiū. vel refrenatiuū cōcupiscentie vel abstinentie corpalis: nō tamen virtuti debito hoc est fm ritum ecclesie vel fm moralē doctrinā. quia aplus dicit Rom. xij. Rationabile sit obsequiū vrm ꝛ ꝓpter hāc scdam regulā fatue faciūt. vouentes nō pectinare caput sabbato. vel ieiunare die dnico tanq̄ meliori die ꝛ similia. nō videt iterum q deportatio sacri ꝛc. sit supstitiosum. Itē cū tercia regula sit q attendatur an op9 sit fm statutū vniuersalis ecclesie. vel fm sacre scripture testimonium. vel saltē fm pticularem ecclesie ritū. aut de cōsuetudie generali. que fm augu. ꝓ lege habenda est. Vñ ꝛ beat9 Grego. scribit anglicorum episcopo. conquerēti. q sunt diuerse ecclesie cōsuetudines in missarum celebratōne. Respondit Grego. placet. vt siue i romana siue in galliarum seu in quacūq ecclesia aliquid inuenisti quod pl9 omnipotenti deo possit placere sollicite eligas. diuerse enim consuetudines ecclesie in cultu diuino in nullo veritati repugnant. et ideo seruande: et eas pterire illicitū ē. Jō vt i pncipio tactū ē āntiqssime ꝯsuetudies ecclia9 gallie et qrūdā germanie cū decreuerint eucharistiam ad auram deportare non poterit hoc esse illicitum verum quod nō in patulo sed in sacrario abscondito ꝛ incluso. Item cum quarta regula sit q inspiciatur q opus quod fit habeat naturalem proprietatem ad effectum qui expectatur. alias enim si hoc non habet censetur superstitiosum. ex qua consideratione caracteres ignoti ꝛ nomina suspecta. etiam imagines astronomice et nigromantice refutantur omnia tanq̄ suspecta. Ideo et ex hac consideratōe non possumus dicere q deportatio reliquia9 aut eucharistie ꝯ diabolicas ifestatōnes sit superstitio

sum: immo religiosissimū: cū3 ibi tota salus nostra cōtra aduersariū cōtineat. Itē cū qnta regula sit vt attendatur q opus qd fit nō pbeat occasionē scādali vel ruine: q2 tūc licet nō esset supstitiosum tñ pter scādalū esset dimittendū vel differendū vel occulte sine scandalo faciendū. Ideo si deportatio talis sine scādalo fieri pt: vel saltē occulte tūc non est obmittendū. Ex ista em̄ regula sepe obmittunt benedictōes per vba deuota sine sup infirmos siue vt ad collū alligent: 2 hoc a secularibus obmittunt dico q saltē nō publice fiunt vbi occasionē ruine in alijs simplicib9 prestare possent. Hec sufficiant quo ad remedia cōtra grādines per verba 2 opera licita.

Remedia quedā occulta contra quasdaz occultas demonū infestationes

Capitulum. viij.

Sed iam iterum suspendit iudiciū ad scribendum remedia cōtra qdā terre frugū nocumenta: q per vermes interdū scinifes p turmas ad longissima terrarū spacia in aere volantes: ita vt supficiē terre coopire videant radicit9 cūcta virētia tam vt vinetis q segetibus 2 graminib9 cōsummantos immittunt. Item remedia 9tra pueros opere demonū cambitos. Ad primū tñ dicendū iuxta sanctū Thomā 2a 2e questione. xc. vbi petit. An liceat adiurare irrōnalem creaturam. Rndit q sic per modū tñ cōpulsionis que referri tunc debet ad diabolū q in nocumentū nostrū vtit irrōnalibus creaturis: 2 talis ē mod9 adiurādi in ecclesie exorcismis p quos demonū ptās excludit ab irrōnalibus creaturis. Si em̄ intētio referret q ad irrōnalē creaturā q ad se q nihil intelligit vana eēt. Ex q dat itelligi q p exorcismos licitos 2 adiuratiōes possūt depelli diuina tñ assistēte clemētia taliter vt prius populo ieiunia processiōes 2 alie deuotiōes iniūgant: ppt adulteria em̄ 2 multiplicatiōem criminū hmōi mala immittunt: vñ 2 ad cōfessiones hoies inducēdi sunt. In nōnullis etiā puintijs excōicatiōes fulminātur: s3 tūc vim adiuratiōis sup demōes sortiunt. Et est alia horribilis dei permissio sup hoies vbi interdū mulieribus subtract2 proprijs filijs 2 pueris alieni a demonib9 supponunt: 2 hi qdē pueri vulgariter campsores in almanico vuecbselkind nūcupati sunt in triplici differētia. Nā aliq sunt semp macilenti eiulātes: cū tamē quattuor mulieres nulla vbertate lactis vnū lactare sufficerēt. Aliq vo sūt incubo2 demonū ope pducti: quo2 tñ filij nō sūt pprie illi9 hois 2 viri cui9 semē recepert: vt succubi vel in sōnis viros polluētes hos em̄ pueros interdū diuina pmissōe supponūt subtractis proprijs filijs. Est 2 terciū gen9 vbi interdū demones in specie paruulo2 apparētes nutricibus se cōiungūt. Cōmune in oibus tribus q multū pōderosi: macilentes nō crescūt 2 nulla vbertate lactis vt pmissu3 est lactant. Et sepius dicunt euanuisse. Quare aūt diuina pietas talia pmittit dici pt q ex duplici causa. Prio q2 parētes pueros nimis diligūt: vñ ppt eorū vtilitatē talia pmittunt. Scdo q2 psumēdū est q hmōi mulieres qbus talia accidūt vt plurimū sunt supstitiose 2 in mult2 alias a demonib9 seducūt. Vñ 2 dñs ver9 zelotes sm rectu3 zelū qui est vehemens amo2 in propriā sponsam ex quo alium non solum accedere non patitur: sed nec signa adulterij vel suspitionis vt maritus zelosus super animam quam precioso sanguine emit: et per fidē desponsauit sustine

re pōt in tactu:colloquio:appropinq̄ti one quocūq3 modo cū inimico diabo lo ⁊ aduersario salutis.et si signa adul terij marit⁹ zelosus nō patit.quantum tunc turbat q̄n adulteriū cōmittit. vn̄ nō mirū si ꝓprij subtrahunt filij ⁊ adul terini supponūtur.Et quidē vt fortius ista iprimātur ⁊ quantū deus animas zelat ⁊ nō vult nec signa suspitōʒ causā tia pati. Patet ex antiqua lege vbi vt pplm suū fundit⁹ elongaret ab idola- tria.ꝓhibuit nō solū idolatriā ꝫ mul- ta alia q̄ occasionem possent p̄bere ad idolatriā.⁊ q̄ etiā in se nō videntur hr̄e vtilitatem quā tn̄ in suo mistico sensu mirabilit retinēt.vn̄ nō solū dixit. exo di.xxij. Maleficos nō patieris viuere sup terram. ꝫ ⁊ ħ adiūxit non habitet in terra tua ne forte peccare te faciat. sicut copulatrix occidit ⁊ puagari int hoies nō ꝑmittit. Nota zelū dei Deu- tero.xxij.deus precepit. Nidū cū ouis aut pullis desup cubātē mrēm nō de berent simul seruare. ꝫ mrēm ꝑmitte re auolare.qꝛ ħ gētiles ad sterilitatem ṗtebant.zelotes dn̄s i suo pplo noluit tale signū adulterij pati.sic iā vetule i uentionē denarij signuʒ magni fortu nij ⁊ ꝑ oppositum vbi thesaurꝫ somnia rent indicant. Itē p̄cepit oia vasa coo periri.⁊ vasculū nō hn̄s opculū imun dū censeri.Error erat vt veniētes de no cte demonib⁹ aut vt vetule dicūt.die se ligen.ꝫ sunt malefice.vel demones in eaꝝ effigijs debēt oia cōsumere vt p⁹ abūdantius tribuant.Colorant q̄dam et dicūt schrettel sunt.ꝯ determinatōʒ doctoꝝ ꝙ p̄ter hoies ⁊ angelos nō sūt alie creature rōnales.vn̄ nō sūt nisi de mones. Itē Leui.xix. Ne in rotundū attōdetis comā nec radetis barbā. Il la em̄ faciebāt idolatre in veneratione idoloꝝ. Itē deutro.xxij.vt viri nō idu erent vestib⁹ mulieꝝ nec econuerso ꝙ ille in veneratōʒ dee veneris ⁊ alij i ve neratōʒ martis et dee priapis. Iteʒ ea de cā iussit destrui aras idoloꝝ. ⁊ Eze chias destruxit serpentē eneū q̄n ppls ei voluit offerri.dicēs cupruʒ est. Et ea de cā ꝓhibuit somnia non obseruari et auguria.⁊ p̄cepit vt vir aut mulier i q̄ phitonic⁹ spūs eēt occideret sicut iam sunt et vuarsagerin nūcupati.q̄ oia qꝛ suspitionē generāt ad adulteriū spūa le.io vt dictū ē ex zelo quē deus habet ad aīas sibi desponsatas sicut spon- sus ad sponsam inhibuit. Sic etiam ⁊ nos p̄dicatores ⁊ animarum rectores aduertere debem⁹ ꝙ nullū sacrificiuʒ deo magis acceptū q̄ʒ zelus animarū. vt Hieronim⁹ sup ezechielē attestat. Vn̄ ⁊ conseq̄nter in tercia pte opis de exterminio maleficaꝝ q̄ adultia reme dia tractādū erit.hoc ipm em̄ vltimuʒ ecclesie refugiuʒ ad qd etiā ex diuino obligat vt dictū est precepto. Malefi- cos ne patiaris viuere sup terrā.vbi et remedia ꝯ maleficos sagittarios inclu dūt.cū ⁊ ħ ipm gen⁹ nisi ꝑ seculare bra chiū poterit exterminari.

¶Remedia pro illis qui se de monibus intuitu alicui⁹ cōmo di temporalis totaliter deuo- uerunt. Capi.ix.

Remedium dum q̄s intuitu cōmodi tpal'se ex toto demoni deuouit.sicut ex periētia sepe docuit ꝑ verā ꝓfessioneʒ lʒ a diaboli ptāte liberabantur.tn̄ diu ex post grauissime molestati et p̄cipue nocturnis tpib⁹ fuerūt:et hoc in eoꝝ penam deus permisit.signum autem ꝙ liberati erant ex illo agnoscebatur. quia pecunia in bursis aut capsul' p⁹ confessionem deficiebat super que plu rima gesta deduci possent sed breuita tis causa omittuntur.

Sequitur tercia pars totius operis super modos extermi-nandi vel ad minus puniendi per debitam iusticiam in foro ecclesiastico et ciuili et habebit questiones .xxxv. generalis tamen et introductoria premittitur.

Utrum malefice et earum fautores receptatores et defensores ita subijciantur iudicio ecclesiastico diocesanorum et ciuili quod ab earum inquisitione valeant heretice prauitatis inquisitores esse exonerati. Et arguitur quod sic. Nam in ca. accusatus. §. sane. li. vj. dicitur. Sane cum negocium fidei quod summe priuilegiatum existit. per occupationes alias non debeat impediri pestis inquisitores heretice a sede apostolica deputati. de diuinationibus aut sortilegijs nisi heresim saperent manifeste intromittere se non debent nec punire talia exercentes. sed relinquere suis iudicibus puniendos. Nec videtur obstare quod heresis maleficarum hic non exprimitur. tum quia eisdem penis in foro conscientie puniuntur. de conse. di. ij. pro dilectione. Si diuinatorum et maleficorum peccatum occultum sit interponitur penitentia .xl. dierum si notorium eucharistia denegatur. et quorum in eadem pena etiam idem iudicium decernitur. tum etiam quia eadem vtrobique videtur esse culpa. cum sicut sortilegi iudicium sortiuntur. ita malefice nocumenta creaturarum a demonibus expectant et exigunt vtrobique quod a solo deo querendum est a creaturis illicite requirentes. vnde vtrobique peccatum idolatrie ad quem sensum Ezechie. xxj. notatur quod rex babilonis stetit in biuio in capite duarum viarum commiscens sagittas interrogauit idola. Preterea si dicatur quod ca. restringit diuinatores et sortilegos super crimine heresis. in quo sibi ecce debent iudicio inquisitorum cum dicit. nisi heresim sapiant manifeste. ita quod ad minus diuinatores et sortilegi hereticales sint eis subiecti. Contra. quia tunc essent dandi diuinatores artificiales. de quibus nulli bi in scripturis fit mentio. Preterea si malefice sunt inquisitorum iudicio subiecte. hoc erit propter crimen heresis. sed quia facta maleficarum sine heresi possunt fieri. Probatur. Nam sic conculcare corpus christi in luto quod valde horrendum esset peccatum potest fieri sine errore in intellectu. et per consequens etiam sine heresi. quia stat firmiter aliquem credere ibi esse corpus. proijceret tamen in lutum ad complacendum demoni ex aliquo pacto. id vt optatum finem puta thesauri inuentionem vel simile obtineret. ita et facta maleficarum sine errore fidei licet non absque grandi peccato fieri possunt. vnde in illo casu vtique iudicium inquisitorum subterfugiunt et suis iudicibus relinquuntur. Preterea sicut salomon dijs suarum vxorum reuerentiam exhibuit propter complacentiam. nec tamen propterea apostasiam perfidie incurrebat. quia mente fidelis et veram fidem semper retinuit. ita et malefice propter reuerentiam quam exhibent diabolo propter pactum initum mente fidem retinentes non sunt propterea heretice nuncupande. Preterea si dicatur quod omnes malefice fidem habent abnegare: vnde et heretice iudicande. Contra. quia in casu quo etiam mente et corde abnegarent adhuc non heretice sed apostate nuncupantur. et cum sit differentia inter hereticum et apostatam. et heretici inquisitorum iudicio subijciuntur. vtique malefice eorum iudicium subterfugere habent. Preterea. xxvj. q. v. dicitur. Episcopi eorumque ministri omnibus modis elaborare studeant vt perniciosam et a zabulo inuentam sortilegam et magicam artem ex parrochijs suis penitus eradicare studeant. Et si aliquem virum aut mulierem huius sceleris sectatorem inuenerint turpiter dehonestatum de parrochijs suis eijciant etc. vnde cum ca. dicat suis iudici-

bus relinquāt. et qr loquit in plurali tā de ecclesiastico q̄ȝ ciuili iure. iō ad minus p. c. alle. subdunt diocesano℞ iudicio. Et si diocesani etiā seipos exonerare vellēt. put inq̄sitores p̄fatis iaȝ tactis argumētis rōnabilit facere videntur vellētq̄ȝ malefica℞ punitōȝ ad temporales iudices retorq̄re. His argumētis pbabiliter hoc facere possent. hēt i c. vt inq̄sitōnis. §. phibem⁹ q̄ȝ districti⁹. p̄fatis dn̄is tpalib⁹ et rectorib⁹ ipsorumq̄ȝ officialib⁹. ne ipi de hoc crimie cū sit mere ecclesiasticuȝ quoq̄ mō cognoscāt vel iudicent. Et loq̄tur de crimine heresis. sequit ergo q̄ vbi crimē nō est mere ecclesiasticū sicut ē crimē in hmōi maleficis q̄ pter dāna tēporalia q̄ ab eis inferuntur a ciuili et nō ab ecclesiastico debēt puniri. Preterea C. de iudeis. l. vlti. in fi. dr̄. Cernat preterea bona sua pscripta. et mox sanguinis pena destināđ⁹ qui fidē xp̄i expugnabit pue rsa doctrina. q̄ si dicatur q̄ lex loquit de iudeis conuersis et post redeūtibus ad ritū iudeo℞: instātia nō valet. imo argumentū ampli⁹ p h̄ fortificat. eo q̄ cū tales pter apostasiam a fide iudex ciuilis habet punire. ergo etiā maleficas fidē abnegātes cū abnegatio fidei in toto vel in pte sit fundamentū malefica℞. Preterea licet in solutione dicat q̄ p eodē apostasia et heresis sit capienda. adhuc tn̄ ecclesiasticus iudex nō se hȝ de eis intromittere sed ciuilis. nā occasione q̄stionis heresum nullus debet populum cōmouere. sed preses debet per se prouidere. In autenti. de manda. princi. id est de mandatis principum. coll. iij. §. neq̄ȝ occasione. vbi dicitur. neq̄ȝ occasione religionum heresumq̄ȝ questionis pmittas alicui prouinciam cōmouere. aut aliter quadam preceptione iniungi prouinciam cui presides. sed ipe puidebis cū competenti vtilitate fiscalibus et que alia sunt pscrutari et non permittere aliquid fieri circa nr̄as pceptiones occasione religionum. Patet ex his q̄ de expugnante fidem nullus debet se intromittere nisi preses. Preterea si cognitio iudicium et punitio taliū maleficarum non spectaret totaliter ad ciuilem iudicem. quomodo leges de his tribus se intromittere possent. Nam. C. de maleficis. l. nemo. l. culpa. l. nullus. oēs illos q̄s vulg⁹ maleficos vocat capitali pena subijcit. et e. l. militi. bestijs obijcere decernit qui magica artevite innocentum insidiantur. Item q̄ questionibus et tormentis ad interrogandū subijci debeant. et q̄ ad eorum accusationē quilibet admitti debeat. et q̄ nullus fidelium sub pena exilij et amissione omnium bono℞ cum eis participat cum multis alijs penis annexis. que legenti illas leges occurrunt. Econtrario vero et pro veritate legū doctores talium malefica℞ punitōȝ in ecclesiasticū iudicē possūt retorquere vt simul copulatiue habeant cognoscere et iudicare. et h̄ sic pbat In crimie canonico preses cū metropolitano habet discernere et non metropolitanus per se sed adiuncto presi de. patet in auten. de mā. prin. §. si vero canonicū sit quod querit. vna cum metropolitano prouincie hoc dispone re et decernere prouidebis. siue alij q̄dam dubitant. glosa. id est in fide. quo casu solus cognoscet. siue alij quidam glosa. tunc ep̄us cum preside. s. cognoscet et cause deo dare amabilem et decibilem terminum. qui et decenter orthodoxam custodiat fidem. et indemnitatem procuret fiscalibus. et nostros subiectos fuet inuiolatos. glo. i. eos nō corrūpat i fide. Preterea princeps secularis licet puniat pena sāguis. nō tn̄ p h̄ iudiciū ecclesie excludit. c⁹ ē cognoscē et diffinire. imo necessario pre

supponit. vtz. C. de summa trinit. et fi. ca. l. j. in fi. et extra de here. c. ad abolē dam. et c. vergentis. et c. excōicam⁹. j. et ij. immo eadē pena est et ƀm leges. et ƀz cano. vtz. C. de hereticis. l. manicheos et. l. arriani. vñ et ad eos ptinet ƥcipue insimul et nō diuisim talium punitio. Preterea sicut leges decernūt clīcos a ꝓprijs iudicibus emendari et non a temporalibus seu secularib⁹. eo ꝙ crimen ecclesiasticum in eis censetur. ita et maleficarum crimen cum sit partim ciuile et partim ecclesiasticum propt damna temporalia et fidem quam violant. Ideo ad vtriusqꝫ partis iudices pertinet ad cognoscendum iudicādūz et puniendum. Et fortificatur rō i auten. vt clerici apud ꝓprios iudices. §. si vero. colla. vj. vbi dicitur. Si vero ecclesiasticum sit delictum egens castigatōe ecclesiastica et mulcta. deo amabilis eps hoc discernat nihil cōicantibus clarissimis prouincie iudicib⁹. neqꝫ em̄ volumus talia negocia omnino scire ciuiles iudices cum opteat talia ecclesiastice examinari et emēdari animas delinquentiū per ecclesiasticam mulctam: ƀm sacras et diuinas reglas quas et nostre sequi non dedignātur leges. hec ibi. Unde et per oppositūz crimen mixtum ab vtrisqꝫ est puniendum. Responsio cum principalis itentio nostra in hoc opere sit ab inquisitione maleficarum q̄tum cum deo fieri posset: nos inquisitores partiū supioris almanie exonerare suis iudicib⁹ ad puniendum relinqndo. et hoc ꝓpter negocij arduitatem. dum tamen indēnitate fidei et saluti animarum non eo minus prouideretur. quare et presens opus aggressi sumus. ipis iudicibus modos cognoscendi diffiniendi et sententiandi relinquendo. Ideo ad ostendendūz ꝙ epi contra maleficas i multis procedere possint etiam seclusis inquisitoribus. licet ipsi epi sine temporali et ciuili iudicio vbi punitio transit in vindictam sanguinis non ita procedere valeant. expedit certas opiniones aliorum inquisitorum in diuersis regnis hispanie in medium deducere. et illas salua eorum semper reuerentia cum sub ordine vno predicatorūz militamus. infringere vt eo clarior in singulis habeatur intellect⁹. Est itaqꝫ eorum opinio ꝙ omnes malefici sortilegi diuinatores nigromātici. et breuiter sub quocunqꝫ genere diuinationūz existant et qui fidem sacram semel susceperunt et professi sunt iudicio inquisitorum subiaceant. taliter vt in tribus que notantur in capi. multorum querela. in prin. de here. in clemen. nec inquisitor sine epo. nec episcopus sine inquisitore procedere habeat. Licet i qñ qꝫ alijs vnus sine altero procedere valeat. si cui placet capitulum legat et inueniet. vnū aūt e tribus est sententia diffinitiua ad quā vn⁹ sine altero ñ ꝺꝫ ꝓcedere. et hoc vbi prefati heretici sunt habendi. Addunt insuper blasphemos. et quocunqꝫ modo demones inuocātes. et ex cōicatos qui in excōicatione stetissent per annū animo contumaci in causa fidei vel etiā in non causa fidei sub certis casibus et plura alia includunt. per que auctoritas ordinariorū nimis eneruatur. et nobis inquisitoribus ampliora onera imponunt min⁹ securi corā tremendo iudice qui vtiqꝫ districtā a nobis super cōmissi officij exiget rationē. et quia eoꝝ opinio non infringitur. nisi eoꝝ fundamentūz sit annullatū. Ideo notandū ꝙ principale fundamentū per glosatores canonū et precipue super ca. accusat⁹. et. §. sane. et super verba heresim sapiāt manifeste accipitur. fundant insuper se super dicta theologoꝝ. tho. alber. bonauen. in. ij. sen. di. vij. Ex his specialiter

aliqua expedit recitare. Naz vbi ca. dicit vt in argumento pmo deductũ est qꝫ inquisitores heretice prauitatis de sortilegijs ꝛ diuinationibus se non debent intromittere nisi heresim sapiant manifeste: dicunt qꝫ sortilegi vel diuinatores sunt duplices: scꝫ artificiales ꝛ hereticales: ꝛ pmi dicunt meri diuinatores qꝛ videlicet mere ex arte agunt: de quibus etiam loquit. c. ex tenore. extra de sortilegijs: vbi dr qꝫ vdalricus pſbit cũ quodam infami hoc est diuinatore dicit glo. ad secretũ locũ precessit non ea intentione vt demonẽ inuocaret quasi dicat qꝛ hoc fuisset hereticũ: ꝫ vt cũ inspectione astrolabij furtũ quoddaz inueniret q̃si dicat qꝫ est mera diuinatio vel sortilegiũ. Scdi vo hereticales dicuntur diuinatores qui in eoꝝ arte demonibus aliquez honorem latrie vel dulie impendunt q̃ diuinando futura pdicere conant: vel aliqd simile quod heresim sapiat manifeste exercent: ꝛ tales iudicio inqſitoꝝ sicut ꝛ alij heretici subiacent. Et qꝫ hec sit mens ca. pbat p canonistas glosantes verbũ saperẽt. Nam Jo. an. sup alle. c. accusat⁹ ꝛ ver. saperent: dicit ita saperent sicut est circa aras idoloꝝ nepharias pces emittere: sacrificia offerre demones cõsulere eorũqꝫ responsa suscipere: vel associãt sibi pter sortes exercendas hereticos vel faciũt pdicta cũ sanguine vel cum corpe xpi vel in sortibus vt possint habere responsa: puerum rebaptisant vel his similia. Ad eundem sensum allegant Archi. super eo. c. ꝛ. §. sane: ꝛ sup eodem verbo saperent. Item allegãt Jo. mo. Raymunũ. Guilhel. de monte Laudu. Itez pbant per determinationem ecclesie ex consilio acquirensi xxvj. q. v. episcopi vbi huiusmodi mulieres superstitiose infideles nominantur cũ dicitur vtinã he sole in sua perfidia perissent: ꝛ perfidia in xpiano dicitur heresis. Unde ꝛ inquisitoꝝ hereticoꝝ iudicio sunt subiecti. Probant insuper per theologos. Primo per scm̃ Tho. in. ij. senten. di. vij. vbi querit vtꝝ vti auxilio demonis sit peccatũ vbi inter alia hec verba dicit super illud Esa. viij. Nunqd nõ populus a deo suo requiret visionem. In omnibus in quibus complementuz operis ex virtute demonis expectatur est apostasia a fide pter pactum initum cum demone vel verbotenus si inuocatio intersit vl' facto aliquo etiam si sacrificia desint. Ad idem allegant Albertum in eodẽ suo scripto ꝛ distin. Item Petrum de taranthasia. Itẽ petrũ de bona ventura nouiter canonizato: qui tñ nõ petr⁹ nominatur cũ fuerit verum nomen suum. Itez Alexandrũ de ales. Et Guidonem ordinis carmelitarum qui omnes dicũt qꝫ demones inuocantes sunt apostate ꝛ per consequens heretici. vñ inquisitoꝝ hereticoꝝ iudicio subiecti. Sꝫ qꝫ prefati inquisitores p hec ꝛ per q̃cunqꝫ ab eis allegata nõ possunt sufficienter pbare: qñ etiam pfati sortilegi ꝛc. iudicio ordinarioꝝ seu episcoporum seclusis inqſitoribus possunt subiacere: ꝛ qꝫ inquisitores a taliũ diuinatoꝝ nigromanticoꝝ seu etiã maleficorum se possunt exonerare: nõ qꝫ illi inquisitores male faciũt inquirendo super tales vbi epi non inquirunt: in q̃ casu potius inqſitores illi sunt cõmendandi: sic pbatur. Inquisitores nõ habent se intromittere nisi super crimẽ heresis: ꝛ cum hoc oportet qꝫ illud crimẽ sit manifestum. Patet per frequenter alle. ca. accusatus ꝛ. §. sane. Quo stante tunc iterum arguitur cum quis aliqua committit que absqꝫ vicio heresis committere potest: quantumcunqꝫ illa sunt grauia et enorma: adhuc non est vt hereticus iudicandus: licꝫ sit puniendus ex quo sequitur qꝫ vbi qs non

n

est iudicandus vt hereticus: sed vt malefactor puniendus inquisitor non se debet intromittere: sed debet talem iuxta tenorem canonis suis iudicib9 ad puniendum relinquere. Quo iterum stante sequitur q omnia inducta p glosatores: canonistas: et theologos vt demones inuocare: eis sacrificare etc. vt supra tactum est nisi ex vitio heresis pcesserint: inquisitores non se debent intromittere sed suis iudicibus vt supra relinquere. Quo iterum stante: cu prefata sepissime sine vicio heresis fieri possunt in quo casu talia facientes no sunt vt heretici habendi aut condonadi: subscriptis probatur auctoritatib9 et rationibus. Nam ad hoc q aliquis sit pprie hereticus quinq requiruntur Primuz est vt sit error in ratione. Secundum est q error ille sit circa ea que sunt fidei vel contra veritatez determinationis ecclesie in his que pertinent ad fidem vl bonos mores et necessaria ad consecutionem vite eterne. Terciu est q error talis sit in illo qui catholicam fidem professus est: alias enim esset iudeus vel paganus non hereticus Quartum est q talis error in eo qui fidem suscepit sit taliter q aliquam veritatem de xpo confiteatur pertinentez ad diuinitatem vel humanitatem: alias si totum discederet esset apostata. Quintum est vt talem errorem pertinaci voluntate et obstinata eligat et sequatur: et quod de heresi et heretico sic sumpto. c. alle. accusatus. et verbum sapere intelligatur: glosas tamen canonistarum non reprobando: sed saluando: sic procedatur. Nam q primu requiratur scz error in intellectu: hoc notum est omnibus per comunem regulam. Duo requiruntur vt quis dicatur hereticus: vnuz materiale scz error in ratione: alterum formale scz pertinatia in voluntate. Patet et per Augustinum: hereticus est qui nouas et falsas opiniones aut gignit aut sequitur. Ratio etiam adest quia heresis est species infidelitatis: et infidelitas est in intellectu subiectiue: sicut et fides sibi contraria et opposita habent fieri circa ide Quo stante factum vel opus quodcuq sine errore non facit hereticu: vtputa si quis fornicatur aut mechat: licet agat contra veritatem que dicit non mechaberis: ex hoc non est hereticus nisi credat vel opinet fornicari esse licitum. Et ratio est q quandocuq aliqua duo necessario requirunt ad constitutionem alicuius: deficiente altero eoz impossibile est illud esse: quia dato opposito q sine illo possit esse: iam non necessario requireretur ad constitutionem illius: sicut quia ad constitutione domus necessario requirit fundamentu paries tectum ideo altero deficiente non habet domus. Sic ergo quia ad heresim constituenda requiritur error in intellectu necessario: nullu factum absolute sine errore in intellectu facit hereticum. Et pter hoc nos inquisitores germanie dicimus cu beato Antonino in scda parte sume sue hanc materia pertractantis q baptisare imagines adorare demones eis thurificare: conculcare corpus xpi in luto et omnia hmoi que sunt valde horrenda peccata: nisi sit error in itellectu no faciunt homine hereticum. Et ideo si qs faceret ista vtputa baptisaret imaginem non male sentiens de sacrameto baptismi: nec de eius effectu nec credens istum baptismum esse aliqd. nec habere effectu ex vi sua s facit h pter alique finem facilius assequendum a demone cui qrit pter h coplacere: ita q aliq pacto implicito vel expresso illud agat vt demo sibi vel alicui faciat qd petit sm q caracterib9 et figuris sm artes magicas ab hoibus demoes pa-

cto expresso vel tacito inuocant ad desideria eorum explenda: dummodo non petant a demone quod sit supra facultatem eius: nec quantum ad potentiam: nec quantum ad cognitionem: sic scilicet quod non male sentiat de potestate aut cognitione demonis sicut essent illi qui crederent quod demon possit necessitare liberum arbitrium hominis vel illi qui crederent quod demon omnino ex tali pacto et in omnem euentum quantumcunque a deo non permissus posset facere quod petunt vel qui crederent quod posset scire alteram partem futuri contingentis: vel effectum aliquem facere qui est proprius soli deo: tales enim non est dubium quod haberent errorem in intellectu et male de potestate demonis sentirent: et per consequens suppositis aliis conditionibus que requiruntur ad heresim essent heretici et ordinariorum simul et inquisitorum iudicio subiecti. Sed si ex causis predictis facerent non male sentientes de baptismo et aliis predictis prout communiter fit eo quod ipso facto malefici et nigromantici cum sciunt ipsum diabolum esse inimicum fidei et aduersarium salutis iam coguntur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide: et quod nulli falsitati subiacere potest cui pater mendacii tantum preesse noscitur. Ideo licet talia facientes peccarent grauissime non tamen essent heretici. Et ratio est quia non male sentiunt de sacramento: licet eo male et sacrilege vtantur: vnde sunt magis sortilegi quam heretici: et de numero illorum de quibus alle. c. accusatus. pretendit non subiacere iudicio inquisitorum cum non manifeste sapiant heresim imo vix occulte et quasi nullo modo. Et eodem modo de adorantibus demonem et sacrificantibus ei: quia si hoc faciunt credentes diuinitatem esse in demonibus vel credentes quod cultus latrie sit eis exhibendus: vel quod omnino ex exhibitione talis cultus assequantur quod requirunt a diabolo non obstante dei prohibitione seu etiam permissione tales essent heretici. Sed si ista faciunt non ita sentientes de demone: sed vt aliquo pacto cum demone facilius per ista exequantur ab ipso quod intendunt: tales non sunt heretici ex natura rei licet grauiter peccent. Et quidem pro maiori declaratione sunt alique obiectiones mouende. Nam obstare videtur quod secundum iura symoniacus non est hereticus vt. j. q. j. quisquis per pecuniam: et tamen non habet errorem in intellectu. Nam symoniacus non est hereticus proprie sed large propter quandam similitudinem: quia ex quo vendit vel emit sacra ita agit ac si estimaret donum gratie pecunia posse possideri secundum Tho. Sed non hoc estimando sicut communiter accidit non est hereticus quia non hoc credit sed bene verum esset si hoc crederet scilicet donum gratie posse pecunia possideri. Item obstare videtur quod dicitur de hereti. quicunque et alle. c. accusatus: quod adorans hereticum est hereticus. Sed grauius peccat qui adorat demonem quam qui adorat hereticum: ergo etc. Item qui iudicandus est vt hereticus videtur esse hereticus: quia iudicium debet sequi rei veritatem: sed talis iudicandus est hereticus. Nam ecclesia non potest iudicare nisi de his que patent occultorum enim cognitor est deus et iudex. distin. xxxiij. erubescat. Sed ea que sunt in intellectu non possunt patere nisi ex factis extrinsecis visis vel probatis: ergo talis faciens talia est iudicandus hereticus. Preterea impossibile videtur quod aliquis faciens talia scilicet conculcando corpus christi et huiusmodi: nisi male sentiant de corpore christi: probatur hoc quia impossibile est maliciam esse in voluntate: quin sit error in intellectu: cum et secundum philosophum omnis malus est ignorans seu errans: cum ergo talia facientes habeant maliciam in voluntate: ergo habent errorem in intellectu. Respondetur ad ista. Et primo super primum et tercium quia coincidunt. Duplex

est iudiciuʒ: scʒ dei qui videt interiora
hominū qui non possunt iudicare de
interioribus nisi per exteriora vt argu
mentum fatet̄ tercium. Modo ille q̄
iudicatur vt hereticus iudicio dei ē ve
re hereticus ex natura rei. Deus enim
nullū iudicat hereticum nisi habentē
errorē fidei in intellectu. Sʒ ille q̄ iudi
catur hereticus iuditio hoīm̄ nō opor
tet ꝙ sit hereticus ex natura rei: ſʒ ꝙ fe
cerit tale factū per qd̓ apparet ipsum
male sentire de fide: ꝛ per consquens
iuris p̄sumptione hereticus reputat̄.
Et si queratur An: ecclesia habet stati
iudicare tales q̄ sic adorant demones
vl̓ baptisant imagines hereticos ꝛ pu
nire sicut hereticos. R̄nsiones nota.
Primo ꝙ ad discernendū illud magl̄
pertinet ad canonostas q̄ theologos.
Canoniste dicent iuris p̄sumptōe he
reticus reputatur ꝛ vt hereticus ē pu
niendus. Theologus dicet primo iu
dicio sub correctōe sedis aplīce ꝙ non
quantū est ex natura rei q̄cq̄d sit iuris
p̄sumptōe. Et ratio potest esse ista: q̄
q̄ncunqꝫ aliquis effectus depēdere po
test ex duplici causa: nunqꝫ ex natura
rei ex illo effectu p̄t iudicare p̄cise alte
ra causa. Cū igitur iste affectus qui est
adorare demonem vel eius auxilium
ad maleficiandū postulare imaginem
baptisando vel infantem viuū offeren
do vel occidendo vel aliud hm̄oi pos
sunt ꝓcedere ex duplici causa scilicʒ vl̓
credendo demonē adorando ꝛ sibi sa
crificandū ꝛ imagines capere sacramē
tales effect⁹: vel q̄ aliquo pacto facto
cū demone facio vt facilius obtineam
quod volo a demone in his que non
sunt supra facultatem suā vt supra ta
ctum est nō debeo statim iudicare ex
tali effectu p̄cise alterā causam scʒ ꝙ h̄
faciat vt male sentiens de fide. Unde
quando constat de hm̄oi effectu ulteri
us inquirendum est de causa ꝛ si ex er
rore ꝛ ꝑuersitate fidei hoc fecit iudicā
dus est hereticus et iudicio inquisito
rum cum ordinariis subiacebit. Sʒ si
ex alia causa iudicandus vt sortilegus
ꝛ vilissimus peccator. Alia responsio
ad nostrum ꝓpositum quicquid sit ex
omnibus dictis ꝛ allegatis constat ꝙ
omnes diuinatores ꝛ malefici qui iu
dicant̄ heretici iuris p̄sumptōe: ꝛ non
ex natura rei ordinarioꝝ iudicio ꝛ nō
inquisitoꝝ subiacent: nec p̄fati inqui
sitores alioꝝ regnoꝝ per allegationes
canonū ꝛ glosatoꝝ se tueri possunt: eo
ꝙ tales demonibus sacrificantibus ꝛ
adorantibus iudicant hereticos iuris
p̄sumptione ꝛ non ex natura rei. Te
xtus autē dicit ꝙ debeant sapere here
sim manifeste .i. sapere intrinsece: ꝛ ex
natura rei: ꝛ sufficiet nobis inquisitori
bus de hereticis ex natura rei infectis
se intromittere alios suis iudicibus re
linquendo. Et quia dictū est ꝙ inqui
rendum est de causa vtrum ex errore fi
dei hoc fecerit vel non: vtiqꝫ hoc facile
erit. Nam sicut habitus fidei cognosci
tur per actū fidei qui est credere ꝛ con
fiteri ea que sunt fidei: ꝛ habitus casti
tatis per caste viuere: ita ecclesia p̄t iu
dicare aliquē hereticuʒ inquirendo si
habet actū discernendi seu male senti
endi de aliquo articulo fidei. Sic etiaʒ
malefica que fidem in toto vel in par
te abnegauit vel corpus xp̄i vilissime
tractauit homagiū p̄stitit vtruʒ hm̄oi
ad complacendum demoni tantuʒ fe
cerit: immo si in toto abnegauit etiam
corde iam iudicabitur vt apostata: et
deficiet quarta conditio que habet cō
currere ad hoc vt quis ꝓprie dicat̄ he
reticus. Et si huic determinatōi obii
citur bulla ꝛ commissio nobis ab In
nocentio octauo facta vbi malefice iu
dicio inquisitorum subiiciuntur. Re
spondetur per illa non excluditur q̄n
ꝛ diocesani etiam vsqꝫ ad sententiā dif

finitiuã contra eos ꝓcedere possint ꝑ illa antiqua iura vt dictũ est: cum hec bulla potius in partem sollicitudinis nobis inquisitoribus tradita sit: quam ⁊ ope q̄ntum possumus cũ dei adiutorio exhibemus. Vñ ⁊ primũ argumẽtum non suffragatur inquisitoribus illis: ꝫ potius contrarium concludit cũ tales simoniaci tantũmodo iuris presumptõe censent̄ heretici de quib⁹ ordinarij per se iudicare possunt: irrequisitis inquisitoribus: immo nec inquisitores de simoniacis varijs se itromittere hñt ⁊ pari rõne de alijs qui tantum iuris ꝑsumptione heretici iudicantur. Nam contra episcopos scismaticos ꝓcedere non possunt ⁊ p̄latos alios superiores vt ptꝫ in.c.inq̄sitionis de here.li.vj.vbi sic dicit̄. Inq̄sitores heretice prauitat̄ ab ap̄lica sede seu alijs q̄buslibet deputatis de hmõi crimine inquirere contra eos vt nequeũt aut ei⁹ ꝑtextu ꝓcedere contra eos: nisi in lr̄is cõmissionis sedis apostolice q̄ h̄ possint contineat̄ expresse. Si tñ inquisitores ipi episcopos vel alios supiores prelatos sciuerint vel inuenerint circa crimen hereseos cõmisisse aut eos de hmõi diffamatos existere vl̄ suspectos id tenebuntur sedi apostolice nũciare. Ad secundum similiter patet ex ꝓbabitis responsio. Nam adorans hereticum est tunc hereticus si adoret ipsuꝫ: credens esse adorandũ seu honorãduꝫ: ꝓpter suam doctrinam ⁊ opinionem. Si aũt honorat ipm ꝓpter aliq̄d temporale sine aliquo errore fidei in intellectu non est ꝓprie hereticus: ꝫ iuris fictione vel presumptione seu similitudinarie: quia agit sicut male sentiret de fide sicut ille quem adorat: vnde nec inquisitorum iudicio subiacebit. Ad tercium patet ex premissis q̄a licet iudicatur ab ecclesia vt hereticus ꝓpter facta extrinseca visa ⁊ probata: non tamen sequitur q̄ semper sit heretic⁹ ex natura rei ꝫ iuris ꝑsumptione sic reputatur: vñ ⁊ in illo casu inq̄sitoꝝ iudiciũ subterfugit: quia nõ sapit heresim manifeste. Ad quartũ dicendum q̄ falsuꝫ ꝑsupponit: quia non est possibile q̄ aliquis cõculcet corpus xp̄i absq̄ hoc q̄ male sentiat vel peruersitatem fidei habeat de corpe xp̄i: quia potest hoc facere sciens se peccare ⁊ credens firmiter ibi esse corpus xp̄i. Facit tñ hoc vt placeat demoni ⁊ facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret non tamen errore intellectus qui ē heresis seu errans male sentiens de his que sunt fidei: ꝫ de his que sunt virtutis alicuius cuius contrariuꝫ in vicijs operat̄. Et tñ de p̄mo ꝑncipali quod ad heresim ꝓprie sumptũ requiritur ⁊ ꝛm q̄ iudicio inquisitoꝝ debet hereticus subiacere. Nec obstat si dicatur tñ etiam contra diffamatos aut suspectos leuiter vehementer aut violenter de heresi: ⁊ qui nõ videntur sapere heresim manifeste inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest ⁊ ꝓcedere super tales inquantũ sunt suspecti aut diffamati de heresi ꝓprie dicta de qua etiam nunc loquimur vt sepe tactum est que habet errorem in intellectu: ⁊ alia quattuor sequentia annexa: quoꝝ scđm est vt talis error sit circa ea que sunt fidei vel contra veritatẽ determinatõis ecclesie in his que pertinent ad fidẽ ⁊ bonos mores ⁊ necessaria ad consecutiõem vite eterne. Si eñ error sit de his que non pertinent ad fidem: puta q̄ credat quis solẽ non maiorem terra ⁊ hmõi non est periculosus error. Error autem contra sacram scripturam contra articulos fidei: contra determinationem ecclesie vt supra: est heresis arti.xxiiij.q.j.hec est fides. Item quia determinatio dubioꝝ circa fidem pertinet principaliter ad ec-

clesiam et precipue ad pontificem summum xpi vicarium. Petri successorem. vt expresse dicitur. xxiiij.q.j. quotiens. Et contra determinationem ecclesie nullus doctor vel sanctus suam sententiam defendit vt dicit Tho. Ra Fe. Nec Hieroni. nec Aug⁹. nec alius. Sicut ergo asserens pertinaciter contra fidem est hereticus: ita et contra determinationem ecclesie in his que pertinent ad fidem et necessaria ad salutem pertinaciter asserens est hereticus. Ipsa enim ecclesia nunquam errasse in fide probatur. vt dicitur. xxiiij.q.j.a recta. et alijs c. Signanter autem dicitur quod asserens contra determinationem ecclesie non simpliciter sed in his dumtaxat que pertinent ad fidem et salutem est hereticus. Nam in alijs contrarium sentiens non est hereticus: sicut quod ius non potest separari ab vsu in rebus vsu consumptibilibus: quod declarauit et determinauit. Johannes. xxij. in extraua. ad conditorem. Vbi dicit: contradicentes huic sententie esse contumaces et rebelles ecclesie non hereticos. Tercium quod requiritur est quod error sit in illo qui catholicam veritatem est professus. Si quis enim nunquam esset professus fidem xpianam non esset proprie hereticus sed simpliciter infidelis vt iudeus et gentilis qui foris sunt. Vnde Aug⁹. de ci. dei Videns diabolus genus humanum a cultura idolorum et demonum liberari hereticos mouit qui sub vocabulo xpiano doctrine resisterent xpiane. Oportet ergo quod error sit in illo qui in baptismo suscepit fidem xpianam ad hoc vt sit hereticus. Quartum quod requiritur est quod talis error sit in eo qui fidem suscepit taliter quod aliquam veritatem de xpo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem Si enim nullam veritatem penitus confiteretur magis proprie apostata quam hereticus censeretur. Sic iulianus apostata: et distinguitur vnum ab altero: licet aliquando vnum sumatur pro alio. Sub

hac conditione reperiuntur certi qui interdum egestate et molestijs varijs afflicti corpus et animam tradunt diabolo et fidem abnegant dummodo in eorum necessitatibus: et ad possidendum diuitias et honores diabolus eis assistat. Nouimus certos nos inquisitores et post aliquos penitentes: qui vtique absque errore fidei in intellectu: quia tantummodo propter comoda temporalia talia comiserunt: vnde nec heretici proprie nec iterum apostate ex corde et Julianus: licet magis apostate censentur. Ex corde vero apostate si nolunt resilire vt heretici impenitentes traduntur curie seculari. Si autem velint recipiuntur prout heretici penitentes iuxta. c. ad abolendam. §. presenti. de here. li. vj. Concordat Raymundus ti. de apostatis. c. reuertentes. vbi dicit. Qui reuertentes ab apostasie perfidia cum fuerint heretici tanquam reuertentes ab heresi sunt recipiendi. Et hic sumitur vnum pro alio vt prius tactum est. Et subdit Illi vero qui metu mortis fidem abnegant: hic tu accipe qui propter comodum temporalem diabolo fidem abnegant et erroribus non credunt: licet iure heretici non sint: nota hic quod non sunt proprie heretici. Subdit: postquam non habent in mente errorem. Judicio tamen ecclesie qui habet per exteriora de interioribus iudicare heretici habendi sunt: nota hic iuris fictione: et si reuertantur vt penitentes heretici recipiendi sunt. Non enim metus mortis est metus cadens in constantem virum ad fidem xpi abnegandam: sic et tu accipe propter comoda temporalia. Vnde concludit Sanctius est mori quam abnegare vel vesci idoloticis vt dicit Augustinus et recitatur. xxxij.q. iiij

¶ Simile iudicium de maleficis fidem abnegantibus esset vt ibi resilire vellent reciperentur vt penitentes absque hoc quod curie seculari relinquerentur: omnibus tamen modis ad gremium ecclesie recipiuntur vbi petunt: et curie seculari

si non traduntur relinquunt: et h ꝓpter damna temporalia illata prout i modis sententiandi patebit: et omnia prefatus ordinarius exequit: ita ꝙ etiaꝫ inquisitor suas vices illi committere potest in hoc dumtaxat casu apostasie: secus est in aliis casibus sortilegoꝝ. Quintuꝫ quod requirit ad hoc vt quis ꝓprie sit hereticus est vt talem errorem firmata voluntate et obstinata eligat et pertinaciter sequatur opiniones. Unde ꝼm Hiero. heresis ab electiõe est dicta. Et ideo ꝼm Aug⁹. non qui falsas opiniones gignit vel sequit: ꝫ qui pertinacit defendit hereticus est censendus. Uñ si quis nõ pertinaci malitia sentiret aliquid contra fidem: ꝫ ignorantia paratus corrigi si quis sentit falsum ostendetur sibi esse contra fidem vel sacram scripturam vel determinationeꝫ ecclesie. xxiiij. q. iij. dixit apostolus. Et ideo ipe Aug⁹. dicebat. Errare potero hereticus non ero q: scꝫ paratus corrigi cũ sibi fuerit ostensus error. Et constat ꝙ quotidie inter doctores circa diuina sunt varie opiniones et aliqñ contradictorie ita ꝙ necesse est alteram esse falsam: et tamen nulla earũ reputatur falsa donec per ecclesiam fuerit determinata. ar. xxiiij. q. iij. qui in ecclesia. Ex q̃bus omnibus concluditur ꝙ probare maleficos subiacere iudicio inquisitorum vel etiam alios quocunq modo demones inuocantes per dicta canonistarum super alle. verbum saperent. in. c. accusatus comprehensum nõ sufficienter probatur: cum tales ab eis heretici iudicantur quadam iuris fictione: nec etiam per dicta theologoꝝ: cũ et ipi tales nominant apostatas verbo vel opere: nõ autem mente et corde: de quo errore verbuꝫ saperent pretendit. Et licet iudicantur vt heretici non tamen propter hoc sequitur ꝙ episcopus sine inquisitore non possit ad sententiam diffinitiuam contra eos procedere aut carceri ad penam deputare aut tormentis exponere. Im mo in casu quo hec decisio non videatur sufficere ad h vt nos inquisitores simus a maleficarum inquisitione exonerati: nolumus tamen hoc via iuris exigere: cum vices nostras in his dumtaxat super sententiam ferendam ipis diocesanis cõmittere possumus. Hoc enim habetur in capitu. multorum in principio. de hereti. in clemen. Ubi sic dicitur. Multorum querela et infra vt negotium inqsitionis huiusmodi eo prosperetur felicius: quo deinceps eiusdeꝫ labis indago solertius diligentius et cautius peragetur ipsum tam per diocesanos episcopos q̃ per inquisitores a sede apostolica deputatos omni carnali odio vel timore aut cuiusmodi commodi temporalis affectione semotis decernimus exerceri: sic ꝙ quilibet de predictis sine alio citare et arestare seu capere ac tute custodie mancipare ponendo in compedibus et manicis ferreis: si ei visum fuerit super quibus faciendum ipsius conscientiam oneramus: nec non inquirere contra illos de quibus pro huiusmodi negotio ꝼm deuꝫ et iusticiam viderit expedire: duro tamen tradere carceri qui potius ad penam q̃ ad custodiam videatur vel tormentis exponere illos aut ad sententiam procedere contra eos. Episcopus sine inquisitore aut inquisitor sine diocesano aut eius vel episcopali sede vacãte capituli super hoc delegato. si sibi ad inuicem copiam habere valeant infra octo dierum spacio postq̃ inuiceꝫ se requisierint non valebit: et si secus presumptum fuerit nullum sit et irritum ipso iure. post sequitur ad nostrum propositum. Uerum si episcopus vel eius seu capituli sede vacante delegato cum inquisitore aut in

quisitor cum altero eorundem ꝓpter ꝑ-
missa nequeant aut noluerint ꝑsonali-
ter conuenire ꝑt eps vel eius seu capi
tuli sede vacante delegatus inquisitori
et inquisitor epo vel eius delegato seu
sede vacante illi qui ad hoc fuerit ꝑ ca
pitulū deputatus. sup illis cōmittere
vices suas vel suas significare ꝑ lras
consiliū et consensum. Ex quo patz ꝙ
licet in qnqꝫ casibus vnus sine altero i
tribus vero minime ꝓcedere possit. qr
tamen vnus alteri vices suas cōmitte
re potest. presertim quo ad sententiaz
ferendā. idcirco nos hoc ꝑ pñtes facere de
creuim⁹ alijs iquisitorib⁹ in suis limi-
tibus remanentib⁹. Ad argumenta er
go respondendo patet ex premissis ad
sex prima argumenta ꝓ inquisitorib⁹
militantia decisio. ꝙ cor inquisitioni
maleficiꝫ sortilegi non videnť subijci.
Ad alia aūt argumenta ꝓ diocesanis
in casu quo et ipi a maleficaꝝ inquisiti-
one se exonerare vellent. et ciuili iudi-
cio relinquere. Patet ꝙ nō pñt hoc ea-
dem facilitate quo inquisitores facere
qr in crimine heresis iuxta. c. ad abolē
daz. et. c. vergentis. et. c. excōicam⁹ vtrū
qꝫ. extra de hereticis. Judicis ecclesia-
stici est cognoscere et iudicare. et iudi-
cis secularis exequi et punire. vbi sñia
transit in vindictā sanguinis. secus vbi
ad alias penas penitentiales. Videť
etiā ꝙ in heresi maleficaꝝ licet non in
alijs heresibus etiā ipi diocesani suas
vices ad agnoscendum et iudicanduz
in foro ciuili cōmittere valeat. tum vt
in argumentis tangitur hoc crimē ma
leficaꝝ non est mere ecclesiasticuz. im-
mo potius ciuile ꝓpter damna que in
feruntur temporalia. tum etiam quia
leges speciales in punitionem malefi
corum quo ad omnem viam punitōis
edite cernūtur. Videtur deniqꝫ ꝙ hec
via plurimū in exterminiū maleficaꝝ
deseruiret. et in maximū releuamē or-
dinarioꝝ corā tremendo iudice super
districtum examen qđ exigetur cuz te
ste scriptura iudiciuz durissimum his
qui presunt imminet. et ſm hanc diffe-
rentiā ꝓcedemus videlicet ꝙ iudex se
cularis cognoscere et iudicare pōt vsqꝫ
ad sententiā diffinitiuā ad penitentiaz
quā ab ordinarijs recipiet. secus sup
sanguinem quā ꝑ se ferre potest.

Ut ergo iudices tam i foro eccle
siastico ꝙ ciuili modos cogno-
scendi iudicandi et sententiādi
sp in promptu habere valeant. conse-
quenter circa tria pncipaliter ꝓceden
dum erit. Primo quis modus incho
andi ꝓcessum fidei. Scđo quis mod⁹
continuandi. Tercio quis mod⁹ termi
nandi et sententiandi in hac maťia ma
leficaꝝ. Circa primū qnqꝫ difficultates
Prima quis inter tres modos ꝓcedē
di qui in iure tanguntur sit magis cō
petens. Scđa de numero testiū. Ter-
cia an possint compelli ad iurandum.
Quarta de conditione testiū. Quinta
an inimici capitales ad testificandum
admittuntur. Scđa pars continet q-
stiones vndecim. Pria qualiter testes
sunt examinandi. et ꝙ sp quinqꝫ ꝑsone
debent esse ꝑsentes. Item qualiť male
fice sint interrogande generaliter et ꝑ
ticulariter. et erit sexta in ordine libri.
cū numerus mutatur eo vt lector faci-
lius repiet materiā optatā. Secunda
varia dubia declarat sup respōsiones
negatiuas. et qñ sit incarceranda et quā
do ꝑ manifeste deprehensa in heresi
maleficarum. Tercia de modo capien
di maleficas. Quarta de duobus que
post captionē facienda sunt iudici et an
deponentiū noīa sint ei manifestāda et
defensiones concedende. Quinta qlr
defensiones cuz deputatōne aduocati
sint concedēde. Sexta quid faciet ad-
uocatus cum sibi testiū nomina non
publicantur. et vbi inimicitiā capitalez

allegat coram iudice. Septima qualiter iudex inimicitiã capitalem inuestigare habet. Octaua de his q̄ iudex h3 aduertere anteq̄ delatam tormẽtis exponat. Nona de mō sententiandi ad questiones et tormenta. Decima sup tormenta continuanda ⁊ qualiter sint tormentande ⁊ de cautelis ⁊ signis cōtra maleficiũ taciturnitatis. Undecima sup finales interrogatõnes ⁊ cautelas a iudice obseruãdas. Tercia pars continet primo q̄stiones tres quas iudex debet aduertere ⁊ ex quib⁹ oĩs sñia diffinitiua d3 ꝑcedere. Prima an sup examẽ candentis ferri possit sententiari. Secunda de modo quo omnis sentẽtia est ferenda. Tercia ex quibus suspitionibus potest iudicare. et qualit̃ sup vnaquãq3 suspitionẽ debet sententiare. Demũ super vltimã partez de viginti modis sententiandi. quaꝝ tredecim sūt cōes super oẽm heresim. reliqui specialiter super heresim maleficaꝝ. ⁊ quia locis suis patebunt causa breuitatis hic non assignantur.

Questio prima super moduz inchoandi processum.

Queritur ergo primo quis sit modus cōpetẽs ad inchoandũ ꝑcessum fidei contra maleficas. Respondetur. Cum inter tres modos qui tangũtur. extra de accusa. denun. ⁊ inquisitio. ⁊ prim⁹ est qñ aliquis accusat aliquẽ de crimie heresis vel fautoria corã iudice offerendo illud se ꝓbaturũ ⁊ inscribit se ad penam talionis nisi ꝓbet. Et secundus modus quando aliquis denunciat aliquem. ita tamen non q̄ offert se ꝓbaturum nec vult facere partez. sed dicit q̄ denunciat zelo fidei. vel rõne sententie excõicatõnis late p ordinarium vel eius vicariũ. aut ratione pene tempal' quã secularis iudex contra non denũciantes. Et tercius modus per inquisitionẽ. hoc est qñ nō est aliquis accusator vel denunciator. sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco q̄ sint malefice. ⁊ tunc iudex habet nō ad instantiam partis sed etiã ex officio procedere Ideo aduertendum q̄ primũ moduz procedendi iudex nō libenter admittat. tum q2 non est in causa fidei vsitatus nec etiam in causa maleficaꝝ qui sua maleficia occulte exercent. tum etiam q2 est accusanti multũ piculosus. ꝓpter penã talionis qua plecteretur vbi in probatione deficeret. tum etiã quia est multuz litigiosus. Incipiat processum per citationem generalem affigẽdo illam ad valuas ecclesie parochialis vel pretorij per modum qui sequitur.

Cum nos vicarius talis ordinarij. aut iudex talis dñi totis nr̃is affectib⁹ inhiantes ac ex oib⁹ nostris precordijs affectãtes populum xp̄ianum nob commissum in vnitate ⁊ serenitate catholice fidei cōfouere. ac ab omni peste prauitatis heretice visceraliter elongari. Iccirco nos iudex prefatus. cui ex iniuncto officio hec incũbunt. ad gloriam ⁊ honorem recolendi nominis ih̄u xp̄i ⁊ ad exaltationẽ sancte fidei orthodoxe atq3 ad depressionem heretice prauitatis precipue in maleficis vniuersis et singulis cuiuscunq3 conditionis stat⁹ Hic nota. Si ecclesiasticus iudex inq̄rit addat: ordinis religionis aut dignitatis existãt. q̄ sunt infra terminos h⁹ ciuitatis aut circa illa3 aut oppidi ad duo miliaria. ad quoꝝ noticiã puenerint hec mandata. ecclesiasticus iudex adiungat. Auctoritate qua fungimur in hac parte in virtute sancte obediẽtie ac sub pena excõicatõnis precipimus ⁊ mandamus ac mandando reqrim⁹ ⁊ monemus quatenus infra. xij. dies prime cōputandos. Hic secularis iudex modo suo mandabit et penis eis

consuetis quorũ primos quatuoꝛ pro primo. et reliquos quatuoꝛ pmis quatuoꝛ imediatos ꝓ scdo. et vltimos quatuoꝛ ꝓ tercio termino pemptis. At trina monitione canonica assignamus: nobis reuelant si quis scit vidit vl' audiuit aliquã eẽ psonã hereticã ⁊ maleficam diffamatam vel suspectam ⁊ i speciali talia practicãtem que in nocumẽtum hominum iumentorum aut terre frugum. ⁊ damnum reipublice cedere valeant. ꝙ si nostris antefatis monitis et mandatis non paruerit cum effectu premissa infra taxatum terminum nõ reuelando sciat se. Judex ecclesiasticus addat excõicatõnis mucrone percussum. Secularis iudex addat penas temporales. Quam excõmunicatõis sniam in omnes ⁊ singulos taliter vt ꝑ dicitur cõtumaces prefata nostra monitione canonica preeunte ⁊ eoꝝ obedientia requirente. nũc vt ex tunc ⁊ tũc vt ex nunc ferimus in his scriptis. absolutionem harum sententiarum nob tantũmodo reseruandum. Concludit iudex secularis modo suo Datum ⁊c. Nota insuper super scdm modum ꝙ cum vt dictum est secundus modus procedendi et processum fidei incipiẽdi est per modum denunciatõnis. vbi denuncians non offert se probaturum nec vult facere partem. sed dicit ꝙ denunciat ratione sententie excõicatõis late. vel zelo fidei ⁊ propter bonum rei publice. Ideo secularis iudex hoc debet in sua citatione generali aut pmissa monitione specificare. ꝙ nemo estimet se penalem fieri etiam si in probatione defecerit. qꝛ non offert se vt accusans sed vt denũcians. Et tunc qꝛ plures comparebunt ad denunciandum iudici: notare debet iudex vt procedat modo qui seqtur. Primo habeat notarium et duas honestas personas siue sint clerici siue layci. vel si notarius non posset haberi tũc loco notarij sint duo viri idonei. Hoc em̃ tangit in. ca. vt officiũ. §. verum. li. vj. vbi ita dicit Verum qꝛ in causa graui crimine cuz multa op oꝛteat cautela procedi vt in reos sine vllo proferat errore dure a digne seueritas vltionis. Volumus ⁊ mandamus vt in examinatõe testium quos recipi super hoc crimine pdicto ipmq3 contingentibus oportuerit. adhibeatis duas religiosas et discretas psonas. Hic Archi. in glosa possunt intelligi persone honeste siue sint clerici siue laici. Sequitur in quaꝝ pñtia per publicã si cõmode habere potestis ꝑsonam aũt per duos viros idoneos fideliter eorum depositiones testiuz describãtur. Nota ergo ꝙ his psonis adhibitis mandet denuncianti iudex ꝙ det in scriptis vel saltem dicat vbo. Et tunc notarius seu iudex incipiat ꝓcessum per modum qui sequitur.

In nomine domini amen. Anno a natiuitate dñi ⁊c. tali die talis mensis in pñtia mei notarij ⁊ testium ifra scriptorum. talis de tali loco ⁊ talis diocesis vt supra cõparuit personaliter in tali loco coraz honorabili iudice ⁊ obtulit eidem cedulam tenoris sequentis. inseratur tota. Si aũt non per cedulaz sed verbo. ponatur sic. Cõparuit ⁊c. et denunciauit eidem ꝙ talis de tali loco diocesis talis asseruit ⁊ dixit ꝙ sciret h vel ꝙ fecerit talia nocumenta sibi vel alijs personis. Quo facto in continenti faciet iurare ipm denunciantez modo consueto. vel ad quatuoꝛ dei euangelia. vel super crucem erectis digitis tribus et duobus depressis in testimonium sancte trinitatis et damnatõnez anime et corporis de dicenda veritate super denunciatis. et prestito iuramẽto interrogabit eum. Vnde scit eẽ vera que denunciauit et si vidit vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua vt puta

qꝛ ibi repertꝰ tali hoꝛa tēpestat; vel q̄a tetigit iumtū qꝛ itrauit stabulū. intro-gabit iudex vbi eū vidit ꝛ qñ ꝛ q̄tiēs ꝛ ꝑ quē modū ꝛ qui erant pn̄tes. Si dicat ꝙ non vidit sed ꝙ audiuit. Interrogabit eum a quibus audiuit ꝛ vbi ꝛ qñ ꝛ quotiens ꝛ quibus presentibus audiuit. formando articulos de quolibet p̄dictoꝛum singulariter et diuisim. ꝛ notarius seu scriptoꝛ ponat totuȝ i actis seu in processum immediate post p̄dictam denunciationē continuando sic. Quaquidem denunciatōne vt p̄mittitur facta. ipse inquisitoꝛ in continenti fecit iurare ad quatuoꝛ dei euāgelia ꝛc̄ vt supꝛa. ip̄m denunciantē de dicēda veritate super denunciatis. ꝛ iterrogauit eundē vn̄ et quomodo ea q̄ denunciauerat nouerat vel suspitionem hēat esse vera. Respondit. qꝛ vidit vel audiuit interrogauit vbi vidit vel vbi audiuit. ꝛ dixit. ꝙ tali die talis mensis talis anni in tali loco. Interrogauit. quotiens vidit vel audiuit ꝛc̄. ꝛ formentur articuli vt dictum est et totū ponatur in processu: ꝛ specialiter interrogatur. qui sciunt cum eo in tali causa ꝛ q̄ pn̄t scire. Quibus omnibus sic pactis vltimo interrogabitur si denunciat mala voluntate odio vel rancoꝛe. vel obmittat aliquid fauoꝛe ꝛ amoꝛe. vel alias denunciat rogatus vel suboꝛdinatus. Et postremo iniungetur ei virtute iuramenti pꝛestiti tenere secretum quicquid ibi dixit. vel per iudicem sibi dictum fuit. ꝛ ponetur totum in processu et in actis et omnibus expletis potur paulo infra. Acta sunt hec i tali loco tali die talis mēsis ꝛ tali anno i presentia mei notarij vel scriptoꝛis adiūcto mihi ali in vigoꝛemȝ officij tabellionatus. ꝛ talium testium ad hoc vocatoꝛum ꝛ rogatoꝛum.

Tercius modus pꝛocessum incipiendi qui etiam est cōmunis ꝛ vsitatus modus. ꝛ cum hoc secretus esset vbi nullus accusatoꝛ vel denunciatoꝛ se offerret sed fama laboꝛaret i aliqua ciuitate vel loco de aliqua malefica et etiam tali ꝛ ꝓpter famam iudex absq̄ citatione generali de qua supꝛa seu monitione ex officio pꝛocedere vellet. eo ꝙ talis clamoꝛ frequens perueniret ad aures eiꝰ. tūc itex ichoare p̄t. pꝛocessum in pꝛesentia personaꝝ vt s̄.

In nomine domini amen. Anno a natiuitate domini tali die mense tali seu mensibus talibus. Ad aures talis officialis aut iudicis talis loci peruenit pluries fama publica referente ac clamosa insinuatione pꝛoducente ꝙ talis de tali loco dixit vel fecit talia ad maleficia pertinentia contra fidem ac cōem vtilitatem reipublice. ꝛ ponatur totum pꝛout fama laboꝛat. Et paulo infra. Acta sunt hec die tali mensis talis de anno tali in pn̄tia testium taliū vocatoꝛum et rogatoꝛum et mei notarij talis auctoꝛitate seu scriptoꝛis vigore tali. Sed anteq̄ȝ secunda pars ichoetur videlicet qualiter huiusmodi ꝓcessus ē ꝯtinuandus pꝛemittenda sūt aliqua super testes examinandos q̄t i numero esse debeant et cuiꝰ ꝯditōnis.

Questio secunda de numero testium.

Quia dictū ē i secundo modo de dictis testiū qualiter inscribi debeant. scire numerum et conditionem illoꝛum opus est. Queritur vtrum iudex duorum testium legitimoꝝ non singularium possit licite aliquaȝ de heresi maleficarum condemnare. vel plures q̄ȝ duo necessario requirantur. ꝛ dicūtur testes singulares quando in dictis sūt ꝯtrariales. ꝯcoꝛdāt tn̄ i v̄ba seu effectu rei vt si dicēt maleleficiauit mihi vaccam alter puerum: concoꝛdarent in malefi

cio. Hic autẽ queritur vbi testes non sunt partiales sed omnino concordãt Et rñdetur: ꝙ quãuis videant̃ sufficere duo testes de iuris rigore: quia regula est ꝙ in ore duoꝝ vel trium stat omne verbũ: tamen de iuris equitate non vident̃ in hoc crimine duo sufficere: tuꝫ ꝑpter criminis immanitatem. In criminibus enĩ probationes debent esse luce clariores. ff. de probationibus. si aũt. Et heresis ꝑcipue talis inter maiora crimina enumerat̃. Et si dicat̃ ꝙ in hoc crimine sufficiũt leuiores probationes: qꝛ leui argumento quis detegit̃. C. de here. l. ij. Leui argumento recedendo a iudicio catholice religionis ꝛ tramite hereticũ se facit. Rñdet̃. Verum est ad ꝑsumendũ non aũt ad condemnandũ tum ꝑpter iuris ordinis in hoc crimine detrutationẽ. In hoc enĩ ordo iudiciarius in fauorem fidei detruncatur: qꝛ nec delatus videt testes iurare: nec etiã sibi publicantur vbi posset eis graue ꝑiculum imminere. vt in. c. statuta. de here. li. vj. ꝑpter qḋ delat⁹ non potest diuinare ſꝫ tenet̃ ipse iudex ꝑ se ꝛ ex officio de testiũ inimicicia ꝑquirere qꝛ excludunt̃ vt infra patebit ꝛ etiaꝫ si deposuerunt confuse de causa sciencie eos iterũ interrogare: qḋ potest facere extra de testi. per tuas. ꝛ. ff. de questionibus reperi. nam q̃to magis via defendendi delato subtrahit̃: tanto magis incumbit iudici sollicitudo diligẽtius inquirendi. Vbi ergo inuenirent̃ duo testes concordes ꝛ legittimi cõtra quencꝫ nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condẽnare: ſꝫ purgationẽ si esset diffamat⁹ indicere vel ꝑpter vehementẽ suspitõeꝫ q̄ orit̃ ex dictis duoꝝ testiũ facere eũ abiurare vel questionare seu sententiã differre: non enĩ videt̃ tutũ ad vocẽ duoꝝ testiũ hoĩem bone fame de tanto crimine ꝯdemnare. Secus si fuerit male fame. De hoc Archi. plenius. in. c. vt officiũ. §. verũ in prin. de here. li. vj. sup verbo testiũ: ꝛ in. c. fidei. In fine glose illius ca. Et Jo. an. ibidem. In. c. etiã excõicamus itacꝫ. ex̃ de here. §. addicimus dr̃. ꝙ faciat eṗs iurare tres vel plures boni testimonij viros de dicenda ṽitate: si sciuerint in ꝑrochia tales hereticos ibi esse.

Ad idem ꝙ si q̃rit̃. Vtrũ iudex ꝑ testes singulares solũ vel saltem cuꝫ infamia posset iuste de tali heresi aliquẽ condemnare. Rñdet̃ ꝙ non: nec ꝑ testes singulares solum nec etiam cũ infamia. ex̃ de testi. cũ litteris: ꝑsertim cum in criminibus ꝓbationes debent esse luce clariores vt supra patuit: ꝛ in hoc crimine nemo sit ex presumptione damnandus. extra de presump. litteras. ergo tali indicit̃ purgatio ratione infamie: ꝛ abiuratio ratione suspitionis vehementis que cõsurgit ex dictis testium: tamen vbi testes sunt singulares cõcordant tñ in substãtia facti ꝛ euidentia facti concurrunt. tñc iudicis consciẽtia ibi onerat̃ ex indirectorio habetur questio quotiens possint testes examinari.

Questio tercia

Quod si queritur Vtrum iudex testes possit cõpellere ad iurandum de dicẽda eidem in causa fidei seu maleficarũ veritatem. Et etiaꝫ pluries eos examinare. Rñdet̃ ꝙ sic: presertim ecclesiasticus iudex vt supra patuit in. c. vt officium. §. verum. Et ꝙ testes cogendi sũt in causis ecclesiasticis ṽitateꝫ deponẽ medio iuramento ex̃ de testi. cogen. c. peruenit. alias testimonium non valebit. Et extra de heret. capitulo excommunicamus itacꝫ. §. addicimus. dicitur: ꝙ archiepiscopus vel episcopus parrochiam in qua fama fuerit hereticos habitare circumeat ꝛ ibi tres vel

plures boni testimonij viros: vel etiaz si expedire videbit totā viciniaz iurare compellat. ꝛ sequit infra. Si q̄ vero ex his iuramenti religionē obstinatione damnabili respuētes iurare forte noluerint ex hoc ipso tanq̄ heretici reputentur. Qꝫ aūt pluries possit examiari. Ita dicit archi. in. ca. vt officiū. §. verū. sup ver. testiū. vbi dī sic. Inquisitor hic aūt iudex debet esse sollicitus vt si testes confuse deposuerūt. ꝛ de cā sciētie minus plene requisiti fuerūt q̄ iterato cū eis inquirat. Maxiē de iure fieri pōtest. extra de testi. cogendis. vt supra tactū est. ꝛ. ff. de q̄stionib⁹ repeti.

Questio quarta de conditione testium.

Questio sup conditiones testiū. Nota q̄ excōmunicati. Item ꝑticipes ꝛ socij criminis. Itē infames ꝛ criminosi serui contra dn̄os admittūtur ad agendū ꝛ testificandū in causa fidei quacunq̄. Item sicut hereticus contra hereticum ad testificādū admittitur: ita maleficus ꝯ maleficum. In defectū tamen aliaꝝ ꝓbationū ꝛ sp ꝯ ꝛ non pro. vxor etiā ꝛ filij ꝛ familiares ꝯ ꝛ nō pro. ar. p. c. filij. de here. li. vj. ꝛ h̄ iō. q2 eoꝝ testimoniū est magis efficax ad ꝓbandū. De primis patet in ca. in fidei. d̄ here. ibidē. In fidei fauorē concedim⁹ vt in negocio inq̄sitionis heretice prauitatis excōicati et participes vel socij criminis ad testimoniū admittant in defectu aliaꝝ ꝓbationū ꝯ hereticos credentes receptatores fautores ꝛ defensores eoꝝ si ex verisimilib⁹ coniecturis ꝛ ex numero testiū aut ꝑsonaꝝ tam deponentiū q̄ eoꝝ contra quos agitur ꝛ deponitur qualitate aut alijs circūstātijs sic testificātes nō falsa dicere ꝓsumant. De pluris qn̄ ꝓsumit qđ deponunt zelo fidei. ꝑtꝫ in. c. accusatus. §. licet. vbi supra. vbi dī. Licet vero periurijs et post pniam repellantur si tn̄ hi q̄ coram ꝛ infra. si ex manifestis indicijs apparuerit tales nō anie leuitate aut odij fomite seu corruptōne pecunie ſꝫ zelo fidei orthodoxe dictū suū vellent corrigere ac mō que prius tacuerāt reuelare in fauorēꝫ fidei nisi aliud obstiterit stari debet tam contra se q̄ reliq̄s attestationibus eorundē. Et q̄ infami ꝛ criminosi ꝛ serui ꝯ dn̄s admittuntur Archi. in. c. alle. accusatus. in. §. lꝫ. sup verbo exceptū dicit ita. Tanta ē labes criminis heresis q̄ ad ei⁹ actionē etiaꝫ serui aduersos dn̄os suos ꝛ quilibet criminosus. etiā infames aduersus quilibet admittuntur. vt. ij. q. vij. §. huic opponitur.

Questio quinta an inimici capitales ad testificandum admittantur.

Si vero queritur Utrū iudex inimicos capitales alic⁹ d̄lati possit i t̄li cā ad testificandū seu agendū admittere cōtra illū. Respondem⁹ q̄ nō. Vñ arch. vbi supra. Nō tn̄ intelligas q̄ in hoc crimine inimic⁹ capitalis admittit ad actionē. iij. q. v. c. ij. ꝛ de symo. licet heli. in fine. de hoc etiā satis notat hosti. in sum. de accu. §. q̄s possit. ſꝫ q̄ dicunt inimici capitales. Nota q̄ q2 solū rōe inimicitie q̄s repellit ꝛ nō quecunq̄ repellit ſꝫ capitalis intelligit: q2 mors inter eos est de facto illata vel fuit intentata seu ea q̄ sunt ad mortē inductiua aut via vel vulnera grauia ꝛ letalia sūt secuta: ꝛ silia que ad peruersitatē ꝛ malignitatē agentis cōtra passuꝫ iudicāt manifeste. ꝓpter qđ ꝓsumitur q̄ sicut intentauit contra istū mortem corporalem per illum modum scꝫ vulnerando. intentaret etiam per istum crimen heresis imponēdo. ꝛ sicut voluit ei au

ferre vitam vellet auferre famã qñare tales inimici capitales a testimonio legittime expellũtur. Alie vero inimicitie ꝑsertim graues ꝛ ꝓut etiã faciliter mulieres ad inimicitias cõmouẽtur: ꝛ si nõ repellunt totaliter tñ dictũ eoꝝ debilitant aliqualiter vt non sit plena fides eoꝝ attestationib⁹ adhibẽda. sed cũ aliis adminiculis ꝛ alioꝝ testiũ dictis possunt plenã facere ꝓbationem presertim vbi iudex delatũ interrogat An ne putet se hr̃e inimicũ. q̃ tale crimen ad mortẽ sibi ex inimicitia imponere auderet. si dicet ita. interrogabit q̃ illa sit persona. ꝛ tunc iudex aduertet si illã ꝑsonã de qua suspitio ẽ ꝙ ex inimicitia deposuerit denotauit. In tali enĩ casu vbi iudex etiã de cã inimicitie per alios honestos informat. ꝛ alia adminicula nõ occurrũt ꝛ alioꝝ testiũ dicta poterit secure talem testem repellere. Si vero delata persona dicet. Nõ spero aliquẽ talẽ hr̃e inimicũ licet interdum brigas cũ mulieribus habuerim vel si dicet habeo inimicũ. ꝛ nõ expressit debite sed quendã alium q̃ fortassis nõ deposuit. tunc dicta talis testis etiam si alii dicerẽt ꝙ cã inimicitie deposuisset. index tñ nõ debet repellere sed ad plenã ꝓbationem cũ aliis ammini culis cõseruare. Reperiuntur q̃plures min⁹ ꝓuidi circũspecti qui hmõi depositiones mulieꝝ refutare ꝛ annihilare querũt dicẽtes illis standũ nõ ẽe eo ꝙ sepissime cum rixose sint ex inuidia deponere solent. Hi q꞉ ignorant astutias ꝛ cautelas iudicum loquũtur et iudicant vt ceci de colorib⁹. de q̃b⁹ astutiis in. xi. ꝛ. xii. questione ptẽbit.

Secunda pars qualiter ꝓcessus est continuand⁹ questio sexta. Et qualiter sunt testes examinandi in presentia quattuor aliarum personarũ. et qualiter delata est interroganda dupliciter.

Iam nunc sexto queritur qualiter processus hmõi aduersus maleficas in cã fidei sit continuandus. Considerandũ est primo ꝙ q꞉ in cã fidei ꝓceditur summarie simpliciter et de plano ꝛ absq꞉ aduocatoꝝ ꝛ iudicioꝝ strepitu ꝛ figura. vtꝫ. c. statuta. li. vi. qualiter etiam ista v̾ba intelligantur pꝫ extra de ver. sig. c. sepe contingit. in cle. vbi dicitur. Sepe contingit ꝙ causas cõmittimus ꝛ in eoꝝ aliquibus simpl'r ꝛ de plano ac sine strepitu ꝛ figura iudicii procedi mandamus de quoꝝ significatõe verboꝝ a multis contenditur ꝛ qualiter ꝓcedi debeat dubitat. Nos aũt dubitationẽ hmõi q̃tum est nobis possibile decidere cupientes hac in perpetuum valitura constitutione sancim⁹. vt iudex cui taliter causam cõmittim⁹ necessario libellũ nõ exigat. litis cõtestationem non postulet. tp̃e feriaꝝ ob necessitates hoim indultaꝝ a iure procedere valeat. amputet dilationẽ. materiam litis q̃tum poterit faciat breuiorẽ exceptiones appellatõnes ꝛ dilatõnes frustratorias repellendo. partiũ aduocatoꝝ ꝛ ꝓcuratorum contentiones et iurgia. testiũq꞉ superfluam multitudinẽ refrenãdo. nõ sic tñ iudex liteꝫ obruat: q̃n ꝓbationes necessarie admittentur citationem vero ac ꝓtestationem iuramenti de calumnia siue de dicenda veritate ne veritas occultet per cõmissionem huius intelligimus nõ excludi. hec ibi. Et quia processus vt visuꝫ ẽ supra. est tripliciter incipiendus. quia vel propter instantiam accusatoris. vl' propter zelum denunciatoris. vel propter clamorem ꝛ famẽ laborantis. ꝛ pro.

cessus qui fit ad instantiam partis accusantis iudex in hac materia non debet acceptare. cum maleficarum facta opere demonum occultantur. nec accusator per euidentiam facti sicut in alijs criminalibus procedere ⁊ se defendere potest immo consulere debet accusatori quod amoueat verbum accusationis ⁊ ponat denunciationis. ⁊ hoc propter accusatoris graue periculum. Ideo super secundum modum qui ⁊ vsitatus ⁊ similiter super tercium in quibus proceditur ⁊ non ad instantiam partis. Notandum quod quia dictum est in precedentibus quod iudex specialiter debet interrogare denunciantem qui sciant cum eo in tali causa ⁊ quod possunt scire. Ideo iudex faciet citari illos testes quos denuncians intimauit. et qui magis videntur scire in facto: et scriptor continuabit processum scribendo sic. Post que attendens ipse iudex denunciata sibi hereticalia antedicta fore ex sui natura esse talia ⁊ tam grauia que non possunt nec debent conniuentibus oculis tolerari. cum cedant in obprobrium diuine maiestatis. ⁊ tam fidei catholice quam reipublice detrimentum. descendit ad se informandum ⁊ ad testes examinandum per modum qui sequitur.

Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco citatus iuratus ⁊ interrogatus si cognoscit talem exprimendo nomen delati Et dixit quod sic. Item interrogatus de causa cognitionis ⁊ dixit quod pro eo quod vidit ⁊ locutus est sibi pluries. Vel sic vel alias quia fuerunt socij ⁊ exprimentur cause cognitionis.

Item interroga. de cognitionis tempore. et dicit quod sunt decem anni vel tot.

Item interrogatus de fama illius ⁊ presertim ad ea que sunt fidei. Et dixit quod quo ad moralia est homo bone fame vel male. quantum autem ad ea que sunt fidei dixit quod est fama in tali loco quod practicat aliqua contra fidem vt maleficas. Item interrogatus quid est fama. ⁊ dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem ⁊ dixit. Item interrogatus vbi audiuit dici supradicta. ⁊ dixit quod in tali loco

Item interrogatus in quorum presentia. ⁊ dixit quod illorum.

Item interrogatus si ex sua consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudum incinerati vel suspecti habiti: et dixit.

Item interro. an cum suspectis maleficis habuit familiaritatem: ⁊ dixit.

Item interrogatus de modo ⁊ causa quod dicta fuerunt. Et dixit quod ea de causa ⁊ tali modo.

Item interrogatus si videtur sibi quod talis dixit seu fecerit trufatorie seu recitatorie seu animo indeliberato vel potius assertiue et animo deliberato. Et dixit quod credit quod fecerit supradicta iocose et trufatorie seu recitatiue et non animo sic credendi vel assertiue.

Item interrogatus de causa credentie huiusmodi. Et dixit quod credit pro eo sic. quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum. quia nonnunquam dicunt aliqui recitando aliorum verba vel trufando vel conferendo vt alios alliciant vel incitent. licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus si hec deponit odio vel rancore seu dimittit amore vel fauore. Et dixit quod ⁊c. Et sequitur iniunctum est sibi tenere secretum. Acta sunt hec in tali loco die tali in presentia talium testium vocatorum et rogatorum. et mei notarij seu scriptoris. Vbi semper aduertendum quod in tali examine ad minus persone quinque debent presentes esse. scilicet iudex inquirens. testis vel denuncians. Respondens vel ipse delatus postea comparens. Tercius est notarius seu scriptor. vbi deest notarius et tunc adiungat si-

bi alium honestū qui duo supplebūt vices notarij vt supra tactū ē. ⁊ h̾ apostolica autoritate qua tunc in illo actu funguntur. vt supra in. ca. vt officiū. de here. li. vj. Et duo honestiviri tanq̄ testes eorum qui deponūtur. Itē aduertēdū q̄ testis citatus debet etiā esse iuratus. i. vt p̄stet iuramentū mō q̄ supra de dicenda veritate. alias false inscriberetur citat⁹ ⁊ iuratus. Consimilit̄ examinentur alij testes. Quib⁹ examinatis. Si iudex videat factū esse ꝓbatū plene: vel si nō plene tñ esse maxima iudicia ⁊ suspitiōnes vehemētes. Et nota q̄ loquimur non de leui suspitione q̄ ex leuibus coniecturis orit̄. sz q̄ multū diffamata est sup maleficia puerorum iumentorum ⁊c. Tunc iudex si timet de fuga delati vel delate faciet eū capi. si aūt nō timet de fuga faciat eum citari Et siue capiatur siue non prius faciat iudex eius domū improuise scrutari ⁊ cuncta scrinia aperiri ⁊ in angulis pixides ⁊ oīa instrumenta tolli q̄ repiuntur. Et sic constituto. iudex. collectis hiis de quib⁹ est delat⁹ et de his de quibus est p̄ testes conuictus vel habit⁹ suspectus formet interrogatoria super illis ac ingrat habito secū notario ⁊c. vt supra. p̄stito pri⁹ corpali iuramento ad q̄tuor dei euangelia de dicēda veritate tam de se q̄ de alijs. Et hoc p̄ modū qui sequitur cōscribantur etiā singl'a.

Interrogatoria generalia super maleficā aut maleficū. Et est primus act⁹.

Talis de tali loco delat⁹ iuratus sup quatuor dei euangelia corporaliter tacta tā de se q̄ de alijs dicere veritatem. ⁊ vnde interrogatus vnde est seu vñ originē traxit. Et respondit q̄ tali loco talis diocesis.

Item interrogatus q̄ sunt ei⁹ parentes si sunt viui vel mortui. Et respōdit q̄ viui in tali loco vel mortui in tali.

Item interrogatus. vtrum naturali morte vel icinerati. et dixit q̄ tali. Vbi nota q̄ hoc fit q̄r vt plurimū vt in secūda pte opis patuit malefice ꝓprios infantes demonib⁹ offerunt aut eos instruūt. ⁊ cōiter tota ꝓgenies existit infecta. Et vbi deponentes affirmassent et ipa negaret iam esset suspecta. Item interrogatus vbi fuit nutrit⁹. ⁊ vt i pluribus conuersatus. ⁊ dixit q̄ in tali loco vel tali. Et si videat q̄ mutauit locū ꝓpriū q̄r forte mater non fuit suspecta nec aliq̄s ex parētela. ⁊ tñ conuersat⁹ i alieno. ⁊ p̄sertim in locis in quibus cōsueuerīt malefice vigere interrogabit̄ sic.

Item interrogatus quare mutauit sue natiuitatis locū ⁊ se transtulit ad cōmorandū in tali loco vel talib⁹. ⁊ dixit q̄ ex tali cā. Itē interro. si in dictis locis vel alibi audiuit loqui de materia maleficarū puta q̄ tempestates cōcitate vel iumenta maleficiata ⁊ vacce liquore lactis priuate ⁊c. de tali materia de qua est delata. ⁊ si dicit q̄ sic. Interrogetis. Itē interro. q̄d audiuit loq̄. Et scribātur singula q̄ dicet. Si aūt negat et dicit se nihil audiuisse tūc sic.

Item interroga. si credit maleficas esse ⁊ q̄ talia possint fieri q̄ referuntur vt tēpestates concitare. iumēta inficere ⁊ hoīes. ⁊ dixit. Et nota q̄ malefice vt plurimū negant prima fronte. vnd̄ suspicio oritur magis q̄ si respōderet si sint aut nō sint cōmitto supiorībus vnde si negant tunc interrogentur.

Item interro. quid ergo vbi cōburūtur tunc innocenter ꝯdēnant̄. ⁊ dixit.

Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduertat iudex q̄ nō ꝓcrastinet subseq̄ntes interrogatōnes sed indelate ꝓponat. Item interrogatus cur cōis populus eam timeret. ⁊ dixit. Item interrogat⁹ an sci-

ret se esse diffamatā. et quod odio haberet. et dixit. Item interrog. cur illi psone obiecit dicendo. tu non trāsibis impune. Et dixit. Item interrogatus quid mali sibi fecisset illa psona quod talia verba in eius dannū ptulisset et dixit.

Et nota quod hec interrogatio est necessaria vt deueniat ad fundamētū inimicie. quia i fine delata allegabit inimicitias sed vbi non est capitalis sed modo muliebri cōcitata nō impedit. Hoc.n.est maleficarū ppriū cōcitare aduersus se. vel verbis inutilibus aut factis. puta quia petit sibi prestari aliquid. aut infert ei dannū aliquod in orto et siliis. ad hoc vt occasionē recipiant et se manifestāt in verbo vel in ope. quā manifestatōem habent facere ad instantiā demonū. vt sic peccata aggrauent iudicū dum manent impunita. Nota etiam quod talia faciunt nō in alio ppñtia vt si deponens vellet testes pducere non haberet. Nota etiā quod incitant a demonibus vt a multis maleficis et post incineratis experti sumus. ita quod 3 ipsarū voluntatē habēt incitare et maleficiare. Itē interro. quō effectus potuit consequi super minas vt puer aut iumentū tam cito maleficiaretur. et dixit. Item interro. iterū et qua re dixisti quod nunquam deberet habere sanū diem. et ita factum est. et dixit. Item si omnia negat. interrogetur de aliis maleficiis aliis testibus illatis puta in iumentis vel pueris. Item interro. cur visa fuerit in campis vel in stabulo cū iumentis tangendo put interdū solēt facere. et dixit. Item interro. cur tetigit puerum. et quod postea male habuit: et dixit. Item interro. quid egit in campis tempe tempestatis. et sic de multis aliis. Item vide quod cum habeat vnā vaccam aut duas quod plus abūdat in lacte quam vicine habentes quatuor aut sex. Item cur manet in statu adulterii aut cōcubina. licet non deseruiant ad ppositū tñ suspitōem generant amplius quam sup pbas et honestas delatas. Et nota quod sepius super articulos cōtra eā delatos interroganda est vtrū maneat in eodē pposito aut non. Qua cōfessione pacta et scripta siue ad ptem negatiuam siue affirmatiuam siue sub ambiguo. scribatur postea. Acta sunt hec in tali loco. etc. vt supra.

Questio septima in qua varia dubia declarātur super premissa interrogatoria et responsiōes negatiuas. an delata sit incarcerenda. et qñ pro manifeste deprehensa in heresi maleficarum sit habenda: Et est actus secūdus.

Queritur primo quid agendū si vt plurimum contingit persona delata oia negat. Respondet. Iudex habet circa tria attendere. s. super infamiam. super indicia facti. et super dicta testium. sivi delicet omnia in simul cōcurrunt. aut non. si omnia insimul vt plurimū etiam contingit eo quod malefice statim propter fore facta in aliqua villa aut ciuitate infamant. indicia etiam facti sunt pre oculis. puta in pueris maleficiatis aut in iumentis que sepius inficiūtur aut lacte priuant. numerus etiam testium ē inscriptus. qui licet sint singulares puta quia vnus deposuit quod puerū sibi maleficauerit. alius vero iumentū. tercius vero sup infamiā. et sic de aliis. Tñ in substantia facti concordant puta in maleficiis. et quod vt malefica sit suspecta. et isti testes licet non sufficiant ad condēnādum absque infamia vel etiam cum infamia. vt supra tactum est questione tercia. tamē cum indiciis facti posset posset ex his tribus in simul reputari. nō

vt suspecta vehementer aut violenter de quibus suspitionib⁹ inferius declarabitur. sed reputari vt manifeste dephensa in heresi maleficarū vbi vicȝ testes idonei id est nō ex inimicicia ⁊ sufficiētes in numero puta sex octo vł decem iurati cōcurrerent. ⁊ consequēter deberet penis. in. c. ad abolendam. §. psenti. de here. subiacere. ⁊. c. excōicam⁹ ij. ⁊ hoc siue crimen sit falsa siue nō. et hec sic pbant. Nam qō dictū est ꝙ vbi omnia tria prefata cōcurrūt tūc p manifeste dephensa in heresi debȝ reputari non est intelligēdū ꝙ necessario oia tria incurrere sed pbatur sic p argumētum a fortiori. Nam vnūquodcꝫ per se inter illa duo que sunt iudiciū facti: ⁊ testium pductio legitima pōt reddere aliquēvt p dephenso in heretica prauitate habeat. quātomagł vbi ambe pbatōnes pariter concurrunt. Nam iuriste vbi querunt qt modis de iure aliquis habetur pro manifeste dephenso in heretica prauitate. Respondēt ꝙ tribus vt notat bern. in glo. ordinaria. in ca. ad abolendā. §. pñti. ⁊ ver. dephensi extra de here. ⁊ tactum est supra in qōne prima. in pncipio operis. s. facti euidentia. puta qȝ publice pdicauit heresim. hic aūt ponimus indiciū facti propter publicas minas quas intulit. Dicendo nunqꝫ sanos dies habebis vel simile ⁊ effectus fuit subsecutus. sequit vel legitima pbatione per testes. vł tercio ex ppria confessione. vnde si vnum quodcꝫ illoꝝ p se facit ⁊ reddit aliqueȝ tanqꝫ manifeste suspectū. quantomagł insimul iungendo infamiā ⁊ indicia facti cum testium depositōe. lȝ ibi dicatur euidens factū ⁊ hic indicium facti. ⁊ hoc est quia diabolus non manifeste operatur sed occulte. damna autē ⁊ instrumenta maleficij que reperiūt dant indicium facti. vnde vbi euidens fcm in alia heresi solum sufficeret. hic adiūgamus tria. De secundo vo ꝙ talis dephensus lȝ negaret tñ iuxta illa capitula esset puniendus sic pbatur. Naȝ dephensus facti euidentia vel per testes aut fatetur crimen vel non. si fatet ⁊ est penitens tradendus est brachio seculari vltimo supplicio feriendus. iuxta. c. ad abolendam. vt supra. est carceri perpetuo detradend⁹. iuxta. c. excōicam⁹. ij. Si autem non fatetur sed stat in negatiua est vt impenitens tradēdus potestati curie secularis animaduersiōe debita puniendus. vt notat Hostiē. in sum. ti. de here. qualiter dephendant. Sic ergo concludit ꝙ si iudex isto mō pcederet super interrogatoria ⁊ testiū depositōes. cum vt dictuȝ est in causis fidei summarie simpliciter ⁊ de plano pcedi pōt. ⁊ ipsam delatā carceri deputaret ad tempus vel ad annos plures. si forte post annum squaloribus carceris depressa crimina fateretur non iniuste sed iuste pcederet. Attamen ne videatur sniam pcipitare imo fm omnē equitatem pcedere. queritur quid consequenter agendū sit.

Questio octaua ⁊ precedenti annexa an sit incarcerāda: ⁊ de modo capiendi: ⁊ ē actus tercius iudicis.

An vero super negatiuas responsiones malefica sit carceri ad custodiā mācipanda. vbi pfata tria cōcurrunt. s. fama. indicia facti. ⁊ pductōes testiū aut sub cautione fideiussoꝝ dimittenda vt denuo citata respondeat. Responderi pōt ex tribus opinionibus. Primo ei aliquoꝝ sententia est ꝙ carceribus sit mancipanda: ⁊ nullo modo sub cautiō

ne dimittenda. et hi innitunt̄ rōni tacte in pcedenti questione. quia vicȝ habet̄ p manifeste dephensa vbi illa tria concurrunt. Alij vo q ante incarnatōnem potest cautioni fideiussor relinqui. ita q si fugam caperet q tunc p conuicta haberetur. lȝ post incarceratōeȝ sup negatiuas responsiones non sit cautioni vel manulente relinquenda. qñ vicȝ illa tria ꝯcurrunt supra notata. eo q tūc non posset sententiari et plecti ad mortem. et hic innitit̄ consuetudini. Tercij sunt qui dicūt q nō sit danda infallibilis regula. sed iudici sit relinquendū vt ſm dicta testiū et infamiā ꝑsone. et si indicia facti concurrunt tanto grauius discernatur per modū patrie seruādo et consuetudineȝ. concludentes q si non posset habere fideiussores notabiles et fortassis suspecta de fuga q tunc carceri mancipetur. et hec tercia videt̄ rōnabilior. sic tamen q debitus seruet̄ modus qui stat in tribus. Primo vt domicilium quantum possibile est perlustret̄ sub et supra in omnibus angulis fossis et scrinijs. et siquidem famosa malefica existit. tunc absq dubio nisi prius sint ab ea occultata varia instrumenta reperiunt̄. sicut supra tactuȝ est. Secundo vt si habet ancillam aut consodales q et ille vel illa seorsum includant̄ etiaȝ si non sint delate. psumitur eas non latere secreta aliqua illius delate. Tercio q in capiendo si i domo ꝓpria capitur: q non detur ei spacium intrādi cameram. eo q tūc solent certa maleficia accipere et secum deferre p taciturnitate pcuranda. Ratione cuius incidit dubium. An modus capiendi maleficas qui ab aliquibus obseruat̄ vbi a famulis subito a terra eleuatur et in sporta siue in spatulis ne terram vltra tangat defertur: sit licitus. Respoderi potest ex canonistarum et quorundam theologorum sententia q licitum sit hoc triplici respectu. Primo quia vt in questōe introductoria huius tercie partis patuit plurimorum sentētia. immo talium doctorum quorum dicta ꝓbare nemo audet. vt Hostien. et Goffre. est q licituȝ est vana vanis contundere. Experientia denicȝ immo et maleficarum fassiones demonstrant q sepius per talem modum capte taciturnitatis maleficiū amiserunt immo q̄plures incinerāde petentes vt saltem pede vno terraȝ tangere permitterent̄. dum eis fuissȝ denegatum et in fine scissitatū cur tamen terram tangere optassent. Responsum q si tetigissent seipas liberassent multis alijs fulminibus interemptis. Alia cānam hoc ipm manifestū existit. vt in secunda parte operis patuit q in publica iusticia omnes vires maleficij franguntur quo ad pterita. sed quo ad futura nisi de nouo ei a diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis omnia crimina fatetur. Dicamus ergo iuxta apostolum. Quecunq verbo vel opere agimus omnia in nomie dñi nostri iesu christi fiant. et siquidem innocens fuerit hec captio non ei nocebit. Tercō respectu. quia si ſm doctores licitū est per vana opera maleficia tollere. quia in hoc concordant omnes licȝ discrepant in illo q illa vana non debeant eē illicita. Unde dictum Hostien. vbi dicit q licitum sit vana vanis contundere. glosatur ab alijs. nota q dicit vanis non autem illicitis. a fortiori licitum ē maleficia impedire. ad quod impedimentum hic respectus habet̄ et non ad aliquod illicituȝ exercenduȝ. Notat insuper iudex q est duplex incarceratio. vna ad penam vbi criminosi ponūtur Altera ad custodiam tm̄. et hec in pretorio fit. Et he due custodie notātur in capitu. multorum querela. vt supra. vnde

Malefice incipiant tangere terra

ad minus ad custodiam est incarcerā-
da. si aūt leuia essent, p q̄bus esset accu
sata. ita q̄ nō esset infamata nec eēnt in
dicia facti in pueris z iumentis. tūc re
mittat ad domū. sed q͛ familiaritatem
habuit forte cū maleficis z nouit eoꝝ
secreta. det fideiussores. quos si habere
nō pōt. iuramentis z penis astricta do
mū nō exeat nisi vocata. ancille autē z
domestice de quibus supra ad custodi
am z nō ad penā detineant.

Questio nona quid agendū post captōem: z an deponētiū noīa sint ei manifestanda. z est actus quartus.

Uo autem post captōem fiunt. sed quid pmū inter illa iudici relinquit. s. de fensionū cōcessio, z in loco torture nō tū p torturā examinatō. Primū nō da tur nisi petierit. Secūdū nō fit nisi pri us ancille seu consodales si habuit in domo examinent. Procedamus tamē ordine posito. Si delata dicat se inno centē z q̄ false sit delata. z q̄ libēter ve lit tales accusatores inspicere z eos au dire. tunc signum est q̄ petit defensio nes. Sed an iudex teneatur ei deponē tes manifestare z ad conspectū ei9 pn̄ tare. Hic aduertat iudex q̄ nullū illoꝝ tenet facere nec noīa manifestare. nec ad conspectū p̄sentare nisi deponētes p se. z sponte ad hoc se offerunt. vt vicē eoꝝ aspectibus p̄sentent. z ea que depo suerunt eis in faciem obijcere. q̄ autē nō tenet iudex. z hoc ꝓpter periculū de ponentiū ꝓbatur. Nam lʒ diuersi sum mi pontifices diuersa senserūt, nullus tū vnq̄ sensit q̄ iudex teneret in tali cā delato noīa deponentiū manifestare. nec etiam accusatoꝝ. licʒ hic nō ꝓcedi mus p modū accusationis. sed potius aliqui senserunt q̄ in nullo casu liceret aliqui vo q̄ in aliquo. Tandē aūt Bo nifacius octauus statuit vt ptʒ in ca. sta tuta. §. inhibemus. li. vj. vbi sic dicitur Inhibemus tū q̄ si accusatorib9 vel te stibus in causa heresis interueniētib9 seu deponentibus ꝓpter potentiā p̄so narū cōtra quas inquirit. videāt ep̄s z inquisitor. Nota tu ꝓ inquisitore et ep̄o iudicē quēcunq̄ ꝯtra maleficas ꝓ cedentē ex cōsensu ep̄i z inquisitoris. q͛ idem est z vices suas cōmittere pn̄t vt in q̄one introductoria patuit. vnde z talis iudex quicunq̄ etiā secularis ꝓ cedit ap̄lica auctoritate. z nō solū ipe ratoria. sequit. graue periculū iminere si contingat fieri publicatōem eoꝝdē ip̄oꝝ noīa non publicent zc̄. Et sequit infra. cessante vo periculo supradicto. accusatoꝝ vel testiū noīa ꝑut in alijs fit iudicijs publicent. Attendat etiam circūspectus iudex de potentia p̄sona rum. q͛ illa est triplex. s. potentia gene ris z familie. potentia pecunie. z potē tia malicie q̄ plus timēda ē q̄ alie due q̄ ex illa testibus grauia p̄icula possent imminere si eis ꝯ quos deposuerūt eo rum nomia publicarent. z ratio ē. ma ius enim est periculū noīa testiū publi care alicui delato paupi hn̄ti in malis complices rebelles z homicidas q̄ ni hil habent nisi p̄sonā perdere. q̄ gene roso vel diuiti abundanti in tp̄alibus. quid aūt sit graue periculū z quale de clarat Jo. an. sup p̄dicto ver. p̄iculum. dicens ita periculū. quia timet mors. vel detruncatio ip̄oꝝ vel filioꝝ vel pa rentū suoꝝ. vel deuastatio substātie vel his silia. Aduertat insup iudex q̄ cum apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij i his ꝓcedit. q̄ ad illud secre tum. s. de nō reuelando testificantiū no mina tam ipe q̄ omnes alij assessores qui depositōes testiū interfuerunt aut in futurū circa sn̄iam ferendā interesse poterunt tenent sub pena excōicatōis

quam contra eos si oppositum fecerint eps fulminare poterit. et ita ne reuelet a principio processus ad minus implicite fulminauit. Unde in alleg. c. statuta. §. et vt eorundem. ita dicit. Et vt eorundem accusatorum et testium periculis efficacius occurratur et cautius inquisitionis negocio procedatur presentis constitutionis auctoritate permittimus quod eps et inquisitores tu intellige sicut supra possint indicere illis quibus vt premissum est processum huiusmodi explicabunt. et in eos archana consilij seu processus sibi sub secreto ab eisdem epo et inquisitoribus patefacta preter ipsorum licentiam alijs patefacerent excoicationis sniam quam ex secreti violatione ipso facto incurrant si eis videbitur promulgare. Notandum vlterius quod sicut pena annexa est vbi nomina testium indebite publicarentur. ita pena est annexa vbi indebite occultarentur. s. illis quibus merito sunt manifestanda. scz peritis et assessoribus de quorum consilio est ad sniam procedendum. vel vbi non publicarent vbi sine periculo testium publicari possint. vt in dicto ca. statuta. circa finem sequitur. Ceterum in oibus precipimus tam epos quam inquisitores puram et prouidam intentionem habere ne accusatorum vel testium noia supprimendo. vbi est securitas periculum esse dicant. nec in eorum discrimine securitatem afferant vbi tale periculum immineret super hoc consciencias eorum onerantes. vbi Archi. ita dicit. O tu quicunque iudex in tali casu bene aduerte verba ista nam non dicit leue periculum sed graue. noli igitur reum priuare iuris ordine sine magna causa. quoniam hoc fieri non potest sine offensione dei. et notandum est lectori quod quia omnia precedentia et etiam sequentia vsque quo perueniatur ad modos sententiandi absque pena sanguinis in quibus ecclasticus iudex iudicare habet fieri possunt cum consensu diocesanorum per secularem iudicem ideo non impediat lectorem si in ca. allegatur iudex ecclesiasticus et non secularis qui modos sententiandi super sanguinem capiet ex modis sententiandi et penitentionandi ordinariorum.

Questio decima qualiter sunt defensiones concedende cum deputatione aduocati. et est actus quintus.

Si igitur defensiones petit quomodo concedi possunt vbi nomina testium omnino occultantur. Dicendum quod defensio stat in tribus. Primo vt ei aduocatus deputetur. Secundo vt illi aduocato nomina testium non publicentur nec ad secretum etiam tenendum sub prestito iuramento sed informetur de singulis contentis in processu. Tercio delati causa quantum potest in meliorem partem interpretetur sine tamen scandalo fidei et damno iusticie. vt patebit et procurator pari forma cui processus totius copia. suppressis tamen testium et deponentium nominibus. et idem aduocatus etiam procuratorio nomine procedere poterit. Quo ad primum. Notatur quod aduocatus non deputatur ad beneplacitum delati. puta quia vellet habere vnum ad suum placitum de illo omino caueat iudex non concedere hoiem litigiosum. maliuolum qui faciliter pecunijs possit corrumpi. prout sepe tales inueniuntur. sed concedat sibi virum probum et de legalitate non suspectum. Et notare debet iudex quatuor in aduocato. que si obseruata fuerint ab aduocato permittat eum aduocare. alias habet eum refutare. Nam aduocatus primo debet examinare qualitatem cause. et si viderit eam iustam tunc si voluerit assumat eam. si vero iniustam rennuat. vnde diligenter cauere debet ne causam assumat iniustam et desperatam. Uerum quod

si ignoranter ab initio acceptauit cām
et cū hoc pecuniā. in processu tñ cogno-
uit cām desperatā. tunc sic clientulo suo
.i. delato pro quo cām assumpsit nō con
suluit vt cederet salariū receptuz tenet
restituere fm Goffre. qđ probare videt p
C. de iudi. rem nō nouā. Licz Hostie.
dicat oppositū. s. de salario restituēdo.
nisi industriose fecisset. Vñ si nequam
aduocatus clientulū suum scienter in-
ducat ad defendendū cām iniquaz ad
damna et ad expēsas tenet. C. de admi.
tu. nō est ignotū. Secundū qđ obserua
re dz vt seruet in aduocando tria. Pri
mo modestiam vt non procaciter nec cō
uiciando nec vociferando proponat. C
eo. qm̄. Secundo veritatē. s. vt nō mē-
tiatur. falsas rōnes vel probatōes indu-
cendo. nec falsos testes aut iura si peri
tus esset. nec dilatōes petat presertim in
hac causa vbi summarie simpliciter et
de plano. vt supra in qōne sexta tactuz
est. et tangit. iij. q. vij. hec tria. Et terciū
quod obseruat est ex pte salarij qđ mo
derat fm cōsuetudinē regionis. de qua
materia tractat. iij. q. vij. §. arcent. et §.
tria. Sed ad nrm propositū redeundo.
Iudex ita prescriptas cōditōes aduoca
to proponat. et in fine adiungat ne fauto-
riam heresis incurrat. qz tunc excōica-
tus esset. iuxta ca. excōicamus. j. §. cre
dentes. Nec valet si dicat iudici qđ nō
defendit errorem sed personā. qz nō de
bet defendere quouismodo vt nō proce-
datur summarie simpliciter et de plano
qđ faceret si petere vellet oino dilatio-
nes. vel immiscere appellatōnes. que oia
refutant. vt ibi in qōne sexta recitatur.
qz lz errorem nō defendat cūz sic dam-
nabilior ipis maleficis esset. et potius he
resiarcha quam hereticus maleficus. vt ptz
xxiiij. q. iij. qui illoꝝ. tū qz indebite de-
fendit iam suspectū de heresi tanquam fau
torem se facit. et nō solū leniter sed et ve
hementer fm defensionē quam fecit. et

debet abiurare publice coram epo. iu-
xta. c. accusatus. frequēter allegatum.
hec ad longum posita sunt nec paruipē-
dat ista iudex. quia ex aduocato seu
procuratore vbi false procedere nitit. plu-
rima pericula euenire solent. vnde iu-
dex oino debet eum refutare et procedere
fm acta et probata vbi reprehensibilis ad-
uocatus fuerit. Verūtamen si iudex ha
buerit aduocatū irreprehensibilē pro de
lato virum zelosum et iusticie amatorē
nomina testium ei indicare poterit. ad
secretum tamen tenedū sub prestito iu
ramento.

Questio. xj. quid faciet aduocatus cum sibi nomina testium non publicantur. actus. vj.

Quod si queritur
Quid ergo aduocatus etiam
procuratorio nomine pro delato
faciet. vbi nec sibi nec clientulo suo no
mina testium publicātur. quā tñ publi
catōem delatus summe affectaret. Re
sponsio. informatiōem capiat a iudice
de singulis in processu contentis. et siqui
dem copiaz habere velit. suppressis tñ
noibus testium tradat sibi. et sic infor-
matus accedat delatū et singula sibi pro
ponat. et si materia postulat. vtpote qz
multū onerosa delato. cum ad patiam
quātū pōt hortet. Et delatus vbi iterū
atque iterum instat vt sibi testes publicē
tur. Respondere pōt ex factis que con
tra te delata sunt cōiecturare testes po
teris. nā tali maleficiatus ē puer aut iu
mentū. aut tali mulieri seu viro dixisti
eo qđ talem rem quā petebas tibi pre-
stare nolebat. tu senties qđ melius fuis-
set vt mihi rez accōmodasses. post que
verba talis infirmatus subito facta tua
vt testimonia clamant. que plus pōde
rant quam testimonia verboꝝ. vel etiaz tu

scis te infamatã.⁊ a longo tp̃e suspectã
de multis maleficijs ⁊ dãnis hoibus il
latis. ⁊ sic replicando finaliter ad hoc
deueniet ꝙ ipa aut inimicitias allega-
bit asserens sibi ex inimicitia obiecta.
aut dicet. Fateoꝛ me dixisse se hec ver-
ba.sed nõ aio nocendi. Quare aduo-
catus tunc iudici ⁊ assessoꝛibus de p̃i-
mo.vicȝ de inimicitia habet ꝓponere ⁊
iudex inquirere. Et siquidẽ illa capital'
inueniret.vtpote.qꝛ inter maritos vel
consangnineos fuisset moꝛs intentata
vel secuta vel alicuius criminis incul-
patio,vñ quis foret plectẽdus ꝑ publi
cam iusticiã.vel fuerũt vulnera grauia
ex cõtrouersijs ⁊ briglis illata. tũc pro-
uidus iudex cum suis assessoꝛibus di-
scutiet an ex parte delate inimicitia ag
grauat' vel ex ꝑte deponentis. puta qa
m aritus aut amici delate alios ex ꝑte
deponentis iniuste opp̃sserũt.tunc qui
dem si nõ assunt indicia facti in pueris
seu iumentis siue hoibus maleficiatis
nec etiaȝ assunt alij testes aut etiam ꝙ
publica infamia nõ laboꝛat.tũc p̃sumi
tur ꝙ rõne vindicte cõtra eã deposue-
rit.⁊ est delata oĩno absoluenda ⁊ libe-
re dimittenda sub debita cautõe de nõ
vindicando ⁊c̃. vt moꝛis iudicũ est. Sȝ
querit'.katherina habet puerũ malefi-
ciatũ seu ipa per se est maleficiata.seu i
iumentis ꝑcepit plurima damna.⁊ su-
spicat' super illam cuius marit⁹ aut cõ-
sanguinei etiã ꝑ prius iniuste suũ ma-
ritũȝ aut consanguineũ opp̃sserunt in
publico iudicio.vnõ cũ hic duplex sit
inimicitia ex ꝑte deponentis. qꝛ inimi
cat' rõne maleficij illati ⁊ rõne infamie
iniuste obiecte suo marito aut consan-
guineo.est ne eius depositio repellen-
da aut nõ.⁊ quidẽȝ ex vna parte videt'
ꝙ sic.qꝛ inimicitia ibi ẽ ex altera ꝙ nõ:
qꝛ ꝓfert indicia facti. Rñdet' ꝙ in casu
quo nõ assunt alij deponẽtes,nec etiaȝ
publica laboꝛat infamia ꝯ delatã. tunc
non statur eius depositioni tm̃ ȝ repel
litur.⁊ delatã tñ reddit' suspecta si ⁊ in
quantũ moꝛbus ẽ maleficiosus.⁊ non
ex naturali defectu. ⁊ qualiter hoc co-
gnoscitur inferius patebit ꝙ canonice
est purganda. Sed si iteruȝ querit' an
alij deponẽtes etiã habent sup̱ indicia
facti primũ deponere que ipis aut alijs
cõtigerunt.aut solum sup̱ infamiã. Re
spõdet' ꝙ si sup̱ aliqua indicia facti de
ponunt bene quidẽ.si autem tm̃ sup̱ in
famiã ⁊ ita in re existit.tunc iudex lȝ re
pulerit deponentẽ ꝓpter inimicitiã tñ
indiciũ facti.qđ ꝓtulit. ⁊ ostẽdit iudex
ex alijs testibus que sup̱ infamiã depo
suerunt capiet ꝓ interſigno sup̱ suspi-
tõem vehementẽ ex qua ipa delata de
tenta iudicari poterit a iudice sup̱ tri-
plicem penã.s.canonice purgatõis.ꝓ-
pter infamiã. Juxta ca. inter sollicitu-
dines.extra de pur.ca. Item sup̱ abiu-
ratõem ꝓpter suspitiõem.iuxta.c.accu
satus.in principio.⁊ ſm varias suspiti
ones ad varias abiuratões vt patebit
in q̃rto modo sententiandi. Et ꝑ indi
cia facti si crimen fatetur ⁊ penitet. nõ
relinquitur brachio seculari ad puni-
tõem sanguinis sed per ecciasticu iudi
cem ad perpetuos carceres iudicatur.
per secularem tamen iudicem non ob
stante ꝙ ad perpetuos carceres sit ꝑ ec
clesiasticum iudiceȝ iudicatus. potest
tamen ipm propter damna tempalia
tradere igni.iuxta.c.ad abolendam. §.
p̃senti.⁊ iuxta ca. excõmunicamus.ij.
de here.que omnia patebunt inferius
circa sextum modũ sententiandi. Epi
logando. Attendat iudex primo ꝙ nõ
sit facilis ad credendũ aduocato.vbi ꝓ
delata allegat inimicitiam capitalem.
eo ꝙ rarissime in tali crimine qs depo
nit sine inimicitia cum malefic sp̱ exo-
se oibus habeant. Secũdo attẽdat ꝙ

enim quattuor modis malefica pōt conuinci.s.p testes.p euidētiā facti.p indicia facti.τ p confessionē ꝓpriam. τ hoc vel sup infamiā tm̄ . qđ tm̄ fieret hoc p testes.vel sup suspitōem tunc p euidētiā facti aut indicia facti fieret.ex q̄bus suspitio pōt iudicari leuis vel vehemēs vel violenta.τ hec omnia absq̧ cōfessione ꝓpria que si concurreret tunc vt dictuȝ est procederet.Tercio applicet p̄missa ast suum propositū sup ꝑsonam detentam ad obuiandū aduocato: sed videlicet sit tantūmodo sup infamiaȝ delata,aut ꝙ ibi concurrant aliqua indicia vnde reddit suspecta vehemēter vel leuiter.τ tūc aduocato sup inimiciciam allegatā respondere poterit. Et h̄ q̄tum ad illam partem vbi aduocatus pro delato in inimiciciam deponentiū allegauit.Sed vbi allegat scd̄m videlicet ꝙ illa verba que protulit cōtra deponentē.tu senties in breui q̄ tibi euenient.aut tu non habebis plures dies sanos. aut veniet in breui ꝙ tu velles mihi talem rem accomedasse aut vendipisse et similia.Tunc aduocatus adiungat. licet malū aliquod fuerit subsecutum deponenti in rebus vel corporibus.non tamen propter hoc sequit: ꝙ illa delata huius mali sit causa tanq̄ malefica.eo ꝙ infirmitates varijs modis accidere possunt.Iteȝ allegat ꝙ cōmune est mulieruȝ verbis huiusmodi mutuo contendere τc̄.Super istas allegatōnes iudex habet obuiare p hunc modum si quidem infirmitas ex defectu nature accidit tūc excusatio locum haberi poterit.Sed quia ex signis τ experimentis oppositum constat vtpote qꝛ nullo remedio naturali curari potuit.Item qꝛ iudicio medicoꝝ indicat vt morb⁹ maleficialis vulgariter nacht schaden.Item iudicio fortassis incantatricum aliarum que asserūt seu asserūt morbum esse maleficialem,Itē quia subito superuenit absq̧ aliqua p̄uia debilitatione.cum tamen naturales infirmitates successiue solent debilitare. Item quia fortassis curata fuit ideo qꝛ repperit certa instrumenta sub lecto aut indumentis sue alijs locis.et illis amotis subito sanati restituta fuit ꝑut sepissime ꝯtingit. Vt supra i scd̄a parte operis patuit vbi đ remedijs tractatur.Et per hec seu similia iudex facillime pōt obuiare ꝙ talis infirmitas potius ex maleficio q̄ naturali defectu contigit.Et per minas obiectas suspicatur đ maleficio. Sicut a simili si q̄s diceret.volo tibi cōburere horreū.τ effectus subsequit. vtiq̧ violentā causat suspitionem.ꝙ ille q̄ minas ꝑtulit horreum succenderit.lȝ fortassis ali⁹ τ non ipe cōbusserit.

Sequitur ad idē questio duodecima magis declarans qualiter sit inimicitia capitalis inuestiganda.act⁹ septimus.

Attento q⁹ a testimonio feredo tantūmodo inimici capitales reppellunt. vt supra quinta questione tactum fuit Inimicitiā aūt talem declarare ex his que in capitulo p̄cedenti tacta sunt iudici fortassis nimis obscurum τ difficile videatur.attento ꝙ delatus vel eius ꝓcurator nollent faciliter eius acquiescere decisioni sup materiā tactam que dicatur inimicitia capitalis τ que non. Ideo exprimendi sunt alij modi q̄bus in noticiam talis inimicitie iudex deueniret.vt insontem sic minime dānaret. ꝙ tamen reum per debitam iusticiā puniret.Et hi modi licȝ sint cautelosi seu etiam dolosi. tamen iudex illos practicare pōt in bonū fidei τ reipublice.cuȝ τ apostolus dicat.cum essem astut⁹ dolo eos cepi.specialiter etiā hi modi pra

eticant super delatos non diffamatos publice seu etiã nõ notatos p aliquod indicium facti. lz etiam iudex sup quos cunqꝫ delatos. vbi inimicitias cõtra deponentes allegarent. ⁊ nomina testiuꝫ omnino scire vellẽt. Primus modus est. Nam datur delato seu suo aduocato copie ꝑcessus ad partem suam. scilꝫ deorsum ⁊ nomina deponentiũ seu deferentiũ ad ptem aliam. non tñ eo ordine quo deponunt. sed isto modo vt nomen testis qui ẽ primus in copia sit sextus vel septimus in cedula. ⁊ q secundus sit penultim⁹ vel vltimus. ⁊ sic delatus. quis hoc deponat vel illud. ⁊ qs sit primus vel secundus in sua copia. quo stante. aut dabis omes inimicos: aut non. si omnes. eo citius reprehendetur delatus de mendacio. vbi cã inimicitie per iudicem scrutabit. si quosdam vo tunc facilius causa inimicitie inuestigabit. Secundus modus esset a simili vbi dareẽ aduocato ꝑcessus copia ad ptem vnam ⁊ deponentiũ noia ad ptem aliam. ⁊ adiunctis alijs extra neis que alibi a maleficis fuerũt ppetrata. ⁊ nõ a deponẽtibus seu testibus inscriptis deposita. sic delatus nõ poterit assertiue dicere illum vel istum inimicũ capitalez. quia nescit que sint ab illis contra eum deposita. Terci⁹ modus qui ⁊ supra tactus capitulo quinto. Nam quãdo delatus examinaẽ in fine secundi examinis anteqꝫ petat defensiones ⁊ anteqꝫ aduocatus sibi deputaẽ. Interrogetur. An reputet se habere inimicos capitales qui omi diuio timore postposito falso imponerẽt sibi labem heresis maleficarum. Et tũc forte impmeditatus ac improuisus ⁊ non visis deponentiũ attestatõibus. respõdet ꝙ nõ reputet se habere tales inimicos. vel si dicit puto me habere. tũc nominat. ⁊ illi inscribanẽ ⁊ causa etiã inimicitie. vt postmoduz iudex valeat co certius inuestigare. postqꝫ copia ꝑcessus ⁊ noia seorsum fuerint tradita modis qbus supra. Est ⁊ quartus modus vt iterum in fine secundi examinis aut confessionis de qua in sexta qõne circa secunda interrogatoria anteqꝫ dentur bi defensiones interrogaẽ de testibus q grani⁹ deposuerũt ꝯ eũ p hũc modũ Cognoscis tu talem vnũ noiando d testibus qui grauiora deposuit. ⁊ tũc dicet ꝙ sic vel ꝙ nõ. Si dicit ꝙ nõ. tũc nõ poterit expost dando sibi defensiones ⁊ aduocatũ ponere illum capitalẽ inimicũ. cum dixerit medio iuramẽto prius oppositũ. s. non noscere illum. Si aũt dicit ꝙ sic. tũc interrogeẽ si scit vel audiuit ꝙ ipe vel ipa egerit aliqd contra fidẽ sicut malefice solent facere. Si dicit ꝙ sic. Talia ⁊ talia fecit. Interrogeẽ si est eius amicus vel inimicus. statim respondebit ꝙ amicus. ⁊ hoc ideo vt eius testimonio stetur. ⁊ extunc in illa causa nõ põt dare illum inimicũ capitalẽ per suum aduocatũ cuꝫ medio iuramento p antea dixit eũ amicũ. Si aũt respondeat ꝙ nihil scit de eo. tũc interrogaẽ an sit eius amicus vel inimicus. ⁊ ipe statim rñdebit ꝙ amicus. qr allegare inimicũ d quo nil mali nouit nõ facit. Dicet ergo sum suus amicus. Attamen si scirem aliqua nõ omitterẽ qn illa reuelarẽ. In tali ergo causa nõ poterit eum ponere expost inimicũ. vl ad minus allegabit causas inimicitie capitalis a principio. ⁊ tunc aduocato adhibebiẽ fides. Quintus modus est. nam daẽ delato seu aduocato copia ꝑcessus suppressis noibus deponentiuꝫ ⁊ vbi aduocatus informabit euꝫ de singulis. cõiecturaẽ quis vel qui deposuerunt talia ꝯ eũ. ⁊ frequẽter venit in cognitõem. ⁊ tunc si dicet talis est inimicus capitalis. ⁊ volo ꝓbare p testes. tũc iudex habet considerare si concorditer iuxta ꝑcessum noiauit. ⁊ tunc qr dixit

velle pbare p testes. Illos examinabit z causas inimicitie examiabit secrete. cõuocato ad hoc bono consilio peritorũ vel antiquorꝫ in qbus latet prudentia. z si ita invenerit causas inimicitie capitalis sufficientes. tunc repellat prio testes. z illi dimittent si nõ assunt alia grauamina aliorꝫ testiũ. Et hic modus quintus vt cõmunis obseruat. z de fcõ maleficee cito ex copia pcessus eliciunt qui vel que adversus eam deposuerunt. Et qz rarissime in tali causa inuenit inimicitia capitalis. qz nisi ea que ex eorꝫ malis operibus oritur. Jõ iudex defacili se habet per p̄fatos modos resoluere. attento etiam ꝙ sepius deponẽtes affectant se personaliter maleficis p̄ñtare: z in faciez obijcere ea q̄ p maleficia eis sunt illata. Est z alius z vltim⁹ ad quẽ finaliter iudex recurrere põt vbi predicti modi fortassis iudicarent ab aliquibus dolosi. z per astutiã practicati p̄sertim quatuor primi. iõ oino ad satisfaciendũ z quietandũ scrupulosas mẽtes: z ne iudici quicꝗ obijciat. aduertat ꝙ postꝗ p p̄cedentes modos expertus ẽ nõ esse aliquã inter delatũ z deponẽtẽ capitalẽ inimicitiã. vult tñ hoc idez cõ cõsilio aliorꝫ assessorꝫ cõcludere in finẽ ne sibi qcꝗ obijciat. faciat hoc. det delato seu eius aduocato copiam processus. deponentiũ tñ z deferentiũ nominibus suppssis. z qz defendendo dicit se habere inimicos capitales. z fortassis causas inimiciciarũ varias allegat siue in re ita sint siue nõ. congregat tñ iudex cõsiliũ peritorꝫ cuiuscũꝗ facultatis si cõmode habere põt. vel ad minus ex pudis z honestis psonis qbuscunqꝫ. qz ad hoc tenet iuxta ca. statuta frequenter allegatũ. z illis totũ pcessuz integraliter z pfecte p notariũ seu scriptorem legi faciat. z testiũ seu deponẽtiuz noia publice exponat. ita tñ qd ad tenendũ secretũ sub prestito iuramẽto omnes astringat. z de illo an hoc facere velint prius habet inquirere. qz alias oino nõ sunt eis nomina illa exponenda. Expost dicat qualiter p talem z talem modum inquirendo de inimicitia nullã potuerit ppendere. Attamẽ subinferat si videbitur sibi e duobus vnuz aut per cõsiliũ discernat qui sint ex deponentibus repellẽdi tanꝗ inimici capitales z quõ aut eligant tres quatuor aut quinqꝫ qui amplius nouerũt in villa aut oppido. amicitiã vel inimicitiã. delati z testiũ. z qui nõ sunt p̄ñtes i cõsilio z publicent illis tantũmõ nomia delati z testiũ. nõ aũt articuli pcessus. z stabitur iudicio eorũdẽ. Ex p̄mo nõ poterunt bene testes repellere. attento ꝙ iudex suos modos inquirẽdi practicauit. Ex secundo vo totaliter se imunẽ faciet z oẽm a se sinistrã suspitiõem excutiet. Tenet etiam huncvltimũ modũ seruare vbi delatus in alieno loco z patria esset captus. Et hoc sufficiãt ad discernendũ sup inimicitiã.

Questio. xiiij. sup ea que ante interrogatoria in loco carceris z torture proponẽda. habet iudex aduertere. z ẽ actus octauus:

Quid deniqz iudice agendũ sit clare patet. Si eñ vt cõis exigit iusticia. ad penam sanguinis nõ iudicat nisi propria confessione cõuincat. ꝙuis ex alijs duobus habet p manifeste dephensa i heretica prauitate. s. ex euidẽtia seu indicia facti z ex testiũ pductõe legitima vt supra qõne septima tactũ fuit. z õ tali etiam delata ad p̄ñs ãgitur. tunc vtiqꝫ qõnibus z tormentis p criminũ fassione exponetur. Et vt questio clara sit ponatur casus qui z spire contigit z ad multorꝫ noticiam puenit. Quidaz ho-

nestus dum quandā mulierē ptranseū-
do non ei ad nutum in venditione cu-
iusdam rei venalis complacere voluis-
set.illa indignata posterguʒ clamauit.
In breui optasses vt annuisses. ꝛ est vsi
tatus sic modus loquendi maleficarū
vel a simili sensu qñ maleficiū ꝑ auisa-
menta volunt inferre.tūc ille indigna-
tus ꝛ nō immerito sup eam vultū post
tergum vertit vt eam quo animo ver-
ba ꝓtulissʒ inspiceret.ꝛ ecce subito ma-
leficio ꝑcussus os suum in obliquum
horribili deformitate vsqꝫ ad aures ex-
tenditur.nec retrahere potuit sed mul
to tēpe in illa deformitate ꝑstitit. Hic
euidens factuʒ iudici ꝓponitur. casuʒ
ponimus ꝛ an ꝓ manifeste dep̄hensa i
heresi maleficaruʒ sit habenda querit̄.
Respondere opter ex verbis Bern. in
glo.ordinaria.ꝛ in ca.ad abolendā. vt
supra qōne notata tangit̄ ꝙ sic.eo ꝙ tri
bus modis vt ibi tangit̄ quis vt taliter
dep̄hensus iudicatur. ꝛ illa etiam tria
non copulatiue.i.ꝙ omnia tria habent
insimul cōcurrere. sed vnūquodqꝫ per
se.s.euidentia facti.testiū legitima ꝓdu
ctio ꝛ ꝓpria cōfessio.reddit maleficā vt
manifeste dep̄hensam reputari. Indi-
cium aūt facti differt ab euidentia. qa
cum minus sit ꝙ̄ euidentia tñ capitur
etiam ex verbis ꝛ opibus maleficoꝝ.vt
in illa qōne septima tangitur.ꝛ iudica
tur ex maleficijs non ita subito sed ꝓ-
cessu temꝑis illatis.p minas tamē etiā
p̄cedentes.sicqꝫ concludamus ꝙ de si
milib⁹ maleficis delatis. ꝛ que sub de-
fensionibus vt p̄missum est .defecerūt
etiam vel nō defecerunt.eo ꝓ nō fuerīt
concesse.nō concesse aūt quia nō fuerīt
petite.iam nostra questio versat̄.qd iu
dici agendū.ꝛ qualiter ad qōnes sit ꝓ-
cedendum ꝓ dicenda veritate in puni
tōem sanguinis. Ubi plura sunt iudi-
ci ꝓpter ingentes labores cōtra malefi-
ciū taciturnitatis aduertendo que etiā
successiue ꝑ capitula deducent̄. Et pri-
mū est.ꝙ ad maleficā questionandam
nō sit ꝓnus.habeat tñ ad certa signa q̄
sequent̄ aduertentiā. Quare aūt nō de
bet esse facilis.causa est.quia nisi diui-
na coactio ꝑ sanctū angelū vt malefi-
ciū diaboli abscedat.ꝓcurrat.ita insen-
sibilis in illis doloribus efficit̄.vt mē-
bratim citius discerperet̄ ꝙ̄ aliquid ve
ritatis fateri valeat. Nec ꝓpter omittē
dū.tū q꜡ non equaliter oēs sunt huiōi
maleficijs irretite.tum etiam quia dia
bolus sponte interdū non coactus san
cto angelo maleficā fateri crimina per
mittit. Pro cuius intellectu ea que su
pra in secunda parte operis. de modo
p̄stādi homagiū diabolo tacta sunt ad
uertenda. Sunt nanqꝫ que sub certis
annis prius diabolo militāt vt sex octo
aut decem annis anteꝙ̄ sibi homagiū
prestant.s.in corpore ꝛ aīa se eis deuo-
uendo.vbi tamen alie a principio sibi
ꝓfitendo fidei abnegatōem etiaʒ subi-
to homagiū prestant. Cur aūt diabol⁹
hoc spacium temꝑis postulatum acce
ptat vtiqꝫ ea de causa.vt illo itermedio
maleficam experiatur an ore tñ ꝛ non
corde fidem abnegando. simili modo
etiam homagiū sibi prestaret. Nā cuʒ
diabolus intima cordis nō nisi per ex-
teriora ꝛ cōiecturaliter cognoscere hʒ.
vt in prima parte operis sub difficul-
tate an demones ad odium vel amorē
mentes hoīm immutare possint. plu-
res etiam reperiant̄ que necessitate ali
qua aut egestate inducte per alias ma-
leficas.ꝛ sub spe confessionis ꝛ euasio-
nis a fide in toto vel in parte apostatāt
tales vtiqꝫ etiam non coactus a sancto
angelo relinquit.vnde ꝛ faciliter sua cri
mina fatentur.cum tamen alie q̄ sicut
ore immo ꝛ corde sibi adheserunt pro
viribus ab eo defendant̄ ꝛ indurantur
ad taciturnitatis maleficiū. Et per hec
patet solutio ad qōnem.vnde ꝓuenit

certe malefice de facili fatent. alie vo minime. quia vbi diuinitus diabolus nō repellitur adhuc tñ spōte illas relinq̄t. vt per talem cōfusionē ⁊ horribilem mortē ad desperatōem inducat q̄s corde allicere nunq̄ poterat. Patent hec etiam ex sacramentalibus earū confessionibus. in q̄bus asserunt se nunq̄ voluntarie adhesisse. ⁊ plura maleficia coacte a demonibꝰ intulisse. Est ⁊ alia differentia q̄ cernūt aliq̄ post fassionē criminū sibipis morē intentare vt laqueo vel suspendio vitam sibipis auferant. q̄d vtiq̄ inimicus ille operat. ne p̄ sacramentalē confessionē veniā a deo consequant. ⁊ hoc p̄cipue illis que nō voluntarie sibi adheserūt lʒ ⁊ aliis q̄ sibi voluntarie adheserūt: post criminū fassionē intentat. sed tunc cernit q̄ diabolus coacte maleficā habuit relinquere. Cōcludamus q̄ tantus vel etiā maior p̄supponit labor ad questionandū p̄ dicenda veritate maleficā quantꝰ ad exorcizandū a demone possessum. Jō iudex nec voluntarius nec facilis ad hʒ esse debet nisi vt dictum est in punitiōʒ sanguinis. Sed ⁊ in hac causa faciat diligentiā put sequit primo ferendo sententiam.

Questio. xiiij. de modo sentētiandi delatam ad questiones ⁊ quō prima die sit questionanda. ⁊ an possit conseruatōem vite cōpromittere. actus nonus:

Quid deniq̄ secūdo loco iudex habet aduertere stat post actus in eo q̄ feret sniam p̄ modū qui sequit. Nos iudex ⁊ assessores. attendētes meritis. seu cōsiderantes merita p̄cessus facti per nos cōtra te talem. talis loci. talis diocesis. ⁊ diligenter omnibus examinat inuenimus q̄ tu es varius in tuis confessionibꝰ. vtpote q̄ dicis tales minas p̄tulisse nō aūt eo nocendi aīo. ⁊ tñ nihilominus sunt indicia varia que sunt sufficientia te ad exponendū q̄onibus ⁊ tormentis. Ea p̄pter vt veritas ab ore tuo p̄prio habeat. ⁊ vt deinceps aures iudicum non offendas. Interloquēdo declaramus. indicamus ⁊ sentētiamꝰ. die p̄nti ⁊ hora tali te supponendū questionibus ⁊ tormētis. Lata fuit hec sententia ⁊c. Secundo stat actus in eo q̄d vt p̄missum est adhuc non sit voluntarius ad questionandū. sed carceribꝰ ad penam mancipatus. ⁊ non iam ad custodiā tm̄ vt prius ⁊ adhibitis eiꝰ amicis vt penas subterfugiat. ⁊ q̄ fortassis morti non tradet. lʒ al's punietur vbi veritatē fatet. illis p̄ponat. ⁊ q̄ ad hoc ipm delatū inducere velint hortat. Nā meditatio frequens ⁊ carceris calamitas ac replicata informatio p̄bor̄ viror̄ disponūt ad veritatē erudiendā. ⁊ a nobis expertū est q̄ p̄ hmōi informatōes malefice taliter confortate fuerūt vt in signū resistentie in terram spuentes q̄si in faciem diaboli dicebant. exeas maledicte diabole faciam q̄d iustum erit et consequenter crimina sua fatebant. Si vo cōuenienter delato expectato ⁊ t̄pe congruēter p̄rogato ⁊ multipliciter informato. Credat iudex bona fide ipsū delatum negare veritatem. questionet eū moderate vtpote sine sanguinis effusione. scientes q̄ questiones sunt fallaces. ⁊ sepius vt tactū est inefficaces Est aūt modus incipiendi talis. vt dū ministri se disponūt ad questionandū post expolient eum. vel si est mulier p̄us anteq̄ ad carceres penosos ducetur al aliis mulieribus honestis ⁊ bone fame expolietur. ea de causa vt si maleficium aliquod insutum esset vestimētis put sepe ex informatiōe demonū practicant. ex membris queri non baptisa

ti.in finē vt pueri visione beatifica pri
uentur. Et dum instrumenta disponū
tur iudex p se ꝛ p alios bonos viros fi
dei zelatores inducant questionandū.
ad fatendū veritatē libere. ꝛ si fateri no
luerit mādet ministris ꝙ ad cordas li
get. vel ad alia instrumenta applicetur
ꝛ ibi statim obtempent nō leti sed qua
si turbati. post iterū soluat ad petitōes
aliquoꝝ. ꝛ ad ptem trahat iterū indu
cat ꝛ inducendo informet ꝙ nō tradet
morti. Ubi querit. An hoc iudex sup
delatū infamatū. ꝛ p testes ꝛ indicia fa
cti legitime cōuictū. cum nihil desit ni
si vt ore ꝓprio crimen fateatur. possit li
cite in cōseruatōem vite cōpromittere
cum tñ si crimē fatet vltimo supplicio
puniet. Rñdetur a varijs varia sentiū
tur. Nam quidā ita sentiunt ꝙ si dela
ta est plurimū infamata ꝛ sup indicia
facti violenter suspecta. ꝛ ꝙ ipsa in ma
gnū nocumentū sit tanꝗ aliaꝝ malefi
carū magistra. etiā tunc securari posset
de vita sub his circūstātijs. vt ppetuis
carceribus in pane ꝛ aqua adiudicare
tur. dūmodo alias maleficas sub certꝭ
ꝛ verissimis signis manifestaret. nec tñ
illa pnia carceris vt ponit ei manifestā
da esset. sed dūtaxat securitas vite pro
mittenda ꝛ aliquali pnia puniēda per
exiliū vel alio mō puniēda. Et sine du
bio ꝓ maleficis famosis ꝛ ꝑsertim que
maleficis medicaminibꝰ insistūt. ꝛ ma
leficiatos supstitiosis actibus curāt ta
liter seruande essent. vt aut maleficiatꝭ
subuenirent aut maleficas ꝓderēt. nec
tñ eoꝝ ꝓditioni staret eo ꝙ diabolus
mendax nisi pariter ꝛ alia indicia facti
cum testibus concurrerent. Alijs vide
tur ad idem in casu quo sic carceribus
deputata esset ad tps ꝓmissio seruāda.
ꝛ post spaciū tempis incinerāda. Ter
cij sunt qui dicunt iudicem secure pos
se in cōseruatōnem vite cōpromittere.
ita tamen ꝙ expost a sñia ferenda se ex

oneraret ꝛ in suū locum aliū substitue
ret. Inter quos modos primus lꝫ vide
retur vtilis ꝓpter maleficiatoꝝ curatōꝫ
tamen quia nō est licitū maleficia per
maleficia seu illicita opa tollere licꝫ vt
in qōne prima ꝛ introductoria huiꝰ ter
cie partis patuit. plurimoꝝ opinio sit.
ꝙ licitum sit maleficia per opa vana et
supstitiosa tollere. Sꝫ qꝛ in his magis
docet iudices experiētia atꝗ vsus ꝛ ne
gocioꝝ varietas ꝗ ars alicuius seu do
ctrina. Ideo relinquit hoc iudicibus.
Certum est autem vt experientia plu
ries docuit. multi faterent veritatē nisi
ꝙ metu mortis retrahunt. Tercio stat
actus in isto ꝙ si nec minis nec talibꝰ
ꝓmissis fateri voluerit veritatē. tunc
ministri sñiam latam exequant. ꝛ que
stionet consuetis modis ꝛ non nouis.
nec exquisitis leuius vel fortius ſm ꝙ
crimen exigit delinquentis. ꝛ dū que
stionat de certis articulis. sup quibus
questionat. interrogetur. ꝛ hoc sepe et
frequenter a leuioribꝰ incipiendo. qꝛ ci
tius concedet leuia ꝗ grauiora. Et dū
hec fiunt notarius totum scribat in ꝓ
cessu. ꝛ quō questionat ꝛ de quibus in
terrogat ꝛ quō respondet. Et nota ꝙ si
fatetur p tormenta ducatur postea ad
alium locum. vt denuo recognoscat. ꝛ
ꝙ non tantūmodo vi tormētoꝝ cogno
uerit. Quarto stat actus in isto ꝙ si q̄
stionatus decenter noluerit fateri veri
tatem. Ponant alia tormentoꝝ gene
ra coram eo dicendo ꝙ oporteat eū su
stinere nisi fateatur veritatem. Quod
si nec sic poterit ad terrorem vel etiam
ad veritatē induci. tunc ꝓ secunda aut
tercia die questionanda ad continuan
dum tormenta non ad iterandum. qa
iterari non debent. nisi noua supuenis
sent indicia feretur coram eo sententia
in modum qui sequitur. Et nos prefa
ti iudex vt supra. Assignamus tibi tali
diem talem ad questiones ꝯtinuandū

vt a suo ore ꝓprio veritas oꝛ latur. ⁊ totuꝫ ponat in ꝓcessu a notario. Et infra illud tps assignatuꝫ iudex per se aut ꝑ alios ꝓbos viros inducent eũ ad fatẽdum veritatẽ modo ꝑmisso cum securitate vite si ita videbitur expedire. Aduertat etiam iudex vt infra illud tpus cõtinue apud eam sint custodes. vt videlicet sola nõ relinquat. q2 a demone frequentabit. vt sibipi mortem inferat si ⁊ inquantũ diabolus ipam deserere intendit. aut ad deserendũ ipaꝫ diuinitus arcetur. hoc ipm. n. diabolus melius noscere põt q̃ aliquis scriptis reserare.

Questio. xv. super tormenta continuanda. ⁊ de cautelis ⁊ signis quib9 cognoscere põt iudex maleficam. ⁊ quõ se ab eaꝝ maleficijs debet premunire. et quõ sint abradẽde ⁊ vbi sua habent maleficia abscondita cum declarationibus varijs ad obuiandum maleficio taciturnitatis. ⁊ est actus. x.

Quid autẽ consequenter restat iudici super tormenta ꝯtinuanda. Est aduertendũ pꝛimo. q sicut nõ oim moꝛboꝝ est eadem medicina. sed potius diuersoꝝ ⁊ singuloꝝ sunt diuerse ⁊ singulares medicine. sic nec ad oẽs hereticos seu de heresi delatos. idem modus interrogandi inquirendi ⁊ examinandi q̃ ad articulos est seruandus. sed ẜm veritatẽ sectarũ ⁊ personarũ varius ⁊ diuersus modus examinãdi. Jccirco ipe pꝛudẽs iudex vt medicus qui putrida membꝛa ⁊ scabiosas oues resecare ⁊ sequestrare ab innoxijs nitit, iam estimare põt delatam maleficio taciturnitatꝭ infectam. quam taciturnitatẽ euellere non põt. vna ⁊ infallibilis depingi regula siue modus. imo etiam dare non esset tutum. eo q cum illum modũ cõsequenter assuetum ac regulaꝫ generalem. dum tenebraꝝ filij ꝑuiderent ipm tanq̃ laqueum sue perditionis facili9 euitarent seu etiam ꝑcauerent. Cur et igit prudens ac industrius iudex occasionẽ ⁊ modũ interrogandi accipe siue ex testium responsis seu attestatõibus siue ex his que alias expientia euꝫ docuit. siue ex his que ꝓprij ingenij acumen aperit. subscriptis cautelis vtẽdo. Nam si inuestigare affectat an maleficio taciturnitatis sit inuoluta aduertat an lachꝛimare coram eo stando queat. aut tormentis exponendo. hoc ipm. n. ꝓ certissimo signo ex fidedigno ꝝ antiqua relatione ac ꝓpria expientia docente adeo reptum est q etiam si ad lachꝛimandũ cõiurationibus hoꝛtet ⁊ compellatur si malefica existit hoc ipm scꝫ lachꝛimas emittere non põt. dabit quidem flebiles voces ⁊ ex sputo genas ⁊ oculos linire acsi fleret attentabit. sup quo a circumstantibus caute aduertẽdum erit. Modus aũt ꝯiurandi ad lachꝛymas veras si innoxia fuerit ⁊ cohibere lachꝛimas falsas. talis vel consimilis in sentẽtia pꝛacticari potest a iudice seu pꝛ̃sbꝛo. manũ super caput delati seu delate ponendo. Coniuro te per amoꝛosas lachꝛimas a nostro saluatore dño iesu xpo in cruce ꝓ salute mundi effusas. Ac per ardentissimas lachꝛimas ipius glorisissime virginis marie matris eius super vulnera ipius hora vespertina sparsas. ⁊ per omnes lachꝛymas quas hic in mundo oẽs sancti ⁊ electi dei effuderunt. ⁊ a quoꝛum oculis iam oẽm lachꝛymã abstersit. vt inquantũ sis innoxia lachꝛymas effundas, si nocens nullo modo. in noie pa

tris et fi.t.ff. Tamen. Experientia docuit quanto amplius coniurabant tanto mi nus flere poterant. cum tn̄ vehemēter se ad fletum stimulabant et genas sputo humectabant. Possibile tn̄ vt post i absentia iudicis et extra locum et tempus torture coram custodibus flere valeant. q̄ si causa impedimēti fletus in maleficis queritur. Potest dici q̄ quia gratia lachrimarū in penitentibus p̄cipuis donis ascribitur cum celum penetrare et inuincibilē vincere humilis lachryma a bernardo asserit. nulli dubium quin et inimico salutis plurimū displicere noscit. vnde et summis conatibus illas impedire nemo ambigat vt finalis impenitētia potius introducat Sed quid si astutia diaboli deo pmittente etiam maleficam flere contingeret cum flere nere et decipe etiam proprium mulierum dicatur. Responderi potest cum occulta sint dei iudicia. si al's non posset conuinci per legitimos testes super aliqua iudicia facti. nec etiam suspecta esset grauiter aut violēter vtiq̄ esset absoluenda et p leui suspitione in qua staret propter infamiā quaz testes deposuerūt haberet heresim maleficarū abiurare. vt in secundo modo sententiandi discutietur. Secūda cautela non solum post hanc primā obseruanda. verūetiam omni tempe iudici et omnibus assessoribus aduertēda q̄ nō permittant se ab ea tangi corpaliter. p̄sertim super nudam iuncturaz manuū et brachiorum. sed omnino secum deferat sal exorcizatū in die dn̄ico palmarum et herbas benedictas. hec em̄ res insimul cuz cera benedicta inuoluta et in collo deportata. vt supra in secunda pte operis de remedijs cōtra maleficiales infirmitates et defectus patuit. miraz habent efficaciam preseruandi nō solum ex maleficarū testimonijs. verūetiam ex vsu et psuetudine ecclesie que in hūc finez hmōi exorcizat et benedicit. vt ptz in earū exorcismis cum dicitur ad effugandaz omnē potestatē inimici et c̄. Et non videatur extraneū de tactu iuncturarum seu membrorum. quia diuina permissione interdū per tactū aliqn̄ per visum aut per auditum verborum ab eis p̄latorum maleficiare operatōe demonum possunt. precipue eo in tpe vbi questionibus exponuntur. Experientia nos edocente. nouimus quasdaz in castris detentas que nil aliud a castellanis instantissimis p̄cibus flagitabant nisi vt in aduentu iudicis aut alterius p̄sidētis eis concederet vt primū intuitū visus in ipm iudicez dirigere possent anteq̄ ab eo vel alijs essent vise ex quo intuitu etiaz sortite q̄ talis iudex aut alij sui assessores. ita alienati in eorum cordibus fuerunt q̄ omnem si quam habuerant dignatōem amiserūt. nec ipas molestare quoquo modo p̄sumebant. sed libere abire permiserunt: qui scit et expertus est verum dat testimoniū. et vtinam talia pcurare non possent. nō paruipendant iudices talia auisamenta et remedia. cum vilipensio talium p⁹ tanta auisamenta in eternam eis cedet dānationem. iuxta saluatoris dictuz. Si non venissem et locutus eis non fuissez peccatum non haberent. nunc autē excusationem non habent pro peccato. Muniant ergo se premissis ex ecclesie institutōe. et si cōmode fieri potest. ipa a tergo dorsum vertendo ad iudices et assessores introducatur. et non soluz in presenti actu verum in omnibus p̄cedentibus et sequentibus signo crucis se muniendo et viriliter aggrediendo frangentur cum dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis hominuz estimat superstitiosum vt a tergo introducatur cum (vt sepe tactum est) canoni-

111 Cautela

ste an tollendū & impediēdū maleficia maiora cōcedunt. & vana vanis cōtundere sp dicant esse licitū. Tercia cautela in pñti actu vndecimo obseruanda. vt pili ex omni pte corpis abradant. et est eadē rō sicut supra de vestimētis exuendis. habent. n. interdū p maleficio taciturnitatis aliquas supstitiosas alligaturas quarundā rerum siue in vestimentis siue in pilis corpis & interdū i locis secretissimis nō noiandis. quod si obijceret. Nunqd diabolus absq huiusmodi ligaturis rerū posset mentes malefice indurare. vt crimina nō valeat fateri. sicut & alij scelerosi sepius inueniunt. sub quibuscūq maximis tormētis quātumcunq per indicia facti aut p testes sint cōuicti. Respōdet vtiq verum esse q absq rebus qbuscunq demon valeat talem taciturnitatē pcurare. illis tñ rebus vtit in aiarū pditōem & offensam maiorē diuine maiestatis. qd vt clarius pateat. Malefica quedā in oppido hagenowe de qua & supra in secunda pte opis tactū est. tale maleficium taciturnitat pcurare sciebat vt masculus recenter natus & nō baptisatus & cum hoc primogenitus interemptus & in fornace assatus & cum alijs rebus quas exprimere nō expedit incinerat9 & pulverizatus. si qua malefica aut flagitiosus ex his quicq secū deferret nullo mō sua crimia fateri poss. Hic clarum est q si centum milia pueri adhiberent ex naturali inclinatōe nunq talem effectū taciturnitatis causare possent. vtit tñ vt cuiq intelligenti pat in aiarū pditōem & diuie maiestatis offensionē. Sed & hoc qd allegat q sepe flagitiosi hoies & n maleficí talē penes se taciturnitatē retinent. Dicendū ē q tal taciturnitas triplici ex cā puenire pōt. Primo ex naturali quodāmō duricia mentis. quia sicut aliqui sunt molles corde seu vecordes. q ad leuem torturam omnia concederent etiam quecūq falsa. ita aliqui sunt ita duri q quantumcunq vexent veritas ab eis nō habetur. & pcipue illi q als fuerūt questionati. quorū brachia cito sicut trahunt ita & flectunt. Secundo puenit ex maleficio penes se retento put dictū est siue in vestimentis seu in pilis corporis. Tercio q interdū licet penes se nō habeāt maleficia insuta aut allegata maleficiunt tñ ab alijs maleficis quantūcunq remotis. put malefica quedā in ysbruck se iactare solebat q vbi ad minus filū ex vestimētis alicuius detenti haberet tm efficere posset q quantūcunq tormentaret etiam vsq ad mortem nihil fateri posset. quare patet rñsio ad obiectōem. Sed quid in dioceci ratisbonensi casus ptigisse asseritur. q dum quidā heretici ex ppria cōfessione deuicti non solum vt impenitentes. immo vt defensores illius perfidei morti fuissent adiudicati. accidit vt illesi in igne remanerent. tandē p aliam sniam ad submersionē adiudicati nihil pficere potuerūt stupentibus oibus & fidem ipōrū vt iustam defendere dum quidā conabantur sollicitus presul super gregem triduanū ieiuniū indixit. quo deuote expleto cuidam notificat q in certo loco corpis vicz sub brachio vno maleficium quoddā inter pellem & carnem insutum haberent quo reperto & amoto cōtinuo incendio cōsumpti fuerunt licet ab alijs opinat q quidā nigromaticus ex demonis consultatōe qui sibi hoc indicauerat pdidisset. sed quocūq modo factu fuerit. verisimile est q diuina virtute demon coactus dum semper ad subuersionem fidei machinatur hoc manifestauerit. A simili vbi talis iudici acciderit casus. quid faciendu foret elicere pōt. si videlicet ad diuinum recurrere psidium. vt ieiunijs & orōnibus deuotarū psonarū hoc gen9 demo

nlorum a maledicis expellat in casu q̃
nec per mutationem indumentorum aut
tonsuram pilorum ad veritatem fatendam
sub tortura induci valeant. Et licet in
alemanie partibus talis abrasura pre-
sertim circa loca secreta plurimũ cense
tur inhonesta. qua de causa nec nos in
quisitores vsi sum⁹. sed tonsis capillis
capitis cum calice aut cipho aque be-
nedicte guttulã cere benedicte immit-
tendo. et sub innocatõe sanctissime tri-
nitatis ieiuno stomacho trinies in po-
tum ministrando per dei gratiã a ple-
risq; taciturnitatis maleficium abstuli-
mus. tamen in alijs regnis inquisito-
res talem per totũ corpus abrasurã fie
ri mandãt vnde et cumanus inquisitor
nobis insinuauit q; anno elapso q̃ fuit
Mccccclxxxv. xl. et vnã maleficas inci-
nerari mandasset. omnibus per totum
corpus abrasis. et hoc in districtu et co-
mitatu burbie. vulgarit' wurmser bad
in 9finib⁹ archiducis austrie vsus me-
diolanũ. Qd si queritur. an tpe necessita
tis quo nullis remedijs 9gruis malefi
ciũ remoueri vt pmissum est licitum fo
ret diuinatrices que etiam maleficia cu-
rare et tollere solent p amotione talis
maleficij cõsulere. Rñsio quicqd sit de
negocio ratisbone pacto exhortamur
in dño vt in nullo casu q̃tumcunq; ne
cessario p republica diuinatrices cõsu-
lent. et hoc pter magnã offensam diui
ne maiestatis cũ tot alia sint nobis re-
media cõcessa. p que oino assequi pote
rimus. aut in propria petiti forma. aut
in equiualenti. ita q; oino veritas expe
rietur vel ab eius ore vt incinerari va-
leat vel deus auferet ipsam de medio.
aliã mortẽ super eam pmittendo. Hec
aũt nobis remedia pponunt. vt primo
faciat homo id qd potest ex propria in
dustria et ex propria viriũ suarum exer-
citatõne modis supra tactis insistendo
pluries et presertim certis diebus vt iã
in seqnenti questõne patebit. ij. Corin.
ix. Abũdetis in omĩ op⁹ bonum. Scdo
q; si deficit recursum hẽat p consilio ad
alios hoies. q̃ forte sibi remedium de q̃
nunq; cogitauerat impartiret eo q; va-
rij sunt modi ad maleficia tollẽda. Ter
cio si pdicta deficiũt hẽat recursum ad
deuotas psonas. iuxta illud Eccli. xx-
xvij. Cũ viro sancto assiduus esto quẽ
cũq; agnoueris obseruantẽ timorẽ dei
Item vt scti in patria innocent p eos.
Que si oĩa defecerint recursum ha-
beat immediate ad deum iudex et oĩs
ppl's ieiunijs et oratõib⁹ vt tale male-
ficiũ sua pietate ãmoueat. sicut Iosa-
phat. ij. palip. xx. Cum ignoram⁹ quid
agere debeam⁹. hoc solum habem⁹ resi-
dui: vt oculos nostros dirigam⁹ ad te.
et sine dubio de⁹ in necessarijs nr̃is nõ
deficiet. Vñ et Aug. et habet. xxvj. q.
vij. nõ obseruabit. Qui has et quascũ-
q; diuinatões aut fata aut auguria ob
seruat aut attendit. aut consentit obser
uantib⁹. aut talib⁹ credit. s. ope psequẽ-
do. aut ad domũ eorum vadit. aut in do-
mũ suã introducit. aut interrogat. sciat
se fidem xpianam et baptismum puari
casse. et paganũ et apostatã et dei inimi-
cum. iram dei in eternũ grauiter incur
rere. nisi ecclesiastica penitentia emen-
datus: deo reconcilietur. Non deficiat q̃
iudex semper licitis vtendo iuxta pre
missa remedijs et finaliter subscriptis
cautelis.

Questio. xvj. de tempore et de secundo modo interrogãdi et est act⁹. xj. super finales cautelas a iudice obseruandas.

SUper premissa
sunt aliq̃ aduertẽda. Primo
q; sacratiorib⁹ diebus et infra
missarum solẽnia sũt interrogande. ita vt et
ppl's adhortetur ad implorãdũ diuinum

auxiliū in generali nihil specificādo ni si vt cōtra q̄scūq̧ demonū infestatōes sctī innocent. Scdo ea q̄ supra tacta d̄ sale ꝛ alijs reb⁹ bn̄dictis cū septē vbis q̄ xp̄c ptulit in cruce in cedula ꝯscriptis ꝛ inūmul colligat̄ collo ei⁹ alligent longitudo xp̄i sup nuduȝ corp⁹ ex cera bn̄dicta circūcingat. si quideȝ longitudo ipa comode hr̄i pōt. experientia docuit miro mō his reb⁹ ipas molestari vix q̧ retinere p̄cipue aūt reliq̄as sctōꝝ. His sic dispositis et aq̄ bn̄dicta in potum porrecta. disponat iterū ad q̄ões. ꝯtinuo exhortando vt pri⁹. dum aūt a terra eleuat. si p talē modū tormentat. iudex legat vel legi faciat dicta testium submissis noīb⁹. taliter dicendo. ecce p testes ꝯuicta es. Iteȝ si testes vellent se facie ad faciē adfrontare: tūc iudex interrogaret. an fateri vellet si testes sibi i faciē p̄ntarent. vbi si annueret tūc inducendi testes eēnt ꝛ coraȝ eo statuendi si forte rubore seu verecūdia quicq̧ fateret. Vltimo si videat ipaȝ nō velle detegere flagicia sua. interrogabit an pro sua innocētia iudiciū candent̄ ferri vellet subire. ꝛ q꞉ illud oēs affectāt scientes q̧ p demones a lesione preseruant̄ vn̄ etiā q̧ vere malefice existant cognoscunt. replicabit iudex. q̄ temeritate se tantis periculis submittē possit. ꝛ omnia cōscribant. ꝫ q̧ illud candent̄ ferri iudiciū nō sit eis cōcedenduȝ. inferius patebit. Aduertat etiā iudex q̧ sext̄ ferijs p̄cipue vsq̧ dum fit cōpulsus pro expiratōe nr̄i saluatoris interrogate se pe fasse fuerūt. Sȝ q꞉ sup extremū nos pcedere optet vicȝ sup oīmodā ei⁹ negatiuaȝ. in q̄ si ꝑstiterit iudex relaxabit eā. ꝛ sequentib⁹ adhoc vtat cautel. educendo eā de carcere penoso ad aliuȝ p custodia tn̄ bn̄ munitū. ita tn̄ q̧ sibi oīno caueat q̧ nullo mō tradat cautionibus seu fideiussionib⁹ nec aliās manu lentezia decreto. q꞉ a talibus manulēte oatis veritas nunq̧ hr̄et: imo sp pesiores efficiunt. Sȝ hoc p̄s pcuret q̧ hūaniter cibo et potu tractet et interim intrent honeste ꝛ nō suspecti q̄ etiā freq̄nter de diuersis in ptinentib⁹ ei colloq̄ntur. ꝛ tandē vt ꝯfidenter cōsultāt q̧ fateatur veritateȝ pmittendo q̧ iudex sibi faciet gratiā: ꝛ q̧ velint eē tanq̧ mediatores. Et in fine hui⁹ intrabit iudex ꝛ pmittet facere grām. sub intelligendo vl sibi aut reipublice in cui⁹ ꝯseruatōeȝ totum qd̄ fit est gratiosuȝ. si vo sibi ad vitā pmitteret que supra. q. xiiij. sup tres modos tacta sūt. scribant singula a notario ꝛ sub q̄ forma verboꝝ ac intentōne sit gratia pmissa. Et siquidē delata sic grāȝ petierit ꝛ facta dixerit. dicātur verba generalia q̧ ampli⁹ fiet sibi quaȝ ipsa petierit in fine vt amplior cōfidētia loquat. Scda cautela ī hoc actu q̧ si oīno noluerit detegere veritatē hēat iudex vt supra tactū de ei⁹ ꝯplicib⁹ sine ipsi⁹ scitu examinatis et si quid h⁹mōi deposuissent p q̄ cōuinci posset. hec iudex pponat: et diligenter de singulis inuestiget. ꝛ ad idem si q̄ instrumenta vl vnguenta et pixides in domo fuissent reperta sibi offerentur. ꝛ ad q̄ vsa fuerit ꝛc. Tercia cautela si adhuc pseuerat in sua ptinacia et habeat consodales examinatas que cōtra et nō p ea deposuissent. vel si nō habȝ pcuret alium fide dignū quē nouit detente nō ingratum sed tanq̧ amicū ꝛ fautorē. qui quodaȝ sero intrat ad maleficaȝ ptrahendo locutiones. et tandem siquidem non est de complicibus. fingat nimis esse tarde p recessu et remaneat in carcere cuȝ eadem ꝛ de nocte pariter colloquātur. si vero de complicibus tunc edentes ꝛ bibentes mutuo etiaȝ conferunt de rebus cōmissis. et tunc sit ordinatum q̧ stent extra carcerem in loco cōgruo explorantes eos auscultātes ꝛ verba colligentes. ꝛ si opus fuerit scriptor sit cū

eisdem. Quarta cautela vt si tunc inci piet dicere veritatē. nullo modo dimi diet iudex recipe eius confessionē etiā media nocte sed continuet quantū po test. et si in die nō curet si proroget prandium vel cenā sed instet quoadusqꝫ di xerit veritatē saltem quo ad principa lia. nā per dimidiatōnes et interruptiones frequentius est repertum qꝫ rede unt ad vomitū et nō aperiūt veritatem quā detegere inceperāt habito cōsilio deteriori. Et aduertat iudex qꝫ post cō fessionem nocumentorꝫ hominibꝰ aut iumentis illatorꝫ inquirat quot annis incubū demonē habuerit. et a quanto tempore fidē abnegauerit. quia sicut de his nunqꝫ fatent. nisi prius alia fuerint fas se. ita etiā oīno in fine sunt interrogan de. Quinta cautela si predicta omnia deficerent. tunc si fieri pōt ducat ad ali qđ castrū et ibi certis diebꝰ custodie mā cipata fingat se castellanus ad partes longinquas peregrinaturū et interim familiares aliqui vel etiā mulieres ho neste eam visitantes pmittant ei qꝫ ve lint eā oīno dimittere libere abire dū modo informet eos vel eas de certis ex perimentis. Et aduertat iudex qꝫ sepis sime p talem modū fasse fuerūt et con uicte. Et nouissime in diocesi Argenti neñ. prope oppidū Sletstat et castro kyn nigkheim malefica detenta nullis tor mentis et qōnibꝰ induci poterat ad fa tendū sua crimina. tandē modo supra dicto de castellano seruato. licet p̄sens erat in castro ipm tamen malefica esti mabat abesse. tres familiares intrabāt et ei liberam relaxationem pmiserunt dūmodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renu eret. et qꝫ dolose cum ea agerent ppone ret. tandem interrogans de quibꝰ infor mari vellent. vnus dixit sup grandinē excitandū. alter sup carnalia facta tan dem vbi sup grandinē illū informare volebat iit scutella aqua plena apporta ta malefica sibi iniūxisset vt digito pau lulū aquā moueret et in ipsa certa ver ba ptulisset subito ad locū quē explo rator noīauerat. f. siluā adiacentem ca stro tanta potestas et grādo repleuit si cut a multis annis visū nō fuerat. In casu tamen quo oīa deficerēt vel etiā in casu quo crimina fateret quid vlte rius iudici p sentētiā faciendū sit vt to tus pcessus fineat in quo vltima pars huiꝰ operis terminat restat declarare.

Sequitur tercia pars huiꝰ vl time partis operis qualiter p cessus iste fidei sit debito fine per sententiam diffinitiuam ter minandus.

Per dei gratiam his expeditis q̄ ad cognitōnem p̄dictatum sup heresim maleficarū deseruiunt simul etiā qualiter processus fidei ad uersus illā sit initiandus et ꝯtinuandꝰ: restat nūc discutere qualiter talis pro cessus p debitam sententiā sit congruo fine terminandus. Ubi primo notan dum. qꝫ cū heresis hec vt in principio huiꝰ vltime partis tactū est. p̄ alijs he resibꝰ simplicibꝰ hoc habeat qꝫ non est pura sed mixta crimine ecclesiastico et ciuili. vt de se patet. Ideo de modis sen tentiandi tractando. primo tractandū est de quadam sententia ad quam ma lefice solent appellare de qua secularis iudex per se irrequisito ordinario agit Secundo de his in quibus sine ordi nario agere non potest. Et sic tertio q̄ modo ordinarij se exonerare possunt patebit.

Questio. xvij. super purgati onem vulgarem et precipue su per examen candentis ferri ad quod malefice appellant.

In autem malefica, vulgari purgatõe. de qua ij.q.iiij. ꝯsuluisti. ⁊ ca. monomachiã. sit sup ꝟatũ tẽptatiue purgãda ⁊ p iudicẽ secularẽ ad h astringẽda vel admittenda ad iudiciuz candent ferri si ad hoc appellat ⁊ vĩ ꝙ sic. Naz sicut duellũ ad ꝯseruatõez vite ꝓprie in cã criminali vel reꝝ suaꝝ in cã ciuili ordinat ita ⁊ iudiciũ candent ferri p tactuz vel aq̃ bullient p potũ. ꝫ primũ licitũ ẽ in aliq̃ casu. iuxta sctm̃ Tho. se. se. q. xcv. in fine vltimi articli. vbi dicit ꝙ tũc duellũ põt esse licitũ vbi ad cõem rõnem sortiũ appropinquat. ꝗ etiã in aliq̃ casu iudicium ferri candent. Itez multi principes sctẽ vite ⁊ q̃ bonoꝝ ꝯsilio vtebant vt sanct⁹ Henricus imꝑator erga ꝯiugẽ virginẽ kunigundã: quã de adulterio suspectã habuerat exercuit. Itez sicut iudex qui habet curã cõitatis licite põt minora mala ꝑmittere ad vitandum peiora vt meretrices in ciuitatib⁹ ne oĩa turbent libidinib⁹. iuxta aug. in li. arbi. tolle meretrices ⁊ oĩa turbabis libidine. Ita p tale iudicium vbi quis ab insultibus ⁊ iniurijs alicuius cõitatis super cãm criminalẽ aut ciuilem liberari posset. Item qꝛ min⁹ est lesio manuũ p candens ferrũ ꝙ̃ vite intfectio p duellũ. ideo ⁊ si duellũ admittitur vbi cõsuetudo habet a fortiori et examen candentis ferri. Contrarium habet. ij. q. v. monomachiã. vbi dicitur hec ⁊ hmõi sectantes deũ temptare videntur. vbi attendendũ esse dicunt doctores. ꝙ quia non soluz a malo iuxta aplm̃. j. Thes. v. sed etiam ad habente speciem mali abstinendũ est. ideo non dicitur in illo ca. omnes hec sectantes temptãt deũ. sed videt temptare vt intelligat ꝙ posito casu ꝙ aliquis talia exercens intendat aliũ finẽ forte rectũ. quia tamen apparentia est mala cauẽdum est. Rñdeo. ꝙ tale iudiciũ seu examen sit illicitũ precipue candent ferri. deducit ex duob⁹. primo. qꝛ ordinant ad iudicandum occulta. q̃ diuino iudicio reseruant. Scõo etiã qꝛ hmõi iudiciũ non est aucte diuina aut etiã documentis sctõꝝ patrũ sancitũ. Vñ in ca. consuluisti. ij. q. v. qd̃ sctõꝝ patrũ documento sancitũ nõ est. supstitiosa adinuentione est ꝑsumendũ. et Stephan⁹ papa in eodẽ ca. spontanea cõfessione. vel testiũ approbatõne delicta cõcessa sunt vestro regimini iudicari: occulta eñ ⁊ incognita illi sunt relinquẽda qui solus nouit corda hoĩm. est tñ dĩa int duellũ ⁊ ferri candentis examẽ. seu etiam putũ bullentis aq̃. qꝛ duella magis accedũt ad cõem rõnem sortiũ. vtpote qꝛ pugiles sunt penitus pares virtute ⁊ arte. ꝙ̃ examẽ cadentis ferri. qꝛ licet vtrũqꝫ ordinat ad alicui⁹ facti occulti inquisitõnem per aliqd̃ factũ ab homine. tamen quia in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expectat qd̃ non cõtingit in duello. vbi solũmodo contingit interfectio vnius vel amborum. ideo examen illud est omnino illicitũ. licz duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tñ propter principes ⁊ iudices seculares sup duellum admittendũ est notandũ. ꝙ occasione hoꝝ verboꝝ scti Tho. qui hãc distinctionem ponit Nicola. de lyra in postilla sua sup bibliã. j. Regũ. xvij. occasione etiã duelli seu conflictus ipsius dauid cum philisteo vult elicere ꝙ in aliquo casu duellum possit esse licituz. ideo ꝙ hoc nõ sit de mẽte docto. tho. ꝫ potius oppositũ ꝓbat paul⁹ burdegaleñ. ꝯ nicolaũ ꝑfatũ. cui⁹ ꝓbatõez bñ aduertere debẽt pricipes ⁊ iudices seclares. Primo p hoc qꝛ duellũ sicut ⁊ examen alternz ordinat ad iudicandũ occulta q̃ diuino iudicio reseruantur vt supra tactũ ẽ. nec pt dici ꝙ intẽtõnẽ habuerit ex

ꝯflicto dauid. q: sibi reuelatū fuit a do mino interiori instictu vt tale certamē inire deberet ⁊ ꝙ iniuriā sibi illatam ꝑ eum vindicare ꝯtra philisteū volebat. qd̄ ex verbis Dauid elicit. Ego venio ꝯtra te in noīe dei viuentis. ⁊ sic nō fu it ꝓprie duellator. sed diuine iusticie ex ecutor. Scdo ex hoc qd̄ precipue iudi cibus est aduertendum. quia in duello dat potestas vel saltim conceditur licen tia vtriqꝫ interficiendi se mutuo ⁊ cum alter eoꝝ sit innocens. ideo ꝓstatur au ctoritas vel saltim licentia interficien di innocentē. qd̄ cum simpliciter est il licitum. q: contra dictamen iuris na turalis ⁊ diuinū ꝓceptum. Ideo om̄i no illicitum tam ex parte appellantis ꝙ̄ recipientis ꝙ̄ etiam iudicantis ⁊ cō sulentiū qui om̄s homicide reputātur Tercio ex hoc q: cum duellū sit singu laris pugna duoꝝ vt ꝑ victoriam vni⁹ appareat iusticia tanꝙ̄ ꝑ diuinū iudici um ⁊ alterius iniusticia. non obstante ꝙ tūc de⁹ temptat. vn̄ reddit illicitū ex parte appellantis et recipiētis. tn̄ cum ipsi iudices alijs medijs iustum iudici um aut terminatōe3 litis ꝓcurare pos sent. cum hoc nō faciūt sed ꝯsulunt seu omino ꝑmittunt cum ꝓhibere possent vtiqꝫ ad interfectōnem innocētis con sentiūt. Verū q: non est verisil̄e. postil latorē Nicolaum hec latuisse aut igno rasse. Ideo vbi dicit in aliquo casu du ellum absqꝫ pctō ꝯmitti mortali. loqui tur ex parte iudicantiū aut ꝯsulū3. vbi non ꝑ ipsoꝝ inductōe3 aut ꝯsiliū sed ꝑ ipsos appellantē ⁊ recipientē tale exa men exercet siue alio respectu. et quia non est nostre speculatōnis his imora ri ꝫ de ipsis maleficꝫ differere. clare pa tet ꝙ si in alijs criminalibus causis cir ca furtū aut latrociniū tale examen in habet. quantomagis hic vbi ꝯstat ma leficas cūcta maleficia auxilio demo nū ꝓcurare. siue i lesionib⁹ i sefēdis. siue curandis seu tollendis. aut ipediendis Nec mix ꝙ ope demonū a lesionibus in tali examine ꝓseruant malefice. cu3 vt naturales tradūt. succus cuiusdam herbe vbi man⁹ inūgunt ꝯbustōe pos sit ꝓseruare. ⁊ cū ipsum demonē virtu tes herbaꝝ minime latēt. dato ꝙ ꝑ int positionē alicui⁹ corpis inter man⁹ de ferentis ⁊ ipsum ferrū. lesionē nō inter cipet ꝓut inuisibiliter ꝓcurare potest. tn̄ ꝑ hmōi naturales rerum ꝓprietates hoc efficere posset. vnd̄ min⁹ ꝙ̄ quibus cunqꝫ alijs malefactorib⁹ ipsis malefi cis ꝓpter intimā familiaritetē quā cum demonib⁹ tenēt tali examine sunt pur gande ꝫ ipso facto vbi ad hoc appellāt am vt suspecte malefice sunt habende Deseruit ad hoc factū qd̄ in constanti ensi diocesi trib⁹ annis vix iam elapsis ꝯtigisse fert. Nam in dominio comitū de furstenberg ꝑtinet nigre silue. male fica quedā famosa ⁊ plurimū ab inco lis diffamata. vbi ꝑ comitē ad instanti am plurimoꝝ fuisset ꝯphensa ⁊ de plu rimis indicijs sup varia maleficia dela ta tandē int tormēta et qōnes interro garetur manus oim volēs euadere. ad examē candentis ferri appellauit. Iu uenis comes nec multū in his expert⁹ examen admisit ⁊ dum candens ferrū ꝑ tres dūtaxat pass⁹ ōferre adiudicata ꝑ sex fuiss3 deportauit offerēs se denuo ad ipsum languori spacio deportare. Qua ex re dum manifestū habuissent indicio maleficij iudicare. q: nullus sā ctoꝝ ꝓsumpsisset talit diuā assistentiā tēptare. ipsa tamē absoluta a vinculis ⁊ illesa vsqꝫ in pn̄s non vtiqꝫ in partiu3 fidei scandalū ꝑseuerat.

Questio. xviij. de sententia diffinitiua in se et qualiter est fe renda.

Consequẽter ad tractandũ de his in quib⁹ secularis iudex ꝑ se cognoscere ꝛ sniare põt diocesanis si libet manentib⁹ exoneratis. hoc ipm eñ ꝓsupponimus vt nedũ nos ipsi inquisitores salua fide ꝛ iusticia simus ab his sententiandi modis exonerati, verũ ꝛ ipsos diocesanos eadẽ sinceritate exoneratos affectam⁹ ipsor facultatẽ ꝛ iurisdictionẽ minime amputãdo. q̃ tñ si vtiq; vellẽt necesse foret ꝛ nos inq̃sitores. iuxta. c. multoꝝ querela. de here. in cle. pariter cõcurrere. Attendant tñ q̄ q: hoc crimen maleficaꝝ nõ est mere eccl'iasticũ. Vñ nec ptãtib⁹ ꝛ dñis tpalib⁹ ad iudicãdũ ꝛ sentiandũ vt in. c. vt inq̃sitõnis. §. ꝓhibem⁹. de here. li. vj. interdictũ. In q̄bus tñ ꝓfata potestas diffinire ꝛ cognoscere sine diocesanis: nõ põt: simili? deducet. Sꝫ primo videnduꝫ de ipsa snia in se. scdo qualiter sit ferẽda. tercio q̄t modis. De primo. Cum ?m aug. vt. ij. q. j. c. j. Nos in quenq̃ sniam ferre nõ possum⁹. nisi aũt conuictũ aut sponte cõfessum. Et sententia sit triplex. vt dicit glo. summaria in principio questionis. s. Interlocutoria. diffinitiua ꝛ ꝓcepti. ꝛ Raymund⁹ exemplificans dicit. Interlocutoria snia dicit?. que non sup principali sed sup aliis questionib⁹ ꝓfertur inter principiũ cause ꝛ finẽ emergentib⁹. vt est de teste repellendo vl' de dilatõne danda vel non. ꝛ hmõi. Vel forte dicitur interlocutoria. q: inter partes loquendo ꝓfert? sine scripture solẽnitate. Diffinitiua autẽ sententia dicit? qñ principalis questio diffinit?. ff. de re iudi. l. j. Sententia precepti est quãdo maior precipit minori. De primis duabus nostra ꝯsequenter erit speculatio precipue sup sententiam diffinitiuam. Notandum secundo q̄ licet in glosa ꝓfata dicatur. q̄ si sentẽtia diffinitiua fuerit lata obmisso ordine iuris ipso iure nulla est. ij. q. vj. Si quando. §. diffinitiua. Et post dicat?. scias q̄ duplex ẽ ordo iuris. Vnus qui est de necessaria substantia iudicioꝝ. vt fiat litis contestatio ꝛ testes recipiant?. Si contra hũc ordinem ferat? sententia non tenet. Est alius ordo qui non est de substantia iudiciorum vt scilicet sententia non feratur sub conditõne. ꝛ vt prius nõ ꝓnunccietur de possessione q̃ꝫ de ꝓprietate. si tamen hoc non seruet? tenet sententia: vt. ij. q. vj. Anterioꝝ. §. biduuꝫ. In hac tamen causa. quia est causa fidei ꝛ heresis crimen. licet mixtũ. ꝓcedit? summarie simpliciter ꝛ de plano. vt patꝫ in. c. statuta. li. vj. ꝛ qualiter ista verba intelligant? habes supra. q. vj. ꝛ vt ibi deducitur. iudex necessario libellũ non exigat. litis ꝯtestatõnem non postulet ꝛc. sequit? ꝓbatõnes tamen necessarias admittat. similiter citationẽ ꝛ ꝯtestatiõeꝫ iuramenti de calũnia ꝛc. Vnde et ali⁹ modus ꝓcedendi iam ꝑ iura nouis declarat?. De secunda aũt qualiter sit ferenda. Nota q̄ ꝓferri debet a iudice et non ab alio al's non valet. Item in loco publico ꝛ honesto etiaꝫ sedendo. vt iij. q. iij. inducie. §. spacium. Et simili? de die ꝛ non in tenebris. ꝛ sic de mult? que ibi notant?. tum q: ibi continet?. q̄ nõ diebus feriatis. ꝛ q̄ nõ in script? feratur. Notandũ q̄ quia hic summarie simpliciter ꝛ de plano vt supra tactum est proceditur. ꝛ de verbo. signi. c. Sepe contingit. in Clemẽ. dicitur. q̄ tempore feriarum ob necessitates hominũ indultarum. a iure procedere valeat. et q̄ iudex amputet dilationem. Ideo si iudici libet seruare illa potẽit. Nec scripto proferre tenetur. cum ?m Ioh. an. Plures sint casus in quibus sine scripto sententia valꝫ. ꝛ inter illos enumeratur consuetudo loci vel fori. distinc. xj. consuetudinis. Episcopus etiam si

est iudex potest per alium sententiam recitare ad instar illustrium. Item nota q licet in actionibus criminalibus executio sententie non sit differēda. fallit tamen hoc in certis casibus pcipue quatuor. sed p hac materia capiuntur duo. primus si lata est in muliere pregnante differt enim vsq ad temp9 partus. ff. de re. iu. l. pregnantis. Itez cum quis est confessus crimen z postea negat. intellige si confessio prius non fuit reiterata modo quo supra tactum fuit. q. xv. De tercio autem quot scilz modis sit ferenda. quia ɔsequenter vsq in finem operis de his tractibimus. sunt tamen adhuc aliqua ptermittenda de modis quibus psona delata reddit suspecta. eo q varie sententie super varias suspitōnes sunt ferende.

Questio decimanona. quot modis capitur suspitio pro sententia ferenda.

Respecti de heresi vel alio crimine quot modis z quib9 dicendi sunt. et an in tali casu p tali crimine ex illis iudicandi z sententiandi sint vbi queritur. Rn̄dendum est. z p antiqua et per nova iura. Nam glo. sup. c. nos in quē in pcedenti qōne allegato. dicit q quatuor sunt modi ɔuincendi reū. aut scilicet iure. vt instrumentis z testibus. aut facti euidentia. extra de cohabi. cler. c. tua. Aut iuris interptatione. vt sepius citatum esse reum. iij. q. ix. decreuim9. Aut violenta suspitione. xxxij. qō. j. dixit. Notant etiam canoniste q triplex est suspitio. Prima temeraria. de qua canon. Nullum iudicetis suspitionis arbitrio. ij. q. j. primo. Secunda probabilis z hec purgatōnem inducit. nō autem prima vt. ij. q. iiij. presbyter. Tercia est violenta. que comdemnationez inducit. z de hac intelligitur dictū hieronymi. q vxor dimitti potest propter fornicatōnem aut fornicatōnis suspitionem. xxxij. q. j. dixit. Nota insuper q secunda que est pbabilis admittit ad semiplenam probationem. vt extra de psumptō. in multis. Vnde coadiuuat ad probatōnem si assint alia āminicula. vnde solum admittitur ad purgationem indicendam. De violenta etiam que ad condemnatōnem sufficit: nota q est duplex. dum quedā iuris z de iure. vt cum ius fingit z statuit aliquid super facto et contra hanc non admittit probatio. extra de sponsa. nec q fidem vbi dicitur q si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimoniū cuz ea: z postea copula sequitur: matrimonium esse presumitur z probatio in cōtrariū non admittitur. Quedam ē iuris sed non de iure: vt vbi ius psumit: sed non statuit aliquid. vt si vir diu mulieri cohabitauit presumitur ab eo cognita. xxxij. q. j. dixit. Et contra hāc admittit probatio. Applicando ad ppositum nostrū super heresim maleficarū z sup noua iura. dicimus q in iure triplex suspitio super crimen heresis habetur. prima est modica. secunda magna. tercia maxima. Prima que ē modica in iure vocat suspitio leuis. ita habetur. c. Accusatus. de here. libro. vj. in prin. vbi dicitur. Si autem leuis z modica suspitio illa fuit quanq ex hoc sit grauiter puniendus. non tamen debet pena in heresim relapsorūz puniri. Et hec suspitō ideo dicitur modica siue leuis. tū quia modica et leui defensione tollit. tum quia ex modicis et leuibus oritur coniecturis. Vn̄ dicitur modica a modicis indicijs. et dicitur leuis a leuibus coniecturis. Vtpote in simplici heresi circa fidez si aliqui reperiātur occulta ɔuenticula celebrantes vel vita vel morib9 a cōi ɔuersatōne fidelium deuiātes, vt patet. ca. excōicamus.

primo. extra de here. circa maleficarū heresim. Simili modo vbi cōuenticula in angarijs aut sacratioribus ãni tēporib⁹ in campis aut siluis siue de die siue de nocte conuenirent. aut aliq̄ seorsum reperirentur. aut non frequentare diuina temporibus consuetꝭ ꝛ modis consuetis. aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere. tales enim leuiter ad minus de heresi habentur suspecti. eo ꝙ talia frequēter facere huiusmodi comprobantur. de qua etiam leui suspitione habet̄. C. de here. l. ij. in fine. vbi dicitur. Hereticorū vocabulo continentur ꝛ latis aduersus eos sententijs debent succumbere. qui vel leui argumento a iudicio catholice religionis et tramite detecti fuerint deuiare. Et huic sententie concordat Hostien. in summa. ti. de p̄sumpti. §. finali. vbi dicit. Notandnm ꝙ q̄s uis heretici leui argumento deteganẗ scilicet ad hoc ꝙ suspecti habeantur tamen non debent vt heretici haberi. ꝛ probat per precedentia. Secunda suspitō que est magna i iure vocatur vehemēs siue fortis. de qua iterum in allegato. c. Accusatus. in principio. Iteruꝫ sic habetur accusatus de heresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magna ꝛ vehemens suspitio orta erat ꝛc̄. Ibi. n. hec coniunctio. et. non tenetur copulatiue: sed expositiue vt notat Johan. andree ibidem. Vehemens aut idem est quod fortis vt dicit Archidi. super allegato. c. Accusatus. ꝛ verbo. vehemens. vt dicit Papias ꝛ Huguitio. ꝙ vehemens idem est ꝙ fortis siue grandis. Allegat etiā Greg. j. moral. Ventus vehemēs irruit. Vn̄ dicimus aliquem vehementeꝫ habere casum cum habet forteꝫ. hec ibi. Ergo suspitio magna dicit̄ vehemēs siue fortis ꝛ sic nominat̄. q꞉ non nisi vehementib⁹ et fortibus defensatōnib⁹ repellit̄. ꝛ etiaꝫ q̄a ex magnis et vehementib⁹ ac fortibus orit̄ coniecturis argumentis ꝛ indicijs Vtpote in simplici heresi si aliq̄ comperiant̄ qui eos quos sciūt hereticos fore occultant. fauorē impendāt. associant. visitant. mūera offerant. recipiāt defensāt ꝛ sil'ia exercētes. tales nāq̄ vehementer de heresi suspecti sunt. ꝛ sil'ter cognoscunt̄ circa heresim maleficarū. eo ꝙ suspitio oritur ꝙ participāt cū eis in crimine ꝛ p̄cipue notant̄: hic mulieris aut viri: qui ad amorē vel odium inordinatū. licet non ad alias lesiones hoīm tendant aut iumentoꝝ solēt maleficare. Similia em̄ vt p̄missum est in quacunq̄ heresi exercentes vehementer sunt suspecti. vt patet p allegatū ca. accusatus. ꝛ. §. illo vero. ꝛ p notata ibidem p archidiaconū. Cum nō sit dubium eos talia facere in fauorē illius heretice prauitatis. Tercia suspitio h̄ est maxima. ꝛ in iure vocat̄ violenta. cap̄. cum ꝯtumacia. ꝛ ca. Accusatus. li. vj. de here. ꝛ per notata p archidiaconum et Johannē andree. super. c. Accusat⁹. et verbo. vehemēs. vbi dicūt. Dicit vehemens nō violenta. supra de p̄sump. ca. literas. De hac suspitōne loquit̄ canon. di. xxxiiij. quorundaꝫ. Et hec presumptio seu suspitio dicit̄ violenta. tuꝫ q꞉ violentat cogit ꝛ artat iudicē ad credendū. Nec tergiuersatōne refellit̄ q̄licunq̄. tū q꞉ ex violentib⁹ cōuincentib⁹ atq̄ cohercentib⁹ orit̄ coniecturis. Exēpli grā in simplici heresi. si aliq̄ reperiātur qui hereticos adorauerint. id est reuerentiā suo amore exhibuerint consolationem vel communioneꝫ ab eis acceperint. vel similia que ad ritum eorū pertinent perpetrauerint. tales nanq̄ violenta suspitione de heresi et hereticorum credentia sunt conuicti. per ca. filij. Et per ca. Accusatus. de here. lib. vj. et per notata per Archidiaconum super capit̄. quicunq̄ hereticos. et ver-

bo.credentes.eodem libro.vj.cum nō
sit dubium eos talia facere in credenti
am heretice prauitatꝭ. Super heresim
vero maleficarum a simili qui perpe-
trant ea que ad ritum maleficarum p-
tinent.et talia cum sint varia videlicet
aliquando per verba solum contume-
liosa.dicendo.tu senties in breui que ti
bi euenient vel similia in effectu. vel p
tactum solum tangendo hominē aut
bestiam manibus.aut per visum tan-
tum se manifestando nocturno vel di-
urno tempore certis dormientibus in
cubilibus.et hoc vbi homines aut iu-
menta nituntur maleficiare. licet circa
grandines varios alios obseruant mo
dos se alijs offerendo ceremonijs. cir-
ca flumen aliqđ se agitādo diuersimo-
de vt in precedentib⁹ circa modos ma-
leficia inferendi patuit.tales vtiq̄ vio-
lenta suspitōne sup heresim maleficaꝝ
vbi reperiunt̄ ⁊ fama laborat sunt ꝯui
cti:ꝑserti vbi effect⁹ est subsecut⁹ in ma-
leficio siue statim siue p successum tem
poris.quia tūc euidens factum cōcur-
rit siue indicium facti vbi instrumenta
maleficij in aliquo loco reposito repe-
rirent̄. licet successus temporis nō ita
aggrauaret ad euidentiam facti manet
tamen suspecta vehemēter ⁊ a fortiori
amplius ꝙ̄ circa simplicē heresim.Et
si queritur nunqđ dyabolus absq̄ viso
aut tactu mulierū maleficiare possꝫ ho
mines seu iumenta. Respondet̄ vtiq̄
si deus permittit.ꝫ quia maior dei per
missio vbi creatura deo dicata per fidei
abnegationē ⁊ alijs horrendis sceleri-
bus concurrit.ideo ⁊ dyabolus ampli
us talem modum maleficiandi creatu
ras affectat.imo ⁊ dici potest ꝙ dyabo
lus etiaꝫ si absq̄ malefica possꝫ adhuc
summe p maleficam talia exercere af-
fectat varijs respectibus vt in ꝑceden-
tibus patuit.Epilogando ad nostrum
propositum sup modos ex presumpti

onibus iudicandi.Dicendū ꝙ sup p̄fa
tam distinctōem suspecti de heresi ma
leficarū sunt in triplici genere cum qui
dam leuiter.quidā vehementer.⁊ q̄daꝫ
violenter. Leuiter sunt suspecti qui ta-
lia modica vel leuia pagūt ꝙ ex eis ori
tur modica vel leuis suspitio ꝯtra eos
de tali heresi.⁊ lꝫ vt dictuꝫ est vbi quis
sic inuenit̄ suspectus non sit hereticus
habendus.tñ debꝫ sibi indici canonica
purgatio.vel iniungi tanq̄ p leui abiu
ratio.Et quideꝫ ꝙ purgatio possit sibi
indici habet̄ ca.excōicamus.j. in prin.
extra de here.vbi dicit̄. Qui aūt inuē-
ti fuerint sola suspitōe notabiles.suspi
tione ꝓbabili.hoc est leui.⁊ que leuiter
apparet.dic̄ Hostieñ.sequit̄. nisi iuxta
cōsideratōes suspitōis qualitatēq̄ ꝑso
ne ꝓpriam innocentiā cōgrua purgati-
one mōstrauerint anathematis gladio
feriantur.⁊ vsq̄ ad satisfactōem condi-
gnam ab oibus euitent̄. Ita ꝙ si p an-
nū in excōicatione perstiterint extunc
velut heretici condēnent̄. Hec ibi. Et
nota ꝙ indicta sibi purgatione canoni
ca siue consentiat siue nō. siue deficiat
siue nō.est p oia iudicandū sicut de dif
famato de heresi cui est purgatio cano
nica indicenda. Sed ⁊ hoc ꝙ abiuratō
possit tali indici tanq̄ leuiter suspecto
de heresi.ptꝫ p ca.accusatus. in princi.
vbi dicit̄. Accusatus de heresi vel suspe
ctus.cōtra quē de hoc crimine magis
⁊ vehemēs suspitio orta erat. si heresiꝫ
in iudicio abiurauit ⁊ postea cōmittit
in ipa censeri debet quadā iurisdictōne
relapsus.lꝫ ante abiuratōem suam he-
resis crimen ꝓbatū nō fuerit ꝯtra ipm
Si aūt modica ⁊ leuis fuit suspitio il-
la.quanq̄ ex hoc sit grauiter puniēd⁹.
tñ non debꝫ in heresim relapsoꝝ pena
puniri. Hec ibi. Quidam autem cum
sint suspecti vehementer.⁊ sunt illi qui
talia vehementia ⁊ fortia peragunt.qđ
ex eis oritur vehemens ⁊ magna suspi

tio. ꝛ tales licet etiam non sint heretici nec vt heretici ꝯdemnandi eo ꝙ expsse habet extra de ꝑsumptio. c. literas. §. q̄ circa. Nullus ꝑ suspitione vehementi est de tanto crimine ꝯdemnandꝰ. Naꝫ ibi ita dr̄. Quo circa mandamꝰ. quatenus cū ꝓpter solam suspitionem q̄uis vehementē. noluimꝰ illū de tam graui crimine cōdemnari. tn̄ de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari ꝙ abiuret generaliter omnem heresim ꝛ spāliter in quā incidit tanq̄ꝫ vehementer suspectus. ꝑ allegatū. c. Accusatus. in prin. vt est dictū. ꝛ ꝑ. c. inter sollicitudines. extra de pur. ca. ꝛ ꝑ. c. literas. extra de ꝑsump. Qui si postmodū relabatur vel in pristinā vel in aliā. vel in eos q̄s scit maleficos aut hereticos associet visitet vel deducat. vel consulat munera donando. vel mittat. seu fauorē eis impendat. relapsorū penam nō euadet. ꝑ allegatū. c. Accusatus. Ubi dicitur. sic Eum vo qui in vna heresis specie vel secta ꝯmisit. aut in vno fidei articlo seu sacramēto ecclesie errauit. Et postmodum heresim simpliciter vel generaliter abiurauit. Si extūc in aliam spēm heresis siue sectā ac alio articulo seu sacramento ꝯmittat. volumꝰ vt relapsus in heresim iudicari. Ille ergo de cuius lapsu in heresim an̄ abiuratōneꝫ ꝯstiterit vel nūc ꝯstat. si post illam abiurationem receptat hereticos deducat. visitet siue associet. ac dona vl' munera eis donet vel mittat. seu fauorem eis impendat. ꝛ infra merito debꝫ iudicari relapsus. cum illū ex approbato a se prius errore non sit dubium illud fecisse. hec ibi. Ex quibus verbis apparet ꝙ i tribus casibus in genere suspectus de heresi vehementer postq̄ꝫ abiurauit pena plectit̄ relapsorum. Primꝰ est quādo relabitur in eandem ꝛ pristinam heresim de qua suspectus fuerat vehemēter. Secundus quando heresim simpliciter vel generaliter abiurauit et relabitur tamē in aliā heresim. esto ꝙ de ea antea nunq̄ꝫ suspectus habitus fuerit nec delatꝰ. Tercius qñ hereticos receptat. ꝛ eos deducit ꝛ fauoreꝫ impendit. Et hic casus ꝯplectit̄ multos casus ꝛ habet multos sinus. vt ptꝫ in allega. §. Eum vo. in. c. Accusatus. frequentius repetito. Sed querit̄ quid agendum si talis vehementer suspectus ad mandatū sui iudicis nō ꝯsenserit continue abiurare. An tradendus sit seculari arbitrio potestatis aīaduersione debita puniendus ꝑ. c. Ad abolendaꝫ §. pn̄ti vero. Rn̄det̄. nequaq̄ꝫ. q2. c. illō. ꝛ. §. eꝰ expresse loquit̄ nō de suspectis: ꝫ de manifeste dep̄hensis in heresi ꝛc. et rigorosius ꝯtra dep̄hensos manifeste. q̄ꝫ ꝯtra suspectos tantūmodo est agendum. Et si querit̄ qualiter ergo sit ꝓcedendū ꝯtra talem. Rn̄det̄. ꝙ ꝓcedetur ꝯtra eum. ꝑ. c. excōicamus. j. ꝛ ꝑ. §. qui vero sola suspitōne ꝛc. superiꝰ inserto ꝛ excōicabit̄ in qua excōicatōne si ꝑ annum steterit est vt hereticus ꝯdemnandus. ꝑ allega. c. Quidā aūt suspecti sūt violenter. ꝛ sunt illi qui talia violentia ꝑagūt. qd̄ ex illis orit̄ violenta suspitio contra eos talis vt hereticus est habēdus. ꝛ sicut de dep̄henso in heresi ē de eo ꝑ om̄ia iudicandū. ꝑ. c. excōicamus j. extra de here. §. qui vero. ꝛ ꝑ. c. cū cōtumacia. ꝛ ꝑ. c. vt officiū. li. vj. Naꝫ vel fatent̄ crimen. vel non. si sic. ꝛ volūt redire ꝛ heresim abiurare ad pn̄iam recipiendi sunt ꝑ. c. ad abolendam. ꝛ ꝑ. c. excōicamus. ij. §. finali qd̄ si non ꝯsenserint abiurare tradendi sunt curie seculari animaduersione debita puniendi. ꝑ. c. Ad abolendaꝫ. §. primo allegatum. Si autem non fatent̄ crimen pꝰ q̄ꝫ est conuictus. nec consensit abiurare. est vt hereticus impenitens cōdemnandus. per. c. ad abolendam. Violēta em̄ suspitio ad ꝯdemnandū sufficit.

probationem in contrariũ non admittit. vt habet extra de psump. c. literis. et c. Afferte. Et cũ hec discussio locũ habet in simplici heresi. absq euidentia aut indiciũ facti. sicut etiã in sexto modo sententiandi patebit. vbi quis vt hereticus condemnat. etiã si nõ sit hereticus in re. quãtomagis circa heresim maleficarum. vbi semp concurrit aut euidens factum in pueris. hominibus aut iumentis maleficiatis. aut indiciũ facti. puta p instrumenta reperta. Et licet in simplici heresi penitentes et abiurantes ad penitentiã et ad ppetuos carceres recipiant vt tactũ est. In hac tamen heresi licet ecclesiasticus iudex recipiat vt sic ad penitentiã. ciuilis tamen propter forefacta circa dãna temporalia vltimo supplicio punire põt nec ecclesiasticus ipsum impediet qui licet non eũ tradat ad puniendum tamen relinquere potest.

Questio vicesima super primum modum sententiandi.

Quia ergo delata persona.

Vel reperit immunis et absoluenda totaliter.

Vel reperit solum diffamata de heresi generaliter.

Vel reperit vltra infamiã questionibus et tormentis exponẽda aliqualiter.

Vel reperit suspecta de heresi leuiter.

Vel reperit suspecta de heresi vehemẽter

Vel reperit suspecta de heresi violenter.

Vel reperit diffamata de heresi et suspecta insimul et cõiter.

Vel reperit cõfessa heresim et penitens et nõ relapsa veraciter.

Vel reperit confessa heresim et penitẽs sed relapsa probabiliter.

Vel reperit confessa heresim et impenitẽs sed nõ relapsa realiter.

Vel reperit confessa heresim et impenitens atq relapsa certitudinaliter.

Vel reperit nõ confessa sed conuicta de heresi legitimis testibus et alias iudicialiter.

Vel reperit conuicta de heresi sed fugitiua vel absens cõtumaciter.

Vel reperit ab alia malefica incineranda vel incinerata delata.

Vel reperit maleficia nõ inferẽdo sed tollẽdo p remedia illicita et incõgruẽt.

Vel reperit vt maleficus sagittarius et armorum incantator interimẽdo letaliter.

Vel reperit vt malefica obstetrix infantes demonibus execrãdo hostiliter.

Vel reperit remedio appellatõis se tuendo friuole et fraudulenter.

Et si quidẽ reperit imunis totaliter erit p sequentẽ modũ sententianda finaliter. Vbi notandũ q persona delata tũc reperitur immunis totaliter quãdo processus meritis diligẽter cũ bono consilio peritorum discussis nõ conuincit nec cõfessione propria. nec facti euidentia. nec testiũ productione legitima. quia vicz discrepãt in principali. nec etiã alias illa persona fuit suspecta aut diffamata publice de antedicto crimine. quia secus si de aliquo alio crimine esset diffamata. nec etiã sunt indicia facti contra talem personam. Circa talẽ talis practica seruat. quia absoluenda est per episcopum aut iudicem p sniam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratiõe diuina cõns talis ciuitatis. aut iudex talis etc. Attendẽtes q tu talis de tali loco et talis diocesis fuisti nobis delatus vel delata de tali heretica prauitate. scz maleficarum. Attendẽtes etiã illa esse talia q nõ valebamus nec debuimus cõniuentibus oculis pertransire. descendimus ad inquirendum si predicta fulcirentur aliqua veritate testes recipiẽdo te examinãdo et alia faciẽdo q decebãt fm canonicas sanctiões ea ppter visis et diligẽter examinatis oibus actis et actitatis in hac cã. habitoq consilio peritorum in iu

re ac etiã in theologica facultate illoqꝫ
sepius repetito sedẽtes ꝓ tribunali mo
re iudicis iudicantis ac hñtes p̄ oculis
solũ deũ ⁊ negocij veritatẽ sacrosanct̄
euangelijs positis corã nobis vt d̾ vul-
tu dei iudiciũ nostrũ ꝓdeat ⁊ oculi no-
stri videãt equitatẽ ad nostrã diffiniti-
uã sniaȝ ꝓcedim⁹ i hũc modũ xp̄i noĩe
inuocato. Quia p ea q̄ vidim⁹ ⁊ audiui-
m⁹ ⁊ ꝓducta ⁊ oblata. acta ⁊ acticata sũt
corã nobis in p̄nti cã. nõ inuenim⁹ ali-
quid ꝯtra te legitime ꝓbatũ fore d̾ his
de quib⁹ delatus fueras corã nobis. ꝓ
nunciamus declaramus ⁊ sentẽtaliter
diffinim⁹ ꝯtra te nõ eẽ actũ legitime co
ram nobis. ꝓpter qđ possis ⁊ debeas vt
hereticus aut malefic⁹ iudicari nec su-
spectus haberi aliqualiter de heretica
prauitate. quare a p̄nti instantia inq̄si-
tione ⁊ iudicio totaliter te relaxam⁹. la
ta fuit hec snia ⁊c. Caueat̃ vt nõ ponat̃
in snia quacunqꝫ ꝙ delatus sit insons
vel immunis. ſꝫ ꝙ nõ fuit ꝓbatũ legiti
me contra eũ. Quia si postmodũ tp̄is
ꝓcessu iterum deferat̃ ⁊ legitime ꝓbat̃
põt non obstante predicta absolutoria
snia ꝯdemnari. Nota etiam ꝙ eisdem
modis absoluendus est quis qñ est de
latus de receptatione defensatione seu
alia fautoria heretice prauitatis vbi ni
hil ꝓbatur legitime ꝯtra eum. Secula
ris iudex commissione episcopi modo
suo iudicabit.

Questio. xxj. super secunduȝ modum sententiandi delataȝ ⁊ tantummodo diffamatam.

Secundus mod⁹ sententiandi est quando dela
tus vel delata ꝓcessus merit̃
diligenter discussis cuȝ bono consilio
peritorum reperitur tantummodo de
tali heresi diffamatus in aliqua villa ci
uitate vel ꝓuincia. Et hoc est qñ dela-
us talis nõ ꝯuincit̃ nec ꝓpria cõfessio-
ne. nec facti euidẽtia. nec testiũ ꝓducti-
one legitima. nec sunt q̄cunqꝫ indicia
alia ꝓbata cõtra eũ nisi p̄cise sola infa-
mia ita ꝙ in speciali nullũ ꝓbat̃ malefi
ciũ ꝑpetratũ. qđ quideȝ ꝓbare põt sup
vehementẽ aut violenta suspitionẽ qñ
verba ꝯminatoria sup lesionẽ inferẽdã
ꝓtulisset dicẽdo in effectu vel in sentẽ-
tia. Jn bre tu senties q̄ tibi eueniẽt ⁊ p⁹
effectus aliquis fuissȝ subsecutus in le
sione corpoꝝ aut iumẽtoꝝ. Circa istuȝ
igit̃ ꝯtra quẽ nihil ꝓbat̃ nisi p̄cise infa-
mia talis practica ẽ seruanda. Jn tali
eñ casu q2 snia nõ põt ꝓ delato ferri ab
soluendo eundẽ. sicut in primo modo
tactũ est: ſꝫ ꝯtra indicẽdo sibi canonicã
portionẽ. Jđo ep̄us seu eius officialis
aut iudex aduertant primo ꝙ in causa
heresis nõ refert si aliquis sit tantũmõ
apud bonos ⁊ graues ꝑsonas diffama
tus. imo attendit̃ hic ꝙ etiã apud quo-
cunqꝫ viles ⁊ simplices sit diffamatus
Et ratio est. quia a quib⁹ quis põt accu
sari in crimine heresis apud illos etiã
põt quis infamari. ſꝫ quilibȝ hereticus
põt a quibuscũqꝫ ꝑsonis accusari cum
tantũmodo inimici capitales vt supra
patuit excipiunt̃. ergo apud illos põt
infamari.

Feret ergo episcopus seu iudex super cano. pur. sententiaȝ per hunc modum vel consimilem.

Nos. N. miseratõne diuina ep̄s ta
lis ciuitat̃ aut iudex talis domi
nij. Cõsiderãtes ꝙ merit̃ ꝓces-
sus facti p nos ꝯ te talẽ talis diocesis
nobis delatũ de tali heretica prauitate
diligẽter discussis ⁊c. Nõ inuenimus
te ꝯfessum nec ꝯuictuȝ de p̄dicta labe.
nec alias suspectũ ad minus leniter ni
si ꝙ te reperim⁹ legitime ⁊ veraciter. in
tali villa citate vel diocesi ⁊ apđ bonos
⁊ malos publice diffamatũ. Ea ꝓp ad
purgãdũ hmõi infamiã ⁊ vt bon⁹ odor

in cetu fideliũ existas.tibi indicim⁹ canonicã purgatõez vt est iuris assignando tibi talẽ diem talis mensis ꝛ talem horã talis diei. In qua ꝯpareas ꝑsonaliter corã nobis vt purges tuã infamiã tanta manu ordinis tui.q̃ quidez compurgatores sint hoĩes fide catholici ac vita ꝓbati ꝛ qui ꝯuersatõez tuã ac vitã nouerũt nõ tam moderno tp̃e q̃ȝ transacto. Significantes ꝙ si in purgatõne defeceris te habebimus pro conuicto prout volunt canonice sanctiones.

Hic aũt aũt ꝯsiderandũ est ꝙ q̃n aliq̃s repit̃ legitime de aliq̃ hẽsi publice diffamat⁹ ꝛ ꝯ cũ aliqd non ꝓbat̃.nisi infamia ipsa sola indicitur sibi canonica purgatio hoc ẽ ꝙ habeat aliq̃s viros. Septem decm vel viginti vel triginta ſm ꝙ plus vel minus ꝛ in locis plurib⁹ vel paucioribus magis vel minus insignib⁹ fuerit diffamatus. qui sunt sue ꝯditõnis seu ordinis. vt si diffamatus religiosus et illi sint religiosi si cleric⁹ secularis ꝛ illi clerici seculares.si milites ꝛ illi milites. q̃ purgẽt eum a crimine. de q̃ est diffamatus qui ꝯpurgatores dicunt̃ esse hoĩes fide catholici ꝛ vita ꝓbati qui ꝛ illi⁹ cõuersatioñẽ ꝛ vitã nõ tam moderno tp̃e q̃ȝ antiq̃ nouerũt. vt habet̃ extra ď pur. ca. inter sollicitudines. Si autẽ se purgare noluerit excõicet̃. quam excõicationem si ꝑ annum sustinuerit animo indurato extũc vt hereticus ꝯdemnat̃ iuxta ca. excõicamus itaq̃ȝ.§. qui aũt. Si aũt se purgare decreuerit ꝫ in purgatõne defecerit. hoc est ꝙ cõpurgatores tales ꝛ tantos ꝓut ei iniunctũ fuit qui eũ purgent. nõ inuenerit ꝓ conuicto habet̃. ꝛ sic vt hereticus cõdemnat̃ vt habet̃ extra ď here. excõmunicam⁹ j.§. adijcimus. ꝛ versi. qui non se. et de purga. ca. Cum dilectus. Considerandum aũt est hic ꝙ quando dicit̃ ꝙ indicat̃ diffamato q̃tenus purget se trina vl' quarta manu ordinis sui ꝙ ordo sumit ibi in genere ꝛ nõ in specie. vnde si ep̃s purgandus est nõ negat̃ quin cuȝ ep̃is purgandus possit admitti. Abbates ꝛ religiosi presbyteri ꝛ in alijs pari forma. de purga. ca. Quotiens purgabit aũt se diffamatus ꝑ modũ qui sequitur. vt colligit̃ extra de purg. ca. quotiens.§. porro. et c. accepimus. Quo ad secundum.

Adueniente aũt termino eidem diffamato ad se purgandum canonice assignato cõparebit ꝑsonaliter purgandus cũ suis cõpurgatoribus corã ep̃o ꝛ inquisitore i loco vbi noscit̃ infamat⁹ ꝛ ille qui diffamat⁹ est ponẽs manũ sup libꝛ euangelioꝝ ante eũ positũ. dicet sic. Ego iuro super ista quatuor euãgelia sc̃ã dei ꝙ talem heresim exprimendo eã de q̃ sum diffamatus nunq̃ȝ tenui nec credidi nec docui nec teneo nec credo. negabit.s. illũ cũ iuramẽto de q̃ est diffamat⁹ q̃cq̃d sit illud. Quo facto oẽs ꝯpurgatores ponent manũ sup libꝛ ꝑdictũ euãgelioꝝ Et q̃libet dicet ita. Et ego iuro sup ista sc̃ã dei euangelia ꝙ credo ip̃m verum iurasse. Et tũc canonice ẽ purgatus.

Considerandũ est etiaȝ diffamat⁹ de heresi ibi est purgand⁹ vbi noscit̃ diffamat⁹. ꝛ si fuerit in mult' locis infamatus imponat̃ sibi ꝙ in oĩbus illis fidem catholicã publice ꝓfiteat̃ et detestet̃ heresim de qua noscit̃ infamat⁹ de purg. ca. inter sollicitudines. nec ꝯtemnat qui canonice se de heresi purgauit nam si post purgatõez incidit in heresim iam purgatã ꝓ lapso habet̃ ꝛ vt relapsus tradendus est curie seculari. iuxta. c. excõicamus. j.§. adijcim⁹. ꝛ ver. vel si est post purgatõez. ꝛ. c. ad abolendam.§. illos quoq̃ȝ secus aũt si in aliã heresim incidit de qua se ante nõ purgauit. iuxta. ca. allegatum.

Questio .xxij. super tercium modum sententiandi diffamatam et questionibus exponendam.

Tercius modus processus fidei finiendi et terminandi est quando delatus de heresi processus meritis diligenter consideratis cum bono consilio peritorum reperitur varius vel habens indicia contra se ad questiones ut scilicet exponatur questionibus et tormentis, ut si questionatus nihil concesserit pro immuni et innocente habeatur. Et hoc est quando delatus non est deprehensus nec propria confessione nec facti evidentia nec testium legitima productione nec sunt indicia ad talem suspitionem ut habeat heresim abiurare. Est tamen in suis confessionibus varius. Vel alias sunt indicia sufficientia ad questiones et tormenta. Circa istum talis practica est servanda. In tali autem casu quia sententia interlocutoria est contra delatum ferenda et non pro eo. Ideo per inquisitorem coniunctim et non divisim est ferenda. iuxta ca. multorum. In primis si talis steterit in negativis firmiter et nullatenus licet inductus per probos viros fateri voluerit veritatem feretur sententia que videtur sapere vim diffinitive sententie per modum tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione divina episcopus talis civitatis aut iudex in terris ditioni talis domini subiectis. Attendentes meritis processus facti per nos contra te talem talis loci talis diocesis et diligenter examinatis quod tu es varius in tuis confessionibus et nihilominus sunt indicia multa que sunt sufficientia te ad exponendum questionibus et tormentis. Ea propter ut veritas ab ore tuo proprio habeatur et ut deinceps aures iudicum non offendas interloquendo declaramus iudicamus et sententiamus die presenti et hora tali te supponendum questionibus et tormentis lata fuit hec sententia.

Si questionandus reperiatur varius et in simul sint indicia alia ad questiones sufficientia ponetur utrumque in sententia, ut in predicta positum est: si autem hec duo non concurrant sed unum tantum utpote varietas sine aliis indiciis: vel alia indicia sine varietate ponetur in sententia ut invenitur. Sententia autem lata mox exequatur vel exequi simuletur. Non sit tamen iudex multum voluntarius ad questionandum aliquem. nam questiones et tormenta non inferuntur nisi in defectu aliarum probationum. Et ideo perquirat alias probationes quod si non invenerit et tenet probabiliter quod delatus est culpabilis: sed metu negat veritatem bonis modis et quandoque cautelosis interdum adhibitis. eius amicis sibi inducentibus ad veritatem dicendam faciat suam diligentiam ut ab ore eius habeat veritatem et negocium non festinet. nam meditatio frequens et carceris et calamitas ac replicata informatio proborum virorum disponunt ad veritatem eruendam. Non si delato convenienter expectato et tempore congruenter prorogato ac delato multipliciter informato. Credant fide bona episcopus et iudex omnibus consideratis ipsum delatum negare veritatem questionent eum moderate sine tamen effusione sanguinis scientes quod questiones sunt fallaces et inefficaces. Nam aliqui sunt ita molles corde et vecordes quod ad levem torturam omnia concederent quecunque falsa. Aliqui autem sunt ita pertinaces quod quantumcunque vexarentur ab eis veritas non haberetur. Aliqui sunt qui fuerunt alias questionati et istorum aliqui melius sustinent questiones. quia statim brachia trahuntur et flectuntur. aliqui autem remanent debiliores et sic minus sustinent questiones aliqui etiam sunt maleficiati et in questionibus maleficiis utuntur qui ante morerentur quam aliquid faterentur: efficiuntur enim quasi insensibiles. Quare in questionibus cum maxima prudentia est agen-

dum τ ad ↄditiones questionādi q̄z plurimū attendendū. Cum aūt lata fuerit mox ministri se disponāt ad questonādum delatuz. Et cum disponūt se eps aut iudex et p se τ p alios bonos viros fidei zelatores inducant questionāduz ad fatendū libere. etiaz ↄpromittendo ad cōseruationem vite si opus sit vt supra tactum est. Q̄ si nec sic poterit ad terrorē vel etiā ad veritatē fatendaz induci poterūt scdam diē vel terciā assignare ad ↄtinuandū tormenta non ad iterandum q: iterari nō debent nisi nouis superuenientib⁹ indicijs ↄtra eū τ tūc pn̄t sed ↄtinuari non ꝓhibet dicet ergo sic. Et nos. N. eps τ. N. iudex si assit p̄fati assignam⁹ tibi tali die tales ad questiones ↄtinuanduz vt a tuo ore ꝓprio veritas eruat τ totū ponat in processu Et infra temp⁹ eidem assignatuz τ p se τ p alios ꝓbos viros inducēt eū ad fatendū veritatem. Q̄ si fateri noluerit die assignata poterunt qōnes ↄtinuari τ sic questionet eisdē vel alijs grauib⁹ tormentoꝝ forti⁹ vel leuius ſm maiorē culpaꝝ grauitatez. Et poterūt iudices multas cautelas licitas adhibere τ in ꝟbis τ in factis. vt veritas habeat quas magis docet expientia atq̄ vsus et negociorū varietas q̄z ars alicui⁹ seu doctrina. Ubi aūt decenter q̄stionatus et tormētis exposit⁹ noluerit detegere veritatē ampli⁹ nō vexet ꝫ libere abire dimittat. Si aūt ↄstiterit in ipsa cōfessione τ ↄderit veritatē culpā ꝓpriā cognoscendo τ ab ecclesia veniā postulando tanq̄ deprehensus in heresim ꝓpria confessione sed penitēs. Iuxta. c. ad abolēdam. §. pn̄ti. abiuret τ finaliter vt deprehensus publice ↄdemnet p modum q̄ ↄdemnant in heresim deprehensi ꝓpria ↄfessione. vt dicet infra in octauo modo expediendi hmōi deprehensos videatur ibi. vbi vero veritatē ↄderit et non penituerit sed in heresi pertinaciter perstiterit τ relapsus non fuerit condemnabit. iuxta. c. ad abolēdaz. §. pn̄ti. τ expectat⁹ cōpetenter informat⁹ decenter tradet brachio seculari vltimo supplicio feriend⁹: vt dicit infra in decio modo. Si aūt relapsus fuerit ↄdemnabit p modū quo docet infra i decimo modo processum aliquem terminandi videatur ibi.

Hic autē est diligenti⁹ attendendum q̄ ille q̄ questionand⁹ ē an questiones interdū contra se nihil confitet nec aliquid ꝓbat ꝓpter qd possit nec debeat heresim abiurare nec ꝓpter heresim ↄdemnari τ de talib⁹ agitur hic τ dictū est statim. Interdū autē ipse delat⁹ est in heresim deprehensus vl' al's sunt alia ↄtra eū ꝓbata indicia propter que debet abiurare vt leuiter vel vehemēter de heresi suspectus propt̄ que non est q̄stionandus: sed si vltra h̄ negat aliqua q̄ non probant: sed sūt indicia sufficientia ad questiones. τ cum p talibus questonat sed nihil propter qōnes confiteat nihilomin⁹ ista nō est absoluenda iuxta primū modū: ꝫ ſm ꝓbata contra eam ꝓcedat τ adiurabit vel vt suspectus vel vt deprehensus si vir prout processus merita exigent et requirent. si vero propter questōes cōfiteatur illa vel eorum aliqua propter que questionat tunc abiurabit hec τ illa et pro istis et illis sententia cōtra eū est ferenda.

Questio. xxiij. super quartuz modum sententiandi delatam et suspectam leuiter.

Quartus modus ꝓcessum fidei finiandi et termināndi est qn̄ delatus de heresi ꝓcessus meritis diligēter discussis cū bono ↄsilio in iure peritoꝝ reperit tm̄ suspectus. de heresi leuiter et h̄ est qn̄

delatus de heresi nõ dephendit nec cõfessione ppria nec facti euidētia nec testiū pductōne legitima. nec alīs sunt indicia fortia seu vehementia de illa heresi cõtra eū sed tm̄modo modica et leuia et talia esse p cõsiliū iudicata ppter q̄ vt suspectus leuiter de heresi potest et debet: vt talis illā heresim de qua delatus extitit abiurare et talis si relabatur pena relapsi debita nõ punit. licet grauius tūc fuerit puniendus q̄ si non inante abiurasset. Juxta. c. accusatus. in prin. de here. li. vj. Circa istū talis practica est seruāda. Talis em̄ si habetur suspectus publice. abiurabit publice in ecclesia per modum qui sequitur in sententia.

Ego talis diocesis talis habitator ciuitatis vel loci talis in iudicio cõstitutus corā vobis dño epo talis ciuitatis. sacrosanctis euāgelijs positis corā me et pprijs manibus eis p me tactis. Juro me credere corde et pfiteor ore illā sanctā fidē catholicam et apostolicā quā sacrosancta Romana ecclesia credit confitet pdicat et obseruat. Item iuro me credere corde et pfiteor ore q̄ dñs iesus xpc cū omib⁹ sanctis detestat heresim pessimā maleficor et q̄ oms illas insequentes seu illi adherentes eternis ignib⁹ cruciabunt cū dyabolo et angelis ei⁹ eternaliter nisi resipiscāt et ecclesie sancte p penitentiam recōciliati fuerint. Et pñter abiuro abnego et reuoco illas heresim de q̄ habetis me suspectā. vos dñi eps et officialis vicȝ q̄ familiaritatē cū malefic habui. eor errores ignoranter defendi odio habui inquisitores et illarum persecutores seu etiam q̄ eorum crimina non detexi. Item iuro q̄ nunq̄ predictam heresim credidi neq̄ credo: nec illi adhesi nec adhereo nec vnq̄ credā neq̄ herebo nec illam docui nec docere intendo q̄ si aliquid predictor fecerim in futurū q̄ deus auertat penis iuris taliter abiuratis pmpto animo me submitto paratus subire omnē penitētiā quā p his que feci et dixi merito me habetis suspectū volueritis: mihi iniūgere illā iuro p virib⁹ adimplere vt nullatenus contrauenire sicut me de⁹ adiuuet et hec euangelica sacrosancta.

Predicta aūt abiuratio fiat in vulgari vt ab omibus intelligat. Qua facta iudex si adest aut officialis pōt sibi dicere publice in vulgari talia verba vl similia in effectu. fili vel filia tu suspitionem quā ō te habebam⁹ vt non imerito abiurasti et purgasti p abiuratiōe3 prelibatā de cetero caueas tibi q̄ nõ incidas in hanc heresim abiuratā. Nam licet si peniteres non traderis brachio seculari. quia abiurasti tanquā suspectus leuiter et non vehementer. tamen tūc multo fortius punieris q̄ si nõ abiurasses et āmodo pro modico haberis suspecta vehementer et vbi vt talis abiurares et prolaberis pena relapsis debita punieris et absq̄ misericordia traderis curie seclari vltimo supplicio ferienda. Si aūt abiurat secrete in camera episcopi vel camera iudicis quādo scilicet non est factū publicum modo consimili abiurabit. Quibus peractis feret snīa in hunc modū.

Nos miseratōe diuina eps talis ciuitatis aut iudex si adest i terris talis dñi ditōni subiect. Attendentes q̄ visis et diligenter consideratis processus meritis p nos facti contra te talem delatum nobis de heretica prauitate reperimus te talia et talia cõmisisse dicant illa que te reddūt suspectum leuiter de heresi et ppter que te talem merito habentes te fecim⁹ vt leuit suspectū de pdicta labe eandē heresim abiurare. Uex ne predicta pte omissa remaneāt impunita et vt efficiar cautior in futurū de mltor et magnor cõsilio

in iure peritoꝝ ac etiā religiosoꝝ. In ꝫ
super his habito maturo pariter ꝫ di-
gestio hn̄tes ꝓ oculis solū deū ac irre-
fragabilem sancte fidei catholice ỽita-
tem sacro sanctis euāgelijs positis co-
ram nobis. Ut de vultu dei iudicium
nr̄m ꝓdeat ꝫ oculi nostri videant equi
tatem sedentesq ꝓ tribunali more iu-
dicum iudicanciū te talē hic in nostra
p̄ntia ꝑsonaliter constitutū per modū
qui sequit̄ condemnamus sentiamus
seu potius penitentiamus scꝫ ne de ce
tero vnq̄ scienter teneas associes ỽbis
defendas legas seu habeas talem: ꝫ ne
deinceps ꝛc̄. ponat̄ illa que commisit
ꝓpter q̄ suspecta fuit habita de p̄dicta
heretica prauitate lata fuit hec senten
tia seu penitentia.

Caueatq notarius ꝙ in ꝓcessu po-
nat ꝙ talis abiuratio est facta tanq̄ ꝑ
suspectū habitum de heresi leuiter et
non vehementer: alias periculum ma
gnum esse posset.

Questio. xxiiij. super quintū modum sententiandi suspectā vehementer.

Quintūs modūs q ꝓcessum fidei finiēdi ꝫ termi
nandi est quando delata de
heresi ꝓcessus meritis diligēter discus
sis cū bono consilio in iure ꝑitoꝝ repe
ritur suspecta de heresi vehementer. et
h̄ est quando delata de heretica praui-
tate non reperit̄ legittima deprehensa
nec cōfessione ꝓpria nec facti euiden-
tia nec testiū ꝓductōe legittima: ꝫ sūt
magna ꝫ grauia ꝓbata indicia contra
eam: ꝫ talia ꝑ consiliū indicata q̄ illaꝫ
reddunt suspectam vehementer de p̄-
dicta heretica prauitate. Circa istū tal̄
practica ē seruāda. Talis nanq debet
vt suspectus vehemēter de tali heresi
abiurare illā hereticā prauitatē: ita ꝙ
si post modū relabat̄ pena relapsi de-
bita puniat̄ h̄ ē ꝙ tradat̄ brachio secu-
lari vltimo supplicio feriēda. Iuxta. c.
accusatꝰ. in p̄n. de here. li. vj. Et abiu-
rabit publice vl̄ secrete ꝑm ꝙ suspectꝰ
ē habitꝰ publice vel secrete ꝫ apō plu-
res vel pauciores ꝫ graues vel leues:
vt dictū ē stati de illo q̄ ē suspectꝰ leuit̄
de heresi: ꝫ habet vt talē heresim abiu
rare. Modꝰ aūt disponēdi ad abiura-
tionē talis ē. Aduenīēte nanq die dn̄i
ca ad abiuratōem faciēdā ꝫ ad audiē-
dā sn̄iam seu pn̄iam abiurādo iponen
dā: p̄dicator ꝑmonē faciet generalem.
Quo facto legant̄ publice ꝑ notariuꝫ
vel clericū ea de q̄bus ipe abiurandus
ē cōuictus ꝫ alia ex q̄bus ditus est su-
spectus de heresi vehement̄. Post di-
cet̄ sibi ꝑ iudicē vl̄ officialē. Ecce ꝙ ex
hic recitatis tu es nobis suspectus de
tali heresi vehemēter q̄re oportet ꝙ tu
purges te ꝫ abiures heresim supradi-
ctam: ꝫ tūc ponet̄ corā abiurādo liber
euāgelioꝝ ꝫ ipe ponet manū sup illuꝫ
ꝫ si scit legere cōpetenter tradet̄ sibi se
q̄ns abiuratio in scriptꝭ ꝫ leget corā
oī populo. Si aūt nesciat legere cōpe-
tenter notarius legat ea spaciose ꝫ ab
iurādus rn̄debit alta ꝫ itelligibili voce
ꝑ hūc modū. Nā notarius vel clericus
dicet sic: Ego talis de tali loco. Et iste
rn̄debit ꝑ eadem ỽba: ꝫ ille in iudicio
cōstitutus: ꝫ iste rn̄debit ꝑ eadē verba
vulgari semꝑ. Et sic q̄usq abiuratio sit
finita ꝫ abiurabit per formam tenoris
sequentis.

Ego talis de tali loco talis diocesis
in iudicio ꝑsonaliter constitutus. Co-
ram vobis venerādis dn̄is episcopo ta
lis ciuitatis ꝫ tali iudice in terris ditio
ni talis dn̄i subiectis sacro sanctis euā
gelijs positis corā me ꝓprijs manibus
ꝑ me tactis. Iuro me credere corde et
ꝓfiteor ore illā sanctam fidem catholi
cā ꝫ aplicā quaꝫ sacro sctā romana ec-
clesia docet ꝓfitet̄ p̄dicat ꝫ tenet.

Item iuro me credere et ꝯfiteor ore ꝙ ꝛc. Explicet articulus catholic⁹ cōtrarius illi heresi de qua vehementer ē suspectus vt verbi grā. Si est de heresi maleficarū dicet sic. Iuro me credere ꝙ nō solū simplices heretici aut scismatici eternis ignib⁹ cruciabunt: verū ꝑ omnes heresi maleficarum infecti demonijs fidem quā in sacro fonte baptismatis ꝑceperūt abnegātes ꝛ spurcicijs diabolicis ꝓ implendis ex prauis desiderijs insistūt hoibus iumētis terre frugib⁹ plīma nocumenta inferētes. Et consequenter abiuro abnego ꝛ reuoco illā heresim seu potius infidelitatem q̄ false ꝛ mendaciter asserit nō aliquas maleficā in terris ꝛ ꝙ nemo credere debeat illas posse nocumenta inferre auxilio demonū cū talis infidelitas expresse militat vt iam cognosco aduersus determinatiōem sancte matris ecclesie ꝛ oīm catholicoꝝ doctoꝝ: imo ꝛ aduersus leges imꝑiales q̄ hmōi cōburēdas decreuerūt. Item iuro ꝙ nūꝙ̄ ꝑdicte heresi credidi supple ꝑtinaciter neqꝫ nūc credo neqꝫ credam: nec adhereo de p̄nti: nec adherere intendo: nec docui nec docere intendo nec docebo. Item iuro ꝛ ꝓmitto ꝙ talia ꝛ talia exprimant ꝓpter q̄ hētis me suspectū de hmōi heresi vehementer nūꝙ̄ faciam nec operā vt fiant dabo. Qꝫ si aliqd de ꝑdictis fecero in futurū qd deus auertat penis de iure relapsis debitꝭ prompto animo me submitto paratus subire oēm pniam quā ꝓ his que feci ꝛ dixi ꝓpter que habetis me suspectum de dicta heresi vehementer decreueritis mihi iniūgere ꝛ illā iuro ꝛ ꝓmitto ꝓ viribus adimplere ꝛ nullaten⁹ ꝯtraire: sic me deus adiuuet ꝛ hec euangelia sacrosancta.

Predicta autē abiuratio fiat in vulgari vt ab oibus capiat: nisi fieret solūmodo corā ꝑsonis ecclīasticis q̄ liguā latinā intelligerent ꝯpetenter. Si autē abiurauerit secrete scꝫ in palatio epi vel camera epi qn̄ scꝫ factū nō est publicū modo consimili abiurabit.

Facta autē ꝑdicta abiuratōe iudex auisabit eū vt supra ꝙ nō incidat relabendo in penam relapsoꝝ.

Sit cautus notarius ꝙ ponat i actis q̄ modo talis abiuratio facta est ꝑ talē vt ꝑ suspectū de heresi vehementer ad hoc vt si relaberetur sciret q̄liter puniretur: q2 pena relapsis debita. Quib⁹ pactis feretur sententia seu pnia in hunc modum.

Nos. N. epūs talis ciuitatis: ꝛ frater si assit. N. inqsitor heretice prauitatis in terris talis dn̄i ditioni subiectis a sancta sede aplīca specialiter delegatus. Attendentes ꝙ tu talis de tali loco ꝛ talis diocesis talia ꝛ talia ꝯmisisti dicant illa: vt ex ꝓcess⁹ meritis diligēter discussis legitime nobis cōstat ꝓpter q̄ merito hēmus te suspectū vehemēter de tali heretica prauitate. Et vt taliter suspectum te fecim⁹ abiurare de magno cōsilio in iure peritorū iusticia suadente. Verū vt efficiaris cautior in futurū ꝛ ne reddaris procliuior ad silia ꝑagenda ꝛ ne crimina ꝑmaneāt impunita vt sis ceteris delinquētibus in exemplū de multoꝝ ꝛ magnoꝝ in iure cōsilio ꝑitoꝝ: ac etiam in facultate theologica mgr̄oꝝ seu doctorum. In ꝛ super his habito maturo et digesto hn̄tes pre oculis solū deum ac sancte fidei catholice ꝛ aplīce veritatē sacrosanctis euangelijs positis corā nobis: vt de vultu dei iudiciū nostrū ꝓdeat: ꝛ oculi nostri videant equitatē sedentesqꝫ ꝓ tribunali more iudicū iudicantiū te talē hic in nostra p̄sentia ꝑsonaliter constitutū forma qua sequit condemnamus seu potius penitentiamus: videlicet ne de inceps talia vel talia facere vel dicere aut docere presumas: ponant illa q̄ conuicit cōmisisse.

ꝓpter q̄ fuit suspectus hitus de ꝑdicta heresi vehemēter ⁊ nōnulla q̄ si cōmitteret incideret leuiter in relapsum: sed alia sibi imponant ꝓut negocij varietas expostulat ⁊ reqrit. Utpote ꝙ nūq̄ scienter habeat talia exercicia vel neeos q̄s sciuerit abiurasse receptet ⁊ similia lata fuit hec sententia.

Attendendū aūt ꝙ suspecti de heresi ⁊ nō deprehensi siue sint suspecti vehemēter siue leuiter nō debēt ꝑpetuo incarcerari nec ꝑpetuo imurari: quia hec est pena illoꝝ q̄ fuerunt heretici et postea penituerūt. vt ptꝫ in. c. excōicamus. ij. de here. ⁊ in. c. qm̄ de here. li. vj ꝫ pn̄t ꝓpter illa q̄ commiserūt ex q̄bus habiti sunt suspecti ad certū tp̄s carceri mācipari ⁊ postmodū ꝓut videbitur dispensari. iuxta. c. vt cōmissi. de here. li. vj. Nec hmōi suspecti sunt crucibus cōsignandi: nā cruces sunt insignia heretici penitētis: suspecti aūt nō fuerūt heretici habiti quare nō sunt cōsignandi pōt tn̄ eis imponi ꝙ stent certis diebus solennibus in valuis taliū ecclesiarū: vel circa altaria dū missarū solennia celebrantur hn̄tes in manibꝰ cereū ardentē tanti pōderis: vel ꝙ vadāt ad talē ꝑegrinatōem ⁊ silia ꝓut negocij q̄litas expedit ⁊ requirit.

Questio .xxv. super sextū modum sententiandi delatam violēter suspectam.

Sextus modus processus fidei terminandi est qn̄ delatus de heretica prauitate ꝓcessus meriti diligenter discussis cū bono consilio in iure peritoꝝ reperitur de heresi suspectus vehementer. Et hoc est quādo delatus ipe non reperit legittime deprehēsus cōfessione ꝓpria nec facti euidentia nec testiū productione legittima: ꝫ sunt indicia non leuia solū vel vehementia; sed fortissima ⁊ violentissima que ipm delatum reddunt merito suspectum de dicta heresi violēter ⁊ ꝓpter que talis debet vt suspectus violenter de dicta heresi iudicari. Et vt modus iste clarius intelligatur demus exempla tā de simplici heresi in fide q̄ ⁊ de heresi maleficarū. Nam in simplici heresi casus cōtingeret qn̄ delatus ipe non reperit legitime dep̄hensus cōfessione ꝓpria ⁊c. vt supra. tamen ꝓpter aliquid qd̄ dixit vel egit vtpote citatus in non causa fidei sustinuit excōicatōem per annum vel plus: talis iaꝫ est suspectus leuiter de heresi: quia hoc non caret scrupulo heretice prauitatis. de penis. ca. grauē Citatus autem respōsurus de fide vbi non comparet: sed renuit contumaciter comparere ꝓpter quod excōicatur tunc fit suspectus de heresi vehementer: nam tunc leuis suspitio transit in vehementē ⁊ si sustinet illā excōicationem per annū animo pertinaci tūc fit suspectus de heresi violenter. Nam et tunc vehemens suspitio transit in violentam cōtra quā non admittit defensio: immo extunc talis est vt hereticus cōdemnandus. vt patet in. c. cū contumacia. ⁊ notat ibidem li. vj. In heresi vero maleficarū exemplificatur super violentam suspitionem quādo dixit ⁊ egit aliqua que a maleficis practicant quādo volunt aliquē maleficiare: ⁊ qꝛ hoc cōmune est vt verbis cōminatoriis aut factis ꝑ visum vel tactū se habeāt manifestare ⁊ triplici ex causa vt peccatū in iudicibus aggrauet: ⁊ vt simplices eo facilius seducant: ⁊ vt deꝰ ꝑamplius offendat ⁊ maioꝛ seuiendi in hoīes sibi facultas relinq̄t: vnde violent malefica sit suspecta qn̄ post v̄ba cōminatoria dicēdo: faciā tibi q̄ in breui senties vel similia in sentētia ⁊ post verba effectus aliquis in ipo vel i alio fuit subsecutus: tunc enim nō leuit fit

suspecta sicut qui ꝓpter familiaritatē habitā cū maleficis fuerūt suspecti aut qui ꝓcare ad amorē inordinatum aliquē voluissent: vide supra de tribꝰ suspitionibus levi vehementi ⁊ violēta.

Nūc videndum est qualis practica sit cū talibus servanda. Nam circa violēter suspectū in simplici heresi hec practica servat̄. Nam licet in re fortassis non sit hereticus vtpote q̄ non habet errorē in mente nec de illo ꝯtinatiā in volūtate: vt notat Archi. super. c. alle. nihilominus est vt hereticus ꝯdēnandus: ꝓpter p̄dictā suspitionē violentā ꝯtra quā non est ꝓbatio admittenda: condēnat̄ autē heretica sic: qḋ si nolit resilire ⁊ heresim abiurare ⁊ satisfactionem cōdignā exhibere tradit̄ brachio seculari animadversione debita puniēdus. iuxta. c. ad abolendā. §. p̄nti. Si aūt velit consentiat cū effectu adiurat heresim ⁊ carceri ꝑpetuo mancipatur iuxta. c. excōicamus. ij. de here. Pari forma ille q̄ sic est suspectus de heresi violenter. Circa suspectū aūt violēter sup heresim maleficarū: licet idē modus esset observandus: tñ mitiori mō ꝓcedendo. Advertendū q̄ si stabit in negativa asserens ꝓut facere solent q̄ non ea intentōe verba illa ꝓtulerit: s; ex vehementi ⁊ muliebri passione: vñ ⁊ iudici non videt̄ ipam igni posse adiudicare non obstāte violenta suspitōe tūc iudex ea in carceribus detenta inq̄rat ⁊ ꝓclamare faciat si in similibꝰ dudū notata fuisset: ⁊ si sic vtrū publice sit de tali heresi diffamata: ex q̄bus ꝓcedere ad vlteriora p̄t taliter vt aū omnia questionibus tormentis exponat̄: ⁊ si indicia apparuerint super talē heresim aut super maleficiū taciturnitatis: puta quia lachrymas non effudit: immo ⁊ quasi insensibilis ad tormēta reperit̄: q̄ videlicet cito post tormēta oībus viribus restituit̄: tūc ꝓcedat per varias cautelas supra positas vbi de similibus agit̄. Et in casu q̄ oia deficerēt tūc advertat q̄ si filia dudū ꝑpetravit tūc oino non est dimittenda: s; ꝑ annū ad minus squaloribus carceris mancipanda ⁊ crucianda: sepissime etiam examinanda p̄cipue sacratioribꝰ diebus Si aūt diffamata cū hoc: licet tunc iudex ꝑ ea q̄ supra tacta sūt circa simplicem heresim ipam posset igni adiudicare: p̄cipue ꝓpter multiplicationē testium: ⁊ q̄ sepius in similibus vel in alijs maleficijs fuit notata: tñ quia cū pietate ꝓcedere vult. Ideo indicet ei canonicā purgationem: vt vicz. xx. aut xxx. cōpurgatores hebeat ⁊ ꝓcedat ꝑ ut in scḋo modo sententiandi tactū est ita vicz indicādo sibi q̄ si in purgatōe defecerit: q̄ tunc tanq̄ rea igni adiudicabitur: ⁊ s̄m hoc iudex procedere potest. In casu vero quo se purgaret: tūc abiurationē omnis heresis cum pena relapsoꝝ ac ꝑpetua pn̄ia ꝑ modū q̄ sequit̄ in sn̄ia formanda: faciat ⁊ modus disponendi ad abiuratōem talis est vt dictū est in quarto ⁊ quinto modis p̄cedentibus ꝓcessum fidei terminandi Nota etiā q̄ in sequentibus modis oībus sententiandi vbi iudices ꝑ viā pietatis ꝓcedere vellēt: tunc ꝑ modū iam tactū ꝓcedere possent. S; q̄ seculares iudices varijs sn̄is vtunt̄ modis iuxta rigorem ⁊ non semper iuxta equitatē procedentes. Ideo ip̄is infallibilis regula ⁊ modus assignari non potest sic iudici ecclesiastico qui abiurationem recipere potest sub ꝑpetua penitentia ꝑ modū qui sequit̄. Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio ꝑsonaliter cōstitutꝰ corā vobis venerabilibꝰ dn̄is ep̄o talis civitatis ⁊ iudicibꝰ sacro sanctis euāgelijs positis corā me eisq; ꝓprijs manibus ꝑ me corporaliter tactꝭ iuro me credere corde ⁊ ꝯfiteor ore illā sanctā fidē catholicā ⁊ ap̄licā q̄ sacro

sancta ro.eccle.tenet pfitet credit pdicat atq docet. Et cōsequenter abiuro oēm heresim ⁊ abnego ⁊ reuoco extollentem se aduersus sctām romanam ⁊ aplicam ecclesiā cuiuscūq secte fuerit vel erroris. Item iuro ⁊ pmitto talia ⁊ talia exprimant illa que egi seu dixi pter q̄ et ex culpa mea habet me suspectū de dicta heresi violenter: deinceps nūq faciā vel dicā vel q fiāt operam dabo. Item iuro ⁊ pmitto q omnem pniam quā mihi iniūgere volueritis p pdict viribus adimplebo: nec ꝯtraueniā in aliq: sic me deus adiuuet ⁊ ista sacrosancta euāgelia. Qz si ꝯtra abiurata fecero in futurū qd de⁹ auertat extūc penis de iure relapsis debit nūc pro tūc obligo ⁊ astringo q̄tenus illis ferior. Sit cautus notarius q scribat in actis q dicta abiuratio est facta p vnū de heresi violenter suspectū: vt si pbaret post relapsus vt tūc talis iudicaret talis ⁊ traderet brachio seculari. Ego talis de tali loco talis diocesis in iudicio psonaliter cōstitutus coram vobis venerabilib⁹ dnis. N. epo talis ciuitatis iudicibus in terris talis dni sacrosanctis euangelijs positis coram me eisq ppriis manibus p me corporaliter tactis: iuro me credere corde ⁊ pfiteor ore illā sanctā fidem catholicam ⁊ aplicam quā sacroscā ro.eccle. tenet profitetur credit predicat atq docet. Et consequenter abiuro abnego ⁊ reuoco omnē heresim extollentē se aduersus sanctā romanā ⁊ apostolicā ecclesiam cuiuscūq secte fuerit vel erroris. Item iuro ⁊ pmitto ⁊ talia ⁊ talia exprimant illa q̄ egi seu dixi pter q̄ ⁊ ex culpa mea hētis me suspectum de dicta heresi violenter deinceps nūq faciā vel doceam q fiāt operā dabo. Item iuro ⁊ pmitto q oēm pniam quā mihi iniūgere volueritis p pdict p virib⁹ adiplebo: nec ꝯueniā in aliq sic me deus adiuuet ⁊ ista sacro sancta euangelia. Qz si ꝯ abiurata vel iurata fecero in futurū diabolo instigāte qd deus auertat penis de iure relapsis debitis nūc pro tūc me obligo ⁊ astrigo q̄tenus illis ferior cū legittime cōstiterit me ꝯ fecisse. Sit cautus notari⁹ q ascribat in actis q dicta abiuratio ē facta p talē tanq p habitū suspectum de heresi violēter.: vt si pbaret abiuratus relapsus iudicaret et vt talis traderet brachio seculari.

Quibus sic actis absoluat eum a snia excōicatōis de q̄ ē suspectus habit⁹ violēter q inciderit sicut in heresibus supradictis. Unde sicut hereticus cum redijt ⁊ abiurat ē a sententia excōicatus absoluend⁹: qr omnis hereticus est excommunicatus iuxta.capitu.excōicamus.j.⁊.ij.de here.⁊ etiā iuxta.c.ad abolendam.in pn. Sic talis de quo agitur eū sit vt hereticus condemnandus vt dictū est prius postq abiurauerit est ab excōicationis sententia absoluendus. Et absolutione facta feret sententia seu penitentia per modū tenoris sequentis.

Nos. N. episcopus talis ciuitatis ⁊ si adest iudex i terris talis dni. Attendentes q tu talis de tali loco talis diocesis: fuisti nobis delatus de talibus ⁊ talibus fidem sctām tangentib⁹ exprimant illa ⁊ q nos pcessimus ad informandū nos super illis vt iusticia suadebat ⁊ meritis pcessus diligenter exaīatus ⁊ oibus actis ⁊ actitatis in causa pnti inuenimus de talia ⁊ talia ꝯmisisse explicent illa. Ea pter ⁊ nō imerito de tali heresi explicent illa te suspectū violenter hntes fecim⁹ te: vt talit suspectū oēm heresim generaliter publice abiurare pnt nobis mandāt canonice sanctōes. Sane cū sm eadē canonica istituta oīs talis sit vt heretic⁹ cōdemnand⁹: ⁊ tu sanio

ri consilio inherendo et ad gremiū sancte matris ecclesie redeūdo abiurauerís p̄mittit omnē hereticā prauitatem propter qđ absoluimus te a snīa excōicationis q̄ vt obnoxius dei ecclesie astrictus merito tenebaris. Si tñ de corde vero et fide non ficta reuersus es ad ecclesie vnitatē. Jccirco inter penitentes deinceps cōputaris ad miē sinum sacrosancta ecclesia te recipiens de pñti. Uerū q2 indignū valde existit offensas diuinas ipunitas cōniuentibus oculis ptransire et iniurias hoim castigare cū grauius sit diuinā q̄ humanā ledē maiestatē et ne tua crimina incentiuū existant alijs delinquendi: et vt efficiaris cautior in futurū ac minus procliu9 reddaris in posterū ad p̄dicta seu silia cōmittenda vt in futuro seculo leuius paciaris. Nos eps et iudex p̄fatus p̄habito. Jn et sup his sano et maturo cōsilio pitorū sedentes p tribunali more iudicum iudicantiū hñtes p̄ oculis solū deum et sancte fidei irrefragabilem veritatem sacrosanctis euangelijs posit2 coram nobis: vt de vultu dei iudiciū nostrum pdeat et oculi nostri videāt equitatem te talē in nostra p̄sentia psonalit̄ constitutū hac die et hora tibi in antea assignatis sententialiter p modū qui sequit̄ cōdemnam9 seu potius penitētiamus. Jn p̄mis q statim induaris sup vestes oēs quas defers veste liuida ad modū scapularis monachi sine capucio facta ante et retro hñte cruces de pāno croceo longitudinis palmarū triū et latitudinis palmarū duorū quam vestē deferre habeas sup oēs vestes alias p tm̄ tempus exprimat̄ vnius anni vel duorū vel plus vel minus put culpa exigerit delinquētes et nihilomin9 cū dicta veste et crucib9 stes in porta talis ecclesie tali et tanto tpe: sc3 in q̄tuor festis p̄ncipalibus v̄ginis glose vel talib9 et talibus festiuitatib9 in valuis talis et ta liū ecclesiarū tecū ad talē carcerem ad ppetuū vel ad tale tps snialiter codemnam9. Ponant̄ illa q̄ videbunt̄ magr̄ ad honorē fidei expedire attenta culpe maioritate seu minoritate seu cōtumacia delinquētis et sequat̄: retinentes nobis ex certa scia et expresse vt nobis cōcedūt canonica instituta q̄tenus dictā pniam possum9 mitigare aggrauare mutare tollere in toto et in pte totiens quotiens nobis visum fuerit faciendum: lata fuit hec sententia.

Qua lecta mox executioi debite demandet̄ et induatur veste predicta cruces huiusmodi continente.

Questio .xxvj. super modum sententiandi debitam suspectā et diffamatam.

Septimus mod9 processum fidei finiēdi et terminādi est qñ delatus de heretica prauitate processus meritis diligent̄ discussis cū bono cōsilio pitorū in iure repitur suspectus de heresi et etiā diffamatus. Et h̄ est qñ delat9 ipe nō repit̄ legittime dephensus nec ppria cōfessiōe nec facti euidētia nec testium legitima pductōe: s3 repit̄ publice diffamat9: ac etiā repiūt̄ indicia cōtra eū q̄ ip3 reddūt suspectū alias de heretica prauitate leuit̄ vel vehement̄. Utpote q2 habuit magnā familiaritatē cū hereticis q̄lis fuit ille de q̄ agit̄. Jn. c. inter sollicitudines de pur. ca. Et tali rōne infamie est indicenda canonica purgatio et rōne suspitionis deb3 heresim abiurare. iuxta. c. alle. inter sollicitudies. Circa istū talis practica est seruāda. Talis em̄ sic publice de heresi diffamatus et vltra infamiā ex alijs indicijs suspectus habit9 de heretica prauitate in primis purgabit se publice p modū q̄ in scđo modo

tactū est. Qua purgatōe expleta per ipm diffamatū mox idem diffamatus vt suspectus alit̄ et ex alijs indicijs heresi de q̄ ē suspectus hitus p̄dictū hn̄s librū euāgeliorum corā positis abiurabit per hunc modum.

Et ego talis de tali loco tal' diocesis corā vob is venerabilib9 dn̄is meis. N. epo talis ciuitatis et iudice i terris talis dn̄i i iudicio cōstitutus psonalit̄ sacro sctis euagelijs positis coram me eisq3 ppriis manib9 corpalit̄ p me tact'. Juro me credere corde ac pfiteor ore illā sctām fidē aplicam quā ro. ecclesia credit pfitet̄ p̄dicat et obseruat. Et pseque̅ter abiuro detestor abnego et reuoco oēm heresim extollētē se aduersus sanctā et aplica ecclesiā cuiuscūq3 secte fuerint seu erroris: et postea vt supra tactū ē. Jtē iuro et pmitto q talia et talia que egi ppter q̄ et merito sum de tali heresi diffamat9 vt vltra vos me hētis suspectū exprimant̄ illa nūq3 deinceps faciā seu dicā neq3 operā dabo q fiāt. Jtē iuro et pmitto q oēm pniam quā mihi iniūgere decreuerit' p p̄dictis p viribus adiplebo nec ꝯueniā in aliq̄: sic me deus adiuuet et ista euāgelia sacrosctā. Qz si ꝯ p̄dicta iurata et abiurata fecero i futuꝝ qd de9 auertat a penis talib9 de iure debit' me nūc p tūc libere suppono obligo et astringo q̄ten9 ill' plectar cū pbatū legittime extiterit me talia cōmisisse. Aduertēdū tn̄ hic q si i dicia sunt talia et tā fortia q cū infamia p̄dicta vel absq3 ea reddāt p̄dictū diffamatū suspectū de heresi vehement̄ tūc abiurabit oēm heresim generalit̄ vt hitū ē si relabant̄ in quātūcq3 heresim pena relapsis debita puniet̄. vt in. c. inter sollicitudīes. de pur. c. et in. c. accusat9 de here. li. vj.

Si aūt indicia illa sūt ita modica et leuia q etiā cū p̄dicta ifamia n̄ reddāt eū suspectū de heresi vehement̄ ꝫ solū leuit̄: tūc sufficiet q abiuret nō generaliter nec simpliciter ꝫ singulariter heresim de qua habitus est suspectus: ita q si pbat̄ in aliā spēm heresis pena relapsis debita non puniet̄: ꝫ in eadē rōne abiuratōis q2 sc3 suspect9 leuiter abiurauit pena relepsis debita non puniet̄ lic3 durius q̄ si al's nō abiurass3: vt oia hec patēt in. c. accusat9. in pn. de here. li. vj. Rōne aūt purgatōis canonice ē dubiū an si post purgatōem canonicā in eandē spē3 heresis de q̄ se purgauit canonice plabat̄ pena relapsis debita ꝫ est vltio supplicio feriat̄. Et videt̄ q sic p. c. excōicam9. j. §. addijcimus. ver. vel si post purgatōem. et p. c. ad abolendam. §. illos q̄q3. de here. in antiquis. Sit cautus notarius q scribat in act' an talis abiurauerit tanq3 suspect9 de heresi leuiter vel vehementer: q2 multū interest vt al's frequenter dictum est. Quib9 sic act' feret̄ snīa seu pnia p formā tenoris sequentis.

Nos. N. eps talis ciuitat' aut iudex in terris ditioni talis dn̄i subiectis. Diligētius attendentes q tu talis de tali loco et talis diocesis fuisti delatus nobis de tali heretica prauitate exprimant̄ illa. Et nos volētes vt tenebamur iudicialiter informari an tu incidisses in predictam heresim condemnatam ad inquirendum: testes ad examinandum: teq3 citandu3 et interrogandum medio iuramento et ad alia facienda que fienda erant per nos descendimus et pcessimus vt decebat. Quibus peractis visis et diligēter inspectis pariter et discussis processus meritis huiusmodi cause et omnibus et singulis productis actis et actitatis habitoq3 in et super illis theologorum atq3 i iure pitoꝝ pluries maturo cōsilio ac digestio repim9 te de p̄dicta heresi i tali loco seu talib9 loc' apd bonos et g̊ues publice diffamatū ppt qd vt non

bis mandant canonica instituta. Indiximus tibi purgatõz canonicã q̃ coraȝ nob hic publice te purgasti. ⁊ ipsi compurgatores p̄iter te purgarũt. Inuenimus etiã te talia cõmisisse exprimant illa ꝓpter que ⁊ nõ immerito suspectũ te habuim⁹ vehementer vel leuiter dicatur si est istud vel illud. ⁊ hoc de predicta heretica prauitate ꝓpt̃ q̃ fecim⁹ te vt taliter suspectũ heresim abiurare dicat̃ oẽȝ heresim si abiurasti vt suspectus vehementer vel heresim supradictã si vt suspectus leuiter. Vez q2 non possumus ⁊ debem⁹ talia q̃ pegisti nullaten⁹ tolerare ꝫ cogimur ea vitare iusticia suadẽte ad hoc vt reddaris cautior in futuꝝ ⁊ vt crimina nõ remaneant impunita ⁊ vt ceteri nõ reddant̃ ꝓcliuiores ad sĩlia cõmittẽda. Et vt creatoris iniurie nõ equanimiter tolerent̃. Ea ꝓpter talẽ p̄dictũ purgatũ ⁊ abiuratum hic in nr̃a p̄ñtia ꝑsonaliter constitutũ in hoc loco ⁊ hora tali tibi in antea assignat̄. Nos ep̄s aut iudex p̄fati sedentes ꝓ tribunali more iudicũ iudicãtiũ sacrosanctis euãgelijs positis corã nobis vt de vultu dei iudiciũ nr̃m ꝓdeat ⁊ oculi nr̃i videãt equitatẽ sentẽtiam⁹ seu penitentiam⁹ p modũ q̃ sequit̃. s. q̄ tenearis ⁊c̃. Ponant̃ illa q̃ videbũtur magis ad honorẽ fidei esse ⁊ extermiationẽ heretice prauitat̄. Vtpote q̄ certis diebus dñicis ⁊ festiuis hẽat stare ad portã talis vl' talis ecclesie cũ cereo tanti ponderis in manu dũ missarum solẽnia celebrant̃ capite discoopto et pedibus nudatis ⁊ offerre ad altare cereuȝ antedictũ ⁊ q̄ hẽat sextis ferijs ieiunare ⁊ q̄ certo tp̄e locũ illũ nõ audeat exire sed certis diebus ebdomade se habeat ep̄o vel iudici p̄ñtare ⁊ sĩlia q̃ iniungenda videbuntur fm culpaꝝ exigentiã ⁊ varietatẽ q2 nõ p̄t dari regula vna generalis. lata fuit hec sententia.

Qua lata exequat̃ poteritq̄ dispensari vel mitigari vel cõmutari fm q̄ negociũ penitentis correctio ⁊ hũilitas hec requirunt q2 p̄tãtem habet episcopus ⁊ iudex. ⁊ hoc de iure. vt in. c. vt cõmissi. de here. li. vj.

Questio. xxvij. super moduȝ sententiandi heresim confessaȝ sed penitentem.

Octauus modus ꝓcessum fidei terminandi et sententiandi finiendi est quãdo delatus de heretica prauitate meritis processus diligenter discussis cum bono consilio in iure ꝑitoꝝ repitur cõfessus heresim ꝫ penitens ⁊ alias non relapsus veraciter. Et hoc est qñ delat⁹ ipe confitetur iudicialiter corã ep̄o et inquisitore medio iuramento fore veꝝ q̄ ipe tanto tp̄e steterit ⁊ ꝑseuerauerit in illa seu alia de qua delatus est heretica prauitate. ⁊ illi crediditr ⁊ adhesit ꝫ postmodũ ad informationẽ ep̄i ⁊ aliorũ vult resilire ⁊ ad gremiũ eccl̃ie redire. Et illã ⁊ oẽm aliã heresim abiurare ⁊ satisfacere ꝓut ipi voluerũt ordinare ⁊ nõ repitur q̄ nunq̄ aliã heresim aliquã abiurauerit sed nũc abiurare ꝓmptu animo est patus. Circa istũ talis practica est seruanda. Tal' eñ esto q̄ multis annis steterit in heresim p̄dicta ac etiã alijs quibuscũq̄ illasq̄ crediderit practicauerit multosq̄ induxerit in errores si tandẽ cũ effectu illas hereses consenserit abiurare ⁊ satisfactionem congruam ad arbitriũ ep̄i ⁊ iudices ecclesiastici exhibere nõ est tradend⁹ brachio seculari vltimo supplicio feriẽd⁹ nec si est clericus degradand⁹ ꝫ est ad miscõiam admittendus. iuxta. c. ad abolendam. §. p̄ñti. extra de here. ⁊ abiurata ꝑmitus heretica prauitate est in perpetuũ carcerẽ retrudẽdus. iuxta. c. excõicam⁹. ij. §. si quis ei absolutõis bñficio impartito ⁊ iniuncto eideȝ qđ

talibus iniungi consueuit. Iuxta. c. vt officiū. ꝓuiso tñ solerter ne simulata fictōne redeat fraudulenter. seculare etiam brachiū impedire nō pñt. Modꝰ aūt abiurandi est vt supra tactum est. Immō addit. vt corā pplo festiuo die i ecclesia crimina sua ore ꝓprio confiteatur. ita vicȝ vt dum ab officiali interrogatur. tu tot annis ꝑseuerasti i tali heresi maleficaꝝ ꝛ ille respondebit. ita. et post tn̄ hec ꝛ hec fecisti vt confessus es ꝛ ille rñdebit ita ꝛ sic consequenter. Et tunc post oīa abiurabit flexis genibꝰ. Et qui suspecti de heresi nullatenꝰ habeantur. Et qꝛ iste qui est sic deprehensus in heretica prauitate est excōicatꝰ iuxta. c. excōicamꝰ. j. ꝛ. ij. ð here. ꝛ per abiuratōȝ redijt ad gremium ecclesie. Ideo est ei absolutōnis beneficiū impendēdū. iuxta. c. vt officiū. in pnci. de here. li. vj. quare post ꝑdictā abiuratōȝ est absoluēdꝰ vt modū hñt epī absoluēdi a maiori excōicatōe qꝛ vtūtur apostolica auctoritate ꝛ statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis eps talis ciuitatꝫ aut iudex in terris talis dñi ditōni subiectis. Attendentes ꝙ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nob fama publica referēte ac fidedignoruȝ insinuatōe delatus de heretica prauitate. Et qꝛ illa infectus fueras multis annis in magnū tue anie detrimentū que delatio nostra ꝑcordia acrius vulnerauit nos quibꝰ icūbit ex officio nobis tradito sctām fideȝ catholicā i cordibus hoīm cōplantare ac prauitateȝ hereticam ab eoꝝ mentibus eneruare volentes vt tenebamur ꝛ tenemur. In et super his certius informari ꝛ videre si clamor qui ad aures nostras ꝑuenerat veritate aliqua fulciretur. Ut si sic veritas se hrēt ꝓuiderēmꝰ de salubri remedio oportuno descendimus ad inq̄rēdū testes examinandū teqȝ vocādū ac vt congruentiꝰ potuimꝰ in et sup cōtra te denūciatis te interroganduȝ medio iuramento ꝛ ad pagendū oīa ꝛ singula q̄ ꝑ nos erant fienda iusticia exigente ac vt nobis mandant canonice sanctiones. Sane cū vellemꝰ cause tue hmōi congruū finē dare ꝛ videre clare ꝙ compertū fuerat an. s. ambulares in tenebris vel in luce ꝛ an fores infectꝰ heresis labe nec ne ꝓcessus meritis actitatis solenne tam in sacra theologia facultate ꝙ̄ in iure cononico et ciuili ꝑitoꝝ coram nobis consilium ordinauimus congregari scientes ꝙ ꝓm canonica instituta integrū est iudiciū quod plurimoꝝ sententijs confirmaꝫ ꝛ hiro inꝛ super oībus ꝛ singulis actis ꝛ actitatis in cā pñti sano maturo ac digesto consilio ꝑitoꝝ ꝑdictoꝝ visisqȝ ac diligēter inspectis ꝓcessus meritis oībusqȝ ꝛ singulis in eo contentis libratis inuenimus te ꝓpria confessione. in iudicio recepto ꝑ nos medio iuramēto i multiplici prauitate maleficaꝝ deprehensum exprimanꝫ articuli. Deꝰ cū misericors et miserator dñs nōnullos ꝓlabi ꝑmittat aliqñ in hereses ꝛ errores nō solū vt viri catholici literati i sacris eloquijs exercenꝫ. Uerū etiā vt fide lapsi humiliores deinceps fiant ac in penitentie opibus excitenꝫ eiusdē ꝓcessus meritis diligenter discussis reperimus ꝙ tu ad informatōnem nostram frequentem nostreqȝ ꝛ alioꝝ ꝓborum adherendo consilio saniori ad gremiū sancte matris ecclesie ꝛ ad eiusdem vnitatem salubriter euolasti ꝑdictos errores et hereses detestando ac fidei sctē catholice agnoscens irrefragabilem veritateȝ tuis internis visceribus infligēdo propter quod illius vestigijs inherentes qui neminem vult perire te admisimus ad adiuratoriā ꝛ abiuratoriā publicam cautionem faciendo te in ꝑsentiaꝝ prefatas hereses ꝛ aliam oēm

heresim publice abiurare qua completa absoluim⁹ te a snia excōicatōis maioris qua ex lapsu in heresim extitisti innodat⁹ ꝛ te recōciliando sancte mrī ecclesie restituim⁹ ecclesiasticis sacris dum tamen de corde vero ꝛ fide non ficta redieris ad ecclesie vnitatē ꝑut te fecisse credimus ꝛ spamus. Sane cuȝ indignū valde existat dño ꝑ tpaliū iniurias vlcisci: deūqꝫ celorū creatoris oim iniurias equanimiter tolerare. cū multo grauius sit eternā qꝫ tpalem ledere maiestateȝ ꝛ vt ipe peccatorꝫ miserator tui misereatur sisqꝫ ceteris i exēplum. Et vt crimina nō remaneant ipunita ꝛ vt efficiaris cautior in futurꝫ ꝛ vt non reddaris ꝓcliuior ꝗ difficilior ad pdicta ꝛ qcūqꝫ alia illicita ꝯmittēda. Nos eps ꝛ iudex seu iudices in cā fidei ante fati sedētes ꝓ tribunali more vt supra Qr induat veste liuida ꝛc. Itē te snialiter condemnamus ad ꝑpetuū carcerem vt ibi semꝑ pane doloris ꝛ aq̄ angustie cruceris retinētes nobis ex certa sciā ꝛ expresse quaten⁹ possim⁹ libere dictā sniam seu penitentiā mitigare aggrauare cōmutare tollere totalit vl in parte si et qn̄ ꝛ ꝑut nobis ꝛ totiens quotiens videbitur faciendum lata fuit hec sententia ꝛc. Qua lecta iudex assumet per puncta et dicat sententia ro hec vel similia in effectu fili sententia vel penitentia tua stat in hoc ꝙ .s. portes toto tempore vite tue cruces ꝙ stes in scala cum eis in porta talium ecclesiarum ꝛ ꝙ sis in carcere perpetuo ad panem et aquam sed fili ne sit tibi graue quia certifico te ꝙ si patienter tolleres: misericordiam apud nos inuenies non dubites nec desperes sed firmiter speres. quibus dictis sententia executioni debite demādetur ꝛ statim vestis predicta sibi induatur ꝛ in scala in alto ponatur vt ab egredientib⁹ eminenter videatur circūdantib⁹ cū mistris curie secularis. Hora aūt prādij ducat a ministris ad carcerē ꝛ post fiant alia ꝑut ponuntur in snia. Dum aūt ipe indutur ꝛ ad portā ecclesie deducit. Iudex ecclesiasticus non se amplius itromittat si curia secularis contentatur bene quidem. si non agat ad libitum.

Questio. xxviij. super modū sententiandi heresim confessaȝ sed relapsam licet penitentem.

Nonus modus ꝓcessum fidei terminandi et sententiandi ē qn̄ delatus ꝓ ꝑ heretica prauitate processus merit diligenter discussis cū bono cōsilio reperitur confessus heresim ꝛ penitens sed relapsus realiter. Et hoc est quando delatus ipe confitetur iudicialiter coram epo aut iudicibus al's se omnē heresim abiurasse. ꝛ ita legitime repit Et ꝙ post credidit tali heresi seu errori Vel ꝙ specialiter heresim adiurauit scꝫ maleficarum ꝛ post rediꝫt in candē sed post adherens consilio sanior penitet credit catholice ꝛ reuertit ad ecclesie vnitatē tali em̄ nō sunt si humilitet petat denegande pnie ꝛ eucharistie sacra sed qꝫtūcūqꝫ peniteat nihilomin⁹ vt relapsus est tradēdus brachio seculari vltimo supplicio feriend⁹. Hoc aūt intelligitur vbi repitur ꝙ abiurauerit tāqꝫ deprehensus in heresim seu tanqꝫ suspectus de heresi vehementer nō aūt leuiter tm̄. Circa aūt istum talis practica est seruanda. Nam concluso in consilio ꝑitorum maturo pariter et digesto et si opoꝛtuerit replicato ꝙ ꝑdictus delat⁹ de iure est relapsus. Eps aut iudex mittent ad dictum relapsum delatum in carcere inclusuȝ duos vel tres probos viros et presertim religiosos seu clericos fidei zelatores eidem relapso non suspectos nec igra

tos sed familiares et gratos. et isti intrabunt ad eum captata hora cōpetenter et loquentur sibi de contemptu mūdi et miserijs vite pñtis et gaudijs ac gloria paradisi et demū his pmissis indicabunt sibi ex pte epi seu iudicis q nō potest euadere mortem tpalem et iō q curet de salute aie sue ac disponat de peccatorū suorū cōfessione et sacri eucharistie pceptione et isti freqntabunt eū inducētes illū ad pniam ac etiā ad patientiā. Cōfirmātes eū p viribus in catholica veritate taliter vt ipm diligēter faciāt confiteri ac conferri eidem petenti humiliter eucharistie sacrm. Nam hmōi sacra non sunt talibus deneganda. iuxta.c.sup eo.d here.li.vj. Quib9 sacramentis receptis eo q bñ disposito ad salutē iudicio pdictorū post duos vel tres dies. In quibus p pdictos in fide catholica confirmet et ad patientiam inducatur. Eps seu iudex loco eius mādabunt balino loci seu ptāti curie secularis quatenus tali die et hora.s.nō festiua sit cū sua familia i tali platea seu loco extra ecclesiam tamen ad recipiēdum de foro suo quendā relapsū quē ipi eps et iudex tradēt ei. Et nihilominus q die pfixa de mane seu pcedente faciat publice pconisari per ciuitatem seu locum in locis illis seu vicis in quibus pconisatōnes alie cōiter solēt fieri Q tali die et hora i tali loco pdicator pro fide sermonem faciet et episcopus et alij iudices condemnabunt qndam relapsum in hereticam prauitatē tradendo eū brachio seculari. Considerandum autem hic est q iste qui sic relapsus est si fuerit in sacris ordinibus constitut9 vel alias sacerdos vel cuiuscūq ordinis seu religionis obumbratione fuscatus prius anteq tradat est totius ecclesiastici ordinis pogatiua nudandus. et sic omni officio ecclesiastico expoliatus relinquatur secularis arbitrio potestatis animaduersiōe de vita puniend9. vt in.c.ad abolendum. §.pñti.de here. Quando igr talis est a suis ordinib9 degradandus et seculari curie relinqndus. Eps conuocet plātos et viros religiosos sue diocesis. quia licet non olim nunc tñ solus eps cū plātis et alijs viris religiosis et ptis sue diocesis pt in sacris ordinibus cōstitutū degradare cum est relinqndus brachio seculari vel ppetuo immurandus p heretica prauitate. Juxta.c.qm de here.li.vj. Adueniēte aūt die pfixa degradando relapso ac tradendo si fuerit in sacris ordinibus constitutus in brachio seculari aut relinquendo si fuerit laicus ad audienduz diffinitiuā sniam in aliqua platea seu loco extra ecclesiam populo congregato et facto sermone per inquisitorem ac ipi relapso inibi in alto loco constituto et presenti curia seculari si degradandus ipse relapsus fuerit. Epus in pontificalibus indutus et prelatis sue diocesis eidem assistentibus ipm degradandum coram eo existentem et indutum ac dispositū ac si deberet in suo ordine ministrare a suo ordine degradabit a superiori ordine incipiendo et sic gradatim vsq ad vltimum et sic conferendo ordinem. verbis vtitur episcopus ad hoc per ecclesiam ordinatis ita degradando in qualibet depositione et casule et stole et sic de alijs poterit vti aliqbus verbis contrarijs primis. Qua quidem degradatione facta vbi fiēda sit per modum sm quem de iure seu consuetudinis est fienda. Officialis mandabit notario seu religioso vel clerico quatenus legat sententiam que sententia siue relapsus laycus siue clericus est degradat9 feretur per modum tenoris sequentis.

NOs. N. miseratōe diuina epus talis ciuitatis et iudex in terris talis dñi ditioni subiectis. Attē dētes legittime īformati q̄ tu tal' de ta li loco tali et talis diocesis fuisti coraꝫ nobis si ita fuerit seu cōtra talib⁹ epō et iudicib⁹ delatus de tali heretica pra uitate seu talib⁹ explicent. In qb⁹ he resibus vt legittime fuit cōpertū fuisti a ꝯfessione ꝓpria dephensus ac etiā te stibus cōuict⁹: et q̄ in illis pstiteras tā to tempore animo indurato dicat ꝓut fuit ꝫ post adherens consilio saniori il las hereses in tali loco publice abiura sti in forma ecclesie cōsueta abnegasti et reuocasti ꝓpter que p̄dicti eps et inq̄ sitor: credentes te veraciter ꝯuersuꝫ ad gremiū ecclesie scte dei te ab excōicati onis snīa: q̄ astrictus tenebaris absol uentes si tñ de corde vero et fide non fi cta reuers⁹ esses ad sancte ecclesie vni tatem iniūxerūt tibi penitentiā saluta rē verū post oīa supradicta et tot an norum curriculis iā elapsis nūc noui ter iterū delatus nobis extitisti q̄ iteꝝ incideras in tales hereses abiurat⁹ ex plicent: nosq̄ꝫ licet displicēter de te ta lia audissemus: tñ iusticia nos cogēte descendimus ad inq̄rendum testes ad examinandū teq̄ꝫ vocanduꝫ et interro gandum medio iuramento nec nō ad oīa et singula facienda q̄ per nos fien da erant fm canonica instituta. Sane cū vellemus p̄ntem causam fine debi to terminare solenne ꝯsiliū tam in the ologica facultate q̄ꝫ i iure canonico ac ci uili pitoꝝ iussim⁹ cōgregari et hito p̄ dictoꝝ cōsilio maturo piter et digestio in et super oibus et singulis actis et acti tatis ac visis et diligēnter discussis pro cessus meritis et oibus equa lance li bratis ꝓut fieri exigebat reperimus le gittime tā p testes q̄ꝫ per ꝓpriā tuā con fessionē iudicialiter receptā q̄ tu rein cidisti in hereses abiuratas. Nā reperi mus q̄ talia et talia dixisti vel fecisti. Explicent oīa. Propt q̄ et merito de p̄ dictoꝝ consilio te habuim⁹ et habem⁹ ꝓ relapso. Iuxta canonica instituta q̄ dolenter referim⁹ et referendo dolem⁹ ꝫ q̄ż ad informatōem nr̄am et ꝓborum viroꝝ catholicoꝝ diuina grā inspirāte iterū es reuersus ad gremiū ecclesie et ad eiusdem fidei veritatē p̄dictos erro res et hereses detestādo et credendo ca tholice fidemq̄ꝫ catholicā ꝓtestādo ad misimus te ad recipiendū penitentie et eucharistie petita p te humilit eccle siastica sacramenta. Verū cū ecclesia dei in te et circa te vltra non habeat q̄d faciat cum ita misericorditer se habue rit erga te vt prediximus et tu illa abu sus fueris in abiuratas hereses incidē do. Ea ꝓpter nos episcopus et iudices antefati sedentes ꝓ tribunali more iu dicum iudicantium sacro sanctis euā gelijs positis coram nobis: vt de vul tu dei iudicium nostruꝫ prodeat et ocu li nostri videant equitatem habentes pre oculis solum deum et sancte fidei irrefragabilem veritatem: ac exstirpa tionem heretice prauitatis te talem hoc loco die et hora tibi ad audiendam diffinitiuam sententiam in antea assi gnatis sententialiter iudicamus te es se veracit relapsū in hereticā prauitatē licꝫ penitētē. Et vt veraciter relapsū in eandem de foro nostro ecclesiastico te proijcimus et relinquimus brachio se culari traditus: rogamus tamen et effi caciter dictam curiam secularem qua tenus citra te circa sanguinis effusio nem et mortis periculuꝫ suam senten tiam moderetur. Et sic episcopus et sui assessores recedētes curia secularis su um officium exequetur.

Attendendum est q̄ꝫ nūs episcopus et inquisitor debeant esse sumopere di ligentes et per se et per alios facere vt relapsus peniteat et ad fidem catho-

licam conuertatur. tñ postq̃ penituerit et conclusum fuerit in consilio q̄ lȝ peniteat nihilominus veraciter ē relapsus. et vt talis tradend⁹ est brachio seculari ipi psonaliter q̄ tali snia dȝ plecti eidē nō indicent. q: facies iudicis terret condemnandū. Et vba sua magis inducunt plectendum ad impenitentiā q̄ ad patientiā. et iō nec extunc nec añ sniam nec post eum sibi faciant psitari vt nō moueatur anio ɔtra eos q̄ in casu tali mortis diligentius est cauendum. sed vt est dictū mittāt ad euȝ aliquos viros pbos presertim religiosos seu clericos ei non ingratos ȝ gratos qui futurā sniam atq̃ morteȝ infligendā indicant eum ad fidē ɔfirment ad patientiā exhortentur et post sniam cū associent consolentur cū eo exorēt et ab eo nō discedāt donec spiritū reddiderit creatori. Sint igitur cauti et aui sati ne q̄d agent seu dicant pter qd relapsus mortem preueniat et ipi efficiāt irregulares. Et vñ debebant meritum deportare deferāt secū penē piter atq̃ culpā. Considerandū est etiā q̄ tal' sententie tradēdi aliquē curie seculari nō ɔsueuerūt fieri die festiua vl' solēni nec etiā in ecclesia sed extra in aliq̄ platea q: snia est q̄ ducit ad mortē. et honesti⁹ est q̄ feratur in die feriali et extra ecclesiam cum dies festiua et ecclesia domino sint dedicata.

Questio. xxix. super modum sententiandi heresim confessaȝ sed impenitentem et tamen relapsum.

Decimus mod⁹ pcessum fidei terminandi et sententiandi est qñ delat⁹ de heretica prauitate pcessus meritis diligenter discussis cū bono ɔsilio pitorū in iure repit ɔfessus heresim et impenitens nō tamen relapsus. Sȝ q: rarissime inuenitur talis casus. licet in ēdū nobis inquisitoribus contigerit tamē eps et iudices cū tali nō debent festinare sed bñ custoditā et cōpeditā ad ɔuersionem inducere etiā p plures menses ɔponendo q̄ in corpe et aīa sic impenitens damnabitur. Qui si tandē nec prosperis nec aduersis nec minis nec blandicijs poterit emolliri vt resiliat ab erroribus suis et fuerit predicto cōgruo tpe expectatus. Eps et iudices disponent se ad tradendū eū seu relinqndum brachio seculari et mandabunt p cedulā nuncio seu balino seu potestati curie seculari quatenus tali die non festiua et tali hora sit in tali loco extra ecclesiā tñ cum sua familia et ipi tradēt sibi quendam hereticū impenitētem et nihilominus q̄ ex pte eoꝝ faciat publice pconisari in illis vicis seu locis i quib⁹ alie pconisationes sunt fieri consuete q̄ die et hora ac loco pdict̄. Predicator faciet smonē p fide ac tradet hereticū quendā brachio seculari. et iō q̄ oēs veniant et intersunt et hēbunt indulgentiā ɔsuetā. Quib⁹ expletis tradetur curie seculari p modū tenoris sequentis sepi⁹ tñ ammonendo p prius vt resiliat et peniteat. q̄ si omnino noluerit fertur snia.

Nos. N. miseratōne diuina eps talis ciuitatis. et iudex in terris talis dñi. Attendentes q̄ tu tal' de tali loco talis diocesis fuisti nobis delatus fama publica deferēte ac fide dignoꝝ insinuatōne de heretica prauitate. Explicentur hereses et q̄ in illis heresibus et factis psiteras multis annis in tue aīe detrimentū. Nosq̃ quibus ex officio incūbebat prauitatem hereticā extirpare. Volentes vt tenebamur in et sup his certi⁹ informari videre an ambulares in tenebris vel in luce diligēter. Inq̄siuim⁹ de predict̄

teq citantes ac efficaciter introgātes repim⁹ te ṗdicta infectū heretica prauitate. Sane cū p̄ cunctis nostre mētis desiderabilib⁹ insidiat cordi nr̄o fidē sanctā catholicā in pplo𝔯 p̄cordijs cōplantare eradicata heretica prauitate modos diuersos varios et congruos tā per nos q̄ p alios adhibuim⁹ q̄tenus resilires ab heresibus et erro𝔯ib⁹ antedictis in q̄b⁹ steteras atq̄ stabas ꝓut et nunc stas ꝯtumaciter ac ꝑtinacit aīo indurato. Uex cū hūani generis inimico tuis p̄cordijs assistēteq̄ in dictis erro𝔯ib⁹ voluēte et inuoluente nolueris neq̄ velis a sepe dictis heresib⁹ resilire plus eligens mortem aīe incurrere gehennalē et corpis tpalem q̄ ꝯntefatas hereses abiurare ac ad gremiū ecclesie aduolare et aīam lucrifacere in reprobum sensum datus. Ea ꝓpt cum sis ab ecclesia sancta dei excōicatōnis vinculo innodatus et merito et numero a grege dñico sepatus ac ꝑticipatione bono𝔯 ecclesie priuatus et ecclesia circa te non hēat vltra q̄d faciat cum ad te ꝯuertendū fecerit iuxta posse. Nos eps et iudices in cā fidei sepefati sedentes ꝓ tribunali more iudicū iudicantium sacrosanctis euāgelijs positis coram nobis. vt de vultu dei iudiciū nostrū ꝓdeat et oculi nr̄i videant equitatē habentesq̄ p̄ oculis solū deū et sancte fidei veritatē ac exstirpationē heretice prauitatis hac die hora et loco tibi i antea assignatis ad audiendā sniam diffinitiuā condemnam⁹ ac sententialiter iudicam⁹ te esse veraciter hereticū impenitentem et vt veraciter talē tradēdū et relinquendū brachio seculari et sic vt hereticū ipenitentē p hanc nr̄am sniā de foro nostro ecclesiastico te ꝓijcim⁹ et tradim⁹ seu relinq̄m⁹ brachio seculari seu ptāti. Curie secularis dictā curiā secularē efficaciter dep𝔯ecantes q̄ten⁹ circa te citra sanguinis effusionē et mortis periculum suam sniam moderet. lata fuit hec sententia.

Questio. xxx. super heresim cōfessam et relapsā et ipenitentē.

Tredecimus modus ꝓcessum fidei terminādi et finiēdi ē qn̄ delat⁹ de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligent discussis cū bono ꝯsilio in iure ꝑito𝔯 repitur confessus heresim ac ipenitēs et relapsus. Et h̄ est qn̄ delat⁹ ore ꝓprie confitet iudicialiter talia et talia se credere et practicasse circa istū est practicandū vt supra et ferat snia corā ep̄o et iudicib⁹ q̄ tn̄ sunt hereticalia māifeste p formā teno𝔯is sequentis.

Nos. N. miseratione diuīa ep̄s talis ciuitatis aut iudex in terris talis dñi. Attēdētes q tu tal de tali loco talis diocesis fuisti nobis seu talib⁹ p̄decesso𝔯ibus nr̄is delat⁹ de heretica prauitate explicent. In quibus vt legitime est cōpertū fuisti confessione ꝓpria iudicialiter ac fidedignis testibus dep𝔯ehensus et q in illis ꝑstiteras tanto tpe aīo indurato dicat ꝓut fuit sed q post sano consilio inherēdo illas hereses publice abiurasti in tali loco in forma ecclie ꝯsueta ꝓpt q̄ p̄dicti eps et iudex credentes te veraciter resilisse ab erro𝔯ib⁹ antelatis et ad gremiū eccle sie credendo catholice aduolasse tibi absolutōnis beneficiū ipartirūt absoluentes te ab excōicationis snia q̄ astrict⁹ in antea tenebaris. si tn̄ de corde vero et fide non ficta conuersus extiteris ad sancte ecclesie vnitatē tibi salutarē pniam iniungentes ad miscd̄iam recepērūt. q2 ecclia scā dei nō claudit gremiū reuertētī. Uex post oia ātedicta fuisti nobis delat⁹ q displicenter accepim⁹ q iter iciderisi dānatas hereses p te publice i antea abiuratas seu talia et talia cōmisisti ꝯ abiuratā ꝑlibatā

tue anie detrimentū. Explicent. Nosq; quāq; displicētia sautiati q de te talia audissem⁹ nihilomin⁹ iusticia nos cogente descendim⁹ ad inqrendum testes examinandū teq; vocandū z interrogandū vt decebat medio iuramento z ad faciendū oia z singula q̄ p nos fiēda erant fm canonica instituta. Sane cum vellem⁹ p̄ntem causam sine debito terminare solēne tā pitoꝝ in theologica facultate q̄ in iure canonico z ciuili ꝯsiliū fecim⁹ ꝯgregari. Et hito cuȝ p̄dictis in z sup oibus z singulis in presenti cā ꝓductis deductis actis z actitatis consilio maturo piter ac digesto ac etiā replicato visisq; ac diligēter discussis ꝓcessus meritis h⁹ cause ac oibus ꝓut ius z iusticia suadebāt cōpim⁹ legitime tam p testes dignos fide q̄ p tuam ꝯfessionē ꝓpriā pluries p nos receptā te icidisse i hereses abiuratas. Nā repim⁹ q talia z talia dixisti vel egisti. Explicent oia ꝓpt q̄ z merito de p̄dcōrū cōsilio te hēm⁹ tuis exigētib⁹ excessib⁹ p rlapso fm canonicas sanctōnes qd dolēter referim⁹ z referēdo dolem⁹ nouit ille q̄ nihil ignorat cordiū itima oim ituet z cū totis nr̄is p̄cordijs cuperem⁹ ꝓut adhuc cupim⁹ te reducē ad sctē ecclie vnitatē ac enumerare a tuis visceribus p̄fatā hereticā prauitatem. vt sic saluares aiam tuā ac mortē euaderes corpis z aie gehēnalē conat⁹ nr̄os exercuim⁹ ad te salubriter ꝯuertendū modos ꝯgruos varios adhibentes ƺ tu i reprobū sensuȝ dat⁹ maligno spiritu duct⁹ pit z sedtict⁹ p̄elegisti torq̄ri diris ac ppetuis cruciatib⁹ i infernum z h tpalibus ignib⁹ corpaliter ꝯsumari quā adherēdo cōsilio saniori ab erroribus dānabilib⁹ ac pestiferis resilire et ad gremiū z ad miscōiam sctē mr̄is ecclesie aduolare. Ea ꝓpter cū ecclia del vltra nō hēat erga te q̄d faciat cū ad te cōuertēdū totū exercuit posse suum. Nos eps z iudices in hac fidei cā morati sedētes ꝓ tribunali more iudicū iudicātiū sacrosanctis euāgelijs positis corā nobis vt de vultu dei iudicium nr̄m ꝓdeat z oculi nr̄i videant eq̄tatē habēteso; p̄ oculis solū deū et honorē sancte fidei orthodoxe. Hac die hora z loco ad audiendā sn̄iam diffinitiuā tibi in antea assignatis te talem i nr̄a p̄ntia constitutū sn̄ialit̄ cōdemnamus z condēnādo iudicam⁹ eē veraciter impenitentē hereticū z relapsum z vt talem realiter tradendū seu relinq̄ndū brachio seculari z sic vt veꝝ hereticū impenitentem pariter z relapsuȝ p hanc nr̄am sn̄iam diffinitiuaȝ de foro nostro ecclesiastico te proijcimus z tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curie secularis depcātes efficaciter secularē curiaȝ antelataȝ quatenus citra sanguinis effusionem et mortis periculum erga te suam sententiam moderetur. lata fuit h sn̄ia.

Questio .xxxj. super cōuictū z deprehensum omnia tamen negantem.

Duodecim⁹ modus processuȝ fidei terminādi et finiendi est quando delat⁹ d heretica prauitate processus meritis diligenter discussis cū bono consilio in iure peritorum reperitur in heresim deprehensus facti euidentia vel testium productione legitima non tamen confessione propria z h est quando ipe delat⁹ cōuincit̄ legitime de aliq̄ heretica prauitate vel facti euidentia vtpote q z heresim publice practicauit vel p testes legitimos cōtra q̄s excipere delatus legitime nō potuit tamen ipe sic conuictus deprehensus ꝑsistit firmiter in negatiua z cōfitet̄ cōstāter iuxta notata per Hostien. in sum. tit. de here. §. qualiter quis in heresim dep̄hendat̄. z patuit supra. questi. xxxiij

Circa istū talis practica est seruanda. Talis duro carcere est tenend⁹ in cōpedibus ꝛ cathena freq̄nter ab officialibus coniunctim ꝛ diuisim ꝛ per se ac ꝑ alios ꝛ efficaciter ad monendus ꝙ eis detegat veritatē indicendo ei ꝙ sic faciat ꝛ confiteatur errorē suū ꝙ ad misericordiā admittet abiurando primitus illā hereticam prauitatem. Si aūt noluerit sed steterit in negatiua ꝙ ad finem relinquetur brachio seculari et mortē nō poterit euadere tpalem. Qꝫ si diutius infamatus ꝛ expectatus steterit in negatiua eps ꝛ officiales modo coniunctim mō diuisim nunc ꝑ se nunc ꝑ alios ꝓbos viros trahāt ad se mō vnū testē mō aliū informando eū vt attendat qd deposuit. Et si dixit verū vel non. qꝛ nō seipm dānat eternaliter ꝛ aliū tpaliter. ꝛ ꝙ vereatur saltē eis secreta dicere ne ille delatus moriat iniuste et verba talia studeant ei dicere vt clare videant si deposuerūt veritatē nec ne. Qꝫ si testes sicut informati steterint in affirmatiua ꝛ delatus i negatiua nec ad hoc statim velint eps ꝛ officiales negotiū ꝑ sniam determinare ꝛ tradēdo taliter deprehēsum brachio seculari sed diutius eū teneant nūc inducendo deprehensuꝫ ad affirmatiuā nunc testes diuisim tñ ad excutiendū bene conscientiam suam. Et singulariter attendant eps ꝛ officiales ad illum testē quem viderint melius dispositū ad bonū ꝛ q̄ videatur melioris conscientie. Et circa illū instent diuti⁹ si res ita se habuit vt deposuit necne ei⁹ cōscientiā onerādo ꝛ si viderint testem aliquē vacillare vel alias hēant indicia ꝯ eū ꝓpter q̄ suspectus ꝙ falsitatem dixerit merito habeatur de bono ꝯsilio peritoꝝ arrestent eum et ꝓcedant vt iusticia suadebit. Comptum nāqꝫ ē frequenter ꝛ frequentius ꝙ sic deprehensus testibus fidedignis postq̄ in negatiua diu ꝑstitit ad corꝫ reduct⁹ ꝑsertim veraciter informatus ꝙ nō tradet brachio seculari sed ad miscdiaꝫ admittit suā detegit prauitatē ꝛ veritatē quam iam diutius negauit tunc libere confitetur ꝛ frequenter repertū est ꝙ testes malitia agitati ac inimicitia superati se adinuicem colligarunt ad imponendum insonti hereticā prauitatē. Post q̄ ad informatoꝫ freq̄ntem epi ꝛ officiales remorsu conscientie fatigati ac diuinitus inspirati reuocant quā dixerit ꝛ fatentur maliciose se illi iposuisse tātam labem ꝓpter qd talis ꝛ taliter deprehensus non est ꝑ sniam festinandus ꝫ diutius qꝫ ꝑ vnū annū ꝛ plures expectandus anteq̄ sic tradatur curie seculari. Quo expectato tpe cōpetenti et adhibita diligētia condecenti si sic delatus legittime deprehensus recognouerit culpā suam ac confessus fuerit iudicialiter se fuisse illaqueatū tpe ꝑfata heretica prauitate ac illā ac oēm heresim consenserit abiurare ꝛ satisfacere ad arbitrium epi et inquisitoris ꝯgruum. exhibere tanq̄ in heresim deprehēsus et ꝓpria confessione ꝛ testiuꝫ legittima productione. Vt hereticus penitens abiuret omnem heresim publice per formam. De qua agitur Octauo modo supra posito processuꝫ fidei terminandi. vbi de talibus agitur. Si vero sic cōfessus ꝙ incidit sic in heresim sed stat in illa animo pertinaci vt ipenitens relinquetur brachio seculari et agatur circa illum per moduꝫ quo supra agitur in decimo modo ꝓcessum fidei terminādi. vbi de talibus agitur. Si aūt ipe deprehensus steterit cōstāter in negatiua sed ipi testes resilierint a sua affirmatiua suū testimoniū reuocando ac culpam suam recognoscēdo qꝛ insonti tantam labē imposuerit rancore et odio agitati pce seu precio deducti ipe delato vt immune a iudicio

relaxato punietur ipi ut falsi testes accusātes seu deferētes ut notat paul⁹ sup. c. multorū. et ver. illos in pri. de here. in cle. et ferem sniā seu pniā ꝯtra eos ad arbitriū epi et iudicū: oīno tn̄ ad ꝑpetuos carceres tales falsos testes condēnando et in pane et in aq̄ ad dies vite penitētiando: ponēdo etiā post ad scalas aū portas eccl'ie tales ⁊c. hn̄t tn̄ ptātē epi mitigare aut etiā aggrauare post annū et tpa per formā tenoris sequentis.

Si autem taliter deprehensus ꝑ annum vel plus vel alio maiori congruo tempore expectatus perstiterit in negatiua continue et testes legitimi in affirmatiua disponant se episcopus et iudices ad relinquendum eundem brachio seculari mittendo eidem aliquos probos viros fidei zelatores: et presertim religiosos eidez non ingratos sed familiares et gratos qui sibi indicent q̄ mortez non potest euadere temporalem dum sic statim in negatiua sed tradetur tali die vt hereticus impenitens potestati curie secularis. Et nihilominus episcopus et officialis mittat balino seu potestati curie secularis quatenus tali die et hora et in tali loco extra ecclesiam tamen veniat cum familia sua ad recipiendum quēdam hereticum impenitentem quem tradent ei. Et etiam q̄ faciet publice ꝑconisari in locis illis in quibus preconisationes alie fieri cōsueuerunt q̄ omnes sint tali die et hora in tali loco ab audiendum sermonem quem predicator faciet de fide et tradent episcopus et officiales quendam hereticum pertinacem brachio seculari. Adueniente aūt die predicta ad ferendum sententiam assignatam: erunt episcopus et officiales in loco predicto ipo tradendo ibidem existentem alto clero et populo cōgregato vt eminenter ab omnibus videatur: ac presente potestate curie secularis stando ipo tradendo. Quibus lectis feretur sententia per hunc modum.

Nos miseratione diuina episcopus talis ciuitatis aut iudex in terris talis domini. Attendentes q̄ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis delat⁹ de tali heretica prauitate. Exprimantur. Et vellemus cerciorari an ea que de te et contra te nobis dicta fuerant veritate aliqua fulcirentur et an tu ambulares in tenebris aut in luce descendimus ad nos informandum testes diligentius examinādum: tecq̄ vocandum ac interrogandum sepius medio iuramento defensionesq̄ exhibenduz: ac ad omnia et singula faciendū que per nos fienda erāt ſm canonicas sanctiones. Verū cum vellemus presens tuum negotium fine debito terminare solenne consiliuz tam in theologica facultate q̄ꝫ in iure canonico et ciuili coram nobis fecim⁹ congregari et visis ac diligenter discussis processus merit[is] et omnibus et singulis in presenti causa product[is] deductis actis et actitatis predictorum cōsilio digesto pariter et maturo reperimus contra te legittime probatum q̄ fuisti tanto tempore infectus heretica prauitate et iam reperimus q̄ fecisti et dixisti talia et talia. Exprimantur ex quibus apparz manifeste q̄ es legitime deprehensus in predictam hereticā prauitatem. Sane cum cuperemus prout adhuc cupimus te veritatem fatēdo resilire ab heresi antedicta et reduci ad gremium ecclesie sancte ac ad sancte fidei vnitatem vt sic saluares animam tuam et tam q̄ꝫ corporis mortem euaderes gehennalem tam per nos q̄ꝫ per alios nostram diligentiam exercētes ac per te longa tempora expectantes tu in reprobum sensum datus contempsisti acquiescere nostro consilio

sanlorũ immo ꝯstitisti ⁊ persistis in pertinacia ac contumacia animo indurato qđ dolentes referimus ⁊ referendo plangimus ac dolemus. Veruʒ cũ ecclesia dei tanto tempore expectauerit quatenus resilires recognoscendo propriam tuaʒ culpam ⁊ nolueris neqꝫ velis ⁊ non habeat vltra qđ tibi gratie faciat ac mercedis. Ea ꝓpter vt sis ceterꝭ in exemplum ⁊ alij ab hmõi heresibꝰ arceant ⁊ tanta facinora non remaneant impunita. Nos episcopus ⁊ iudices in causa fidei memorati sedẽtes ꝓ tribunali more iudicum iudicantium sacrosanctis euangelijs positis coram nobis: vt de vultu dei iudiciũ nostruʒ prodeat ⁊ oculi nostri videant equitatem habentes ꝑ oculis solum deum: et sancte fidei gloriã ⁊ honorem te talem in nostra ꝑsentia constitutum hac die hora ⁊ loco ad audiendam diffinitiuaʒ sententiam assignatis diffinimꝰ declaramus ac sententiamꝰ te esse hereticũ impenitentẽ tradendum seu relinquẽdum vt talem brachio seculari ac ꝑ nostram sententiã vt vere hereticũ ꝑtinacem ⁊ impenitentẽ a foro ecclesiastico te ꝓijcimus ⁊ tradimus seu relinqmus brachio seculari ac potestati curie secularis. Eandẽ curiam secularem efficaciter deprecãtes quatenus circa citra sanguinis effusionem ⁊ mortis periculum suam sentententiam moderet lata est hec sententia.

Oterunt autem episcopus ⁊ iudices disponere ꝙ aliqui probi viri fidei ʒelatores ipi relicto curie seculari non ingratos ꝫ familiares ⁊ gratos associent dictũ relictum dum curia secularis in eũ suũ officium exequet qui eũ consolentur ⁊ adhuc inducãt ꝙ fatendo veritatẽ ⁊ recognoscẽdo culpã suã resiliat ab erroribꝰ suis. Qꝫ si forsan post sententiam ⁊ iam relictꝰ ad locum vbi est comburendus deductus dixerit se velle fateri veritatẽ ⁊ recognoscere culpam suam ⁊ ita fecerit ac paratus fuerit hmõi heresim ⁊ omnem aliã abiurare licet ꝑsumat ꝙ hoc faciat plus metu mortis ꝙ̃ amore veritatꝭ crederẽ ꝙ ex misericordia possit recipi vt hereticus penitẽs ⁊ perpetuo immurari. Juxta glo. super. c. ad abolendam. §. pñti. ⁊ ver. audientia. ⁊. c. excõicamus. ij. de here. Quis de rigore iuris nec tali cõuersioni est magna fides a iudicibus fidei adhibenda: immo et ꝓpter damna temporalia illata. ipsum semper punire possunt.

Questio. xxxij. super conuictum sed fugitiuũ vel se contumaciter absentantem.

Tredecimꝰ ⁊ vltimus modus ꝓcessum fidei terminandi ⁊ sentẽtiandi est: quando delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis diligenter discussis cũ bono consilio in iure peritoruʒ reperit conuictus de heretica prauitate est tamen fugitiuus seu absens contumacit sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus. Primus est quando delatus est deprehensus in heresim vel cõfessione ꝓpria vel facti euidentia vel testiũ ꝓductione legittima ꝫ fugerit vel se absentauerit ⁊ citatus legittime noluerit ꝯparere. Scđs casus est quando aliqs est delatus ⁊ receptꝰ aliquali iformatione contra euʒ habet aliqualiter seu leuiter suspectus ⁊ sic citetur responsurus de fide ⁊ quia renuit contumaciter cõparere excõicatur ⁊ excõicatus sustinet illã excõicationẽ animo pertinaci ⁊ semper cõtumaciter se absentat. Tercius casus est qñ aliquis impediuit directe sententiã seu ꝓcessũ fidei epi vel iudicuʒ vel q ad h dederit auxiliũ consiliũ vel fauorẽ talis est excõicationis mucrone ꝑcussus quam si

sustinuerit p annū aīo indurato extūc est vt hereticus condēnand⁹ per.ca.vt inqsitionis.§.phibem⁹.de here.li.vj. ⁊ cōtumaciter se absentauit. In pmo casu ille talis est ipenitens heretic⁹ cōdemnandus.iuxta.c.ad abolendā. §. pñti. In scđo casu ⁊ tercio nō est herecus impenitens iudicandus sed tanq̄ seu vt penitens hereticus condemnandus.iuxta.c.cum contumacia.⁊ per.c. vt inquitiōis.§.phibemus de here.li. vj. Circa quēlibet istoꝝ talis practica est seruanda. Talis em̄ congruo tempe expectatus citet̄ p episcepum ⁊ officialem in ecclesia cathedrali illius diocesis in quo deliquit ⁊ in alijs ecclesijs illius loci vbi domicilū contrahebat et specialiter vñ fugit ⁊ citabitur per formam tenoris sequentis.

Nos. N. miseratione diuina episcopus talis ciuitatis ⁊c̄. aut iudex talis diocesis spiritū consilij sanioris. Preterea cūctis nostre mētis desiderabilibus illud potissimū infigitur cordi nostro temporib⁹ nostris in dicta tali diocesi vberem florentēq̄ ecclesiā vineaʒ inquā dñi sabaoth quā summi patris dextera vrtuosis cōplantauit quā eiusdem patris filius pprij ac viuificiunda cruoris vberius irrigauit quā ipe almus spiritus paraclitus miris ineffabilibusq̄ donis intimus fecūdauit: quaʒ tota ipa incomprehensibilis atq̄ inattingibilis trinitas btā grādissimis varijsq̄ puilegijs sanctius dotauit piterq̄ ditauit aper de silua qui ē ⁊ dr̄ hereticus qlibet absorbeat ⁊ depascat fruct⁹ fidei vberes deuastādo ac lacerātes heresim vepres palmitibus inserendo serpensq̄ tortuosus nr̄i iprobus hūani generis inimicus efflās virus q̄ est sathanas ⁊ diabolus eiusdeʒ vinee dñice palmites inficiat atq̄ fructus virus prauitatis heretice imittendo. Nec etiā ager ipe dñicus populus in quā catholicus ad quē excolenduʒ pariter ⁊ serendū descendit de summorum poloꝝ arce dei patris vnigenitus atq̄ pmogenitus seminauit miris sanctisq̄ pdicationibus discurrit p villas ⁊ castella docens non sine magnis fatigationibus. Elegit aplos viros vtiq̄ operarios industrios ac conduxit dictans illos eternis retributōibus expectās ipe dei filius de agro isto magno illa die iudicij extremo vberes manipulos colligere ⁊ per manus sanctorū angeloꝝ recondere in celesti horreo sācto suo. Sampsonisq̄ vulpecule icerta te q̄ sicut persone labe heretica prauitate facies quidam habentes diuersas caudas ꝫ ignitas ad inuicē colligatas: quia de varietate flamme conueniunt in id ipm segetē dñicam iam albā ad messem splendoribus fidei relucentem morsu amarissimo demoliant̄ ac discursu subtilissimo pergāt impetuq̄ validissimo accedāt pariter ⁊ accēdant dissipēt ⁊ deuastāt sinceritatē sancte fidei catholice subtiliter ⁊ damnabiliter subuertendo. Ea ppter cum tu talis incideris in damnatas hereses maleficarum illas publice in tali loco practicādo seu taliter dicat̄: seu fueris p testes legittimos conuictus de heretica prauitate siue propria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus et post captus fugeris medicinam refutans salutarem citauerimus te vt de ⁊ super his coram nobis manifestius responderes tuq̄ ductus maligno spiritu pariter ⁊ seductus rennueris comparere. Vel sic. Ea ppter cum tu talis delatus nobis de heretica prauitate et recepta in formatione contra te al's deeadem esses nobis suspect⁹ leuiter qm̄ fores infectus labe predicta. Citauim⁹ te quatenus coram nobis personaliter cōparēs de fide catholica responsurus cūq̄ citat⁹ rennueris cōparē cōtumaci

ter excōmunicauim⁹ te ac excōmunicatum fecimus publicari. In qua stetisti p annū seu annos tot animo pertinaci latitans ⁊ inde ita q̃ nunc quo te duxerit spiritus malignus ignoramus ⁊ cū te expectauerimus misericorditer ⁊ benigne vt reuerteris ad gremium sancte fidei vnitatem tu facere contempsisti in reprobum sensum datus. Sane volum⁹ vt tenemur iusticia nos cogēte causam tuam hmōi fine debito terminare: nec valeamus tā nephanda crimina conuiuentibus oculis tolerare. Nos episcopus ⁊ iudices in causis fidei supradictis te talem sepefatū latitātem pfugum ⁊ fugitiuū p p̄sens nr̄m edictum publicū requirim⁹ pariter ⁊ citamus peremptorie. quatenus die tali talis mensis de tali anno in tali ecclesia cathedrali talis diocesis hora terciarū cōpareas psonaliter corā nobis diffinitiuam sententiam auditurus. Significantes q̃ siue comparueris siue nō pcedemus ad nostrā diffinitiuā sententiam ꝯtra te put ius ⁊ iusticia suadebūt Et vt prius nostra citatio perueniat ad tui noticiā nec valeas ignorantie velamine te tueri p̄sentes lr̄as dictas reqsitionem ⁊ citationem nostras in se continentes volum⁹ ⁊ mandamus affigi in valuis publice talis predicte ecclesie cathedralis. In quoꝝ testimoniū singulorum presentes nostras litteras impressione nostrorum sigillorum iussimus communiri. Datum.

Adueniente autē die prefixa ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata. Si profug⁹ cōparuerit ⁊ consenserit publice omnem heresim abiurare humiliter petens admitti ad misericordiā postulando si relapsus non fuerit admittetur: ⁊ si fuerit deprehensus ppria confessione vel testium legittima productione abiurabit ⁊ penitebit vt hereticus penitēs sꝫ modū quo agitur supra in octauo modo pcessum fidei terminandi vbi de talibus agit: ꝙ si fuerit suspectus violenter ita q̃ citatus respōsurus de fide noluit cōparere ⁊ fuit ex hoc excōmunicatus ⁊ stetit in excōicatione per annū animo pertinaci ⁊ penitebit admittet ⁊ abiurabit omnem heresim ⁊ penitebit vt hereticus suspectus de heresi violenter. Peniteus sm̄ modū quo agitur supra in sexto modo pcessum fidei terminandi. Si aūt cōparuerit et non consenserit abiurare tradet verus hereticus impenitens brachio seculari per modum quo dictum est supra ⁊ agitur in decimo modo pcessum fidei terminandi. Si autē contumaciter renuerit cōparere: tunc formet sententia p modum tenoris sequentis.

Nos. N. episcopus miseratione diuina talis ciuitatis. attendentes q̃ tu talis de tali loco talis diocesis fuisti nobis de heretica prauitate fama publica referente seu fidedignoꝝ insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decumbit descendimus ad videndum ac inquirendum an clamor qui ad aures nostras peruenerat veritate aliqua fulciret. Uerum cum inuenissemus te in heresi deprehēsuꝫ deponentibus contra te q̄pluribus testibus fide dignis te coraꝫ nobis aduocatum iussimus detineri: dicatur sicut factum fuit an videlicet comparuerit ⁊ medio iuramento interrogatus fassus fuerit vel non. Sed post maligni spiritus consilio ductus ⁊ seduct⁹ metuens tua vulnera vino ⁊ oleo salubriter confoueri: aufugisti: an ponatur si ita est carcerem ⁊ arrestum fregisti pariter ⁊ aufugisti latitans hinc ⁊ inde ⁊ q̄ te malignus spiritus duxerit antefat⁹ totaliter ignoramus. Uel sic. Uerum cum inuenissemus contra te taliter vt predicitur nobis delatum de heretica

prauitate multa inditia ꝓpter q̄ suspectum leuiter de heretica prauitate p̄dicta te merito habeamus citauimus te ꝑ publicū edictum in talibus ꝛ talibꝰ ecclesijs talis diocesis quatenus infra certū terminum nobis p̄fixum coram nobis in tali loco ꝑsonaliter compareres. In ꝛ super p̄dictis cōtra te depositis: ꝛ alias de fide catholica ꝛ eius articulis responsurus: tu ꝟo insano consilio adherendo rennuisti contumaciter ꝯparere: cūq̧ iusticia exigente te excōicauerimus ac fecerimus excōicatum publice denūciari tu medicinā refutās salutarē dictaꝫ excōicationem vltra q̄ per annuꝫ sustinuisti ꝛ adhuc sustines in reprobū sensum datus animo ꝑtinaci ꝛ ꝓfugus latitās hinc ꝛ inde vt q̄ te malignus spiritus duxerit ignoramus. Sane cum longo tempore quia tanto det te expectauerit ecclesia sancta dei misericorditer ꝛ benigne quatenus ad eius misericordie gremium euolares ab erroribus resiliendo ꝛ iuxta fidem catholicam ꝓfessaꝫ operando ipaq̧ te clementia vberibus enutriet: malignorum seductus consilio acqescere recusasti in tua pertinacia ꝑseuerans. Verum cum vellemus ꝓut volumus ꝛ debemus iusticia nos cogente causam tuā fine debito per sententiam terminare citauimus te quatenus hac die ꝛ hora ꝛ hoc loco cōpareres personaliter coram nobis diffinitiuam sententiaꝫ audíturus: ꝛ quia rennuisti contumacit̄ comparere: merito te ostendis velle ꝑpetuo in tuis heresibus ꝛ erroribꝰ remanere quod dolentes referimus ꝛ referendo dolemus. Sꝫ cum non possumus nec velimus iusticiā subterfugere: nec tantam inobedientiam ꝛ contumaciā ad dei ecclesiā tolerare. Ad exaltatōem fidei orthodoxe ꝛ ad extirpatiōnē heretice prauitatis: iusticia exigente ꝛ tua inobedientia ꝛ contumacia requirente hac die hora ꝛ loco tibi in antea ad audiendum diffinitiuam sententiam peremptorie assignatis prehabito multorꝫ consilio ꝑitorꝫ tam in theologica facultate q̄ȝ in iure canonico ꝛ ciuili ꝓcessus meritis visis ꝛ diligenter discussis sedentes pro tribunali more iudicum iudicentium sacrosanctis euāgelijs positis coram nobis vt de vultu dei iudicium nostrum prodeat ꝛ oculi nostri videant equitatem: habentesq̧ pre oculis solum deum ꝛ sancte fidei irrefragibilem veritatem contra te taleꝫ absentem vt p̄sentem beati pauli apostoli vestigia imitantes sententiam diffinitiuam taliter ferimus in his scriptis xp̄i noīe inuocato. Nos episcopus et iudices in causa fidei memorati: attendentes in causa ista fidei ac ꝓcessibus inde confectis ordinem iuris fore seruetum. Attendentes etiā q̄ legitime citatus non comparuisti nec per te nec per aliū te equaliter excusasti. Attendētes etiā q̄ in p̄fatis heresibus longo tēpore contumaciter ꝑstitisti ꝛ adhuc etiam ꝑseueras ac excōicatōem ꝑ tot annos in causa fidei sustinuisti prout et nūc sustines animo indurato. Attendentes etiā q̄ ecclesia sancta dei nō habet vltra erga te quid faciat cum perseueres ꝛ perseuerare velis in excommunicatione ꝛ heresibus prelibatis. Ea ꝓpter beati pauli apostoli vestigia sectantes declaramus diffinimus ac sententiamus te talem absentem vt p̄sentem esse hereticum pertinacem ꝛ vt talem relinquendum brachio seculari: ꝛ per nostram sententiam diffinitiuaꝫ te a foro ecclesiastico expellimus ꝛ relinquimus potestati curie secularis. Eandem curiam affectuose deprecantes vt si quando te habuerit in sua potestate erga te citra sanguinis effusionem et mortis periculum suam sententiā moderet. lata fuit hec sententia ꝛc. Cōg

derandum est hic ꝙ si iste ꝓfugus ⁊ cōtumax fuerit deprehensus in heresi vel ꝓpria cōfessione vel testibus legitimis ⁊ ante abiurationē fugit: est ꝑ sententiam vere hereticus impenitēs iudicandus ⁊ ita in sententia ponendū est. Si aūt aliter nō fuit dephensus nisi quia delatus ⁊ suspectus habitus fuit citatus responsurus de fide: ⁊ qꝛ renuit cōparere fuit excōicatus: ⁊ in excōicatione stetit vltra q̄ per annū animo indurato ⁊ tandē noluit cōparere iste nō est iudicandus hereticus ꝫ vt hereticus ⁊ vt talis condēnandus: ⁊ ita ponēdū est in sententia vt dictū est prius.

Questio.xxxiij.super personam delatā ab alia malefica incinerata vel incineranda qualiter sit sententianda.

Quartusdecimus modus ꝓcessum fidei terminandi ⁊ sententiandi est quādo delatus de heretica prauitate ꝓcessus meritis circa deponentē diligēter discussis cū bono consilio in iure peritoꝝ reperit̄ de tali heretica prauitate tantūmodo ab altera malefica incinerata vel incineranda delatus vel delata ⁊ hoc contingere potest tredeci modis tanq̄ per tredecim casus qꝛ sic delatus. Vel reperit̄ immunis ⁊ absoluendus totaliter. Vel reperitur cum hoc diffamatus de tali heresi generaliter. Vel reperit̄ vltra infamiā questionibus exponendus aliqualiter. Vel reperit̄ suspectus de heresi leuiter. Vel reperit̄ suspectus de heresi vehemēter Vel reperit̄ suspectus de heresi violēter. Vel reperit̄ diffamatus ⁊ suspect9 insimul ⁊ cōmuniter. Et sic consequēter in alijs casib9 ꝑut in vicesima questione tactū est vsq̄ ad tredecimum inclusiue. Primus modus fit qñ tantūmodo ab ipa malefica detenta delatus est: ⁊ non conuincit̄ nec confessione ꝓpria nec testium ꝓductione legittime nec alias reperiunt̄ indicia ex quibus verisilr tanq̄ suspectus iudicari posset talis oīno venit absoluendus etiā per ipm iudicem secularē qui deponentē aut incinerauit aut incinerare ꝓpria auctoritate aut ex cōmissione episcopi iudicis ordinarij habuit ⁊ absoluet̄ ꝑ sententiam in primo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimā questionē contentā. Scd̄s modus incidit qñ vltra hoc ꝙ a detenta delatus est etiam ꝑ totā illā villam seu ciuitatē diffimata existat: ita ꝙ tantūmodo infamia precise ⁊ sola laborauit semper: licet depost ꝑ depositōem detēte malefice infamia sit aggrauata. Circa talē talis practica est seruanda: qꝛ iudex considerando ꝙ vltra infamiā nihil in ꝑticulari aduersus eū ab alijs fidedignis in villa aut oppido ꝓbat̄: licet forte detenta certa grauia aduersus eū deposuit: quia tñ fidem ꝑdidit abnegādo illam diabolo vñ ⁊ difficulter eius dictis a iudicibus fides adhibet̄ nisi ex alijs circumstantijs illa infamia aggrauaretur: ⁊ tūc in terciū iam sequentē modū incideret. Ideo canonica purgatio erit tūc indicenda: ⁊ ꝓcedet̄ per sententiam in secundo modo ꝓcessum fidei terminandi circa vicesimā secundā questionē cōtentam. Et si iudex ciuilis illā purgationem coram episcopo decreuerit fieri ⁊ solēniter in finem vt si deficeret vt tunc per ecclesiasticum ⁊ ciuilem iudices in exemplū alioꝝ co firmiori sentētia puniretur: bene quidem fit. Si aūt per se voluerit exequi mandet vt decē vel viginti compurgatores ordinis sui habeat ⁊ procedat vt in secundo mo-

do sententiandi tales tactuz est: nisi q vbi excommunicandus esset q tūc ad ipm ordinarium recursum habeat. Et hoc contingeret vbi se purgare nollet. Tercius modus incidit super talez delatum vbi licet non vincatur confessione ppria nec testium pductione legittima nec facti euidentia nec etiaz sunt indicia super aliquod factum in quo vnq̄ notatus fuisset ab alijs inhabitatorib9 ville aut oppidi nisi q infamia tantum laborauit apud eos aggrauat autem infamia ex detente malefice depositione vtpote q2 asseruit illū vel illā in omnibus fuisse sociam z secum i criminibus participasse: hoc ipm tamen sicut constanter delata negat ita z alijs inhabitatoribus vel non est notum vl de nulla nisi de honesta conuersatiōe seu etiā participatione ipis cōstat. Circa talem talis practica seruat. Primo q ad frontare se habent facie ad faciez z obiectiones mutue z respōsiones diligenter sunt considerande: z si quidē varietas aliqua in verbis incideret: vñ iudex verisimiliter ex concessis z negatis p̄sumere potest ipam delatam merito questionibus exponendam: pcedatur per sententias in tercio modo pcessum fidei terminandi circa vicesimā terciam questionem contentas ipsam tormentis leuiter exponendo adhibitis cautelis alijs q̄plurimis z necessarijs de quibus circa principium huius tercie partis supra patuit ad longum: et ex quibus presumit talem esse aut innoxiam aut ream. Quartus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter: et hoc vel confessione propria vel depositione alterius detente: et sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducunt illos qui ad procanduz mulieres maleficas consuluissent: vel vbi inter coniugatos odio se mutuo persequentes amorem procurassent: aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficas laborassent: sed quia tales vtiq3 excommunicati sunt tanq̄ hereticorum credentes. iuxta capitu. excommunicamus. j. §. credentes libro. vj. de here. vbi dicitur. credentes autem eorum erroribus hereticos similiter iudicamus: quia etiam ex factis presumitur de affectu. ad hoc ar. xxxij. questio. ij. qui viderit. ideo videtur q acrius sint puniendi et sententiandi q̄ illi qui de heresi leuiter habentur suspecti prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus coniecturis: puta quia eis seruitia exhibuissent: litteras detulissent: eorum erroribus sic nullam fidem adhibuissent q tamen illos non manifestassent alimonia ab eis accepissent. Sed siue illi siue isti intelligātur hoc quod in consilio peritorum conclusum fuerit super leuem suspitionez prosequendum erit a iudice per talem practicam: talis eniz aut abiurabit aut canonice se purgabit: sm q in quarto modo processum fidei terminādo sub questione vicesimaquarta tangitur. Sed tamen quia potius videtur q abiuratio sit indicenda: et hoc propter alle. capi. excommunicamus. j. §. qui vero inuenti fuerint sola suspitione notabili zc. tamen nō debent si relabantur pena relapsorum puniri et procedetur prout in quarto modo processuz fidei terminando circa vicesimamquartam questionem tactum est. Quintus modus incidit vbi talis delatus inuenitur suspect9 vehementer et hoc simili modo: vel confessione propria: vel depositione alterius malefice detente et sunt qui ad hanc leuem suspitionem reducunt impeditores iudicum directe vel indirecte eoru3 officio inquirendo maleficas impediendo dūmodo hoc sciēter fecerint. ex. c. vt inquisitionis negocium. li. vj. de here. Itez reducūt oēs q

impedientibus prestant scienter auxilium consilium vel fauorem. patet per allega. c. vt inquisitionis. Item reducunt qui citatos aut captos hereticos instruunt de celanda veritate et vt illam subtaceant vel falsitatem afferant: et hoc ex. c. accusatus. et. §. fi. Item reducunt oēs qui eos quos sciunt hereticos recepitant scienter deducūt visitāt vel associāt munera mittunt seu fauorē impendūt: que omnia in fauorem non psone sed culpe fiūt vbi scienter fiunt. Et ideo dicant quod vbi delata persone participat de premissis et hoc per consiliū ita iudicatum fuerit. Tunc iuxta quintum modum processum fidei terminādi sub questione vicesimaquinta sententianda est: taliter vt omnem heresim sub pena relapsorum vbi recidiuaret habeat abiurare. Possumus tamen asserere adijciendo quod iudices respectū habeant super vniuscuiusque malefice icincrate aut detente familiam prolem seu etiam progeniem: eo quod vt plurimū tales reperiuntur infecte cum malefice etiam proprios infantes ex demonum informatione ipsis habent offerre vnde et indubie in quibus cunque flagitijs informare patēt hec ex prima parte operis. Probatur et ex eo quod sicut in simplici heresi propter agnitorū hereticorum familiaritatem dum quis de heresi infamatus existit etiam consequenter ratione familiaritatis est de heresi vehementer suspectus: ita et in hac heresi maleficarum: prefatus autē casus patet in. ca. inter sollicitudines. extra de pur. ca. vbi apparet quod ratione infamie de heresi fuit decano cuidam indicta purgatio canonica. Et rōne familiaritatis hereticorum abiuratio publica: et rōne scandali fuit priuatus beneficio quousque scandalum sopiretur. Sextus modus incidit vbi talis delatus efficitur suspectus violenter: hoc autē fit non ad simplicem vel nudam depositionem alterius malefice detente: sed ad indicia facti que eliciuntur ex quibusdam verbis et factis a malefica detenta perpetratis et prolatis: quibus ad minus delata asseritur interfuisse et operibus deponentis communicasse. Pro quorum intelligentia aduertanda sūt ea que supra questione decimanona tacta sunt: precipue super violentam suspitionem quomodo ex violentibus et conuincentibus oritur conjecturis et qualiter iudex violentatur ad credendum ex sola suspitione aliquem esse hereticum qui tamen fortassis bonus catholicus in corde existit. Sicut canonistę exemplificant circa simplicem heresim de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum rennuit comparere cōtumaciter: propter quam contumaciam excōicatur in qua vbi per annum perseuerauit efficitur suspectus de heresi violenter. Quare et a simili circa talem delatā aduertanda sunt indicia facti ex quibus efficitur violenter suspecta: et ponatur casus: detenta malefica asseruit illam interfuisse suis maleficijs: quam tamen delata constanter negat quid ergo faciet: vtique opus erit cōsiderare an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta et an vehemens suspitio in violentam valeat transire: sicut in prefato casu citatus responsurus vbi non comparet sed rennuit contumaciter fit suspectus leuiter de heresi: etiam vbi citatus fuit in non causa fidei: si autem in causa fidei citatus rennuit cōparere et propter contumaciam excōicatur tunc fit suspectus vehementer: quia tunc leuis suspitio transit in vehementem: et si per annum persistat tunc vehemens transit in violentam: ita considerabit iudex si ratione familiaritatis contracte cum detenta malefica sit delata vehemēter suspecta vt immediate in quinto modo incidendi tactum fuit: tunc opus

erit considerare an ipsa vehemens su-
spitio in violentā transire possit: presu
mit̄ em̄ q̄ transire possit id est q̄ flagi-
tijs detenta ipa delata interfuit vbi fa-
miliaritatē cum ea frequenter habuit.
Est ergo ꝓcedendum iudici iuxta se-
xtum modū ꝓcessum fidei terminan-
di: ꝓut in vicesimasexta questione tan
git. Qꝫ si queritur quid faciet iudex si
adhuc talis delata ab altera malefica
detenta oīo ꝑsistat in negatiua nō ob
stantibus quibuscunq̄ indicijs aduer
sus eā ꝓductis. Rn̄det. Primo iudex
debet aduertere sup negatiuas respon
siones an ex vicio seu maleficio taci-
turnitatis ꝓueniāt siue nō: ⁊ qdem vt
in primis questionib⁹ questione. xv. et
xvj. huius tercie ꝑtis patuit: iudex co-
gnoscere p̄t si flere ⁊ lachrymas emitte
re non valeat: ⁊ vbi in questionib⁹ q̄si
insensibilis reddit̄ ita q̄ ad pristinas vi
res faciliter redit tunc quidem violen
ta suspitio aggrauat̄ ⁊ omnino non est
libere dimittenda: ꝫ vt in sexto modo
sententiandi ⁊ ꝓcessum fidei terminā
di patuit supra allegato ꝑpetuis carce
ribus ad penitentiā ꝑagendā deputan
da. Si vero maleficio taciturnitat̄ nō
sit infecta ꝓpter vehementes dolores
quos in questionibus sustinet vere et
realiter cuz tamen alie ex maleficio ta
citurnitatis quasi insensibiles reddun
tur vt dictum est: tūc vltimū refugiuz
iudex habere potest super canonicam
purgationem que si a seculari iudice ī-
dicit̄ dicet̄ vulgaris licita: quia non de
numero illarū purgationum vulgari-
um de quibus. ij. q. iiij. cōsuluisti. ⁊ ca.
monomachia. tractatur. In qua pur-
gatione si defecerit vt reus vel rea in-
dicabitur. Septimus modus incidit
vbi delatus ipe nō reperitur legittime
deprehensus nec ꝓpria cōfessione nec
facti euidentia nec testiuz legittima ꝓ
ductione: ꝫ tm̄ reperitur a detenta ma
lefica delatus vel delata: ⁊ cū hoc repe
riunt̄ indicia q̄ ipm reddunt suspectū
leuiter vel vehementer vtpote: q2 solū
modo habuit magnā familiaritatē cuz
maleficis tūc tali rōne infamie est indi
cenda canonica purgatio. Iuxta. ca. al
le. inter sollicitudines: ⁊ rōne suspitio-
nis heresim abiurare cū pena relapso-
rum vbi recidiuaret si vehementer su-
spectus: vel sine illa si leuiter: ⁊ ꝓceda
tur vt in septimo modo ꝓcessum fidei
terminando circa. xxvij. questionez ta-
ctum est. Octauus modus incidit vbi
sic delatus reperit̄ cōfessus heresim il-
lam ꝫ penitens ⁊ nūq̄ relapsus. Vbi
notandū q̄ cōsequenter vbi agit̄ de re
lapsis ⁊ nō relapsis penitentibus ⁊ nō
penitentib⁹: tales distinctiones facte
sunt ꝓpter ecclesiasticos iudices qui de
vltimis inferēdis supplicijs non se in-
termittūt. Ideo ciuilis iudex sup con-
fessam siue peniteat siue non siue rela
psa fuerit siue non ꝑ ciuiles ⁊ imperia
les leges ꝓcedere p̄t vt iusticia suade-
bit. tm̄modo recursum ad ipos trede-
cim modos sentētiandi habere potest
⁊ sm̄ illos se resoluere vbi aliquod am
biguū interueniret.

Questio. xxxiiij. super modū sententiandi maleficam maleficia tollentem. Insuper etiā super maleficas obstetrices ⁊ maleficos sagittarios.

Quintusdecimus
modus processuz fidei termi-
nandi ⁊ sententiandi est quā
do delatus de heretica prauitate repe-
ritur malefica non inferentem ꝫ tollē
tem. Circa istum talis practica est ser-
uanda quia aut vtitur remedijs licitis
aut illicitis: ⁊ siquidem licitis non vt

maleficus sed vt xpicola est iudicandus de quibus licitis remediis supra circa principiu huius tercie partis ad longu patuit. Si vero illicitis: tunc distinguendu: quia aut sunt illicita simpliciter aut sm quid: si simpliciter adhuc dupliciter: quia vel nocumeto proximi vel sine nocumento vtroque tamen modo semper cum expressa demonu inuocatione: si vero illicita sm quid puta: quia absque expressa licet non absque tacita demonum inuocatione fiunt: talia iudicant vana potius quam illicita nominari a canonistis et certis theologis vt supra in prima questione huius vltime partis totius operis patuit. Iudex ergo quicunque siue ecclesiasticus siue ciuilis licet primos et vltimos non habeat reprobare et signanter primos potius comendare: et vltimos tolerare prout canoniste asserunt licitum esse vana vanis contundere. Illos tamen qui cum expressa demonum inuocatione maleficia auferunt nullo modo tolerare debet precipue illos qui cum nocumento proximi talia comittunt: et dicuntur cu nocumento proximi practicare quando maleficium ita ab vno aufertur quod alteri infertur. Nec obstat si illa cui infertur sit malefica per se siue non: et siue sit illa que maleficium intulit siue non: et siue sit homo siue quecunque alia creatura: patent super hec omnia acta et gesta in prima questione supra allegata: deducta. Sed queritur quid faciet iudex vbi talis asserit se maleficia tollere per licita et no illicita remedia aut quomodo possit talia veraciter iudex cognoscere. Respondetur quod citato illo interrogetur quibus mediis vtatur nec tamen verbis suis standum erit: sed ecclesiasticus iudex cui ex officio incubit diligenter inquirat siue per se siue per plebanum aliquem: quia singulis parrochianis exacte sub prestito iuramento quod exigere potest perquirat quibus remediis vtatur: et si quidem inuenta fuerit prout comuniter inueniuntur cum superstitiosis remediis omnino non sunt propter horribiles penas a canonibus inflictas vt inferius patebit tolerande. Et si queritur vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni cum semper asserunt se quibusdam oratoribus et herbarum applicationibus huiusmodi amouere. Respondet hoc facile foret dumodo diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent sua superstitiosa remedia occultare: eo vt non reprehendantur seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant. ideo huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistunt: tamen ex quattuor superstitiosis eorum actibus tamquam sortilege et malefice manifeste reprehenduntur. Sunt enim de occultis diuinantes et ea que non nisi malorum spirituum reuelatione scire possunt referantes. Exempli gratia: vbi pro sanitate acquirenda frequentantur a lesis causam lesionis aut maleficii aperire et manifestare sciunt: vt si ratione altercationis cum vicina acciderit vel aliqua ex causa alia hoc ipsum perfectissime noscunt et indicare frequentantibus. Secundo vbi ad vnius nocumeti seu maleficii curam se intromittunt: alterius vero minime: prout in diocesi Spirensi malefica quedam in loco quoda Zunhofen nuncupato existit que licet plures sanare videatur certos: tamen minime se posse curare fatetur: nullam ob aliam de causa nisi vt ab incolis fertur quod maleficia talibus illata sint tam fortiter ab aliis vt asserit maleficis impressa et hoc vtique virtute demonum quod illa amouere non valeant quia videlicet demo no semper demoni cedit pt aut no vult. Tercio vbi sup huius maleficia illata singulares exceptiones facere no

scunt. put in ipa ciuitate spirensi contigisse noscit. dum quedaz honesta p̄sona maleficiata in tibijs hm̄oi diuinatricē ob sanitatis grām aduocasset. illa domū ingressa ꝛ eam dum intuita fuisset talem exceptionē fecit. si iquit. squamos ꝛ capillos in vulnere nō habueris relliqua oīa extrahere potero. causam etiam lesionis aperuit licet ex rure ꝛ ad duo miliaria aduentasset dicens. quia cuz vicina altercasti tali die ideo tibi accidit. preter squamos etiaz et pilos alias q̄plures diuersorum generum res extraxit ꝛ sanitati restituit. Quarto vbi superstitiosis insistūt aut insistere faciunt ceremonijs. vt si ante solis ortum vel alio determinato tempore se freq̄ntari volunt. dicentes q̄ in firmitates vltra angariam illatas sanare nequeant. aut q̄ tantummodo duas aut tres personas per annum sanare valeant. licet non sanando sed a lesionibus cessando sanare videant. Possunt ꝛ addi q̄plures alie consideratiōnes circa taliū personarum conditōes quia vt plurimum retroactis temporibus male ꝛ reprehensibilis vite fuerūt diffamate seu adultere aut maleficarū sup̄stites vnde ex nulla sanctitate vite hec gratia sanitatis a deo collata. Incidentaliter reducuntur ꝛ obstetrices malefice omnes alias maleficas in flagitijs excedentes. de quibus ꝛ in p̄ma pte operis deductum est. quarum etiā tantus numerus vt ex earum confessionibus ꝯpertum est q̄ non estimatur villula vbi hm̄oi nō repiant existit. cui piculo vtiq̄ a p̄sidentib⁹ foret in parte succurrendū vt nō nisi iurate obstetrices a p̄sidentib⁹ deputarētur cum alijs remedijs q̄ in scd̄a parte opis tacta sūt Incidit ꝛ de maleficis sagitarijs in cōtumeliā vtiq̄ xp̄iane religionis tanto piculosi⁹ detegentes q̄to ꝛ securiores habent in terris optimatū ꝛ p̄ncipum receptatores fautores ꝛ defensores. sed q̄ omnes tales receptatores fautores ꝛc. omnibus maleficis plerūq̄ in certis casibus dānabiliores existūt sic declaratur. Nam talium defensores a canonistis ꝛ theologis in duplici genere assignantur. Quidā nanq̄ errorē. alij vero personam sunt defendentes. ꝛ hi quidem qui errorem damnabiliores ipis qui errant existunt cum non solū heretici immo heresiarche habēdi sūt. vtz. xxiiij. q. iij. qui illorum. Et de his defensoribus cōiter non loquūtur iura eo q̄ ab alijs hereticis nō distiguūt in quibus etiā habet locū. c. ad abolendam. §. p̄nti. sepe allega. Quidā alij st qui licet nō defendunt errorem defendunt tñ p̄sonā errantē vtpote q̄ resistūt virib⁹ ꝛ potentia ne tales malefici seu q̄cūq̄ alij heretici veniant ad man⁹ iudicis fidei ad examinādū vel puniēdū ꝛ similia. Simili mō etiā fautores talium sunt in duplici genere. q̄dā nanq̄ sunt qui publica funguntur auctoritate hoc est publice persone vt dn̄i tpales seu etiam sp̄uales tpalem iurisditionē habentes qui etiam fautores esse p̄nt duobus modis. obmittendo ꝛ cōmittendo. Obmittendo. s. facere ea circa maleficos vel suspectos. infamatos vl̄ credentes. receptatores. defensores et fautores ad que ex eorum officio obligantur. cum tamen ab episcopis vl̄ inquisitoribus vel eorum alteri requirūtur. vtpote si eos non capiāt vl̄ captos non diligenter custodiant. vel infra districtum suum ad locuz de quo eis mādatur non deducant aut executionem promptam de eis non faciāt ꝛ similia vt patet in ca. Ut inquisitionis. in p̄ncipio. li. vj. de here. Cōmittendo autez vtpote si captos hm̄oi sine epi aut iudicis eius licentia vel mandato a car-

cere liberent vel processum iudicium vel sententiam eorum directe vel indirecte impediant vel similia peragunt vt patet.c.allega.vt officium.§.prohibemus. Pene talium in precedentib9 circa secundum principale huius operis et circa finem vbi de maleficis sagittariis et aliis armorum incantatoribus tactum est declarate sunt. Ad pns sufficiat qꝫ omnes tales ipo iure sunt excōmunicati et.xij.magnas penas icurrunt.patet extra de here.excōmunicamus.primo.§.credentes.et.c.alleg.vt inquisitōnis.§.prohibemus. In qua excōicatione si per annum perstiterit animo pertinaci extunc sunt vt heretici condemnandi.vt eo.c.et.§.allegato. Qui vero dicendi sunt receptatores et an habendi sunt vt heretici. Respondetur qꝫ recipientes huiusmodi maleficos sagitarios aut quoscūqꝫ armorum incantatores nigromanticos seu maleficos hereticos de quib9 in toto opere tractatum est sunt in duplici genere sicut etiam de eorum defensoribus et fautoribus tactum est. Quidam nāqꝫ sūt qui non tm̄ semel vel bis sed pluries et frequenter tales suscipiunt.et isti ꝓprie et sm̄ vim vocabuli dicuntur receptatores.a receptando quod est verbum freq̄ntatiuum.et tales receptatores q̄n doqꝫ sunt sine culpa vtpote si ignoranter hoc faciūt nec aliquid vnq̄ꝫ sinistri de eis suspicati sunt. Aliquando sunt in culpa vtpote quando eorum errores sciunt.et non ignorant qꝫ ecclesia tales semper persequit̄ tanq̄ꝫ crudelissimos fidei hostes. Et nihilominus domini terrarum eos receptant.tenent.defendunt &c.tales proprie sunt et dicuntur hereticorum receptatores. et de talib9 etiam loquuntur iura. et qꝫ sunt excōmunicati iuxta.ca. excōmunicamus.primo.§.credentes. Quidam autem non pluries et frequenter sed tantum semel vl' bis huiusmodi maleficos aut hereticos receperunt et isti non videntur proprie dici receptatores quia non frequentarunt sed receptores quia eos receperunt.et non receptauerunt. Licꝫ Archidiaconus dicat contrarium in capitu.quicunqꝫ super ver. receptatores.de quo tamen non est magna vis quia non de verbis sed de factis curādum est. Ponitur tamen differentia inter receptatores et receptores. eo qꝫ domini terrarum semper dicuntur talium receptatores. vbi simplices qui eos expellere non habent nec possunt et si receptores sint sunt tamen sine culpa. Vltimo aūt de impeditoribus officij inquisitionis episcoporum cōtra huiusmodi maleficos hereticos q̄ sūt et si heretici dicendi sunt. Ad quod respondetur qꝫ huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Quidam nāqꝫ sunt qui impediunt directe vt qui captos pro heresis crimie a carcere propria temeritate liberant vel processus inquisitionis lacerant.testes in causa fidei pro eo quia testificati sunt vulnerant.vel si dominus temporalis statuat qꝫ nullus nisi ipe de hoc crimine cognoscat. Aut qꝫ nullus nisi sibi de hoc crimne accusari possit nec testificari nisi coram eo et similia et isti impediunt directe iuxta notata per Jo.andre.in capitu. statutum. super ver.directe.li bro.vj.de here. Et qui processum iudicium vel sententiam in tali causa fidei directe impediunt.vel qui ad hec agēda prestiterint auxilium consilium vl' fauorem. Et tales licet sint multum culpabiles.non tamen ex hoc sunt heretici iudicandi nisi aliter appareret qꝫ essent consimilibus erroribus maleficorum inuoluti cum pertinaci voluntate.sunt tamen ipo iure excōicationis mucrone percussi.iuxta.ca. Vt inq̄sitionis.§.ꝓhibem9. sic qꝫ si i illa excom

municatõe steterint per annū anĩo ptinaci extūc sunt vt heretici condēnādi vtz.c.z.§.alleg. Quidā vero sunt q̄ impediunt indirecte vtpote q̄ statuunt q̄ nullus portet arma ad capiendū hereticos nisi de familia dn̄i tp̄alis z filia iuxta notata per Joan.andre.in.c. statutū.super verbo indirecte. z tales sūt minus culpabiles q̄z primi.nec sūt heretici sed sunt excõicati. Juxta allega. c. Ut inquisitõis. Et etiā p̄stātes ad h̄ consiliū.auxiliū vel fauorē.taliter q̄ si steterint in illa excõicatõe p annū aĩo ptinaci extunc velut heretici sunt condemnandi.p alle.c.z.§. prohibemus. Quod sic est intelligendū q̄ heretici condemnantur taliter q̄ si volunt redire recipiūtur ad miscõiam.errore pri⁹ abiurato.al's vt ipenitētes tradūtur curie seculari. vtz p.c.ad abolendā.§.presenti. Epylogādo.malefice obstetrices put alie malefice maleficia inferentes fm qualitatē criminū condemnantur z sententiant.z a simili malefice maleficia supstitiose vt dictū est ope diaboli tollentes.cū nō dubiū sit q̄ sicut auferre ita z inferre p̄fit.vn̄z ex quodā pacto taliter malefice ex demonū infoꝛmatione conueniūt.vt he quidē ledē alie vero sanare debeāt vt sic eo facili⁹ mentes simpliciū illaq̄ando suā perfidiā augmentant. Sagittarij vero z alij armoꝝ incantatores malefici.cū non nisi ex fauore defensione receptatõe p̄sidentiū sustentant.oēs tales penis prescriptis subiacent z q̄ officiales q̄scūq̄ ꝯ hmōi maleficos aut eoꝝ fautores ꝛc. in eoꝝ officio impedirēt sīt mō excõicati sunt. z oibus penis vti fautores subiacent. verꝝ vbi steterit per annū in illa excõicatõne aĩo pertinaci. si redire voluerint abiurant impedimentū z fautoriā z ad miscõiam admittūtur al's vt ipenitētes heretici tradūtur brachio seculari. Et vbi nō stent p annū nihilo minus contra impeditores hmōi pōt p̄cedi vt cōtra fautores hereticoꝝ.ar.c.accusatus.§.vltimo. Et quod dictū est de fautoribus defensorib⁹ receptatorib⁹ z impeditorib⁹ sup maleficos sagittarios ꝛc.idē z p oia intelligendum est erga quascūq̄ maleficas aut maleficos hoibus iumentis z terre frugib⁹ varia nocumenta inferentib⁹. Uerū z ipi malefici quicūq̄ vbi in foro penitētie spiritu contrito et humillato peccata deflentes z pure confitentes veniā petierint: ad miscõiam recipiunt.alias vbi innotescunt contra eos procedere debent quibus ex officio incūbit citādo arrestando capiendo z p̄cedendo in omnibus iuxta criminum qualitatem vsq̄ ad sententiam diffinitiuā inclusiue vt tactum est si z inquantum hmōi presidentes eterne damnatõnis laqueum propter excõicationem eis ab ecclesia inflictam euadere velint.

Questio.xxxv.huius vltime partis super modos sententiādi maleficos quoscūq̄ friuole aut etiam iuste appellātes.

Si vero ad appellatõnis remedium finalit̄ delatum confugere index cerneret. Notandum primo q̄ hec intdū valida atq̄ iusta.interdum friuola atq̄ nulla decernitur. Cum eñ in negocijs fidei summarie simplicit̄ z de plano sit procedendum vt ex precedentibus sepe tactum est ex.c.multorum q̄rela.in cle.vbi z appellatõis remediū interdicitur. Attamen quia iudices interdum sponte propter negocij arduitatem libenter ipm prorogāt z dilatāt. Ideo aduertere possunt q̄ vbi delat⁹ sentiret se a iudice realiter z de facto ꝯtra ius z iusticiam aggrauatum vtpote qz cum ad se defendendum admittē noluit. vel qz solus sine consilio alioꝝ

vel etiam sine assensu epi vel eius vica rij pnunciauit delatū questionare cū alias sufficiētes pbatōnes pr ꝫ habere potuissent ꝛ hui⁹ siľia. tunc quidem appellatio foret iusta. aľs non. Secundo notādū ꝙ iudex appellatōe hmōi sibi pñtata. tunc absqꝫ ꝯturbatōe ꝛ motu debet petere copiā appellatōnis ꝓtestando verbo ꝙ non currat sibi tps ꝛ cū ipe delatus tradiderit sibi copiaꝫ appellatōnis aduertat ꝙ adhuc habꝫ duos dies ad respondendū ꝛ post hec duos adhuc triginta ad apľos exhibēdum. Et licet statim possit respondere ꝛ apostolos dare istos vel illos vbi sit multū expertus ꝛ ꝑitus. tamen vt cautius procedatur melius est aliquē terminum. x. vel. xx. aut. xxv. dieꝝ eidem ad dandum pariter ꝛ recipiendū apostolos quales dare decreuerit assignare cum potestate prorogandi. Tercio notandum est iudici ꝙ infra temp⁹ iuris ꝛ infra tempus assignatuꝫ debet diligēter attendere ꝛ discutere causas appellationis seu grauamina allegata. ꝛ si videt habito bono consilio ꝑitorum ꝙ iniuste et indebite delatum aggrauauit ad se defendendum nō admittēdo vel questionibus non debito tempore exponendo vel similia adueniente termino assignato corrigat errorem suum et reducat processuꝫ ad punctuꝫ ꝛ statum in quo erat quando defensiones ille petiuit vel terminum ad interloquendum assignauit et similia. ꝛ tollat grauamen quo ablato procedat ꝓut ante. quia per ammonitionem grauaminis appellatō que erat aliqua fit nulla. Iuxta. c. cessante. extra de appella. Sed hic attendat circumspectus ꝛ prouidus iudex. ꝙ quedam sunt grauamina reparabilia ꝛ sunt illa de quibus iam dictum est. ꝛ tunc habent locum ea que dicta sunt. Quedam autē sunt reparabilia. vtpote si delatus fuerit questionatus realiter et de facto et post euadens appellat. Vel si Clenodia ꝛ aliqua vtilia simul cum vasis ꝛ istrumentis quibus malefici vtunť fuerunt recepti et combusti ꝛ similia q̄ nequeunt reparari nec reuocari ꝛ tūc nō habet locum ꝑdictus modus. s. ꝓcessum ad statū reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum. Quarto notandum iudici est ꝙ licet a die responsionis habeat trigita dies ad apľos exhibendum. iuxta. c. de appelľ. ꝛ possit petenti assignare vltimum diem iuris. hoc est tricesimum ad apľos recipiendum. tamen ne videatur ꝙ velit vexare delatum ꝛ de vexatione indebita reddat suspectum. ꝛ ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatum melius est ꝙ assignet infra tempus iuris terminuꝫ cōpetentem vtpote decimum diem vľ vicesimū et potest postmodum si expedire noluerit adueniente termino prorogare. dicendo se fuisse alijs negocijs implicatum vľ hmōi. Quinto notandum iudici ꝙ quando prefigit ťmi num appellanti ꝛ apostolos petenti ꝙ non assignet solum ad apostolos dandum. sed ad dandum pariter ꝛ recipiēdum quia si assignaret ad dandum tātum: tunc iudex a quo appellareť hr̄et appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum. hoc est talem diem taľ anni ad dandum eis ꝛ recipiendum a iudice apostolos tales quales dare decreuerit. Sexto notare debet ꝙ in assignatione huius termini: non dicat respondendo ꝙ dabit apostolos negatiuos aut affirmatiuos. sed vt plenius deliberare possit. dicet ꝙ exhibebit tales quales tunc decreuerit exhibēdos Attendat etiam ꝙ in assignatione h⁹ termini appellanti vt tollatur omnis

cautela et astutie et malicie appellantis assignet locum in specie diem et horaz vtpote q assignet vicesimum diem augusti anni presentis et horam vesperarum et cameram ipsius iudicis in domo tali talis ciuitatis vel loci sitam tali appellanti ad dandum et recipiendum apostolos tales quales decreuerit exhibendos. Septimo notat q si decreuit in animo suo detinere delatū crimine requirente et iusticia exigēte. In assignatōne termini ponat q assignat talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter apostolos ipsi appellanti assignetq talem locuz eidem appellanti ad dandum eidem et recipiendum ab eo apostolos. de quo sit in potestate iudicis appellantem libere retinere. datis tamē prius statim apostolis negatiuis alias non. Octauo notet iudex ne aliquid innouet circa appellantem ipsum capiendo vel questionando seu a carcere liberando vel alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata vsq ad horam qua tradidit apostolos negatiuos. Epyloganndo. Nota sepe contigit q delatus qn do dubitat q contra eum feratur sentētia. quia cōstat sibi de culpa sua freqnter recurrit ad appellatōnis remediuz vt sic subterfugiat iudicis sententiam vnde ab ipso appellat et causas friuolas assignat. vtpote q iudex eum captum tenuit et cautioni idonee euz tradere noluit et similia friuola colorata qua appellatione iudici presentata copiam appellationis petat. qua habita statim vel post duos dies responsione. diem horam et locum appellanti ad dandum et recipienduz apostolos tales quales decreuerit prefigat. infra terminū tamen iuris. vtpote. x. xv. xx vel. xxx. diem talis mensis. infra quez terminum assignatum iudex copiam appellationis et grauamia seu causas propter quas appellat diligenter discutiat et cum bono consilio iurisperitorum deliberet an exhibeat appellanti apostolos negatiuos hoc est responsiones negatiuas appellationem non admittendo vel affirmatiuas hoc est responsiones affirmatiuas et reuerentiales mittendas ad iudicem ad quez appellat appellationi deferendo. Si enim videat q cause appellatōnis sūt false vel friuole atq nulle et q appellans non vult nisi iudicium subterfugere seu prorogare det apostolos negatiuos siue refutatorios. Si autem videat q grauamina suntvera et iniuste sibi illata et non sunt reparabilia vel dubitat si est ita vel alias fatigatu propter maliciam appellantis. vult se a tanto onere liberare exhibeat appellanti apostolos affirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellāti termino assignato si iudex nondum formauit apostolos seu responsiones vel alias non est dispositus. perempt orie potest prorogare simul vel successiue vsq ad. xxx. diem qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum apostolos assignatos. Si autem formauit et est dispositus potest statim dare apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare apostolos negatiuos seu refutatorios adueniēte termino peremptorio assignato exhibebit per moduz qui sequitur in scriptis.

Et dictus iudex respondens pfate interiecte appellationi si dici appellatio mereatur. dicit q ipse iuste et sm canonicas sanctiones seu etiam imperialia statuta seu leges processit et procedere intendit et a iuris vtriusq tramite nō discessit. nec discedē itēdit. minus q ipz appellātē agg-

nauit nec aggrauare intendit aut itellexit. qd pz p causas coloratas allegatas singulas decernēdo. Non em grauauit in hoc qz eū cepit z captū tenuit qr cū sit sibi delat' de tali heretica prauitate z testes multos habeat cōtra eū merito ipm tanqz conuictū de heresi. vel sibi vehementer suspectū captū tenere debuit atqz debz. nec grauauit eū qz dare ipm noluit cautioni. nā cū crimen heresis sit crimē de maiorib' z ipse appellās esset conuictus z statim in negatiua nequaqz erat. nec est cautōni etiā maxime dādus. sed est z erat i carceribus detinend'. Et sic discurrat per alias rationes. Quo facto dicat sic q̄re apparet qz ipe iudex debite z iuste p cessit z a iuris semitis minime deuiauit. minusqz ipm in aliq̄ aggrauauit. ß ipe appellans per causas coloratas atqz fictas nititur subterfugere iudiciuz iniuste z indebite appellando. propter que eius appellatio ē friuola atqz nulla vtpote a nullo grauamine interiecta peccans in materia z forma. Et cū appellationibus friuolis nec iura deferant nec sit a iudice deferendum. Jdo dicit ipe iudex qz interiectam appellationem non admittit nec admittere intendit. nec ei defert nec deferre proponit. Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebite appellanti pro apostolis negatiuis. z mandat inseri statim imediate post appellationem pdictaz eidem presentatam. Et sic tradat notario qui appellationem eidē psentauit.

Quibus apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti. statim iudex continuando ipm suum officium exequatur. mandando eundē capi seu detineri. vel ipm arrestādo vel terminum ad comparendum coram se eidem assignando vel aliquod simile propter quod apparet quod nō desinit esse iudex. continuabitqz processum suum contra appellantem quousqz a iudice ad quem est appellatuz sit prohibitus ne procedat. Caueat tamē iudex qz nullam nouitatem faciat contra appellantem personam. nec ipsuz capiendo nec si captus est a carcere liberando nec alias ab hora qua fuit sibi appellatio presentata. quousqz apostolos ei tradiderit negatiuos. ß extūc vt predicitur poterit si iusticia hoc requirat. quousqz sit prohibitus a iudice ad quem fuerat appellatum. z tunc cū processibus clausis z sigillatis z cum fide ac tuta custodia idonea cautione si oportuerit remittat eum ad iudicē antedictum. Si autez iudex exhibere decreuerit apostolos affirmatiuos et reuerentiales adueniente eidem tmino peremptorio assignato ad dandum et recipiendum apostolos. Exhibebit p modum qui sequitur in scriptis.

Et dictus iudex respondendo prefate interiecte appellatōni si dici appellatio mereatur. Dicē qz ipse iuste et prout debuit in cā psenti processum et non alias nec dictuz aggrauatum se appellasse aggrauare intendit. quod patet ad allegatas rationes singulas discurrendo. Non enim ipsum aggrauauit in hoc qz dicit zc. discurrat per causas singulas appellationis meliori modo et cum veritate q̄ poterit respondendo. Concludendo sic. quare apparet qz ipse iudex dictuz appellantem nullatenus aggrauauit nec causam dedit eidez appellanti metuens ne scdm eius demerita ad iusticiam procedatur. propter quod eius appellatio est friuola atqz nulla. quia a nullo grauamine interiecta. nec ei ē iure a iudice deferendum. Uerum p pter reuerentiam sedis apostolice ad quam extitit appellatum dicit ipse iu

dex q dictā appellatōnē admittit eiq defert τ deferre intēdit. totū pñs negociū ad sctissimū dñm nr̄m papā τ sanctā sedē aplicā. remittēdo assignando eidē appellanti certū tps. s. tot mēses prime subseqntes. Infra q̄s cū pcessibus clausis τ sigillatis sibi p ipm iudicē tradēdis. vel alias data idonea cautōe de presentando se in romana curia. vł cū fida τ tuta custodia eidē p ipm iudicē exhibēda. habeat se i romana curia pñtare dño nr̄o pape. Et hāc responsionē offert ipe iudex eidē appellāti pro aplis affirmatiuis τ mādat eā iseri immediate p⁹ inflictā appellatōz eidem presentatā. et sic tradet eā notario qui appellatōz eidē presentauit.

Attēdat autem prudēs iudex q a mox vt aplos reuerentiales appellāti exhibuit in cā illa p q̄ ille appellauit statim ipe dsinit eē iudex Nec pt ampli⁹ de illa ɔgnoscere nisi sibi cā remissa p sctissimū dñm nr̄m papā q̄re de cā illa se ampli⁹ non itromittat nisi mittēdo dictū appellantem p modū pdictuz ad dñm nr̄m papā assignādo eidē terminū ɔpetentē. vtpote vnius mensis duoz vel triū q̄tenus interim possit se ad eundē disponere et parare recipiatq ab eo de ɔpendo τ se presentando in romanā curiā infra eūdem terminū assignatū idonea cautōe Vel si appellās nō pt illā pñtare. mittat cum fide et tuta custodia. Vel obliget se melius q̄ poterit quatenus se infra terminū assignatū in romanaz curiā pñtabit dño nr̄o pape vel p ipm nō stabit. Si aūt iudex hz cām aliā ac pcedit ɔ eā in alia cā in q̄ delat⁹ nō appellauit. In ipa illa cā iudex remanet put añ iudex. Etiā si post admissaz appellatōz τ datis aplis reuerētialib⁹ ipe appellās accusat τ denūciat iudici de aliis heresis criminib⁹. de qb⁹ nō agit in cā p q̄ appellauit nō desinit esse iudex imo pt p se ad informādū τ testes examinādū libere put prius. Et finita pria cā i romana curia vel ad iudicem remissa pt pcedere libere in secunda. Aduertāt aūt iudices q pcessus clausos τ sigillatos ad romanā curiā mittāt iudicib⁹ assignatis q̄ iusticiā faciāt pcessus meritis actitatis. nec inqsitores ibi curent agere ɔ appellātes s3 dimittāt eos pdictis suis iudicib⁹ iudicādos. q̄ iudices si inqsitores nolūt facere ptē ɔ appellātes pcedent ex officio ad pcuratōz appellātiū si voluerit expediri. Aduertant etiā iudices q si ad appellātiū instātiā citent psonaliter τ ɔpeant. caueant tñ oino litē nō iurare. s3 attēdāt pcessus exhibere τ totā cām ad illos reducere τ pcurēt vt citi⁹ poterūt remeare ne ibi tediis miseriis laborib⁹ τ expēsis dānabilit fatigēt. sequūtur nāq dāna ecclesie τ heretici ɔfortātur. τ ex p⁹ nō inueniūt iudices tantū fauorē τ reuerētiā nec timēt put eorū pñtia facit. Itē ipi heretici alii q̄cūq vidētes iudices i romana curia fatigari τ detineri erigēt sibi cornua τ cōtēnēt ac malignabūtur τ audacius hereses seminabūt. τ vbi agit ɔ eos sili mō appellabūt. Alii etiā iudices efficiunt debiliores ad negocia fidei ɔseqndūz et ad hereticos exstirpādū metuētes ne p ɔsiles appellatōnes tediis τ miseriis fatigētur τ h oia cedēt i magnū piudiciū fidei τ ecclesie scte dei a qb⁹ singulr spōsus ipi⁹ ecclesie eā pseruare dignet.

Anno deitatis. Mcccc. xciiij. presens liber quē editor Malleū malleficarū intitulauit per Antonium koberger Nurbergen. ciuē est ipressus τ ad hūc finem perductus. xvij. die mēsis Marcij.